

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

Komün Gücü

köXüz

Yayımları

Komün Gücü

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

köXüz

Dijital Yayınlar

İndir - Oku - Okut - Çoğalt - Dağıt

Bu kitap ilk defa: 2000 yılında Tarih Bilimi Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Bu kitap KöXüz sitesinin dijital yayınıdır.

Kar amacı olmadan, okumak ve okutmak için, indirmek, dijital olarak basmak ve dağıtmak serbesttir.

Alıntılarda kaynak gösterilmesi dilenir.

köXüz

Yayınları

İÇİNDEKİLER

Yayınevinin Notu

BİRİNCİ BÖLÜM

Komün Bilimcilerinin Eleştirel Şeması

İKİNCİ BÖLÜM

Komün'ün Kanuncul Doğuşu (Siklus Temeli'nin Oluşumu)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Siklus Temeli (Komün'ün Elemancıl Tabanı)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Siklus'un İlk Halkaları: "Tanrılaştırma Prosesi
(Animizm - Totemizm - İnsan Tanrılar)

BEŞİNCİ BÖLÜM

Komün Gücü'nün Elemancıl Gelişim Şemaları

ALTINCI BÖLÜM

Komün'ün Elemancıl Gelişimi

YEDİNCİ BÖLÜM

Komün Gücü'nde Elemancıl Tasnif Yoluyla İnsanın Önemi

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Komün'ün Şuurlanma Yolu:
Yabancılaşma-Sansür-Dejenerans ve Bilim

DOKUZUNCU BÖLÜM

Animizm ve Bilim

KOMÜN GÜCÜ

BİRİNCİ BÖLÜM

KOMÜN BİLİMCİLERİNİN ELEŞTİREL ŞEMASI

Burada komüne bulaşmış bilginlerin eleştirisi değil, eleştirel bir dökümü şematik olarak verilecektir.

Komünün elemanları, insanlık tarihi boyunca prose halinde taranarak ele

geçtikten sonra; veya komün elemanlarının kanuncu işleyişiyle, komünün insanlık tarihi içinde kendisini yeniden üretişi kanuncu işleyişiyle ele geçtikten sonra; onlarca yıl önce, Finans-kapitalizmin uzman çıkarıcılığı içinde parça bölük yapılmış kimi komün elemanlarının gözlere batırılışından ibaret olan uzman görüşlerinin eleştirel bir dökümünü yıldırım hızıyla vermemek, bir yerde gereksiz yere yaratılmış kafa karışıklıklarına yeri gelmişken bir nebze de olsun son vermeye katlanmak olurdu.

Yeri geldikçe iricelerini teşhir edip elekten geçireceğiz. Fakat kayda değer buluş ve geliştirmeler olmadıklarını; ancak topyekûn eleborasyonlarıyla (tasnif edici ele alınışlarından sonra) komün keşfine ve geliştirmelerine birikim sağlayabildiklerini bilmeliyiz. Tek başlarına hemen hemen pek fazla değerleri yoktur. Hatta yarattığı kafa karışıklıkları ölçüsünde zararlı da olurlar. Fakat Morgan tek başına komün keşfiyle bir değerdir. Çünkü birikimlerinin tümünü tasnif ederek gerçekliğin işleyiş kanunlarına (belirli ölçülerde komün keşfine) ulaşmış bulunur.

Bu açıdan burada, bu denemenin (komün elemanlarının kanuncu işleyişinin) kavranışına pratik bir katkısı olabileceğini ve kafa karışıklıklarına bir düzen verebileceğini düşünerek, bu uzman görüşlerinin eleştirel şematik dökümünü çıkarmak yersiz olmayacaktır.

Eleştirel şema iki başlıkta verilecektir:

- A) Kronolojik Döküm,
- b) Eleştirici Şematik Döküm

A) KOMÜN BİLİMCİLERİN KRONOLOJİK DÖKÜMÜ (Antropoloji Okulları)

İngiltere'yi kapitalizme geçiren ilk sosyal devrimden sonra, aynı devrim dalgası Avrupa'yı 150 yıl sonra da olsa tümünden eline almakla kalmadı; uzak batıya; Amerika'ya ve Uzakdoğu'ya; Japonya'ya dek sıçradı.

19. yüzyıl sosyal devrimi verimliliğini düşünce alanında da gösterdi. Tarihte tesadüf yoktu.

1859'da Marks ve Darwin ünlü eserlerini yayınladılar.

1- *Marks*, insanın toplum biçimlerinin gelişim kanunlarını üretici güçlere bağlayarak açıklıyordu.

2- *Darwin*, türlerin gelişim kanunlarını, yaşama-üreme savaşlarına ve doğal eleşim kanununa bağlayarak açıklıyordu.

Aradan iki yıl geçti geçmedi, 1861'de Henri Maine ve Johannes Bachofen Babahan ve Anahan hukuklarını ortaya çıkardılar.

Başlıca kaynakları, Yunan mitolojisi ve Roma hukuku idi. Ama ayrı sentezlere ulaştılar:

3- *Henri Maine Ataerkil Hukuku* öne çıkardı.

4- *İsviçreli Roma Hukuku Profesörü Johannes Bachofen* Ataerkil Hukuktan önce *Anaerkil Hukuk'un* geldiğini ortaya koydu.

5- 1864'te Fransız *Fustel de Coulangers Antik Kent'i* yayınladı. Kaçınılmaz olarak Bachofen'i anlayamadı. Babahanlığa yan tuttu. Evrimci bir dini yakalamaya çalıştı.

6- 1865'te *İskoç Hukukçu J. Mc Lenan "İlkel Evlilik"* eserini yayımladı. Dolayısıyla da Bachofen'i (anaerkil aşamayı) bir kez daha gösterdi.

7- *Sir John Lubbock* 1865'te tarih öncesi çağları yayınladı.

Ancak bunların tümü, asıl insan toplumunun ilk komün köklerini işaret etseler de; metafizik -rastgele önlere bulunan dokümanları aşamayan-araştırma ve görüşlerin ötesine geçemiyorlardı.

Antik Kent: Elbette komün ile medeniyet melezi bir giriftlik idi. Oradan, Roma ve Yunan kentlerinden tarih öncesi komüncül kentlere geçilemedi. Oysa geçilebilirdi. Ama aile biçimlerine takılı kalındı. Oysa aile biçimleri komün içinde derleşik canlı bir proseydi.

8- Amerikalı *Lewis Henri Morgan* daha verimli topraklar üstünde, bizzat komüncül Kızılderililer içinde yaşıyordu. Ve işi en derin kökleriyle ele alma fırsatını kaçırmadı. Onlarca yıl yaşadığı yerliler içinde yaptığı araştırmalarla "Komünal" toplumu keşfetmekle kalmadı; insanın ilk *vahşet ve barbarlık* aşamalarına canlı determinist bir ele alışla yaklaşip tasnif etme üstünlüğü gösterdi. Komünden medeniyete geçiş bile genel olarak önemli işaretler koydu.

İnsan toplumunun ilk çekirdeği; maddenin parçalanabilir en küçük çekirdeği gibi, canlının en temel parçalanabilir veya üreyebilir ilk çekirdeği, hücre gibi keşfedilince işler bambaşka açılımlara giriyor ve o çekirdeğin içindeki aile biçimleri-dinsel-hukuksal-tekniksel özetle; insanın üretim ve üreyim proseleri ve o temellerde yükselen kültürel (dini) inanç gidışleri birbir ortaya çıkabiliyordu.

Maddecî fizikçiler, hücreci biyologlar ve toplumcu antropologlar da hep aynı sezilerle yola çıkmışlar ve çabalamışlardı.

Marks ve Engels, Avrupa sosyal devrimlerinin göbeğinde, devrimci düşünce ve pratik içinde toplumcu aşkla dolup taşmadan yapamadılar. Aynı dokümanlara boylu boyunca daldılar. Ama onlar için realite; kendi çağlarını "*tarihin lokomotif*" saydıkları devrimler açısından aydınlatmak biçiminde ortaya çıktı.

Ve toplumun motoru olan *üretici güçler* elemanını keşfettiler. Ancak bununla kalamayacak potansiyellere sahiptiler. Kapitalizmin izahından bunun Antik Tarih ve tarih öncesi köklerine dek uzandılar. Bilhassa Marks, Engels'e vasiyet edecek derecede komün çekirdeği üzerinde yoğunlaşıyordu. Bu açıdan Morgan'ın büyük keşfine ve eserine olan ilgisini Engels'e açtı.

Engels, Morgan'ın komün keşfini ve eserini, yayınlanışından 7 yıl sonra Marksizm'e kazandırabildi.

Morgan eserini 1877 yılında "**Eski Toplum**" başlığıyla yayınladı.

9- Engels, aynı eseri, "**Aile'nin, Özel Mülkiyetin, Devletin Orijini**" başlığıyla daha çok toplumsal evrim açısından özetledi.

İnsanın ilk komün çekirdekli cevheri, insan toplumunun bütün gelişim yasalarını kendi içinde sakladığı için, çok verimliydi. Araştırmalar bununla bitmedi.

Komündeki aile biçimleri ve hukukundan sonra, yine burjuva mantığının metafizik illüzyonlarına; bir konuyu diğer parçalarından soyutlayarak göklere çıkarmak ve lime lime edip ayrı raflarda paketlemek eğilimine uyuldu. Ve "Totemizm" ortaya atılıp didik didik edildi.

10- İlk kez Edinburg hukukçularından Fohn Ferguson Mc Lennan, komünal toplumdaki "*Totem*" realitesini ve inançlarını ortaya attı.

Mc Lennan, 1869-70 yıllarında "*Hayvan ve Bitkilerin Tapına*" adıyla bir dergide öne sürdüğü görüşleri, Tylor'dan daha orijinal biçimde kuramlaştırıyordu.

11- *Edward B. Tylor*, genç yaşta kendisini bu alanda gösterme fırsatını bulan ender şanslılardandı. Darwinci J. Lubbock'un çağdaşydı. Yine Darwinci Henri Christie'nin yakın arkadaşydı. Varlıklı bir ailenin gezgin çocuğuydu. Üniversiteden gelmediği halde araştırmacıydı. Ve Huxley-Wallacelubbock gibi başlıca Darwinciler'le organize olmuştu.

1865'te, 33 yaşındayken, *"İnsanlığın İkel Tarihi ve Uygarlığın Gelişimi Üzerine Araştırmalar"*ını yayınladı. Bir yıl sonra, 1866'da "Vahşilerin Dini" başlığı altında bir deneme yapıyordu. Bunu 1871'de yayınladığı "İkel Kültür" ile geliştirecekti. Animizm görüşünü kişi psikolojisiyle izaha kalktı.

Ama Mc Lennan'ın totemizmi ele alışd daha orijinal ve somuttu. Belki metafizikçi totem inanışı komün gelişiminden koparılmıştı ama, totem komünün temellerinde yer alan organizasyon ve insan toplumunun parçalanarak gelişiminde dönüşerek varolan bir düşünce sistemiydi de. Bu yüzden Mc Lennan'ın totem kuramının yankıları daha fazla oldu.

Lennan için çözümleyici yerel halklar, Amerika ve Avustralya yerlileriydi. Sir George Grey'in araştırmalarına dayanarak, yerlilerin tam teşkilatlanmasıyla totemlerin bağlarını gösterdi. Ancak bunu, totem inanışıyla-tapıncıyla bağlantısı açısından koydu. Ve konusunu evrenselleştirdiği, yani her ikel toplumda işleyen bir kanun gibi koydu. Okyanusya'da, Peru, Fiji, Hindistan, Sibiryay, İsrail, Avrupa'da totemizmin izlerini göstermeye çalıştı. Mitolojileri bu açıdan taradı.

Ama totemin kaynağında ilk cinsel yasaklar ve aile biçimleri gelişimleri kan teşkilatlanışlarını atlıyordu. Sadece *"Fetişizm"*, totem tapınışlarını abartıyordu.

12- *W. Robertson Smith*, Mc Lennan'ın Edinburg Akşam Kulübü'nün kurucu üyelerindendi. Ve eski Semit köklerini inceliyordu. Lennan'ı doğrulayan bulguları Semitler'de gösterdi. Ay-güneş tapmalarından yola çıkarak, ilk tapmaların hayvanlar olabileceğini ileri sürüyordu. Belgeleri henüz kıt idi. 38 yaşında, 1885'te **İkel Arabistan'da Akrabalık ve Evlilik**'i ve ünlü **"Kurban"** araştırmasını yayınladı. İlk araştırmasıysa 33 yaşında 1880'de yayınladığı **"Hayvana Tapma"** idi. Baş yapıtıysa, 1889'da yayınladığı **"Samilerin Dini Üzerine Dersler"** oldu. Profesör olmuştu. 48 yaşında 1894'te öldü. Çalışmaları, hep totemizmi onaylar yönde idi.

Ve genç takipçilerinden J. G. Frazer'i etkiledi. Frazer'e verdiği ansiklopedik görev, Totemizm idi.

13- *J. G. Frazer*: 1887'de totemizmi kısaca yayınladı. M. C. Lennan daha metodik idi. Kan totemlerinin dinsel ve örgütlenmiş yanlarını belirtti. Ana soylu dış evlenmeler ve dinsel bağlantılarını açıkladı. Önce hepsi derleşikti. Ayrılışlar sonradan ortaya çıktı.

"Gerilere gittikçe, kişilerin kendilerini ve totemlerini aynı tür olarak kabul ettiklerini buluruz."

İkel komün inancı, Totemin, kanların ve komünün atası olduğudur.

Yine Frazer 1890'da, baş yapıtı, **Altın Dal**'ı yayınladı. Din ve kültürlerin köklerini belgelerle açıklamaya çalışıyordu.

Ama *"Yaban"* vahşi kökleri yakınlaştırmaya çalışırken, ondan bir hayli uzaklaşmış ve kişi karmakarışık hale gelmişti.

Ve bu çalışmaların hepsi Morgan'ın ölümsüz keşfinden ve yayımlanışından (1877'den) sonraydı. Morgan komünü, iç ve dış evlilikleriyle ve totem

örgütlenişleriyle çoktan açıkça koymuştu. Çünkü asıl komün çekirdeğini, canlı olarak Irakua yerlileri içinde yakalayıp onlarca yıl araştırmıştı.

14- *Lorimer Fison*, Fiji'de misyonerken, Morgan'ın akrabalık soruşturmasını yürütüyordu. 1871'de Avustralya'ya gitti. İlâna, *Alfred W.Howitti* buldu. Morgan ile sürekli konuşuyorlardı. Tylor gibilerle de irtibatlıydılar. Morgan'ı benimsiyorlar, Mc Lennan'ı eleştiriyorlardı. Anaerkil aile tezini geliştirmek istiyorlardı. Karşılıklı evlenmeden çıkan kan ve kabileleri soyut hesaplaşmalarla ortaya koydular. Fison etkili oldu.

Tylor bunu sonradan genelleştirdi...

15- *Baldwin Spencer*, Doğa bilimcisi olduğu halde, 27 yaşında, 1887'de Avustralya'ya üniversite görevlisi (Biyoloji Bölümü Başkanı) olarak gittiğinde, Aranda kabilesi üzerine malzeme derleyen *Frank Gillen* ile tanışarak (birlikte) yerliler üzerine etnografik çalışmalara girdi.

"Orta Avustralya Yerli Kabileleri" (1889) ve **"Kuzey Bölgesinin Yerli Kabileleri"** (1914) çalışmalarını yayınladılar.

Fison ve Howitt, Morgan yanlıysa; Spencer ve Gillen de Frazer'in etkisindeydi.

Frazer, Spencer'in çalışmalarından yararlandı ve kendi çalışmalarına destek buldu:

"Böylece totem mistisizmini lokal bir varsayım olmaktan çıkarıp, benim açımdan olsun, iyi belgelenmiş bir gerçek haline sokmuştur."

Ancak uzman kafası metafizik kayganlıktaydı. En belirgin gerçeği, kendi fikirlerine, benimseyişlerine uyduğu, kendisi öne sürdüğü halde olmamışa döndürebilir, her an fikir değiştirebilirdi. Totem inancı ne denli demokratik olsa dahi, kişi üzerinde bir egemenlik (tapınç) yaratmıştı. Bunun temellerine inmek yerine, bu görüşten bile caydılar. Din tarihi üzerinde durmaktan vazgeçtiler. Totemizmi, cinsel yasaklardan, yani dış evliliklerden ve inanışlardan koparıp tanınmaz hale getirdiler.

Her şeye karşın, komün çekirdeği, bütün toplum biçimlerinin üretici güçler ve kültür temellerini taşıdığı (o köklerden çıkagelindiği) için, tekrar tekrar ve herkesi sırası geldikçe etkiliyorlar, kendi çekim merkezine katıyordu.

Tylor da, Frazer de totemizmden vazgeçemedi. Frazer, 1910'da **"Totemizm ve Ekzogami: Hurafe ve Toplumun İkel Biçimleri Üzerine Bir Araştırma"** başlığıyla, 4 cilt tutan eserini yayınladı.

Ama totemin kişi ve toplum üzerindeki egemenliğini (ilk tapınç temellerini) yakalamışken kaçırıldı. Komünde her şey derleştikti. O madde ve canlının çekirdeği gibiydi; üretici güçler ile birlikte insan üretici gücü de diğerlerinden ayırdı olan beyniyle o çekirdekte yerini almıştı. İnsan beyni, kara cahilliğinden ötürü veya olanca açlığı-merakı-yla, kendiliğinden oluşmuş cinsel yasakların ulaştığı o totem sentezini ister istemez doğayla-komünle-kişiyile özdeşleştirip kendisinden bir adım önde kutsallaştırmadan yapamadı. Çünkü kendisini henüz bilemiyordu. Ve uyum zorunlulukları yüzünden, çevresini-kendisini sezilerle de olsa bir yoruma oturtmak eğilimini, doğadan gelişi (evrim) koşullarıyla edinmiş bulunuyordu.

Frazer bindiği dalı her yönden kesmiş oldu. Komün ile ilgili hangi alandan kalksanız verimli olurdu. Ama hepsini bütünleştirmek kaydıyla. Aileyi totemden, totemi kan bağlarından ve toplumdaki, kişiden, inanışlarından kopardınız mı komün anlaşılmaz kalır, oradan üretici güçlere ve komünün parçalanışlarına

geçmek olanaksız kalırdı. Uzman çıkarları ve metafizikçiliği böyleydi, bir çuval inciri "özel" sapışlarla berbat etmeleri iştenden bile değildi.

16- *Fin kökenli olan Edward Westemack*, 30 yaşında ulaştığı yeni fikirlerini yayınladı. Darwin'ciydi.

"**Evliliğin Tarihi**"ni 1891'de yayınladı. Lamarkçı hiçbir iz taşımadan Darwinizm'i komünün gelişimine uygulamaya çalışıyordu. Darwin'in yarısı gibi duran Alfred Wallace'ın desteğini almıştı.

Önemli özelliği, cinsel yasaklar üzerinde doğal seleksiyon açısından durmasıydı. Ama toplumsal gelişim bambaşka içeriklerle doluydu. Darwin gibi o da bu konuda insanı hayvan derecesine düşürmekten kurtulamadı. Ama, cinsel seleksiyon, gebelik süresinin uzaması, çocuk eğitimi süresinin uzaması gibi konulara değinmesi bile eserini insan bilimlerine yaklaştırmaya yetiyordu.

17- *Bronislav Malinovski*, Edward Westemack'ın tezlerine yakınlık duyuyordu. 1910'da, 26 yaşında onunla çalışmak fırsatını yakaladı. Daha önce deneysel psikolojide öncü olan Wundt'un yanında çalışmıştı.

1913'te "**Avustralya Yerlilerinde Aile**"yi yayınladı.

"*Aile, dinsel formül veya kuralların değil, pratik gidişin ürünüydü.*" Bu genel kanı bile bilgini gerçeklere yaklaştırabilirdi. Çünkü totemden önce komün vardı. Totem ile birlikte komünün yasaklarla gelişimi başlıyordu. Ama ister istemez cinsel yasaklar "ruh"u yaratınca, totem, insan ruhunun üzerinde sönmeden yücelecekti.

Malinovski, anasoyu kabul etti. Babasoy sonra geliyordu. Ancak atlanan hep Morgan ve Engels idi. Dolayısıyla metafizik aile-din-büyük illüzyonlarından kurtulamadı. Freud'un ince eleştirisi bile Malinovski'yi asıl gerçekliğe yaklaştıramadı.

18- *Sigmund Freud*: İnsan toplumunun ilkel komün çekirdeği, şüphesiz ki insanın hayvanlar aleminden ayrılışıyla olmuştu. Freud'un zekası, klinik psikolojiden, doğa bilimleri metafiziğinden biraz olsun kurtulunca ister istemez göze çarpar bir parlama yapmıştı. Yaşadığı cinsel baskılar ve hastalıklardaki yansımalarının *temelli bir realite* olduğunu kavrayınca, antropolojiye ve arkeolojiye, yani cinsel yasakların ilk köklerine uzanmak araştırmacılığını gösterdi. Ne var ki, sonuca pek kolay ulaşma yüzeyselliğiyle dopdolmuş metafizik burjuva yaşamına ve mantığına kurban oldu. Darwin-R.Smith Frazer-Atkinson'dan ekletize ettiği aforizmalar ile, insan toplumunun doğuşunu açıklamak cehaletine düştü. 1913'te ünlü "**Totem ve Tabu**" çalışması olumsuz eleştiriler almasına karşın, parlak etkiler yarattı. Bu, o dönemin de konu hakkındaki yetersiz aşamasını yansıtan kanıtı olurken; birbirini peşisıra akraba silsileleri gibi birbirlerini etkileyen uzman dar kafalılığın daha en verimli açılımlarını yaptığı bir zamanda bile, Morgan-Engels gibi hayatını düşüncesine vakfetmenin değerini ortaya koydu.

19- *Fransız Sosyoloji Biliminin Kurucusu: Emile Durkheim*, Fransız burjuvazisinin, Finans-kapitalizm'e evrilirken, Marksizme karşı en açık göz sosyoloji okulu oldu. Marksizm'i görmezden gelerek sosyoloji tanrılığına kalktı. Ama "*işbölümü*" konusuna girince, çuvalayıverdi. İşbölümü basit ekonomi kuralı gibi duruyordu ama komündeki üretici güçler gelişimine ayak uyduruyordu. Durkheim, realiteden çok sağduyusuna güvenince, komünün parçalanışını, ihtiyarlamayla-yıpranmayla açıklamaya kalkıverdi. Sonra buna

benzer bir görünüşe aldanmayla komünü de, toplumu da "din" ile açıklamaya kalktı; baş yapıtı din sağduyusuyla çıktı.

"Dini Yaşamın İlk Biçimleri" 1912-1915.

Her şeyi tersine çevirdi. İnançların toplumdaki (komünden) değil, dini inanışlardan; totemizmden geldiğini savunarak, maddeci antropolojiye ters düştü. Cinsel yasaklardan çıkma totemizmi, cinsel yasakların kaynağı saydı.
* * *

Kapitalizm, Finans-kapitalizm'e ve emperyalizme evrildikçe, bu ilk antropoloji okulları da daha hazır yiyici, ün-poz-kâr getirici, kendi içine dönük masabaşı kırkambar kitap fareliğine büründüler.

Geç gelmiş Alman Finans-kapitalizm'ine uygun hırsta bir etnolog çıktı: *Franz Boas*, 1858-1941.

20- *Franz Boas*, Durkheim ve Freud ile çağdaştı. Zengin, eğitilmiş, Almanlaşmış bir yahudiydi.

"İngiliz Kolombiyası Hintlileri Üzerine İlk Rapor" 1889'da yayınlandı. 1890'da aynı konu üzerine **"ikinci rapor"**unu yayınladı. Morgan'ı tersine çevirdi; babahanlığı, anahanlığa kaynak yaptı.

Oysa "Kwakiut Hintlileri'nin Kökeni"nde anaerkil olduğunu gözlemlemiş ve savunmuşken, bunu tersine çevirmişti.

Görevi Morgan antropolojisine ve evrime karşı çıkmaktı. Amerika'da ve Avrupa'da bunu okullandırdı. Ama bunu bile bezirgan hilekârlığıyla ve inkârcılığıyla yaptı. Alman okullarından evrimci Darwinizm'i ve tarih öncesi biliminin temel direği olan Morgan'ı kovmayı başardılar. Alman ırkçı görüşlerine zemini hazırladılar.

21- *W. H. R. Rivers*, 1864'te İngiltere'de (Kent) doğdu. Londra'da tıp okudu. Nörolojiye çalıştı. Deneysel psikoloji hocası oldu, 1897. Ama o da modaya uydu. Hukukçular, doğa bilimcileri, psikologlar, zoologlar antropolojiye; komün çekirdeğine boyu boyunca dalıyorlardı. Rivers de girdi. Psikoloji-psikanaliz-nöroloji-zoooloji-jeoloji-felsefe-tarih... Neredeyse bütün bilim dalları komünün; ilk insan toplumunun temelleriyle ilgiliydiler; insan çekirdeğinin cazibesi bu denli güçlüydü.

Rivers, göçleri; toplumların birbirleriyle "kontakt" kurmaları ve karışmalarını öne geçirdi, hatta biricik temel etken yaptı:

"Halkların kontak (temas) kurması ve kültürel harmanlanması insan gelişimini yaratan güçleri harekete geçirerek, birincil etken rolünü oynuyordu."

Uzmanlar, çıkarına göre teori yapardı. Bilim namusu onlar için çağının getirdiği çıkarlara göre yelken açmaktı. Evrimci okulla Alman tarihsel okulu arasında bir yerlerde boşluk doldurmak, İngiliz antropolojisinin geldi noktayı. Emperyalizm çağı hepsini böyle etkiliyordu. Evrimciler ve Morgan geriletiyordu. 1914; **"Malenezya Toplum Tarihi"** baş yapıtı oldu.

22- *Radcliffe-Brown*: İki de doğa bilimlerinden geliyordu. Rivers öğrencileriydiler. Rivers ile Durkheim arasında kaldılar. 1930-31'de **"Avustralya Kabilelerinin Toplumsal Örgütlenmesi"**ni yayınladılar. Yeni baştan eski defterleri, uzun bir pratik Avustralya *"alan çalışmasıyla"* karıştırmaları önemli özellikleri oldu. Akriba evliliklerini bir kez daha gözden geçiriyorlardı. Ana hukukunu öne çıkarmadan, çapraz kuzen evliliğini öne sürüyordu. Böylece, prose gözden kaçırılıyor, evrimin sınır çizgileri silinerek evrim de tanınmaz hale getiriliyordu. Ama bütün bunlar, giderek geri ülkeleri

anlamak ve sömürge yaklaşımlarını bu pratik bilgiler temelinde oturtmaya hizmet eder hale dönüşüyordu ister istemez.

23- *Meyer Fortes ve E. Evans Pritchard*: İki de Malinowski'nin ve Radcliffe-Brown'ın öğrencisi sayılırlar. Durkheim'a da yaslandılar.

Bu yüzden iki okul arasında gidip gelen incelemeler sunarlarken, Durkheim'ın "**Klan**"ından yararlandılar.

Ama kendilerine has özellikleri, Afrika toplumları içinde alan çalışması yaparak, onların toplum yapılarını, evrim ve ana-baba hukuku açısından değil, daha çok devlet-aile-kan örgütlenmeleri açısından İngiliz Finans-kapital kürsülerine tanıtmış olmalarıdır.

İnginçtir, ikinci emperyalist evren savaşı arefesinde yapılan bu araştırmalar, tam savaşın kızıştığı 1940 yılında yayınlanır: "**Afrika Siyasal Sistemleri**" ve "**Anmak Toplumunun Siyasal Sistemi**" savaş sonrasında da sürer. 1945-49-51-53; yine konular aynıdır, ama daha çok akrabalık-evlilik derinliklerini yoklarlar.

Araştırmaların alanı, Sudan ve Gana'da ilkel toplumların yaşadığı bölgelerdir. Anmak-Nuer ve Talensi topluluklarıdır. Evrencil Afrika Enstitüsü'nce desteklidirler.

"*A Grup Toplumlar*" dedikleri, devletleşmiş olanlardır. *G Grubu*, henüz devletleşme de, o yola girmişlerdi ve alt kategorilere ayrılıyordu. Devlet akrabalık-soy örgütlenmelerinden doğuyordu. Daha aşağıdaysa, "*soy*" dedikleri "*kan*" örgütlenmeleri içinde yaşayıp gidiyorlar ve yöneticiler buna göre oluşuyordu.

Nuer Toplumu, Nil'in aşağı-güney kıyılarında göçebe ve ilkel tarım ile uğraşan kabilelerdi. Evans Pritchard'ın araştırmasıydı. Üç cilt tutan araştırma, ayrıntılarla kişisel ilişkiler ve sosyal hayata dek girmişti. "*Kan davaları*" yaygın ve birleşme-ayırılma proselerini etkiliyordu. Babahanlık egemendi ve siyasal erk henüz oluşmamıştı. Devletleşme için üretim koşulları elverişli olmadığı veya ne coğrafya ne de teknik elvermediği için, komün yeterince parçalanamıyordu. Ama Evans oralı değildi. O, kan bağlarının devletleşmeye engel olduğu tezini abartıyordu. "*Soy Teorisi*" buradan metafizikleşip yükselmiş oldu.

Kuzey Gana'daki Tallensi Toplumu: Meyer Fortes araştırmıştı. Sudan'daki Nuer'lere benzer bir yapı sergilemekle birlikte, tarım ve başkanlık sistemi daha gelişmişti. Ama Fortes'in ilgisi prose değildi. Fortes de, Evans gibi, "*Soy Teorisi*"ni yani "*Kan Bağlarını*" yıldızlaştırıyordu. Oysa kanı-komünü parçalayan üretici güçler gelişimidir. O ise, Afrika içlerinde yok sayılır.

Subtropikal ırmak boyları dışında medeniyete geçiş için teknik üretici güçlerin gelişkin olması gerekir. Oysa medeniyetler gelişiminden binlerce yıl sonra; Mısır-İrak-Hint medeniyetlerinin Afrika'yı kolonize girişimlerinden sonra bile, Afrika'da medeniyete geçiş elemanları; subtropikal ırmak ve teknik üretici güçlerin gelişim ortamı bulunmadığı için, Afrika Nil Kuzeyi dışında bir Mısır olamadan emperyalizmin sömürge çağını beklemek zorunda kalmıştır. Ama Afrika, bir Amerika ve Avustralya da değildir. Göçebelik ve kent (tarım) aşamaları da, medeniyete geçişlerde üretici güçlerin elverdiği kadarıyla yaşanmış fakat coğrafya ve teknik üretici güçlerden ötürü dumura uğramış, gelişmemiştir.

Bu bilinmedikçe, sömürgeciler için gereken şey en pratik bir yaklaşım olduğu gibi, Afrika antropolojisi için de aynı olur. Medeniyet aşalarını almış iki bölge seçilir: Aşağı Nil: Sudan ve Gana'nın kuzeyi. Orada kan bağları bile eski klâsik

biçimini korumaktan uzak bulunur. Çoktan medeniyete çözülmüşlerdir.. Buna karşın, kapitalizmi de aşip emperyalizme geçmiş batılı insana, "*kan bağları*" yeterinden fazla bir illüzyon yaratır. Sömürgeleştirme için de kan bağları önem taşır. O tek engel, nasıl sıçrama tahtası gibi kullanılabilir? İngiliz'in Afrika Antropolojisi bu işe yarar..

24- *John Middleton Tait*: 1950'den sonra, "*Soy Teorisi*"ni Afrika'da olan çalışmalarını yaygınlaştırarak parlatır.

25- *John Barnes*: Hem Afrika, hem Avustralya Antropolojisinde uzman olduğu için, "*Soy Teorisi*"nin metafizikliğini gözlere batırdı, 1962. "**Yeni Gine Yükseklerinde Afrika Modelleri**".

26- *Edmund Leach* Yeniden Malinovski'yi öne çıkardı; soy teorisinin eleştirisine katıldı: Sri Lanka köyü "*Pul Eliya*" (1961).

"Tarımcı Soy Sistemlerinin Bazı Dokunulmamış Özellikleri Üzerine" (1962).

E.Leach, üretici güçler bilincinde değildi ama ekonomi temellerine; toprağa değinerek soy sistemlerinin idealize edilmesini çürüttü. Ancak, o da, kan bağlarının kolayca eriyemeyeceğini, veya nasıl eriyebileceğini gözardı ediyordu.

27- *Claude Levi Strauss* İngiliz antropolojisinin soy teorisinin asıl rakibi C. Levi Strauss'un "*Aile Birliği*" teorisi oldu.

C. Levi Strauss, 1908'de Brüksel'de Fransız ailesinin çocuğu olarak doğmuştu. Fransa'da okuyarak Sorbonne'dan felsefe öğretmeni olarak mezun oldu, 1931. Sonradan Brezilya'da, Sao Paulo da görevliyken, ilkel toplumlara merak sardı. Amazon'da küçük incelemeler yaptı, 1935-1939. Yani 40 yaşından sonra, neredeyse 100 yıllık ilkel komün bilgileri birikiminden sonra, tezlerini geliştirme fırsatını geç gelmiş olarak yakaladı. Alan çalışmalarına gerek duymadan, bu alanda birikmiş yığınla bilgiyi etüt ederek, kendi tezlerini geliştirdi. Ama asla geç gelişinin meziyetlerini kullanamadı.

İkinci savaş kapıdan bacadan girdiğinde Strauss, komünün cazibesine kapılmış bulunuyordu. Almanlar Fransa'ya girmiş, Majino hattını geçmişlerdi. Strauss, ABD'ye kaçmak zorunda kaldı. Burada komün uzmanlarıyla, Morgan karşıtı Alman Boas ve Lowie Robert ile tanıştı. Ama Rus dil bilimcisi Roman Jakobson'dan etkilendi. Ve *kültürün, insan beyninden, altşuurdan ve zihin yollarından çıktığı* gibi tepetaklak koyduğu tezini Jakobson'dan esinlendi.

New York'ta birikmiş komün bilgilerini derledi. Washington'da Fransız kültür ailesi olarak çalıştı. Fransa'ya döndüğünde, 1949'da "*Akrabalığın Elemansal Yapıları*"nı yayınladı.

B) KOMÜN BİLİMCİLERİNİN ELEŞTİREL ŞEMATİK DÖKÜMÜ

Komün bilimine bulaşmış, akümülyasyon (birikim) bilimi haline gelmiş görüşleri, kendi çağında 30 yıl içinde dünya ölçüsünde derleyip tasnif eden ve pratiğinde (Irakua yerlileri içinde) adım başında deneyip sentezlere uğratan Morgan'ı soyut olarak, işin başından ele almak, az çok eleştirel bir şemayı kendiliğinden elimize verebilir.

Öncelikle Morgan'ı asıl yarattığı-keşfettiği gerçekler içinde şemalaştıracağız. Ve eleştirici geliştirim diyalektiğine uyduğumuzu anacağız.

Metafizik sosyolojilerinden antropoloji okulları, tarih öncesi bilimine

PARÇA BÖLÜK girdiler. Komün, elemanlarıyla modern çağda da kendisini başkalaştırarak (dağılıp toplanarak) evrimini sürdürdüğü için; aile-akraba-din-köylü-esnaf-işçi-aydın-burjuva gibi modern sosyal sınıflar (insan malzemesi) ve kültürleri içerisinde orijin olarak kendisini sezdiriyordu. En çok da "Aile" ve "Din" yanıyla klâsik bilim gidişinin dışına uygun geliyordu.

Morgan, meseleyi bütünlüklü koyarak, o parçalı metafizik soysuzlaştırma gidişini açık etmişti, Kan ayrı ayrı toplum yapıları değil, bir tek komün içerisindeki cinsel yasaklarla örgütleniş biçimiydi; bir yanı aile, diğer yanı kan teşkilatları olmakla birlikte, komünü oluşturuyordu. Ve doğal bir gelişimle doğadan topluma evrilen insanın ilk çekirdeğiydi. Evrim halkalarına giren her varlık gibi, komün de iç elemanlarının diyalektiğiyle yaşamını-varlığını başkalaştırarak sürdürmeye mecburdu. Elemanlarını zenginleştirmesi ve selekte etmesi kaçınılmazdı. Morgan ve Marks-Engels hep bu sezi ve bilinç ile komüne eğilirlerken, klâsik bilim, minder dışında kaçak ve baltalayıcı güreş yolunu tuttu.

Ne var ki, tarih öncesi biliminde yaşamak için, ister istemez komünün belirli elemanlarını parlatmak zorunda kaldı. Bu yüzden, belki ileride bilim olarak beş para etmeyeceği için, "bilim" adını bile alamayacak bir birikim bilimi yığmadan edemediler. O fraeoloji (boş lakırdı) yığınları içinden dişe dokunur belgeler seçilip, toplum biçimlerinin gelişimi kanunları açısından kullanılacak malzemeler arasına katılabilir. Ya fikirleri?

Yine toplum biçimlerinin gelişimi kanunları açısından, eleştiriye degecek olanları eleborasyondan geçirerek; nüktesi-esprisi yerli yerine konularak, kanuncul değeri neyse, olduğu gibi konularak, yapılabilecek eleştiriler gerekebilir.

Bunda da ince, keskin bir yol açılır. Eleştirilerin azı, yeterli malzemeyi yığıp yorumlamaktan kaçma (kısırlık) verebilir. Eleştirilerinin çoğu, eleştirdiğimiz uzman okullarının batağına saplanmak (bulduğunu yitirmek) kendini kaybetmek) sonucuna varabilir. Kendini (tarihsel görevini) kaybetmek, hele bulmuşken yitirmek, kişi için olduğu kadar; bazen toplum için de trajik olabilir.

Olaylar harikadır. Eğer kanuncul bir gidiş veya tarihin gidişinin kanunları üzerinde duruyorsak, daima olaylar manzumesi içinde yüzebilmeyi-düşünebilmeyi, sonuna dek geliştirmek zorundayız. Ancak olaylar manzumesi yeterinden fazlaca birikmişse, artık aralarındaki kanuncul bağları kurmak üzerine ustalaşmaya geçmek gerekir; olaylardan kanunlara, kanunlardan olaylara her yoldan gidiş-gelişleri denemekten yılmayız.

Bir kez kanun ele geçtikten sonra, eleştirel tasnif de çorap söküğü gibi arkadan gelecektir. Burada böylesine bir eleştiriye ele almayacağız. Yeri geldikçe, başlı başına eleştirel ele alışlara ayrıca gireceğiz. Burada okuyucuya sadece bir fikir vermek anlamında bir eleştirel döküm sunmakla yetineceğiz. Bilinmeyenlerin gözüne irice kavramlarla kül serpenlerin acıklı yoksul hallerini teşhir etmek için.

İlâç bir tektir. Çok ilâç yok ilâç anlamına gelir.

L. H. MORGAN'IN KOMÜN BİLİMİ VE ELEŞTİRİCİ GELİŞTİRİM ZARURETİ

Lewis Henry Morgan 1818'de New York Aurara'da doğdu. Babası, zengin köylülerdendi ve senatör idi. Onüç kardeşin dokuzuncusu olarak yetişti. Hukuk okudu. Fakat çocukluğu Hintli göçmenler arasında geçmişti. Hukuk stajını (1844) New York yakınındaki Rochester'de yaparken, Irakua yerlileriyle tanışır tanışmaz, komünün cazibesine kapılmaktan kendisini alamadı. Hatta Irakua adıyla bir grup oluşturdu ve örgütlendi. Washington'a karşı Irakualılar'ı, toprak sorununda savundu.

1847'de "Irakualar Üzerine Mektuplar"ı, 1851'de "Irakua Topluluğu"nu yazdı. Komünde, Mc Lennan'dan önce ve daha açık bir şekilde "Ekzogami" (dış evlenme) olayını gösterdi. 1871'de "Kandaşlık ve Akrabalık Sistemleri" başlıklı eserinde, komünün kavranışını derinleştirdi. 1877'de yayınladığı, "Eski Toplum" eseri, bütün o sezi-derinliklerini, zengin evrensel belgelerle ispatlama yolunu tutuyordu.

Morgan, daha 1865'te, 139 akrabalık sistemi ve 260'tan fazla akrabalık biçimi tasnif etmişti. Bu derleyişi bütün dünyayı kapsıyordu.

1871'de, büyük eserini hazırlamadan önce, Avrupa'ya da gitti. Gereken kaynakların asıllarını ve konuyla ilgilenen rakiplerini bizzat ziyaret edip, yakından tanıdı.

Maine, Mc Lennan, Lubbock, Darwin ve Huxley ile tanışıp, konusunun hayvandan insana geçiş kökleriyle, medeniyete geçiş açılımlarına dikkatlice eğildi. Darwin aynı yıl, "**The Descent of Mand and Selection in Relation to Sex**" (İnsanın Türeyişi ve Cinsel Seleksiyon) kitabını yayınlamıştı. Yine 1870 ve 1871'de Tylor-Lubbock-Mc Lennan, **Totem-Animizm ve Medeniyetin Orijini** ile ilgili çalışmalarını yayınlamışlardı. Morgan ile rakiplerinin arasında geçen, konuyla ilgili tartışma ve tanıtımlar, Morgan'a eserinin derinleştirilmesi konusunda değerli uyarılar vermiş olmalıydı ki, 1877'de yayınlayabildiği "*Eski Toplum*" çalışması, komünü hemen bütün elemanlarıyla ele alma yeteneğini gösterdi. Büyük eserini tam 30 yılda tamamlamış bulunuyordu.

Morgan'ın diğerlerinden büyük farkı, komünü insan toplumunun çekirdeği olarak ciddiye alışında yatıyordu. Bu yüzden, keşfine gereken değeri verdi. Veya determinizmi, Avrupalı antropologlardan çok daha devrimci bakış açılarıyla yüklü olduğu için, komün çekirdeğini doğuşu ve sınıfsız topluma kadar olan gelişimi kanunlarıyla sezmek çapını onda örgütlüyordu. Morgan, bu uyanıklılıkla, komünü bir prose alarak, maddi temelleriyle işlemeyi sonuna dek geliştirmeye çalıştı.

İçinde bulunduğu çağın belgeleriyle yapabileceği kadarını başardı. Çağı itibarıyla bu büyük ilerlemeydi. Rakiplerinin hepsini gerilerde bırakıyor, kalıcı gerçeklere ulaşıyordu:

1- İnsan toplumunun hayvanlar aleminden ayrılışından başlayarak, Vahşet ve Barbarlık çağlarını tasnif etmesi, başlı başına aşılamayan bir temeli sunuyordu. Çok genel kalan bu tasnif, o gün için insanlık tarihi açısından büyük aydınlık getiriyordu. Açık gizli konuyla ilgilenen her düşünür o tasnifi az çok ciddiye almadan, konusuna giremezdi. Bugün o tasnifler, ayrıntılarında ve proseler ile olgular arasındaki tanımlamalar daha gerçekçil yaklaşımlara evrilseler de, genel olarak olguları tasnif ediş (sentezlere ulaştırarak, proselendiriş) değişmedi.

2- Komünü aile biçimlerinin gelişimi ve kan teşkilatlarının gelişimiyle (yani cinsel yasakların iki yanlı gelişimiyle) birlikte ele alarak, diyalektik kanuncululuğuyla açıkladı.

3- Komünü bir prose olarak, maddi temellerine yaslanarak (üretici güçleri bir kanun gibi) ele aldı.

4- Komünün medeniyete geçişini soyut da olsa gözlere batırırken, üretici güçler içinde çözümlendi.

5- Komünün son duruşmada sınıfsız-modern komünizme evrilebileceğini gördü ve bunu istedi-özledi.

Beş ana başlıkta özetlenebilen bu farklılık, Morgan'a, Mark-Engels'in sahip çıkmasına yetip artarken; Finans-kapitalizm'e geçen Avrupa'nın uşakcıl uzmanlıklarının da kıskançlık ve düşmanlıklarının yeterli sebebinin oluşturuyordu.

Ancak Morgan'ın başarısı, asıl komünde *Aile* ve *Kan* elemanlarının *Endogami* ve *Ekzogami* elemanlarıyla birlikte; örnekleriyle-etrafıca dünya ölçüsündeki tasnifleriyle ortaya konuluşundan gelir. Tabii ki bu, komünün ana elemanlarıyla keşfi ve izahı olur.

Morgan bu ispatlı-belgeli yorumuyla komünün *kollektif mülkiyet elemanı-üretici güçler ve benzeri* elemanlarını da proseleriyle kendiliğinden koymuş olur. Fakat asıldığı ana *halka* kan ve ailedir. Ana halkadan çekince, diğer halkalarıyla birlikte *komün*, eline gelmiş olur.

Bu yüzden Morgan'ın ve Morgan'ı Marks'ın notlarıyla da ele alıp tanıtan ve bir ölçüde geliştiren Engels'in eserleri yeni belge ve ilerlemeler ışığında eksik-geliştirilmeye muhtaç kalır.

Morgan'ın ve Engels'in eserinin, yeni belge ve yeni toplumsal konakların gelişimiyle eksiklerinin ve kimi ciddi yanlışlarının ortaya çıkması kaçınılmazdır. Fakat Morgan'ın "*komün*" keşfini hiçbir eleştirel geliştirim gölgeleyemez, tersine ölümsüzleştirir. Çünkü toplum biçimlerinin gelişimi kanunları, komün çekirdeğinin kendisini yeniden üretiş ve çözümlenmesiyle ortaya çıkar ve başkalaşır. Son duruşmada, toplum biçimlerinin gelişimi kanunları üzerinde duran her düşünür, komün çekirdeğine tutunmak zorunda kalır. Komünü ne denli eleştirel geliştirimlerle ele alırsak alalım, komün biliminden (Morgan'dan) yararlanmak zorunda kalırız. İşte tarih öncesini eşleyen uzmanlıkların düştükleri deve kuşu gülünçlüğü ve kısıtlıkları bir yanıyla Finans-kapital çöplüğünden beslenmekten vazgeçemeyen çapsizlikleriyse; diğer yanıyla, Morgan Bilimi'ni gözlerden kaçırırım derken, en temelli çekirdekçil kanunlardan uzak düşmeleri (derya içinde gerçeği bulmuşken kaybetmeleri)dir.

ELEŞTİRİCİ GELİŞTİRİMİN DİYALEKTİĞİ

Eleştirici-devrimci geliştirimler yeni toplumcul konakların açılımlıyla, yeni eleman ve belgelerin zorlayıcı birikişleriyle olur ve geliştirim basamağı ağır basar. Eleştirici tamamlayıcı olgunluğuyla üstünleşir.

Morgan ve Engels'in eserleri bir çok yönden eleştirel geliştirim uğratılabilir. Toplum biçimleri yeni gelişmelere uğradıkça, komünün kendisini yeniden üretiş veya komün çekirdeğindeki kanunların yeni bir açılımlıyla karşı karşıya bulunduğumuz için, ister istemez, komünün kendisini yeni bir çözümlenmesiyle karşılaşıyoruz. Toplumcul gelişimin yeni bir başkalaşımıyla ortaya çıkan elemanlar, daima komüncül kanunlara bağlı kalarak başkalaşmış veya sadeleşmiş komün elemanlarından başka bir şey değildir.

Misal: Günümüzde geri doğulu ülkelerde ortaya çıkan *sosyal devrimler*,

tarihsel devrimci geleneklerle melezleşerek geliyorlardı.

"*Tarihsel Devrim Elemanı*", 7000 yıl önce komün elemanlarının diyalektiğiyle, medeniyete geçiş süreci içerisinde, komünün başkalaşımıyla kazanılan yeni bir elemandı. Komün kendiliğinden medeniyete geçemiyor veya geçse bile medeniyeti sürdürüremeyip başka daha geri bir komünün tarihsel devrimine ihtiyaç duyuyordu. 6500 yıllık antik tarih, tarihsel devrimlerle ilerleyecekti.

Bu çok eski bir gerçek (kanun) idi. Fakat ne Marks, ne Morgan, ne de Engels bunu gerektiği gibi yakalayıp koyamamışlardı. Çünkü henüz bunu açıklayabilecek belgeler içinde bulunmadıkları gibi, bunu açıklamak ihtiyacı duyan 20.yüzyılın geri ülkeleri (Osmanlı) determinizmi ve melez sosyal devrimleri içinde yaşamıyorlardı.

Bu bizim içinde yaşadığımız çağın determinizmi ve belgelerinin icabı oldu. İlk medeniyete geçiş belgeleri ve tarih öncesi fosilleri, 20. yüzyıl ile birlikte düşüncelerde devrim yaratabilecek birikişlere ulaşmaya başlıyordu.

O belge birikişleri ve yeni bir toplumsal konağın açılışları ortasında "Tarihsel Devrim" problemi ve keşfi parıldıyordu. Bu durumda Morgan'a (ve Marks-Engels'e) saygı gösterisi veya dalkavukluk altında, ileri bir adımı atmamak; tapınç köleliği bunun onları baltalamak olurdu. Tarihsel maddecilikten öğrendiğimiz bunun tersiydi. Ancak eleştirel geliştimin diyalektiği bambaşkaydı.

Morgan'ın eseri, Engels'in ele alışlarıyla birlikte kuşaklar boyu etkili oldu. Fakat anlaşılmaktan uzak kaldı. Çünkü komün, bütün insanlık tarihi içerisinde toplum biçimlerinin gelişimi (komünün elemanlarıyla aldıkları yeni biçimler) açısından ele alınamıyor; komün, toplum biçimlerinin gelişiminden (insanlık tarihinden) koparılıyor, ayrı bir varlık haline sokuluyordu. Oysa toplum biçimleri gelişimleri ve kanunları, komünün kendisini yeniden üretisinden başka bir şey değildi. Komünü geliştiren kanunlar neyse, insan toplumlarını geliştiren kanunlar da onlardı. Öyleyse komün, iç elemanlarının diyalektiğiyle kavranırsa, insanlık tarihinin hangi halkasından yola çıkarsanız elbette komünün iç elemanlarıyla ve o elemanların kanunlarıyla karşılaşırınız; ancak bunlar, komünün başkalaşmış halleri olduğu için, o halkadan komüne ulaşmak ve komünü, komünün gelişim kanunlarıyla kavramak olanaksız kalır. Bu açıdan komünün keşfi insanlık tarihi (insanın uyum mekanizmaları) açısından büyük önem taşır. Nitekim komün bilimi ortaya çıktıkça, komünün tarih içerisindeki gelişimi (tarihsel devrimler ve sosyal devrimler) aydınlık kazanabilmişlerdir. Bunun tersi de kısmen doğrudur. Marksizmin, sosyal devrimlerin ve kapitalizmin gelişim kanunlarını kavrayıp aydınlatmak daha olasılaşmıştır. Ancak bu kısmi zorlukları da beraberinde getirir, Yazılı tarihteki toplumsal gelişim kanunları bir hayli başkalaştığı için, komün tarihine aynen uygulanamaz; uygulanırsa doğru sonuçlara ulaşılamaz.

Marks-Engels bu açıdan komün (tarih öncesi) bilimini ve özellikle bunu yetkince ortaya koyan Morgan'a sahip çıkıp geliştirdiler.

Morgan, Marks ve Engels'in geliştirmeleri yeterli sayılabilir mi? Hayır, tarih öncesi bilimi üzerinde ne kadar durulsa yeridir. Çünkü tarih öncesi ne denli aydınlatılabilirse, insanlık tarihi de o denli aydınlatılabilir.

Tarih öncesi bilimi ve belgeleri, Engels'ten (1895) beri bir hayli ilerlemiş bulunuyor. Bunların yorumlanışı üzerine kafa yorulması boşa gitmez. Komün, insanlık tarihinin *biricik anahtarı* olarak ele alınabilirse, o anahtarı fosil belgeleri arasında ne kadar parlatıp ortaya çıkarabilirsek, insanlık tarihinin

sayısız problemlerinin çözümünün kolaylaşacağı anlaşılabilir.

Ancak, tarih öncesi yazısız tarihtir. O halde komün bilimi, insanlık tarihine uygulandıkça ele geçen veriler de, komün bilimine uygulanarak yola devam edilmelidir. Böylece tarih öncesi (komünün) gelişim kanunlarıyla, komünün tarih içerisindeki açılımlarından ve derlenimlerinden doğan toplum biçimlerinin gelişim kanunları karşılaştırmalı olarak irdelenme olanakları ortaya çıkar. Bu olanaklar içerisinde, geliştirilebilen ve geliştirilebilecek olan tezler, ispatlanma kolaylıkları da kazanmış olur. Komün elemanlarının ilk ve son biçimleri veya halkaları karşılaştırılabildikçe kanunlar bütünlük (prose) kazandığı gibi, en temel gelişimleriyle birlikte aydınlatılmış olur.

Yani bu, geliştimlerin tartışılmasını ortadan kaldırmaya bile, herkesin anlayabileceği tartışmaları kısa kesip, kanunlara uyum mekanizmalarının geliştirilmesine bakılabileceği bir aşamaya ulaşılır. Kanunlar elemanların hareketiyle birlikte kendi kendisini ispat eden gelişim içinde bulunacakları için, mesele, komün elemanlarını ve kanunlarını insanlık tarihi içerisinde karşılaştırmalı olarak (bütünlüğü içinde) ele almak suretiyle çözümlenebilir.

Zaten amaç, insanlık tarihinin gidış kanunlarını örten perdelerin tek tek ve toptan kaldırılması olduğuna göre, daima yapılması gereken, bu tür karşılaştırmalarla ilerlemek olmalıdır.

Morgan ile Marks-Engels'in bilimce buluşup uyuşması da bu yüzdendir. Tarih öncesi ve tarihin buluşup uyuşması tabiatından-zorunluluklarından ileri gelir. Yapma-yakıştırma (suni) değildir.

Bu bakımdan, yaklaşık bir asır sonra, konuyu yeni ilerlemeler açısından gözden geçirdiğimizde, Morgan'ın (ve Marks-Engels'in) eleştirel geliştirimi kaçınılmazlaşıyor. Burada işaret etmekle yetineceğiz; komün elemanlarının gerçek çekirdekçil oluşumu içindeki başkalaşımalarının ele alınışını şemalaştıran bu çalışma, üzerine gidilmeden (zımni olarak) bu eleştiri ve geliştimlerle yüklenmiş bulunur. Bu çalışmanın "*geliştirilmesi*" basamağına kuvvetle basıldııkça, eleştiri basamağı, geliştirim basamağına atlamak üzere kısa ve hassasça çıkılması gerekir. Eleştiri basamağında fazla oyalanmak, geliştirim basamağına geçemeyişin işaret ve delilliklerinin dirençliğini gösterir. Başka bir deyişle, geliştirim basamağına çıkmak, eleştirim basamağına kuvvetle basmakla gelecekse, eleştirim olumlu-geliştiren yanıyla güçlenmek ve bunları yeni ilerlemelerle sentezleştirmek akla gelen ilk şey olmalıdır. O zaman olumsuz eleştirim yanları kendiliğinden dupduruca ortaya çıkmış olacaktır ki, bu ele alış, eleştirim olumsuz diyalektiğini, polen aldığı çiçeği icitmeyen arı gibi, kısa ve hassasça yaşayıp aşmak olur. Tersini yaşarsak veya ne gelişip ne eleştirebiliyorsak doğru yoldan çıkmışız demektir. Marksizm zemininde eleştiri ve geliştirim böylesine kıldan ince kılıçtan keskin bir gidış (determinizm) içinde bulunuşu ister. Bu yüzden, yepyeni stratejik aşamaların (verilerin) birikimini gerektirir.

Veriler iki yanlı birikirler, akıldan çıkarmayacağımız iki yan: 1- Geçmiş olayların, bilhassa yazısız tarih öncesinin komün gelişimiyle ilgili bilgi-belge ve yorumların birikişi; 2- İçine girilen yeni aşamaların veri birikişleri (komünün kendisini çözümleyişiyile) olur.

Bu iki yanlı birikişlerin karşılaştırmalı yorumları, daima toplum biçimleri gelişim kanunlarını, daha anlaşılır kılabilecek ispatlarla zenginleştirmekten geri durmazlar. Çünkü insan toplumunun kanunları kendilerini yeniden üretmek

giderlerken, yeni açılımlarla yeni elemanlar kazanarak zenginleşirler; ama son duruşmada asıllarına dönmek üzere sadeleşirler de. Gerçekte komün, bu şekilde kendisini çözümleyerek (açıklayarak) akar.

"Tarihsel Devrim Elemanı" da, komünün kendisini çözümleyerek aktığı bir konağın ürünü olmuştur; tarihsel devrimler, ilk medeniyete geçişi izah etmekle kalmamış, antik tarihin gelişimini (6500 yıllık muammayı da) açıklamıştır. Bu çözümlenmiş, gelecekte olabilecek, başkalarının çözümlenişlerine de yardım eder; tıpkı tarihsel devrimin açıklanışına, daha önceki elemanlarıyla birlikte bizzat komün keşfinin yardım ettiği gibi, eğer Morgan'ın komün keşfi ve aydınlatışları olmasaydı, tarihsel devrimler kanunu aydınlatılamazdı.

Tarihsel devrimler kanunu, komünün medeniyetlerle karşılaştığı yerde, medeniyetlerle barbarlığın (komünün) diyalektik güreşiyle ortaya çıkmıştır. Sınıflı toplumun parçalayıcı ve dejenere eden gidişinin insanlığı ölüme götürdüğü daha medeniyet doğarken anlaşılmıştır. 7000 yıl önce Sümer Medeniyeti'nin doğuşunda beliren ürpertici gerçek, 6500 yıl boyunca tekerrür edip durmuştur. Hemen aynı gerçeğin öteki yüzünde insanlığı dirilten ve yaşatan şeyin ne olup olmayacağı belirmiştir. Sınıflı toplum (medeniyet) kendi başına kaldığında insanlığı, tabii insanlık derken onun içinde doğayı da birlikte kast ettiğimiz anlaşılmalıdır, topyekûn kişi mülkiyeti hırsıyla menfaat parçalanışıyla ölüme götürürken, barbarlığın komün gücü, insanlığı (ve doğayı) insancıl -iradecil-toprak ve sanayi devrimiyle kurtarmıştır. Ancak bu kendiliğinden-şuuraltıyla ve medeniyetin dışından medeniyeti yıkarak gerçekleştiği için, tarihsel devrim biçiminde gerçekleşmiş ve yeniden medeniyetler ve tarihsel devrimler "*tekerrür*" ederek gelişmiştir.

Bu tekerrür edişler içinde, tarihsel devrimler elemanı, komünün kazandığı vazgeçilmez en önemli görevcil özelliklerden (fonksiyonlardan) biri haline gelmiştir. Çünkü, tarihsel devrim elemanı komünün bütün elemanlarını hizmetine alarak görevini yapar.

Böylece tarihsel devrimler kanunu, komünün insanlık tarihindeki yaşatıcı-kanuncu önemini ortaya çıkarır ve anlaşılma kolaylıkları getirir.

Tarihsel devrim kanunundan komünün sakladığı çekirdekçil kanunlara geçilebilir, geçilmelidir. Tarihsel devrim kanunuyla birlikte, bu görev başarıldıkça, Morgan ve Marks-Engels'in eserleri bir adım daha eleştirici geliştirmeye uğratılmak zorunda kalınır.

Bu aydınlatışlar içinde, bütün tarih öncesine bulaşmış birikim bilimlerinin (uzmanlıkların) ne olup olmadıkları apaçık ortaya çıkar. Kısaca görelim.

H. MAINE: "PATRİA POTESTAS" (Despotik Babahanlık)

Henry Maine, İngiliz Finans-kapitalizm'inin bağınaz milliyetçi çıkarıcılığının gönüllü hizmetçisiydi. Medeni ve Roma Hukuku üstadıydı. İngiltere'nin Hindistan sömürge sistemine yeni hukukcul-felsefi kılıflar aranırken parladı.

Cermen komünleri ile Roma Hukuku arasındaki çelişkilerin uzlaştırılması, Roma Hukuku'nun Cermence canlandırılışı problemi, İngiliz modern hukuku ile Hindistan sömürge kastlarının nasıl uzlaştırılabileceği biçimini almıştı Maine'nin kafasında. Ancak o tam bir İngiliz muhafazakarıydı. Komünü "*Despotizm*" ve *babahanlık* elemanları yanından kavrayacak, İngiliz sömürge sistemine sunacaktı. "*Kadim hukuk*" çalışması böyle doğdu (1861). Radikal (az çok özgürlükçü)

görüşlerin itibar görmesi, Maine tutuculuğunu besleyip teorileştirmişti.

Kaynağı Roma hukuku ve Hindistan toplumu idi. Her iki kaynağı da karşılaştırmalı olarak araştırarak materyallere sahip olmadığı gibi, bunu da dert etmiyordu. Kafasında İngiliz-Hindistan problemine *despotik-babahan* sistemiyle pratik çözüm getirmek yatıyordu. Hemen hiçbir komünü ne pratik, ne de teorik olarak incelememişti. Komünü bütün elemanlarıyla tarih içerisinde kavramaktan çok uzaktı.

Sadece "*komün*"ü "*babahan*", "*despotizm*" ve "*ortak mülkiyet*" yanından kabaca kavriyordu. Fakat komünün tarihi prosesini hemen hiçbir şekilde kavrayamadığı için, Hindistan komününe katılan "*kast*" elemanının nasıl ortaya çıkıp Hindistan'ın alın yazısını oluşturduğunu düşünemedi bile. Hindistan'ı Cermen komünü ve Sakson komünü ile karıştırıp liberal muhafazakâr hayallerle Hindistan Anayasa Tarihi'ni hazırladı.

Burada bireyi topluma kurban eden babahan despotizmi öne çıkıyor, modelleşiyordu.

"İnsanlar, atalara itaatin bir arada tuttuğu, mutlak yalıtılmış gruplar biçiminde dağılmışlardır. Kanun ataların sözleridir. İlk çağlarda toplum, şimdiki gibi bireyler topluluğu değildir."

H. Maine, "Kadim Hukuk" çalışmasında dayandığı tezi bu merkezde dönüp dolaşıyordu. İşine geldiği yanıyla kavradığı bu despotik yanı, Roma Hukuku'yla ispatlamaya çalışıyordu. Roma Hukuku, ana hukukundan çok sonra ortaya çıkmış babahan sistemine dayanıyordu. (12 levha) Romalıların Agnasyon kuralı (Agnate) baba soyu akrabalığı idi.

Maine bunu, "*en eski akrabalık ilişkisi*" olarak kabul edip, teorileştirdi. Ve modern İngiliz vs. medeniyetlerinin de bu temelden geliştiğini ileri sürdü.

Bu geliştirmesi tamamen hayal ürünüydü. Baba soyuna dayanan akrabalar arasına katılan evlatlıklar giderek çoğalıyor ve kan bağları zayıflayarak, bireyler daha özgür oluyorlardı. Kan bağları kurallarının yerini özel kişiler arası kontrat (sözleşme) kuralları alıyordu.

Maine, böylece İngiliz muhafazakarlığı-Kilise (İncil) ile uzlaşıyor, bu anlayışlara teorik haklılık ve açıklamalar getirmiş oluyordu.

Maine, "*Kadim Hukuk*" kitabı yayınlanır yayınlanmaz, hak ettiği yeri buldu. 1861'de Hint Yasal Sistemi'nin başkanı olarak Genel Valilik Meclisine (Konsül) atandı.

Geleceği ve Avrupa bağlarını örgütleri, geçmişle ve Hindistan ile bağları sildi. Yazdıkları hep bunun içindi. Sonuna dek, reformlara ve demokrasiye karşı direnişi, aslında, komünün despotik babahan elemanlarının sınıflı toplumla yozlaşarak Maine'nin kişiliğinde yansiyordu.

BACHOFEN: ANAHANLIK ELEMANI

Maine'in "Kadim Hukuku"nun yayınlandığı 1861 yılı, İsviçreli hukukçu Johannes Bachofen "Anahukuku" kitabını yayınlamıştı. Fakat, İngiliz Okulu konuya el atmadıkça, yankı bulamadı. Oysa konu, Maine'in tezini alaşağı etmekle kalmıyor, "Komün"ün daha derin kavranışına doğru büyük bir adım atıyordu. Ancak "Kutsallaştırma" (Din) etkisindeydi.

Aynı Roma Tarihi ve mitolojik klâsiklerden yola çıkan J. Bachofen, ilkel toplumlarda kontrolün erkek şeflerde değil, kadınlarda bulunduğu sonucuna

ulaşıyordu. Ve belgeleri daha gerçekçi, ulaştığı sentezler daha zengindi.

Maine, Bachofen'in susuşa getirilmesine uygun adım yaparak, Anahukuku gerçeklerini hasıraltı edeceğini umdu.

Oysa Bachofen, eninde sonunda yankısını bulabilecek yeni fikirler ileri sürüyordu. Ve bu ilk kez yapıyordu.

Aile Tarihi O'nun eseriyle başlıyordu.

1- Bütün kurallardan yoksun cinsel ilişkiler aşaması.

2- Babalık belirsiz kaldığından, soy zinciri analık hukukuna göre hesaplanırdı.

3- Ve kadın egemenliği kaçınılmazdı.

4- Tek eşli evliliğe geçiş, toplumsal yaşam koşullarının gelişmesinin değil, insanların beyinlerindeki dinsel yansımalarının ürünüdür.

Öne sürdüğü bu tezlerde şüphesiz ki en kayda değeri, mistik-ahlakçı yaklaşımla "*Hetarism*" (Yunanlılardaki ve genel anlamıyla: fuhuş) adını verdiği, "*bütün kurallardan yoksun cinsel ilişkiler evresi*" görüşü ve bunun peşisıra ileri sürdüğü "*Anahukuku*" görüşüdür.

Her iki görüşü hakkında da köklü bilgi ve belgelere sahip değildi. Ve bu görüşleri, toplumsal gidişe değil, dinsel fikirlere bağlı olarak gelişen olgular sandığı için, kalınca kitabında sık sık gerçeklerden uzaklaşarak, bozulmaktan kurtulamamışlardır. (Engels, **Orijin**)

Bachofen de komünün "*kutsallaştırma*" elemanının etkisinde gelişmiş ve bu etki idealizmine yansıyor sürüyordu. O komünün temelli elemanlarını yakalamışken, bütünüyle bilince çıkaramadığı için bilhassa kutsallaştırma prosesinin etkileriyle düşünüp davranmaktan kurtulamıyor, önemli olabilecek keşiflerini geliştirip işleyemiyordu.

MC LENNAN: "EKZOGAMİ" ELEMANI

Bachofen'in eseri, bütün mistik-idealit tepetaklaklığına rağmen, 1861 yılı için "*tam bir devrim*" (Engels) demekti. Maine'den farklı olarak, komün de ailenin tarihine girmiş bulunuyordu. Bu aynı zamanda, cinsel yasaklar kuramı demekti. Fakat bunu fark etmekten uzaktı.

1865'te Bachofen'den habersiz, İngiliz hukukçu Mc Lennan çıktı. Kuru-duygusuz-kurnaz üslubuyla yapma (suni) bir kadın kaçırma evlilikleri tutturmuştu. Bu uydurma, cinsel yasaklar ile ilerleyen diyalektik gelişimi veya ayıklanarak ilerleyen aile biçimleri gidişini örtüyor, kafa karışıklığına yol açıyordu. Kendi tezinin temel varsayımı; vahşi kabileler arasında bitmek bilmeyen savaştı. Savaş ve kadın kıtlığı yüzünden kabileler, başka kabilelerden kadın kaçıyorlardı. Bu uydurmaya kendisi bile kendi eserinde yer yer temelli bir şüpheye düştüğü halde, ısrarla cinsel yasaklar ile olan ilerlemelere karşı çıkıyordu.

"*Dışardan Evlenme: Ekzogami*"ve "*İçerden Evlenme: Endogami*"deyimleri, bu yakıştırma kadın kaçırmalar üzerine patlıyordu: karılarını dışardan bulmak zorunda olanlar ile kendi içinde bulabilenler arasında kıyasıya nedeni açıklanamaz ilişkiler yaratılıyordu.

Komün elemanlarının tarihsel akış boyunca ortaya çıkan elemanlarının tekrar tekrar denenmiş etkileşim ve diyalektik yaratıcılıkları karşısında artık *cinsel yasakların* gerçekliği ve yarattığı ilerlemeler söz götürmez kesinliktedir.

Ve Mc Lennan'ı üzerinde durmayacak derecede elemiştir.

Yine de Mc Lennan, 1- *Dışardan Evlenme* (Ekzogami) elemanına dikkat çekmiş; 2- *Anahukuku* elemanının Babahukuku'ndan önce geldiğini ileriye sürerek, komünün elemanlarıyla keşfinde o zaman için parlak bir tartışma başlatmıştır.

"KOMÜN" KEŞFİNİN EVRENSELLEŞMESİ VE L. H. MORGAN

Henry Maine'nin kendisi bile "**Kadim Hukuk**" eserini (tezlerini) unutmuştu ki, tartışmalar, tezlerini yerle bir edecek alevlenişe ve yönelişe ulaşıvermişti. Komün, yaşayan elemanlarıyla tarih boyunca düşünürleri etkilemişti. Maine nereye bastığının farkında olmaksızın, çıkarıcı yaklaşımıyla girdiği komün elemanlarının içine bir kez daha çekiliyordu. Anahanlık elemanı babahanlık elemanından daha önce gelmişti. Ve babahanlık despotizmi, savunulamayacak kadar suçun öncüsüydü.

Maine, ünlü "**Patria Potestas**" (babahanlık) tezini direktmekten geri durmasa da, gerçekler çığ gibi üzerine gelmişti. Mc Lennan'dan sonra, Morgan'ın 1847'den beri ortaya koyduğu ve 1877'de "**Eski Toplum**" (Ancient Society, or Researches in the Lines of Human Progress From Savagery, Through Barbarism to Civilisation) adıyla yayınladığı tezler, o güne dek görülmemiş derinlikte ve zenginlikteydi.

Maine, pek de fark etmeden girdiği komünün içinden neredeyse ölünceye kadar, 20 yılı aşkın bir süre çıkmadı. Sonunda yanlışlığını kabul etmek zorunda kaldı mı? Hayır. Ama konu üzerinde derinleşmek ve tartışmayı uzatarak yaygınlaştırmak yolunda sürüklendi. Mc Lennan ve Morgan'ın konularını da kapsayan incelemelerini genişletip süreklileştirdi. "**Doğu ve Batıda Köy Toplulukları**" (1871); "**Kurumların İkel Tarihine Dair Dersler**" (1875); "**İkel Hukuk ve Töre Üzerine Denemeler**" (1883).

Bu tartışmalar, komünün elemanlarıyla keşfedilip açıklanmasını sadece Avrupa'da değil, Amerika'da da ateşlemiş oldu. Komünün keşfi ve araştırılması evrenselleşiyordu.

Morgan'ın büyük eseri bu keşfin ve izahların merkezinde sağlam bir zemin hazırlıyordu. Çünkü doğrudan aile biçimleriyle ikiz kardeş olan kan teşkilatlanmalarını, çalışmasının merkezine alıyordu. Bu, cinsel yasakların ve komünün ta kendisiydi.

Maine ve Mc Lennan ise, komünün içinde onu bilemeden, sezerek dolaşıyorlardı. Fakat İngiliz Finans-kapitalizmi'nin gözdeleliydi. İngiliz Finans-kapitalizmi de dünya kapitalizminin gözdesiydi ve sömürge-yarı sömürge açılımları için bu tür "*Eski Toplum*"sırlarının çözümlenmesine ihtiyaç duyuyordu.

Böylece komünün keşfi, Finans-kapitalizmi'n ihtiyaçlarına-antropoloji okullarına tutunarak, kimsenin anlamını tam olarak yorumlayamadığı ve sonuçlarının nerelere varabileceğini asla kestirmediği yollardan büyük adımlarla ilerledi. Morgan'ın 30 yılı aşkın emeklerinin "**Eski toplum**" olarak yorumlanışından sonra evrenselleşiverdi. Çünkü Morgan, o zaman için devrimci Amerika'nın düşünürüydü; İngiliz buna katlanamazdı; Morgan'ı bastırırım derken, "*komün*" tartışmalarını bütün Avrupa'ya-Amerika'ya yaydı. Bu, evrenselliğin geri dönüşü olmayan *birinci aşaması* oldu.

İkinci Aşama; Marks-Engels'in, bilhassa Marks'ın, Tarihsel Maddeciliği, insanlık tarihinin bütün çağlarına uygulamak eğilimiyle, Morgan'ın eserini Marksizm'e kazandırma çabalarıyla oluştu. Engels, 1884'te konuyu ele aldığı zaman, konu bir hayli materyal kazanmış bulunuyordu: Maurer (köy-kent kuruluşları-Mark); Latham (Etnoloji); Lubbock (Uygarlığın Kökeni); Bachofen (Analık Hukuku); Mc Lennan (İkel Benlik), Maine (andığımız eserleri) ve Morgan. Morgan ile birlikte; komün, daha dikkat çekici hale gelirken, işin içine Tylor-Vestemarc gibi yeni araştırmacılar da girmişti. Engels sonradan bunlardan da yararlandı. Engels'in de belirtmekten kendisini alamadığı gibi, konu hakkında irdelemeler-belgeler süratle yeni ilerlemeler kaydediyordu. Marksizm'in de Morgan'a sahip çıkarak, komüne el atışı, araştırmaların evrenselleşmesini körükledi. Komünün keşfi ve irdelemesi, ister istemez sosyalist ülke ve kuşaklara da yansiyacak; Solon'dan Muhammed'e, Rousseau'ya ve Marks-Engels'e dek, hepimizi nasıl etkilemiş ve hepimizi içine almışsa, onları da cazibe merkezine sürüklemeyen durmayacaktır. Çünkü, insanlığın kaynağı ve gelişimi bilinemedikçe, insanlığın kendi kanunlarına "*uyum mekanizmaları*" geliştirilip sistemleştirilemez.

MC LENNAN: "TOTEMİZM" ELEMANI

Totem elemanını gözlere ilk batıran, Mc Lennan oldu. Edinburg hukukçusu J. Ferguson, Mc Lennan'ın "**Hayvan ve Bitkilerin İbadeti**"ni 1869-70'de komün elemanları içerisinde sezerek, metafizik parlatışa uğratiyordu. Tylor'un aynı dergide 1866'da yayınlanmış "**Vahşi Dini**"ni, daha orijinal yanından yakalayıp, bütün tarih öncesinde, hatta antik tarihte etkin olan totemizm somutluğunda ele alıp geliştiriyordu. Totemizmin yer yer ata dini olduğunu gözlere batırıyor, komünün kendisini totem ile eşleştirdiğini belgeliyordu. Totemizmin dinlerin ve bilimin ilk temellerini oluşturduğu kanaatini dile getiriyordu. Eldeki belgeleri tarayarak, Amerika-Avustralya-Hindistan kabilelerinde totemciliğin kalıntılarını gösteriyordu. Tevrat'ta geçen Adem-Havva-Yılan-Ürün öykülerinin totem ile bağlarını koyuyordu. Yüzlerce sayfalık çalışması, hep totemizmin varlığını göze batırıyor.

Ne var ki totemizmin cinsel yasaklar ve animizm ile bağlantısı konulamadığı gibi, insan ruhu ile olan bağlantıları da havada kalıyordu.

Komün elemanları üreyim ve üretim temelleri içinde, üretici güçler prosesiyle taranıp, kanuncul determinizmler (denklemler) ele geçirilmedikçe, komünün hiçbir elemanı, hele totem gibi komün ile eşdeğerleşmiş bir elemanı açıklanamazdı. Zaten Mc Lennan-Tylor-Frazer gibi uzman görüşleri öyle bir problemi önlerine koymuyorlardı. Yıldızlaşabilecekleri elemanları bulup parlatıyorlardı.

Akümülasyon (birikim) böyle işliyordu.

1- Tarih öncesi bilimcileri, hemen hepsi, İngiltere'nin özgür-kariyer vadeden sofrasından besleniyorlardı.

2- Ekmek veren eli ısırmayan uzmanlık, ister istemez metafizik bir yol tutuyor; komüne değil, komünün elemanlarını kendisiyle birlikte yıldızlaştırmaya gözü kesebiliyordu.

Bir tek "*animizm*"-bir tek "*totemizm*" elemanı için ciltler dolusu kitap, ancak bu itici güçler içinde doldurulabiliyordu: 1- *Finans-Kapital* (bilime hız ve emek veren) itici gücü, 2- Kişi'nin (mülke ve kariyere hız veren) itici gücü.

ROBERTSON SMITH: "KUTSALLAŞTIRMA" ELEMANI

Mc Lennan'ın arkadaşıydı. Totemizm elemanına takılı kalmadı. Totemlerin neden kutsallaştırıldığı üzerinde derinleşmeye çalışırken, kilisenin gazabına uğradı. 1878'de kilise meclisinde suçlamalara karşılık verdi. İki yıl geçmeden, uyarılmasına karşın, Tevrat'ta geçen "*Hayvan Kabileleri*" üzerinde durdu. Böylece, evlilik biçimleriyle totemik bağların olduğunu, Mc Lennan'dan ve Alman Julius Wellhausen'den esinlenerek ortaya koydu. 1881'de profesörlükten uzaklaştırıldı. Ama **Britanica Ansiklopedisinde** editörlük aldı. 1883'te Cambridge'de *Arapça Öğretmeni* oldu. 1889'da, aynı üniversitede profesör oldu; artık ünlü-büyük bir bilgindi. Fakat beş yıl sonra, 50 yaşına varmadan öldü.

Finans-kapitalizm'in kocamış zülfiyari kilise kutsallığına kişi beyni yanında az çok maddeci dokunuşlar bile cezasız kalmıyordu. W. R. Smith örneğindeki küçük "*sapıtma*" bunu göstermeye yetti. Tylor, kiliseyle dalaşmadan "*Animizm*" elemanında soyutlaşması biraz da bu yüzdendi.

W. R. Smith yeterince bilemeden 1- Kişi, 2- Toplum elemanı üzerinde duruyordu; bunu kutsallık elemanının gelişimi içinde yapıyordu.

1- *Kurban Teorisi'ni geliştirdi*: Kurban, toplumsal bir törendi. Törenler toplumsal aşamaya göre evrilseler de daima "*tören*" özelliği kalıcı etkilerdeydi. Bu yüzden kurban, kalıcı bir tören olarak sürüp gidiyordu. Fakat, her toplumsalın kişi yanı unutuluyordu.

Tören (kurban) yapılırken, kurban ile ilgili *mitler* sonradan oluşuyorlardı ve kişi anlatışlarına göre değişiyorlardı. Çünkü mitolojiye iman, kişi kurallarının iradesine bırakılıyordu. Bu noktada da kişinin komüne sıkıca bağlılığı (toplumsallık) unutuluyor, modern toplum ve kişi ile komün karıştırılıyordu.

2- Yine yeterince bilemeden *kutsallaştırma prosesi* ile, kişi ile toplumun amacının yer değiştirdiğini anlamaya çalışırken, toplumun amacının kutsallaştırma haline geldiğini, kişi ve toplumun kutsallaştırma amacı ile asil kendi amacını gerçekleştirdiğini sisler içerisinde anlatmaya çalıştı.

"Klan (komünde kan) da devlet de dinde temsil ediliyordu."

"Komün" ile *"Devlet"* karıştırmaları, komün ile medeniyet karıştırması kadar iri bir yanlıştı. Fakat anlatan arif değilse, dinleyen arif olmalıydı. Bu toleranslar uzmanlıkların anlatmaya çalıştıklarından ve belgelerinden yararlanabilirdi.

Kan da, devlet de dinde temsil edilirken;

*"Baba Tanrı, aile ya da klana aittir."*Yine,

"Kral olarak (tanrı) devlete aittir."

Şu üç cümlede, boylu boyunca bir kitaplık koskoca yanlışlar gösterilebilir. Biz, söylenmek istenene dokunacağız. Tanrı komünündür, komün de tanrının değil midir? Tanrı devletindir, devlet de tanrının değil midir?

Bu nokta da, komünün kutsallaştırma prosesi üzerinde durulurken bile, onun anlaşamadığı ortaya çıkıyor. Yine de şu gerçekliğin sebebini değil, kendisini tesbit edip açıklamaya çalışıyordu:

"İlkel dinin temel anlamı, tek organik toplumun üyeleri olarak tanrıların ve tapanların dayanışmasıydı."

Çünkü besbelliydi ki tanrılar, komünün atalarıydılar; komün kendisinin bu ata tanrılardan türediğine inanıyordu.

"Tanrının toplumdaki yeri de, insan ilişkilerine benzetilerek tanımlanıyordu."

Görüyoruz, uzman akli hemen hiçbir şeyi açıklayamıyor, tersine karıştırıyor. Fakat içinde dolaştığı belge ve düşünce antrenmanları ayıklandıkça, komünün *kutsallaştırma* elemanı kendisini gösterir. Kutsallaştırma elemanı ancak, komündeki animizm-cinsel yasaklar-benlik-ruh-totem-kan-aile-üretici güçler gibi en temel elemanların diyalektiği aydınlatılabildikçe çözümlenebilirdi.

EDWARD B. TYLOR: "ANİMİZM" ELEMANI

1832'de doğan E. B. Tylor, "*doğuştan şanslıydı*."Yakın arkadaşı R. R. Maret, "**Tylor**" biyografisinde böyle diyordu. Gerçekte hemen bütün uzmanlıkların gidişini, Tylor'ın hikayesinde yansıtıyordu. Hepsi İngiliz'in (kara Avrupasına bakınca) daha özgür kalan-rahatlıklarla donatılmış- bahçesinde çiçekleniyordu. Ama Tylor, daha fazlasına erişenlerdendi.

Tylor'ın kuşakları, bir önceki devrimci çalkantı yerine, dinsel-zihinsel fikirlerin yeşerdiği Finans-kapitalizm'in, sömürge çağına çıkarken, anavatanına huzur verdiği konakta yetişiyorlardı.

Varlıklı sanayici çevresinde yetişti. Üniversiteye gitmedi. Darwinci eğilimleri gelişmişti. Henry Christie ile Meksika'ya gitti. "Aztek"ler arkeolojisi ve mitolojisiyle büyüldü. Zaten Darwinciler ve antropologlarla tanış idi: Lubbock-Huxley-Wallace.

Komünde *Mit* elemanı yanı sıra Totem elemanına ve Animizme ilgi duydu. *Teknik* ve *dil* elemanına da eğildi.

Kırkına gelmeden, 1871'de, Royal Sosyete'ye üye seçildi. 1875'te Oksford'da antropoloji hocalığına alındı. 1896'da, kişisel ünvanla profesör yapıldı.

Komün alanında az biraz tasnifyapabilen, Morgan'ı afişe etmeden hazinesine katan böyle adam oluyordu. Uzmanlıkların peşine düşüp uşaklaşmaları, bu "*payenlerdi*. Tylor; Lubbock'tan teknik elemanı, Max Müller'den dil ve mit elemanlarını, Comte'tan da fetişizmden devşirme animizm elemanını aramak daha derli toplu bir antropoloji ortaya çıkarıyordu. İngiltere ve Avrupa'nın içine girdiği fikirsel soyutlama ortamına uygun bir gelişimdi.

Ancak komünü, önu ardı tutan bir kanun olarak gözden geçiriyor, eklektizmden kurtulamıyordu.

Henüz, "*Benlik*" elemanı (insan beyninde şuur-altşuur örgütlenmesi) aydınlatılmamıştı. Freud psikanaliz tezlerini 1895'ten sonra geliştirebilecek ve 1912'de konuya el atabilecekti. Ondan sonra bile, komünde benlik elemanı ile "Ruh" elemanının bağlantıları çözümlenemedi. İnsanın bedenden ayrı ruh sezisi "*muamma*" bir "*ikilik*" olarak kaldı. Animizm, bu yüzden sadece sonuç olarak tespit ediliyordu; sebebi çözülemiyordu. Animizm, kişi psikolojisine bağlanıyordu. Toplumcul cinsel yasaklardan yansıyan kişi psikolojisi anlaşılamiyordu.

"*Ruh*" elemanı ölüm ve rüya ile izah etmeye çalışılıyordu. "*Animizm*": Her şeyi insanın kendisi gibi canlı görüşü de, dolayısıyla rüyalara ve ölüme, yani insanın "*Benlik*" elemanını yaratan cinsel yasaklar, ve benlik elemanının örgütlenişiyle çözümlenemeyince; ne rüya, ne ölüm, ne de animizm elemanları aydınlanamıyordu. Benlik'in yarattığı sanılan rüya-ölüm-animizm elemanları, "*kişi*" elemanının "*ruh'unun* çevresine yansıtılışından doğup geliyordu. Ve benlik denen şuur-altşuur örgütlenişi, göreceğimiz gibi üreyim aksiyonu tabanından filizlenen cinsel yasaklar elemanına bağlı geliyordu. Yani animizm,

kişiden değil, toplumsal gidiş dolayısıyla kişiden yansıyor.

Komünün üreyim ve üretim temelleri aydınlatılmayınca; daha doğrusu maddeci diyalektik bakış açısı ile teçhizatlanmaksızın komüne ayak basılınca, orada üreyim temelinden kaynaklanmış manevi elemanların büyüğü içerisinde bocalanıp "muamma"laşıyordu. Tylor'da "din" veya "animizm" abartısı böyle doğdu. Oysa komünün hiçbir elemanı tek başına ayrıcalıklı bulunmuyordu; komün topyekûn bir organizmaydı. Orada ancak elemanların diyalektik işleyişi (kanunları) egemen olabilirdi. O egemen kanunlarda da üretim ve üreyim aksiyonlarının diyalektik güreşi çekirdekleşmişti. Tylor, o bütünlüğü yakalamaz mı? (Primitiv Kültür: 1871'de ilk paragraf o bütünlüğü göze batırarak konusuna girer.) Fakat giderek din-animizm görüşleri metafizikleşerek filizleşir.

Oysa animizmin, kişinin içinden çıkmış olması görünüştedir; gerçekte animizm, kişinin içinden çıkmaz, kişi dışındaki toplumdan kişinin içine girer. Kişiden yansıyan her şey toplumun (kanunlarının) yansımasıdır.

J. G. FRAZER: DİN'İN KÖKENİ YERİNE KOLLEKSİYON'U

Frazer, R.Smith'in etkisinde gelişti. Frazer'e kadar tarih öncesi bilimi (komün ve komünün elemanlarının aydınlatılması) bir hayli yol katetmişti. Frazer buna rağmen, totemizm ve din kültürünün erüdüsyonu dışına taşmadı. Çünkü tarih öncesi bilimi, belirli üniversite-uzman çevresinde çekirdekleşmiş, kendi içinde bölünerek geliyordu adeta. Morgan-Marks-Engels birikimlerine de sırtını dönmüş, Finans-kapitalizm'in evrensel sömürü havasına ayak uydurmuştu. Frazer bu hava içerisinde; Mc Lennan'ın, R. Smith'in ve Tylor'un bıraktığı yerden devam ediyordu. Onları genel olarak komünü çözümlemek-kanuncul gidişi aydınlatmak- determinizmi bu yoldan etkiliyordu.

Frazer, dünya çapında dinin kökleri üzerine belgeleri taradı ve bir koleksiyon biriktirdi. Ancak, bunlar tasnif edilmekten çok uzak karmaşıklıkta idi. Akıl yürütmek istemeleri de ister istemez, kafa karıştırıcı oldu: "**Altın Dal**".

Göreceğimiz gibi, komün ve elemanlarının insanlık tarihi içindeki prosesi ele geçirilmeden, kutsallaştırılma elemanının prosesi açıklanamaz; tıpkı elemanlarının her biri için olduğu gibi.

Frazer, etkilendiği R.Smith gibi, kutsallaştırma elemanında takılı kalarak, biraz daha derinleşip belgeleri yoğunlaştırır.

Ne var ki, uzman görüşünün bilim namusu, menfaatleri kadar oynaktı. Fikirleri belirli kanunları aramadığı ve bulup ortaya bağlanamadığı için en çok bağlı bulunduğu gündelik çıkarlarına ayak uydurmaktan başka yol bulamıyordu. Frazer "Altın Dal"dan on yıl sonra kendi fikirlerini inkar eden çelişkilere düştü.

Uzmanların, bu yüzden en çok güvenebileceğimiz yanı; hipotezleri (fikirleri) değil, derledikleri belgeler olmalıdır. Frazer de bunu şu sözleriyle desteklemiştir ve belgelemiştir:

"Er geç ince hipotezlerim (fikir köprülerim) uçarsa, umarım kitabım bir gerçekler mahzeni olarak kalabilir."

S. FREUD: PSİKANALİZ-BENLİK-KİŞİ-DİN

1895'te antropoloji-tarih öncesi bilimi- dışında "benlik" olgusunun şuur-şuuraltı örgütlenişini aydınlattı. Her düşünür gibi komünün cazibesinden uzak

kalamazdı. Çünkü yaşanan modern toplum olsa da, modern toplumdaki her eleman da komünden çıkıp gelen elemanların başkalaşmış yeni biçimleriydiler. Freud bunu sadece sezdi fakat hiçbir zaman bilincine ulaşamadı.

Oysa, psikanaliz ile kişi elemanını yakalarken, önemli bir keşfe ayak basmıştı: Benliği aydınlatan enkonsiyon-konsiyon tezadını ortaya koydu. Bir kez şuuraltından asılınca, insanın derinliklerine inmek zarureti arkasından kovalayıp geliyordu.

Freud yine pratik deneyleri ile cinsel yasakların baskılanmış biçimlerini modern toplumda tespit etti. Bu iki modern biçimlere girmiş *kişi* ve *cinsel* baskı elemanı, Freud'u ister istemez komün bilimine (antropolojiye-arkeolojiye-mitolojiye ilh...) yöneltti.

Ancak hemen hiçbir ilerleme gösteremedi. Kişiyi toplumdan, cinsel yasakları toplumcul gidişten koparmaktan (metafizikleştirmekten) kurtulamadı.

Onca birikmiş, 1847-1913 (60 yıllık), tarih öncesi bilimlerinden hiçbir sentez çıkaramadı. Totem ve tabu elemanlarını, Babahan-Anahan elemanlarını birbirine karıştırıp kişinin psikozlarıyla aynı kefeye koymaya kalkıştı.

Totem vahşi komünlerin, tabu barbarlığın işiydi. Anahanlık babahanlıktan önce; babahanlık çoban-sürü ekonomisiyle gelmişti. Kişinin psikoz ve nevrozları bu elemanlarla ilişkiliydi. Ancak, modern toplumlarla başkalaşan elemanlar, başkalaşan kişi elemanını, toplumsal yasaklarla da dinamitleşen cinsel yasaklarla bütünleşerek, süblimasyon [ululaştırma] kanallarının çıkış yolu bulamadığı yer ve zamanda nevroz ve psikozlara yol açıyordu. Tarihsel prose içinde değişim gösteren elemanlar her toplumda başka başka çeşitlemeler gösterirlerken, nevroz ve psikozların eğilim ve dozları da değişir. Kişi toplumcul gelişmelerden koparılamayacağı gibi, elemanları da koparılamaz. Çünkü onlar tümlük içinde toplumcul kanunlara uyararak akarlar.

Freud, komündeki kişi elemanının, modern toplumda başkalaşmış halinin ne anlama geldiğini bilmeden gözlere batırıyordu. Bu önemliydi. Çünkü komünde kişi ve toplumun gücü diyalektik güreş halinde komün gücünü oluşturuyordu. Fakat son duruşmada komünün temel gücü, kişinin bile farkında olamayacağı büyük ölçeklerde kişi üzerinde tecelli ediyordu. Nasıl? Toplumcul kanunlar dolayısıyla. Toplumu oluşturan, tek tek kişi elemanlarının kopmaz bütünlüğüydü. Kişinin gücü ise, beyinli oluşuyla kaim oluyordu. Freud bu bakışla değerli bir elemanı yakalamıştı. Bunu sezdi ama asla anlayamadı.

"Totem und Tabu" eseri büyük sükse yapmasına rağmen, antropolojiye psikanaliz tartışmalarını getirmekten başka bir katkısı olmadı. Cinsel yasakların icadını, kişinin fantasmografik çalkantılarından daha gerçek dışı bir fantasmizm ile "icad" etme yolunu tutarken, insan toplumunun gelişim kanunları ve biçimleri hakkındaki cehaletin ölümsüz örneğini verdi. Diğer uzmanların ondan farkı, sadece kişi gibi bir elemanın yol gösterdiği psikanalize bulaşmamış olmalarının verdiği dar görüşlülük idi. Yoksa hepsi benzer cehalet ve ön yargılarla olmadık tezleri şişirmeye hazır sorumsuzluk (megalomani) içindeydiler.

Kişi elemanı, kişinin ruhu ve toplum dolayısıyla kişinin ruhundan yansıyan *"kutsal ruh"* elemanı; üreyim aksiyonu tabanından filizlenen animizm ve cinsel yasaklar ve kan teşkilatlarıyla bir bütündü ve komünün (toplumun) kanuncu gidişinden fıskırıyordular. Canlı organizmalara paralel fakat farklı bir uyum geliştirme sürecine giren komün, *"kişi"* elemanını da hayvandan apayrı

"ruh" gelişimli bir zenginliğe ulaştırıyordu.

Freud ne tarih öncesini, ne doğal seleksiyon tabanı ile olan diyalektiğini ve gelişen elemanlarıyla komünü-kişiyi anlamak durumunda ve çabasında değildi.

E. WESTERMARCK: "ÜREYİM AKSİYONU"

Edward Westermarck Darwinci'ydi. Hiçbir cinsel ve toplumsal yasak tanımayan komün aşamasını anlayamıyordu. Fin gelenekleri, İngiliz-Fransız-Alman ve Amerikan geleneklerinden daha az babahan değildi. Westermarck da Engels'in deyişiyle konuya "*ahlak zabıtası*" gözlükleriyle yaklaşıyordu.

Bu ön yargılarla antropolojiye girerken; farkında olmadan sağlam bir temel yakalamıştı: Komünde "*Üreyim Aksiyonu*".

Üreyim gidişine topyekûn bir önem verdi. Genel olarak "*utanç ve ahlak*"ın "*cinsel yasaklarla*" ilişkileri üzerine olan tezlere ve kan örgütlenmelerinin, aile biçimleri gelişimlerinin bunlarla olan ilgisine güvenmiyor ve çözümlemiyordu.

Doğa bilimleri (Darwin) takıntılı oluşu, onu maymundan insana geçiş tabanına doğru çekiyordu. Bu arayış, Westermarck'ı daha gerçekçi, önemli sayılabilecek tespitleri göze batırmaya sürükledi. Fakat proseyi tam olarak kuramadığı için, gözlere batırmaya çalıştığı büyük önemini kendisi de anlayamadı.

Aile'nin evrensel varlığının gelişimini doğal seleksiyon temeliyle açıklama yolunu tuttu. Bu nokta da, elbette insanı hayvan derecesine düşürmek (Darwinizm'in kaçınılmaz yanışı) ile inmeliydi. Fakat "**geçiş**" için gözlerden kaçan yeni bir görüş öneriyordu. Bu görüş sadece geçiş üzerinde dikkatle kullanılabilsen büyük önem taşıyordu.

Yüksek memelilerin, genellikle yaşam süreleri uzadıkça ve sinir sistemleri-beyinleri (yaşamlarının pasif uyum zenginliklerine evrilişi yüzünden) daha karmaşıklararak yetenekleşiyordu. Bu gelişim, yüksek memelilerin yavruları ve kendileri yanından iki yanlı işleyerek, yavrularına daha çok ilgi göstermek zaruretlerine yol açıyordu. Yavrular bakım ve eğitim için daha fazla öğrenme ihtiyacıyla doğarlarken, dişiler daha fazla ilgi ile analık güdülerini zorlayıp geliştirmek zorunda kalıyorlardı. Bu durum, dişiyi erkeğin yardımına muhtaç hale getiriyordu. Böylece erkek, (insanımsı maymunlarda) sürüde kalıcı bir yere kavuşuyorlardı.

E. Westermarck "**History of Human Marriage 1891: Evliliğin Tarihi**" çalışmasında şöyle yazıyordu:

"Goril ve şempanzeler aile birliklerinde yaşıyorlardı ve baba yuvayı kurmak ve aileyi korumakla sorumluydu. En yüksek maymunlardan vahşi ve barbar insan ırkına geçerken de aynı durumla karşılaşılıyor. "Çocuk bakımı annenin, ailenin korunması da babanın sorumluluğundaydı."

Westermarck, her uzmanın bolca yaptığı gibi, gününün toplumuyla komünü hele vahşi komünü karıştırıyordu. Vahşi komün ile barbar komünü ayırmadan aynı torbada anması da cabasıydı. Bu onların her zamanki yenilip yutulmaz boşlukları ve yanlışlarıydı. Fakat bu büyük eksiklikler ve yanlışlar ortasında her uzman bir şeyler yakalıyordu. Westermarck da değerini sezdiği üreyim aksiyonuna eğilmişti. Yeterince üzerine gidip yıldızlaştırmasa ve gerçek

anlamını veremese de; insan toplumunun ilk evrelerinde, bilhassa yasak bilmeyen komüne evrilişte (ki bunu Westermarck prose olarak hiçbir zaman kavramadan soyut bir akıl yürütmeye birleştiriyordu.) üreyim aksiyonunun *baskın* bir gidiş tutturduğunu, aile biçimlerinin gelişimine eklektik olarak bağlarken, yanıp-sönen betimlemeler içinde göstermeye çalışıyordu:

1- *İnsan toplumunda çocuk sayısı:* Yani bir kadının çocuk doğurma sayısı genel olarak bir tanedir. İkiz-üçüz doğurma istisnadır. Yani türün devamı için bu yeterli olamamaktadır. O halde evlat azlığı insanı topluma olmaya iteler. Başka çocukların beraberliği, insan türlerini devam ettirmede avantaj sağlar; toplumsullaşma bunu sağlar.

2- *Dişilerin giderek gebelik süresi uzamıştır:* Gebelik yaşama savaşının verimini düşürür. Bu zorlukların-tehlikelerin artışı demektir. İster istemez, toplumsullaşma zaruretlerine katkı yapan etkenler arasına gebelik de girer. Fakat bu ilk ikisi eğer üçüncü zorlayıcı şart olmasaydı, yine üstesinden gelinebilecek (aşılabilir) engeller olarak kalabilirdi. Erkeği içine almayan, diş ve yavrulardan oluşan maymun ve memeli sürüleri az değildi. Üçüncü şart, ilk iki şartla buluştukça, toplumcul evrim halkası hayvanlardan ayrılmaya başlamış olmalıydı. Bu şart, çocukların kendi başını çaresine bakma süresinin uzamasıydı.

3- *Çocukların bakım ve eğitim süresinin uzaması:* İnsan türlerine sığramaya aday insanımsı maymunlarda bile, yaşam koşulları beyin-sinir gelişimlerinden aşırıca üstünleşmişti. Daha çok öğrenmek zorunluluğuyla kuşatılmışlardı. Alet'in ilk evreleri bu zorunluluklarla keşfedilmişti. Giderek yavrular, ister istemez daha fazla karmaşıklaşan sinir sistemiyle ve yetkinleşen beyin ile doğular da, yaşam koşullarını öğrenmeleri için gerekli süre daha da uzuyordu. Öğrenecekleri ve üstesinden gelecekleri olaylar tümlüğü kompleksleşiyordu: En az iki-üç yıllık süreler 6-7 yıla çıkmıştı. Bu sorun, ilk iki şartla da birleşince; insan toplumuna evrilmiş aceleleştigi gibi, geri dönüşü olmayan bir yol haline geldi.

Erkekler bu gidiş içerisinde sürüde daimileşti. Erkekler arası kavgalar, kıskançlıklar törpüldü ve yaksız komün doğdu.

Westermarck'ın tezi, bu derece aydınlık ve yasak bilmeyen Komün'e yönelmiş olmaktan elbette çok uzaktı. Fakat Darwinci yaklaşımla, modern aileyi de göz önüne alarak; ilkel komünde aile biçimlerinin gelişimine el atınca, bu tür tespitleri yanıp-sönen bir parlatışa da ulaştırmış bulunuyordu.

Morgan-Engels ve antropolojik ilerlemeler dikkatle irdelenirken, insanlık tarihinin proseleri yeni konaklarıyla birlikte göz önünde tutulmadıkça, üreyim aksiyonundaki bu verilerin önemi anlaşılamadı. Bunu Westermarck bile anlamadan başarmıştı. O, düz ve kaba bir modern aile mantığıyla "**Evliliğin Tarihi**"ni ansiklopedik bir tarzda ele alıyordu. Literatür ve argümanları doğa biliminden ve evrimden yanaydı. 30 yaşında ilk eseriyile sahanın üstadları arasına giriveren E. Westermarck'ın insan toplumunu anlayamayan Darwinci doğal seleksiyon takıntıları, Engels'i de kendi zamanında şaşırtmıştı. Bütün bulgularını, yasak tanımayan komünü yadırgayışında kullanıyor ve yasak tanımayan komündeki cinsel serbestliği, hayvanlardakine benzer bir çeşit cinsel kızgınlık dönemlerine bağlıyordu. Oysa insanoğlu, hayvanlar aleminden ayrıldıkça; yani erkeğini de, yavrularını da, dişilerini de *bir arada* tutmakta yarar gören, uyumunu *sürü-toplum* olmakta bulan bir yolu keşfettikçe, cinsel kızgınlık evreleri de hayvanlardan ayrılma eğilimine girmiş olmalıydı. Çünkü bir aradalık-beslenme-barınma koşullarının hayvanlara kıyasla iyileşmesi, cinsel güdülerin

uyarımını ve devridaimlerini sıklaştırabilirdi. Erkek spermlerinin üretimindeki artış verimliliği ve benzer biçimlerde kadınlarda yumurtlama dönemlerinin sıklaşarak, yumurtlayışın ayda bire dek verimleşmesi; kızgınlıkların sosyal kollektiviteye bağlı olarak başarı-sevgi ilişkileriyle belirlenmeye başlandığı; seksin de bir sevgi alışverişi haline gelişi, başka türlü nasıl açıklanabilirdi? İnsanın hayvanlardan ayırtı, Darwin'in doğal seleksiyon anlayışına bırakılamayacak kadar bambaşkaşmıştı.

Westermarck, kariyer peşinde skolâstik bir Darwinciydi. Orijinal olma yolunu Darwin'in doğal seleksiyonuna sıkıca bağlı kalmakla bulmuştu. Lamarkçı izleri silmesi o dönemin modasına uygun ve yeterli sayılıyordu. Tarihsel maddecilik alanına girilmedikçe, bilgilerin kütlüğü soyutlama-teorik sentezlere ulaşmayı da sıkılaştırıyordu.

Sadece hayvanlar alemine kapalı kalmak (kısaca göreceğiz) Darwin'de bile, onca verimli "**Türlerin Orijini**" kanunlarının buluşuna rağmen, düşünce kısırılığını sırtıttırvermiştir.

Hiçbir yasağın tanınmadığı komünü belgeleyen veriler, 19. yüzyıla dek yaşamış kabilelere dayandığı halde, Westermarck'ın insan toplumunu hayvan sürüleriyle ve cinsellikleriyle karıştırması; Darwinci skolastisizmin derinliğini ve trajik sonunu yansıtır.

Westermarck'ın tezi, bizim yerli yerine oturtma çabalarımızda olduğu gibi, hayvanlar aleminden ayrılarak henüz toplumsallaşmakta olan "*geçiş*" evresine ait değildir; soyut bir akıl yürütmedir ve vahşi mi-barbar mı olduklarını ayırt edemedikleri Avustralya-Okyanusya ilkel kabilelerine atfedilmektedir. Oysa bu gibi toplumlar vahşeti çoktan geride bırakmış (anatomik insanlaşmasını tamamlamış) Aşağı Barbar gelenekli toplumlardır.

DARWIN: "DOĞAL SELEKSİYON" TABANI

Charles Robert Darwin, Cambridge'te okudu. Çok genç yaşta doğa bilimlerine eğilim duydu. 22 yaşında çıktığı dünya gezisinde derlediği-gördüğü bilgiler onu konusunda yetkinleştirdi ve mümin kafasını materyalizm yanından zenginleştirdi. 30 yıl boyunca, üzerinde durduğu "**Doğal seleksiyon yoluyla türlerin orijini**" konusunu 1859'da yayınladığında, organik dünyanın (canlıların) evrimi teorisini kurmuş oluyordu: Canlılar istihale: başkalaşma yolundan kalıtımsal özellikler kazanarak, doğaya uyum yapıyorlardı; doğa şartı canlıların organlarında ister istemez görevcil değişiklikler yaptıkça, zamanla canlıların bu uyum çabaları, organ hücrelerini fizyolojik değişime uğrattıyor ve bu tür baskılar, tohumcul hücreler yanından yeni kuşaklarda irsiyet kazanıyordu. Canlı varlıklar, bu şekilde pasif yoldan uyum gösterirken, türlerin evrimi gerçekleşiyordu. Bu **DOĞAL SELEKSİYON** dediği **AYIKLANMA** yoludur. Uyum yapabilenler, hayatta kalabilirler.

İnsan da bir canlıdır. Fakat insan, toplumsal bir varlıktır. Toplum dolayısıyla uyum yapar. Bu toplum dolaylılığı, hayvandan büyük bir ayırt getirir. İnsanın *toplum dolayısıyla* uyumu demek ayrı kanunlarla (kendine has, orijinal) evrim halkası demektir. Bu **AKTİF UYUM**, insanın öteki canlılar gibi tür başkalaşımını yaratır.

Bu besbelli olan ayırtı, Darwin, kendi buluş kalıplarından sıyrılamayarak, kabaca da olsa, fark etmemekte adeta direnmiştir. Çünkü insan da bir canlı

olduğuna göre, aynı kanunlara uyararak, maymun atalardan intikal etmiştir [geçiş yapmıştır]. O halde insani yeteneklerle maymun veya yüksek memeli canlıların zihinsel yeteneklerini birbirleri üzerine oturtmak suretiyle insan toplumunun evrimini aynı doğal seleksiyon kanunlarıyla açıklamak mümkün görünür.

Darwin, gelişen toplumcul devrimlere, toplumcul teorilere, Marks-Engels, Morgan'ın teorilerine rağmen; ölünceye dek bu düz mantığını-kendi kalıplarını insan toplumuna uydurma skolstisizmde direnmiştir.

1871'de yayınladığı **"İnsan Soyu"**, insan toplumunun atalarının insansı maymunlar olduğu tezini aştığı yerlerde bol bol bu skolâstik direnişini yansıtır. Bu irice yanlışlık, inanılmaz bir skolstisizmle bütün doğa bilimcilerine yansımış ve günümüze dek, en küçük bir açılma belirtisi göstermeksizin, gelmiştir. Demek hazır yollar dışına çıkabilecek diyalektik beyinler yok denecek kadar ender yetişmektedir.

Darwin'in eserleri, konumuz açısından doğru ve asla yıkılamayacak olan sağlam bir tabanı ortaya koyar: İnsan türünün de temeli doğadır ve canlıların en yükseği olan insanımış maymunlardır. Toplumcul başkalaşım ve animizm oradan başkalaşarak gelir. Yeri geldiğinde göreceğiz; bu toplumcul oluşum, bambaşka kanunları içerecektir.

Darwin'in büyük yanılığı, kendi keşfinin gücü içindedir. Keşfine kendisini fazla kaptırmıştır. İnsan beyni böyledir. Seferber olduğu kanunlarla dolup tařtıķa, başka sentezlere aılması zorlaşır. Demek hayatı bir bütün olarak ele almak zenginliğini beyinde taşımak ve yaşatıp geliştirmek tek çaredir. Bu determinizm ile yürüyecektir elbet ama kişinin gücünü neden yabana atmalı? Determinizmin bir ucu toplumcul gc ise, diğer ucu kişicil gctr. Darwin'in determinizmi, toplumcul ve kişicil gücün doğa biliminden yana fazlaca işletilmesinden derleşiktir. Bu gc, keşfinin temeli olduğu kadar, toplum biliminden yana yoksulluğunun da temeli olur.

Tezinin önemini kavrar:

"...benim, türlerin orijini adlı yapıtımın doğal seleksiyon ya da en iyi uyum gösterenlerin yaşaması prensibinin etkisine belki de fazla önem verdiğimi teslim etmeliyim."

Ama insan toplumunda, *"Sosyalite"*nin derin anlamlarını çözemez. Hep hayvanla insanı, kişi ile kişiyi karşılaştırır ve *"toplum"* *"sosyal"* oluş gerçekliğini atlar.

Hemen **"İnsan Türü"** kitabının tamamını şu görüşün ispatına ayırır:

"İnsan ile yukarı memeli hayvanlar arasında zekâ yetenekleri bakımından esasta hiçbir fark bulunmadığını göstereceğim."

Farkları yakalamışken; üzerine gidip, bambaşka kanunlar karşısında bulunduğunu anlayıp geri çekileceğine ve yepyeni çalışmalarla görüşünü zenginleştireceğine, çok kolay bir yolu seçer. Elindeki canlılarla ilgili malzemeleri, *insan toplumu biçimleri*yle değil, birey olarak insan ile karşılaştırır.

Birey olarak insan, toplumdan ayrı bir varlık olamayacağının bile ayırtına varamadığı için, ele aldığı örnekler de, bu *toplum dolayısıyla aktif uyumun* derinliklerini sezmekten uzak düşer.

İlkel bir insanın, modern bir insan kalitesine süratle yükselebileceğini *"şaşırarak"* görmesinin sınırlarını, yukarı memelilerin de pekala *"gelişme yoluyla"* insan olabileceği fikrini ispata kalkar. *"Gelişme"* hangi kanunlarla

olur? Doğal seleksiyon ile. Ne fark etti? Hiçbir şey.

Animizm için o belgelerden yararlanırken göreceğiz.

E. DURKHEİM: SOSYOLOJİ KALPAZANLIĞI

Cinsel yasakların varlığını, günümüzdeki aile içi ilişkilerimizden, toplumların akrabalararası ilişkilerinden de pekala anlayabiliriz. Yine cinsel yasakların kişi beyinde ve organlarında yarattığı baskılarla, şuur-altşuur örgütleyebileceğini; günümüz insanının cinsel baskıların içe püskürtümlü enerjilerinden doğmuş toplumsal işlere yönelme eğilim ve yeteneklerinden veya cinsel baskılı veya patlamalı gidişinden (ruhsal hastalıklardan) anlayabiliriz.

İnsanlık tarihi, tutkun bir araştırma eğilimi ve dürüstlüğü ile kanuncu tasnife uğratılmadıkça ve tümlüğü göz önünde tutulamadıkça, baş yiyen yanılgılar kaçınılmazdır. Fakat bir de buna araştırmacının kalpazanlığı eklenirse, trajedi büsbütün numuneleşir. Emile Durkheim, bu örneği verir.

E. Durkheim, Fransız Finans-kapitalizmi'nin evren sömürgeciliğine çıktığı dönemin burjuva sosyoloji kurucularındandır. Kategorisi sadece komün bilimcisine (antropoloji okullarına) girmez; kendisini tümüyle insanlık tarihine vakfetmiştir. Fransız sosyolojisinin kurucusu olmaktan daha ileri iddia ve çalmlar güder.

Ancak, çıkarıcı burjuva kafası onu her şeyde, tarihsel maddeci diyalektiği; düzleştirme-tersine çevirme, kimi yerde Hegel'den de geri düşerek, gerisin geri mistikleştirme kalpazanlıklarına iteler.

Komün elemanları içerisinde, en çok totem ve aile üzerinde durur. Parçalı-metafizik bir eleman üzerinde yoğunlaşmak yerine, biriken tüm bilgilerin kanuncu sentezlerini yakalama yolunu seçer. Ne var ki, bulunmuş gerçeklerin diyalektiğinden yararlanıp daha ileri sentezler arayacağına, varolan gerçekliği bozarak, kendine özgüymüşçe yeni lakırdılar üretir. Bu kalpazanlığı, onu yaşarken ve ölümden bir müddet sonraya dek yeğeni ve sadık hayırlı takipçisi Marcel Mauss sayesinde pek bayıldığı etkin bir sükseye ulaşırsa da, son duruşmada "esef" edilecek bir unutulmayla müzeye kaldırılmaktan kurtulamamıştır. Çünkü, hiçbir pratik derde deva olamayacak kertede "*bilimsel*" öförlü [böbürlenmeli] boş lakırdılarla en temelli gerçekleri bozma yolunu tutmuştur.

Durkheim, burjuva-kişi çıkarıcılığının insan psikolojisine yansiyarak kompleks ve yüceltimleriyle buluşup, kalpazan yaratışların ilginç-acıklı-komedik bir örneğidir.

Hayatın biricik gerçeği kanunlarıdır. O kanunlar, insana "UYUM" mecburiyetleri için elzem [çok gerekli, vazgeçilmez]dir. Buna eğilen bilim, gerçek bilim olma yolunu tutabilir. Bunu hazmeden ve yaşamına geçiren toplum hayatta kalır. Kültür, boş laf ve cakalı edebiyat-sanat ve ilh. değil, kanunların, kana karıştırılmış (maddeleşmiş) gücüdür. Marks-Engels bunun için insanlık içinde yaşar. Durkheim, tozlu raflarda bu yüzden ölüdür.

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyıl başı, sosyal devrimlerin proleteryaştığı evredir. Tarihsel maddeciliğin evrencil yükselişine karşı kapitalizmin Durkheimci sosyoloji kalpazanlığı da yükselir.

Durkheim da toplumun kanunlarını arıyor, bunun insan evriminin başlangıcında bulunabileceğini düşünüyordu. Ancak bu, sabit-durağan bir şey değil, sürekli evrim geçiren insanlığın ilk çekirdeği komün ve iç elemanlarının diyalektiğiydi. Durkheim, kafayı komüne değil, "*din*"e takarken, başlıca büyük

yanışlığını ve kalpazanlığını ispat etme yolunu tutmuş oldu. "İş bölümü", "Sosyolojik Metod'un Kuralları" gibi çalışmalarına benzemeyen bir alana adım atmıştı. Orada her araştırmacının zaafına göre tutulabileceği bir eleman veya elemanlar yumağı bulunuyordu. O elemanlar insanlık evrimi boyunca insanı etkilemiş-belirlemişti. O belirlenisten kaynaklanan tutkular ile komün elemanlarına bulaştığınızda, farkında olmaksızın kendinizi de resmetmeye başlarsınız. Durkheim, dine tutularak skolâstisizmini ve kalpazanlığını bir kez daha resmetti:

"Dinin toplum hayatındaki önemli rolünü ancak 1895'te fark ettim." "1895 olayları, düşünce gelişimimde bir sınır çizgisi çekmektedir; öyle ki, şimdiki görüşlerimle uyuşabilmesi için, bütün eski araştırmalarım yeniden yapılmalıdır. Bu, tamamıyla yakın zamanda başladığım DİN TARİHİ çalışmalarına bağlıydı; ve özellikle de Robertson Smith ve ekolü etütlerime."

Durkheim bunu 1907'de bir dergi editörüne yazarken belirtiyordu: "Revue Neo Scolastique". Ölümünden önce yazdığı son eseri başyapıtı oldu: "**Dini Hayatın İkel Biçimleri**" (1915). Durkheim, aile ve ahlâk ile de aynı derecede ilgilendi. Ölümünden hemen önce planladığı işi buydu. Gerçekten komün, bu denli cazibe merkeziydi. Ne var ki Durkheim, çoktan metafizik ve skolâstiğe batmış bulunuyordu. Totemizm üzerine bir çok gerçekleri göze batırdı. Fakat kanun açısından gerçekleri bozdu. Cinsel yasaklar (üreyim aksiyonundan çıkmış) en temel elemandı. Durkheim, cinsel yasakları reddederken, kan-komün ilişkilerini de karıştırıp bozgunculuk yapmış oluyordu. Totem gerçeğini kan-komün gerçeğinin üzerine çıkarıyor, üretim ve üreyim aksiyonu kaybolup yitiyordu. Oysa o temeller dışında; ne totem (din), ne aile, ne de ahlak aranıp bulunmazdı. Durkheim'in doğruları ancak o temeller içerisinde kullanılabilir malzemeler olabirdi. Sosyolojiyi din-aile-ahlak gibi ayrı ayrı sosyolojilerle sulandırdıkça, Durkheim, kendi sosyolojisi içinde kayboluyordu.

B. MALİNOWSKI: YENİ GİNE VE TROBRIAND BELGELERİ

B. Malinowski de doğa bilimlerinden antropolojiye girenlerdendi. Büyük birikimler üzerine geldiği için, kendisini sosyal-psikolojik (metafizik) okullar içinde de buldu. Darwinci Westermarck'tan etkilendi. Deneysel psikolojinin kurucularından Wund'un yanında çalıştı. Freud'un kişi ve aile elemanlarını, psikanaliz açısından gözlere batırışından etkilendi. Freud'un kültürün kökenine dair masalını incelikle eleştirirken, hep asıl temel üreyim gerçekliğinin etrafında dolaştı. Ancak komünü, insanlık tarihi içinde kavramak olanakları geliştiği halde, kendi havuzundan tarihsel maddecilik okyanusuna açılma uyanıklığını kendisinde bulamadı. Trobriand adalarındaki alan çalışmalarında komünün bir hayli orijinal elemanlarıyla karşılaşmasına rağmen, antropoloji okullarının ezberci yaklaşımından kurtulamadı.

Vahşet ve Barbarlığın ayırdını yapamadı. Tabu ve büyü ile totemizmi karıştırdı. Cinsel yasakların önemini kavradı fakat, Freud'un buluşunun geliştiği çağda eser vermesine rağmen, cinsel yasakların, kişi ve ruh elemanları vasıtasıyla komün içerisinde yarattığı gelişimleri anlayamadığı gibi, insanlaşma prosesinde üreyimin ve animizmin taban görevini açıklamak yerine; din-büyü-mit olgularını abarttı ve karıştırdı. Olumlu yanı, Yeni Gine ve Trobriand Adalarında komün belgelerini toplaması ve Freudiyen güreşlere karşı bu belgelerle savaşmasıydı. Anahan-Babahan elemanlarının gelişimini anahatlarıyla gösterdi.

Freud'ün yarattığı "*Baba katli*" masalı ve mitine bilimsel açıdan değer vermesi ve eleştirilmesini ciddiye alışı, komün'ün oluşumunu açıklama gayreti bakımından kayda değerdi. Bunun üzerine varıyla-yoğuyla gidebilseydi, antropoloji okulları arasında yepyeni bir problemin tartışılmasına yön vermiş olacaktı. Böylece belki eldeki malzemeler, akıllıca tasnif edilebilme yoluna girebilirdi; aynı zamanda komün elemanları da daha kolay tasnif yolunu kendiliğinden tutardı. Antropoloji okullarının "*soy teorisini*" batağından çıkamayışı sürüp gitti. Uzmanlık, gelenekleri kıramayış körlüğü ve Fodlacılığı (devlet kapıkulluğu) içinde yürüyordu.

C. L. STRAUSS: "DİL" ELEMANI: KÜLTÜRÜN SİHİRLİ DEĞNEĞİ

Neredeyse bir asırlık antropolojik birikimlerin üzerine kırk yaşından sonra geldi. İster istemez ikinci büyük savaş sonrası Fransa-Avrupa-Amerika ve dünya insanının sorunlarıyla etkilenerek, komün elemanlarına eğildi. Ancak insanlık (yeryüzü ölçüsünde) çoktan harman yerine dönmüş; sorunlar mahşerleşmişti. Komünden modern toplumlara, modern toplumlardan komüne uzanan tarihe, karmaşıklaşan problemler arasında seçilmezleşmişti. Bu durumda tarihsel maddeciliğin metod ve biliminden uzak düşmüş etnoloji veya antropoloji okullarının kısırlığı iyice gözlere batarken, Claude Levi Strausse yetişti. Brezilya ve Bangladeş'te alan çalışmalarına katıldı. Bu çelişkinin çözümünden doğabilecek verimliliklerin değerini anlayamadı.

Komün elemanları içinde dil ve kültürü abartıp yıldızlaştırdı. Fakat komün ile modern toplumlar arasındaki prosenin sıradan bir gazetecide bile yarattığı sorulardan kaçtı. Sığındığı şey, özü kabahatinden büyük denecek cinsten idi:

"Ancak, etnolog (sosyal ve kültürel antropolog) bu tür sorunlara kafa yoruyor olsa, felsefeci olurdu ve etnolojiyle uğraşmazdı." (1959 radyo konuşmaları)

Komün, insanlık çekirdeğiydi. Bugünkü insanlık gelişimiyle doğrudan bağlantılıydı; komünün kendisini yeniden üretiş halkalarından, çalışıp gelişen modern toplumların sorunlarıyla etnolojiyi ilgili bulan sıradan gazetecinin sorularından bu cevapla kaçan C. L. Strauss, gerçekte bir asırlık antropoloji okullarının içe kapalı batağını ve ölülüğünü anlatmış oluyordu.

Sıkısınca her uzmanlık, gerçeklerden bu yolla kaçıyor. Kimsenin aklına uzmanlıkların bir tek tasnif bilimiyle bütünleşmesi gerekliliği gelmiyordu. Fakat yeri geldiğinde de etnolojinin boyunu aşan şöyle irice tezekerle döküyorlardı:

"İnsan, Homo Faber: Alet yapan diye tanımlandı. Ve bu özellik, kültürün en can alıcı işareti olarak kabul edildi. Bu görüşe katılmadığımı ve kültürle doğa arasındaki sınırı alet yapımında değil, eklemli dilde çizmenin en temel amaçlarımdan biri olduğunu itiraf etmeliyim. Aklım dil ile gerçekleşir..."... Bazı hayvanlar bir noktaya kadar alet ve alet benzeri nesnelere yapabilmektedirler. Yine de onların doğadan kültüre geçişini tamamladıklarını düşünmeyiz. Fakat bir de, bizimkinden farklı olsa da tercüme edilir bir dili olan, iletişim kurabileceğimiz canlı varlıklarla karşılaştığımızı düşünün..."

Uzmanımız madem aleti ıskalıyor, dil elemanını sihirli değnek belliyor; öyleyse komünde, dil elemanının oluşumunu aramaya yükselmesi gerekmez

mi?

"Dilin orijini konusunu çözümlerse, kültürün doğada nasıl boy verdiğini (hayvandan insan toplumuna nasıl geçildiğini) ve bir kategoriden bir diğerine geçişin nasıl olabildiğini anlayacağız."

Uzmanımıza göre dil, böylesine verimli bir sihirli değnek. Dilin evrimini çözerse, komünün evrimini de, toplumdaki topluma geçiş biçimlerini de çözümlenecek. Fakat;

"Fakat etnolojinin konusu değildir bu." diye işin içinden sıvışıyor:

"Beynin yapısının ve işleyişinin kesinlikle açıklığa kavuşmasını gerektirdiğinden, psikolojik, hatta anatomik ve fizyolojik bir konudur."

(Entretiens avec C. L. Strauss. 1959 Georges Charbonnier)

Hem koskocaman bir iddia ortaya atacaksın, hem de bu iddianın ispatını başkalarına bırakacaksın. İşte çalımından yanına varılmayan antropoloji okullarının düştükleri acıklı durum ve benzeriydi. İşin garibi, bunun farkında bile değillerdi.

Üç yıl sonra aynı C.L.Strauss, "**Vahşi Düşünce**"yi yayınladığında, ne görüyoruz? Dilin kökeniyle ilgili bir çok belgeyi farkında olmaksızın veya anlamını yorumlayamayarak ortaya koyuyor. Demek dilin kökeni, "*sibernetiğin*", "*anatominin-fizyolojinin-psikolojinin*" işi değil, hepsinin yaratıcısı olan toplumun işidir. Toplumun kökeni-ilk çekirdeği de komündür. Öyleyse komün, insanlık tarihi içerisindeki başkalaşımalarıyla ciddiye ele alınmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KOMÜN'ÜN KANUNCUL DOĞUŞU (Siklus Temeli'nin Oluşumu)

İÇGÜDÜ MOTORU VE İLKEL CANLILARDA "DÜŞÜNME YETENEĞİ"

Hayvanların düşünme, öğrenme ve duygulanımları insanlar gibi bütünlük içinde (tez-antitez-sentez yaratışı ile) işlemekten uzaktır. Doğanın *doğrudan* etkileriyle, organcıl determinizme sıkı sıkıya bağlıdır.

Hayvandaki pasif uyum zaruretleriyle (organcıl başkalaşım gidişiyile) oluşan ve gelişen içgüdüler sistemi, hayvanın pasif düşünme-öğrenme ve duygulanımlarının motor gücüdür. Genellikle içgüdüleri kendisinde örgütleyen, temelde üreyim temelidir. İnsan düşünme-öğrenme ve duygulanımlarıysa, toplum motoruna, yani komünün iç elemanlar diyalektiğine sıkı sıkıya bağlı

işler. İnsan düşünce-öğrenme ve duygulanımları, bu yüzden bütünlüklü ve sonsuz gelişimli beyinsel bir örgütlenmeye ulaşmıştır. Ve üreyimle birlikte, üretime dayanır.

İçgüdüler motoru ile toplum (komün) motoru arasındaki fark iki tür arasındaki farktan karşılaştırılmaz derecede daha farklıdır. Hiçbir canlı, tür olarak doğaya egemen olamaz; doğanın sadece doğal herhangi parçasıdır. Doğayı değiştirebilmek için yüzbinlerce, milyonlarca yıl geçmesi gerektiği zamanlarda bile, bu değişimin küçüklüğü ve kalitesi insanınkinin yanında karşılaştırılmaz, sözü edilemez kalır.

Hayvan düşüncesi, öğrenmesi ve duygulanımları da buna benzer. Fakat hayvanların pasif uyumlara paralel pasif düşünce, öğrenme duygulanımları bir gerçektir. Eğer öyle olmasaydı, insan toplumu ve insan beyninin gelişiminde çok büyük bir halka eksik bulunurdu; veya insan toplumu ve beyni gelişmezdi. Bunun tabanı da *sarsılmazca üreyim sistemine bağlı kaldı*.

Bu konu doğa bilimlerinde yeterince aydınlatılmış, binlerce örneklere sahip bir konudur. Evcil hayvanların eğitimi bunu yeterince kanıtlar: 1-Hayvanların içgüdüler motoru (kanuncul gidişi) kullanılarak öğrenme, düşünme ve duygulanma süreçleri de, içgüdüleri de değiştirilebilir. 2-Sadece bununla da kalmaz, binlerce yıldır uygulanan bu metodlarla insanlar, evcil hayvanlar üzerinde bir çeşit toplumcul (suni) bir seleksiyon: ayıklama geliştirmiş olurlar ve bu tür evcil hayvanlarda ayıklamalar; irsiyet (kalıtım) kazanır. Atlar, köpekler, posta güvercinleri buna kesin örneklerdir. Bu tür hayvanlardan elde edilen yavruların artık eski doğal vahşi atalarından farklı organ ve içgüdülere (düşünce, öğrenme ve duygulanımlara) sahip olduğu görülür.

Vahşi atalarında içgüdüler, uzun yüzbinlerce-milyonlarca yılda pekişmişken, evcillerde bu, geri dönüşler içerebilecek zayıflıktadır; fark budur.

"Evcil içgüdüler, doğal içgüdülerden elbette az pekişmiştir; onlar, daha az amansız, daha az durağan, çok daha kısa süreleri içeren soya çekimle iletilmiş bir ayıklanmanın sonucudurlar."

(Charles Darwin; **"Die Entstehung der Arten"**, s.285)

Hayvan düşünce, öğrenme ve duygulanımlarının içgüdüler motoruna bağlı olduğuna basit örnek, yine evcil hayvanlardır. Vahşi hayvanlarda (kurt, yabani at, güvercin, kedi) evcilleşmenin, yine içgüdülerin mekanizmaları kullanılarak başarılabilmesi bunu kanıtlar. Evcil kuluçka tavuğun altına hindi yahut ördek yumurtaları koyarak, kuluçka tavuğun analık içgüdülerini kullanır ve ördek yavruları alır ve yetiştirirsiniz. Köpeğin avı görme ve hazırlanma, üzerine atlayıp avlama içgüdüğü, avı izlemeye, yakalamaya, sahibine geri getirmeye kullanılmıştır. Darwin'den bir örnek: Kurttan evcilleştirilmiş bir kurt köpeği, geyik sürüsünü gördüğünde; onlara saldırması gerektiği yerde, sürünün çevresinde koşar ve sürüyü tıpkı koyun sürülerine yaptığı gibi, uzak, korunaklı bir yere sürer. Çünkü içgüdüleri, evcilleştirmeye göre ayıklanmıştır. Artık sürüyü kurtlardan korumak eğilimine girmiştir. (s.285, aynı eser.)

O halde biraz *"içgüdü"* üzerinde duralım:

1- İçgüdü; doğustandır, yani irsidir. Soydan gelir. Bazı davranışları hemen hiç denemeden yapma özelliği taşır.

Şu demektir: Doğanın getirdiği şartlar, hayvanda organcıl bir determinizm, organlarının ve içgüdülerinin değişimini yaratır. Ve organlar, içgüdüler, giderek tohumcul hücreler yanından, arkadan gelen yeni döllerle başkalaşma kazanırlar.

Bunlar irsiyet kazanmış olurlar. Yani içgüdüler, bir çeşit doğa şartlarını organcıl görev (uyum) olarak derleyip toplar ve anlatırlar.

2- Bu yüzden, tür içinde diğer üyeler de aynı içgüdülere uyarlar. Bir türde farklı içgüdüler de olamaz.

3- Ancak, yine de sırf içgüdüler yeterli olamaz; işin içine pasif düşünce-öğrenme-hafıza ve duygulanımlar karışmadan olmaz.

"Pierre Hubert'in belirttiği gibi, doğadaki aşağı konaklarda bulunan hayvanlarda bile, yargılama ve düşünme yetisi, pek az da olsa, çoğu zaman işe karışır."**(age, s.280)**

Peki "yargılama", "düşünme yetisi", "hafıza" ve "duygulanımlar" yaratan nedir? Darwin bunun üzerinde durmaz. Zengin örneklerle, onun ortaya koyduğu doğal seleksiyon kanunudur. Zaten bu da her şeyi açıklar. Yaşama ve üreme savaşları.

Biz biraz kafa yorabilirsek, konumuz açısından daha verimli anlayış ve kavrayışlara ulaşabiliriz.

Organcıl determinizme yol açan doğa şartları, içgüdüleri yaratırken; hemen yanı başında, öğrenme-hafıza-düşünme-duygulanma-karar verme-tatmin-tatminsizlik gibi hücre eylemlerini de teşkilatlandırır.

Böylece her içgüdü, bir dizi öğrenme-hafıza-düşünme-duygulanımlar da geliştirirler. Bir çok içgüdü, benzer hafıza ve öğrenmeyle birlikte düşünme ve duygulanmalar geliştirdiğinde ise, kaçınılmaz olarak en aşağı konaktaki hayvanlarda bile ilginç öğrenme-hafıza-düşünme-duygulanma zenginlikleri ortaya çıkar:

1- Yaprak bitleri (aphides) kendi dışkılarını karıncalara yedirirler. Dışkı tatlıdır. Karıncalar tatlı dışkılarını yemek için yaprak bitinin karnını duyurgalarıyla sıvazlar. Yaprak biti dışkısını seve seve karıncaya verir. Çünkü dışkı yapışkandır; dışkı çıkar çıkmaz oradan uzaklaştırılmazsa sahibine aşırı zorluklar verir. **(age, s. 282)**

2- Polyerpes karıncalarının erkekleri ve doğurgan dişileri hiçbir iş yapmazlar. Kısır olan dişileri ya da işçi karıncalar ise, köleleştirebilecekleri Fuska türü başka karıncaları yakalamakta uzmanlaşmışlardır. Ama onlar da kendi yuvalarını yapmayı ve kurtçuklarını beslemeyi beceremezler. Bu işlerin hepsini, hatta göç etme zamanına karar verip, göç etmeyi ve efendilerini ağızlarında taşımayı bu köle karıncalar yaparlar **(age, s. 294)**

3- Fakat bu tür karıncaların, doğa şartlarının başkalaşmış olduğu ülkelerde bu içgüdüleri de, başkalaşarak, yeni tür karıncalara olanak vermiştir. F. Rufescens, hiçbir işini kendisi yapamaz, tamamıyla kölelerin eline bakar. F. Sanguinea ise, daha az köle çalıştırır. Yuvaların ne zaman, nerede yapılacağına kendileri karar verirler. Göç zamanını bilir ve karar verirler. Ve Rufescens gibi, kendilerini kölelerin ağzında taşıtmazlar, tersine kölelerini kendileri taşırlar. İsviçre'de de, İngiltere'de de köleler özellikle kurtçuklara bakarlar-beslerler. Fakat İsviçre'de bazı bölgelerde kölelerle efendiler birçok işi birlikte yapmak zorunda kalmışlardır. **(age, s.298)**

Şimdi bu noktada, en ilkel canlı olan virüs örneğine geçerek, hücre dahi olamayan bir canlının benzer taktiğini inceleyelim:

4- *Virüsler*: En ilkel, bildiğimiz hücre gelişimine bile ulaşamamış, canlılardır. İnsan ve hayvan vücudunu arar ve kurbanı olacak hücreye kendisini yapıştırır. Hücrenin haberi olmadan, hücrenin zararını deler ve kendisini kromozomlara

en uygun bir şekilde yapıştırır. Virüs, kendi kendine çoğalamadığı için, girdiği hücrenin çekirdeğinin ürettikleri materyaller vasıtasıyla çoğalır. Ve bir milyara kadar çoğalarak, hücreyi imha ederler. Bunları ancak, bağışıklık sistemindeki T ve B hücreleri tanıyarak, onlara karşı savaş verebildikleri için; bir hayli sarsıcı hasar bırakırken, kimyasal alışveriş ve taktikleri gelişir durur. İlaçlara karşı bile dayanıklılık geliştirirler.

Yukarıda andığımız en ilkel canlıdan ve biraz daha gelişkin karıncalardan anladığımız kadarıyla, bir içgüdü oluşurken, kesinlikle başka içgüdülerin yardımıyla; yani ister istemez, hafıza, öğrenme, düşünme ve duygulanma kendiliklerinden yararlanarak, bir takım deneyler yapar ve bu deneylere göre, kendisine yararlı olan davranışı seçer. İngiltere'deki karıncalar, köleleştirme içgüdülerini aşırı safhalara çıkarabilmişken, İsviçre'dekiler daha fazla çalışmak ve paylaşmak zorunda kalmışlardır; doğa şartlarına göre uyum, bu kadarını gerektirmiştir.

Demek bir içgüdü oluşurken, ister istemez, canlı, hafızasını, öğrenme basamağını kullanmak zorunda kalır. Bu elbette, insandan farklı olarak, sadece organcıl determinizm ile olur. Ortaya çıkan düşünce de yine organların organizasyonu ve yönelişiyle oluşuyor. Duygulanmalar ise, hücrelerin ihtiyaçlarının tatmini ve tatminsizliğinin verdiği canlılık, coşkunluk veya tersi çökkünlük, sinirlilik halleridir.

Bu, en çok virüsün davranışlarıyla açıklanabilir. Virüs hücre bile olamamış en ilkel bir canlıyken, sanki beyni, düşüncesi, hafızası, duyguları varmış gibi, davranış-biçim değişimi, zincirleri gösterir. Oysa virüsün mikroskopik bedeninde olan biten şey, sadece kimyasal asit ve enzim alışverişleridir. Ortamın şartlarına göre, enzim ve asitler canlıya yönelik kazandırır ve biçim değişimi gelir.

Bir de çok hücreli, beş duyulu, beyinli canlıları düşününce, irdeleyince, durum aydınlanır. Bu kimyasal tepkimeler, elektriksel akımlar da kazanarak, haberleşmelerini, hafızalarını ve öğrenmelerini iletirler; kendiliğinden düşünce ve duygulanımı görünüşleri artar.

Daha doğrusu, beynin ve organların gelişiminin temelinde hep bu enzim, asit alışverişlerinin görev değişimleri yattığı için, beyin bu temellerin ve değişimlerinin en yüksek ifadesi olma yolunu tutar.

İnsan beyni de bu ifade zincirinden kurtulamaz. Ancak insan beyni, gelişimi için bambaşka uyum yollarından ilerler. Son duruşmada, doğanın ve toplumun (kendini yaratan materyalin) ifadesi olur.

Eğer enzim ve asitlerin diyalektik kombinezonları oluşmasaydı, ne hafıza- öğrenme, ne de onların gelişkin halleri olan hücre kromozom zincirleri ve çok hücreli hayvanlar, yani içgüdüler ve organlar oluşamazdı. Dolayısıyla, "düşünce yetisi" ilkel basamaklarını çıkamazdı.

İNSAN HÜCRESİ VE VİRÜSLERDE CANLILIK

İnsan hücreleri, uyum bakımından daha zengin deneylere sahiptir. Bunların en ilginç ve "*bağımsız*" çalışanlarından Timüs (bağışıklık sistemi) hücrelerini ele alalım.

Tabii burada "*bağımsızlık*" görece bir deyimdir. T ve B hücreleri hiçbir yerden emir almamakla bağımsızdırlar ama, insan bedeninde bulunmakla da bağımlıdırlar. Beyin ve beden hormonlarından etkilenirler; zaten gelişkin ve

ilginçleşen zengin aksiyonları buradan gelir.

Konumuzun anlaşılması için yeni bir basamak olabilirler. Bundan sonra memeli ve yüksek memeli hayvanlarda "*düşünme yeteneği*" örneklerine geçebiliriz.

Bağışıklık organımız, iman tahtamızın hemen ardında, göğüs kafesimizle korunan, birkaç gram ağırlığında fakat görevi kendisinden umulmayacak kadar büyük olan bir organımızdır. Bağışıklığımızın savaş okuludur.

Bağışıklığımızın ilgili bulunduğu Makrofaj hücreleri, büyük temizleyici hücrelerdir. İnanılmaz yetenekler geliştirmişlerdir. Düşman mikrobu hücrelerini her yanından, bilhassa koromozomcul yapısından tanıyarak, tanıdığı mikrop hücrenin bir parçasını da kendi hücre zarına etiket gibi yapıştırır ve haberci hücreler aracılığıyla, vurucu T hücrelerine, lenf hücrelerine mikrobu veya virüsü tanıtır; imha etmesine yol açarlar.

Lenf hücreleri de bedenün mikroplara karşı karakollarıdır. Makrofajların bilgilendirmelerine göre çoğalırlar, kimyasal karşı cephaneye, silâh üretirler. Antikor adını alan bu savaş, saldırı elemanları, mikropların hastalık yaratan antijenlerine yapışır ve mikrobik hücreleri imha ederler. Sonradan, işi biten bağışıklık hücreleri, sayılarını eski konumuna getirmek üzere, intihar ederler. Hücrelerindeki çekirdekci-koromozomal özelliklerini bozarak, parçalanırlar. Makrofajlar bu ölümleri temizlerler. Ve savaş, hafıza hücrelerine kaydedilir, arşivlenir; bağışıklık kazanılır.

Elbette her insanda bağışıklık sistemi, o insanın moral gücüyle doğrudan bağlantılı olarak iş görür. Yani toplum biçimlerinin gelişimiyle yakından ilgilidir. Morali süregelen olanların beyin ve beden hücreleri, dengeli bir hormonal salgı akımı ve diyalektiği içinde olurlar. Genellikle endorfin hormonunun baskınlığı, beyin hücrelerinden, yani moral gücün yüksekliğinden gelir. Beden hareketlerinin sportifleşmesi de buna eşlik eder. Bu durumlarda bağışıklık sistemi hücrelerinin yükü azalır, başarısı artar.

Bağışıklık sistemi hücreleri, günümüze kadar en az bir milyon kadar mikrop ve virüs ile karşılaşarak onları tanımış, onlara karşı ayrı ayrı savaş taktikleri üretmiştir.

Virüsten ve mikroplardan daha gelişkin olan bağışıklık sistemi hücrelerimiz, elbette buldukları insan bedeni ve toplum ortamı içinde gelişmeye daha uygun olurlar.

Onların bu gidişlerinden konumuz açısından da dersler çıkartabiliriz. Başlıca ders: Kimyasal salgı. Yani etkileşimleri zenginleşmiş hücre çekirdekleri, kromozomal yapıları ilkel canlılıktan daha ileri uyumlarla, yeni sayı ve kaliteler kazanmışlardır. Dolayısıyla, ortam etkilerine daha zengin tepkiler geliştirebilirler; hafızaları ve öğrenmeleri kolaylaşmış zenginleşmiştir. Aynı zamanda kimyasal salgı üretimleri yanında, kendilerini kendi kendilerine kopyalayıp çoğaltmaları da gelişmiştir.

Timüs'te, bir milyon mikrobu tanıyıp öğrenme ve hazırlanma eğilimini akla getirmek, bağışıklık hücrelerinin ne yaman zenginliğe sahip olduklarını anlamamıza yeter. Bir de bunlara, bedendeki hücreleri tanıyıp öğrenmesini ve saldırıda düşman ile dost hücreleri ayırt edebilmesini ekleyelim.

İlkel bir canlı olan virüsten başlayarak, bağışıklık hücrelerimizin çalışma sistemi akla getirilirse; daha yüksek bitkisel canlıların ve böceklerin; örneklerini gördüğümüz karıncaların davranışlarının ve giderek gelişen içgüdülerin, bir

zincirin birbirlerini tamamlayan halkaları olduğu daha anlaşılır hale gelir.

Bu zincirin her bir halkası yeni bir türü oluşturur. Evrimin gelişimi, türlerin gelişimiyle canlı hayatı basamaklandırır. Türlerin gelişimi kanunları, doğal seleksiyon ile açıklık kazanır: Canlıların, yaşama ve üreme savaşlarıyla doğaya uyum yapısıdır.

Canlı hayatın bu türleşerek ilerleyişinin yüksek memeliler basamağına çıkıldıkça, pasif uyum zenginleşir. Dolayısıyla pasif "düşünme yetenekleri" de, ilerlemiş olarak bulunur. İlgüdülerin motorcul gücü beyin kabuğunu, zeka, düşünmeyi geliştirdikçe (yaşam karmaşıklaştıkça), öğrenmeye-düşünmeye daha çok ihtiyaç duyulur. İlgüdüler basit kalır, ama zekâ, düşünme artar.

İÇGÜDÜLERDEN DÜŞÜNME YETİLERİNE DOĞRU

Bir balina aslında balık değil, memelidir; iskeletine bakıldığında, yüzgeçlerinin, nasıl insanın veya maymunun kürek, omuz, el, kol kemiklerine benzediğini görebiliriz. Bu memeli suya dönmek zorunda kaldıkça, yeni hayatına uyum yaparak, balina türlerine olanak vermiştir. Kuş türlerinin iskeletleri izlendiğinde, uyum zaruretleriyle birbirlerinden çıktıkları ve son duruşmada, bu zincirin halkalarını sürüngenlerin oluşturduğu ortaya çıkar. Genel olarak memeli halkaları da birbirlerine bu şekilde bağlanırlar. İnsan da yüksek maymunlara bu şekilde bağlanır:

"Büyük anatomistimiz Prof. Huxley, bu meseleyi etraflı bir şekilde inceleyip, insanın organizasyonunun, bütün kısımlarında, yüksek maymunlardan az farklı olduğu ve bu farkın, aynı grup maymunların daha aşağı üyelerinkinden daha küçük olduğu sonucuna ulaşmaktadır."(C. Darwin, **"Die Abstammung..."**)

Bu organcıl değişim zincirinin yanbaşında, sinir sistemi ve beyinsel faaliyetler de yani içgüdüler, öğrenme, hafıza, düşünme, duygulanımlar da, aynı uyum zaruretleriyle değişip türlerin gelişim zincirine ayak uydurur.

Organcıl değişim, nasıl yaşama ve üreme savaşlarına bağlı olarak türleşmişse, içgüdüler ve hayvancıl düşünme yetenekleri diye bilinen pasif düşünme, duygulanma zincirleri de aynı yaşama ve üreme savaşlarına bağlı olarak organlaşmanın yanında iç içe türleşir.

Fakat yukarı aşamalara çıkıldıkça, türler deneme, yanılmalarla öğrenmelere daha çok ihtiyaç duyarlar. Ve düşünme, duygulanmaları da değişir. Başka bir deyişle içgüdüler, daha aşağı hayvanlarda daha kesin ve belirgin ama zeka, düşünme yeteneği daha azdır. Yukarı çıkıldıkça, düşünme yetisi ve öğrenme zorunluluğu artar; içgüdüler, yaşama ve üreme savaşlarını karşılayamaz hale gelir.

Beyinsel gelişim de bunu doğrular. Giderek beyin kabuğu kısmı büyür. Orantı olarak, içgüdülerin yer aldığı çekirdek beyin küçük kalır. Fakat bu içgüdülerle zekânın ters orantısını değil, yaşamın, pasif uyumun karmaşıklaşarak zenginleştiğini gösterir. Organcıl başkalaşımın (türlerin) kaynağı, görevcil başkalaşımlardır; anatomi değildir.

Darwin'den birkaç örnekle konuyu kısaca animizme doğru işlemek yararlı olabilir:

1- *"Brehm, Abessyme'de bir vadiyi geçen büyük bir Pavian türü (maymun) sürüsüne rastlamıştı. Bunlardan birkaçı derenin karşı tarafındaki tepeye varmışlar, bazıları ise, henüz vadide bulunuyorlardı. Arkada kalanların üzerine köpekler saldırınca, tepedeki erkek maymunlar hemen kayalardan*

aşağıya koşup, sonuna kadar açılmış ağızlarıyla köpeklerin üzerine bağırsarak öyle bir saldırdılar ki, köpekler kurtuluşu geri çekilmekte buldular. Köpekler yeniden saldırdıklarında, bütün Pavian tepeye ulaşmıştı. Tahminen 6 aylık bir yavru Pavian çığlık atarak yardım isteyen bir şekilde kalmıştı. O zaman erkek maymunların en irisi, gerçek bir kahraman gibi tekrar tepeden aşağıya indi. Yavaşıca yavrunun yanına gidip onu okşadı ve doğru yola götürdü."

Bu ve aşağıdaki örneklerde, içgüdülere daha fazla düşünme yeteneğinin katıldığına dikkat etmeliyiz.

2- "Bir kartal, genç bir Cercopithecus türü maymuna saldırır. Fakat maymun bir dala tırmandığı için, onu hemen kaçırtaamaz. Maymun yüksek sesle imdat isteyince, sürünün diğer üyeleri büyük bir gürültü kopararak, onu kurtarmaya koşarlar. Kartalın etrafını çevirip, kartala saldırırlar..."

3- "Birkaç yıl önce, hayvanat bahçesindeki bekçilerden biri, bana hiddetli bir Pavian türü maymunun, yere çöktüğü anda saldırarak ensesinde derin bir yara açtığını göstermişti. Pavian ile aynı kafeste yaşayan, fakat bakıcısına çok bağlı olan Amerikan maymunu, iri Pavian'dan çok korkuyordu. Ama bekçiyi tehlikede görür görmez, yardımına koşup, Pavian'ı bağıra bağıra ısırmış, bekçi kaçıp kurtulma olanağını bulmuştu."(C. D. **Die Abstammung des Menschen**)

4- "Mr. Hooker bana, Hindistan'da bindiği bir filin, bataklığa saplanıp, ertesi gün onu adamlar halatlarla çekip kurtarana kadar, bataklığın içinde kalmaya mecbur olduğunu anlattı. Böyle hallerde fil, ulaşabildiği canlı-cansız her şeyi hortumuyla yakalayıp, daha fazla bataklığa batmamak için dizlerinin altına koyarmış..." "Ağır hayvan için, bu kadar kritik bir durumda, sürücüsünü kollama, asil sadakatın şahane bir belgesidir." (**age**, s.137)

5- "Hamadryas Pavianları (maymun türü) böcek aramak için taşları oynatır. Bol böcek bulurlarsa, diğerlerini de çağırırlar ve avı paylaşırlar."

6- "Bizon boğaları, tehlike sırasında dişileri ve yavruları sürülerinin ortasına alırlar ve kendileri dış tarafta savunmaya geçerler."

7- "Abessyme'deki Pavianlar, bir bahçeyi talan ederken, liderlerini derin bir sessizlik ve dikkat içinde takip ederler. Eğer durumunu anlamayan aptal bir yavru gürültü çıkarırsa, diğerlerinden kendisini sessiz ve itaatkâr olmaya yönelten bir şamar yer." (Charles Darwin, **Die Abstammung der Menschen**, s. 132)

8- "Lord Tankerville bana, Chillinghom Park'taki yabani boğalar arasındaki meydan kavgasının canlı bir hikayesini anlattı. Bu boğalar, o dev Bos Primigenius'un irilik bakımından yozlaşmış ama gözüpekliliklerini yitirmemiş torunlarıydı. 1861'de bir kaçı egemenlik için dövüştü, genç boğalardan ikisinin birleşip sürünün eski liderine saldırdığı ve onu yere yıkıp sakatladığı görüldü; öyle ki, bakıcılar, onun ölümcül yaralar almış bir halde, çevredeki bir koruda yattığına inandılar. Ama, birkaç gün sonra, genç boğalardan biri koruya tek başına yaklaşınca, öç almak için kudurmuş olan "ayrıcıklı kral" korudan çıktı ve hasmını kısa sürede öldürdü. Sonra sessizce sürüye döndü ve uzun zaman tartışmasız egemen oldu."(C. Darwin, **"Seksüel Seleksiyon"**, s. 390)

9- "Amiral Sir B. J. Sullivan'ın bana bildirdiğine göre; Falkland adalarında yaşarken, genç bir İngiliz aygırı getirtmişti. Bu aygır, sekiz kısarak ile birlikte yaşıyordu. Çevre tepelerdeyse iki yabani aygır, küçük birer kısarak yılıksıyla yaşıyordu ve bu iki aygırın dövüşmeden birbirlerine asla yaklaşmadığı kesindi. İkisi de, (birbirlerine rakip oldukları halde), ayrı ayrı gelip İngiliz aygırının

elinden kısırakları tek başlarına alamayacaklarını anlayınca, bir gün ikisi birlikte gelip, İngiliz aygırına saldırdılar. İki aygırdan biri, İngiliz aygırıyla dövüşürken, diğeri kısırakları sürüp götürmeyi deniyordu..."

Bu ve benzeri bir çok örneklerde şunu rahatlıkla görebiliyoruz: İçgüdülerin gerçekleşmesi anında, aşağı hayvanlardakinden çok daha fazla ve belirgin olarak, işin içine, "yargılama", "düşünme", "öğrenme", "hafıza" ve "duygulanım" yetenekleri karışır. Çünkü yaşama ve üreme savaşları bir hayli karmaşıklaşan yukarı hayvanlarda içgüdüler, uyum zaruretlerine yeterince karşılık vermemeye başlar. Bu durumda yeni yeni içgüdülerin oluşması için de, zaman giderek kısalmakta ve türün hayatta kalması zorlaşmaktadır. Böylece zorlanan içgüdü motorları, kendi aralarında bütünleşerek, ilkel canlılardan beri gelişmekte ve işin içine karışmakta olan yargılama, düşünme, öğrenme, hafıza ve duygulanımlardan yararlanmayı geliştirmek zorunda kalırlar. Yaşama savaşlarının keskinleşip karmaşıklaşması, yeni içgüdülerin oluşmasından çok duygulanarak, öğrenerek, hafızaları canlı tutarak ve düşünüp yargılayarak uyum yapmayı geliştirebilir. Çünkü içgüdüler birer kalıp olarak gelişirken, o kalıplara uygun yaşam koşulları da bulunduğunu anlatır. Yaşama ve üreme savaşı hiçbir içgüdü kalıbına uymayacak derecede karmaşıklaşırsa, eski içgüdüler onlara cevap veremez hale geldiği gibi, yeni içgüdü kalıplarının oluşmasına da imkân vermez; ancak bu durumda uyum mekanizmaları ara bir yolu geliştirir. O yol zaten, canlının-yukarı hayvanların beyinde bir olanak olarak işlenmiş biçimlerde bulunmaktadır. Zorlayan şartlar o yolu geliştirir ve yargılama-düşünme-öğrenme yetenekleri geliştirilir.

Doğa bilimcileri bunun sebepleri üzerine gitmeseler de, çok önceden sonuçları tespit etmişler ve sebepleri sezmişlerdir:

"Ehlileştirilmiş hayvanlar, tanımadıkları bir ülkeye götürülür ve ilkbaharda çayırlara salınacak olursa, çok defa zehirli bitkileri yedikleri halde, sonradan bu işten sakındıkları için, maymunların ürünler hakkındaki bilgilerinin, içgüdüsel mi, yoksa kendilerinden önceki atalarının edinilmiş deneylerinin etkisinden mi olduğunu söylemek zor olmaktadır..." (age)

Ancak şöyle bir genel tespit de kolaylıkla yapılabilmektedir:

1- *"Yukarı hayvanlarda içgüdülerin, aşağı hayvanlara oranla basitliği ve sayıca azlığı, aşağı hayvanlarınkıyla zıt bir durum göstermektedir." (Charles Darwin, age, s. 91)*

Fakat, şöyle bir yanlış görüşe yol açılmaz:

2- *"Cuvier, içgüdü ile zekânın birbirleriyle ters orantılı olduğunu zannediyor; diğerleri, yüksek hayvanlardaki akli yeteneklerin, yavaşça içgüdülerden geliştigini kabul ediyorlar."*

3- *"Pouchet, ilginç bir makalesinde, bu şekilde tersine bir orantının gerçekte varolmadığını gösterdi. Harika içgüdülere sahip olan böcekler, aynı zamanda en zeki olanlarıdır. Omurgalı hayvanlar arasında balık ve anfibilerin zekâ azlığı, az gelişmiş içgüdülerine uyar (yani içgüdüler ile zeka ters değil, doğru orantılıdır.)"(age)*

4- *"...beynin aktarılan bir değişimi olarak kabul edilen serbest zeka ve içgüdüünün gelişmeleri sırasında birbirlerini karşılıklı olarak etkileyip bozdukları olanağı reddedilemez."(C. Darwin, Abst., s. 92)*

Özetle; içgüdüler zekâ ve ilh. düşünce gelişmelerinin motoru durumuna girerken; giderek yukarı hayvanlara çıkıldıkça, yeni bir içgüdü yaratma yerine

zekâ ve düşünce gibi faaliyetlerin gelişmesini zorlayıp geliştirme yolunu seçer. Bu durum giderek, insan toplumunun doğmasında önemli bir basamağı, *ALET yapımı ve kullanımını* trampenleştirir.

İnsanın o ilk komünal doğuşunu ve animizmini anlamak için, içgüdü ve zekâ yanında gelişen duygulanımları da biraz olsun hatırlamalıyız.

İÇGÜDÜLER VE ÖĞRENME-DUYGULANIMLAR

"Genellikle hayvanlar, kendi aralarında davranışlarını taklit etmek eğilimindedirler." (age)

Çünkü taklit ederek öğrenirler. Taklit etme; uzun, milyonlarca yıldır süren öğrenmenin vazgeçilmez yolu olmuştur. Taklit, tekrarlardan oluşur. Tekrarlar hafıza hücrelerine kaydedildikçe hatırlanır. Hayvanlarda da hafıza hücreleri gelişmiştir. Hatırlarlar ve bu tekrarlara bağlı olarak öğrenirler.

1- *"Kuşlar, ebeveynlerinin ve bazen başka kuşların seslerini taklit ederler. Papağanlar çoğunlukla her çeşit sesin taklitçisi olarak bilinirler.*

2- *"Eğitim ile veya birlikte yaşama ile kedi köpeği emzirebilir, köpek kedi gibi davranarak kediyi temizleyebilir. Kedi gibi topla oynayabilir.*

3- *"Kediler, yavrularına fare ve serçe yakalamasını taklitlerle öğretebilirler.*

4- *"Bu yüzden dikkatleri de gelişir. Dikkatle izler ve öğrenirler.*

5- *"Hafızaları da gelişir. Aylarca sahibini görmemiş maymunlar, yeniden buluştuklarında sevinçle onu tanıyıp kucaklarlar. Köpeklerde bu yetenek çok daha fazla baskın hale getirilmiştir. Yıllarca sahibini görmemiş vahşi bir köpek, 5 yıl sonra bile hafızasını tazeleyebilir.*

6- *"Belirli ölçülerde anlayış-hayal ve duygulanımları da gelişmiştir. Hayret-merak-üzüntü-sevinç ve benzeri duyguları hissederler. İnsanımı maymunlar, ağaçlar üzerinde yataklar yaparlar. Orangutanlar, geceleyin kendilerini pandanus yapraklarıyla örterler. Geniş yapraklarla kafalarını sıcaktan korumasını bilirler. Göçmen kuşların göçüne engel olunursa, çok kederlenirler. Uzun yolculuklarına hazırlık anında belki de sevinmektedirler."* (Charles Darwin, **"Die Abstammung des Menschen"**, s.136-138)

Dikkat-taklit-sevinme-üzülme-sevgi-korku gibi duygulanımlar da, pekâlâ anlaşılabilirliği gibi, çeşitli içgüdülerin oluşumu sırasında, içgüdü oluşumuna katılmış ve içgüdülerin tatmini ve tatminsizliği ile de pekiştirilmiş oluşumlardır.

Temel olan şey duygulanımlar değil, organizmanın doğaya uyum zaruretleridir. Canlı, yaşama ve üreme savaşı verirken, gelişen içgüdüler oluşurken; elbette dikkat ve öğrenme gerektiği gibi, açlığın-üremenin ve başka içgüdülerin başarı veya başarısızlıkla karşılaşması gibi hallerde de, sevinç, üzüntü, korku, sevgi gibi duygulanımların eşliğinde hayata geçerler.

Analık içgüdü, açlık içgüdü tatmin edildiğinde; hücrelerin canlılığını sağlayan kimyasal ve elektriksel alışverişler dengelenirler, ihtiyaçlar yerli yerine oturur. Bu suretle içgüdü oluşturulan hücre grupları, ifrazatlarını veya görevlerini yeni baştan üretebilecek momente ulaşırlar. Bu, ister istemez, canlının bedenindeki diğer hücreleri ve bağlantılı bulunduğu beyin hücrelerini etkileyerek; acı-hüzün veren hormon ve salgıları (serotonin-adrenalin-dopamin gibi) baskı altına alan başka hormonların (endorfin gibi) salgılanmasına yol

açar. Dolayısıyla, canlının bedeninde bir neşelenme hali ister istemez ortaya çıkar.

Yani olan biten, gerçekte; bir takım kimyasal elektriksel alışverişlerin içgüdüyü oluşturan hücre gruplarını ve beden hücrelerini kaplaması-dengelemesi veya dengesini bozması olaylarından ibarettir. Bu açıdan büyük bir gerçeklik taşır.

İnsan, hayvanlar aleminden geldiği için; hemen bütün bu içgüdü ve duygulanımları TEMEL olarak miras almıştır. Ancak, onları kendine mal eder. O mekanizma da hiçbir canlıda daha önce görülmemiş TOPLUM olgusudur ve kendine has orijinal kanunlarla, elemanlar diyalektiğiyle oluşmuştur. Bu gelişimin ulaştığı en büyük sonuç: Evrimin, bütün basamaklarının düğümü ve çözümünü kendisinde taşımış oluşudur. Bu yüzden, yukarıdaki içgüdü ve duygulanımların ifadesi insan ile anlam kazanmıştır.

DOĞAL SELEKSİYON'UN ELASTİKİ GELİŞİMİ VE ANİMİZM

Bütün bunları kısaca da olsa anmaksızın, animizmin ilk biçimleniş köklerini kavramamız; daha doğrusu en ilk komünün düşünce filizlerini ve yönelişlerini anlayabilmemiz olanaksız kalırdı.

Animizmi önemsememek, onu anlayamamaktan ileri gelir. Animizm anlaşılardan, komün de yeterince anlaşılabilir. Bu, insanı, düşüncesini kavramaksızın anlamaya benzer.

Totemizmi, kutsallaştırma gidişiyile tanrılaşmalarını kavramak, animizm anlaşılardan yeterince başarılabilir. Çünkü onlar, animizmden çıkıp gelişirler. Kutsallaştırmaların beşiği animizmdir.

Animizm, totemizmden veya kutsallaştırmalardan çıkıp gelişmez. Tersine kutsallaştırmalar, animizmden kaynaklanırlar.

Bu şuna benzer: Dil, düşünce aletidir. Ancak dilin kaynağı toplum, dolayısıyla düşüncelerdir. "*Dil aleti*", düşünceleri bir bir işleyerek ifade eder ve bunu yaparken, düşünceleri de geliştirir elbette. Fakat düşünce birikimleri ve zorlayışları olmasaydı, dil de oluşamazdı. "*Eğer dil, düşünceyi yaratmış olsaydı?*" sorusu bile ne kadar saçma (abes-absurd) çıkmazlara dalmamıza yol açıyorsa, "*eğer totemizm animizmi yaratmış olsaydı?*" sorusu da aynı kapiya çıkar.

Totemizmi, animizmin sadece bir aracı-dönüştürücüsü ve onu din-felsefe-bilim-gerçek bilim gibi yeniden üretilere (en sonunda kendisini bilince çıkarmaya) götüren ilk kutsallaştırma köprüsü-halkasıdır.

Animizm, insan toplumunun, en doğal olduğu için, özü itibarıyla, komün kadar gerçek ve kanuncul bir düşünce sistemidir. Ve bir prose içinde gelişir dönüşür.

Bu yüzden, onun dönüşümlerini ve aşamalarını kavramak için, en ilk çıkış köklerine girmemiz ve ilk halkası veya animizmin ilk manevi aleti olan totemizmin nasıl oluştuğunu ve tek tanrılaşmaya doğru nasıl başkalaşarak dönüştüğünü bilince çıkarmalıyız, ki, felsefe-bilim ve tarihsel maddecilik adıyla doğan gerçek bilimin, o temeller ile olan gerçek bağlarını çözmüş olalım. Veya komünün kendisini yeniden üretirken; animizmini ve onun gibi temel elemanlarını da üreterek, nasıl gerçek bilime doğru gelişmiş olduğunu bütün kökleri ve boyutlarıyla kavrayalım.

Animizmin doğal seleksiyon ve canlıların içgüdüleriyle-öğrenme-yargılama-

düşünme-duygulanma gibi özellikleriyle nasıl bir ilgisi olabileceği, biraz düşünenlerimiz için anlaşılmaz olmaktan çıkar.

Doğal seleksiyon tabanı (sıçrama tahtası) olmaksızın ne komün, ne de komünün düşünce sistemi olan animizm doğamazdı.

Doğal Seleksiyon Tabanı; canlı türlerin gelişimi, yani doğada en uygun uyum yapanların ayakta kalışı veya ayıklanarak, canlı türler zincirini oluşturması idi. Türler gelişirken, organcıl başkalaşimleri yanında; içgüdü-öğrenme-yargılama-düşünme-duygulanma başkalaşimleri da geçirip gelişiyorlardı. İnsan toplumunun ve düşüncesinin (animizmin) sıçradığı taban da bu oldu.

Ancak doğal seleksiyon tabanını, genel olarak kavramanın yanında, özel "ESNEK" gelişim yanıyla birlikte kavramak önem kazanıyordu. Eğer doğal seleksiyonun, giderek esnekleşen bu yanı oluşmasaydı, insan toplumuna ve düşüncesine sıçramak olanaksız kalırdı.

İnsan toplumu ve insan, inanılmaz bir uyum zenginliği içindedir. Uyum, esneklik yeteneği anlamına gelir. Elastikiyet-plastik yapı insana sadece toplumcul (komüncül) yapısından gelmez. O esnek (plastik) yapı, doğal seleksiyonun gelişim tarihinden kaynaklanır.

Doğal seleksiyon tarihi, yani canlı türlerin gelişim halkaları ilerledikçe; önce basit irsiyet kazanan içgüdüleri oluştururlar; içgüdülerle iç içe ve yanibaşında; öğrenmeler-hafıza-duygulanımlar ve zamanla pasif düşünme-yargılama özellikleri gelişir. Fakat türlerin gelişimi öylesine zenginleşir ve yukarı basamaklara çıkar ki, artık içgüdüler sistemi, uyum yeteneği bakımından yeterli elastikiyeti sağlayamaz, keskin ve küt kalır. O zaman devreye, daha elastiki bir uyum mekanizması girer.

Evrim, varolandan yola çıkarak, yeni yolları açabilirdi. Varolan fakat yeterince gelişmemiş, ancak gelişmeye yatkın yol, hemen içgüdülerin yanibaşındaki yargılama düşünme yetenekleriydi.

Türler, memeli canlılar basamaklarını çıkarken, artık ne organların, ne içgüdülerin keskin yetenekleri, uyum için yeterli olamaz hale geliyordu. Çünkü türlerin rekabeti de o derece güçleşmiş, daha esnek yetenekler ister hale gelmişti. Evrimin zoru bu durumda pasif düşünme ve yargılama yolunu daha da geliştirmek durumuna girdi. Beyin kabuğunun gelişimi ilerledi; içgüdüler sayıca ve kalitece temel olarak kalsa da, sayıları azaldı, kalitesi basitleşti. Nitekim insanla, içgüdülerin giderek tamamen toplumun kontrolüne girebilme olanakları, doğal seleksiyonunu böyle bir esnekliği kazanmasıyla oluştu.

İnsan bedeni, organcıl değişmelerle ilk insan türlerine sıçrarken, elbette insanımsı maymunların beden tabanına dayanıyordu.

İnsan düşüncesi de, en ilk olarak yine aynı insanımsı maymunların bedeninde yer alan beyin tabanına basarak sıçrama yaptı.

ESNEKLİĞİN SÜRÜ VE BİREY MOMENTLERİ VE "ALET"

Bu sıçrayışta, doğal seleksiyonun esneklik (trampencil: sıçraticı) özelliği önem kazandı. İnsan toplumu, o esneklikten sıçrama yaptı.

İnsanımsı maymun tabanında düşünce esnekliğinin gelişmesi, başka bir olanağı da geliştirdiyordu. Bu, antropoid [insanımsı] sürüleri içerisinde; tek tek hayvanların içinde; ayrı ayrı kalite ve sayılarda yetenek farklılaşmasını geliştirdi.

Yani esneklik, 1- *Sürü* içinde tabanlaşmakla kalmıyor; 2- *Sürünün bireylerindeki farklılıklar da*, yeni yeni denemelerle gelişme olanağını yakalıyordu.

Bu *iki başlı esneklik olanağı*, insanımsı maymunlar içinde öncelikle "*ALET*" gelişimini realite içine soktu.

Hayvanlar aleminde "*sürü*", sonradan edinilmiş bir kazanım olması bir yana, belki güçlü bir içgüdü bile değildir. Öyle olsa bile, hayvanlar aleminde hayvan sürü içindeyken bile, doğa şartlarına karşı *tek başına* organların gücüyle uyum yapar. Çünkü doğa, canlıya milyonlarca yıl boyunca doğrudan etki etmiştir. *Sürü içgüdü*sü veya *sürü olgusu*, canlının tek başına uyum gerçekliğini aşabilecek kadar gelişmemiş, bütün içgüdüleri kapsayacak olgunluğa erişmemiştir. Yani toplum olamamıştır. Tersine, sürü oluşu bile, hayvanın bireysel içgüdülerini yer yer önlemiş, parçalamıştır. Çünkü canlı doğanın *doğrudan* etkisi altında pasif uyum içinde gelişirken, organları, içgüdüleri ölçüsünde tek başlarına yaşama ve üreme savaşı vermek zorunda kalarak, başkalaşmışlar ve ağır basan bu gidişi kıramamışlar, ancak *ESNEKLİK* kazanabilmişlerdir.

Bu noktada esneklik, *iki başlılaşarak* olanakları daha fazla ve genişçe kucaklamaya giderek, kural haline getirmiş görünüyor.

1- *Sürü esnekliği*: Omurgalı hayvanların en aşağı konağından; balıklardan-böceklerden-kuşlardan beri sürü esnekliğine rastlanmaktadır. Ancak bu aşamalarda sürü esnekliği, içgüdülerin keskin biçimde ilerleyişinin kontrolündedir. Hayvancıl bireyselliğin esnekliğe katkısı yok denecek kadar sınırlıdır.

Yukarı hayvanlara çıkıldıkça, sürü olgusunun esnekliğe olan katkısı artar. Bu ne demektir?

Esneklik, hatırlayalım, doğal seleksiyonun içgüdüleri yeterince zenginleştiremediği ve kullanamadığı yerde, düşünme-yargılama yeteneklerini kullanıp geliştirmesi olanaklarıdır. Sürü oluşu yukarı memeli hayvanlarda esneklik gelişimine ne gibi katkı yapabilir?

Bu, sanıldığından fazladır. Fakat ne var ki, sürü toplum değildir. Ve esnekliğe katkısı bu yüzden sınırlıdır. Doğa bilimcileri sürü ile toplumu karıştırdıkları için ve *esneklik* özelliğinin evrimdeki yerini kavrayamadıkları için, sürüye olduğundan daha fazla rol vermişlerdir. Organizm onların bu sapıtmalarının bir başka yüzü ve kanıtıdır; sık sık sürü olgusunu topluma benzetirler.

Sürü olgusu, düşünme-yargılama-öğrenme-dikkat-hafıza-duygulanma gibi esneklikleri yeri geldikçe sık sık besler. Ve birey olarak, hayvanların bu özel yeteneklerini (esnekliklerini) yer yer, zaman zaman güçlüce destekler ve geliştirir.

Memelilerin, sürü halinde göç etmek-avlanmak-ağaç üzerlerinde kovuklarda geçici yataklar yaparak barınmak, birlikte paylaşmak, birlikte üremek, yavru büyütme gibi içgüdü ve eylemleri gerçekleştirmesi; karıncalar-balıklar ve kuşların dar-kesin kalıplarına sığmaz. Kaçarken-kovalarken-avlanırken-ürerken-paylaşıırken-öğrenirken her adım başında beklenmedik bir çok durumla karşı karşıya gelinmesi daha da artmıştır. Bu karmaşık ilerleyiş, sürüyü daha da isabetli-gerekli bir davranış haline getirir. Ve sürü olgusu yaşama-üreme savaşlarını kolaylaştırdıkça, düşünme, yargılama, öğrenme ve ilh. gibi esnekliklerin gelişmesine yeni seviyeler kazandırır.

Yeri gelmişken hatırlatmalıyız: Canlılar aleminde hemen bütün güdüler ve

zihin faaliyetleri üreyim sistemine bağlanarak gelişirler. Sürü güdü ve eğilimi de elastikiyette en büyük organizasyon olan ÜREME SİSTEMİNE bağlı olarak gelişir, birey esnekliği de. Yeri geldiğinde etraflıca ele alacağız; bütün gidış, üremeye hizmet eder.

2- *Birey esnekliği*: Bu durum, birey olarak hayvanın düşünme-yargılama ve uygulanma esnekliklerini daha fazla yetenekleştirir. Yeni nesil bireylerin farklılaşmaları, pasif yoldan da olsa arttıkça, milyonlarca yılda yavaş yavaş özel bireysel yetenek farklılaşmaları sürüye intikal eder [geçer]-öğretilir-benimsenişi genişler. Bu gelişim yeniden bireye döner ve esneklik doğanın zoru yolundan yavaş hatta belli belirsiz pasif uyum mekanizması olarak belirginleşir.

Kurtların, aslanların, sırtlanların, çakalların esnek taktiklerle avlanışı açık bir zekâ belirtisidir. Kunduzların ve maymunların alet kullanışı ve öğrenmeye yatkınlıkları, köpek ve atların evcilleştirmede kazandıkları ilerlemeler hep doğal seleksiyonun esneklik mekanizmasını geliştirmesine bağlı olarak açıklanabilir.

Doğal seleksiyonun bu sürü ve birey momentleri ile gelişen esneklik mekanizması, milyonlarca yıllık doğal seleksiyon tabanında, insan toplumuna sıçrama olanağı veren iki başlı bir elastikiyet idi.

Bu elastikiyet, antropoidlerde ilkin "*ALET*" yapma yeteneğine sıçramış görünüyor.

Alet yapımı, belki ilkin birey olarak daha yetenekli bir antropoidin elinde gelişti. Sürü sonradan bunu benimseyip geliştirdi. Veya ilkin bu denli keskin birey-sürü ayrılığı olmasa da, aletlerin ilerleyişinde, esneklik mekanizmasının bu iki momentinin katkıları daha belirgin dönüşümlere girmiş olması gerekir. Çünkü sürü, bireyi, yukarı hayvanlar konağında, hazmetmekten daha uzak kalır. Canlılar aleminde sürü, canlı bireyi hiçbir yerde ve aşamada, insan toplumunda olduğu gibi hazmedemez, belirleyemez. Ancak karıncalarda ve arılarda görüldüğü gibi sürü, aşağı hayvanlarda sürü-kollektif içgüdü yer yer canlının her şeyi gibi olduğunda, canlı birey o içgüdünün faaliyetleri için de hazmedilmiş-hiçe indirilmiş gibi olur. Ama bu durumlarda da esneklik dediğimiz düşünce-yargı gibi yeteneklere içgüdü seviyesini aşabilecek ölçülerde rastlanamaz; bu gibi durumlarda esneklikten çok içgüdüden söz edilebilir. Oysa yukarı memelilerde içgüdüler sayıca az ve kalitece basit kalma eğilimindedirler; düşünce ve yargılama işin içine daha fazla karışmaktadır.

Animizm, aletten daha fazla elastikiyete tutunmuş görünse bile, bu, komüncül gelişimi bilememekten kaynaklanır. Doğa bilimlerinin uzmanlıkları yönünde düz mantıkla insan toplumunu doğal seleksiyona bağlama eğilimleri bu yanlış kövrükler. Bölümün son başlıklarında ele alabileceğiz.

Animizm, aletten önce, yukarı hayvanların düşünme, yargılama elastikiyetine tutunabilseydi, antropoidlerden insan toplumuna geçiş daha süratli olmakla kalmaz, canlıların yukarı aşaması daha fazla alet kullanma olanağına sahip olurdu. Daha doğrusu insan toplumu ile yukarı hayvanlar arasında bu denli uçurumlar olmazdı. O uçurumu, doğal bilimcilerin maymunlara insanlaşmayı öğretebileceklerini sanan skolastisizmleri onlarca yıldır bir türlü dolduramıyorlar.

Çünkü animizm, yukarı memelilerin *esnek* olmakla birlikte, *PASİF UYUM* damgalı düşünme ve yargılama yeteneklerine tutunmuş olsa bile, "alet" yapma gibi o pasif düşüncelerin yarattığı değildir; insanın toplumculaşmasının (komünün) eseridir.

Bu yüzden animizm, aletten belki de milyonlarca yıl sonra gelişebilmiştir. Yani hiçbir yasak tanımayan ilk komünün doğuşu gerçekleşmeden animizm hayat bulamaz. Ve bu aşamadaki animizm de ruhçu-gelişkin bir animizm olamaz. Çünkü henüz cinsel yasaklar doğmuş bulunamaz.

Cinsel yasaklar ile komün ve kişi elemanı "ruh: benlik" kazandıkça, animizm ruhçu cancılık anlayışına kavuşacaktır.

Ön animizm diyebileceğimiz ilk animizm kökleri cılız bir ruhçulukla sadece "cancı" anlayıştır. Ama bu bir ("ANİMATİZM": hayvan cancılığı) değildir. Freud'e değerek konuya girelim.

PRE-ANİMİZM-BELGESİZLİK VE FREUD

Konumuz Freud değildir. Animizmin ne yaman derin köklere sahip karmaşık bir temel oluşturduğunu göze batırarak konumuzda ilerlemek için, animizm dolayısıyla Freud'a dokunarak animizme devam edeceğiz.

Freud, psikanaliz teorisinin sağladığı prestije güvenerek, haddi olmadığı konularda da pek ileri gittiğini unutarak, belgesi olmadığı konularda fikir beyan etmeyi bilim namusuna yakıştırmayan pozunu vermeyi ihmal etmiyor. Ve ön animizmi veya animizmin en derin köklerini şöyle es geçiriyor:

1- *"Gerçekte büyü'nün dayandığı prensipler, animizmin çekirdeğini oluşturan spiritler (ruhlar) teorisinden daha eski ve ilkindir.*

2- *Bizim psikanalitik anlayışımız, bu noktada R. R. Marett'in bir teorisine uyuyor. R. Marett, animizmde bir pre-animist (ön) aşama, en iyi şekilde animatizm deyimiyle nitelendirilebilecek bir aşama kabul ediyor. Bu ön animizm aşaması üzerine söylenecek fazla bir söz yok, çünkü spirit (ruh) inancı taşımayan bir kabile henüz bulunabilmiş değil." ("Totem und Tabu", s. 132)*

Klâsik bilim, en sorumlu olduğu zamanlarda bile böyle sorumsuzca konuşur, demagojilere çanak açar durur. Sonradan gelenlerin durumu daha saygı değmez ve kesesini düşünen yeni Mamedağa kategorisini işler:

1- *"Büyü'nün dayandığı prensipler"* derken Freud, babahanlık ile birlikte çıkmış büyü ile ilk totem inancı ve kutsallaşmalarını karıştırır. Büyüyü de totemizmi de yani barbarlıkla vahşeti de aynı kefeye koyar. Böylece animizmi kökleriyle gerçek anlamda kavramadığını açık eder. Animizm'i prose olarak değil, diğerlerinin yaptığı gibi en çok ruhçu animizm olarak gelişi güzel ve takılı kaldıkları "büyü" merkezli olarak (metafizikleştirerek) kavrayıp anlatırlar.

Büyü, animizmin çok sonraki bir "tekn/ğ/"dir. Bu durumda animizmden daha eski prensiplere dayandırılması, ne büyü'nün ne animizmin ne de komünün hiç anlaşamadığı ortaya çıkar. Oysa animizm, cinsel yasaklardan, kişi ruhandan ve kutsallaştırılan ruhlardan (sipiritlerden) da eskilere dayanır.

2- R. R. Marett, ön animizm sezinde haklı görünüyor. Eseri elimizde yok. Ancak verili bulunan geniş dokümanlara çok yönlü bakınca; güçlü ve köklü; her yandan, bilhassa komün yanından pre-animizmin ve animizmin üzerine gidebilmiş görünmüyor. Yine de ön animizm sezisi; hele "ANİMATİZM" deyimiyle anlatılmaya çalışılan bir ön animizm sezisi bile başlı başına bir değer taşımaktadır. Ve bu haliyle bile, Freud'un psikanalitik "baba katli" fantezisiyle nereden zorlasan uyusmaz. Hayvanların en esnek yukarı memelisi ön animizme ne denli yakın bulunursa bulunsun, Freud'un hayvandan insana geçiş teorisine bağdaştırılamayacak gerilikte bulunur. Yani Freud, modern insanın "baba"

komplekslerini maymun atalara yakıştırmakta pek büyük parende atar. "*Hayvan cancılığı*" denen animatizm başka, Freud'un hayvanlara bir çırpıda kültürlü toplum kanunlarını yaptırdığı bambaşka bir şeydir.

R. R. Marett, ön animizm ile, Freud'un açıklamalarından anlaşıldığı kadarıyla, doğal seleksiyonun esneklik mekanizmasını (hayvancıl düşünme ve yargılama yanını) kastetmektedir. Bu ön animizm olmaktan çok uzak, fakat oraya giden yolda, insanın "*alet*" ile basıp topluma sıçramaya başladığı, alete en yakın hayvancıl düşünce (esneklik) basamağıdır.

3- Bu yüzden pre-animizm üzerine söylenecek çok şey vardır. Ruhçu (siprit) inanç-taşımayan kabile aramak gerekmez. Öyle doğrudan belgeler olsaydı, bilime fazla iş düşmezdi. Ne var ki, tarih öncesi tümünden belgesiz olmasa da, adı üzerinde "*yazısız*" tarihtir. Belgesizdir diye hipotezsiz kalınmaz. Ama hipotez yapacağım diye de hiç olmayacak-yutturulamayacak çocukça "*baba katli*" (Freud, T.T.) masalları da uydurulamaz. Elimizde dağlar kadar birikmiş doğa ve insan bilimleri var. Ve pekâlâ en karanlık tarih öncesindeki geçmişimiz, o bilimlerin ciddi, sabırlı tasnifi ile tatmin edici aydınlıklar kazanmaktan geri durmamıştır. Ve durmayacağı da benzer.

Pre-animizm ve animizm de, aynı çabaların ışığıyla aydınlanma olanakları içine çoktan beridir girmiş bulunuyor. Bu yüzden, pre-animist kabileler [hakkında] belge bulunamıyor diye "*pre-animizm aşaması üzerine söylenecek fazla bir söz yok*" diyerek konuyu işimize geldiği gibi es geçemeyiz. Hele hiçbir belge ve bilime dayanmadan, hayvandan insana geçiş gibi ciddi bir konuda "*baba katli*" gibi bir masalı uydurabilme cüretini gösterebilmiş bir Freud, bunu kolayca yapamamalıdır.

Ön animizm, en ilk komünün yarattığıdır. Toplum oluşmadan ön animizmden söz etmek olası değildir. Bunu bir çok kez, doğal seleksiyon tabanını irdelerken anlamış bulunuyoruz. En son Freud ve Marett "*Animatizm*" ile hatırlamış olduk: Animizm, öncelikle komünün dünya görüşü-doğaya uyum mekanizmasıdır. Bu yüzden en eski kökleri de, komünün en ilk doğadan çıkış-doğuş cevheri içinde aranmalıdır. Yani hiçbir yasak tanımayan komün içinde, en ilk komünün doğuşuyla birlikte aramalıyız.

İNSAN TOPLUMUNA (KOMÜNE) GİDEN ANA CADDENİN AÇILIŞI

Komünde "*spirit*" (ruh) denen eleman veya inanış ne zaman baş göstermiştir? Cinsel yasakların doğduğu Ateş Çağında; kesin sayılabilecek belgeleriyle, Neanderthaller (Orta Vahşet) çağında... Demek animizmin ruhçu anlayışa kavuştuğu ilk sınır budur. Orta Vahşetten önceki aşama henüz insan benliğinin oluşmadığı-cinsel yasakların insan beyninde şuur-altşuur örgütlenişini pekiştiremediği bir aşamadır.

Demek animizmin ön aşamasını, Orta Vahşetten öncelerde; Aşağı Vahşet çağında arayarak, daha gerilere gitmek veya en geriden Ateş Çağına dek uzanmak yanlış olmayacaktır.

Ancak burada önemli olan, animizmin yeri ve zamanından çok insan toplumunda ilk düşüncenin oluşum mekanizmalarıdır:

1- İnsan, düşünme ve dil beyninin gelişmediği, ancak beş duyu beyninin aşırıca gelişmeye meyilli bulunduğu antropoid aşamadan henüz çıktığı bir

aşamada nasıl bir mekanizmayla düşünmeye başlamıştır?

2- Bu mekanizma nasıl bir yetkinliktedir ki, beyin gelişimini, o zamana dek görülmemiş bir hızla geliştirip, insanoğluna görülmedik buluşları getiren sonsuz gelişim yayına kavuşturmuştur.

İşte animizmin üzerinde asıl duruş sebebimiz bu olmalıdır. Ancak animizm olgusu bütün kökleriyle aydınlatılabildikçe, ilkel düşüncenin mekanizmaları ortaya çıkabilir. Ve animizm beşğinde gelişen cinsel yasaklar ve totemizm mekanizmaları da doyurucu izahlara kavuşur.

Paleolitik belgeler ne kadar taranırsa taransın, şu gerçeği değiştiremiyor: *Alet kullanma görevi, beyin gelişimlerinden önce gelmiştir.*

Yani alet kullanmak, beyin gelişiminin insancıl aşamalarını gerektirmemiş ve beklememiştir. İnsan beyninin gelişimi, fosil belgelerin kesin bir şekilde belirttiği gibi, alet belgelerinden çok sonra, basamak basamak, hemen hiç boşluk kalmaksızın gerçekleşmiştir.

Şempanzede kalot yüksekliği (kafa kubbesi) 32,5 endekstir. Aşağı Vahşet'in ilkel komün basamaklarının başı sayılabilecek Pitekantropların kafa kubbesi (kalot) yüksekliği ise, 37,9 endekstir. Afrikantrop'ta ise 39,2 endekstir. Beyin gelişimi, bu konaktan yukarıya doğru çıkıldıkça, şimdiki insanın kalot yüksekliği ortalamasına (60 endekse) doğru ilerler.

Demek kesin bir matematikle ortaya çıkan gerçek şudur: *Alet kullanma, beyin gelişimini beklemeksizin, yüzbinlerce, belki milyonlarca yıl önceden başlayıp gelişmiştir.* O halde alet gelişiminin bastığı basamak, hayvancıl düşünme esnekliği (doğal seleksiyonun esneklik mekanizması)dir.

Antropoidlerin alet kullandıkça, dik yürümeyi kurallaştırmış olduğunu yine fosil belgeler gösterir: Antropoid (insanımsı) maymunlarda, uyluk kemiği yumurtamsı kesintiliyken, Pitekantrop'ta şimdiki insana yakın menşurumsudur [yayılmış].

Alet kullanma kurallaştıkça, iki ayak üzerinde dik yürüme de kurallaşmıştır. Bu gidış yeni bir yolu daha açar: Dik yürümeyle boyun kaslarının görevi ve zamanla kendisi değişir; kafatasının ve beyin gelişimini engelleyen kaskatı bağlar giderek tamamen ortadan kalkar. Beyin gelişimi organcıl olarak özgürleşir. Ve bu dörtlü yol birbirlerini destekleyerek, var olan ve geliştirilmeyi bekleyen asıl büyük caddeyi açarlar; *ÜREYİM BAŞKALAŞIMI'ni* yavaş yavaş örerler.

1- Hayvancıl düşünce esnekliği alet kullanmayı ateşler.

2- Alet kullanma, dik yürümeyi geliştirir.

3- Dik yürüme ve alet kullanma birbirlerini kurallaştırırlar.

4- Boyun kasları, dik yürümeyle beyin gelişimini engelleyen tutuşlarını bırakarak, beynin anatomik gelişimini serbest bırakır.

Birbirlerini destekleyen bu dört yol, insanın üretimi adını almaktan çok uzak bulunur. Çünkü henüz ortada insan toplumu yoktur.

Bu aşamada "*alet*" aşırıca yukarı memeli hayvan damgasını taşır.

Ancak birbirlerini geliştiren bu prosede, aletin rolü, yine insanlaşan varlığın yakalayıp bir daha arkasını bırakmayacağı, geliştirici başlıca iki elemandan birisi olur. *Birincisi*: Doğal seleksiyonun esneklik (pasif düşünce) temelidir. *İkincisi*: Alettir. İkisi giderek anatomik başkalaşma yollarını (diğer iki yolu) geliştirir.

Bu yollar ise, alet kullanabilen yukarı memeli hayvanı (Antropoid'i) doğruca

insan toplumuna (komüne) götüren bir ana caddeye çıkarmıştır.

Bu ana cadde, Antropoid'in *üreyim sistemini* (içgüdülerini-yavrulama sürelerini, yavrunun eğitimi güdülerini ve pasif düşüncelerini-barınma şartlarını, geçim, yaşama şartları) giderek altüst eden yavaş, uzunca, zorlu bir yoldan adım adım başkalaştıran, dosdoğruca geniş besbelli bir yoldur. Antropoid denen insanımsı şempanze, goril, orangutan, jibon maymunlardan alet kullanabilenleri bu ana caddeye iteler. O dört küçük yolda pekişenler, bu ana yola çıkabilince, artık üreyim sisteminin sürekli başkalaşan zorlukları, onları, kendi determinizmine kısıvrak almış bulunur. Başka hiçbir sapa yola giremezler. Çünkü üreyim mekanizması doğal seleksiyon tarihinde giderek bütün yaşama savaşlarını kendi hizmetine almıştır. Üreyim sisteminin giderek insanlaşması, demek, hayvancıl güdülerin çözemeyeceği karmaşıklıklara girişi; düşünce ve yargılama yeteneklerinin daha fazla işe karışmasını, bütün yaşama savaşlarının ve güdülerinin başkalaşmasını da tohumlandırır.

Bu noktada biraz durmalıyız. Üretim ve üreyim kavram ve olgularına canlı-insan kıyaslamalarıyla bir özet bakış getirmeli veya hatırlatmalıyız. Çünkü en çok sansür ettiğimiz, fakat en büyük gerçekleri saklayan en temelli (doğayla göbek bağlı) sistemimiz, üretimden çok üreyim sistemimizdir.

EVRİMİN KOMÜN İLE GARANTİYE ALDIĞI VEYA BAŞKALAŞARAK GÜÇLENEN ÜREYİM SİSTEMİ

Canlıların yaşamında geçim, yaşama savaşı ile canlıların organlarıyla yapılır ve tüketerek yaşamak için yapılır. Bir de canlıların üremesi vardır; nesillerle türün devamı sağlanır.

1- *Yaşama savaşı*, 2- *Üreme savaşı* adını alırlar.

1- İnsan toplumunda, insan türünün geçimi, üretim ile yapılır. Giderek teknik adını alan alet ile TOPLUM içinde ve toplumsal metodlarla giderek coğrafya üretici gücü adını alacak doğa parçasıyla alış veriş içinde gelişir. Canlıların yaşama savaşından farkı, TOPLUM-TEKNİK ve COĞRAFYA üretici güçleriyle oluşudur.

2- İnsan türünün devamı için bir de insanın *üreyimi* vardır. *Üreyim* de bir üretimdir. Ve geçimin üretiminden ayrılamazca sonsuz bağlantılarla gelişir. Üreyim de ancak toplum içinde, coğrafya güçleri-teknik-gelenek-görenekler içinde yapılabilmesiyle canlıların üreyiminden ayrılır. Ve bu yüzden iki başlı bir tek üretim aksiyonu adını alır.

Canlıların yaşamında, bu denli girift olmamakla birlikte, yine iki ana aksiyon özelliklerini koruyan genel yaşam biçimidirler.

Birazdan göreceğiz. Canlılarda üreyim iklimlere *uymaktan* çıkamadığı için, ancak çiftleşme mevsiminde yavruların yaşatılması amacı ile çevresinde, yaşama savaşı ile üreme savaşı birbirleriyle daha girift bir bütünlük kazanma eğilimi güder.

İnsan toplumu, adı üzerinde toplum olgusuyla canlılardan büsbütün ayrılır. Bu iki başlı bir tek *ÜRETİM* aksiyonu diyebileceğimiz geçim üretimi ile insan üretimi, toplum olgusuyla bir tekleşir. Gördük; komünde hiçbir eleman birbirlerinden ayrılabilir gibi ayrı seçilere sahip değildir. Komün tam bir çekerdekçil güçtür.

Ancak komünün ilk doğuş prosesinde *İNSAN ÜREYİMİ*, geçim şartlarının

ÜRETİMİ'nden daha fazla *ÜREYİM* adını alabilecek ve komünü var edebilecek baskın gelişim tutturmuştur. İnsan üreyimi komünün doğuşundan, yekpareliğini tamamlayışına kadar neyse, bu gün de hemen hemen aynı temel olgularla yürümüştür. Üretim ise; teknik ile birlikte boyuna değişir-gelişir. Basit ve yeniden üretim ve ilh.

Bu yüzden ilkin üretim adını alabilecek bir gelişimi bile tutturmuş sayılamaz. Saydığımız bu dörtlü yol öncelikle, üretim adını alabilecek aksiyonu değil, üreyim adını alabilecek *üreyim başkalaşımı* ana caddesini açar. O ana cadde antropoid maymunu, dosdoğru komüne, hiçbir yasak tanımayan ilk insan toplumuna çıkarır.

O, zorlu çetin yol, hayvanı sosyal hayvan durumuna sokacaktır. Komünün zorlu yaşamı; ancak komün, insanın üreyim aksiyonunun problemlerini giderebildikçe, geçim savaşı kendince üretim adını alabilecek ilerlemelere kavuşabilir. Bu yüzden, antropoid maymunun alet kullanımını üretim saymakta acele etmemeliyiz.

Alet kullanımış yabana atılamasa da, doğal seleksiyonun düşünme yeteneklerinin gelişimi elastikiyetine tutunarak geliştiği, yani yukarı memeli hayvan damgalı bulunuşu unutulamaz. Alet kullanımını ancak dik yürümeyi kurallaştırmış ve beynin gelişme olanaklarını *anatomik* başkalaşımına açabilmiştir. Bu değişimler, hayvancıl üreyimi hemen değil, uzun yüzbinlerce yıl boyunca etkileyerek, insan üremesine giden caddeyi açmıştır.

Bunu tespit ederken yine aletin tutunduğu veya basarak sıçradığı elastikiyet tabanını irdelediğimiz gibi, başkalaşan üreyim sisteminin tutunduğu, canlıların, yukarı memelilerin ve antropoidin üreme sistemleri tabanını da kısaca gözden geçirmeliyiz.

Çünkü, yukarıda andığımız dört yolun başkalaştırdığı şey, sadece başparmak-uyluk kemiği-boyun kasları ve kafatası-beyin anatomisi değildir. Bunların yanında bütün bir yaşamı kendi baskısına almaya başlayan üreyim sistemidir. Diyalektik gelişim hep böyle sürprizlerle ilerler: En çok görülen-göz önünde olan ilerlemeler, gerçekte daha büyük devrimci gelişmelerin sadece ön habercileri, yol açıcılarıdır. Biz onları günün determinizmiyle asıl elemanlar sanabiliriz ve arkadan geleni yine günün şartlandırışlarıyla önemsemeyiz. O arkadan gelen dev ilerlemeler, yeni gelişimler insanı kuşatmadıkça, insan neyin ne olduğunu yeterince kavrayamaz.

Modern insan için geçerli olan bu durum, antropoid için tartışmasız geçerli olur. Antropoid, sadece, geçim savaşını iyileştirmek için zorlandıkça aleti keşfeder ve ona yapışır. Oysa biraz önce gördük ki, aletin keşfi veya basitçe kullanılmaya başlanışı en temelde sadece yüzeysel geçim savaşlarının değil, üreyim savaşlarının; yani topyekûn doğal seleksiyon kanunlarının zaruretidir.

Bunu kavrayamayan klâsik bilim, evrimi boyuna *kör tesadüflere* bağlar. Ve teoloji kanadının saldırılarına kapı aralar. Zaten evrimcilik de, bir çeşit ince Allahçılıktır. Dindeki kaza, kader, tesadüf klâsik bilimin de içine girer.

Antropoid, "*soyutlama*" aşamasıyla hiçbir alâkası olmayan yukarı memeli insanımsı maymundur. Beş duyusuyla ve içgüdüleriyle hareket eder. Bu çerçevede sıkıştıkça düşünme-yargılama esnekliğinden yararlanırken, alete yapışmış bulunuşu bize tesadüf (rastlantı) gibi görünüyor. Fakat bu rastlantının öteki yüzü, doğal seleksiyon determinizmidir. Antropoidi alete sürükleyen-iten şey, topyekûn gelişim gelen doğal seleksiyon tarihinin getirdiği yaşama ve üreme

savaşı seviyesidir.

Buraya kadar daha çok içgüdü çerçevesinde doğal seleksiyonun geliştirdiği hayvancıl-öğrenme-hafıza-dikkat-duygulanım ve düşünme-yargılama esnekliği üzerinde durduk. Antropoidin *alet kullanabilme* şartlarını ve olasılıklarını kanuncül temellere indirgedik.

Şimdi benzer bir irdelemeyle, hayvancıl üreyim temellerinin, insanlaşmaya doğru başkalaşma şartlarının ve olasılıklarının kanuncül temellerini arayacağız kısaca.

İnsanın üreyimine şöyle, evrimin topyekûn gelişim kanunları açısından enine-boyuna baktığımızda; şimdiye değin insan toplumunun üreyim temeli, o kadar muazzam temellere oturmuşçasına kendiliğinden tıkr tıkr işliyor ki, insanoğlu üreyimi problem bile etmeyerek, kendiliğinden-seve seve evleniyor, anne-baba oluyor; çocuklarını eğitip yetiştiriyor, karşılaştığı onca zorluklara, eğer aile-yani üreyim yüzündense, gıkını bile çıkarmadan neredeyse seve seve katlanıyor; üreyimi sorun etmiyor, işine, üretime bakıyor. Bu durum görünüşte böyle olsa da; alttan alta yeni modern toplum biçimlerinin geçim şartlarını zorlaştıran ve ailelerin üzerine insafsızca dağlar gibi sorumlulukları yıkıveren dini imanı kar Finans-kapitalizm rejimlerini kıymaya çevirdiği aile şartları altında bile üreyimin hâlâ devam edebilmesi, insan üreyiminin ne kadar köklü ve sağlam temellere dayandırdığını düşündüremiz mi? Onca çoluk çocuğuyla işçi-işsiz ailelerin nasıl geçinebildiklerine yıllardır şaşarak, erişilmez cesaret ve metanetlerine hayranlıkla bakar dururum. Bu inanılmaz gidişin, bütün geri ve doğulu dediğimiz halklarda geçerli olduğunu düşünürsek, üreyimin devindirici (şuuraltlarından güdücü) determinizmi sanıldığından çok daha derinlerde ve şiddetlidir.

Aslında evrimin mekanizmasına bakılacak olursa, bunda şaşılacak yan yoktur. Evrim tek bir tür içerisinde olsun, türlerin gelişiminde (halkalanışında) olsun, kendisini devam ettirerek, insan basamağına doğru çıkmak için üreme yolunu kullanır.

Bunun derin anlamı şudur: Yaşama savaşları, aslında üreme savaşına hizmet ederler. Üreyemeyen bir tür yok olur. Üreyemeyen türlerin yok olması, evrimin yoksullaşması, giderek yok olmasıdır. Üreyimi evrimin bütün türleri içinde alırsak; evrimi ortadan kaldırmış veya en geri basamaklarına inmiş (yeniden başa dönmüş) oluruz. Evrim daha en ilk basamaklarından beri üremeyi donatırken, yaşama savaşlarını giderek üremenin hizmetine alarak, garanti altına almak yolunu tutmuştur. Ve bu garantileniş, insan toplumunda daha komün oluşurken; kendi önemini-gücünü-garantilenişini vurgulayacak-sağlama alacak bütün elemanlarını, diyalektik biçimde kısıkvrak (çekirdekçi biçimde) kendi hizmetine alarak; en yüksek ölçülerinde oluşmuştur. Başka bir deyişle, evrim kendi basamaklarını üreyimi garanti altına alarak; en yüksek ölçülerinde oluşmuştur. Başka bir deyişle, evrim kendi basamaklarını, üreyimi garanti altına alarak; en yüksek ölçülerinde oluşmuştur. Yine başka bir deyişle evrim; kendi basamaklarını üreyimi garanti altına alarak çıkarken; hem bu garantilenişini komünün çekirdekçil kanunlarıyla kesin biçimlere kavuşturmuş; hem de bu gidişin bilinçlere yansıyacak ifadesi olmuştur. İnsan toplumu bunu birkaç milyon yılda oluşturmuş, sebebini bile kendisine sormayacak derecede garanti altında olduğu için, üretiminin geçim yanına bakmıştır. Fakat üretim, üreyimi (evrimi) tehdit edecek Finans-kapital azgınlığına girdiği an

ve yerde bilinç sigortalarını devreye sokmaya başlamıştır. Bu, evrimin düğüm ve çözümlerinin oluşturduğu toplum biçimlerinin gelişim kanunlarını bilince çıkarıp, o kanunlara uydukça; evrim (ve üreyim) kendi garantisinin zafer tacını giymiş olacaktır. Çünkü komüncül çekirdekte atılmış bulunan kanuncül düğüm, daha iyi anlaşılıyor ki, üreyim ile üretimin çok hassas diyalektiğinden oluşmuştur. Ve orada üreyim son duruşmada üretime baskın bulunur.

Bunun kanuncül anlamı; aslanan, doğa ve insan toplumdur; teknik üretici gücü de bunlara göbek bağıyla sınıksıkıca bağlıdır. O hassas dengeler ancak doğa ve insan yanından kurulabilir. Aksi takdirde, evrimin çekirdekte garantilemiş olduğu gerçek, inatla kendisini tekrar tekrar ortaya koymaktan geri durmayacaktır. Ta ki kendisini bilinçlerde egemen kılana dek.

Bu çerçeveden (evrimin en yüksek tepesinden: toplumcul temel kanunlardan) bakılınca; canlıların üreyim sistemlerini garantiye almak üzere; bilmeden, doğal olarak organizmanın inanılmaz çabaları göze çarpar. Sanki canlılar üremelerini garantiye almak için, her şeylerini seferber etmiş görünürler; *Sanki bir bilinç varmışçasına* varlarını yoklarını ortaya koyarlar. Bu en çok gelişkin memeli hayvanlarda kendisini ortaya koyar. Üreme savaşlarının öldürücü olduğu zamanlar az değildir. Bir çok canlı üreme uğruna ölümleri göze alır ve bu uğurda ölürler. Somon ve alabalıklar, bilinen örnekleridir. Yine kalamarlar da çiftleştiklerinde ölümle karşı karşıyadırlar. Nesillerinin devamı için yok olurlar. Elbette bunlar, organizmanın kendi kurgusundan olur.

Biz insanlara üremek için ölmek, saçmaymış gibi gelir. Ancak aşk-namus, aile bağlılığı, sevgisi, devamı için parça parça veya kesin ölümler hiçbir insana o kadar uzak değildir. Bunun diğer sebebi, üretimin de üreyime bağlı gelişimidir.

Üreme determinizmi bu denli derinlerde sağlam köklere tutunmuştur. Gözlerden kaçırduğumuz bir başka yan da, insan üreyiminin bütün insancıl heyecanları kendisinden çıkarıp, üretim ile de harmanladığıdır. Yani insan sadece aşkı-ailesi için değil, şerefi, namusu, saygısı, idealleri uğruna da ölür: Üreyim üretim ile bu denli kaynaşıktır ve üreyim en derinlerden en etkin bulunur. Modern insanın bunu anlayamayışı, üretim determinizminin teknik gelişimle aşırıca güçlenip insanı metafizikleştirmesinden ve o derin köklerden parçalayıp ayırmasından ileri gelir. Fakat o köklerin insan toplumundaki bütün elemanlarla oluşmuş sonsuz diyalektik bağlarının dinamizmi, insanlığa tekrar tekrar o temel dengelerin olmazsa olmaz mesajlarını ve dayatışlarını vermekten geri durmayacağına benzer. Çünkü o, evrim kadar eski bir sistemle, toplumla birlikte doğaya kısıvrak bağlıdır ve teknik determinizminden çok, eski ve her elemanı daha çok kendi hizmetine almıştır.

Üreyim sistemi en ilkel canlılardan; yaşama savaşından, yaşama savaşının gelişmesiyle ortaya çıkmış; sürekli organlaşıp sistemleşerek, yaşama savaşını da kendi sistemine bağlamıştır. Çünkü organizma için geçim önemlidir; ancak hayatta kalmak zaruretlerinin, geçim savaşını baskısı altına alabileceği gerçeği çok açıktır. Canlıların tarihi gelişimi, bunu her adımda kanıtlamakla geçer.

İnsan toplumunda da durum değişmez; sadece kanunları karmaşıklaşır. Fransızların ünlü bir deyişleri var: *"Yaşamak için mi yemeli, yemek için mi yaşamalı?"* Modern insan akıllı, o basit gerçeği, insanın beden sağlığı yönünden kavramakta gecikmemiştir. İnsan bedeni gibi, insan toplumu da inanılmaz bağlarla gerçekte geçim üzerine değil; ayakta kalmak savaşına (en iyi uyum

yapanların hayatta kalışına) göre ayarlanmıştır. Geçim savaşları üreme savaşlarına hizmet ederek gelişir.

En ilkel hücre aşamasına bile girememiş virüsler, insanlık tarihinden itibaren yaşarlar; var olurlar. Belki tarihleri daha eskidir. Virüsler, hücre bile değildirler. Çekirdekleri, kromozomları, çoğalma özellikleri bile yoktur. Fakat milyonlarca yıldır yaşarlar; hayatta kalmanın (en iyi uyum) yollarını geliştirmek zorunda kalmışlardır.

En ilkel canlı da bile görülen büyük gerçek, geçim (tüketim) savaşından çok, hayatta kalma (üreme) savaşıdır. Yani canlının kendi günlük yaşama savaşından elde ettiği tüketimi, bütün hayatının genel hedefi olan hayatta kalma (uyum) savaşlarına hizmet ederken, ondan çok daha küçük bir parça olarak kalır.

Virüs, kendi başına çoğalamayacağı için, girdiği insan vücudundaki hücrelerin çekirdeklerine yerleşir. Orada, çekirdeğin kromozomlarındaki protein gibi materyallerin üretimi sırasında kendisini kopyalatırarak, üretmiş olur. Bunu başarınca kadar, her türlü koşulda yaşama yetenekleri kazanmıştır. Başarıktan sonra da, başka bir üreme yolu geliştirmeye şimdilik gerek duymamıştır. Çünkü bir hücre içinde kopyalanarak süratle bir milyardan fazla çoğalabilmektedir. İnsan vücudu onları yeterince tanıyarak, bağışıklık geliştirdiğindeyse; başka kılıklara girerek şaşırtma yolunu deneyerek bunu tekrarlarlar. Gizlenirler. Uyurlar. Ama mutlaka yaşama olanağı bulurlar. Virüsün (en ilkel canlının) hayatı bile bize onun tüketiminden daha çok, üreme determinizminin kuşatıcı gücünü anlatır. Çünkü virüsün derdi, geçiminden çok hayatta kalmaktır; zira her türlü koşulda yaşamasını geliştirmiştir. İnsandan önce maymunlarda yaşadığına şüphe yoktur. Demek, her türlü koşulda ayak uydurarak yaşayabiliyor. Fakat sadece üreyişini, gelişkin bir canlının hücre çekirdeği vasıtasıyla daha rahat gerçekleştirebilmektedir. Hayati stratejisi de buna göre oluşur; geçimini üreyerek başarır.

Organizmanın canlılığı, sürekli gelişmek ister. Gelişmek, canlılığın icabıdır. Doğa şartları, canlıyı hayatta kalabilmesi için bir çok uyum mekanizmasına zorladıkça, canlı gelişme eğilimini güçlendirir. Uyum yapanların uyum mekanizmalarından birisi de üreme sistemleridir. Üreyim sistemleri, sistem olarak yaşama (geçim) içgüdülerini de kendisinde örgütleyecek gelişmelere doğru ilerleyecek yetenekler ve zaruretler gerektirdikçe, üreyim hayatta kalma mekanizmalarının en gelişkini olur.

Canlı, doğa şartlarına en iyi uyumu geliştirdikçe, kendi içinde neslini devam ettirmeyi üreme sistemiyle başardığı gibi; yine değişen doğa şartlarına tür değiştirerek uyum yapmayı da üreme sistemi yoluyla devam ettirip geliştirir.

Afrika kedisi vaşak, iki milyon yıl önce Avrupa'ya çıktıkça, başka iklim şartları altında organcıl görevleri de başkalaşırken, fizyolojisi de değişime uğrar. Fizyolojik değişimler, ancak üreme hücreleri, yanından arkadan gelen yavru nesillerde organcıl değişimleri getirebilir. Ve yeni kedi türleri gelişir. Bu yüzden Sibiryaya ve Asya ile Amerika'yı birleştiren köprüden geçen Kuzey Amerika vaşağı, farklı bir türü oluşturur. Buna benzer bir gidişte, birbirlerine akraba yeni türlerin oluşması da üreme sistemleriyle oluşur. Kedigiller, vaşaklardan tutun da, çitalara, jaguarlara, leopar, panter ve aslanlara kadar bir çok türü içine alır.

Balıklar, anfibiler, sürüngenler, kuşlar, memeliler birbirlerinden

kıyaslanamayacak kadar farklı türler olsalar da, hep uyum zaruretleriyle birbirlerinden üreme sistemleri vasıtasıyla türleşmişlerdir.

Üreme sistemleri, uyum mekanizmasının en gelişmiş biçimi olarak geniş organizasyonludur. Yaşama savaşlarını da kendi hizmetinde derleyip toplar.

Darwin'in büyük üç ünlü eseri, özellikle "*Seksüel Seleksiyon*" ile ilgili üçüncü çalışmasındaki derlediği sayısız örnekler, üreyim sisteminin büyük organizasyonunu ispatlar:

1- Canlılar, çiftleşme için, özellikle ve genellikle; erkekler dişilerle çiftleşme için rekabet ve dövüş halindedirler.

2- Üreyim için dövüşürken, organcıl başkalaşımın silahlanırlar: Diş, mahmuz, gaga, çene, pençe ve ilh.

3- Yuva yapma, kuluçka veya hamilelik süresi içinde ortaklaşa görev paylaşımı.

4- Yavruların bakımı, ailenin korunması.

5- Analık ve kısmen babalık güdüleri-görevleri.

6- Üreyim görevlerinin büyük organizasyon zorunluluğuyla sürü olma eğiliminin güçlenmesi-kısmen güdü haline gelişi ve bazı canlılarda güçlenmesi.

7- Genellikle çok eşlilik-arada bir tek eşlilik.

Yavruların (neslin) devamı için gerekli olan hemen her şeyi kapsayan bu içgüdü ve düşünme-yargılama ve duygulanma eğilimleri, ister istemez beslenmeyle ilgili güdüleri kolayca kendisine bağlar.

İnsan toplumu, modern tarihte bile üreyim ve üretim problemlerine gidip kanunları uyarınca; gereğince çözüm bulamamışken (bilinçle davranamazken), canlılar şüphesiz ki bunu organcıl determinizmleri icabı zincirleme yaparlarken, beslenme, yaşama savaşları, kendiliğinden üreyim savaşlarının güçlü zaruretlerine uyarlar.

Burada stratejik amaç, üremek gibi dursa da; üremek, en uygun olanların hayatta kalabilmesi için icad edilmiş üstün bir mekanizmadır.

Burada Darwin'in verdiği örneklerle başvurmuyoruz. Meraklıları irdeleyebilirler. Balıklardan tutun da, amfibilere, sürüngenlere, kuşlara-memelilere dek verilen örneklerin hepsinde; giderek artan ölçülerde yedi maddede saydığımız özellikler gerçekleşir.

Canlı beslenirken, açlık içgüdüünün emirlerini tatmin eder görünür. Doğrudur. Ancak, canlı beslenirken bile; üreyim güdülerinin organize ettiği hücreler-organlar topluluğu, canlının bedeninde daha fazla önem ve güç kapladığı için, beslenme güdüünün tatmini, üreyim güdülerinin (hücrelerinin) organizasyonuna göre olur. Eğer canlı kış mevsimini iyi geçirememişse, çiftleşme mevsiminde erkek elenebilir, dişi sağlıklı yavrular meydana getiremez, büyütmez, dolayısıyla sürünün varlığı bile tehlikeye girer. Çünkü, genellikle anne ile yavrular sürüyü oluştururlarken, güçlü olurlarsa ayakta kalabilirler. Harem kurmuş erkek güçlü olabilir, arada bir yokladığı anne ve yavruları koruyabilir ve sürünün liderliğini sürdürebilir. Bu, onun hayatta kalışını garantileme yoludur. Yani üreyimin garantilenişiyle, yaşamın garantilenişi aynı kapıya çıkar. Çünkü üreyim, doğal seleksiyonun en üstün organizasyonu olup çıkmıştır. Dolayısıyla, düşünme-yargılama-öğrenme-dikkat-hafıza-duygulanımlar gibi elastikiyet mekanizmasını güçlendirerek, kendi organizasyonuna bağlayan belirleyici güç, yine üreyim sistemi olur.

Primatlarda ve Antropoidlerde de durum değişmez. Tersine, üreyim sistemi, yukarıda andığımız prensipleri ve gidişi doğrulamakla kalmaz, giderek daha da pekiştirmiş bulunur.

Yüzmilyonlarca yılda gelişerek gelen üreyim sistemi, ister istemez insan toplumuna geçişte, elastikiyeti ve hemen her şeyi kapsayan en sağlam temel olma yolunu tutmuştur.

İşte bu yüzden, Antropoid beslenme, yaşama savaşı için ne yapsa; yeni bir ilerleme kaydetse, o ilerleme yavaş, uzun bir yoldan da olsa, üreyim sistemini güçlendirip başkalaştırmaya, yeni bir türde pekişmeye (üreyimin garantiye alınışı yolunu açmaya) yarar. Bu, yüzmilyonlarca yıldan beri gelişerek-pekişerek gelen bir yoldur. İnsan toplumunda en yüksek seviyesine, sayı ve kalitece garantilenmiş aşamasına ulaşmıştır.

Antropoid, aleti, yüzeysel görünüşte; düşünme yargılama elastikiyetine tutunarak, yaşam savaşı için yapmıştır. Aletin yüzeyde görünen faydası budur: Yaşama savaşını kolaylaştırmıştır. Fakat alet kullanma görevi, ister istemez başlıca iki fizyolojik değişime yol açacaktır:

1- Başparmak oynaklığı gelişmeden, alet, verimlice kullanmaktan uzak kalır. Maymunun kavramaya ve salınmaya elverişli çengel veya makara yerine geçen elinde baş parmak kısadır, diğer parmaklar kavramaya uygun, çengel gibi uzun ve menteşe gibi açılıp kapanır biçimdedir. Alet dediğimiz, ilkin bir ağaç parçasının büyükçe bir labut haline getirilmiş halidir. Belki önceleri daha ilkel hiç yontulmamıştır. Sonra aynı şey çakmak taşlarıyla birleştirilir veya yeniden yapılır. Bunlar için bile elin fizyolojisinin değişmesi gerekir. Elin buna uyumu zaman alır. Üreme hücreleri kanalından yeni kuşaklarda başparmak oynaklaşacak, diğer parmaklar kısalcak ve bildiğimiz aleti sıkıca, maharetlice kavrayıp, evirip çevirecek hale gelmeye başlayacaktır. Bu gelişim, yanı başında dik yürümeyi de gerektirir.

2- Aletin sağa, sola, aşağı, yukarı, ileri, geri savrulabilmesi; hamle yapılıp geri çekilebilmesi bir yana, rahatça taşınıp kullanılabilmesi için bile, kolların dik yürüme biçimiyle daha rahat olması gerekir. Omurga dikleşmeli, omuzlar yere paralel ve geniş; omurgaya da dik bir biçim almalıdır. Bunun için leğen kemiklerine, bacak kemiklerine daha fazla yük biner; eklemlerle kasların bağlantıları, hepsi değişim geçirmek zorundadırlar.

3- Alet ve dik yürüme birbirlerini destekleyerek kurallaştıkça, fizyolojik değişimler anatomik başkalaşmaları peşi sıra sürükler. Bu gidiş içinde görev değişimlerinin gerektirdiği anatomik başkalaşimler sürer.

4- Alet kullanımı ve dik yürüme kurallaştıkça, boyun kaslarının kafatasını cendere veya işkence denen demirci aleti gibi kavrayışı gevşer, zamanla bırakır ve değişir. Kafatası serbestleşir. Beyin, gelişme olanağı bulur.

Bu dört başlı gelişim, bir tek *ALET'ten* çıkmış görünüyor. Aleti de elastikiyet ateşlemiş bulunur. Meseleye bu yüzeysellikte bıraktığımız zaman, derinlerden gelen determinizme ulaşamamış oluruz. Teknik üretici güç, önyargılarımızı (günün determinizmini) besleyen bilimcil yüzeyselliklerimiz az değildir; tersine, her yanımızdan bizi kuşatmıştır. İnatla, yılmadan, daima daha derine ve somuta inmeliyiz. Gerçek bilim; karanlığın en ücra diplerini aydınlatabilirse, gerçek (ölümsüz) olur.

Yüzeyde görünen elastikiyet (düşünme-yargılama) yeteneği, aleti yaratmıştır. Elastikiyet, doğal seleksiyonun geliştirdiği mekanizmasıdır. Fakat,

tek ve başlıca değildir. Elastikiyet, içgüdüler motorunda gelişir. İçgüdüler motorunun büyük organizasyonu ise, üreme sistemine bağlı gelişir. Üreme sistemi, içgüdülerin elastikiyetinin büyük bölümünü kendisinde derlemekle kalmaz, yaşama savaşıyla ilgili içgüdü ve elastikiyetleri de hizmetine sokar.

Bu durum, modern çağdaki insan toplumunda, üretimin her türlü doğa ve insan malzemesini, üreyimleri de dahil, kendi hizmetine almış görünmesine pek benzer.

İnsan toplumunda işlerin bu denli tersine dönüşünün anlamları üzerinde durmayı başka yere bırakalım. Gerçekte, toplum bu denli zıt kanunlarla kurulmamıştır. Aksine, insan toplumu da, doğal seleksiyonun üreyim temellerinin başkalaşması yolunu yürüyerek oluşmuştur. Başka türlü de olamazdı, olamamıştır.

"Nasıl oluyor da küçük bir alet kullanımı, insan toplumuna yol açabilecek üreyim ve başkalaşımına yol açabiliyor?" sorusuna verilebilecek en köklü yanıtı, böylece bulup koymuş oluyoruz.

Çünkü doğal seleksiyon tarihinde hemen bütün yollar, üreyim sistemine çkar. Ve üreyim sistemini güçlendirip, başkalaştırır.

Primatların veya antropoid maymunların üreyim sistemleri de öyle bir aşamaya gelmiştir ki, hayvan dünyasında büyük bir keşif sayılabilecek alet kullanışı, yeni bir türün (insan toplumu: komünün) yaratılışına yol açan üreyim başkalaşımını zincirini yayından boşandırmıştır.

Bir kere daha çünkü yeni bir türün yaratılış köprüsü, üreyim sistemi içinde veya bizzat üreyim sisteminin başkalaşması yoluyla gerçekleşir. Alet, yaşama savaşındaki başarısını süratle üreyim sistemine yansıtarak, beden hücreleri kanalından, tohumcul hücreleri baskılamış ve üreyim sistemi yavaş yavaş yeni bir türü (insanı) oluşturmuştur. Ancak bu, o güne dek görülmemiş bir başkalaşımı getirmiştir. Görelim.

İLK KOMÜNÜN DOĞUŞU: BAŞKALAŞAN ÜREYİM VE ÜRETİCİ GÜÇLER DİYALEKTİĞİ

Antropoid maymunlarda üreyim sistemi, yukarı memelilerdeki bütün özellikleri taşır:

- 1- Erkek, dişiler için dövüşür. Ve hareme sahiptir. Dolayısıyla daha iricedir.
- 2- Dövüş yasası, erkekleri, güç bakımından (adale-iskelet-sinir sistemi-pençe-diş) dişilere kıyasla rakipleri içinde seçilir kılmıştır.
- 3- Cazibe bakımından da erkekler daha albenili renklere ve seslere sahiptir.

4- Maymunlar, *"pek sürücül (gregarious) hayvanlardır."* (Darwin, **Seksüel Seleksiyon**, s. 551) Bunun sebebini, yine daha çok üreme sisteminde aramak gerekir. Dişinin yavrulara birkaç yıldan daha çok olmamak üzere bakma mecburiyeti, yavruların ergin duruma gelinceye değin bir arada bulunma zaruretleri, erkeklerin diş ve yavruları koruma ve yardım etme görevleri; dişilerin gebelik süreleri boyunca hormonlarının etkisiyle yavaşlayıp, yardımlaşma eğilimlerine girmeleri; erkeğin çiftleşme için birkaç dişiyeye ihtiyaç duyması veya nesillerin devamı için en uygun davranış olarak diş ve erkekler tarafından böyle bir yolun tutulması, maymunlarda sürü eğilimini daha fazla kuvvetlendirmiştir.

- 5- Çiftleşme genellikle mevsimlidir. Kızgınlık, yılda bir kez genellikle

sonbaharda veya kötü geçen kış mevsimine göre seçilmiştir. Yavrular, en uygun mevsime denk gelecek gibi doğarlar. Genellikle yağışlı ve soğukça geçen yerlerde, kış ayları gebelikle atılır. Bu yüzden, çiftleşme, hem mevsimlikdir, hem de görece kötü geçen mevsime göre ayarlanmıştır.

6- Erkekler, çok eşli (haremcil) bir üreme yolu tutmakla birlikte, kimi maymun türlerinde dişilerin de cinsel kızıfma döneminde, birden fazla erkekle ve birden fazla çiftleşme yaptığı tespit edilmiştir. Demek, gebeliğin garantisi için bu yol daha uygundur. Bu durum, sürüyü kıskançlıkla dağıtmaz, güçlendirir. Erkekler de bu durumu uygun bir yol olarak seçmişlerdir. Bu şekilde, yavruların bakımı ve yaşama savaşı daha da kolaylaşmaktadır. Sürücül eğilim güç kazanır.

Bu üreyim sistemi, nasıl değişerek insan üreyimine doğru gelişir ve komünayı yaratabilir?

1- Öncelikle alet, antropoidleri tür olarak değiştirir; gördük: Dik yürüme-el-kol-bacak-leğen kemiği-omurga-boyun-kafatası-beyin-hormonal yapı, antropoidden yavaşça ayrılır.

2- Yani antropoidlerin yavrusu olarak dünyaya gelen yeni tür, artık anatomi, fizyoloji ve yaşam bakımından yavaş yavaş, yeni bir yol tutturarak türünü hayata geçirirken, kendi içinde cinsel seçi yapmak zorundadır.

3- Alet, artık antropoidlerden ayrılan yeni kuşakların vazgeçemedikleri, organlarının bir uzantısı olma yolunu tutacaktır.

4- Bu uzun, yüzbinlerce, belki de milyonlarca yıl süren bir prosedir. Yani bizim, birkaç paragraflık sentez düşüncelerle açıkladığımız olaylar, yüzlerce, binlerce kuşaklar zinciri içerisinde, küçük de olsa sıçramalarla gerçekleşir. Alet kullanma ve alete bağlı olarak dik yürüme kurallaştıkça, anatomik başkalaşımın yanında, yaşam savaşları ve üreme savaşları da değişecektir. Burada değişimi zorlayan sebepler üzerinde durmalıyız.

5- Başkalaşımı zorlayan sebepler, daha çok üreme sistemi içerisinde aranmalıdır. Evrim gelişimi içinde giderek, yukarı memelilere çıkıldıkça, yaşama ve üreme savaşları zorlaşıp karmaşıklaşır. İlgüdülerin cevap veremediği yerde, hayvancıl düşünce ve yargılamanın (elastikiyet) için içine karıştığını görmüştük. Bu gidişin, üreme açısından anlamı bambaşka olur. Düşünme ve yargılama, alet gibi keşiflere yol açtıkça, gerçekte yaşama savaşı, beslenme, gündelik korunma için yapılmış görünen bu keşif; en derin determinizmle organizmayı (canlılığın bütün beden-beyin bütünlüğü içinde), daha iyi üreme olanaklarına ve hayatta kalmaya iter. Bu, doğal seleksiyon tarihinde, yeni bir uyum geliştirme yolundan, yeni bir türün gelişimine yol açma anlamına gelir. Fakat, bu kez tutulan yolun (aletin keşfinin) büyük değeri, o güne dek görülmemiş bambaşka kanunlara dönüşerek, insan toplumu türüne giden ana yolu açar.

Özetle: Alet, dik yürüme, beyin gelişimi ve bunların kurallaşması gerçekte tesadüfen oluşmuş keşif ve ilerlemeler değil; üreyim ve hayatta kalma savaşı determinizminin antropoidleri yeni bir tür oluşumuna sürüklediğidir. Ama bu kez doğal seleksiyon tarihi öylesine birikim ve atlama momentine gelmiştir ki, yeni tür olarak gelişecek olan insan toplumu, evrimin yepyeni ve egemen halkası durumuna girecektir. Bu yüzden, bu dönüşüm, aynı zamanda toplumcul kanunlara dönüşümü içermektedir. Bu prose şöyle gelişir:

1- Tesadüfen bulunmuş görülen alet, en köklü üreyim ve hayatta kalma zaruretlerinden fıskırdığı için, aynı derecede dik yürüme ve beyin gelişimiyle birlikte, yeni beslenme, korunma ve elastikiyet olanaklarını (düşünme,

yargılamayı) geliştirir.

2- Bunların bütünü, geliştikçe, yavaşça üreme sistemlerini etkiler.

a) Elastikiyet (düşünce) aleti, alet düşünceyi geliştirecektir. Dik yürüme ve kafatası gelişimiyle birlikte, beyin daha fazla kıvrımlarla korteksi geliştirir. Bu, önce daha çok arka beyin, yani beş duyuğun aşırı hassasiyeti-kullanılması sonucunda oluşur. Çünkü insancıl düşünmeden henüz söz bile edilemez. Beş duyu kullanımı had safhada gelişecektir. Çünkü aletin ve dik yürümenin verdiği olanaklar, hayvancıl düşünmeyi daha çok gerektirir. Ve boyun kaslarının engellerinden kurtulan beyin, özgürce gelişimin anatomik ve yaşamcıl yaylarına kavuşur. Beslenmenin yeni gelişkin adımları da bu dinamizmin içinde yer alır.

b) Alet'n beyni, beynin aleti etkileme prosesi içinde; zaten taban olarak varolan elastikiyet (beyinsel gelişim), bir noktada aleti aşar duruma geldiğinde veya bu dönüşümlerin belirli birikiminden sonra, yavruların eğitimi daha çok zaman almaya başlar. Çünkü içgüdüler artık yaşama savaşına cevap veremez duruma geldikçe, hayvancıl düşünceye daha çok iş düşer olmuştur. Alet, bu gelişimden hız alır ve bu gelişime hız verir. Ama yeni nesillerin eğitimi bir o kadar zorlaşır. İçgüdülerin eğitime ne kadar ihtiyacı yoksa, sonradan edinilmiş ve edinilecek bilgilerin o derecede eğitime ihtiyacı vardır. İçgüdü ile yetenekler bu noktada ayrılırlar. Bir yeteneği belirleyen görevcil değişimler, beyinde yeni organizasyonlar, anatomik hücre örgütlenmeleri oluşturup, yeteneğin hayata geçmesine gereken zemini teşkil ederler. Fakat yine de bu hücrelerin, yetenekler icra etmesi için, belirli derecelerde öğrenme zamanına ihtiyaç duymaları kaçınılmazdır.

Antropoidlerde aletten sonra görülen beyin gelişimleri, uzun yüzbin yıllar boyunca hep beş duyu (arka beyin) yönünde olmuştur. Hiç değilse Sapiense dek görülen aşama, daima bu yöndedir. Ön beyin bağlantılarına uç verişler gelişmiş olabilese de, bu süreç boyunca kafatasına yansıyan beyin gelişimleri belirginçe beş duyu yönünde olmuştur.

Bunun anlamı; hayvancıl düşünmenin motorcul içgüdülerden, beş duyu beynine doğru yer değiştirdiği veya içgüdülerin, cinsel yasaklar olmaksızın sıf elastikiyet + alet + beş duyu gelişimiyle baskı altına alınabildiği veya tatmin edilebildiği gerçeğidir. Bu içgüdü, beş duyu etkileşimi, beyni geliştiren iç dinamizmlerdir. Tabii ki alet, dik yürüme ve beyin gelişimini gerektiren yaşama, üreme savaşlarına bağlı olarak ilerler.

İşte bu gelişim; ister istemez yavruların eğitimindeki görevli süreyi uzatır. Sonradan öğrenilmesi gereken şeyler artar. Bunlar, beş duyunun edindiği hemen her şeyi kapsar.

c) Bu gelişimler, sadece yavruların eğitim süresini uzatmakla kalmaz. Beyin kıvrımları (korteksi) ile birlikte, anatomik bedencil başkalaşımının bütünü, dişinin rahmindeki yavrunun, rahimde daha fazla kalarak beslenip gelişmesini gerektirir. Gebelik süresi de uzar.

Her iki gelişimin de birlikte yürüdüğü söylenebilir. Yani gebelik süresinin uzaması da, yavrunun eğitim süresinin uzaması da yavaş yavaş birlikte gelişmiş olmalıdır.

İlk alet kullanımı, 1924 yılından beri Güney ve Doğu Afrika'da bulunan Australopitesinler'in fosil belgelerine bakılırsa, en az 3 milyon yıl önce başlamıştır. Demek Pitekontroplar'a dek geçen 2 milyon yıllık süre, ilk komünün oluşumu prosesi sayılabilir.

İki milyon yıl içinde adım adım gelişen şey, antropoidlerin üreme (ve yaşama) savaşlarındaki değişimdir gerçekte.

3- Gebelik süresi uzadıkça, eski üreme sistemine göre sonbaharı ve kışı gebelik ile geçirenler ile gebelik süreleri ile aynı zamanda yavruların eğitimi uzamış (yeni türe doğru adım atmış) olanlar arasındaki çelişkiler, zamanla uzlaşmaz boyutlara çıkmadan edemez. Eski sürü, yeni sorunlara cevap verecek veya o sorunları tatmin edebilecek donanımlara sahip değildir. Belki ilkin farkında olamadıkları için, problemin çözümüne birlikte eğilseler de, uzlaşmaz zıtlıklar iki tür arasındakiler kadardır. Çiftleşme zamanları seksüel seçimlere eğilmek zorundadırlar. Aşama, henüz "hayvancıl"düşünceyi "insancıl"a dönüştürememiştir; sürü ve birey, kendi içgüdü ve elastikiyeti doğrultusunda ve yeteneğinde akar.

4- Toplumcullaşma birdenbire gelmez; basamak basamak, en az iki milyon yılda çıktığı unutulmamalıdır. Yani organların-sürünün ve hayvan bireyin seleksiyonu her kuşakta veya birkaç kuşakta azar azar gerçekleşebilir. Yine de Australopithecus'tan Pitekantrop'a kadar olan çizgiye, pek az belge olmasına rağmen, bakılırsa, arada bir sıçramalı gelişimlerle ilerlemiştir. Şempanze ve Australopithecus ile Pitekantropolar arasında üçte bir kadar beyinleşme farkı bulunur. Demek, kuşaklar arasında, bilhassa eski sürü-bireyin içgüdü ve elastikiyetiyle, yeni kuşakların bilhassa artan elastikiyetlerinin + alet + organ değişimlerinin + gebelik sürelerinin ve yavruların eğitimi sürelerinin uzaması ile kıyasıya çelişmeden ilerlemesi düşünülemez. Prose ister istemez yeni türün gelişimini, eski türden bir yerde bütünüyle ayırır ve sonu yok etmeyle gelen rekabete yol açar. Fosil belgelerin azlığı, belki de bu yok etmeyle ilerleme yüzündendir.

5- Bu gidiş; yeni türün basamaklanışı içinde; erkeklerin, kendi türünün savunması + elastikiyeti + gebe dişilere yardımı + yavruların eğitimi + yuvaların bulunması + aletlerin çoğaltılması ve geliştirilmesi ile daha fazla ilgilenmesini gerekli kılmıştır. Çünkü erkeğin yeni bir tür olarak gideceği başka bir sürü bulma şansı yoktur ve kendi sürüsü içinde, diğer erkeklerle rekabeti her iki sebep yüzünden azaltmak, tersine işbirliklerini geliştirmek zorundadır.

6- Böylece; hayvancıl dövüş yasasına bağlı çiftleşmenin yerine, sürüde her dişinin her erkekle çiftleşme serbestliği (cinsel alışveriş serbestliği) oluşmak zorunda kalacaktır. Bu prose de yavaş yavaş çelişkileri törpüleyerek ilerlemek zorundadır. Erkekler iki büyük zaruretle kuşatılmışlardır. Birincisi: Yeni türün geliştiği sürüde ortaya çıkan yeni sorunların, erkeği de her yönden bağlayışı; ikincisi: Ne yeni bir sürü oluşturabilmek, ne de başka bir sürüye katılabilmek olanaklarına sahip bulunamayışı.

7- Bu aşamaların bir bütün olarak kapıyı çaldığı yer ve zaman da; toplumculuk (komün) doğmaya başlamış sayılır. Veya doğa ana, komünü doğurmak üzere büyük zorlukları geride bırakmış, komünün en ilk hali olan; hiçbir yasağın bilinmediği komünü doğurma hazırlığına girmiştir.

Artık gerisi kolaydır:

a) Alet giderek teknik üretici gücün tohumu olabilecek küçük ilerlemeleri katedecektir.

b) Coğrafya üretici gücü adını alacak gelişim, kendisini, sürüden topluma geçerken, yani erkeğin de işbirliğine daha fazla katılmasıyla ortaya çıkarır. Gebe dişilerin ve yavruların daha düzenli ve güvenilir bölgelerde, uygun ağaç ve kovukların bulunduğu yerlerde korunması, yerleştirilmesi, geçici olarak da

olsa savunulması, ortaklaşa işbirliğiyle yeni yerlere göç edilmesi veya yeniden geri çekilmesii; yeni yeni hamlelerle doğanın sürüyü barındırabilecek özellikteki yerlerinin tanınip fethedilmesi, temizlenmesi, benimsenmesi, alet gelişimi kadar, belki de zaman zaman daha fazla önem taşır. Ve geliştirici olur.

c) Bu noktada elastikiyet, bütün bu gelişimlerle birlikte, bir bütün olarak artık *animizm* düşünce biçimine doğru yükselir. Ve yavaşça gelenekleşir.

d) Bütün bunları geliştiren ve bu gelişimlerden doğup, bunları sarmalayan sürü, artık toplumcul bir varlık haline gelmekle kalmaz, kanun gücünde bir alışkanlık, gelenek, görenek ve yeni kuşaklarda devam ettirilerek süren ete, kemiğe yansımış bir olmazsa olmaz gidiş haline gelmiştir. Bu, insan üretici gücünün, kendi tarihiyle (gelenek-görenek üretici gücüyle) birlikte doğuşudur.

Bundan sonra alet uzun zaman yerinde sayan uyuklayışlara girse de, insan toplumunun zaruretleri, yani yine temelde işleyen üreyim sisteminin artık belirginleşen determinizmi (apaçık zaruretleri) teknik üretici gücünün tohumu veya ilk aşaması olan aleti yerinde tutamaz; yer yer sıçramalı gelişimlere uğratır.

Yine üreyim zaruretleriyle coğrafya üretici gücü gelişir. Ve animizmi (elastikiyet dediğimiz düşünce ve duygulanımların toplumcullaşan cancı anlayışı) güçlendirir.

Özetle: İnsan toplumunun üretici güçler diyalektiği; temelde, üreyim sisteminin zaruretleriyle ve dinamizmiyle oluşur. Yani temelde *insan* ve *doğa damgalı olarak* doğar ve gelişir. Hatırlayalım, *üreyim sistemi*, doğal seleksiyon tarihinin veya türlerin gelişimi tarihinin sürekli tahkimat yığarak güçlenen eğilimidir. Bütün geçim sistemleri, yani yaşama savaşındaki beslenme-korunma güdüleri, son duruşmada üreyim sistemine hizmet eder ve üreyim sistemi kanalından yeni bir türe olanak verir.

İnsan toplumunun doğuşunda da öyle olmuştur; ancak bu kez doğan tür, öyle birikimlerden sıçrayarak gelişmiştir ki, kendi özel kanunlarını oluşturarak gelir. O kanunlar, en temelde *KOMÜN* içinde derleşerek doğarlar. Toplum olmak (komün) başlı başına bir kanundur. Ve üretici güçler içinde, her yanında onları kapsayarak bulunur. Komün, elemanlarıyla (canlı diyalektik dönüşümleriyle) sürekli hareket halinde, kendisini yeniden üreten bir organizmadır. Ve kendisi dahil, bütün iç elemanlarının diyalektiğini, temelde, insanın *kendi üreyim sistemi* sayesinde edinir. Bu insanın üreyim sistemi, hayvandan bambaşka bir üreme biçimine kavuşurken, hem insan toplumunu (komünü); hem komünün bütün iç elemanlarını kapsayan ve komünün *en sağlam temelini* teşkil eden kişiyi; hem de üretici güçleri ve tüm iç elemanlarını diyalektik ağırlıyla birlikte oluşturur. Kendisini yeniden üretecek olan *Siklus Temeli* oluşmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİKLUS TEMELİ

(Komün'ün Elemancıl Tabanı)

SİKLUS TEMELİ: DEVRİDAİM (DÖNGÜ)

Komünün kanuncul doğuşunu (orijinal: Kendisine has elemanlarının diyalektiğiyle oluşumunu) gördük.

Şimdi komünün elemanter (ilk elemancıl) yapısını; kendisini yeniden üreten o ilk tabanını (Siklus: devridaim temelini) daha yakından gözden geçireceğiz.

Komünün kendisini yeniden ürettiği kanuncul bir temeli bulunur. O temeli, komünün kendi içerisinde yeniden ürettiği cinsel yasakların başladığı yer ve zamana kadar olan elemanların diyalektiği içerisinde ele almamız yanlış olmaz.

Gerçi vahşet çağı boyunca komün, hep kendi yekpareliğini sıkılaştırmak üzere; aynı temellerdenpekayrılmaz. Fakat kutsallaştırma ve yabancılaşmanın başladığı zaman, komün, kendisinin ilk temelini hangi sebeple olursa olsun yeniden üretmeye başlamış demektir. Cinsel yasaklar ve kutsallaştırmaların ilk halkası olan totemizm başlangıcı, komün elemanlarının zenginleşmeye başladığı en ilkel bir üretim adımı olmasına rağmen; temel ile temelin yeni bir başkalaşma içine girdiği yeni aşamalar zincirlerinin sınır çizgisidir. Bu ayrıntıları da göz ardı etmemek, elimize komünün kanuncul gidişyle ilgili yeni dönüşümleri ve ispatları verir.

Sınır çizgisini görmezden gelsek de, Siklus temelini bütün vahşet çağına yerleştirsek de, yitirdiğimiz fazla bir şey olmaz. Çünkü vahşet çağı, *komünün yekpareleşme veya kendi kanunlarını pekiştirme çağıdır.*

İşte biz o pekiştirmelerin bile en eski bir temele sahip olduğunu bulup gösterirsek, alabileceğimiz dersler sanılandan büyük olacaktır. Çünkü tarihsel proseler atlanırsa, insan toplumunun modern çağlarında ortaya çıkabilecek o temel kanunlardan gelme yansımaların izahında doğacak boşluklar, bizi yeniden o en eski kanuncul temellerin eleborasyonuna götürüp, atlanan proseyi yeni baştan keşfetmemizi ve yerli yerine koymamızı gerektirecektir.

Siklus: Çembercil devridaim, kısır döngü demektir. Komüncül kanunlar boyuna diyalektik bir Siklus içerisinde; boyuna "tekerrür" içerisinde kendilerini yeniden üretirler. Hayat, hiçbir zaman durduğu yerde saymaz. En durgun, yerinde saymış görünen vahşet çağında bile, sonradan görülmüş muazzam ilerlemelerin diyalektik yayı hazırlanmıştır. Burada anlatılmak istenen;

komün temelinin elemanter yapısının, kendisini durmadan yeniden üretirken, aynı kanunlar temelinde hareket ettiğidir. Hayat o taban üzerinde devridaimlerle ilerler. Bu ilerleyiş içinde o en eski temeller de aynı kalmazlar, değişip gelişirler, yeni toplum biçimlerinden yeni özellikler edinirler. Fakat en temel elemanter iç yapı, gerek ana özellikleri bakımından, gerekse ana diyalektik işleyişleri bakımından aynı kalırlar. Ve bize bu inatçı gidişleriyle uyum mekanizmalarımızın ana yollarını-dengelerini verirler. Bütün bu ana mekanizmaların hassas başkalaşimleri veya proseleri ise, insan toplumunun bilim, bilinç güdümünde o ana yapıların dengelerinin en hassas terazi ayarlarını sunarlar. Bu yüzden *Siklus temelinin yakalanışı kadar, Siklus temelinin kendisini yeniden üretim proselerinin ele geçirilmesi de önem taşır.*

Siklus Temeli ile; sonra gelen devridaim halkalarının (tarihi prosenin) birebir karşılaştırılması olanaklarının kullanılması, insan bilincinin her alanda (ayrıntılarda bile) aydınlatılması zaferini verecektir.

Siklus Temeli, insanlık tarihinin en karanlık ve en bastırılmış yanlarını saklar.

O temeller, en yakın, en açık, çimçim gerçeklerimizin denklemlerinden örülmüş bulunur. O yakın çimçim kanunların modern tarihte ulaşılmış bulunduğu ve ulaşacağı kördüğümle ile o ilk temeller karşılaştırdığı zaman, veya tarihi gidiş, o ilk temel kanunlar neşter gibi kullanılarak otopsi masasına yatırılılabildiği zaman, alınacak dersler ve ele geçirilebilecek uyum mekanizmaları, bin yılları aşıcı kolaylıkları barındırabilir.

Gördük: Siklus temeli diyebileceğimiz, kendisini yeniden üreten en ilk komün tabanı veya çekirdekçi kanunlar temeli, komün'ün doğuş süreciyle birlikte oluşmuştur. Ve komünü iç elemanlar diyalektiğiyle kıskıvrak her yanından sarmıştır.

Bu temel; insanın üreyim sistemiyle oluşurken, insan üretici gücü ve doğa ile yoğurulmuştur. Komün, kendisiyle birlikte bütün üretici güçlerini doğadan alır.

Kendisini yeniden üreten yaratıcı diyalektik temel elemanları, bağlantılarıyla şöyle özetlenebilir:

İnsan toplumunun YASAKSIZ gelişen üreyim sistemi, HAYVAN ile İNSAN arasında gelişen BÖLÜNME ve TEZATLANMA'nın, KOMÜN vasıtasıyla KİŞİ beyinde ÖRGÜTLENİŞİ'dir. Bu yüzden; sadece hayvancıl üreme sistemini değil, bütün yaşama ve üreme güdülerini-düşünce ve duygulanımlarını yasaklayarak; hayvancıl enerjilerin tümünü toplumsal ilerleyişe sevk ederek, yaratıcı Siklus TEMELİNİ KURAR:

Hayvancıl enerjiler şuuraltından dinamizm gösterdikçe, toplumcul yöneliş, yeni sentezler yaratır, toplumcul yöneliş bilinç olur ve hayvan enerjilerini yeniden ve yeniden bastırarak yaratışlarında ilerler. Doğan sentez KOMÜN olur.

Komün, en başta kendi yaratıcısı olan Siklus temelini; bütün diyalektik ağlarıyla içinde barındırarak doğar.

Siklus Temeli;

1- Kişi beyinde şuur-altşuur biçiminde örgütlü olarak yer alır.

2- Komün içerisinde üreyim sistemiyle örgütlüdür.

3- Üretici güçlerin efendisi olarak, bütün üretici güçler içerisinde kendisini damgalar.

Sonra gelen komün içinde doğan cinsel yasaklar, yine bu temelin kendisini yeniden üretişinden başka bir şey değildir.

İLK KOMÜN: TOPLUM KİŞİ VE RUH'UN İLK OLUŞUMU

İnsanı hayvandan ayıran özelliklerin başında:

"RUH"u olan bir "TOPLUM" olmak gelir. O da "KOMÜN"dür. Komün, ruhsal bir toplumdur.

1-Toplum özelliği, maddi üretici güç ise;

2-Ruh özelliği, manevi güçtür.

Ve her ikisi birlikte bulunur. Toplum maddesi ruh maneviyatıyla kendisini gösterir; ruh da toplum ile... Peki ya kişi?

Ruh, kişide tecelli ederken, insan toplum halinde yaratıldığı için; kişi ruhu toplumun kanunlarıyla oluştuğu halde, yani toplum dolayısıyla kişinin içine girdiği halde; modern tarihin insanı günümüz ön yargılarıyla baktığı için, kişi ruhunu (benliğini) toplumun önüne geçirir: Olayı tepetaklak kavrar. Bu kutsallaştırma prosesinden devamla-dönüşüm ile gelir. Yerinde göreceğiz. Kişiyi yaratan, üyeyim sistemiyle birlikte toplumdur.

Komünün toplum maddesi de, ruh maneviyatı da aynı zamanda aynı mekanizmalarla aynı temellerden uzun bir diyalektik süreç ile yaratılır; kişi de bununla birlikte oluşur.

O yaratıcı taban: İnsanlaşan üyeyim sistemidir. Buraya kadar, ister istemez anlatım kolaylığı ile; komünün oluşumunu, kanuncül gidiş ile toplumu, ruhtan ayırarak gördük. Şimdi aynı gidişin toplumun ve kişinin ruhunu nasıl bir mekanizmayla oluşturduğunu göreceğiz. Toplum-kişi ve ruh ayrılmayan-birlikte gelişen ve bir tek üyeyim sisteminin başkalaşımına bağlı olarak üçüzdür.

Komün ve kişi en ilk aşamasında bile ruhsuz doğamazdı. Çünkü o, yüz milyonlarca yıllık doğal seleksiyon tarihinin (evrimin), yepyeni, görülmedik bir halkasına geçişin, en doğal gelişimle ortaya çıkan kanuncül patlaması veya sıçramasıydı. Görülmemiş bir toplum maddesi oluşurken; RUH'unu geleceğe ismarlayamazdı. Ayrıca, gelecekte oluşabilecek bir ruhun köklerinin izahı da meçhul kalmaktan kurtulamazdı. Kişi ise, toplumsuz ve ruhsuz olamazdı.

İnsanın ruhunu var olan zeminiyle kavramak, insan toplumunu ilk çekirdekçil kanunlarıyla kavramak açısından bizi ilgilendirmelidir. O komüncül kanunların iyice ele geçirilişi, toplum biçimlerinin gelişimine ve nihayetine ışık tutar. Bu yüzden konumuz hayattır; uyum mekanizmalarımızı içerir. Toplum olarak ve kişi kişi!

Yeni baştan hatırlayarak, adım adım ilerlemekten yılmayalım:

İLK YASAKSIZLIK VE İLK TOPLUMCULUK (Yüceltimler)

İnsanı hayvandan ayıran birinci özellik, "TOPLUM" olmaktır. Toplum olmak, gördüğümüz ve kanıtladığımız gibi, başlıbaşına bir kanundur. Ancak toplum, ya da daha doğru olan deyimiyile ve bulunduğu özelliklerin tümünü en doğru biçimde kapsayabilen anlamıyla "KOMÜN", başlıbaşına bir kanun olmakla birlikte, bütün iç elemanların ve kendisinin yaratıcısı değildir. Komünü iç elemanlarıyla birlikte yaratan şey, gördüğümüz gibi, insanlaşan üyeyim sistemiydi.

İnsanlaşan üreyim sistemi (hayvancıl cinsel ve ilh. güdüleri-düşünüm ve duygulanımları), onları kendiliğinden baskı altına alarak, doğal bir cinsel yasak getiriyordu. Bu, sonradan akrabalar arasına getirilecek komün içindeki cinsel yasakların da yaratıcı tabanı oldu. Bu prose (hayvan ve insanı bağlayan en temelli köprü) olmaksızın, cinsel yasakların sebebi ve değeri de anlaşılamaz. Cinsel yasaklar (akrabalar arası cinsel alışveriş yasağı), komünün oluşumundan çok sonra, uzun denemelerden sonra gelişebilmiş bir iç elemandır. Komünün yekpareleşmesine; kişi ruhunun daha da gelişerek kendi kendisini totem aracılığıyla komüne bağlamasına, kutsallaştırma prosesinin alevlenmesine; animizmin ruhçu anlayışının güçlenmesine hizmet eden en temelli dinamik-yaratıcı bir elemandır. Çünkü toplum ve kişi beynini örgütler.

Ancak onun *yaratıcı tabanı* insanlaşan üreyim sistemiydi. O taban anlaşılmadıkça, ne komün ne de komünün iç elemanları anlaşılamazdı. Çünkü komünde, komünün iç elemanlarının da yaratıcı tabanı, insanlaşan üreyim sisteminin diyalektiğiyle oluşmuştu. Ve o tabanın topyekûn kendisi, hayvancıl üreyim sistemine getirdiği basılarla (cinsel alışverişte serbestlik: yasaksızlık ile) *cinsel yasak anlamını* taşıyordu. Skolâstik kafaların alamadığı bu diyalektik çelişki, yüz milyonlarca yıllık biriken ve patlayarak yaratıcılaşan bir çelişkiydi. Harem sisteminde bir çeşit cinsel yasakçılıkta-kıskançlıkta kilitlemiş olan hayvancıl üreme sistemi, zıddına atlayarak, cinsel özgürlüğe dönüştü. Bu, o zamana kadar görülmemiş bir başkalaşmaydı. Bu, hayvan sürüsünü, sosyal hayvana (topluma) dönüştürürken, hayvan bireyi ruhu olan kişiye çeviriyor ve ruhu olan bir toplum doğuyordu. Çünkü yeni bir üreyim sistemi, hayvancıl üreme sistemini baskımlarken, onu kendi tarzıyla yasaklamış oluyordu. Bu da bir çeşit yasaklamaydı. Komün içinde cinsel özgürlük (her dişinin her erkekle cinsel alışverişi serbest olan bu yeni üreme biçimi) her bireyin beyninde ve sürünün davranışında yer alan eski üreme sistemini (güdüleri, düşünce ve duygulanımları) baskı altına alıp, kendiliğinden yasaklamış oluyordu.

Evrım tarihinde erkek ile dişi bölünüşünün diyalektiği sürekli kendisini yeniden üreterek, üreyim sistemlerini ve yeni türlerin oluşumunu yaratmaya büyük dinamikler vermişti. Son duruşmada vardığı aşama, yukarı memelilerdeki erkek liderliğindeki harem (çok eşlilik) kısır döngüsü olmuştu. Bu aşama giderek yaşama ve üreme savaşlarında başkalaşımaları zorlamadan edemezdi.

Ve kısır döngü çatlamak ve dönüşmek üzere "*ELASTİKİ*" bir yol geliştirdi. Bu yol, hayvancıl pasif düşünme ve yargılama yetenekleriydi. Elastikiyet alete, alet dik yürüme ve beyin gelişimine yol açarken, asıl yeni bir üreme sistemine giden ana yolu açıyordu. Bu ana yol, dişi ile erkeğin bölünüşünün en yüksek diyalektik sentezini yaratıyordu: *Toplum-Kişi-Ruh üçüzüyle doğan KOMÜN*.

Komün doğarken, hayvancıl üreme enerjilerini; yani güdüyü, düşünce, duygulanımlarını baskısı altına alırken, bu enerjileri yok etmiyor, toplumculuğa yönelmiş oluyordu. İşte bu noktada Toplumun-Kişinin-Ruhun biricik yönelişi doğdu: *TOPLUMUN HAYATTA KALIŞI* determinizmiyle yüklü *TOPLUMUN YÜCELTMESİ*. Bütün enerjiler, toplumun bekası [kalcılığı] için toplumcul işlerin başarısına yönelmek zorunda kaldı. Bu gidiş içerisinde; toplumun başarı ve başarısızlıkları; toplumun her bireyinde, kişiyi yaratacak olan toplumcul düşünce, yargılama ve duygulanımlarını her an her yerde işledi. Başarı, her bireyde kişiyi oluştururken, kişiyi toplumda eriten ve onun içine toplumcu / ilerleme coşkularını (yüceltmeleri) / aşamaları izlenimlendirdi. Enerjiler, tatmin

bularak, haz alma alışkanlıklarını toplumculuk kanalına soktu. Başarısızlık da ters yönden tatminsizliklerle aynı toplumculuğu, bireyin içinde işlerken, yine kişiyi sosyalleştirme prosesini işledi.

Bu prose içerisinde; insan ruhu dediğimiz benlik, kişilik psikolojilerimizin bütünü; bugün sanki öyleymişçesine koyulduğu ve sanıldığı gibi kişiden topluma (yaratıcı) bir şekilde değil; tersine toplumdan kişiye, kişiyi yaratan biçimde oluşmuştur.

Çünkü üyem sistemi hayvancılıktan insancılığa dönüşürken birey, doğada sürü halinde iken bile *TEK BAŞINA*'dır; toplumculuğu yaratacak gücü olamayacağı gibi, toplumun oluşmasına ENGEL tek başlıklar (içgüdüler ve elastikiyet) içerisinde. O dönüşüm içerisinde çimçiğ *KANUNCUL* gidiş geçerlidir.

Kanuncul gidiş üyemi başkalaştırırken, toplum ve toplumculuk bireyleri kaçınılmaz zaruretlele kısıvrak yakalar. Hayvan birey, ya toplumsullaşacak ya da toplum dışında veya içinde yok edilecektir. Bu zorlu ve vahşet çağı boyunca sürecek olan prosenin henüz başıdır. Fakat *TEMELİ*'dir. Her şey o temel içerisinde gelişim diyalektiklerini edinir.

Bu açıdan insan ruhu da, üyem sisteminin başkalaşımıyla toplum-kışı ruh bütünlüğü içerisinde oluşmuştur.

Ancak toplumun ruhu yoktur, varsa da o kişiden yansımadır denecek. Bu noktada gözden kaçırılan şudur: İnsan ruhu, toplumcul ruh elbette kişinin beyninden yansımadır. Fakat onu yaratan şey kişî değil, toplumu ve toplumculuğu yaratan kanunlardır. O kanunların kişiden topluma yansımadan önce kişiyi kuşatması, hayvan bireyi kişî haline getirirken, insan ruhunu oluşturması gerekir. Yani toplumcul kanunlar kişiden topluma yansımadan önce kişî içerisinde girmesi gerekir.

Fakat bu tarihsel maddeciliğe ait orijinal görüş, o'nu bilimler bilimi veya gerçek bilim haline getiren; gerçeklere dayalı, her yanından tutarlı sağlam görüş, ilk koyulduğu üretici güçler ve kapitalizm çerçevesinde bırakılırsa, bütün toplum biçimlerinin gelişiminde ve hele ilk komüncül çekirdekte işlenmezse; her zaman yeni gelişmelerin çıkardığı dağlar kadar sorunlar altında kalmaya mahkumdur.

Bu açıdan konuya biraz daha yakından bakıldıkça; kişî gücünün, komün gücü ile olan diyalektiğinin daha derinleştirilmesi gereğinin bizi zorladığını görürüz.

Bu şudur: Modern çağ, kişî mülkiyetinin *KESİN* biçimler aldığı bir gidiş işlerken, kişî mülkiyeti kişiyi toplum önüne atar. Adeta kanserleştirince varacağı en son gelişme ve bozulma (dejenerasyon) noktalarına ulaştırır. Bu modern çağ düşünürlerinde aşılması çok zor önyargılar yayar ve derinleştirir. Fakat bu aşırılaştırmış (kansercil) gidiş temelli bir sebebi düşündürür.

"Kişinin, toplum ve ruhun oluşmasında hiç mi etkileri-yaratıcı diyalektiği olmamıştır?"

Elbette olmuştur: Toplum-kışı-ruh üçlü bir etkileşimle var olup komünü yaratırlarken, kişinin de ruh dediğimiz psikolojileriyle yaratıcı katkıları olur.

Ruh dediğimiz psikolojiler, elbette kişiden topluma yansırırlarken, yaratıcı etki kişiyi yıldızlaştırır. Marks'ın şahane denecek sezileriyle koyduğu gibi, kişî komünün en sağlam temelidir.

Ne var ki, *Kışı Gücü* de *Komün Gücü* gibi bir diyalektik prose içinde gelişir.

İşte bu prosede atlanan ve işlenmeyen muazzam boşluk, kişi gücünün en temelde *POTANSİYEL* bir enerji olduğudur. O potansiyel enerji ilkin, toplumu ve toplumculuğu oluşturan kanunlar gereği, komün gücüne kıyasla daha geride kalır; hatta zamanla kişi gücü komün gücü içerisinde erir-adeta yok edilince bastırılır. Çünkü kişi henüz hayvandır. Komün, hayvanı sosyal hayvan yaparken, kişiyi de potansiyel bir kişi gücü haline getirir.

O potansiyel güç önce komün içerisinde toplumsal emek ile, kolektif aksiyon ile işlenir. Sonra kişi mülkiyetli antik ve modern medeniyetler kişiyi işler. Giderek kişi, toplumu yeniden yaratıp kurabilecek bilince (bilime) doğru geliştiğinde, ortaya çıkan gerçek şu olacaktır:

Kişiler ancak toplumsal kanunlara uyarak yeni bir toplum biçimini yaratabilirler. O halde kişi en yaratıcı, yani bilim sahibi olduğu en yüksek toplum biçiminde bile; yani toplumun bilinçli biricik motoru-motorları haline geldiklerinde bile, ancak ve ancak toplumsal (ve doğacı) kanunların emrine girebildikleri ölçülerde varolabilirler.

İşte bu yüzden:

1- Çekirdekçil diyebileceğimiz kanunların bilince çıkarılması yani başında;
2- Kişi gücünün komün gücü ile olan diyalektiğinin bilince çıkarılması, yegane önemi üzerlerinde toplarlar.

Komün Gücü'nü işlerken; benzer bir çalışmayla "*KİŞİGÜCÜ*"nü işlemeyi başka bir yere bırakmak zorunda kalıyoruz.

Bu prose içinde; toplumun ve kişinin (düşünce ve davranışları anlamında Ruh'un) biricik yönelişi, toplumun yaratılması ve hayatta kalması uğruna (evrimcil determinizm ile yüklü olarak), *TOPLUMUN YÜCELTMESİ* oldu.

Toplum uğruna gösterilen başarılar, yani toplumun yaratılma işi, daha doğrusu üyem sisteminin insanlaşarak başkalaşmasının getirdiği zaruretler toplumu yaratırken, gösterilen başarılar; o yaratışa katılan bireylerde kendiliğinden, bütün enerjilerin tatmininden doğan hazları toplumsallaştırdı. Başarısızlıklar (tatminsizlikler) enerjileri küstürmüş görünse de, daha fazla başarı için gerilen bir yay gibi kurma görevi yaptı. Her şey toplum uğruna yapılırken, toplumca yapılan işlerin başarısı her şeyin üzerine çıktı. Ayrı baş çeken hayvanlıklar kendiliğinden sırttı ve elendi. Elenmediği yerde bastırıldı.

Bu yaratılışlar, komünün en ilk doğuş haliydi. Sonra gelen vahşet çağları hep bu ilk temelin kendisini yeniden üreterek, hem yanlarını törpülemesi veya hayvanlıklarını eleyerek, yekpareleşmesi süreci oldu.

İleriki başlıklarda göreceğimiz gibi, sonraki çağlarda ortaya çıkan ilk cinsel yasaklar; şuur-altşuur (insan ruhu) ve kutsal ruh; kutsallaştırmalar; totem ve kan, aile teşkilatları; iş bölümü ve üretici güçler ve benzeri elemanlar, hep bu ilk temelde "*ÖN*" aşama veya tomurcuklanma olarak yer almış, yaratılmıştı.

Bu yüzden vahşet çağları boyunca komünün iç elemanlarını tararken, hep aynı temel elemanların sadece kendilerini yeniden üretme (komünün yekpareleşmesi) hareketlerine şahit oluruz.

Bu genellik içinde kalmamalı, daha yakına girmeliyiz. Ki, olabildiğince genel kanunlardan ayrıntılara, ayrıntılardan genel kanunlara gidış gelişlerle kanuncul oluşumu ele geçirebilelim.

YASAKSIZ YASAK-KİŞİ-RUH VE KOMÜN

İnsanın üreyim sistemi, oluşurken, milyonlarca yıldır süregelen hayvancıl üreme sistemlerini ve onun yanbaşında ve içinde-içiçe derleşik bulunan bütün yaşama savaşıyla ilgili güdüleri-düşünce-yargılama ve duygulanım mekanizmalarını kendiliğinden adım başına baskılayarak, ilerlemek zorunda kaldı.

Çünkü antropoidlerin çevresine uyum mekanizması, onları üreyim sistemlerini insan türü yönünde başkalaşmaya sürüklüyordu.

Alet-dik yürüme-beyin gelişimi-gebelik süresinin uzaması-yavruların bakımı ve eğitiminin zaman alan zorluklarla yüklenmesi adım adım ilerlerken, hayvancıl üreme sistemindeki, Darwin'in ortaya koyup gösterdiği "Dövüş Yasası" ortadan kalktı.

"Dövüş Yasası", evrim tarihi boyunca, erkeklerin dişilere sahip olmak, sürünün liderliğini yapmak, sürüyü korumak gibi mekanizmalarla iç içe işleyerek gelişmiş bir yasaydı. Organcıl determinizm ile işliyordu. Organcıl düşünce-yargılama ve duygulanımlara sahip olduğu kadar, organcıl dövüş organlarına da sahip idi. Bu gidiş içerisinde, hayvancıl üreme sistemi, primatlar dahil olmak üzere, bütün yukarı hayvanlarda haremci bir çıkmaza girmişti.

İnsan türü bu üreyim sistemini yıkararak, yerine çok daha elastiki, her an, her yerde, her koşulda uyum yetenekli bir üreyim sistemini geliştirerek doğdu. Ancak bu doğuş, kendisine has orijinal kanunlarıyla, bambaşka bir sığramayı içeriyordu.

İnsanlaşan üreyim sistemi, dövüş yarasını kendiliğinden ortadan kaldırarak, yerine; kolektivism, ortaklaşa paylaşma, ortaklaşa korunma, ortaklaşa tüketme, ortaklaşa toplayıcılık ve avcılık ve benzeri işbirliklerini kurmak zaruretleriyle dolu barışçıl uzlaşmayı getirdi.

Bu kolektivism içinde; cinsel alışverişlerde de özgürlük, serbestlik, yasaksızlık vardı. Eğer cinsel alışverişlerde dövüş yarası sürseydi, toplumsallık doğmazdı.

Elbette bu çok uzun bir süreci içine aldı. Fakat cinsel alışverişlerde hiçbir yasak (aynı zamanda toplumsal düşünce ve davranışlarda da hiçbir yasak) tanımayan kabileler, bir gerçeklikti. Engels, **Orijin [Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni]** eserinde belirtir:

"Bancroft, Bering boğazındaki Kaviatlar, Alaska'daki Kadiaklar ve İngiliz Kuzey Amerikası'nın merkezindeki Tinneler arasında "Bütün kurallardan yoksun cinsel alışverişin varlığını belirtir.

"Letourneau, aynı durum için, Chippeways yerlileri, Şili Kukuları, Karaipeler ve Çinhi'dindeki Karenler arasından örnekler verir; eski Yunan ve Romalıların, Partlar, Persler, İskitler, Hunlar ve benzerleri üzerine anlattıkları da ayrı."

Bu durum, toplumsallığın getirdiği, aynı zamanda toplumsallığın ön şartı olan yeni bir şeydi. Ve insanlaşan üreyim zaruretlerinden kaynaklanıyordu.

Cinsel yasaklar: Akrobalar arasında cinsel yasaklar çok sonra geliştirilen bir sistemdi. O sistemin boyuna yeni baştan denemeler geçirmek zorunda kalışı, yakın zamanlara kadar bir çok toplumda yasaklara ve toplumsal ilerlemelere rağmen, aile içi cinsel alışverişlerin süregeldiği böyle bir ilk temelin büyük gerçekliğini gösterir.

Tevrat'taki Adem-Havva ve çocukları arasındaki cinsel alışveriş serbestisi; Lut'un kızlarıyla yatışı, Davut'un çocukları arasındaki cinsel ilişkiler hep, böyle bir temelin her toplum gerçekliği içinde yakın tarihlere kadar süregelmiş bir

taban olduğunu anlatır.

Kıskançlık: Hayvanlar arasında görülene benzer cinsel alışverişlerde kıyasıya kıskanmak ve dövüşmek, insan toplumunda sonradan komün içerisinde gelişen akrabalar arasında türetilen cinsel yasaklarla birlikte ortaya çıktı.

Yeri geldiğinde göreceğiz. Komün içerisinde sonradan yaratılan cinsel yasaklar, elbette daha büyük bir ilerlemeydi. Ancak bu cinsel yasak ilerlemelerinin sağlam temeli, bu ilk yasaksız komün gelişimiydi.

"Yasaksızlık" ile "yasak" olgularının zıtlığı, skolâstik kafaların kolay kolay alamayacağı birliktelik içinde bulunur. Sonradan türetilen cinsel yasaklar, "yasaksızlık"tan çıkmakla birlikte; gerçekte derinlemesine bakılırsa, kendisi de bizzat doğal bir yasak olan yasaksızlığın kendisini yeniden ürettiğinden çıkar.

Çünkü yeni üreyim sistemi olan yasaksızlık kanunu, gerçekte bir cinsel yasak görevi görerek ortaya çıkmıştır.

Hayvancıl dövüş yasasını baskı altına alırken, onu komün içinde işlemez kılarak ortadan kaldırır. Ama bütünüyle yok edemez. Hayvancıl dövüş yasası içinde bulunan hayvancıl cinsel içgüdüler, düşünce, yargılama ve duygulanımlar baskı altına alınırlar.

Baskıyı yapan gelişim, insancillaşan üreyim sistemi zaruretleriyle birlikte doğup gelişen toplumbuluktur, toplumbullaşmadır. Toplumu oluşturan bütün üretici güçler gelişimdir. Fakat bu ilkin hiçbir yasak tanımayan, cinsel alışverişlerde bile yasaksız ilişkilerdir.

Bu yasaksız gidiş, eski hayvancıl üreme ve yaşama güdülerini baskı altına alırken, gerçekte onlara amansız bir yasak uygulamış oluyordu.

Bu durumda antropoidlerin beyinlerinde bu tezatlı gidiş, ilk şuur-altşuur gidişini örgütledi veya temellendirdi. Buna ön benlik, ön ruh, ön psikoloji denebilir. Bu oluşum, kişinin ilk oluşumlarıyla gelişti.

Hayvan bireyi bu yasaksız gelişen baskılarla kişiye evrilirken, hayvan sürüsü de topluma evriliyordu. Bu, henüz kan teşkilatlarına bölünmemiş komün idi. Fakat beyin, komünden önce şuur-altşuura bölünmüş (örgütlenmiş) idi.

Çünkü bu, hayvan bireyin kişi olma şartıydı. Komünün komün olma şartı içine de giriyordu. Ama komünün komün olması için kan teşkilatlarına bölünmüş olması gerekmiyordu. Komün, ilkin *bir tek KAN teşkilatı* halinde doğuyordu. Bölünme sonradan gelecekti.

ŞIKLUS TEMELİ'NİN İNSAN (VE DOĞA) DAMGASI

İnsan toplumunun yasaksız gelişen üreyim sistemi, sadece hayvancıl üreyim sistemini baskı altına almaz; yukarı memeli antropoidlerin bütün yaşama ve üreme güdülerini, düşünce, duyu mekanizmalarını baskı altına alır, yasaklar, geriletir. Hayvan ile insan arasındaki bölünme ve zıtların dövüşünden çıkıp gelişir.

Fakat yok etmez; bütün bunlar insanın şuuraltına hapsedilir. İnsanın şuur ise, aktüel olan yasaksız komünün bütünüdür. O bütünü yaratan insanın üreyim sistemidir; o sistem ise, üretici güçlerle derleşik olarak bulunur. Çünkü insanın üreyim sistemi öyle bir gelişim yolu izler ki, bütün her şeyi kapsayarak geliştiği için, üretici güçlerin ve temel olarak bütün elemanların yaratıcısı olur:

- 1- İnsan üretici gücü kolektivizm ile doğar: *TOPLUM*
- 2- İnsan üretici gücü sağlam temeli ile doğar: *Kişi*

3- İnsan üretici gücünün sağlam temeli olan kişi, beyninin örgütleniş tarzıyla (sonsuz gelişimli olan şuur-altşuur tezadıyla) komünü-kişiyi ve tüm evrimin gelişimini garantiye alabilecek potansiyelde: Sürekli gelişen *BiLiNÇ* ile doğar.

4- İnsan üretici gücü en ilk iş bölümüyle doğmaz. Komün çimçig kolektivizm içinde, üreyimin zaruretleriyle doğar. Orada işbölümü potansiyel olarak bulunuyordu. Ama ilkin komün, her şeyiyle (kolektivizm ile) üreyimin zaruretlerine uymak ve problemleri gidermek üzere seferberlik ile doğmuştu. Kadın-erkek iş bölümü ayırt etmeksizin doğal bir *yekparelik* içinde doğdu.

5- İnsan üretici gücü, en doğal, en gerçekçi, en kapsamlı, en yalın dünya görüşüyle doğdu: *ANİMİZM*. İnsan kendisini doğadan ayırt edemeyecek ölçüde doğanın doğal bir ekiydi, parçasıydı, çocuğuydu. Taptaze kolektif düşüncesiyle her şeyi kendisi gibi bildi: Tarih üretici gücü.

6- İnsan üretici gücü, en doğal, doğadan ayırt edilemeyecek kadar doğal olan ve bütünüyle insan üretici gücüne (üreyim mekanizmalarına) hizmet eden potansiyel teknik üretici gücüyle doğdu: *ALET*

7- İnsan üretici gücü, üreyim sisteminin kapsamı içinde olan (üreyim ile derleşik biçimde) üretim sistemiyle doğdu: *Bitki hayvan toplayıcılığı-avcılığı ve kadın-çocuk-erkek paylaşıcılığı*

8- İnsan üretici gücü, coğrafya üretici gücüyle birlikte fakat doğadan koparılmışlığı seçilemeyecek derecede doğa ve insan üretici gücüyle-alet ile derleşik olarak doğdu: Üreyim sisteminin zaruretleri, insan barınağını hayvandan ayırarak ilerledi. Ağaçlar üzerinde yatak, yapraklardan yorgan yapabilen insanımsı maymunlar, daha fazlasını yapmak zorunda kaldılar. Daha geniş bölgeleri tanıdılar; bölgelerinde daha çok canlı-böcek-bitki, küçük-büyük hayvan tanıdılar; her şeyi daha yakından ve daha çok tekrarlarla deneyip incelemek zorunda kaldılar; daha çok ilişki, daha geniş seçme olanakları ve ihtiyacını kıskırttı; bir tek şeye ve bölgeye bağlılık zorunluluğu giderek azaldığı ölçüde göçler, barınım-yerleşim-bölgeyi koruma- temizleme-savunma-düzenleme zekâ ve davranışlarını geliştirdi. Gelgeç coğrafya üretici gücünün yanında metodu insanda kalıcı oldu. *Ve insan, iklim değişimlerine uyum yollarını arama zaruretleriyle-olanaklarıyla kuşatılmış olarak doğduğu anda, coğrafya üretici güçlerine ve daha önemlisi teknik yaratma ve kullanma metodu gibi coğrafya üretici gücü yaratma-kullanma metoduna sahip oldu.*

Özetle: 1- Toplum, 2- Kişi, 3- Ruh, 4- Animizm, 5- Yekparelik, 6- Alet (Teknik), 7- Toplayıcılık-Avcılık (Üretim), 8- Coğrafya Üretici Gücü biçiminde ayırt edebileceğimiz elemanlara her yönüyle hangi açıdan bakarsak bakalım; orada bütün elemanlar ayırt edilemezce insan üretici gücü merkezli olarak doğmuş veya yaratılmış bulunur. Ancak her zaman unuttuğumuz bir gerçek daha kendisini sarsıcı bir şekilde gözlere batırır: Bizzat insanın kendisi, üreyim sistemiyle, üretici güçleriyle ve komünün tüm elemanlarıyla birlikte doğaya göbek bağıyla sınırsızca bağlı olarak doğmuştur.

Bu yüzden, kendisini yeniden üreten komüncül kanunlar temeli (Siklus) en baştan insan üretici gücü damgasıyla doğar. Fakat insan üretici gücünün bağlı olduğu her şey, doğanın insan (komün) biçiminde örgütlenişinden başka bir şey değildir.

Demek Siklus temelinin son duruşmada yeniden ürettiği şey, ilerleyen biçimde yine bu elemanlar olacaktır.

İLK ANİMİZM-İLK RUH-KUTSAL RUH VE YABANCILAŞMA

İlkin insan, benliği, psikolojisi, ruhu ile doğmuş bulunmasına rağmen, kutsallaştırdığı kendi bedeninden ayrı tuttuğu bir *kutsal ruh* anlayışı olmadı.

İnsan beyni şuur-altşuur olarak örgütlenirken, elbette ikili bir kişiliğe de bölünmüş oluyordu. Ancak bu gelişme henüz kendi bedenini ve ikili kişiliğini doğadan ve her şeyden ayırt edebilecek bir soyutlama derecesinde değildi.

Çünkü *bilinç, komünün kendisiydi. Yani komünü yaratan kanunlardan ibaretti. Alt bilinç ise; baskı altına alınmış bulunan hayvancıl üreme ve yaşama güdüleri ve elastikiyeydi. Ve kendiliğinden en saf, en doğal haliydi.*

İnsan toplumunda sonradan yine bu temellerden gelişen komün içindeki cinsel yasaklar, komünün kendisini yeniden üretişi aşamasında gelmiş yeni kan teşkilatları, aile biçimleri bölünüşlerini getirdiği ölçüde, kişi beyninde bilinçlenmeleri ve bilinçaltına bastırışları yeni bir aşamaya (yeni bölünüşlere) sıçrattı. Bu aşama *ilkin, hayvan ile insan arasında bölünüş idi; komün içi cinsel yasaklarla birlikte, insan toplumu içinde bölünüşler aşamasına girmiş oldu.* O zaman bilinç yeni bir seviye kazanarak, soyutlama gücünü arttırdı: Bedenden ayrı *kutsal ruh sezişi* bu aşama da totem ile birlikte doğdu.

İlk komünde soyutlama yeteneği ve kutsallaştırma yok muydu? İnsan benliğinin, psikolojisinin bulunduğu yerde soyutlama yeteneği de oluşmuş demektir. Fakat seviyesi en ilkel düzeydedir. Ve bu düzey, yalın bir animizm düşüncesine olanak verir.

İnsan, içindeki hayvan güdülerini bastırırken (bilinçaltı), toplumcul kanunlarıyla bilincini oluşturur. Bilmeden, doğal olarak ilerleyen bu gelişim, ister istemez toplumsallıkla hayvan bölünüşünden (zıtlığından) hız alarak, soyut dünya algılayışına ulaşır. İşte bu ilk aşama; animizmin en yalın halini verir. O yalın halin yorumu, insanın her şeyi kendisi gibi bilmesi ve görmesidir. Bu kendini bilmeden yapılan soyutlama; elbette kendisinden sonra gelen soyutlama ilerleyişlerinden geridir. Ancak ilk taban olması bakımından önemlidir ve en doğrudur. İnsanın bilinçlenme macerası, komünün kendisini yeniden üretim mekanizmalarıyla modernleştikçe, *SIKLUS* dediğimiz devridaim yine o eski tabana bilimle, bilinçle dönmüş veya o tabanı modern biçimde yeniden üretmiş olacaktır.

Çünkü orada (ilk komünde) insan ruhu var ama, kendisine yabancılaşmaları başlatan bedenden ayrı *KUTSALLAŞTIRILMIŞ RUH* anlayışı yoktur. Henüz komün kendi içinde cinsel yasaklarla bölünüşleri başlatmamıştır. Dolayısıyla insan ruhu ilkin, deyim yerindeyse daha dağınık, hayvan ile insan arasındaki sınır çizgileri henüz keskinleşmemiş durumdadır. İnsan, doğayla kendisini ayırt edemez bir bütünlük içerisinde. Sonra gelen cinsel yasaklarla insan, yine kendisini birdenbire koparmış ve ayırt etmiş sayılmaz. Fakat o prose, kendisine yabancılaşması ile başlamış olur.

Bu ilk aşamada animizm, bu yüzden en doğal ve en doğal olduğu için kendiliğinden en doğru biçimde bulunur: Canlı-cansız her şeyi, evreni kendisi gibi bilir ve öylece kavrar. Bu görüş, modern kimya ve biyolojinin ortaya koyduğu atomcul hareketlilik ve en ilkel canlıların hücrel (kimyasal ve elektriksel) hareketliliği ile inanılması güç uyumlar içerisinde. Yani canlı cansız bütün evrende hareketlilik yasaları vardır ve hepsi bir bütün olarak insanda sentezlenmiş bulunmaktadır. Konu, bu hareketliliğin yasalarına uyum yapmakta düğümlendiğine göre; en ilk komünün animizmi, bu uyum

problemini kendiliğinden çözmüş bir doğrudur. Tek farkı, karacahil (fakat doğal) bir doğru oluşundandır. Demek ilk insan görüşünü ve kavrayışını kötümek, sadece çıktığımız kabuğu bilmeden tekmelemekten (yabancılaşma-sansür-dejeneranstan) ileri gelir. O prose de *kutsal ruh* anlayışıyla başlamıştır.

Animizm, kutsal ruh anlayışı ile soyutlama seviyesi atlayarak, evrim geçirir. Fakat bitmez, kalite ve yönelişleri değişir. Siklus temeli, kutsal ruhun veya totem tanrıların başladığı yerde, yeni bir sıklı'de (devridaim halkasıyla) kendisini yeniden üretmeye başlamış demektir.

Artık en ilk komün, elemanlarıyla başkalaşarak kendisini yeniden üretirken, içine yeni elemanlar katacak ve Siklus temelini geride bırakarak, kendisine yabancılaşarak ilerleyecektir.

Vahşet çağı boyunca devridaim (kendini yeniden üretme) temeli, cinsel yasaklar= kutsallaştırma prosesinin totemler ile başlayıp gelişmesi bir kenara bırakılırsa, pek değişmez; hemen hemen aynı kalır.

Vahşet çağında en ilk komün tabanı, komünün yekpareleşmesini veya *ANATOMİK İNSANLAŞMA* diyebileceğimiz aşamasını tamamlamak için kendisini yeniden üretir.

Bunu sağlayan, başta komün içerisindeki cinsel yasakların üretilmesidir. İlk hayvancıl üreyime, güdülere, kendiliğinden insanlaşan üreyim ile konan yasak, bu kez komün içindeki akrabalar arasında gelişme gösterir. Ebeveynler ile çocukların cinsel alışverişleri yasaklanır. Böylece komün, kendisi içinde bölünmekle birlikte; teşkilatlanmaya, birliğini sıkıştırmaya başlar. Yani komün kan teşkilatlarına bölündükçe, her kan teşkilatı kendi teşkilatı vasıtasıyla komüne bağlanır ve ilişkilerini çeki düzene sokar.

Fakat bu, bilinç ile değil, bambaşka bir yordam ile kendiliğinden gelişen totem tanrı aracılığıyla gerçekleştirilir.

Yerinde göreceğiz. Cinsel yasaklar, komün içerisinde kan teşkilatlanmalarını (bölünmeleri) örgütledikçe, her kanın bir *kutsal ruhlı totem tanrısı* olur. Ve kan, o *totem tanrısı atası* beller. Kan, totem tanrı vasıtasıyla kendisini, komünün tüm elemanlarını kutsallaştırarak, totem tanrının peşine takılır. Böylece komün, kendi içerisindeki her elemanını totem tanrı amacıyla (kutsallaştırma prosesinde) eriterek, *yekpareleştirir*. Hemen bunun yanı başında; iç içe üretici güçler tümlüğü kutsallaştırılarak, gelişimi hızlanmıştır. Yekpareleşmeyle, anatomik insanlaşma; bu iki başlı gibi duran, iç içe bütün bir gelişimle tamamlanmış olur.

Bunun anlamı: Komünün kendi kanunlarıyla kendisini yeniden üreterek, kendisini (kanunlarını) pekiştirmesi ve doğal seleksiyon tabanını (hayvanlığı), kendi kanunlarının egemenliği altına almasıdır. Artık komün doğal seleksiyon kanunlarıyla değil, kendi toplumcul kanunlarıyla (Siklus temeliyle) gelişecek demektir.

Ancak burada, kutsallaştırmayla ortaya çıkan bir pürüz kendisini göstermeden yapamaz. Komün, doğal olduğu kadar, karacahil temellerde doğmuştur. Yani ŞUUR-ALTŞUUR'a sahip olmakla birlikte; bilim anlamında ŞUURSUZ'dur. Bu yüzden, kendini bilemediği için, kendiliğinden, doğal gelişim yolundan, toplumcul evrim, kutsallaştırma (kutsallaştırılmış ruh: totem Tanrı) diyebileceğimiz bir yol açar kendisine.

Bilimcil şuurla değil, doğal bir şuur-altşuur gelişimiyle çevresine aktif uyum mekanizması geliştirir.

İnsan ruhu, en çok ilişkide bulunmaya (konsantre olmaya) başladığı bitki ve

hayvanları kutsallaştırır ve onların peşine takılır. Böylece, doğayı, toplumunu, üretici güçlerini de ata bellediği kutsal totem tanrısı vasıtasıyla kutsallaştırarak; çevresine, kendisi dahil her şeye değer vererek, onlara uyum geliştirmiş olur.

Burada pürüz şudur: Komün, doğrudan kendisini bilmeye-bilgiye-bilime yöneleceği yerde, kutsallaştırma yoluna girerek, doğal bir sapıtma yapar. Sonuç, kendisine yabancılaşma olur. Bu yoldan kutsallaştırma halkaları ve tek tanrı ile son bulacak din prosesi gelişir, din prosesi bilim yoluna girdiği zaman bile, teolojinin etkileri, klâsik bilimler bilimi felsefede idealizm olarak kendisini gösterir. Yani her şeyi yaratan toplumcul kanunlar değil, sihirli düşüncelerdir.

KUTSALLAŞTIRMA SINIRI VE NEDENİ

Komün, manevi insan üretici gücünün örgütlenişidir. Bu yüzden, doğal olarak maneviyatını (ruhi gücünü) yüceltir. Komünün ilk aşamasında, kişiden kolektifleşerek yansıyan ruhi (manevi) gücün seviyesi, animizmin en ilk aşaması kadardır. Sonradan cinsel yasaklarla bu seviye, soyutlama gücünü yükselttiği için, bedenden ayrı bir kutsal ruh sezisini veya uygulayışını getirir. Animizm, artık apaçık algılanan ve totem denen bitki ve hayvanlara yakıştırılan bir kutsal ruha kavuşmuştur. Ve kutsallaştırmalar ile birlikte, insan algılayış ve kavrayış (yani en ilk mantığı) dolambaçlı bir yola sapıtmıştır. Doğal Siklus tabanındaki ön mantığı (ilk animizmi), doğal olduğu ölçüde en doğru bir algılayış bütünlüğü içindeyken; neden yine doğal bir şekilde animizmi kutsallaştırma yoluna sokmuştur? Neden dosdoğruca bilgilenme, sebeplerini düşünme ve gerçeklerin sınırına ulaşma yolunu tutmamıştır?

Komün ve komünde eriyen kişi, her şeyden önce manevi insan üretici gücünün kaygan olduğu bir ortamdır; insan üretici gücünün yoğunca işlediği bir cevherdir. Dolayısıyla, ister istemez ruhi (manevi) gücünü yüceltir. İnsanlaşmış veya şuuraltına püskürtülmüş hayvancıl enerjiler, tümüyle toplumcul işlere yönelirken, toplumcul ve kişicil kolektif emek, komünü yüceltir; ilkin bu, animizmin ilk aşaması biçiminde ifade bulur. Cinsel yasaklarla gelen ikinci halkası, totemizmi (kutsallaştırma) yüceltir. Bu aşamada, komünün amacı da dolaylaşır. İlkin potansiyel amaç; bizzat komün olarak hayatta kalmak için üreyim sisteminin zaruretlerine uymak iken; totemizm aşamasında belirlenen, görünen amaç; komünün kendisi değil, totem tanrısıdır. Yani komün, ilkin doğal olarak kendisini amaç edinmişken, ikinci aşamada, peşine takıldığı totemi vasıtasıyla kendisini amaçlar.

Çünkü kolektif emeği ve kolektifleşen kişi psikolojileri, önce, komün olmak uğruna Siklus Temelinin oluşumuna yönelmiştir. Ve çıplacık komünü (kendisini) yüceltmıştır. Hemen sonraki her aşamadaysa, kolektif emek ve kolektifleşen kişi psikolojileri, cinsel yasaklar (totemizm) vasıtasıyla Siklus Temelini yeniden üretmeye yöneldiği için; Totem-tanrılarını yüceltir. Totem tanrılarının vasıtasıyla (dolaylı olarak) komünü yüceltir.

Kolektif emek ve kolektifleşen kişi psikolojileri, kendisini bilmeden doğduğu için, toplumcul yüceltimleri, yöneldiği yönde oluşup gelişir.

Kutsallaştırma prosesinin bitip tükenmez; orta vahşetten beri, belki 200 bin yıldan daha fazla zamandır süren halkaları, hep komünün kolektif emeğinin ve kolektifleşen kişi psikolojilerinin yönelişlerini ve macerasını anlatır. Kutsallaştırmalar yönüyle; komünü-kollektivizmini ve dinamikleşen psikolojik

enerjilerini ispat eder, belgelendirir.

Kutsallaştırmaların bittiği yerde başlayan bilim ve felsefelerde de, aynı komün gücü, Engels'in pek güzel tespit ettiği gibi, sosyal sınıflar-tabakalar ve kişiler psikolojilerinde de "*ıçgüdüler*" halinde sürerek devam eder. İngiltere'de kapitalizmin gelişmesine el verirken, ütöpic sosyalizme ve tarihsel maddeciliğe sıçrar.

Yani, gerçek olan en temelli güç; Komün gücü ve O'nun en sağlam temeli *kişi gücü*'dür. Kutsallaştırmalar-idealizmler, hepsi komün ve kişi gücünün şuurlanma yolu için geçici olarak dolaylıca kurduğu sapıtmış köprülerdir. Komün ve kişi gücü, tarihsel maddecilik kanalından, kendisinin ve evrenin sırlarına (şuurlanışına) ulaşacaktır.

Komün'ün *Kanuncul doğuşu-Siklus Temeli* ve O'nun kendisini *kutsallaştırmalar* yoluna girerek, kendisini yeniden üretişi, maddi kanuncul gidişiyle kavranamadıkça, tarihsel maddecilik savaşına katılmış da olsa, tepataklak (skolâstik ve metafizik) bakış-yorumlayış açılarından gerektiği kadar kurtulamaz.

Komün'ün medeniyetlerle olan güreşi (tarihsel devrimler gidişi) de, tarih öncesinin bu temelleri aydınlandıkça, insanlık tarihinin bütünlüğü açısından yerli yerine oturan çok yönlü ispatlara kavuşmuş olur. Aslolan, komün ve kişi gücüdür. O güçlerin, kutsallaştırma sıkları altında fosiller gibi kalışı ve onun bilinçlere çıkarılmasının uzun, çapraşık, acılı ve devrimlerle dolu olan yolu sabırla yürüdükçe, elde edilen bilinçli kişi gücü ve komün gücü ölümsüz olacaktır. Çünkü o zaten Siklus Temelinin kendisini yeniden üretmesinden başka bir şey değildir.

SIKLUS TEMELİ'NİN DİYALEKTİĞİ

Siklus Temeli'nin veya komünün kanuncul doğuşu konusunu işlerken gördük: Komün'ü veya Siklus temelini yaratan, insanlaşan üreyim zaruretleridir.

Peki Siklus Temeli veya Komün'ün elemancıl tabanı kendisini yeniden, nasıl ve niçin üretir?

Hatırlayalım: Komünün elemancıl tabanı, insan üretici gücünün koygunluğunda [etkisinde] örülmüş ve kurulmuştu. Yani Siklus (devridaim) temeli büyük ölçüde insan üretici gücünün zaruretleriyle, ihtiyaçlarıyla kuşatılmıştır.

O ihtiyaçlar henüz üreyim zaruretlerinden kurtulmuş değildir. Çünkü ilk komünün Pitekantropolar çağında oluşmuş olduğunu düşünürsek, ki bütün belgeler bunu destekliyor; komün yukarı vahşet sonuna kadar, anatomik insanlaşmasını sürdürdüğüne göre, üreyim zaruretlerinin şiddetli baskısı altındadır. Yüzbınlerce yıllık vahşet çağında, komün Siklus tabanını, insan türlerinin başkalaşması yolundan yeniden üretirken, yine üreyim zaruretlerinin şiddetli baskısı altında bulunduğunu belgelemiş olur. Bu ne demektir?

İnsan toplumu, hayvancıl üreyim ve ilh. güdülerini baskı altına almakla; başta *toplumcul yönelişi* insan psikolojisini yaratmış ve komün üretici güçleriyle birlikte bu yöneliştten çıkagelmiştir.

İnsanın psikolojik gücünün, komünün en sağlam temeli oluşu budur. Henüz komün doğmadan insanlaşan üreyim zaruretleri, komünün sağlam temelini oluşturacak olan bireyleri toplumcul yöneliše sürükler; komün ve üretici güçler,

bu zaruretlerle iç içe birbirlerini besleyerek, toplumcul yönelişten hız alarak gelişirler. Hepsinin temelinde ise; hayvancıl üreme sistemini yasaklayan gidiş bulunur. Bu komplike gidiş, yaratıcı Siklus tabanını oluşturur. Fakat temel, bir kez yukarıda andığımız diyalektik dinamizmini kurunca, artık geri dönemez ve duramaz; tersine, ileriye, ihtiyaçlarına doğru atılır. İhtiyaçları ve zaruretleri, kendisini tamamlamak ve gelişmektir; atılımları bu yönde gerçekleşir.

Bunlar, somut olarak ilkin nelerdir? Ve nasıl bir diyalektik yöneliş ve dinamizm izlerler?

Öncelikle; ihtiyaçların ve zaruretlerin birbirlerini kovalayan diyalektiği, insanlaşan üreyim temelinde hareket eder. Bu yüzden, komplike iç içe etkileşim halinde gelişmekle birlikte, bir sıra yapmak gerekirse, Siklus tabanı diyalektiği şöyle gelişir:

1- Hayvanı yasaklayan psikolojik enerjiler, toplumsullaşmaya-toplumcul işlere yönelirler.

2- Bu yöneliş içerisinde yasadışı komün ve

3- Üretici güçler elemanları gelişir.

4- Animizm elemanı da bu gelişimin düşünce elemanı olur: Yaşadığı evreni, kendisi ve toplumu gibi yorumlar.

Bu temelde, henüz üretim ve maddi üretici güçler, hatta komün bile belli ölçüye kadar var oluşlarını ve gelişimlerini, üreyim sisteminin şiddetli baskılarına borçludurlar:

1- Toplumcul yöneliş bu zaruretlere hayvancıl olan her şeyi yasaklayarak ilerlerken;

2- Komün oluşumu, toplum yöneliş hızına göre gelişir.

3- Maddi üretici güçler gelişimi, ilk iki gelişime göre zayıf kalır: Alet ve barınma, toplama, avlanma alanları adeta yerinde sayar. Metot olarak büyük gelişme göstermez.

4- Animizm, ilk toplumcul yönelişten hız aldığı için, bu üç gelişimi de sarıp sarmalayan bir gelişim gösterir.

Dolayısıyla; Siklus Temeli eksiklerini (ihtiyaçlarını) tamamlamak üzere atılır:

1- Komün içerisinde cinsel yasakları üretmeye başlar. Bu üreyim tabanının komün içerisinde yeniden üretilmesidir. Böylece üreyim, tek eşli aileye varana dek kendisini tamamlamaya, sonra da kendisini bilince çıkarmaya devam edecektir.

2- Komün, yine üreyimin yeni vurucu gücü cinsel yasaklarla, kan teşkilatlanmalarına kavuşarak, kendi iç örgütlenmesini geliştirmeye, totem aracılığıyla yekpareleşmesini tamamlamaya devam eder.

3- Maddi üretici güçler, ateşin kullanımını kurallaştırmaya, mağara (ilk ev) gelişimine, toplama ve av alanlarının genişletilmesi metotlarına sızmıştır.

4- Bütün bunların temelinde, kolektifleşen kişinin psikolojisinin ve animist düşüncesinin dinamizmi yatar ve toplumsullaşan üreyim zaruretleriyle her şeyin başında, içinde ve her şeyden etkilenecek yer alır.

Siklus temeli, Vahşet çağı boyunca bu zaruret ve ihtiyaçlarla dinamizm bulur ve kendisini yeniden üretir. Vahşet çağı sonunda, bu gelişim, anatomik insanlaşmayla sonuçlanır. İnsan türü, artık anatomik gelişimini tamamlamıştır. Gelişimini, artık anatomik başkalaşım (insan türlerinin değişimiyle) değil, toplum biçimlerinin gelişimiyle sürdürecektir.

1- Maddi üretici güçlerden coğrafya üretici güçleri, mağarayı ev haline getirerek, açık havada ev düzeni kurabilecek aşamaya gelmiştir. Av ve toplama alanları süratle aşılabilecek ve keşfedilebilecek metot gücüne ulaşmıştır. Açık havada yaşayabilecek aşamanın eşliğindedirler.

Maddi üretici güçlerden teknik metotları da, artık insan uzvu ile alet arasına ok-yay gibi mekanik güçleri sokacak aşamaya ulaşmıştır.

Yukarı vahşet ile karışan barbarlık çağının aşağı konağı, bu aşamayı alıp götürecektir.

Bu iki gelişime yaklaşılması, komünü coğrafya üretici gücünde yeni bir çığırın eşğine getirmiş olur: Bitkilerin ve hayvanların gelgeç evcilleştirilmesi, bahçe ekimi ve birkaç hayvanın bakımı.

2- Cinsel yasaklardan hız alan insan psikolojisinin soyutlama gücü, totem (bitki ve hayvan) Tanrı'lardan ana tanrıya yani insan tanrılara doğru seviyelenir. Totemler yine komünün atalarıdır-temsilcileridirler, fakat tanrı-otorite gücü giderek, aktüel olarak toplum üreyim ve üretim sembolü kadına doğru gelişir. Bu, komünün, giderek doğanın bir ölçüde üzerine çıkmaya başladığının göstergesidir.

Ancak üreyimin baskısı, hâlâ üretim tarafından kaldırılabilecek seviyeye ulaşamamıştır. Cinsel yasaklar gelişimi medeniyete geçişe dek sürecektir. Bunun etkileriyse, medeniyet içinde bile silinemeyecek derece güçlüdür. İnsan toplumunun totemden kopuşamayışının sebepleri, sadece en eski derin köklere tutunuşundan ileri gelmez, tarihsel olarak sürecin devam edişinden de kaynaklanır. Siklus temeli (hayvanlığı baskı altına almak ve toplumcul yönelişlerde yüceltimlere tutunmak) bu derecede derin etkilere sahiptir

Bu dinamizm, komünü ve üretici güçleri geliştirirken, kendisi de yeni seviyelerine tırmanır.

Şimdi konuyu, elemancıl gelişimler içerisinde yeniden tek tek, her eleman özelliği içerisinde gözden geçirerek aramaya çalışalım. Önce şematik, sonra biraz daha ayrıntılıca; fakat hep kanuncu açılardan tasnife doğru.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SİKLUS'UN İLK HALKALARI:

"TANRI"LAŞTIRMA PROSESİ

(Animizm - Totemizm - İnsan Tanrılar)

SİKLUS TEMELİ VE KUTSALLAŞTIRMA PROSESİ

Kutsallaştırma (tanrısallık) prosesi üzerinde, bir çok yönlerden sıkıca durmamız gerekiyor. Kutsallaştırmalar, gördüğümüz gibi komünün ve komünü meydana getiren kişi elemanlarının ilk oluşumuna-doğumuna-gelişimine Siklus (devridaim) temelinden SONRA katılmış ve insanın düşünce sistemine adeta

yapışmış bir elemandır. Kutsallaştırmalar veya oradan çıkıp gelişen "DİN" meselesi metafizikleştirilerek ele alınıp çözümlenebilecek bir uzmanlık alanı değildir. Bu denli speküle (düşünce oyunu) yapılmasının bir nedeni de, çözümlenemeyecek denli derin köklere tutunmuş oluşundan ileri gelir. Çözümlemesi ancak, bu çalışmada yapılmaya uğraşıldığı gibi; *doğal seleksiyon tabanına ve oradaki gelişiminin en son yayı olan "ELASTİKİYET" elemanına dek inilerek, komünün kanuncül doğumu ve dolayısıyla Siklus temelinin ele geçirilmesiyle başarılabilir. Veya en azından doğru bir temel yakalanmış olur.*

Çünkü kutsallaştırmalar, komünün kişi (beyin) elemanını yaratışıyla doğrudan ve sayısız bağlantılar gerçekleştirir.

Kutsallaştırmalar, hiçbir kutsallaştırma veya tanrısallaşmanın bulunmadığı en ilk animizm temelinden (Siklus'tan) gelişir. Fakat kişinin henüz komün-kişi olabilmesi için, sosyal hayvanlığının pekişmesi gerekir. Kişinin en ilk komün ile sosyal hayvan durumuna yükselmesi yetmez; pekişmesi, komün içerisinde erimesi gerekir. Bu, kutsallaştırma prosesi ile uzun yüzbin yıllar içerisinde başarılır. Dolayısıyla kişi beyni, kutsallaştırmalar ile dolup taşar. Sonra gelen dinlerin veya tanrısallıkların temeli hep o kutsallaştırma halkasına veya halkalarına dayanır.

Fakat buna rağmen; kutsallaştırmalar Siklus temeli dediğimiz asıl ilk komünün kanuncül doğusunda yer almazlar. Kutsallaştırmalar yüzbinlerce yıl sonra komün içinde gelişen cinsel yasaklarla, beyinsel gelişime katılırlar ve onu etkilerler. Bu yüzden, kutsallaştırma prosesi son duruşmada baki (kalıcı) değildir. Ancak bilinçlere çıkarıldıkça, düşünce sistemimizle (idealizm-bilim ve ilh.) olan bağlantıları-dönüşümleri kesip atabilir veya kutsallaştırma prosesi ve modern çağdaki dönüşümleri, toplum biçimi tabanı, toplum biçimlerinin gelişimiyle köklerine dek yolunup tasfiye oldukça, etkileri ortadan kalkar. Baki olan Siklus temelidir ve o temel ile oluşmuş bulunan kişinin şuur-altşuur dinamizmidir. Çünkü o dinamizm, hayvanlığın her türlü enerjisini yasaklayarak toplumcul işlere, ilerleyişlere, yüceltimsel yönelten milyonlarca yılda adım adım gelişmiş bulunan, insanlaşan üreyim sistemiyle insan beyninde ve bedeninde hücreler organizasyonunu yeni baştan düzenleyerek (baskılarla yönlendirilip başkalaştırarak) oluşmuş ve gelişmiştir.

Siklus temelinde insan beyninin bu örgütlenişi de elbette mutlak (hiç değişmez) bir olgu değildir.

Fakat insanlığın toplumcul yapısı, kişinin bedencil ve beyencil anatomik yapısı-psikolojik mekanizması, bu kanuncül temel ile oluşmuştur. O kanuncül temeli yaratan doğa ve toplumcul şartlar ortadan kalkmadıkça, anatomik yapımızda, toplumcul yapımızda temel elemanları ve mekanizmaları bakımından muhafaza ve müdafaa ediliş şartlarını korumuş olurlar.

Bu, hücrenin başkalaşım geçirirken atılacak tipik muhafaza etmesine (korumasına) benzer. Toplumcul hücreler değişmeden bedencil hücreleri değiştirerek yeni bir canlı türüne olanak vermesi gibi; Siklus temeli baki kalarak yeni toplum biçimlerinin gelişimine imkân verir. Kişi ve beyin gelişimi de öyledir: Hayvanlığı bastıran ve hayvancıl enerjileri toplumcul işlere -yüceltimsel kaydırma şuur-altşuur mekanizması (üreyim sistemi) baki kalırken, toplum biçimleri gelişimine ayak uyduran beyinsel gelişim, anatomik, fizyolojik ve psikolojik gelişimlerini yine o temele yaslanarak sürdürür. Ancak insan türü, maddeden canlıya geçerken olduğu gibi bir başkalaşıma girerse, temeldeki

kanunlar kökten değişebilirler. Şimdilik böyle bir emare ortada görünmüyor.

Bu bakımlardan Siklus temeli olsun, beyincil mekanizmalarımız olsun (ki her ikisi de iç içe gelişirler), insan türü yeni bir türe başkalaşmadıkça kanuncul açılardan inatçı bir temel olarak kalırlar. İnsan toplumu bu yüzden Siklus temelini devridaimlerinden çıkamaz. Kendisini yeniden üreterek, kendisini bilince çıkarmak ve kanunlarına bilinçle uyarak yoluna devam etmek üzere kurulmuştur.

Bu gidiş içerisinde kutsallaştırma prosesi, Siklus temeline tutunarak ilerledi. Daha doğrusu Siklus temeli, kutsallaştırma köprüsünü yaratarak, şuurlanma yolunda ilerledi. Yeri ve zamanı gelince kutsallaştırma köprüsünü bilim köprüsüyle değiştirdi.

Çünkü Siklus, hayvanlıktan çıkmak üzere kurulmuştu; önce sosyalleşerek hayvanlıktan çıkıldı, buyeterli olmadı. Eksikler-ihtiyaçlarhep insanlaşmayönünde gelişmek ve pekişmek zorundaydı; anatomice insanlaşıldı, sosyal hayvandan bu kez gerçekten bilinçli modern insana doğru yol açıldı. Üreyimin baskısından ziddına geçildi. Üretimin üreyimi baskısı altına aldığı çağ geliştikçe, komünün çekirdekçil kanunlarıyla, insanlık tarihi içerisindeki işleyişleri aydınlanmaya başladı. Tarihin gelişim hızı Siklus'u süratle bilinçlere dayatıyordu. Veya temel kanunlar hep baştan beri kurulduğu gibi işleyerek, sonuna kadar hayvanlıktan çıkmayı geliştiriyor, modern biçimlerde kendisini yeniden üretiyordu. Sosyal hayvanlığımızdan kurtulmak, Siklus temelini bütün insanlık tarihi boyunca gelişim halkalarıyla birlikte ele geçirip, gidişini kontrole almakla (ona uyum yapmakla) mümkün olacaktır. Kutsallaştırma halkaları, bu gidiş içerisinde toplum biçimlerinin gelişimiyle birlikte, insanın düşünce sisteminde ve sosyal hayatında büyük roller oynamıştır. Kutsallaştırma prosesinin bittiği yerde bile, ondan kolay kurtulunamaz dönüşüm geçirir. Düşünce sistemlerimizin en ilk animizm berraklığına ulaşması için, kutsallaştırma köprüsünden (halkalarından) geçerken edindiği bütün saptamalar ve kazanımlar hiç değilse kanuncul açılardan bilinçlere çıkarılıp, etkileri bertaraf edilmeli; sonra gelen bilimcil köprülerdeki dönüşümleri daha kolay yakalanabilme olanakları kazanılmalıdır. İlkokul çocuğu onu gördüğü, hissettiği anda yakalayıp bertaraf edebilmelidir. Bunun için kanuncul bilinçlere çıkarma da yetmeyecektir. Ayrıntılıca eğitimin, bütün sosyal hayatımıza her an kullanılabilircek metodlar haline getirilmesi gerekecektir.

DARWİNİZM-ANİMİZM VE KUTSALLAŞTIRMA

Kutsallaştırma Prosesi'nin başlayabilmesi için; öncelikle, kutsallaştırabilecek insan beyninin şuur-altşuur biçiminde örgütlenebilmiş olması gerekirdi. Bu, Darwin'in sandığı kadar kolay olmamıştır. Tylor, Freud, Lubbock ve Spencer'in de prose ile ilgilenmeksizin, modern kişiden esinlenerek "rüya"lardan doğup gelişmemiştir. Gördüğümüz gibi, *toplumcul kanunları* gerekli kılmıştır.

Hayvan ile insan sınırı, en az iki milyon yılda Antropoid üreyim sisteminin insanlaşması yolundan aşılabilmiştir. İlk aletlerin kullanımından, en ilk hiçbir kural-yasak tanımayan komünün doğumuna kadar geçen süre; yani Austrolopitokus'lardan Pitekantrop'a kadar geçen süre, antropolojide kabul gören bir zaman ile; iki milyon yıldan aşağı değildir. Ve bu süre, yeni ölçümlerde 1924'ten beri sürekli azalmamakta, artmaktadır.

Bu süre içerisinde antropoid beyni 6-7 endeks kadarlık bir sıçrama yapmıştır.

Bu sıçrama, sadece basit alet kullanımıyla değil, aleti de içine alan üreyimin insanlaşması sistemiyle kazanılmıştır.

Atlanan ve anlaşılamayan birinci basamak budur. O birinci basamak olmasaydı, insan ruhu veya Siklus temeli kazanılamazdı. Birinci basamak atlanınca, ikinci basamak: Siklus temeli ve sonra gelen kutsallaştırma (totem) basamakları hiç anlaşılamadı.

Darwin, o iki milyon yılda edinilmiş insana geçiş basamağını görmeden, insanı kolayca hayvan içgüdülerine bağlama eğilimini ciddi ciddi öne sürdü:

1- *"Bizim en yüksek yeteneklerimizin bu acıklı dolaylı sonuçları, hayvanlardaki içgüdülerin bilinen yanlışları ile aynı paralele konulmalıdır."*

2- *"Vaşşilerin, doğadaki eşya ve kuvvetlerin, canlı ya da bir ruh olarak yaşamış olduklarına inanma eğilimi (animizm) belki benim bir kere gözlemediğim küçük bir olayla tasvir edilebilir:*

İyi gelişmiş ve çok dikkatli bir hayvan olan köpeğim, sıcak ve sessiz bir günde çayırda yatıyordu. Kendisinden pek uzakta olmayan bir yerde, açık bir güneş şemsiyesi hafif rüzgarla ara sıra sallanmakta idi. Altında birisi oturmuş olsa, hayvan buna belki de hiç dikkat etmeyecekti. Ama şemsiye ne zaman hafifçe hareket etse, köpek sinirli bir şekilde hırlayıp havlıyordu. Sanıyorum ki hayvan çabucak ve bilinçsiz olarak, hareketin, gözükmeyen herhangi bir yabancı canlı bir nesnenin yüzünden olduğunu ve hiçbir yabancıнын kendi sahasına girmeye hakkı olmadığını düşünmüş olmalıdır."

3- *"Ruh kuvvetlerine inanma, kolaylıkla, bir yolda birkaç tanrının var olabileceği inancına dönüşebilir. Çünkü vaşşiler, pek tabii olarak, ruhlarda da aynı üzüntülerin, intikam arzusunun, aynı basit haklılık fikrinin ve kendilerinde gördükleri bütün eğilimlerin varlığını kabul edeceklerdir."*

4- *"Mc Lennan, insan hayat belirtirinin herhangi bir izahını düşünmek zorunluluğunda olup, en basiti ve insanın aklına ilk gelen varsayım, doğa belirtirini hayvan bitki ve cansız maddelerde faaliyet halinde olan ruhlara bağlamaktan ibarettir."*

5- *"İnsan ruhunda, hayal, merak ve anlayış ve benzeri yeteneklerinin henüz gelişmediği devrede, köpekte olduğu gibi rüyaları, ruhların varlığı inancına onu götürmeye yetmemiş olmalıdır."*

6- *"Buna rağmen, ben, hayat ve ruhun bizim benzer yeteneklerimizin takdir edilmiş olduğu biçimde yorumlandığı, daha eski ve daha ilkel bir durumun var olduğunu pek kolay kabul edemiyorum."*

Darwin, **"Die Abstammung des Menschen"** (İnsan Soy) adlı kitabında (sayfa 129'da ve dipnotlarında), bu ve benzer fikirlerini, hep insan ruhiyatını hayvanlara yaklaştırma eğilimini güder.

Tylor-Freud-Lubbock-McLennan-Spencer ve benzerleri Darwin'den zaman zaman eklektik olarak yararlısalar da, Darwin'in bu hayvan temelinden ayrılamayan çekincelerinin anlamlarını, ne demek istediğini kavrayamazlar.

Elbette Darwin, insanın hayvan (doğal seleksiyon) temelini gözle batırmak isterken çok haklıdır. Fakat insanın doğal seleksiyon kanunlarına bağlı olarak geliştiğini öne sürer duruma gelecek derecede insan toplumunun orijinal kendi kanunlarıyla gelişmiş olabileceğinden bihaber oluşu da o derecede onu haksız ve yanlış bir duruma sürükler.

Ancak Darwin'in ısrarlarından bir ders alınabilirdi: *Kutsallaştırma proseleri, insan toplumunun ilk oluşumundan çok sonraları ortaya çıkmıştır. Yani animizm de bir prose takip eder. Animizm, ilkin tabiatta çevresinde ruhlu bir canlılıktan çok, sade bir cancılık bulmakla başlar. Soyutlama gücü cinsel yasaklarla geliştikçe, animizm de ruh kazanır ve her şeyde ruhlu bir cancılık sezer.*

1- Darwin, hayvan (doğal seleksiyon) tabanında ısrar ederken, ders alabileceklere bilmeden animizmin bu ilk başlangıcını işaret etmiş olur. Darwin bu yüzden, kutsallaştırmaları komünün en ilk aşamalarına yakıştırmakta acele eden görüşlere çekince koymakta sonuna dek haklıdır.

2- Fakat Darwin, hayvandan insana geçişte kanuncu doğuş ve tabanı hakkında hiçbir fikre sahip olmadığı için, konusunu kavrayamaz ve insanı hayvan derecesine indirmekten başka yol bulamaz. Çünkü uzmanlaştığı alan orasıdır: Doğal seleksiyon örnekleri.

Animizm anlayışı ile hayvan içgüdülerinin yorum sonuçları arasında, iki milyon yıllık bir toplumsallaştırma kalite atlayışı kadar derin farklar bulunur.

Hayvanda görülen içgüdüler, elastikiyet dediğimiz düşünce-yargı ve duygulanımlarla ne derecede birbirlerine bağlanabilirler ki? Son duruşmada hayvanda içgüdüler temeldirler. Elastikiyet ancak içgüdülerin yetmediği yerde, dar-kısa amaçlı işleri başarmaya yarayabilir. Hayvan acıktığı zaman açlığını gidermek üzere bir şeyler yapabilir. Önceden acıkacağını bilemez. Tıpkı bunun gibi hayvanın hemen her şeyi organcıl determinizm ile belirlenir. Hayvan bu yüzden içgüdülerinin ihtiyaçlarıyla yönelir. İçgüdüğü tatmin oldukça unutup başka bir içgüdüne doyumuna yönelir. İçgüdüler arasındaki bağın kuruluşu için toplumsallaştırma prosesi gerekir.

Bu ise yine organcıl-anatomik bir dizi başkalaşım gerektirmiştir: Toplumsallaştırma hayvancıl üreyim sistemi insancıl üreyim sistemine dönüşürken hayvancıl tüm içgüdüler bastırılmış; enerjiler toplumsallaştırılmıştır.

Bu görülmemiş ilerleme, insan düşüncesini yaratır; içgüdüler kolektifleşen tüm işlerle birlikte toplumsallaşmış elastikiyeti soyutlama seviyesine çıkarmıştır.

İlk animizm: İnsanın her türlü tabiat faaliyetini kendi faaliyetlerine benzeterek yorumlayabilmesi ancak böyle ortaya çıkabilir.

Bu gelişim ise, Darwin'in köpek örneğinden çok farklıdır. Köpek sahasını koruma içgüdüleriyle hırsıyla, elastikiyeti pek azdır. İnsanda ise içgüdüler tamamen elastiki bir yoruma dönüşmüştür. Bu yoldan insan düşüncesi evrencil bir bütünlük kazanır. Zaman mekân tanımaz: Her şeyi her yerde yorumlayabilir. Yorumu yanlıştır. Giderek düzelir. Ama yorumlar. İnsanın ilk özelliği bu elastikiyettir: Düşünerek yorum yapma yeteneğidir. Bu yetenek ilk Siklus temeline (yasaksız komün tabanına) ulaştıkça gelişir. Oradaki elemancıl diyalektik zenginlik yüzbinlerce yılda oluşurken, insan beyninin en ilk geliştirici yayını kurarken görülmemiş bütüncü zenginlik insan beyninde şöyle örgütlenmiştir:

1- Hayvancıl içgüdülerin ve elastikiyetin bütünü insan şuuraltına hapsedilerek bütünleştirilmiştir.

2- Hapsedilerek bütünleştirilen içgüdü ve elastikiyetler, hapsedildiği ölçüde dinamizm kazanırlar.

3- İnsanlaşan üreyim sisteminin elemanları, baskılayan şuru oluştururlar.

Bu elemanlar, görülmemiş yepyeni bir türün çok zengin diyalektik bütünlüğüne sahiptirler: Toplum-Kişi-Üretici Güçler.

4- Böylece hayvancıl üreme ve yaşama güdüleri; yani doğal seleksiyon ile toplumsal kanunlar, şuuraltı ve şuur biçiminde bir tek beyinde örgütlenmiş olur.

5- Bu, görülmemiş bir sentezdir ve insan beyninin gelişimini sonsuz bir dinamizmine kavuşturur.

İşte bu doğa ve toplum kanunlarının bir tek beyinde örgütleniş sentezi, insana yorum yapma (soyutlama) yeteneğini kazandırır.

Animizm, bu diyalektikten doğup gelişir.

Animizm, bu yüzden bir hayvanın içgüdü ve elastikiyetlerinden bambaşka bir yorum gücü demektir.

İnsan faaliyetleri üretici güçleri, alet-coğrafya metodlarını-insan gelenek göreneklerini-insan şuur-altşuurunu kapsamakla kalmaz; kişi ve toplum gibi sonsuz gelişimli bir dinamizmi de kapsar. Bu elemanların tümü komün cevherinde çekirdekleşmiş bulunur. Bu yüzden ayrışmayan-kopuşmaz bir diyalektik gelişimle kendilerini üretirler.

Animizm bu çekirdekte, tüm elemanların içinde, her yerinde düşünce-bilinç biçimleri olarak yer alır. Dolayısıyla animizm bir düşünce sistemi olarak komünün çekirdekçil kanunlarından (Siklus'tan) hız alarak, komünün devridaimleriyle birlikte yeniden üretilerek yaşar ve gelişir.

Yani animizm de proselenir: Devridaim halkaları içerisinde gelişir. Bu yüzden animizm Siklus temeli ele geçmeden çözümlenemez. Animizmi falanca totem veya tanrı halkasından çekerek ele almak, animizmi ve kutsallaştırma proselerini karıştırmakla sonuçlanır. Din-büyük-totem spekülasyonlarının sonucu gelmez çok satan çeşnileri bu köksüzlükten kaynaklanır.

Animizm önce dinsiz idi. Evrenin canlı-cansız varlıklarının faaliyetlerini ilkin cancı bir anlayışla insanın faaliyetlerinden yola çıkarak yorumladı. Kutsallaştırmaların geliştiği yerde animizm totemci yoruma dönüştü.

"KİŞİ" CİL ÖNYARGILAR VE "RUH"

"Ruh kuvvetlerine inanma, kolaylıkla bir ya da birkaç tanrının var olabileceği inancına dönüşebilir" mi?

Mc Lennan, Darwin, Tylor gibi (animizmi ilkin konuları açısından ortaya atıp kabartılandırıran) uzmanlar için, her şey bu kolaylıkta gelişirler. Uzmanlarımız hiçbir kanuncül determinizmi aramaya zahmet etmeksizin bu kanyı geliştirirler.

"Ruh güçlerine inanmak fikri" gelişmeden önce bir kere *"Ruh güçleri'nin"* ortaya çıkması gerekir. Yani insan bedeninden-kendi ruhundan-benliğinden-psikolojisinden ayrı *"her yerde her daim hazır ve nazır"* bir kutsal ruh'un oluşmuş bulunması gerekir.

Kutsal ruh'un oluşması için de ondan önce insan ruhu'nun oluşması gerekir.

"Tylor'un gösterdiği gibi, ruhların varlığı fikrinin oluşumunda rüyaların rol oynamış olması çok muhtemel" midir?

Tylor ve Freud gibi Darwin de, aynı yanlışa katılır. Ruhçu-kutsallaştırılmış animizmin kişi ruhundan-benlikten çıktığına inanır. Bu, modern kişi'nin batıda

kişi mülkiyetiyle kanserleşmiş bir hücre gibi abartılışından ileri gelen bir önyargının, bilime sokuluşudur.

Kişi'nin ruhu-benliği, çevreye, doğa faaliyetlerine-canlı-cansız her şeye yansımadan önce kişinin ruhu-benliği nasıl oluşmuştur?

Öncelikle bunun üzerinde durulması gerekirken, doğrudan kişi üzerinden yola çıkılması modern düşünürün, "modern kişi" önyargısıdır.

Animizm kişiden topluma yansımadan önce, toplumun kanunları olarak kişiye yansımıştır. Çünkü komünde kişi elemanı, komünü yaratan kanunlarla birlikte oluşmuştur. Ancak kişi komün ile birlikte, insanlaşan üreyim sistemi kanunlarıyla yaratılırken, komün daha aktif bir yaratıcılıktadır. Kişiyi yaratan da komünü yaratan da; insanlaşan üreyim sistemidir. Fakat hayvanın insan kişi olabilmesi için, sosyal olması gerekir. Komünde bütün elemanlar, komüncül dediğimiz çekirdekçil bir örgüyle kiskıvrak sarmalandıkça, elemanlı görevlerini yeterince geliştirememişlerdir. Bu elemanlardan biri de kişi elemanıdır. Bu açıdan komün, en ilk aşamada kişi elemanını yaratıcı bir adımı daha fazla üstlenir.

Kişi, hayvandan insana giden yolda hayvan bireyi olarak komünün oluşumuna yaratıcı katkı yapmaz mı? Elbette yapar. Fakat bu yaratıcılık, hayvanın aleti keşfeden elastikiyeti derecesindedir. O elastikiyet bile hayvan bireyin yaratıcılığı değil, doğal seleksiyon kanunlarının açtığı pasif düşünce-yargılama gelişimi yoludur.

Komünün oluşumunda da kişi elemanı komünü yaratmaz: Komünü de kişiyi de yaratan üreyim sisteminde yer alan, hayvancıl olan her şeyi yasaklayan ve hayvancıl enerjileri toplumcul işlere yönelten üreyim zaruretleridir. Bu gidişte gördüğümüz gibi, toplumcul olmak (yasaksız komün oluşması) zaruretleri, kişi olmak zaruretlerinden daha önce gelmiştir. Kişinin tefeci-bezirganlıkla kendini iyice göstermesi ve gelişiminin gecikmesi de bunu her yanıyla gösterir. Fakat buna rağmen komünde eritilen, hayvan iken; sosyal hayvan yapılan kişi potansiyel anlamda komünün en sağlam temelidir. Gelecekte modern komünün yaratılışında motor güç kişi olurken bile, asıl determinizm yine temeldeki kanunlar olacaktır; kişi değil. Ancak o kanunları bilince çıkarabilen kişi motor görevini üstlenecektir. Aksi halde kişiye gereğinden fazla rol vermek, kişiyi daha en başından olgunlaşmış farzetmek olur. Tylor'un-Freud'un-Wund ve benzerlerinin yaptığı budur.

Darwin'in hayvan (doğal seleksiyon) tabanında bunca ısrar etmesine rağmen aynı yanlışa katılması, modern aydında modern kişi önyargısının direncini gösterir. İbrettir.

Komünü ve elemanlarını yaratan kanunlardan çok, elemanlarıyla büyülenişler, determinizmin o kişideki seviyesini belirtir. Genellikle birikim bilimleri bu tür metafizik aşamalarından gelişirler. Genel kanunların tasnifine giden yolu bilmeden parkeleyip malzemelendirirler. Onların bu konudaki dirençlerinin haklı yanları, kişinin yaman bir sağlam eleman olarak komünün temelinde, diğer elemanlardan daha canlı-aktif bir insan üretici gücü elemanı olarak yer alışında saklıdır. Fakat onlar bunu da bilmezler; sezerler. Ama kanuncu gidiş ve kişi prosesi bakımından anlatsanız da anlamayacak kadar metafizik bölüğe batmışlardır. Darwin, onca sağlam bir doğal seleksiyon tabanını yakalamışken; Tylor'ın "*Rüya*" tezine hak veriş bu bölüğün derin izlerini anlatmaya yeter.

"Ruhların varlığı fikrinin doğuşunda, rüyaların rol oynamış olması pek olası bir ihtimal" imiş.

Kutsal ruhu yaratan şey rüyalar değil, insan rüyasını da, insan psikolojisini de yaratan şey, ilkin cinsel yasak temelini kuran üreyim sistemidir. Sonra gelen komün içi akrabalar arası cinsel yasaklar türetimleri de o en eski üreyim temelinden çıkıp gelişirler. En temeldeki üreyimci cinsel yasak hayvancılık ve ilh. güdülerini yasaklarken, sonra gelen cinsel yasaklar; akrabalar arası cinsel alışverişleri yasaklayarak, en eski temeli pekiştirir. Bu pekiştirme insan ruhunu yani beyindeki şuur-altşuur örgütlenişini geliştirerek, soyutlama yorum gücünü arttırır. Rüyalar, hayvancılık güdü seviyesini aşarak, toplumcul seviyedeki duygulanımları kapsar. Rüya ve ölüm duygulanımları gibi, bedenden ayrı kutsal ruh sezileri de, kişiden çıkmış gibi dursalar da, toplumdan kişinin içine girmişlerdir. Hepsinin temeli, Siklus'ta yer alan ve boyuna kendisini yeniden üreten (hayvancılığı yasaklayan) cinsel yasaklardır.

1861-1865 yıllarında öne sürülmüş bu fikirlerin, 50 yıl sonra konuyu ele alan Freud'da bile, hiçbir ilerleme kaydetmeyeşine ne demeli? Oysa belgeler ve yeni fikirler çığ gibi büyümüşür. 1913 yılı Freud'un "*Totem und Tabu*" çalışması, konuyu bir adım olsun ileriye götürmez. Oysa Freud, modern kişiden yola çıkarak, metafizik soysuzlaştırmaları bir kenara bırakılırsa, pekala insanın bilinç-bilinçaltı mekanizmasını ortaya koyan bir ilerleme içindedir. Demek, kanuncu gidişten çok, uzmanın kendi alanı speküle edilmektedir. Bu uzman hastalığı o denli derindir ki, 50 yıllık ilerleyişler bile onlara bana mısın demez. Modern burjuva aydınınının bilim iffeti, kazanç getiren kariyerden ibarettir.

Kutsallaştırmaların, kutsal ruhun ve totem tanrının yaratılmasına geçmeden önce, kafalarımızda modern toplumun yarattığı "*kişi*"cil önyargıyı biraz olsun kaldırmak için bu tür ibreti, anmaları kafalarımızdan çıkarmamak gerekir.

Kişi toplumun en sağlam temeli olduğu ölçüde, toplumu temsil eder. Siklus temeli elbette kişilerde örgütlenmiştir. Hayvanlığımızın bastırılışı ölçüsünde toplumcul ölkülere yöneliriz. Yetenekler, kahramanlıklar, yeri geldiğinde hep kişiye ait olur. Hele sınıflı toplumda kişi iyiden iyiye "*evreni yarattım*"sanabilir. Bu noktada, "*çok yücelenme padişahım; senden büyük Allah var!*" sözü gibi, toplumcul gidiş kanunları hatırlanmalı, hatta akıllardan hiç çıkarılmamalıdır. Kişi bilerek-bilmeyerek veya sezerek ancak o kanunlara uyduğu ölçüde sınıflı toplumda öne fırlayabilmiştir. Ne var ki bu da son duruşmada geçicidir. Modern sosyal sınıfların eriyip etkilerini yitireceği modern komüna'da kişi motor rolünü oynasa da, yıldızlaşma ortamını yitirip gidecektir.

"KUTSAL RUH" (TANRI) VE KAYNAĞI: CİNSEL YASAK

"Kutsal Ruh" diyebileceğimiz totem tanrı (Ruhun) dan tek tanrı ruhuna kadar kutsallaştırma prosesiyle değişerek gelişen ve giderek gökselleşip iyice soyutlaşan; insan bedeninden, yani psikolojisinden apayrı bir inanış hallerini alan tanrısal ruh, elbette insan ruhu'nun yansımından çıkıp gelmiştir. Fakat bu gelişim, hangi sosyal kanunlarla oluşup proselenmiştir?

Bu öyle bir prosedir ki, insanın kendi yarattığı; sadece kendi psikolojik gücünden doğmuş gibi görünen tanrılar, insanı onbinlerce yıldır peşinden sürüklemiş; klasik bilimin bile "*muamma*" saymaktan kendisini kurtaramadığı en eski toplumcul kanunları saklar.

Kutsal ruh özünde insan ruhunun yansımından başka bir şey değildir. Fakat insan ruhunu yaratan, toplum biçimleri gelişim kanunlarından başka bir şey değildir. İnsan ruhu bu yüzden durduğu yerde kalmaz; toplum biçimleriyle değişip gelişir. Tanrılar veya tanrısal ruhlar da öyle: Toplum biçimleriyle değişip gelişirler. Hep insan ruhuyla doğrudan bağlantılı olduğu halde, insan ruhundan bağımsızca, insan ruhunu ve toplumu-doğayı tüm evreni düzenleyip giden bir sistem haline gelirler: İnanılmaz yabancılaştırma.

Kutsallaştırma prosesi bu yüzden insanın kendisine olan yabancılaştırmasının ve kendi gerçeğini sansür edişinin de başlangıcını oluşturur.

Fakat kutsallaştırma prosesinin altında yatan temel gerçekler (kanuncül örgü) bambaşkadır. O'nu, kutsallaştırma gidişi içinde değil, insan ruhunu oluşturan kanunlarda aramak gerekir. O, Siklus temelini oluşturan üreyim sisteminin insanlaşması sürecinde oluşur; gördük.

Bu yetmez. Bu aşamada insan ruhunun soyutlama gücü, ancak animizmin ilk dinsiz (tanrısız-kutsallaştırmayı içermeyen) çimçim cancı aşamasına elverir. Fakat bu temel olmaksızın kutsallaştırmaları yaratan toplumcul yüceltim gücü yeni bir Sikl ile yükselemez. Bunun için Siklus'un kendisini yeniden üretmesi gerekir. Siklus özünde cinsel yasak dinamiklerini taşır. Yasağın temeli, hayvanlığın yasaklanması-komünü ve elemanlarını yaratan toplumcul yönelişin yükseltilmesidir. Komün, üretici güçleriyle oluştukça, bu kez yasaklar, komün içinde cinsel alışverişleri engelleyen toplumcul cinsel yasaklara dönüşür. Bu üretim, animizmi daha ileri bir soyutlama gücüne ulaştırır. İnsan ruhu, genel animizmden konsantre olduğu-en çok alışverişte bulunduğu bir canlıyı yüceltir. Ve onu, sembol tanrısı (totem) yapar. İlk üreyime bağlı gelişen tanrısallık, sonradan üretimin gelişimiyle bağlı üretimle gelişir. Yani, önce "kişi" ruhunun oluşması gibi, kutsal ruhun oluşması veya ruhların varlığına inanç da, temeldeki hayvanlığımızı yasaklayan Siklus temeline uyar. Fakat yeni bir halka gerektirir.

Bu gelişim de Siklus temelini yeniden üretimini gerektirmiştir: *"Benliğin kişi ruhu'nun yansımaları (projeksiyon) kanallarından"* yakıştırmaları ile kutsal ruhun oluşumunu geçiştiremeyiz. Veya Freud'un *"Endopsikişik algı sayesinde, ilkel insanın kendi psikik organizasyonunu dışa yansıtması"* mekanizması, bize, kutsal ruhun oluşumunda hangi toplumcul kanunu aydınlatabilir? Darwin'in doğal seleksiyonun gelişmesi kolaylığıysa, toplumcul hiçbir ilerlemeyi açıklayamaz; aynı kapıya çıkar, her şeyi kolayca dönüştürür.

"Ruh kuvvetlerine inanma" fikrinin doğuşunu bile açıklamaya zahmet etmeden, *"ruh kuvvetlerine inanma"* fikrinin *"kolaylıkla bir veya birkaç tanrının var olabileceği inancına dönüşebilir."* kanısını ileri sürer.

Oysa tanrısallaştırma halkaları, hep toplum biçimlerinin gelişim kanunlarına ve halkalarına bağlı olarak oluşurlar.

Kutsallaştırma prosesinin başlangıcı, başlıbaşına bir gelişimdir. Kutsallaştırma prosesinin ilk halkası, komün biçimlerinin gelişiminde yeni bir çağın açılışıyla paralel gelişirken, vahşet çağında bu gidiş, insan türlerinin başkalaşımıyla adım adım ilerleyerek, onbinlerce yılda oluşup binlerce-onbinlerce yılda olgunlaşabilir.

1- Siklus temeli ilkin daima üreyimin zaruretleriyle hareket eder: Kuruluş diyalektiği, daima, üreyimin içerisinde bulunduğu zaruretleri gidermek, üreyim sistemini varabileceği en uygun dengesine ulaştırmak üzere, sıkl'larla

(devridaimlere) girer. Siklus temelindeki bütün elemanlar da, bu diyalektik döngüye uyarlar. Kişi-komün-üretici güçler-animizizm de ulaşabilecekleri en aşırı gelişimlere kadar gidecekler; ta ki insan beyni, Siklus temelini en ilkel ve en modern aşamalarıyla kavrasın ve bilinçle ona uyum yaparak en olgun dengesini (yörüngesini) bulsun-o yörüngede aksın diye.

2- Kadının gebelik süresinin uzaması, bebeğin kilo ve gelişiminin artışı, doğumdan sonra komünün hareketliliğini, verimini düşüren bakıma muhtaçlığı; çocukların bakımı ve eğitim sürelerinin uzayışı ve bunlara ilişkin bir çok irili ufaklı problem, *öncelikle hayvanlığı yasaklayan ve toplumcul yönelişlere yükselten bir gidişi beyinlerde örgütlerler.*

3- Bu örgütleniş, beraberinde *komünü* yeni aşamasına geliştirmeye iteler.

4- *Üretici Güçler:* Kişi-toplum-teknik-coğrafya; yeni aşamasına zorlanır.

5- *Ve animizm* (bir dereceye kadar tarih üretici gücü anlamında, fakat Siklus temelini her yerinde yer alan düşünce sistemi) yeni soyutlama seviyelerini zorlar.

Sikluslu oluşturan ve zorlayan zaruretler, zamanımızdan 500 bin yıl önce, Pitekanthroplar, sıcak ekvator kuşağından daha soğuk olan kuzeylere doğru sürüklenirler, ateşin keşfine ulaştırdı. Üreyimin zaruretleri, ateş ve mağara istedi, insan bunları buldu ve geliştirdi. Yeni av alanları (coğrafyalar) ve av ve yaşama metodları, aletler birbirlerini geliştirdiler.

Mağara komünü; hücre zarı gibi paketleme görevi yaptı. Komün elemanları daha yakın ve sayısız iletişimlere girdiler. Komünün temeli olan Siklusun kendisini yeniden üretiş olanakları ve yetenekleri gelişti.

Bunların başında, hayvanlığın bir adım daha yasaklanması ve toplumcul ilerleşimin yükseltilmesi geliyordu. Ateş ve mağara olanaklarında bu gelişim; *komün içinde cinsel yasakların keşfine doğru yeni bir adımı doğurdu.*

İlk, ebeveyn ile çocukların cinsel alışverişi yasaklandı. Bu gelişim anlaşılabilirliği gibi, yaratılışı olsun, uygulanışı olsun; sonra gelen kardeşler arası cinsel alışverişin yasaklanışına kıyasla daha kolay bir türetimdir.

Fakat buna rağmen; bu adımın bile bir çırpıda-birdenbire değil; yüzbinlerce yılı alan denemelerle tutunabildiğini düşündürecek zaman-çağ aralıkları var. Belki bu ilk cinsel yasaklar, Pitekanthropların zamanımızdan bir milyon yıl önceye dek çıkarılabilen ilk yasaksız komün aşamalarından hemen sonra, kendiliğinden başlayarak adım adım ilerlemişlerdir. Çünkü ilkin çocukların büyümesi, ergenlik seviyesine ulaşması için geçen süre, ebeveyn ile çocuklar arasında uzun bin yıllar sonra olsun, öncelikle *analar ve çocuklar arasında*, hangi çocuğun hangi anadan doğduğu belli olduğu ve bütün anaların çocuklara sahip çıktığı için (erkeklerle kıyasla daha fazla emek harcadıkları için) daha fazla sevgi ve bağlılık oluşur. Bu durum, analar ile çocuklar arasında hormonal gelişimi analık-çocukluk yönünde etkiler. Kadında hormonal denge analıktan yana gelişir. Giderek analar ile çocuklar arasında gelişen; cinsel olmayan koruma, yüceltme, eğitime, büyütme, çocuğu insan olarak algılama düşünce-davranışları ve duygulanımları; kadınlık cinsel hormonunu baskılayan hormonları arttırır. Bu, çok önemli bir gelişimdir. Analık güdülerinin yukarı memeli hayvanlarda çok daha fazla gelişkin bulunuşu, bu alandaki elastikiyeti ve sürü davranışlarını geliştirdiği için; komündeki bu tür gelişmelere belirli bir temeli oluşturmuş bulunur. Üreyimin insanlaştığı komünde, çocukların bakım ve eğitim sürelerinin uzaması bu temeli geliştirir. Kadında bulunan östrojen hormonu, üreyim sisteminin bir parçasıdır: Kadınlık özelliklerini

verir. Üreyim sistemi gelişirken, östrojen hormonu da kadınlığın gelişimiyle birlikte zenginleşir. Çünkü yılda bir iki kez mevsimsel üreme hormonlarından, daha sık çiftleşmenin ve beraberliğin geliştiği, insanın üreyim sistemi erkekte olduğu gibi; kadında da cinsellik hormonları geliştirir. Fakat baskılayıcı hormonları da (folikülün) beraberinde getirir. Bu, sadece kadının yumurtlama ve yumurtanın ölerek atımı sırasında aylık periyodlar halinde işler gibi dursa da, ilk komün çağlarında; güdüleriyle birlikte gelişerek oluşur. Kadınlar o çağlarda doğum kontrolü tanımadıkları için, her çocuktan sonra hamile kalmaları en olağan bir gelişimdi. Ve hamile kaldıktan sonra yumurta atımı-aylık kanama gerekmez. Ve gebelik süresince olsun, çocuğun bakımı süresince olsun, ki bu da 2-5-10 yıl süren emzirmelere bile varabilirdi, kadında cinsellik hormonlarından çok, cinsellik hormonlarını baskılayan hormonun gelişimini artırır.

Bu yüzden, analar ile çocuklar arasında cinsel alışverişin yasaklanması, kendiliğinden bir yol bulur. Komünde soyutlama yeteneği arttıkça; ilk cinsel yasak türetimi belki de tıpkı aletin elastikiyete tutunarak gelişmesi gibi, analık hormonlarının gelişimine tutunarak adım adım oluşmuştur.

Kadınların ve analık hareketinin komünde giderek tanrılaşmasının derin kökleri, buralara dek en sağlam ve en eski yollarla uzanır. Veya bu köklere tutunarak gelişecektir. Ama ilkin, o insanlaşan üreyim temeli, ve cinsel yasaklar türetimleri gerekirler. **"Gelişim"** sözcüğü, insan toplumunda sadece kanunların ışığında bir şey ifade edebilir. Aksi halde nereye çekersen oraya giden yuvarlak bir tekerleme olur çıkar. Kanuncul gelişim bambaşkadır; realiteler kanunlara sınımsızca bağlı akarlar.

Erkeklerin çocuklarla cinsel alışverişinin yasaklanması, böyle özel hormonal bir gelişim yolu izleyemez. Tersine üreyimin insanlaşması, erkeklik hormonu testosteronu daha da geliştiren bir cinsel sıkıfıkılık geliştirir. Ayrıca kadınlarda olduğu gibi, aylık periyodlara değil, beslenme ve bakım ile her an işleyebilen mikroskobik sperm hareketliliğine bağlı geliştiği için, kontrol edilmesi daha zor bir psikoloji ve beden örgütlenişle iç içe oluşup olgunlaşır.

Kadın ile erkek tezatlığı, üreyimin insanlaşmasıyla hem yaratılmış, hem de üreyimin insanlaşmasına omuz vermiştir. Hayvan ile insan bölünüşü ve tezadı, üreyimin insanlaşmasını beslemişti. Kadın ile erkek bölünüşü ve tezadı da, üreyim tabanında komün içi cinsel yasakların gelişimini besledi.

Bu besleyişte itici gücü kadının oynadığı, akla en yakın gelen bir temeli barındırıyor. Erkeklerin çocuklarla cinsel alışverişinin yasaklanması da, kadınların ana-çocuk ilişkilerine tutunarak gelişmek zorunda kalmış olmalıdır. Kadınlar çocukları hamilelikten başlayarak büyüttükleri ölçüde, yani işbölümü doğup geliştikçe, bastırılmış ve insanlaştırılmış hayvancıl elemanlar yeni bir insanlaşma evrimine (halkasına) girerler: İnsani ilişkiler; kadın-analık-çocuklar yörüngesine girer; erkek de ister istemez buna uymak zorunda kalır.

Kadınlar-analar takımı çocuklara insancıl sevgiyi, eğitimi, bakımı, düzeni, saygıyı ürettiği; hayvancıl cinsellik baskı altına alınır; cinsel ve bir çok sosyalite açısından daha hayvan kalan erkek, komünde olumsuz tezadını daha fazla sürdürmez. Kadınlar veya analar ile erişkin kızlar birlik olurlar, erişkin erkeklere, yani bilinmeyen babalara karşı cepheleşirler. Veya cinsel alışveriş sadece erişkinler arasına hapsedilme sonucunu doğurur. Bu, giderek nineler-dedeler-anne-babalar ve erkek kız kardeşler grubuna yol açar.

Cinsel yasakların birinci ilerleyişi bilinçli olamayacağına göre, bu yolu veya

buna benzer bir yolu izlemiş olmalıdır.

Her ne şekilde olursa olsun, cinsel yasaklar gelişimi kaçınılmaz bir yoldur. Çünkü temeldeki Siklus: Hayvancıl üremenin insancıl üreme sistemine dönüşmesiyle cinsel yasak biçiminde kurulmuştur. Bu temel kendisini komün içerisinde yeniden üretmek ve insancıl üreme eserini tamamlamak zorundadır.

İnsancıl üreyimin olgunlaştığı yer ve zamanda, insancıl üretim (geçim koşulları) hız kazanmaya başlar; gördük. Ve kutsallaştırmalar, üreyimden çok üretim temellerinden determinizm bulmaya başlar. Fakat bu iç içe gelişen, baştan beri komplike bir olgudur. Üreyim ile üretimin diyalektiği her toplum ve her çağda orijinal özellikler gösterir. Genel kural somut şartlara göre uygulanabilirse ve insanlık, tarih içindeki kutsallaştırma prosesini göz önünde tutabilirse, yerli yerinde tasnifler insanlık kültürüne ve teolojiye ışık tutabilir.

Kutsallaştırma prosesinin ilk halkasında üreyim zaruretleri (cinsel yasaklar) başrolü oynamıştır. Kutsallaştırma (tanrı fikrinin doğuşu: totem) fikirlerinin cinsel yasaklarla olan bağıni biliyoruz: İnsan ruhu-benliğidir. Bütün fikirlerin kaynağı insandır. Fakat ilk insan, atalarında tanrı fikri üretir gibi bilinçle veya bilinçaltıyla doğrudan kişi aklından çıkmamıştır. Adeta bize toplumsal gidış kanunlarını çözöürmeyi cezbettiren *KOMÜNAL* bir yol izlemiştir.

Çünkü kişi, *birincisi*: Komünal bir çekirdek içerisinde ayrılmaz bir eleman olarak bulunur. *İkincisi*: Kişi henüz bugünkü gibi bağımsız fikir üretip tartıştılabilecek soyutlama olgunluğunda değil, tersine ancak komün dolayısıyla davranabilecek sosyal hayvan olma yolunda (hayvandan henüz ayrılmış) bir varlıktır.

Bugünün kişisi, sosyal hayvan olma yolunu çoktan katetmiş, sosyal hayvanlığından da kurtulmaya çalışan; gerçekten insan olma yoluna girmiş bir varlıktır. Bu, her türlü hayvanlığını bilinçlere çıkarma yoluna girmiş insan demektir.

Bu açılardan; komünal insanın tanrı inanışına sapışı, modern klasik bilimin sandığı gibi kişi yarattığı değildir. Komüncül bir yaratıştır.

Ne demek, komün elbirlik olup tanrı fikrini mi yaratmıştır? Hayır, ilk insan komünü (kişileri) henüz hayvanlıktan çıkamamış veya henüz sosyalleşmeye başlamış olduğundan, her keşfini planlayarak yapmak yerine, kendiliğinden doğal gidışın dayatmaları yolundan yapmak zorunda kalır. Yani toplumsal kanunlar çıplacık etki ederek, insanı güder: Bilinç demek, toplum demektir, bilinç altıysa hayvan.

İşte bu nokta da; toplumun kanunları, cinsel yasak dolayısıyla komünü yeni inanışlara sevkeder. Tanrı inanışının oluşumunu çözmek, bunun gibi başka komüncül her elemanı çözümlenmek, ancak komüncül kanunları çözmek ile elde edilebilecek bir durum yaratır.

Daha doğrusu hayvanlıktan insana geçişin mekanizması, gördüğümüz gibi cinsel yasaklarla kurulmuştur; bugünün önyargısıyla sandığımız gibi üretimin mekanizmasıyla kurulmamıştır. Çünkü üretici güçlerin yaratıcısı da, gördüğümüz gibi üreyim (cinsel yasak) zaruretleridir. Bu yüzden tanrı'nın yaratılışı da daha başka bir mekanizmaya uymaz.

Ama "*kişi'nin* bu yaratışta hiç mi rolü olmaz?

"TANRI" TOTEMİN DOĞUŞUNDA KOMÜN VE

KİŞİ'NİN ROLLERİ

Hayvancıl üreme ve yasama güdüleriyle birlikte düşünme-yargılama duygulanım faaliyetlerine kendiliğinden getirdiği yasaklamayla, insanlaşan üreyim sistemi "kişi" beyninde, o zamana kadar görülmemiş bir mekanizma kurar: Şuur-altşuur tezadı, kişinin beynini (düşünme-yargılama-duygulanma yeteneklerini) sonsuz gelişimli bir organ haline getirir. Fakat bu ilkin, üreyim sistemine bağlı kaldıkça, çok ağır gelişir. Ancak üretici güçler geliştikçe, toplum biçimleri gelişimi hızlanır ve beynin gelişimi de buna ayak uydurmak üzere mekanizma çalıştırımı hızlandırır. Ama yine de ilk temeller aşılamaz, kalır.

İşin bu yanı, cinsel yasakların kişi beynini örgütleyiş yanıdır. Bu tek yanla kalırsak, gelişim kanunlarının temeli olan Siklus'tan ve sonra gelen cinsel yasaklardan hiçbir şey anlamamış sayılırız.

İnsanlaşan üreyim sistemi, kişinin düşünme mekanizmasını yaratırken, diğer yandan kişiyi kuşatan ortamı; komünü yaratır.

Kişi beyni, tek başına yaratılmamıştır. Komün içerisinde, komünün en sağlam insan temeli olarak, fakat komünün bir elemanı olarak yaratılmıştır. Bu yüzden kişi, toplumsal gidişten ve kanunlarından bağımsız düşünüp davranamaz. *Bu, her çağda geçerli bir genel kanundur: Komün'ün insan toplumunda yaratılış kaynakları açısından kanuncul hükmü, ancak insan türü başka bir varlığa dönüşebilirse tartışılabilir duruma girer. İnsan varoldukça, toplumsal bir yaratık olarak var olacaktır.*

Bu noktada; "her şey toplumun egemenliğinde işler" anlamını çıkarmak da, toplumsal kanunlardan hiçbir şey anlamadığımızı açık eder. Komün, atom ve hücre gibi, kendi iç elemanlarının sentezinden başka bir şey değildir. O halde komün iç elemanlarıyla; iç elemanlar komün ile birlikte düşünülmek zorundadır. Diyalektik yaratılışların ve yaratılışların kökü budur. Bu köke (Siklus temeli) vakif olduğukça, insan toplumunun uyum mekanizmaları bilinçlere çıkarılabilir.

Konumuz açısından, durum farklı değil; tersine daha fazla ince ayrıntı ve insanlık tarihi kadar topyekûn (objektif) düşünme gerektirir.

Kişi elemanı, komün ile birlikte, insanlık tarihi içinde göz önünde tutulmadıkça, skolâstik yaklaşımlardan kurtulmak hepimiz için güç olmuştur ve olacaktır.

Kişi ilkin, sonra gelen üretimin baskın olduğu çağlardaki gibi, bilinçlenmeye başlayan (sosyal hayvanlığından sıyrılan) bir eleman değildir. Tersine, henüz hayvanlıktan sıyrılmaya çalışan, sosyalleşen (komünleşen) bir elemandır. Dolayısıyla; diğer elemanlarda olduğu gibi, komüne giderek sonsuzlaşan ve kuvvetlenen bağlarla bağlıdır. Yani, modern sınıflı toplumda olduğu gibi, komün parçalandığı için "*bağımsız*" gelişim tutturmuş elemanlar süreciyle karıştırılmaya gelemmez. Kişi, modern çağımızın sorumluluğunda ve sorumsuzluğunda olsa bile, sonuna dek bağımsız gelişemez; hepsi Siklus temelini diyalektik yanıyla işleyip gelişim bulur. Durum, modern kişi için bile böyleyken; ilkel kişi henüz Siklus temelini içindedir; komünden ayrılmamıştır.

İşte bu sebeplerle; kişi ilkin bilinçsizdir. Toplum (komün) davranışı, kişinin bilinci yerine geçer. Komün ne yaparsa, kişi onu düşünür ve onu yapar. Eğer kişi komünden ayrı baş çekiyorsa, o kişi hayvancıl cepheye kayıyor demektir. Çünkü henüz bölünüş, insanlık ile hayvanlık arasındadır. Şuuraltı hayvanlıktadır.

Şuur (komün) hayvanlığı şuur altına hapsederek varolur. Bunu da bilinçle değil, üreyimin zaruretleriyle (cinsel yasak ile) yapar.

Demek cinsel yasakların, üreyimden gelen dinamizmle insan beyninde düşünce-yargılama ve duygulanım yaratışı tek başına değil, toplum (komün) dolayısıyla olur.

Bunu akıllardan çıkarmadan ilerleyelim. Peki, nasıl oldu da cinsel yasaklar tanrı (totem) inanişine doğru gelişebildi?

Modern "kişi" önyargımızdan kurtulduysak; yani komün biliminin gösterdiği gerçekler doğrultusunda Siklus temelini kavradıysak, işimiz kolaylaşır.

Komün üreyim zaruretleriyle ateş-mağara (teknik coğrafya) ilerleyişleri yapabildikçe, toplayıcılıktan avcılığa doğru bir adım daha gelişim bulur. Komünün konsantrasyonu başkalaşır: Komün, en çok avlayabildiği ve ilgisini çekerek alışverişte bulunduğu hayvanda yoğunlaşır. Dolayısıyla "kişi" beyni her şeyiyle bu hayvanla dolup taşar. En ilk animizm aşılır, animizm genel cancı anlayışından sıyrılarak, bir tek tanrıya (totemizme) doğru evrime uğrar. Çünkü, önce komün henüz kan teşkilatlarına bölünmemiştir; komün ilk cinsel yasak ilerlemesiyle sadece bir tek ana kan haline gelebilir. İkinci cinsel yasak ilerleyişi komünü yavrulara bölünmüş, totem tanrılar tek tanrıdan çıkarak, çok totem tanrıya çoğalır. Sonradan bu teklik-çokluk yeniden insan tanrılar içinde de tekerrür edecek ve en son, gökselleşen tek tanrıcılığa dönüşecektir.

Şimdi tekrar başa dönelim: Bu gidişte cinsel yasak gelişiminin iki yanlı etkisini hatırlayalım:

1- Cinsel yasak, kişi yanından, kişi beyninde şuur-altşuur örgütlenişini yeni bir soyutlama gücüne çıkarırken;

2- Toplum (komün) yanından, komünü genel dağınlığından, hayvancıl sürüye kaçan örgütlenişinden; daha insancıl teşkilatlığa doğru sürükler. Dedeler-nineler; anneler-babalar ve erkek-kız kardeşler arasında evlenme grupları olan bir tek ana kan teşkilatına doğru geliştirir.

Bu gelişim, ateş ve mağara ve yeni ev elemanlarını hazmederek, yeni bir çağın evrimini geliştirmeye hizmet ederken; kişi beynini ve komünü, animizm anlayışında yeni bir evrime (totemizme) doğru geliştirir.

Bu ilerleyişte kişinin rolü ne kadardır?

Şüphesiz ki, cinsel yasaklar; hem kişiyi, hem komünü yarattığına ve yeniden ürettiğine göre; düşünce gelişiminde komün kadar kişinin de payı olması gerekmez mi?

Bu nokta da doğru yanıt: Kişinin toplum dolayısıyla düşünüp etki ettiğinden aranabilir:

Unutmamalıyız, henüz kişi daha çok potansiyel, işlenip zamanla olgunlaşabilecek bir elemandır.

Bu prose hatırlardan çıkarılmaksızın, şöyle düşünülebilir: Hayvan hayvan iken, kendince bir düşünme-yargılama ve duygulanma elastikiyetine sahip ise; sosyal hayvan durumuna girmişken, bir takım işaretler diline, hatta iki heceli dil gelişimine ulaşmış bulunurken, neden düşüncesiyle totemizmin keşfinden katkısı olmasın?

Çok doğru: Elbette kişi, cinsel yasaklarla, daha doğrusu cinsel yasak gibi etkide bulunan üreyim sistemiyle ve arkadan gelen komün içi cinsel yasaklarla sosyalleşmiş ve bir benliğe (ruha) sahip olmuşsa; bu komünün oluşumunda etkiler. Fakat unutulmamalıdır; bu gelişim, komün olma zaruretlerinden bir

adım geriden gelir. Aksi halde komünü kişinin yaratmış olduğu tartışmalarına bile girebilir. Bu, çok yanlış olur. Çünkü üreyimin zaruretleri, hayvancıl bireyi komün olmak hedefiyle bastırmak zorunda kalmıştır. İnsanlaşmanın yayı (Siklus temeli), hayvancıl üreme ve ilh. güdülerini bastırarak, enerjileri toplumsal yüceltmeyle sevk etmek üzere kurulmuştur. Bu, kişiyi, toplumla birlikte ancak bir adım geriden geliştirerek yaratır.

Bu kurallar akıldan çıkarılmadan ve olaylar içerisinde dikkatlice kullanılarak, kişinin düşünce payları üzerinde çok yönlüce durulmalıdır.

Toplum, kişi beyni olmaksızın varlığı bile düşünemeyeceğine göre; daha aletin keşfinde bile; hayvancıl düşünme yetileri açık seçikken, elbette en ilk animizm inanışları da, sonra gelen totem inanışları da kişi beyinde canlanıp tutunurlar. Fakat toplum (komün) dolayısıyla.

Bunu, farklı açılardan irdeleyelim:

SİKLUS TEMELİ-CİNSEL YASAK-KİŞİ RUHU VE "KUTSAL RUH"UN DOĞUŞU

Öncelikle insan ruhu yaratılmış bulunmasaydı, ne animizmin ilk aşaması, ne de totemizm aşaması var olmazdı. Çünkü toplum, dolayısıyla da olsa kişi ruhunun, beyinde şuur-altşuur örgütlenişleriyle gerçekleşmesi olmaksızın kutsal ruh: Tanrı inanışı doğamazdı.

Kutsal Ruh, son duruşmada toplumsal kanunlar dolayısıyla da olsa, kişinin ruhsal eğilimlerinin abartılmış yansımasından oluşmuştu.

Kutsal Ruh, son duruşmada adı üzerinde, manevi bir "Ruh" idi. Ve her yanından insanlı (toplumsal) aktivitelerin yansıması akıyordu.

Animizmin ilk canlı kavrayışı olmasaydı, animizmin totemci (kutsal ruhçu) kavrayışı da gelişemezdi. Fakat her ikisi de insan ruhundan çıkagelmişlerdi.

İnsan ruhunu (şuur-altşuur tezdinin beyinde örgütlenişini) yaratan ise; cinsel yasaklardı.

Bu noktada bir hiyerarşiyi tartışırsak veya aydınlatırsak, kutsal ruhun temeli olan insan ruhu daha iyi kavranabilir.

İnsan ruhunun oluşumu ve gelişiminde şimdiye dek iki çeşit cinsel yasaktan söz ettik:

1- İnsanlaşan üreyim sistemi dolayısıyla, her türlü hayvanlığa getirilmiş cinsel ve sosyal yasaklar bütünü. Dolayısıyla, hayvancıl bütün enerjilerin toplumsallaşması yolundan komünün temel elemanlarıyla oluşması.

2- Komün içinde akrabalararası cinsel alışverişe karşı getirilmiş cinsel yasaklar zinciri.

Acaba hangisi, insan ruhunu oluşturmada ve soyutlama gücünde daha etkin rol oynamıştır?

Elbette birincisi daha temellidir ve ikinci cinsel yasak ilerlemelerini yaratan da birincisidir. Çünkü çok daha kapsamlı gelişim göstererek, komünü tüm elemanlarıyla birlikte yaratan üreyim zaruretlerine sahiptir.

Üreyim zaruretleri, komünü yaratan hayatın bütünüdür. Hem yasakladığı hayvancıl güdülerini ve düşüncelerini kapsar; hayvancıl elemanları bastırarak, insanlı şuuraltı yapar, hem de komünü yaratan elemanları oluşturarak, bilinç durumuna sokar.

Sonra gelen komün içi cinsel yasaklar, yine üreyim zaruretleriyle oluşmakla

birlikte; daha dar kapsamlı veya hedeflidir: Komün içerisinde ebeveynlerle çocuklar arasındaki cinsel alışverişi yasaklar.

İkinci cinsel yasak gelişimleri de aynı zamanda sosyal yasakları da besler; komünü tüm elemanlarıyla etkiler ve kutsal ruh (tanrı) inancının doğuşuna yol açar. Fakat bu yaratış dolaylıca olur. Birincisi: Var olan bir temelden yola çıktığı için, yaratıcı etkisi birinci temelden ötürüdür. İkincisi: Doğrudan insanın şuur-şuuraltı örgütlenişine etki ettiği kadar, doğrudan komünün teknik-coğrafya üretici güçlerine etki edemez. Kişi ve komünde yarattığı örgütlenişler dolayısıyla, üretici güçler gelişimine etki eder.

Üretici güçler gelişimi ve komün, bu ilk aşamalarda, yine en çok Siklus temeli olarak belirlediğimiz birinci yasaklar bütünüyle dinamizm bulur. Ve ikinci komün içi cinsel yasaklar gelişimi de bu yüzden birincisinin eseri olur.

Buradan alacağımız dersler şunlardır:

1- Animizmin ilk canci aşaması bu yüzden hiç de küçümsenmemelidir. Unutulmuş veya anlaşılmamış oluşu, o ilk aşamanın değerini küçültmez, tersine üzerinde daha çok düşünmemizi ister.

Demek animizm: Toplum dolayısıyla, insan beyninin çimçim dünya görüşüdür. Toplumun bulunduğu kolektif aksiyonu, avcılıktan çok, toplayıcılık aşamasındadır. Bitki kökleri, ot, böcek, küçük hayvan, meyveler, yemişler, çiçeklerdir. Dolayısıyla animizm de yani soyutlama gücü de buna göre olur. Dağınık bir kolektif emek, dağınık bir konsantrasyon (yoğunlaşma) getirir. Soyutlama sentezi, genel bir cancılık (animizm) olur. Kutsallaştırmaya yoğunlaşma gücü elvermez. Fakat böyledir diye, o aşamada kutsallaşmış olmasa da, doğa faaliyetlerini ruhsuz kavrayış gelişmemiş olamaz. Çünkü, kolektif emeğin ve kolektif konsantrasyonun (insan benliğini yoğunlaşma ve soyutlaşma gücünü) geliştiği yerde bedenden aynı bir ruh sezisi doğmuş bulunması gerekir. Ancak bu, bir ön aşama halindedir. Ve kutsallaştırma seviyesini vermez.

2- Komün, içinde gelişen ilk cinsel yasakta, kolektif aksiyonu, kendi içinde evlilik grupları yaratarak, biraz daha yükseltmiştir: Toplumcul yöneliş ve yücelişler, daha da artarak kolektif emeği yoğunlaştırmıştır. Toplayıcılıktan avcılık aşamasına geçildikçe, daha çok kolektif emek ve komünün yüceltilmesi bir adım daha yer kazanmıştır.

Diğer yandan, kişinin beyin örgütlenişi yeni yasak ve gelişmelerle daha da pekişerek, konsantrasyon ve soyutlama gücünü iletir. Ve kolektif emek dolayısıyla; konsantrasyon ve soyutlama gücü işleyerek, komünün sembolü olan toteme ruh kazandırır. Ve o ruh, kolektif emeğin totem üzerinde yoğunlaşmasıyla kutsal ruh haline gelir.

Özetle: Üreyim sisteminin zaruretleri, asıl olan temeldir. Komününü kolektif aksiyonunu (emeğini) + kişinin ruhunu + ilk animizm temelini + sonradan gelen cinsel yasakları yaratan da bu temeldir.

Arkadan gelen cinsel yasak, daha çok komünün kolektif emeğini ve kişi beyninin ruhi örgütlenişini pekiştirdiğine göre, kolektif emek konsantrasyon soyutlama gücü gelişerek, animizm temelini kutsal bir ruh varlığına sahip totem tanrı anlayışına doğru sürükler.

Böylece her yerde her daim hazır ve nazır kutsal tanrı ruhu doğmuş olur.

İLK TANRININ YERİ VE ZAMANI

Totem tanrının (kutsal ruh anlayışının) ilk doğuşu, vahşet çağının hangi evresine rastlar?

Bu tarih, en doğru olarak belki ateşin en ilk kullanıldığı Sinantrop çağına dek götürülebilir. Sinantropolar, zamanımızdan yaklaşık 400 bin yıl önce Pekin civarında yaşamışlar ve ateş ile mağarayı kullanmışlardır. Choukoutien mağarası ve içinde bulunan ateş yakılmış ocak, taş aletler, kırılmış kafa tasları, kemikler gibi fosil belgeler (1921-1939) bunu ispatlamaya yeterli bulunmuştur.

Bu çağ, aşağı vahşetin sonlarına doğru uzanır. Orta vahşet çağına geçişi hazırlar. Ateş-mağara ve av hayvanlarında ilerleme bu çağda başlamış hatta gelişmiş görünür. Fakat, henüz buzullara karşı ateş kullanımı süreklilik kazanmamıştır. Ateşin kullanımının kurallaştığı çağ, Neanderthal çağı (orta vahşet) olacaktır.

Sinantropus çağında totem belgeleri bulunmaz. Neanderthal çağında; kimsenin inkar edemeyeceği totem belgeleri ve ölü gömme, hatta ilkel de olsa eşyalarıyla ölü gömme belgeleri, konuyu aydınlatır.

1- Bu çağa ait olan, bulunabilmiş, yeryüzünün bilinebilen en eski totem belgeleridir. Emil Bahler 1903-1927 yılları arasında Alplerin yüksek tepelerinde üç mağara bulmuştur. 1903-1908'de Wildkirchi mağarasını; 1917-1922'de Brachenloch mağarasını; 1923-1927'de Wildermannisloch mağarasını bulmuştur. Mağaralardan birincisi ve üçüncüsü, deniz seviyesinden 2100 metre yukarıda, ikincisi de 3000 metre yukarıda bulunur. Ki, üçüncü buzul arası döneme tarihlenir: Zamanımızdan 75-100 bin yıl öncelere çıkar.

İkinci ve üçüncü mağaralarda 80 cm yüksekliğinde örülü taş duvarlar ve içinde özenle yerleştirilmiş "*mağara ayısı*" kafatasları bulunmuştur. Kafataslarının bazılarında küçük delikler vardır. Birisinin göz oyuklarına kendi kemikleri sokulmuştur. Bir diğeri, yine kendisine ait kemiklerinin üzerine konulmuştur. (**Das Alpine Paleolithikum der Schweiz**, 1940. E.B)

2- Almanya'da, Velden yakınındaki Petershöhle mağarasında; dolap benzeri bölmelerde beş mağara ayısı kafatası, bacak kemikleriyle birlikte bulunmuştur. 1916-1922 yılları arasında, Konrad Horman'ın kazıları. (Nürnberg 1923, p: V.M)

3- Yine, yeryüzünde bulunmuş bu en eski ölü gömme fosilleri de hemen aynı tarihlere aittir.

Güney Fransa'da da (la Ferrassie'de) bulunan bir mağarada, törenle gömüldüğü anlaşılan iki yetişkin Neanderthal insan ve iki çocuğun mezarı bulunmuştur. Yetişkinlerden birinin kadın olduğu düşünülüyor; bir çukur içine çömelmiş biçimde gömülmüştür. Bacaklar gövdeye çekilmiş, kollar ise göğsüne dayanmış durumdadır. Diğer yetişkinin cesediyse, sırtüstü, bacakları toplanmış durumda, fakat bir çukur içinde değildir. Baş ve omuzları, taş parçalarıyla korunmuş gibidir. Sırt üstü yatan çocuklar ise; siğ mezarlar içindedir. Yakınlarındaysa, kemiklerle, yabancı öküz külleriyle ve başka hayvan kalıntılarıyla dolu bir çukur bulunur. (Henry Fairfield Osborn, "**Men of the Old Stone, age**, 1918)

4- Yine aynı bölgede, on altı yaşında bir genç, uykudaymış gibi gömülmüştür. Baş sağ kolunun üstünde yatar, düzenlice parçalanmış çakmaktaşı parçalarının üzerine konulmuştur. Burada önemli belge: Çok güzel bir son dönem (geç) aşölen baltası ile birlikte gömülmüş olmasıdır. Balta, elinin hemen yanındadır.

5- Güney Fransa'da, Dardogne'de la Chapelle aux Saints'te, 50-55 yaşlarında

bir Neanderthal mezarı bulunmuştur (erken Mousterian dönemi Neanderthal insanı). Doğu-batı yönünde (güneşe göre) uzatılmıştır. Yanında deniz kabukları, Mousterian çakmak taşları ve tüylü gergedan, at, ren geyiği ve bizon kalıntıları bulunur. Sevdiği yiyecek, süs ve av hayvanlarıyla gömülmüştür.

6- Paleolitik (Orta vahşet) ayı tapıcının kalıntıları, tüm kutup bölgesi çevresinde yayılmıştır.

"Finlandiya'dan Kuzey Rusya'ya, tüm Sibiry'a'dan Alaska'ya, Labrodor'dan Hudson Körfezine; Finler ve Lagonlar, Ostyaklar ve Vogullar, Amur Irmağı bölgesi Orotçileri, Gilyaklar, Goldiler ve Kamçatka halkaları; Kuzey Batı Amerika sahilinden Nootkalar, Tlingitler, Kwaiutlar ve diğerleri, kuzeydoğunun Algonkileri."

(Leo Frobenius, **Kültürgeeshichte Afrikas**, Harita Zürih, Paidon-Verlag. 1933, s.88-131-132).

Fosil belgelerde, Ayı Tapıcının bütün bir kutup kuşağını kaplaması ve aynı çizgiden; Asya ile Amerika'yı birleştiren köprüden Amerika'ya uzanışı, bu geleneğin köklülüğünü sezdirir. Belki benzer gelenekler çok daha öncelerde başlamış bulunur. Çünkü, ateş ve mağaranın geçmişi, zamanımızdan çok öncelere, 400 bin yıl öncelerine kadar gider.

Fakat şunu da akıldan çıkaramayız: Cinsel yasaklar uzun denemelerden sonra tutunduğu gibi, soyutlama, konsantrasyon gücü zamanla pekişebilir. Ve pekişen her aşama, ne kadar uzun sürelerde pekişmiş ve gelenekleşmişse, o kadar da zor toplum hayatından silinebilir.

Bunu nereden anlıyoruz?

Vahşet çağı tarihinde ardı ardına gelen insan türlerinin, fosilleri, bilhassa insan beyni gelişimi hakkında bilgiler elde edebilen kafatası fosilleri, Pitekanthroplardan başlayarak, hep bugünkü insan beyni gelişimine doğru basamakları adım adım doldurur.

Bu kafa kubbesi açılarından da kafatası, hacimsel gelişim açılarından da görülebilir. Kafataslarının iç gelişim izlerinden, beyin gelişim yönleri ve kaliteleri de izlendiğinde; durum değişmez:

İnsan beyni önce ön beyindeki düşünce ve dil beynini geliştirinceye kadar; vahşet çağı boyunca, beş duyusunu aşırı zorladığı anlaşılmaktadır. Pitekanthroplarda beyinleşme, boyun kaslarından kurtulmanın verdiği hızla, arkadan başlayarak büyür fakat bunda beş duyu kullanımının etkin bulunduğu, arkadan gelen Neanderthal tiplerde; had aşırı olarak ortaya çıkar. Hacim olarak 1725 cm küp'e kadar gelişen beyne, sırf büyüklük olarak bakanlar, Neanderthal'i şimdiki insandan daha beyinli sayarlar. Bu, çok yanlıştır. Neanderthal'in beyni, arka tarafa doğru aşırı gelişirken, ön beyin pek gelişmiş bulunmaz. Arka beyin, beş duyu beyni açısından gelişkin olduğunu gösterir. Bu gelişkinlikte, buzullarla cebelleyen Pitekanthropların da payı olmalıdır. Tıpkı ön beyinleri şimdiki insan beyninden farklı olmayan Sapienslerin beyin gelişiminde olduğu gibi. Bir sonra gelen basamak, bir önceki basamağın çabasını da gösterir. Çünkü sonra gelen sentez, önce gelenlerin çabaları sonucunda tur atlar.

Tıpkı bunun gibi; kutsallaştırma prosesi de böyle adım adım gelişerek hazırlanır. Neanderthal insanda yüzbini yıl önce görülen Ayı Tanrı (totem) inancı, daha önce totem inancı biçiminde olmasa da; komünün ilgilendiği, henüz sırrına eremeyip yoğunlaştığı ve yararlanma yollarını bulurken; tehlikeli yanlarını da öğrendiği bitki ve hayvanlara karşı, sempati-hayranlık ve korkular

beslemesi (düşünce-yargılama ve duygulanım sentezleri) doğal olarak düşünülmelidir.

Nitekim, beşinci uluslararası Antropolitik ve Etnolojik Bilimler Kongresi'nde, 1956 yılında, Pensilvanya'da ve Güney Afrika Johannesburg Witfatersrand Üniversitesi'nde Dr. Raymond Dart, Taş Çağı Öncesi'ne (Pre-Litik) ait belgelerde; zamanımızdan 600 bin yıl öncelere dek götürülebilen tarihlenmelerle, öldürülen hayvanların baş ve kuyruklarının kesildiğini kanıtlamıştır.

Baş ve kuyruk kesimi, henüz kutsallaşmayla ilgili olmasa da, komünün sevdiği, korktuğu, onu avlamakla iftihar ettiği ve onları taşıyarak kendisini kanıtlayan semboller edindiğine ilişkin olabilir.

Bu, şimdiki avcı gelenekli insanların, avladığı hayvanları ev ve işyerlerinde teşhir etmelerine benzetilebilir. Teşhir ettikleri hayvan başları veya organları, hem avcının, hem de avın yüceliğini kanıtlar.

Aradaki önemli fark; komünün kolektif emeğidir. Ve semboller bir miktar daha yüceltim kazanırken, gerçekte komünün yüceltimini ifade ederler.

Cinsel yasaklar tutundukça, bu semboller giderek komünün veya komün içerisindeki kan teşkilatlarının sembolleri olacak; soyutlama-konsantrasyon gücü arttıkça da, semboller kutsallaşacaktır.

Zamanımızdan en az 500-600 bin yıl önce başladığı düşünülebilecek bu semboller, Neanderthal insan çağında, Koca Mağara Ayısı biçiminde (yoğunlaşılacak nesne ile değişerek) sembolleşmiş ve hafifçe kutsallaşmıştır.

Sonra gelen Sapienslerde kutsallaştırmalar daha ciddi ifade tarzları kazanırlar. Derin mağara köşelerine saygıyla yapılmış totem resimleri ve heykelleri, bunu fazlasıyla kanıtlar. Komünde cinsel yasaklar geliştikçe, kolektif emek ve konsantrasyon ile soyutlama gücü ilerler. Ve komünün sembollerinin kutsallaşma derecelerinin artışıyla sonuçlanır. Kutsallaştırmalar, komünün kolektif emeği geliştikçe adım adım katmerlenecektir. Bunun en büyük örneğini, ilk ana Irak medeniyetine geçişte görürüz: En büyük kutsallaştırma sikli' orada gerçekleşir. Çünkü medeniyet, deniz seviyesinden aşağıda bulunan balçığı, kereste, zift, taş, toprak ile yüzlerce yılda doldurarak, sulama kanalları açarak, yoğun komün emeğiyle ve ön tarihsel devrimlerle (demir tekniği olmaksızın) doğabilir. Gerçi bu aşamada komün artık üretim zaruretleriyle davranmaya başlamıştır. Fakat komün, yine komün olarak davranma gücünü yoğunca taşır. Ve kutsallaşmanın *KATMERLENİŞİ*, bu yüzden görülmemiş ölçülerde artarak; bütün insanlığın kutsallaştırma temellerine tesir ederek, derece derece yerleşir.

Demek:

1- İlk üreyim zaruretleriyle (birinci Siklus temellerindeki hayvanlığa getirilen yasak ile), ateş, mağara, av alanlarında gelişme olur.

2- Ve animizm kavrayışı, yavaşça, sembolleri filizlendirir. Bu aşamada ifade tarzı zayıf, fakat o derecede de düşünce-duygu potansiyeli fazladır.

3- İkinci komün içi cinsel yasaklar, Siklus'tan gelen hızla (ateş-mağara, yeni av alanlarıyla) tutundukça, komünün kolektivizmi ve konsantrasyonu gelişir. Dolayısıyla soyutlama gücü artar. Semboller yavaşça ve hafif bir şekilde; kutsallaşma ile dolarlar: Kutsal Ruh (Tanrı) doğmuş olur. Komün'ün animizmi, artık kutsal totem sembolüne ulaşmıştır.

4- Geriye, komünün sembolü olan Kutsal ruhun, Ayı'nın bedeninden çıkarak her yanda dolaşması kalır. Komünü, kolektif emeği, kolektif düşünce

ve duygulanımları arttırdıkça; şuur-şuuraltı tezdadı içine giderek, daha fazla komüncül faaliyetler katılmış olur. Ve kutsal Ayı Tanrı, komün insanların sadece günlük yaşantısında kalmaz, rüyalarında da dolaşır. Böylece kutsal ruh, her yerde, her daim hazır ve nazır hale gelir.

5- Giderek bu durum, komün dili geliştikçe; sistemleşir-gelenekleşir-düşünceleşir (mitolojinin dilleşmesi), gerçekleşir. Artık ölüm gerçekliği yeni boyutlar kazanır: Ölenlerin, gömülüş biçimleri; çömelerek, uzanarak, uyur biçimde, çukur içine, çakmak taşı üzerine ve sevdiği av kemikleriyle-eşyalarıyla gömülüşü; *ölümden sonra da dirim (yaşam)* olacağı düşüncesinin, bundan belki de 100-200 bin yıl önceden filizlendiğini anlatır.

Demek, bedenden ayrı "ruh" anlayışının kökeni, ilk animizm temellerine dek uzanabilir. "*Ruh*"çu anlayışın varolması için kutsallaştırılmış olması gerekmez. Kutsallaştırmalar, sadece "ruh"çu anlayışın derece atlayışını ifade ederler.

Çünkü, kutsallaştırmaların temeli, "*ruh*" değil, komünün Siklus temelinden hız almış olan:

1- Komünün kolektif aksiyonu (emeği),

2- Ve konsantrasyon-soyutlama gücünü yoğunlaştırıp arttıran, insan ruhudur:

3- Sonra gelen komün içi cinsel yasaklar, bu gidişe insan üretici gücü yanından etki ederek, konsantrasyonu ve soyutlamayı yükselterek, kutsallaştırma sıçramasına hız kazandırır.

Bu yüzden, kutsallaştırmalardan önce, animizmin ilk cancı aşaması varsa, orada hafif dozlarda da olsa, bedenden ayrı bir "*ruh*" anlayışı, ilkel olarak belirmiş bulunur. Kutsallaştırmalar, bu temellere tutuna tutuna, halka halka gelişirler. Ve bunun için çok doğal bir şekilde, insan beynine ve bedenine komün dolayısıyla nüfuz ederler.

İmdi bu ayırmda, animizmi ve kutsallaştırma gelişimlerini, beyin faaliyetleri açısından da kavramak üzere; şuur-altşuur örgütleniş ve gelişimlerine kısaca göz atmalıyız. Çünkü bu aşamada beyin faaliyetleri, yabancılaşma, sansür ve kutsallaştırma yol ayırımına girmiş olur. Bundan sonra gelececek olan proselerde, beyin faaliyetlerinin ve mitolojilerin (kültürlerin) çözümlenmesinde, bu yol ayırımının bilinçlere çıkarılması büyük rol oynayacaktır. Hatırlayalım:

SIKLUS TEMELİ'NİN KUTSALLAŞTIRMALARDAKİ ÖNEMİ VE DÖNÜŞÜMLERİ

Önce, Siklus temeli; kendisini ve düşünce sistemi olan animizmi hazmeder. Kendisini hazmettikçe, birinci halkasını, üretme dinamizmini bulur.

Siklus temelinde, kişi ruhu ve komün dolayısıyla kişi ruhundan yansıyan manevi ruh vardır. Fakat henüz komünün *ANGAJE'si* yoğunlaşmadığı için kutsallaşmamıştır. Komünün kendisi de, faaliyetleri de, toplayıcılık aşaması gereği dağınıktır; dolayısıyla angajesi de dağınık olur.

Toplayıcılıktan avcılığa geçildikçe, komünün angajesi (kendisini derli toplu olarak bir iki olaya, besin, barınım nesnesine verip bağlaması) koygunlaşır. Ancak bu şaşkınlık-korku, hayranlık derecelerini aşamaz. Bu aşama da, kutsallaştırma yok; fakat kutsallaştırma prosesini başlatacak bir yorum tıkanıklığına girilmiştir. Angaje, bilgi derinliğini getirdikçe sorular çoğalır; insanın faaliyetleriyle doğanın faaliyetleri tatminkar açıklamalar bulamaz hale

gelir.

Animizmin açıklayıcı mekanizması veya tekniği olan insan bedeninden ayrı "ruh"çu izah yetmez. Yeni bir soyutlama, yorum gücü gerekir. İşte bu aşamada Siklus, yeni bir cinsel yasak devridaimine girdikçe, beyin faaliyetleri bu gücü, kutsallaştırma prosesine giderek bulur.

Bedenden ayrı, doğa faaliyetlerini açıklamakta bilmeden kullanılan insanın ruhu, ruhçu anlayışı, komünün angaje olduğu (en çok yararlandığı) nesneye bağlandıkça ve onu aydınlatamadıkça kutsallaştırır.

Animizm, böylece yeni bir halkaya girerek; kendisini kutsal ruh tekniği (totemizm) ile aydınlatmaya başlar. Animizmin bu aşaması yani totemizm, insan toplumunun doğadan görünmez bir şekilde bir adım da olsa bağımsızlaşması veya onu coğrafya üretici gücü olarak toplumdullaştırmasının belgesi olur.

Bu aşama da, cinsel yasakların komün içine girmesiyle iç içe gelişir. Siklus temelinde yer alan ve hazmedilen hayvanlığa karşı kendiliğinden üreyim sistemiyle getirilen yasak, artık komün içinde kandaş akrabalararası cinsel alışverişlere sığar. Komün içinde cinsel yasaklar zincirinin birinci halkası, kolay gelişen bir ilerlemedir ve komünü bölmez; fakat yavru KAN teşkilatlarına bölmeye hazırlar. Komün, birinci cinsel yasak ilerlemesiyle, dört evlenme gruplarına (dedeler-nineler; babalar-anneler; çocuklar; torunlar) bölünür, fakat bu hâlâ komünü bölmemiş, kendi içinde evlenme grupları halinde iç teşkilatına kavuşturmuştur. Bu yüzden, henüz bir tek totem tanrı yeterli olur.

Arkadan gelen ikinci-üçüncü cinsel yasak ilerlemeleriyle, komün ayrı ayrı KAN teşkilatlarına (boylara) bölünecek ve her kanın ayrı totem tanrısı oluşacaktır. Böylece tek totem tanrıdan, çok totem tanrıya geçecektir.

Dikkat çeken zaman aralıklarının yorumları ve beyin örgütlenişiyle bağlantıları var:

İlk totem tanrı, en çok zamanımızdan 200 bin yıl veya 600 bin yıl geriye götürülebilir ve daha da beriye, zamanımıza doğru çekilemez. Öyleyse, ilk komün ile ilk tanrısallığın arasında en az 500 bin yıllık bir zaman, animizmin en ilk aşamasının egemenliği var.

Bu süre içerisinde, komün içi birinci cinsel yasağın denenmemesi ve tutunmuş olmaması, pek akla yatkın düşmüyor. Bu bize, beyin örgütlenişleri üzerinde biraz daha yakından düşünmemizi öğütler:

1- *Siklus temeli, sandığımızdan daha fazla kapsamlı ve etkindir.*

2- *Komün içi cinsel yasaklar, sandığımızdan daha az kapsamlı ve daha az etkindir.*

Animizm bu yüzden totemizmin anasıdır ve ona bağlı gelişir.

Kutsallaştırmalar, sonra gelen cinsel yasakların yaratıcılığında çok, Siklus temelinin yaratıcılığına bağlı gelişir. Cinsel yasaklar, üretici güçlerden teknik ve coğrafya'nın gelişimini dolaylı etkilediği halde, Siklus temeli (üreyim zaruretleri) dolaysız etkiler; onları baştan beri yaratan da Siklus temelidir.

Animizm bu yüzden uzun bir ilk aşama geçirdikten sonra, totemizm ile taçlanır veya totemizm tekniğini (tanrısallaştırma metodunu) kullanmak yoluna sapar.

Bir başka şaşırtıcı görünen zaman aralığı: Totemizmin (tanrısallaştırmaların) birinci halkasıyla, ikinci ve üçüncü-dördüncü halkaları arasındaki zaman aralıkları son derece azalır.

Neanderthal insandan hemen sonra gelen Sapiens insan tanrısallaşmaları,

birden fazla totem tanrı tanırırlar. Çünkü komün, ikinci cinsel yasak ilerlemeleriyle, bir çok kan teşkilatına bölünmüş bulunur.

İşin daha ilginç, henüz totemizm halkası en üstün gelişimini tamamlarken, tanrısallık insanlaşmaya, ana tanrıya dönüşmeye başlar. Bu süreç de hazmedilmek için birkaç on bin yıla ihtiyaç duyduktan sonra, insanın tanrısallaşması da süratle ilerler: Kadın-erkek tanrılar sahneyi doldururlar. Bu sürecin gökselleşmesi ve bildiğimiz tek tanrıya dönüşmesi artık birkaç bin yılın işi olur.

Ve animizm, ulu göksel tek tanrıyla nihayet bularak, bilime ve gerçek bilime (tarihsel maddeciliğe) dönüşmesi, artık birkaç yüzyıl içerisinde geçer.

Bunun üzerine, toplum ve beyin örgütlenişleri açılarından durmalıyız. Ana halkayı ve dönüşümlerindeki can alıcı diyalektiği kaçırmamalıyız.

Siklus Temeli'nin olduğu sırada, insan toplumunun ve beyninin örgütleniş ne durumdadır? Şematik olarak gördük: Üreyim sistemi insanlaştıkça, hayvancıl üreyim sistemine ait içgüdüler, bütün yaşama güdüleri ve bunlara ait olan düşünme-yargılama ve uygulanma esnekliklerinin tümü, insan toplum hayatının üretici güçler diyalektiğine sahip bambaşkalığıyla yavaşça baskı altına alınır.

Hatırlarsak, bu baskı altına alınış, 2 milyon yıldan az bir zamanda gerçekleşemez. Antropoidlerin ilk alet kullanışlarından, beyin gelişiminin en az 6-7 endekslik bir sıçrama yaptığı Pitekantroplara veya 8-9 endekslik (39,2) bir sıçrama yaptığı Afrikantroplara kadar olan süre, 2 milyon yıldır. İlk komünün oluşumunu bu tarihlere oturtmak yanlış olmaz. Çünkü, kendisi de Pitekantroplardan sayılan Sinantrapus, ekvator kuşağından, Çin içlerine dek (kuzeye) çıkmış ve ateş ile mağarayı kullanmıştır. Beyincil gelişimi de 40 endeksi aşmış, kafatası hacmi 1050 cm küp civarını bulmuştur.

Demek komün hayatı, çok daha önce başlamıştır ki, beyincil gelişim görülmemiş sıçramalarını yaşar. İlk yasaksız komünü Cavali Pitekantrop zamanında (bir milyon yıl öncelerde) başlamış saymak, ne eksik ne fazla, yerli yerinde bir görüş olur. Antropolojiye bakılırsa, Sapienslere kadar olan insan türlerini insan bile saymamak eğilimleri zayıf değildir.

Yasaksız komünü ne kadar aşağı veya ne kadar yukarı zamanlara çekerseniz çekiniz, şu gerçekten kurtulamazsınız: Hayvancıl üreyim sisteminin, insancıl üreyim sistemine dönüşürken; hayvancıl tüm üreme ve yaşama güdülerinin düşünme ve uygulanımlarının, insan toplumuyla baskı altına alınması gerçeği.

Sakinca şurada başlar: Komün içerisinde baş göstermiş olan cinsel yasaklar, yeni bir yol ayrımı açar. Bunun kesin tarihlenmesi ise, Neanderthal insan türünün son dönemleri olan, zamanımızdan 75-100 bin yıl önceleridir.

İlk alet kullanım belgeleri (3 milyon yıl önce) ve Neanderthal cinsel yasakla ilgili kutsallaştırma belgeleri ortada durdukça, ilk yasaksız komünün doğuş zamanını Pitekantroplardan aşağıya ve yukarıya çekmek, insanlaşan üreyim sistemi gerçeğini (toplumcullaşma olgusunu) değiştiremez.

Bu hesapla, toplum ve beyin örgütlenişlerinin temelleri, biraz daha güvenilir ayrıntılara ve hiyerarşiye kavuşmuş olur.

Pitekantroplar zamanı, yasak tanımayan en ilk komün aşamasında, yekpareleşme prosesine henüz girmiş bulunan insan toplumu aşamasıdır. Ve ister istemez, hayvan bireyciliğinin etkilerini, üzerlerinden henüz kesince

atamamış (horde) haldedir. Sosyal hayvanlığımızın ilk aşamasıdır. İnsan ruhu-beyin örgütlenişi de buna bağlı olarak animizmin en ilk aşamasını dağınık (angaje yeteneği zayıf) olarak yaşar. Çünkü, üreyim zaruretleri henüz toplayıcılık ve küçük avcılık aşamasını aşamamıştır.

Ne var ki, bu en ilkel aşama, daima biz insanları aldatmıştır. Önyargılarımız daima güçlüye-ileriye-gelişmiş olana doğru kurgulanmış olduğu için; konumuzla ilgili olan, başka bir deyişle, angaje olduğumuz proseler, bizi daima hayvanlıktan çıkarıp modernleştiren olgularla süreklilik olarak çıktığımız kabuğu tekmeleyen eğilimlere sürüklediği için, insanlığın en eskide kalmış aşamaları bizi ilgilendirmemiş, ilgilendirdiği zaman bile kötülemeden kurtulmamışızdır.

Bu, kutsallaştırma-yabancılaşma ve sansür mekanizmalarımız gereğidir. Ve o denli de önemlidir. İnsanlığın en ilk Siklus temeli, hayvanlığa ne denli yakınsa, onu o denli dönüşümleri açısından önemseyip ele alacağımız yerde, tersine, daima biraz daha göze batan ileri safhalarını abartıp, eskiyi küçümseyip kötulemişizdir. Kaçınılmaz yanlış ve eksiklerimiz birikerek, bize yine o en eski temeli işaret ettiği zaman bile, o en koyu önyargılarımız (yabancılaşma-sansür ve kutsallaştırmayla dönüşüp yozlaşmış bakış açılarımız), günün angajesi olduğumuz irili yafaklı olaylarının kurbanı edivermiştir hepimizi.

Bereket, birikim artık işaretlerini her yandan yoğunlaştırmaktadır. Öncelikle, aile biçimleri ve kan teşkilatları yoluyla *cinsel yasakların* önemini; Morgan ve Engels araştırmalarıyla bütün dünyaya duyurmuştur. Artık oradan "*Siklus*" dediğimiz devridaim temellerine inmek ve komünün neden tarihin bütün kilitlerini açabilecek biricik anahtarı olduğunu aydınlatmak (daha ikna edici ayrıntılarla ispatlamak) kolaylaşıyordu.

Cinsel yasaklar bize, toplumun (komünün aile biçimleri ve kan teşkilatlarıyla) örgütlenişi-yekpareleşmesini vermekle kalmıyor, insan beyninin şuur-altşuur örgütlenişini (kişinin gelişimini) de aydınlatıyordu. Fakat, cinsel yasaklardan öncesi de olmalıydı. O öncelik az bir zamanı da kapsamıyordu. İlk cinsel yasaklardan en az birkaç milyon yıl daha gerilere uzanıyordu. İnsan, ilk aleti kullanır kullanmaz, insan toplumuna ulaşamadı. Ve fosil belgelerin aydınlattıkları yetip artıyordu: İlk alet ile en ilk komünün olduğu Pitekanthropolar zamanı arasında en az iki milyon yıl ne olabilirdi? Maymun hayvan, üreyimin başkalaşması yolundan insana (sosyal hayvana) dönüşüyordu.

1- İşte *Siklus Temeli*; bir türü, mutlak bir varlık haline getirecek derecede, yüzbinlerce yılda işleyerek; etine-kemiğine kazıyan bu proseden doğup gelişti. Ve kendisinden sonra gelen her şeyin yaratıcısı oldu. Dahası, insan toplumu daha doğarken, bütün temel elemanları kendisinde tohumlandırdı filizlendirdi.

2- *Cinsel yasaklar*; bu yüzden, var olan tohumlardan ve filizlerden fıskırdı. Kapsamı-etkileri ve yaratıcılığı ikinci kaldı.

Bu iki aşamada toplum ve beyin örgütlenişlerini gözden geçirelim:

SİKLOS TEMELİ'NDE VE CİNSEL YASAKLAR'DA İNSAN BEYNİNİN ÖRGÜTLENME YÖNELİŞLERİ

Siklus temelinde toplum; dağınıkça bir insan sürüsü aşamasındadır ve avcılıktan çok, toplayıcılık, meyve-bitki-yemiş-böcek ile beslenmekte; kurallaştırıp geliştirdiği aletlerle de küçük hayvan avcılığını geliştirmektedir. Belki ağaçlar üzerinde yatak

yaşayıp yaşamaktan daha elverişli kovuklar-mağara yaşamına giden coğrafya üretici gücünü geliştirim adımlarını çıkarmakta ve kuzeye doğru, yeni av alanları peşinde sürüklenmektedir.

Bir paragrafta anılabilen bu gelişimin bütünü; insanlaşan üreyim sistemiyle elde edilmiştir. Bu aşamada belki insan, hayvandan ayırt edilemeyecek bir durumdadır. Fakat bu görünüşe aldanmaktadır. İnsan toplumu bir kez oluştu mu, orada görünüşler, önyargılarımızla aldatıcılaşır; insan toplumu gördük, canlılardan apayrı bir gelişim diyalektiğine (elemancıl tabana) sahip olmuş demektir.

Artık o taban, insan türlerinin değişimi veya halkalarıyla ilerlese de, hep aynı elemancıl tabanı yeniden üreterek gelişecektir. Çünkü insan türleri son duruşmada birbirlerinden çıkmadırlar. Hepsisi maymunu (andropoid'i) insanlaştırdı. Sosyal hayvan haline getiren bir tek prosedir. Austrolopitekuslar'dan Sapiens'lere ve şimdiki insana uzanan prosede hep aynı insanlaşma (insan türleriyle) basamaklarıdır.

Siklus Temeli zamanında beyin örgütlenişi nasıl bir aşamayı işler?

Genel şemayı hatırlayalım:

İnsanlaşan üreyim sistemi; kaçınılmaz bir gidişte anatomik başkalaşımlarla kesin-kalıtılmal adımlarını atarken, beyin yapısında hayvancıl üreme ve savaşma güdülerini, düşünme-yargılama ve duygulanma elastikliklerini, özetle hayvanlığın bütünü baskı altına alır.

Bunu beyin açısından ele alırsak; gelişim, geri dönüşü olmayan büyük sonsuz gelişimli bir ileri atılıştır.

Çünkü hayvancıl elemanlar bastırılırken:

1- İnsanlaşan üreyim sistemiyle topluma ulaşırken, artık geriye dönemeyecek anatomik (bedencil) ve toplumsal elemanlar kazanırlar. İnsanın üremesini sürdürebilmesi için, toplumsal yöneliş ve toplumsal ilerlemeler gerekmiştir. Bu yüzden; üretici güçlerin gelişim diyalektiği kurulur. Bu, insan türünün anatomik üreme sistemiyle garantiye (zaruretlere) alınmıştır.

2- Hayvancıl elemanlar, toplum hayatında olduğu gibi, insanlaşan bedende de anatomik olarak baskı altına alınırken, oldukları gibi kalamazlar. Yüzbinlerce yıl içerisinde; hayvancıl güdü ve ilh. elemanlar, her başını kaldırıpta toplumsal gidiş ile insancıl elemanlara dönüşürler veya Siklus temeline hizmet eder hale gelirler (insanlaşır).

3- Beyinsel gelişim içinde bu gidiş, hayvancıl en eski beyin sisteminin asıl beyne göre çok küçük kalışıyla bir ölçüde anlaşılabilir. Fakat bu görünüşün kalite bakımından anlamları çok daha derindir. Asıl beyinde beyin kabuğu; arka beyinden öne, düşünme ve dilleşme beynine doğru görülmemiş ölçülerde büyüme sıçramaları içine girer. Beyin, yaşadığı evreni yorumlama görevine girer. Çünkü toplum; giderek bütün yeryüzünü kapsayacak bir Siklus temeliyle kurulmuştur. Bu kuruluş, canlı bir gidiştir ve beyin bu temellerin hareketiyle örgütlenir.

4- Beyinde örgütleniş, deyimlendirmeyele şuur-altşuur biçiminde oluşur.

Bu deyim, şu açılardan aydınlatıcı ve tercih edilebilir özelliklere sahiptir: Varolan hayvancıl elemanlar, beyin anatomisinde yeni gelişen asıl beyin kabuğu (korteks) ile baskı altına alınır. Aslında baskı altına alan ve korteksi geliştiren; şüphesiz ki, toplumsal elemanların gidişidir. Toplum kuralları, şuurlanma gidişini belirlediği ve sürekli olarak hayvancıl eğilimleri baskıladı

için, şuur altını da belirlemiş olur. Yani, baskılanan hayvancıl elemanların bütünü, şuuraltı diyebileceğimiz bir baskılanma gidisine maruz tutulurken, öylece durmazlar: Şuur-şuuraltı bir motor pistonu gibi işleyerek, sürekli biçimde gerçek uyum mekanizmalarına denk düşen şuurlanma (BİLİNÇ) yolunu üretirler. Bu üretim, giderek daima bilinçlenmeyi ağır bastırır (yani, toplumsal uyum mekanizmalarını) ve bu yüzden beyin, bu diyalektik sentezleşişle; görülmemiş gelişim basamaklarını tırmanır.

5- Daha ilk Siklus temeli aşamasındayken, toplum ve beyin örgütleniş, bu temel diyalektiği ve elemanlarını yakalamıştır. Bütün gelişimler, bu hayvan ve insan bölünüşlerinden (tezatlanışından) fıskırırlar. Beyin, toplum dolayısıyla doğayı ve insan toplumunu, kendi örgütleniş içinde sentezleştirmiştir. Evrenin, kendisini ifade ettiği en son örneği-halkasıdır.

6- Bu açıdan şu yanlış veya metafizik kavrayışa kaçmak ve yüzeyselleşip derinleşmemek acıklı bir yanlış olur. Freudiyen yaklaşımların düzeltilemez bir eğilimleri budur.

Beyin faaliyetleri, her şeyden önce toplumsal Siklus'a girer girmez, şuur ve altşuur örgütleniş de bütünüyle toplumsal determinizmle dolar ve işler. Bastırılan hayvanlık, bastırılan insanlık bölünüşü ve tezatlanışı, temel şemadır. Fakat bunu beyin anatomisi ve hücreleri içindeki işleyişleriyle düşündüğümüzde, beyinin her hücresinde hayvancıl elemanlar baskılanır ve insancıl elemanlara hizmete yönelirler. Ve giderek, insanlaşırlar. Ancak; şuur-altşuur örgütleniş baki kalır veya hayvancıl bölünüşü geride bırakarak, insan toplumu içindeki bölünüşlerle ilerlemeye devam eder. Ta ki şuurlanma yolları uyum mekanizmaları toplumda egemen olana; şuur; şuuraltını kontroluna alana dek.

7- Siklus temelinin hazmedilme sürecinde, yani komün içi cinsel yasakların devreye girmesine kadar olan evrede (en az 600 bin yıl boyunca), insan toplumu adım adım her gelişimini beynine doldururken, bu ilk hayvan insan tezadıyla dinamizm bulmuştur.

Bu tezatlanış daima, hayvan üreyim ve ilk elemanlarını bastırırken, enerjisini toplumsal yönelişlere akıtarak, toplumu yüceltir. Ve her toplumsal ilerleyiş, insan beyninde yeni anatomik ilerlemeler kaydetmeden hazmedilmiş sayılmaz. Böylece hayvanlık geriler, insan toplumu ilerler. İnsan bilinci veya şuurlanışı bu aşamada toplumsal gelişmenin kendisidir. Yani insanın özel ayrı kişisel fikir üretimleri, tartışmaları gelişmiş değildir. Tartışma; hayvancıl elemanların şuurlanışından depresmesi ile, insancıl elemanların bastırılan ilerleyiş arasında olabilir.

Giderek toplumsal elemanlar, belirli bir yer kazanabilecek hazmedilişe ulaştıklarında, bölünüş komün içine sığar. Çünkü üreyim zaruretleri, toplumu yeni acıllık-ateş ve mağara aşamasına zorlayacak birikime ulaştırmış bulunur.

O zaman komün içi cinsel yasak türetimi devreye girer. *Cinsel yasakların ilk halkası zamanında, toplum ve beyin örgütleniş nasıl bir aşamayla işler?*

Toplumsal aşama ateş-mağara-avcılık keşiflerine ulaşmış bulunduğu göre, bunları yaratan cinsel yasak türetimleri değil, Siklus temelinin devridaim diyalektiği veya henüz talepleri dinmemiş olan üreyim zaruretleridir.

Komün içi cinsel yasakları da yaratan (kendisinden üreten) yine Siklus'un kendisidir. O halde bu aşama da beyin örgütleniş ne durumdadır?

Bölünüşün ulaştığı aşama, komün içindedir artık. Hayvan ile insan bölünüşü gerilemiş, insan bölünüşü yerini almıştır. Bu, beyin örgütlenişinin insanlaşma

yönünde daha kesin bir ilerleyişe sahip oluşu (pekişmesi) aşamasının başlangıcıdır.

Bu kez, sosyal hayvanlık, kendi içerisinde bir tezaat arayıp bulur: Daha geri sosyal hayvan, daha ileri sosyal hayvan tezaadı; gerçekten şuurulu insan sentezini arama yolunu aşacaktır. Lakin şuurulanma yolu düz mantıkla ilerlemeyecektir.

Toplumcul yöneliş, angaje gücünü geliştirdiği veya kolektif emek yoğunlaşması gerektirdiği aşamalarda, yönünü en çok angaje olduğu nesnelere çevirerek, o nesneyi ve nesnelere yüceltip, kutsallaştırır: Totem tanrı doğar.

Böylece, beyin örgütlenişi sapa bir yola girmiş olsa da, yepyeni mekanizmalar kazanır. Önce; bilinç, komünün kendisi iken; şimdi totem tanrı olur. Yani komün bu kez kendisini şuuraltına bastırmaya başlar; bilinci ve amacı artık tanrı olur.

Bu gidiş, insanın kendisini sansür ederek; kendisine yabancılaşma mekanizmalarını geliştirecektir. Bu, ilkin şuurulanma yolunu sapıtmış görünse de; sonradan şuurulanma gidişine hız kazandıracak mekanizmaları kazanış stildir. Animizm, kendi bilincini aşan angajeleri yüzünden; tanrısallık metodunu geliştiren. Sonradan, o metodun en gelişkin tek tanrıculuk evresinde bile; dramatik yetersizlikleri süratle gözlere batacak ve bilimsel gelişim filizlenecektir. Ancak kutsallaştırma prosesi (komünün varıyla yoğunlaşma angaje gücü) ile; komün, bütün bilgileriyle kendisini de kutsallaştırdığı için; bir çeşit kendisinin uyum mekanizmalarını da kutsallaştırarak, garantiye almış olur. Doğayı ve insanı korumayı bu yoldan başarır. Ve insanlığa miras bırakır. Bu bilinçlere çıkarma, bilim yolunu açma bakımından da büyük kolaylıklar kazandırır. Elemancıl dönüşümlerin korunması ve dönüştürülmesi de bu açıdan kolaylaşmış olur. Kutsallaştırma prosesi, bu açıdan yabana atılamaz olumsuzluklar taşır.

Siklus'un toplumcul yöneliş ve toplumsal işleri yüceltişten, *TANRISAL yücelişlere* (kutsallaştırmalara) sapışı; Siklus temelini dinsel, sonra da idealist katmanlarla (adeta fosilleşen tabakalarla) örtmüş; Siklus'u adeta fosilleşme sürecine kapatmış gibi oluşu, görünüşün olumsuz yanıydı. Fakat bu dönüşümler, Siklus'u öldürememiş, tersine kendince korumuştur. Siklus'un kendisini ifade ediş stili-yolu buydu. Kutsallaştırma Prosesi, eğer toplumcul kanunlar (elemanların diyalektik gidişi) ile birlikte çözümlenebilirse; Siklus'un ispat edilmesi yönünde kullanılabilir. Yani kutsallaştırmalar, aslında Siklus'un başka görünüşlerinden ibarettirler. Tanrısallık katmanlarını kaldırın, altından Siklus temeli çıkar.

Marks-Engels, tanrısallık geleneklerinden dönüşmüş olan felsefe katmanlarını kaldırınca; bir ölçüde Siklus'un en temel elemanlarına (üretici güçlere) genel hatlarıyla ulaşılması böyle olmuştur.

İşte Siklus'tan sonra gelen cinsel elemanlar, Siklus'un başka üretici biçimi (devridaim) olmakla birlikte, beyin örgütlenişlerini, Siklus temelini, komünü ve üretici güçler gibi temel elemanlarını baskı altına alarak; şuuraltına püskürtmek; tanrısallık geleneklerini şuurulanma yerine koymakla sonuçlanmıştır. Bu mekanizma kavrandıkça, mitoloji ve dinlerin gidişleri tatminkar aydınlatışlara kavuşturabilir: Komün ve komünü hareket ettiren Siklus'u (cinsel ve toplumsal yasaklardan hız alarak atılmış olan toplumsal yönelişleri) örten tanrısallık kabuğunu yarıp, altından komünün gerçek amacı (uyumu) ortaya çıkacaktır.

KUTSALLAŞTIRMANIN İKİNCİ HALKASI: TOTEM TANRILAR VE KAN'LAR

Üreyim zaruretleri; Siklus temelini diyalektiğiyle, yeni devridaimlere (*Siklilere*) *girmek*; içinde barındırdığı üreyim zaruretlerini aşırılaştırıncaya, yani ziddına atlayıncaya dek gitmek ve son duruşmada kendisini insan şuurunda buluncaya kadar sık hareketini sürdürmek zorundadır.

Evrım, binbir yöndeki alternatiflerini sonuna dek zorlayarak, kendisine en uygun yoldan ilerler.

İnsan toplumunun ilerleyiş yolu, komün içerisinde en zengin patlangaçlara gebe elemanlar diyalektiğiyle açılmıştı. O yolun ana hattı doğa ve insan damgalı üreyim zaruretlerinde özetleniyordu.

Üreyim zaruretleri, sonuna dek gitmek üzere; komün içinde cinsel yasaklar yolunu geliştirdi. Cinsel yasaklar, doğrudan insan üretici gücünü geliştiren, dolayısıyla giderek üretim zaruretlerini besleyen bir mekanizmaydı.

Komün içi cinsel yasakların ikinci halkası, birinciye kıyasla bu yüzden çok daha çabuk geldi. Fakat geldiği kadar çabuk aşılamadı. Çünkü cinsel yasaklarda ikinci ilerleme, kardeşler arasındaki cinsel alışverişin yasaklanmasıydı. Kardeşlerin büyük bir akranlık-yaş eşitliği içinde bulunuşu, en büyük güçlüğü doğuruyordu. Ve komün, cinsel yasaksız-uzlaşmayla doğmuştu. Kardeşlerin akranlığı zorluğunu bu gelenek besliyordu. Komün'ün toplumca yaşamanın bulunduğu yerde; cinsel alışveriş gençler arasında süratle beslenebiliyordu.

İkinci cinsel yasak ilerleyişi bu yüzden, sonuçları bakımından çok daha önemli oldu. Çocuklar, yani kardeşler, komünün en kalabalık nüfusuydu. Cinsel alışverişlerinin yasaklanması, komünü yeni teşkilatlanma zenginliğine kavuşturacaktı.

Önce, aynı rahimden gelen kardeşler arasında cinsel alışverişin önlenmesi kolay geliştirebilirdi. Fakat sonrası, zaman alacaktı. Tevrat'taki Hz. İbrahim göçbelerinin evlenme yasaklarının büyük zaman (yeni nesiller) alan gelişimi bunu kanıtlıyordu. Baba bir anneler ayrı olan kardeşlerin evlenmelerinin yasaklanması için; birkaç nesil geçmesi gerekiyordu. Sonradan, erkek ve kız kardeşlerin çocuk-torun ve torun çocukları arasındaki cinsel alışverişler de yasaklanacaktı.

Böylece, "*ORTAK*"*LAŞA AİLE BİÇİMİ* ve *KAN* teşkilatlanmaları doğdu. Komün, böylece yeni iç teşkilatlarına kavuşarak, insan üretici gücü düzene giriyor; komün yekpareleşmesi geliyordu.

Her kan teşkilatı kendi içinden değil, başka bir kandan evlenebilir idi. Kendi aralarında evlenemeyenler kan teşkilatını oluştururken; diğer yandan evlenme biçimleri de gelişen aile biçimlerini oluşturuyorlardı.

Cinsel yasakların bu ikinci ilerleyişi, ilkin vahşet çağının yukarı aşamasında Sapiens insan türlerinde gerçekleşmiş sayılabilir.

Sapienslerin her iki (Kromonyon ve Grimaldi) tipi de, Neanderthal insan türü ile çağdaştır. Ve her iki Sapiens tipi de, Neanderthal insan türü ile aynı Avrupa coğrafyasında yaşamışlardır.

Antropolojinin önyargılı *Metod yanlışları* şu noktalarda özetlenir:

1- İnsanın yalnız bugünkü biçimi, insan sayılmaktadır. Bu yüzden, birbirlerinden çıkıpgeliştikleri, yüzlerce fosilbelgeninbirbirlerini tamamlamasına karşın; insanın bugünkü gelişimini; basamaklar halinde birbirlerinden çıkararak

tamamlayabilecekleri üzerine önyargılardan ötürü gidilemiyor.

2- İnsan türünün gelişimi; bütünlüklü olarak düşünülüyor; daha çok Avrupa araştırmalarıyla ve belgeleriyle "kanı" üretiliyor.

Çünkü insan bilimleri, doğa bilimleri tümüğünü kurmadan insan türünün doğusunun çözümlenemeyeceğini henüz kavrayamıyorlar. Sadece Antropoloji-Etnoloji-Paleantoloji-Arkeoloji-Psikoloji-Sosyoloji ve yer yer Biyoloji eklektizmleriyle (kırıntılılarıyla) idare etmeyi yeterli sayabiliyorlar. İşin en kötü yanı, Morgan ve Engels'in vahşet-barbarlık tasniflerinin değerini anlamak istemiyorlar. Tarihsel maddeciliğin var oluş sebebini ise akıllarına dahi yaklaştırmıyorlar.

Oysa; Neanderthal ile Sapiens tiplerinin aynı çağda, bir arada yaşamış olmaları, kesin belgelere sahip olduğu için; insan türlerinin birbirlerinden çıktıklarını ve ileri bir türün geri bir türden, hem anatomik olarak, hem de kültür bakımından başkalaşarak; yavaş yavaş geliştiğini ispatlayarak gösterebilirdi. Böylece, daha gerilere gidilerek, Pitekantroplardan beri gelişen insan türü basamakları için de aynı tez, fosil belgeler içinde aranıp bulunabilir.

Asya'dan batı Avrupa'ya giden yol üzerinde; 352 fosil insan belgesi bulunmuştur. Bunlar, Neanderthal tiptedirler. Sapiens tipi olan Kromanyonlar da aynı yol üzerinde bulunurlar. Demek, Neanderthal tiplerinin en gelişkinlikleri, yüzlerce yıl içinde Sapiensleşmişlerdir.

Neanderthal tiplerin cinsel yasakları geliştiren ve ilk ayı totemine-mezarlara sahip olan tipleri; Neanderthal'in Sapienslerce yok edildiği veya Neanderthal türün ortadan kalktığı döneme yakın bir zamandır: Zamanımızdan 75 bin yıl önceleri. Yok edilmişleri ise, bundan 25 bin yıl sonraları olur.

Yani zamanımızdan, en çok 50 bin yıl önce.

Sapienslerin her iki tipinin de (Kromanyon ve Grimaldi'nin) mağaraların derin-karanlık yerlerine ateş yakıp aydınlatarak, insanı hayretten donduran (realizme uygun) totem tanrı resimleri çizdikleri tarihler de hemen hemen aynı tarihlere denk düşer.

Demek Sapiensler, Neanderthal atalarından ayrılıp, yeni cinsel yasakları geliştirdikçe, daha üstün bir toplum örgütlenişine ulaşmışlar, bir çok kan teşkilatına, dolayısıyla da bir çok totem tanrıya sahip olmuşlardır.

Morgan ve Engels'in altını çizerek-önemle belirttikleri gibi:

"Cinsel yasakların ilerleme kaydetmediği aşiretlere kıyasla, cinsel yasakların ilerlediği; hele kardeşler arası cinsel alışverişi yasaklamış bulunan aşiretler; söz götürmez bir şekilde, daha hızlı ve daha tam bir şekilde gelişmişlerdir."

"Ve bu ilerlemeden doğrudan doğruya çıkan ve ilk amacını çok aşan teşkilat biçimi, barbar halkların çoğunda komünün temelini oluşturan GENS=KAN'dır. Ve bu belirlemenin ne kadar olağanüstü bir sonucu verdiğini gösterir. (L'Origine de la Famille etc. 1954 Paris, la famille (2))"

Sapiensler, Neanderthaller gibi bir çok taş aletler yapmışlardır. Fakat, taş yerine kemikten alet yapışlarıyla ileri geçerler. Taş aletler geriler-önemsizleşir. Neanderthalleri kovdukları mağaralara yerleşirler ve Ren geyiği avına yönelirler. Fakat bizon-at da avlarlar. Uzaktan atılan zıpkın-kargı kullanırlar. Bu ilerlemeler, açıkça Sapiensleri Neanderthallere üstün getirmiştir.

Üstünlüğün başı, cinsel yasaklardaki en zor aşamayı yaşayıp geçmekten ileri gelirler.

1- Komün kan teşkilatlarına kavuşur.

2- Kişi, *aile biçimlerine* kavuşur.

3- Kişi beyni, yeni sıçramalarla şuur-altşuur örgütlenişlerini geliştirir. *Beyin, ön beyin ve dil beyni gelişimine ulaşır.*

4- *Kutsallaştırmalar, bunlara bağlı olarak katmerlenirler:* Yani komünün kolektif aksiyon ve yönelişleri güçlenir. Dolayısıyla, angajelerinin dozu artar. Ve totem tanrılarına bağlılıkları o ölçüde gelişir.

5- Komün, kişiyi kolektif emeği ve angajesi (yani kutsallaştırmaları) içinde eriterek, *YEKPARALEŞİR.*

6- Neanderthal insanın beyin hacmi, yer yer yukarı tiplerine göre Sapiens'ten fazla görünür. Fakat Sapienste görülen ilerleme, hiçbir Neanderthal insan tipinde görülmez: Neanderthallerde ne düşünme beyni, ne de dil beyni gelişkin değildir. Beş duyu beyni ilerleme göstermiştir.

Sapiensler de, şimdiki insan gibi düşünme ve dil beyni (ön beyin) gelişmiştir.

7- Totem tanrı, tek otorite olmasına rağmen, cinsel yasaklarda olsun, aktüel geçim şartlarında olsun, kadın başrole geçmek üzere sivrilmiştir.

8- *"Ölüleri çok defa süsler ile birlikte gömüyorlardı. Ve hiç şüphesiz cesetleri boyalarla sıvıyorlardı."*

(H. G. Wells, **Esquisse de L'Histoire Üniverselle** 45/1)

Totem tanrı artık birden fazladır. Çünkü, komün kendi içinde kan teşkilatlarına bölünerek, örgütlenmiştir. Ve her kanın ayrı bir totem tanrısı olur.

Totem tanrıçılıkta, TEK TANRI'dan ÇOK TANRI'ya geçilmiştir. Animizmin totem tekniği, komün içinde her kana ve giderek bireye nüfuz eder.

1914 yılında Kont Henr Begouen, oğullarıyla birlikte, Pireneler'de yerin 18 metre altında Sapiens'lerin yaşadıkları mağaraları keşfetmişlerdir. Trois Freres: Üç Biraderler.

Abbe Breuil, yıllar süren çalışmalarıyla, Sapienslere ait en zengin belgelerin bulunduğu bu mağarayı, galeri gibi sergilemeye hazırlamıştır.

Mağarada inanılmaz gerçeklikte yapılmış, 500'e yakın boyalı totem tanrı (hayvan) resimleri, kabartmaları, oymaları ve heykelcikleri bulunur.

Sapienslerin mağarayı *tapınak* gibi kullandıkları anlaşılıyor. Boyalı taş aletlerle özenerek, özel ressamlarca yapılmış:

Mamut-Gergedan-Bizon-Yabani At-Ayı-Yabani Eşek-Ren geyiği-Misk öküzü gibi büyük hayvanlar; bir ve birden fazla, gerçekte nasılsalar öylece bütün dinamizleriyle, dönüş-sıçrayış-sürüler halinde ve av halinde avlanırlarken, mızraklar arasında, yaralanmış durumda çizilmişler, kabartılıp oyma biçiminde resmedilmişlerdir.

"Hareket halinde 3 bizon öküzünü gösteren heykelcikler vardı ki, bugünün en iyi sanatkar artistleri ancak bu kadar yapabilirlerdi."(C.M.Y., s.25) *"Tarih başlangıcımıza dek haleflerinin daha iyisini yapamayacakları resimler çizdiler."* (Wells, **L.H.Ü.**, 44/1)

"Bu çağın ren geyiği heykelcikleri ilk heykeltraşlık denemelerine işrettiler."

"Taş veya fildişi üzerine, ren boynuzları üzerine yapılan resimler mamutlara, atlara, renlere ve pek azı da insanın kendisine aitti."

"İnsanın bu artistlik ilerlemesi, Paleolitik çağın sonuna doğru, gittikçe daha net olarak kendisini belli eder."(B.Pal., s.81)

"Desenlerinin büyük çoğunluğu, hayvanları temsil ediyordu. İnsan heykelciği

karikatüre eğindi."

"Sonraları, insan vücudunun temsilinde daha çok zerafet ve daha az kalabalık görüldü."(s.46/2) (Wells, **L'Histoire Üniverselle**)

"(Büyük hayvanların yanı sıra), beyaz baykuş, sansar, balıklar, tavşan gibi küçük hayvan resimleri de bulunuyor." (H. Kühn, **Auf den Spuren des Eiszeitmenschen**, 1953, s. 88-89)

Bütün belgelerden anlaşıldığı kadarıyla, Sapiens'lerin Totem Tanrı'ları birden fazladır. Ve aşırı tabiatçı olmalarına rağmen, bir *tatmin* (doyum) noktasına da ulaşılmakta ve ANGAJE'nin totem tanrılardan *İNSANTANRI*'ya doğru kaymakta olduğu anlaşılmaktadır.

Onlar, antropolojinin sandığı gibi zevk ve estetik duygulanımlarıyla değil, komünün kutsallaştırdığı ve dolayısıyla görevlendirdikleri totem tanrılar oldukları için, resmedilmişlerdir. Realizmlere gelince; Totem tanrılar, bir zorba değil, komünün eşitcil-gönüllüleri seçilmiş ata sembolleriydiler. O sembol tanrılar, dolayısıyla komün kutsallaşmış korunuyordu. Dolayısıyla tanrı resimleri de eşit, özgür, ülkücü bir psikolojiyle, gerçekçi biçimde, gerçeği eğip bozmadan yapılıyorlardı. Ancak angajyelerinin gönüllülük içinde; isteyerek totemlere kayması (kişi ve komün ruhunun isteyerek totem tanrının güdümüne verilmesi), gelecekte çıkacak problemlerin (yabancılaşmanın) başlangıcı olacaktır.

TANRILARIN İNSANLAŞMASI: ÜÇÜNCÜ HALKA

Siklus temelinin bir başka yansıması da, insan türlerinin gelişiminde görülür: Vahşet çağları boyunca komün biçimlerinin gelişimi, Siklus'un devridaimleriyle olurken, bu gelişim insan türlerinin başkalaşımına yansır. İleri bir insan türü, geri insan türlerini yok ederek ilerler. Fakat kendisi de daha ileri bir insan türü, geri insan türlerini yok ederek ilerler. Fakat kendisi de daha ileri bir insan türünün başkalaşımını; kendi komün hayatıyla (Siklusuyla) tohumlandırıp hazırlarlar. Çünkü türler, üreyim kanalından başkalaşırlar. *İnsan türü, vahşet çağında henüz çimçim üreyim zaruretleriyle devridaim eder.*

Üretim zaruretlerinin, üreyim zaruretlerinin bağrında, baştan beri tohumlandırılmış olan elemanlarını filizlendirışı, vahşetten barbarlık çağına geçiş ile olur. Cansız maddeler gibi, canlı bitki ve hayvanlar da topluncullaştırılır. Bahçe ekimi, hayvan evcilleştirilmesi başlangıçları. Ve insan anatomik başkalaşımını tamamlayarak, bir tek insan türü içinde (türünü başkalaştırarak değil), toplum biçimlerini başkalaştırarak ilerler.

Ki o zaman bile, barbarlığın aşağı evrelerinde (ilk binli yıllarında) o yansıyışı; aşağı barbarlığın yukarı vahşet insanını yok edişinde (yamyamlık geleneklerinde) görebiliriz. Oysa elbette barbarlık vahşetten çıkıp gelişmiştir. Aşağı barbar insan, son duruşmada yukarı vahşi Sapiensler'den türemedir.

Vahşet çağında geri bir insan türü, ileri bir insan türüne hem köprü, hem de kurban olur. Üreyim zaruretlerinin dramatik ilerleyışı, ancak **ÜRETİM** zaruretlerinin, üreyim zaruretleri içinde ileri bir adım atışıyla son bulur. *Bahçe ekimi-hayvan evcilleştirimi-çömlekçilik-açık havada uzun saz ve kerpiç evler görülür.*

Fakat, üreyim zaruretlerinin, Siklus temelinin baskısı altına alabilmesi, ancak modern tarihin gelişimiyle (uzun onbinlerce yıldan sonra) mümkün olabilecektir. Bu gelişim de, Siklus dışında oluşmaz. Sadece Siklus, bu kez

Üretim zaruretlerini had safhada kendi temellerinden aalatırarak, kendi dengesini, insan ŗuurunda buluncaya dek; üreyim ile üretimi had safhalarıyla ortaya koyma yolunu tutmuŗtur. Ortaya çıkan gerçeklik, üzerinde kitaplar dolusu dŗnmeye değer mthiŗliktedir:

İnsanlığın amacı, üretim değildir; üretimin amacı insanlıktır. İnsanlık ise, doğa ve toplum btnlği içinde derleyip, Siklus temelinde sentezleŗtirmiŗtir. Bu yüzden, en ince ayrıntılara varıncaya dek; toplumsal ve doğal kanunların bilincini ve uyumunu emreder.

Modern tarih, üretim zaruretlerinin üreyim zaruretlerine baskın geldiği ŗartları iŗler; öyle bir hızla ve had safhaya ulaŗmak isterce, her yönden iŗler ki, Siklus'tan baęımsızmiŗ gibi gsteriŗler sergiler.

Bu, sadece üretime ait bir özellik değildir; evrimin genel eğilimi budur. Evrim kendi dengesini buluncaya kadar, her yolu sonuna dek yoklar. Çıkmaza-kapana girdiği yerde, binbir alternatiften en uygun olanını sonuna dek geliŗtiren ve zıddına atlayarak ilerler. Evrimin insan toplumunu yaratıŗı da; iğgdlerin yetmediği yerde, elastikiyet yolunu geliŗtirirken; alete, dik yürümeye sıırayıŗla baŗlamamıŗ mıdır? Oysa, asıl olan elastikiyet değil, canlının yaŗama ve üreme savaŗlarıdır. Bu yüzden, yine evrim aslına döner. Bütün yaŗama savaŗlarını kendisinde derleyen üreyim sistemini, elastikiyet (alet, dik yürüme, anatomik baŗkalaŗma, beyin geliŗimi) yolundan insanlaŗtırarak, insan toplumuna ulaŗır. Orada hem üreyim, hem de üretim i içe çekirdekçil diyalektik halinde bulunur. Evrim, kendisini insan bilincinde ve uyum mekanizmalarında buluncaya dek, üretim ve üreyim aksiyonlarını, kapsadığı her elemaniyla birlikte, sonuna kadar had safhalarda geliŗtirir.

Fakat Siklus dengesinden çıkamaz. Siklus döngüsünden çıktığı yerde, insan toplumu yeni bir türe doğru baŗkalaŗıyor demektir. Tıpkı Andropoidlerin insan türüne sıırayıŗı gibi: Evrim, bunu zorlar.

Çünkü dengesini bulmak ister.

Eğer dengesini insan bilincinde ve toplumunda bulacak ise, yeniden Siklus temelindeki dengesine; modern biçimde dönmek zorundadır. Çünkü, *insan toplumunun bütün ilk taslağı*, Siklus temelinde (baŗka bir türe dönüşmedikçe, kolay kolay baŗkalaŗmamak üzere, insan toplumuna-kanunlarına kazanarak) hazırlanmıŗtır.

Madde taslağının atom sentezinde; canlı taslağın hücre sentezinde hazırlandığı gibi. İnsan toplumunun taslağı da komünün Siklus sentezinde hazırlanmıŗtır. Bu, bir bitkinin tohumu veya bir canlının embriyonu gibidir. Veya her hangi bir maddenin atomcul formülü gibidir. Madde veya canlı, baŗka bir türe dönüşmedikçe, çekirdeğindeki taslak deęiŗmeyeceęi gibi, insan toplumunun Siklus temeli dediğimiz komünün elemancıl tabanı veya çekirdekçil diyalektiği de kendisinden bambaŗka bir türe sııramadıka, deęiŗemez.

İnsan toplumu bu döngü içinde hareket ederken, iki temel aksiyonu vardır. Aslında bu bir tek **ÜRETİM** aksiyonudur: İnsanın reyimi ve türetimi bir madalyonun iki yüzüdür. İnsan, yaŗayabilmek için geçimini üretir; hayatta türünü sürdürebilmek için kendisini üretir. Geçimini üretmek ile kendisini nesiller ile üretmek; söz ile olsun, kolayca ayrılabilir ŗeyler değildirler. Yaŗam (evrim) içerisinde de ayrılamazlar.

Siklus temeli bu gerçekliği, daha insan toplumu çekirdek (embriyon) halinde doğarken, milyonlarca-yüzbinlerce yılda, toplumuna bütün elemanlarıyla

birlikte silinemezce formülleştirip taslaklaştırmıştır.

Her şey o taslak veya formül içinde belirlenmiştir. Bu belirleniş, madde ve canlı temellerinden bambaşkalığı elbette "son söz" oluşunda; yani maddeyi de, canlıyı da temel formülleriyle kendisinde derlemiş-sentezleştirmiş oluşunda yatar.

Bu yüzden akılların alamayacağı bir *ELASTİKİYET* yeteneğine sahiptir. Doğa ve toplum kanunlarını kendisinde meceder.

Çekirdekçil Siklus taslağında bütün elastikiyet, üreyim ve üretim aksiyonlarında toplanır. Fakat anlamları üzerinde ne kadar dursak az olacağı anlaşılan bir gerçeklikle karşılaşırız. Siklus, üreyim ve üretim aksiyonunu da kendisinde sentezlemekle birlikte, üretimi üreyimin hizmetine alarak denkleştirir; üreyimi üretimin hizmetine alarak değil.

Üretimin, üreyimi hizmetine alışı, Siklus'un elastikiyetini her yanda deneyip yeniden kendini insan bilincinde bulmak üzere yoğunlaştığı modern tarihin son yüz yılında gerçekleşmiştir.

Bu yüzyılda bile, üretimin insanın amacımışçasına görüntüler sergileyen şahbazlığı altında; asıl üreyim gerçekliğinin gizlendiği gözlerden zor kaçırılmıştır.

Çünkü üreyim damgasının anlattığı büyük gerçek; insan ve doğadan başka bir şey değildir. İnsansız ve doğasız üretim nereye kadar gidebilir? Üretimin Finans-kapitalizmce yozlaştırılmış bütün tüketim şahbazlıkları alınındaki doğa ve insan damgasını nereye kadar örtüp gizleyebilir?

İşte bu döngü içerisinde; üreyimin egemenliği sürmekle birlikte, yavaş üretimin zaruretleri Siklus'un bağrında filizlenip gelişir.

Üretim aksiyonunun başını ilk kaldırdığı aşama: İnsanın organları ile aleti arasına mekanik gücü yerleştirdiği yerde, ok ile yayın keşfi sırasında başlar. Fakat bu ilk başlangıçtır. Avcılığı tehlikesizleştirip kolaylaştırır. Doğa'dan belli belirsiz bağımsızlaşmayı getirir.

Bir adım daha ilerisi, mağara terk edilip açık havada uzun saz ve kerpiç evlerde yaşanmaya başladıkça keşfedilir: Bahçe ekimi ve hayvan evcilleştirimi.

Bu ilerleme, doğadaki cansız maddelerden sonra, canlı bitki ve hayvanların da toplumcullaştırılmasıdır. Çömlekçilik, mekanik gücün gelişimini iyice arttırır.

Üretim, gelecekteki bütün gelişimleri şimdiden bu ilerlemelerde tohumlandırmış sayılır. Göçebelik ve ziraatten sonra sanayi gelişimi, bu temellerden (uygun şartları bulup kotardıkça) fıskıracaktır.

İşte bu ilerlemelerin başında, kadın (ANA), elle tutulur, gözle görülür aktüel bir güç olarak bulunduğu için, yavaşça totemizmin bağrından filizlenerek tanrılaşır.

Cinsel yasaklar, baştan beri zaten ana yanlı bir örgütlenme ile haklı olarak kadını aktüelleştirmiş; ateşin-mağaranın kullanımı, yeni nesillerin bakımı ve eğitimi, yeri gelince savaş işleri bile kadının üzerindedir. Bu yüzden, daha Orta Vahşet'ten beri kadın, totemizmin egemenliğine rağmen öne çıkmaya başlamıştır.

İlk insan heykelleri Sapiensler zamanında sadece kadınlara aittir ve giderek yaygınlaşarak tekelleşir ve saygınlaşır.

Vahşetten barbarlığa geçilir geçilmez, rejim açıkça ANALIK Sistemi halini

alır. Komün içi cinsel yasaklar belki hâlâ kardeşler arası cinsel alışverişleri önlemekle meşguldür. Yeni bir ilerlemenin sonuçları, hâlâ verimini komünün kan teşkilatlanmasında ve üretim yaşamında göstermeye devam eder. Kan teşkilatlarına paralel olarak, Totem Tanrılar da Kan'ların sembolleri olarak geleneklerini sürdürürler. Ancak komünün kolektif emeği-kollektif ANGAJE'si artık avcılıktan analık rejiminin uzun saz evlerin yapımına, yeni Kan'ların yerleştirilip örgütlenişine, kerpiç ev yapımına, bahçe ekimine, hayvan evcilleştirimine, yeni nesillerin bakım ve yerleştirilmesine, çömlekçiliğe, giysi, yemek ve ilh. işlerine kaymıştır.

İster istemez kutsallaştırma prosesi, komünün kolektif emeği ve angajesi köprüsünden geçerek, kadını Tanrılaştırmaya eğginleşir.

Totemizmin bağrında Ana Tanrı filizlenirken; kesin bir kopuşma-altüstülük yaşanmaz: Sosyal hayatta yaşanan devrim, barışçıl-gönüllü-eşitçe-kankardeşler arasında geliştiği için, insanın (ilkin kadının) tanrılaşması da barışçıl, gönüllü bir angajeyle olur.

Komün hayatı bitmedikçe; gelenekleri medeniyetçe kazanamadıkça, totem tanrı gelenekleri de bitmez. Komün Kan teşkilatlarıyla yaşarken, totem tanrılar da Kan'ların sembolü olarak yaşarlar. Ancak aktüel güçlerini kadın tanrılara devretmişlerdir. Bu yüzden kadın tanrılar, sonra erkek tanrılar hep hayvan başlıdırlar. Herodot-berose Tarihi'nin saydığı acayip hayvan başlı insan vücutlu yaratıklar, komündeki bu totem ve insan tanrı koeksiztansının yansımalarından başka bir şey değildirlar.

Orta barbarlıkla birlikte, sürü ekonomisine geçilir geçilmez; üretim aksiyonu bir adım daha kazanır. Belki ilk anda erkek tanrılaşamaz. Ama giderek, erkek sürü ekonomisiyle birlikte egemenleştikçe, kadın düzenini alteder ve tanrılaşır.

Üretimin üreyimin bağrında filizlenip fidanlaşması ile başlayan tanrının insanlaşması; bu kez kocaman bir adım atarak, erkeği de tanrılaştırır. Bu arada komün, bütün yeryüzüne yayılarak, çoğalışını geliştirmiştir. Komünler arası savaşlar, vahşetten beri süregelerek gelişirken, düşman ve rakip komünlerin tanrıları da tanrılar içine girme eğilimi taşırlar. Çünkü onlar aynı zamanda ruhsal varlıklardır.

KUTSALLAŞTIRMA GÜCÜ'NÜN KATMERLENİŞİ

Komün, sürüye sahip oldukça, göçebelik sistemleşip genişler.

Fırat-Dicle'nin bire 300 veren verimli topraklarına kadar gelen komünler, göçebe de olsalar; orada yerleşirler. Yavaş yavaş, nehirlerin birleşip Basra Körfezi'ne döküldükleri, balçıklarla yüklenmiş delta ağzına (Sinear'a) dek girirler.

Burada ekim demirsiz; sert kuvartist taş, kemik ve ilh. ile çok daha kolay yapılabilir. Verim, alüvyonlu topraklarda görülmedik ölçüdedir.

Fakat komünün o denli kolektif emeğinin aşırılışmasını gerektirir: Balıklar kurutulacak-taşınarak doldurulacak, kurak topraklar geniş su yollarıyla sulanacak; yerleşim yerleri için özel ve orijinal sistemle, kereste, zift, hasır ile doldurulup kaplanacaktır.

Bu kolektif emek yoğunlaşmasındaki katmerlenmiş komünün (kişi beyinlerinin) angajesini de katmerlendirir. Dolayısıyla kutsallaştırma

(tanrısallaştırma) gücü de o zamana dek görülmemiş ölçülerde misli misli artar.

Totem ve kadın tanrısallıklar pekişir. Çünkü Irak balçıklarına düşmüş komünler, göçebe de olsalar; totem ve ana tanrı geleneklerini muhafaza etmektedirler. Henüz erkek tanrısallaşmamıştır.

Sonradan erkek tanrıların çıkışı bile, tarihsel devrimlerin en ilk altüstlükleri içinde gelişir ve aynı derecede güçlü olur.

İşte, ilk ana Irak medeniyetinde; insan tanrıların kökü ve gücü, üretim zaruretlerinin kolektif emeği aşırılaştırmasından ileri gelir.

Kolektifemekvekollektifbeyinangajesinininşaşırılaştırılması,kutsallaştırmaların (tanrısallığın) gücünü katmerlendirir. İlk tapınak, Irak düzlüğünde dağlaşır. Tanrılar Zigguratların tepelerinde yüceltilir. Sonra da gökselleşirler.

Ancak bu, madalyonun bir yüzüdür. Diğer yüzü, tarihsel devrimlerdir.

Irak balçıklarından, Yukarı Barbarlığa (ziraat ve sanayi komün toplumuna) geçiş ile dışarıdan gelen göçebe daha genç komünlerin ön tarihsel devrimleriyle gerçekleşir.

Yukarı Barbar (kent) toplumundan medeniyete geçiş de aynı tarihsel devrim yolunu izler. Ve kutsallaştırmalarda daha genç komün gücü ile tazelenip korunarak ve geliştirilerek, güçlerine güç katarlar. Tanrıların gökselleşmesi, tarihsel devrimlerin kutsallaştırma yarışlarına dönüşür.

Medeniyetlerin evrenselleşmesi eşliğine gelindiğinde, gökselleşmiş çok tanrı enfasyonu, bildiğimiz tek tanrıya dönüşür: Tekelleşir.

Fakat bu, bambaşka bir devrimdir: Yeni bir dünya görüşüdür. Ve içinde kendini inkar edişini taşır.

Ana Irak medeniyetinin kent koruyucuları tanrı olurken, ana Irak medeniyetinden tohumlaşmış yavru kent koruyucuları yarı tanrı olurlar. Bu, bir çeşit peygamberliğe giden yolu, Hz. İbrahim göçebeleri Tek Tanrı ve Resulü sistemiyle geliştirirler.

Artık medeniyetler gelişimi evrenselleşecektir. Hz.Muhammed o çağı, Güney Ticaret Yolu üzerinde İbrahim'in bayrağını devralarak açar.

Artık üretim zaruretini, üreyimin egemen olduğu komün gücünü; her yerde eritmek üzere kovalayacaktır.

6500 yıllık antik tarih boyunca, tarihsel devrimler üreyim: Yani doğa ve insan gücünü temsil etmişler; üreyim ile üretimin Siklus'taki dengesini dayatmışlardır.

Medeniyetler ise; matah [meta] fetişizmiyle damgalı sınıflı toplumun tefeci-bezirgan egemenliğindeki üretim amacını yüceltmişler; insan ve doğayı dejenerans batağına sürüklemişlerdir ve ilh.

Bu nokta da, yeni baştan komüne dönelim; elemancıl gelişimi tarayarak, izleyelim.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KOMÜN GÜCÜ'NÜN ELEMANCIL GELİŞİM ŞEMALARI

KOMÜN GÜCÜ'NÜN BAŞKALAŞIM ŞEMALARI

Bu bölümde; komün'ün genel olarak ve özel olarak elemanlarıyla değişip-gelişmesi veya başkalaşarak kendisini yeniden üretiş, şematik olarak ele alınacaktır.

Şematik ele alış, konumuzun kaleme alınışından önce matematiksel çözümleniş verir. Yazana, güdücü sentez basamaklarını verdiği gibi, okuyana da akılda tutucu ve konuyu kavratan ipuçlarını verir.

Şemalaştırma iki basamakta verilecektir:

A) Komün'ün Şematik Başkalaşımı (Genel olarak)

B) Komün Gücü'nün İç Elemanlarıyla Başkalaşım Şemaları (Özel olarak)

Komün gücü, kişiyi hayvan kertesinden, sosyalite gücüyle sosyal hayvan kalitesine yükseltirken (kişiyi toplumsullaştırırken) kendi içerisinde hesame okunmazca hazmeder.

Kişi'nin sosyal hayvan biçiminde hazmedildiği süreç, komünün yekpareleşmesi sürecidir de. Komün yekpareleştikçe, kişi hazmedilir. Kişi hazmedildikçe, komün yekpareleşebilir. Kişi ile toplumun diyalektiği komünün gücünü yaratır. Fakat bu genellik bize ne kişiyi, ne toplumu, ne de komün gücünü kavratır. Komün gücünün kişi ile toplum arasında gidip gelen diğer elemanların diyalektiği kavrandıkça, kişi ve toplum gerektiği gibi kavranabilir.

Marks'ın dediği gibi kişi, komünün en sağlam elemanıdır: "*Kişi komünün temelidir.*" Kişi olmazsa, toplum diye bir şey kalmaz. Fakat başlangıçta kişi toplumu yaratmaz, toplum (komün) üreyim tabanının itici gücüyle doğdukça, kişiyi hayvanlıktan kurtarır, sosyal hayvan yapar; dolayısıyla kişi toplumu değil, toplum kişiyi yaratmış olur. Ve kişi toplumsuz yapamaz. Bu yüzden, komün başlı başına bir kanun gücüdür. O'nu iç elemanlarının diyalektiğiyle tekrar tekrar kavramak yerli yerinde bir çaba olur.

A) KOMÜN GÜCÜ'NÜN ŞFMATİK BAŞKAIŞTMT

I- VAHŞET ÇAĞTNTN KOMÜN GELİŞİMİ EOLITH: TAŞŞAFAĞT ÖNCFST

Yasak Tanımayan Komün'ün Oluşumu (Pre Animizm)

Aşağı Vahşet: Pitekanthroplar

Yasak tanımayan komün
Ön Animizm
(Zayıf ortak mülkiyet)
Yekpareleşen Komün.

Aşağı Vahşet Sonu:

Ateş ile birlikte cinsel yasak elemanı
ve Eantrop-Piltdown-Heidelberg komün
türleri. Ateş: Süreksiz-kesintili.
(Animizm Başı)

Orta Vahşet: Neanderthal Türleri

Ateş: Sürekli ve cinsel yasak-Ruh
Animizm-Totemizm Başı
(Yekpareleşen Komün)

Yukarı Vahşet: Sapiens

Yekpare komünler: Sapiens Türleri,
Cinsel Yasaklar. Totemizm-Animizm
ve Ana Tanrıça

(Oynak Ortak Mülkiyet)

BARBARLIK ÇAĞI'na GEÇİŞ

II- BARBARLIK ÇAĞININ KOMÜN GELİŞİMİ (Bir tek insan türü; birçok insan ırkları)

Aşağı Barbarlık

Anahanlık-Çömlekçilik.
(Yekpare Komün) İnsan Irkları
güçlenen ortak mülkiyet
hâlâ oynaktır.

Orta Barbarlık

Babahanlık-Çobancılık.
(Yekpare komün bozulur.)
İnsan ırkları. Oynak ortak
mülkiyet

Yukarı Barbarlık

Babahanlık-Tarım ve Sanayi
Kent: Yekpare komün daha çok
Bozulur. İnsan ırkları
Yerleşik Ortak Mülkiyet

MEDENİYET'E GEÇİŞ

III- MEDENİYETLER ÇAĞINDA KOMÜN GELİŞİMİ

Irak'ta ilk Kent'lerle Birlikte

DESPOTİK KOMÜN

Aşırı Kolektif Emek ve
Temsilcisi Tanrılaşan
Komün Şefi (Tapınak)

Göçebe Komün Rezervleri ve
Tufanları
(Tarihsel Devrimleri)

Semit-Fenike-Mısır-Çin-Hint

Kent Despotik Komünleri Irak'tan Müştak: dallar

Irak ve Fenike-Mısır'dan Kent Tohumları

BATI'YA OLAN DEMOKRATİK BAŞKALAŞIM

Grit-Grek

Despotik gelenekli Demokratik
Kent Komünleri
Irak-Fenike-Mısır'dan
Giden kent tohumlarıyla.

Roma Demokratik Kent Komünü

Despotik gelenekli:
Troya'dan kaçan Ene dölüyle.

Hun-Macar-Cermen-Frank
Sakson-Vandal-Viking-Norman
Göçebe komünleri
(Roma medeniyeti üzerine
Tarihsel Devrimlerle)

Doğu Roma: Despotikleşen
Komün.

Slav-Bulgar göçebe
Komünleri

Avrupa Orta Çağı'na ve
KAPİTALİZME KLASİK
GEÇİŞ

Kapitalizme Yarı Sömürgeyle
geçiş

DOĞU'YA OLAN DESPOTİK BAŞKALAŞIM (Irak'tan Kent Tohumlarıyla)

Çin-Hint Despotik Komünleri
Moğol-Türk Göçebe
Komünlerinin Tarihsel
Devrimleri

Anadolu-Fenike-Filistin (Yahudi)
Hicaz Kent Komünleri: Despotik
Tabanlı

Japon Adaları Malezya
Adaları

Selçuk-Osmanlı Göçebe
Komünleri

YARI VE TAM SÖMÜRGE BİÇİMİYLE KAPİTALİZME GEÇİŞ

B) KOMÜN GÜCÜ'NÜN

İÇ EIEMANIARIYIA BAŞKALAIŞIM ŞEMAIARI
I-AŞAĞI VAHŞET ÇAĞINDA KOMÜN'ÜN
İÇ EIEMANIARIYIA GEİİŞİMİ
(Yekpareleşen Komün Gücü)
Hiçbir yasağın tanınmadığı ilk komün'de

Baskın **Üreyim** Elemanı

Baskın **Doğa** Elemanı

Baskın **İnsan** Üretici Gücü

Zayıf **Alet** Elemanı

Zayıf **Barınım** Elemanı: Coğrafya
Ağaçlar vs.

Zayıf Üretim Elemanı
(Basit Toplayıcılık)

Zayıf Ortak Mülkiyet Elemanı

Zayıf Kadın-Erkek İşbölümü Elemanı

Zayıf Ön Benlik Elemanı ve Zayıf Ön Ruh Elemanı

Zayıf **Ön Animizm** Elemanı

Kontrolsüz **Kişi** Elemanı

Güçlenmeye Çalışan
Toplum Elemanı

Zayıf **Gelenek-Görenek** (Tarih Üretici Gücü) Elemanı

Başkalaşan İnsan Türü Elemanı

(Üreyim ve Yeni Aşamalara geçiş)

TT-AŞAĞT VAHŞFT SONUNDA (ATFŞ İLF BİRLİKTE)

YFKPARFLŞFN KOMÜN'F KATTLAN YFNİ FLFMANLARLA

(Yekpareleşen Komün Başkalaşım Gücü:

Zayıf Ortak Mülkiyet Elemanı)

Zayıf Mağara-Ateş

(Coğrafya Üretici Gücü
ve Alet Elemanı)

Zayıf Cinsel Yasak Elemanı

Zayıf Üretim Elemanı

Zayıf Benlik Elemanı

Zayıf Ruh Elemanı

Zayıf **Animizm** Elemanı

**Güçlenen Kadın Erkek (Cinsler arası)
İşbölümü Elemanı**

Zayıf **Kutsallaştırma** Elemanı

Güçlenen Toplum elemanı ve Kontrole Alınan Kişi Elemanı

Başkalaşan İnsan Türü Elemanı
(Üreyim ve Yeni Aşamalara Geçiş)

**TTT- ORTA VAHŞET'TE YFKPARF KOMÜN'F KATTLAN
YFNİ FLFMANLARLA BAŞKALAŞTM**

**Kurallaşan Mağara ve
Ateş Elemanı**

(Coğrafya ve Teknik
Üretici Güçleri)

**Kurallaşmaya başlayan
Cinsel Yasak Elemanı**

Gelişen Benlik Elemanı ve
Kontrole Alınan Kişi Elemanı
**Zayıf Kutsallaştırma Zayıf
Totem ve Zayıf Dil**

Ruh Elemanı

(Kişi ve komün üzerinde yücelen
bağımsızlaşan Ruh ve Animizmin
Güçlenmesi)

Güçlenen Animizm Elemanı
(Herşeyde dolaşan ruhçuluk)

Zayıf Totemizm Elemanı
(Animizmin Totem seçiciliği)

Zayıf Aile Biçimleri

Zayıf **Kan** Teşkilatları Elemanı

Kutsallaştırma Elemanı

Ölü Gömme

Güçlenen Toplum Elemanı
ve Kontrole Alınan **Kişi** Elemanı

Başkalaşan **İnsan Türü** Elemanı
(Üreyim ve Geçiş)
Neanderthal Tipleri

IV- YUKARI VAHŞETTE YEKPARE KOMÜN'E KATILAN YENİ ELEMANLARLA BAŞKALAŞIM

Oynak Ortak Mülkiyet Elemanı

Gelişen **Cinsel Yasaklar**

Aile Biçimleri

Gelişen
Kan Teşkilatları

Gelişen Benlik
(Komünde eriyen Benlik)

Dil

Totemizm

Kutsallaştırma
Elemanı

Gelişen Ruh
(Animizme ve özellikle
Totemizme yansıyan ruh)

(Animizmin Temsilcisi)

Dil

Dil

Yekpare Komün Gücü'nün Kesinleşmesi

(Kişi'nin Eritilmesi ve Toplumsal
Yönelişlerin Güçlenmesi)

Gelişen **I.İşbölümü**
Ev-Av işleri elemanı

Totemizm ve
Zayıf **Ana Tanrı** Filizlenişi

Kutsallaşan Dil ve Güzel Sanat
Elemanları. Kutsallaşan
Resim-Heykel-Şiirli Dil-
Dans-Tören

Ölü Gömme-Yeniden Diriliş Elemanı
(Soyut Fikir Geliştirme)

Başkalaşan İnsan Türü Elemanı
Sapiens Tipleri

V- AŞAĞI BARBARLIKTA YEKPARE KOMÜN'E
KATILAN YENİ ELEMANLARLA BAŞKALAŞIM

Oynak Ortak Mülkiyet

Ortak Saz Evler

Gelişen **Cinsel Yasaklar**

Gelişen **Coğrafya ve Alet**
(Açık Havada Ok-Yay ve Çömlekçilik:
Bahçe Ekimi ve Hayvan Besleme)

Gelişen **Benlik ve Ruh**
Gelişen **Kutsallaştırma**
Elemanı

Gelişen **Ana Tanrı** ve
Gerileyen Totemizm

Gelişen **Kan Teşkilatları**
Elemanı
ve Güçlenen Komün gücü

Gelişen **I.İşbölümü** Elemanı
(Ev ve Av İşleri)

Kutsallaşan Dil-Sanat-
Törenler

Gelişen Mit ve Animizm

Gelişen Bir tek İstikrarlı İnsan Türü

Yukarı Vahşet İnsanının Yok Edilmesi

Aşağı Barbar
Komün yayılışları eşliğinde
başkalaşan **İnsan Irkları**

VI- ORTA BARBARLIKTA ÇATLAYAN KOMÜN'DE KATILAN YENİ ELEMENLARLA BAŞKALAŞIM

Oynak Ortak Mülkiyet Elemanı

Daha önce hazırlanan

Sürü ekonomisi elemanı

Ve göçebelik ve bahçe ekimi

Babahanlık Elemanı

Gerileyen Anahanlık ve Totemizm

Gelişen Cinsel Yasaklar

Gelişen Benlik ve Ruh
Elemanı

Gelişen **Kutsallaştırma** ve
Baba Tanrı'ya geçiş
Gerileyen Ana Tanrı ve
Totemizm ve Animizm

Yabancı İnsan Elemanı

(Çoban-Yanaşma-Yardımcı-
Arkadaşlar-Avaneler)

İkinci İş Bölümü: Oturuklar-Göçebeler

Yekpare Komün yerine çatlayan komün

Tabu Elemanı

(Erkeği kollar-Kadını geriletir)

Büyü-Sihir Elemanı

Erkeği üstünleştirir.

Kadını Alçaltır.

VII- YUKARI BARBARLIKTA ÇÖZÜLÜP- PARÇALANMAYA HAZIRLANAN KOMÜN'DE KATILAN YENİ ELEMENLARLA BAŞKALAŞIM

Irak Balçık Ortamı
Bereketli Tarım
Coğrafya Üstünlüğü

**Aşırılaşan Kolektif Emegin
Yücelmesi**

Bakır İşleri
Tarım ve Sanayi İşbölümü
Elemanı

**Katmerleşen Kutsallık
Elemanı Tapınaklaşma**

Küçük Ekinci
Küçük Esnaf

Ululaşma
Şefleri

Askercil Demokrasi
Şefleri

Ana Tanrı-Baba Tanrı Elemanları

Yabancı İnsan Elemanı
(Yardımcı-Yanaşma)

Tabu-Büyük-Sihir Elemanları

Despotik Kent Komünü

Farazi Toprak Sahipliği

Sur ve Saray Elemanı
Tamkara: Tapınak Kontrolünde
Ticaret Elemanı

(Sınıflı Toplum)

Medeniyete Geçiş : Komüncül Parçalanış
(Tarihsel Devrimler Devridaimi Başlangıcı)

**VIII- IRMAKÇIL MEDENİYETLER ÇAĞI'NDA
KENT KOMÜNÜ'NE KATILAN
YENİ ELEMANLARLA BAŞKALAŞIM**

Despotik Irak Medeniyeti'nden Kent Tohumları

Semit Kent Komünü
ve **Demir** Elemanı'nın
Geç Gelişimi

Fenike Kent Komünü
ve Korsanlık Elemanı
Geç Gelişimi

Despotik Komün'de Demokratik
Teknik ve İnsan Tabanının Geç
Gelişimi: **Küçük Gedik**

Filistin **Göçebe** ve **Kent**
Komünü'ne Despotizme
Demokratik Elemanların
Katılımı (**Gedik**)

Mısır Kent Komünü
Despotik Komünün Ağır Basımı
(Subtropikal Irmak Bereketi Aşırı
Kolektif Emek)

Çin Kent Komünü
Subtropikal Irmak Boyu
Despotik Komün

Hint-Despotik Kent Komünü

Moğol-Türk Göçebe Komün
Tufan Gelenekleri

Semit-Moğol-Türk Göçebe
Tufanları ve **Kast** Sistemleri

TX- HAYVANCTL MFDNFİYFTLFR ÇAĞTND A VF KFNT KOMÜNÜ'NF KATTLAN DFMOKRATİK FLFMANLAR

**Despotik Irak Medeniyeti'nden Kent Tohumları
Biriken Gelişim**

Fenike Kent Komünü
Korsancıl Bezirganlık
(Kısmen Demokratikleşme)
Korsancıl+Demir: Biriken Gelişim
(Hareketlilik+Demir: Biriken

Semit Kent Komünü
Hareketli Tarihsel Devrimci
ve Demir'in Mucidi Komün
(kısmen demokratikleşme elemanları:

**Filistin: Semit
İbrahim Göçebeleri-Yahudilik**
(Kısmen Demokratik Gelişimli)
Zaman: Birikim Elemanı ve Kısmi

Demokratikleşme

Grit-Grek Kent Komünü

Korsancıl Bezirganlık+Demir+Aile
Emeği ve Demokratik Yönetim
(Despotizm'de Gedik)

Mısır Kent Komünü

Despotik Komün
Biriken Gelişim

Roma Kent Komünü

1-**Toprak Sahibi: Partici** ve aile
aldığı: **Yanaşmalar**
Küçük ekinci+küçük
esnaf+küçük tüccar
Demokratikleşen Tapınak ve
Yönetim

Hun-Macar-Cermen-Frank

Sakson-Vandal Göçebe içine
komün T.Devrimleri ve daha 2-**Plepler:**
demokratik Avrupa Ortaçağı
Serf-Derebey medeniyetine
çözülüş

Köle-Efendi Medeniyete ÇözülüşKapitalizme Geçiş

X- MODERN ORTAÇAĞ'DA YENİ KOMÜN TİPLERİ VE ELEMANLARI

Çökkün Roma Medeniyeti (Avrupa) üzerine gelen tarihsel
devrimci **Göçebe Komünler**

Hun - Macar - Cermen - Frank - Anglo - Sakson

Akınları

Göçebe Bey (Senyör) Şefliğinde
Yardımcı ARKADAŞ'ları veya Avane'leriyle gelir. Kutsallaştırmalarla yüklüdürler.
Totemcil gelenekli **Babahandırılar**. Oynak ortak mülkiyetlidirler.
Çöken Roma Sınıflı Toplumu içine girdiklerinde:

Hristiyanlaşırılar.

(İslamlaşan göçebe
Türkler ve Moğollar gibi)

Toprağa yerleşirler.

Şatolaşırılar.

Köleleri özgür-
leştirip toprak ve
devrimi yaparlar.

İçe dışı karşı
Savunmalı

Küçük ekinci
ve Küçük
esnaf "kolon"lar

Toprak Beyleşirler: Derebeyi olurlar. Köleleştirmeyi bilmezler.
Çalışan yığınlar. Yarı köle: **Serf** olurlar.

Biriken sermaye
İşgücünü satın alır
Kapitalist olur.

Serf özgürlüğünü satın alabilir, kazanabilir.
İşçileşir. Küçük ekinci ve küçük esnaf olur.

Mülksüzleşip Mülksüzleşme
İşçileşir. İşçileşir.

(Çünkü Roma Kent Komün'ü demokratik tabanlıdır. Kişi mülkü çözülme ve birikme olanağı bulmuştur. Doğu'daki gibi kişi mülkü komün mülküyle doğrudan sınıksızca bağlı değildir.)

XI- KAPİTALİZME VARAMAYAN DOĞULU KOMÜN TİPLERİ VE ELEMANLARI

Despotik komün tabanlı Irak-Çin-Hint-Mısır medeniyetleri üzerine gelen Tarihsel devrimci Komünler

Despotik Çin Medeniyetleriyle
Çokça ilişkide olan **Göçebe** Komünler
Türkler-Moğollar. Çin'de **AŞI** yaparlar.
(Rönesans medeniyetleri)

Despotik tabanlı Hint'e aşı
yaparlar, Kast'laşır. Din-Asker
kastları: Çalışan yığınlar.
Meslek kastları

Yine despotik tabanlı İran-Irak-Mısır-
Bizans üzerine gelirler. Yine despotik
medeniyetlere çokça bulaşır.
Aşı yaparlar. (Rönesans) Derebeyleşip
Serfleşirler.

Batı Finans Kapitalizmi tam
Sömürgesi

İslamlaşır.
Kutsallaştırmaları
Katmerleşir.

Ortak mülkiyet kutsallaşır
şefin adına bağlanırken
özel mülkiyete çözülüş
zorlaşır.

Slav-Göçebe Komünü Despotik tabanlı Bizans Medeniyetiyle çokça bulaş- madan çokça ilişkili olur.

Derebey despotizmi ağır
basar. Kişisel mülkün özel-
leşmesi yavaşlar. Köylü
isyanları ileri fikir girişimler
boğulur Yozlaşma-Çürüyüş
olarak toplumu sarar.

Hristiyanlaşır: Kutsallaştırması
katmerleşir ve doğulu komün
geleneklerine girer. Ekonomi
tabanı olarak Bizans'ı canlandırır. III.
Roma göçebe Komünü Köle-efendi
sistemine varmaz; Derebey-serf
(toprakbent) sistemine varır. Fakat

modern Avrupa ortaçağı gibi

Batı Finans-kapitalizminin tam kapitalizme geçemez. Çünkü ve yarı sömürgesi gelir. taban despotiktir: Kişi mülkiyeti (Kapitalizme varamamış) yeterince çözülemez. Yine de az bulaştığı ve son geçiş olduğu için, ilk **yarı sömürge** olur. İlk **sosyalizme** varır.

XII- ANTİK ORTAÇAĞLAR ÇOKTUR

Her tarihsel devrim, bir ortaçağ getirir. Kırkların (Komün'ün) şehirlere (Medeniyete: Sınıflı topluma) üstünlüğü demektir.

Ortaçağların gelişimi iki basamakta gelişir:

1- **Kent komünlerinin üstünlüğü ile gelir.** Bu çağ, 5-6 bin yıl kadar sürer.

2- **Göçebe komünlerin üstünlüğü ile gelir.** Bu çağ, 100 yıl kadar sürer. Ve Avrupa ortaçağını oluşturur. Kapitalizm, buradan doğup gelişir.

Birinci basamakta, göçebe komünler olgunlaşmış ikinci basamağa hazırlanırlar; başrolü oynayamazlar. Kent'ten geçişin bittiği yerde göçebe komün salgınları tarihi, daha çok Avrupa'yı doldurur.

Birinci Basamakta: Sümer ile Akad medeniyetleri arasında; Babil ile Asur Medeniyetleri arasında; Asur ile Eti Medeniyetleri arasında; Med-Pers Medeniyetleri arasında; Perslerle-Grekler; Greklerle-Romalılar; Farslarla-Araplar arasında kırkların şehirlere üstünleşmesi (ortaçağlar) patlak vermiştir. Yani, aralarında tarihsel devrimlerle ilerleyen kanuncul bir bağ ve süreklilik bulunur. Antik medeniyetler, soyut-dağınık bir koleksiyon değildiler. Birbirlerinden çıkar ve gelişirler.

İkinci Basamakta: Göçebe komünlerin akınları, eski birinci basamakta gelişmiş Roma-Bizans-İslam çökkün medeniyetlerinin üzerine atılarak gelişir. Eski medeniyetlerin yıkılıp dağıldığı her yerde, kendisine göre bir ortaçağ belirir: Komün gelenek görenekleri üste gelmiş, eski medeniyet küçük devletçiklere dağılıp, canlanışlara (Rönesanslara) uğramıştır. İslam medeniyetinin Türkler ve Moğollar önünde yıkılışı, sonunda da doğudan batıya kadar sayısız yeni devletçikler (Fetret: Tavaifül mülük) türemiştir. Selçuklu Medeniyetinin yıkılışından sonra da öyle olmuştur. Ancak, klasik tarih sadece Avrupa ortaçağıyla ilgilenir: Roma Medeniyetinin, Hun-Macar-Frank-Cermen ve ilk göçebe akınlarıyla yıkılışından sonra sayısız derebey: Feodalite denen devletçiklerle, kırkların şehirlere üstün gelişi, Avrupa ortaçağını oluşturmuştur. Burada tek fark: Kapitalizme geçilebilme olanaklarının doğmuş bulunuşudur.

XIII- ANTİK ORTAÇAĞLARDA KOMÜN VE ELEMAN GELİŞİMİ

Birinci basamakta gelişen ortaçağlarda, kent komünü elemanlarında despotizm ve ortak mülkiyet elemanları ağır bastığı ölçüde, en temelde kolektif emeğin aşırılması ve kutsallaştırma geleneği ağır basmış demektir. O derecelerde de yabancılaştırma ve sansür eğilimleri güçlü oluyordu. Fakat dejenerans, gerek topluma, gerekse doğa açısından dejenerans (çözülüş-parçalanış-yozlaşma) gidişi gecikiyor; direnç kazanıyordu. Kent komün

elemanları, demokratik özelliklerle daha fazla parçalanmaya-özel mülkiyete eğimli oldular. Fakat, demokratikleşme dışında, efendi-köle elemanları aşilamadı:

1- Önce kent komününde: Küçük ekinci-Esnaı-Tapınak ve görevlileri bulunuyordu. Bu iş bölümü içerisinde, kolektif emeğin aşırılaşmış geleneğiyle, despotik eleman, komünü, ağdalı, koygun bir ortak mülkiyetle birlikte sarmalıyor, mülkiyeti komün adına tapınağa (tanrıya) veya komün şefine bırakıyordu. Özel mülkiyete parçalanış, zorlaşmış bulunuyordu. Kent komünü geliştikçe, küçük ekinci egemenlik ilişkilerinden yararlanarak, toprağı benimsedi ve büyük toprak sahibi pozisyonuna doğru ilerledi. Yanındaki yanaşmaları arttırdı; kulluk ilişkisine doğru evriliş, topraktaki benimseyişe paralel geliştii. Ağır da olsa, sonunda, medeniyet, sınıflı toplum parçalanışı her devridaim halkasında geldi. Ve kent komünü medeniyet eşğine ulaştığında, büyük toprak sahibi, efendi, köle elemanlarına da ulaşmış bulundu.

2- Kent komünü batıya atladığında, Akdeniz kıyılarında kıraç topraklar, kolektif emeğin yerine özel aile emeğini ve toprak benimseyişini gerektirdi. Kent komünü ister istemez zamanla demokratik elemanla demokratikleştii. Topraklar, daha açık biçimde özel mülk haline getirildi ve kölelik-efendilik türedi.

Böylece, bu kentten çıkmış medeniyetler üzerine gelen kent komününün tarihsel devriminde veya ortaçağlarda bir adım daha ileriye giden demokratikleşmeler olsa da, kölelik-efendilik elemanları tekerrür etmekten kurtulamadı.

Fakat, arkadan gelecek olan bin yıllar boyunca hazırlanmış bulunan göçebe komünlere köle-efendi ilişkisini çatlatabilecek ortamı hazırlamış oldu. Tarihte kentten medeniyete geçecek komün kalmadığı gibi, göçebe komünler de son tarihsel devrim salgınlarını tamamlıyorlardı. Kapitalizme geçiş için, Avrupa ortaçağı harman yeri oldu.

XIV- AVRUPA ORTAÇAĞI'NDA (ANTİK ORTAÇAĞ SONUNDA) GÖÇEBE KOMÜNLER ve ELEMANLARI

Avrupa ortaçağı, *ikinci basamak'ta* geliştii; Göçebe komünlerinin, Roma Bizans medeniyetleri üzerine salgınları ortasında irili-ufaklı tarihsel devrimlerle oluştu.

Göçebe komününde, ne küçük ekinci, ne de esnaı vardı. Dolayısıyla, kent'in ilerlemiş aşamasındaki toprak sahibi ve Kliyan-Köle-Plep de yoktu.

Göçebe komün'de *Bey* vardı. Sürü sahibi çapulcu bir kahramandı. Kutsallaşmaya ve kutsallaştırmaya düşküdü. Yanaşması, kentteki gibi tarımdan anlayan Kliyan türünden değildi. Sürüden ve çapuldan anlayan savaşçı *Avane*, *Bey*'in yanaşmasıydı.

Göçebe komünü, bu yüzden çökkün medeniyet üzerine tarihsel devrim (Toprak Devrimi) yarattığında, alt insanı köle yapmayı beceremedi. Köleleri ve yenilenleri serf: Yarı köle-toprak bent yaptı veya göçebelerin medeniyete geçişinden serf ortaya çıktı.

Avrupa ortaçağı, zaman ve ortam gelişimi bakımından orijinalliği şu noktalarda toplanmıştı: Tarihte hemen hemen medeniyete geçmemiş barbar kalmıyordu; göçebe akınları Avrupa ortaçağı ile birlikte son buluyordu. En geç

geldikleri için, tefeci-bezirgan kıvraklığı-kışi mülkiyeti gelişimi bir hayli zeka kıvraklığı da yaratmıştı. Bir de demokratik kent komünü temelleri üzerinde kurulup gelişmiş bulunan Roma medeniyeti üzerine tarihsel devrimler geliyordu. Bu iki özellik, Avrupa ortaçağının gerisin geri köle-efendi ilişkilerine döneceği yerde, kapitalizme geçişe elverdi.

Göçebe komünü ele geçirdiği toprakları eşitçe ailelerin tasarrufuna dağıtarak, toprak reformu yaptı. Köleler-serfler-kolonlar özgürlüklerine kavuştular. Küçük ikinci-esnaf-tüccar oldular. Sonradan, derebeyleşme azıtınca da, köleleşme yerine serfleşme baş gösterdi. Fakat, Avrupa'da komün gelenekli toplumların hareketi sürdükçe, serfler özgürlüklerini köleye göre daha çabuk kazandılar, özgür köylüler-esnaf-Bezirganlar-hür burjuvalar doğdu. İşsizleşenler bu kez işçi oluyorlardı.

Kapitalizme geçiş başlamıştı.

ALTINCI BÖLÜM

KOMÜN'ÜN ELEMANCIL GELİŞİMİ

PASİF UYUM'DAN AKTİF UYUM'A

Genel olarak evrimin, özel olarak doğanın ve toplumun gidiş kanunları öylesine zengin, etkileyici, kuşatıcı, yönelticidir ki; bırakalım canlıları, cansız nesnelere bile canlıymışçasına hareket ettirip; olaylar manzumesi biçiminde onlara anlam (hayat) kazandırır. Ki, canlı hayat da cansız saydığımız o olaylardan yeşerir, filizlenir, can bulur. Ancak bu yavaş gelişimli olur.

Fakat bir kez canlı yaşam doğdu mu, evrim akıl almaz boyutlarla hızlanıp kalitelenir. Eleşim [seleksiyon] ve uyum savaşı her yanı kaplar. Uyum

yapabilenler, canlı olsun cansız olsun, nesillerini yeni dönüşümlerle devam ettirirler. Uyum yapamayanlar eleşime uğrayarak yok olurlar.

Bu bakımla, eleşim ve uyum savaşı "hayati"dir. Beyni olan en ilkel canlılardan beri, bu eleşim ve uyum savaşı, hücrelerin organizasyon zenginliği ölçüsünde, organcıl determinizm ile: Açlık-tokluk-savunma-saldırma-kaçma-yeme-içme-uyuma-haberleşme (sinyalleşme) toplanma-sürüleşip bütün bunları birlikte yapma-dağılma-çiftleşme-yavrulama-yavruları eğitime biçimlerinde tepkiler geliştirecek bir anlamlar bütünlüğü kazanmıştır. Öyle ki, sanki bu anlam, beyni olan canlıların bu eleşim ve uyum savaşını sezmiş ve ona göre bilince dönüşerek, davranış geliştirmişçesine; bir etki yaratır ve yayar çevresine. Ve bu başka canlılarda da zincirleme uyum ve eleşim savaşlarıyla etki-tepkiyle yayılır-gelişir. Oysa bu şüphesiz ki, insan toplumu gibi *aktif* bilinçli uyum değildir. Organcıl determinizm ile oluşan *pasif* uyumdur. Elbette pasif uyumun da mertebeleri-dereceleri vardır. Pasif uyumun en yüksek mertebesinde bile, insan gibi bilinç yoktur. Bilinç bambaşka bir mekanizma: *Totem* gerektirmiştir. Hayvanların en yüksek memelilerinde olsun, *alet* kullanma görülür de, totem; cinsel yasaklardan ve toplumsal yönelişten sentezlenmiş teşkilat ve inanç sembolü görülmez.

AKTİF UYUM: "ANİMİZM" ve "TOTEMİZM"

Ama insan toplumu da, totemizm aşaması da, unutmamak ve üzerine gitmek gerekir ki, hayvanlar aleminin bu yüksek derecelere ulaşmış pasif uyum sentezlerinden dönüşerek; bambaşkaymışçasına yeni kaliteler, etkiler sunarak gelişmiştir.

Elbette bu aktif insan toplumu uyumu, ilkel de olsa bilinç-altbilinç gelişimiyle hayvanlar aleminde ayrı, başkalaşımın bütünüdür. Ama yine de hatırdan çıkarılmaması gereken şey; insan toplumu bu başkalaşıma ulaşırken, bastığı sıçrama tahtası, pasif uyum temelleridir. Yerinde göreceğiz.

Bu proseyi koparırsak, insan toplumunun en ilk mantık sistemi olan ANİMİZM'i anlayamamış-açıklayamamış oluruz. Animizm, insanın her şeyi, doğayı da tümünden kendisi gibi düşünüp davranan canlı gibi görmesi, algılaması ve ilkelce de olsa, yorumlamasıdır. Animizm'i anlayamadığımız ölçüde, animizmden gelişen Totemizm'i de, ilk insan çekirdeğini de yeterince anlayamamış; o ilk çekirdeğin içerisinde insanı insan yapan üretici güçler elemanlarını da, canlı gelişimleriyle kavrayamamış oluruz.

"UYUM" ZORUNLULUKLARI ve KOMÜNCÜL KANUNLAR

Sanılır ki, insan toplumunun ilk çekirdeği olan komüna, onbinlerce yıl gerilerde kalışıyla, bugünkü insan toplumunu pek uzun uzadıya ilgilendirmez. Oysa, nasıl maddenin en küçük parçası atom, canlının en küçük parçası hücre, tüm evreni, hayatı ve insan toplumunu ilgilendiriyorsa, tıpkı onun gibi, insan toplumunun parçalanabilir en ilk çekirdeği komün de, bugünkü insanı dolaysızca ilgilendirir. Çünkü bugünkü toplum yapılarının, o ilk çekirdeğin kendisini yeniden üretişlerinden gelişmiş başka başka yansımaları ve evreleridirler.

Komün, çıkış ve gidiş kanunlarıyla iyice kavrandıkça, günümüzdeki toplum gidişleri de o ölçüde aydınlanmış olur.

Buna neden ihtiyaç duyalım?

Şüphesiz ki, en temelde yatan ve evrimin daha başlangıcından beri ortaya koyduğu ve dayattığı eleşim ve uyum savaşı zorunlulukları yüzünden, buna mecbur kalıyoruz. Nice düşünen sayısız baş, bu uğurda kılıç sallayıp kelle kaybetmiştir. Hem de bilerek-bilmeyerek. Komün'ün cazibesi: Çekim gücü, bütün sebepleri yüzeyde bırakan bu temel sebeple hareket ederek, insanlığın en yatkin beyinlerini kendi determinizmiyle dürterek kendisini aydınlatmalarını ister durur. Çünkü insan toplumu da, cansız-canlı tüm varlıklardan apayrı bir gidiş içindeymiş gibi dursa da, "uyum" ve "eleşim" kanunlarının dışına çıkamaz. Cansız (atom) ve canlı (hücre) uyum ve eleşimlerden gelişip sentezleşmiştir. Bu yüzden, insan toplumu hangi aşamada bulunursa bulunsun, o ilk kendi çekirdeğindeki kanunlarıyla hareket ettiği için, o çekirdeğe bağlılıktan kurtulamaz. Dolayısıyla, toplumun ve katiyetle koparılmadan anılması gereken doğanın, eleşim gidişlerine uyum zorunluluklarıyla o ilk çekirdeğini-kanunlarını anlamaya çalışır.

KOMÜN'ÜN KEŞİF DALGALARI

İşte, bu en temel sebep yüzünden; 19. yüzyıl ortalarından başlamak üzere; 20. yüzyılı da tümünden kaplayacak ölçülerde gelişen, bir komünü keşfetme, çözümlene dalgası, Amerika'dan Avrupa'ya ve Türkiye'de bize kadar yayıldı. Türkiye, henüz bu konuda ne yazık ki pek uykuda gezer görünüyor. Sovyetlerde ne olup bittiğini bilemiyoruz. Ama şüphesiz ki, Sovyet aydın fideliği bu konuda da mütebahhirler (uzmanlıklar) türetmeden duramayacaktır. Öyleyse, bu dalga Çin'e de atlayacak ve tüm yeryüzünde dalgalanmadan; kendisini sonuca ulaştırmadan (keşfettirmeden) durulamayacaktır.

Demek bu dalgaların içinde hazırlıksız acemi denizciler gibi kalıp, boğulmaktansa, bütün gücümüz ve kuşanımızla içine boylu boyunca girmekten başka çaremiz yoktur.

Bu uğurda verdiğimiz savaşlar kadar başarılı olabilir veya yenilebiliriz. Ama son duruşmada hiç olmazsa gelecek kuşaklara bu dalgalarda savaşabilme geleneği bırakabiliriz; belki de daha fazlasını başarabiliriz. Bu da her halükarda insan toplumunun kazancı olur. Demek bu engin dalgalara yelken açmış olmak, nereden baksanız yararlı, geliştirici, insanlık ölçüsünde uyarıcı-verimli olması bir yana, buna mecburuz. Birileri, her şeye kıyışan birileri, bu kuşatıcı dalgalara hepimiz için atılmak zorundaydı.

KOMÜN'ÜN UYUMCUL ELASTİKİYETİ

Onca hengamemizin ortasında bile, bu dalgalara atılmaktan geri duramadık. Onlarca yıl oldu, hâlâ boşuyoruz. Ama o dalgalarla boşuşmayı da öğrendik; neyin, ne zaman, nereden karşımıza çıkacağını kestirip teknemizi batırmadan Kolomb misali, "Amerika"mıza çoktan girdik; sayısız seferlerle iç derinliklerini başka başka denizlerden ulaşabilme koşullarını keşfetmeye çalışıyoruz.

Buhari'nin derlediği hadislerden birinde şöyle yazar; *"Allah'ın fermanı şudur; (...) Ben, en çok mümin kulunun ruhunu kabzetmekte tereddüt gösterdim."*

Allah bile, en bilinçli, kendisine en çok inanmış ve bağlanmış kulunun bile ruhunu ele geçirmekte zorlanmakta, *ikircilik* geçirmektedir. Neden? İnsanın bilinç-altbilinç çarpışmaları, beynin gelişim diyalektiği, komünün en derin, en el

değmemiş gelişim proselerine kadar uzanır; hatta doğaya kadar. Bu yüzden, "kişi" (beyin) dipsiz kuyulaşır. Neyin ne zaman nerede nasıl çıkabileceğini, kişinin ne kendisi, ne de karşısındaki bilemez-anlayamaz olur. Kişi düşünce ve davranışları ele avuca sığmaz (zapdedilemez), şaşkınlık verici bir hal alır. Komün gelenekleri içinde yaşayan peygamber, bunları sezilerle yakalasa da, gidiş kanunlarını bilmediği için; "nefis" (kişi psikolojisi) incelemesine bile girmek zorunda kaldığı için, işin içine girdikçe şaşırmadan, kendisini bile tanımakta sonu gelmez zorluklar çekmeden yapamıyor. Ve Allah'ın elçisi olması itibariyle aldığı bu dersi, insanlığa duyurmaktan çekinmiyor. Daha fazla derinleştirmeden konumuza geçelim.

Uzunca olan bu hadisin önemli vuruş nüktesini buraya alışımızın sebebi; ilkel toplum çekirdeğinin ne denli ele avuca gelmez, ele geçirilmesi zor bir yapı olduğunu vurgulamak içindir.

"Kişi", komün çekirdeğinde yer alan, fakat hemen hiçbir esamesi (varlığının izi) bulunmayan, toplumla tamamen kaynaşık potansiyel bir elemandır.

Kişi, komünün sınıflı topluma parçalanışıyla birlikte topluma karşı-ondan ayrılmışçasına tepkiler- varlıklar geliştirmeye başlar. Oysa kişi, ne denli şahbazlaşırsa şahbazlaşınsın, toplumun en küçük parçasıdır o kadar. Fakat yine de toplum ile iş bitmez. Çünkü kişi ve toplum, komün çekirdeğinin insancıl diyalektiğini oluştururlar. Ne toplum kişisiz, ne de kişi toplumsuz yapamaz. Komünde kişi yokmuş gibi dursa bile, kişi, en ilkel toplumda bile gizli (potansiyel) motor görevlerden birini üstlenmiştir. Ve komün sınıflı topluma çözülür çözülmez, o potansiyel güç, akıl almaz şahbazlıklara girer. Allah'lıkları-Peygamberlikleri bile üstlenir. İnsanlığı birbirine katmakla kalmaz, doğal afet ve rahmetleri bile üstlenir.

Bunu "kişi"ler yapar gibi durur. Oysa hatırlayalım, komün içerisinde gizli-potansiyel bir güç de olsa, "masum", ismi-cismi bile belirsiz, komünün elemanlarından birisidir. Yani bu komün bütünlüğünün işidir.

İşte komün böylesi bir çekirdek güçtür. İçerisinde "dipsiz kuyu" denecek ölçülerde potansiyel eleman güçler ve kanunlar saklıdır. Hepsi ayrı ayrı bir işe yaramazlar. Birlikte muazzam-inanılmaz açılımlar yaratırlar. Bu komün çekirdeğinin, elastiki-esnek, her yana her şeye uyum yapma dinamizmine sahip gücüdür. Bugüne dek gelişen toplum biçimleri, hep o komün temellerinin kendisini yeniden üretişinden halka halka yükselen devir daimli açılımlardır.

İÇ ELEMANLARININ BÜTÜNLÜĞÜYLE KOMÜN

Komün, topyekün tek bir organizmadır. Ama o organik bütün, iç elemanlarıyla birlikte var olur ve başkalaşım geçirir. Tıpkı atom gibi, hücre gibi, atomun elektron-proton iç zıtlıkları, atomun tümlüğünü yaratır. Koşullara göre bu iç elemanların en ufak başkalaşımaları, atomun yapısını ve oluşturduğu maddelerin cinslerini değiştirirler... Hücre iç elemanlarında da gidiş farklı olmaz. Hücre iç elemanlarının zıtlıklarından gelişen hücre tümlüğü doğar doğmaz, er-dişi; bitki hayvan zıtlıkları biçiminde canlı hayatı geliştirip yükseltir.

Toplumun ilk komüncül çekirdeği de, iç elemanlarının zıtlıklarından bir kez doğmuş bulununca; yine o iç elemanlarının doğaya ve topluma inanılmaz uyum yetenekleriyle (komün), aşağı: avcı, orta: göçer, yukarı: tarımcı barbar aşamalarını ve sınıflı toplum biçimlerini yaratıp

geliştirir.

Komünü iç elemanlarıyla iyice tanıyabilirsek; 100 yılı aşkın bir süredir, cazibesine dayanılmayıp, yeniden, tekrar tekrar keşfedilmeye çalışılırken, tanınmaz hale getirilen komünü nasıl nerede neden tahrif ettiklerini kolayca aydınlayabiliriz.

Komün, canlı bir organizmadır. Elbette bu yüzden o'nu doğuş prosesi içinde ele alıp tanımak en doğru yol olur. Ancak burada metafizik yapmak zorunluluğuna katlanarak konumuzu kısa kesmek zorundayız. Başka yerlerde bol bol ele aldığımız o proseden yararlanarak burada, komünün iç elemanlarını, yine canlı gelişimlerini de yansıtmaya çalışarak vermeye çalışmalıyız.

KOMÜN'ÜN DOĞUŞ VE GELİŞİM YÖNLERİ

1- Komün, *doğuş prosesi* bakımından, doğadan çıkıp geliştiği, doğanın doğal ama toplumsal çocuğu olduğu hatırlanırsa; demek bir yanıyla kendi kaynağına doğru uzanır.

2- Komün, gelişim-açılım-parçalanış, toplum biçimleriyle kendisini yeniden üretim prosesi bakımından ele alınırsa; demek diğer yanıyla komün bugünkü toplum biçimleri gelişimlerine doğru uzanır.

Komüne binlerce-onbinlerce yıl sonra kuşbakışı bakıldığında, kabaca ilk görülen canlılık ve zıtlık budur.

Elbette zıt gibi duran bu gelişim, doğal, gerçek, geliştiren, diyalektik bir zıtlıktır. Doğa ve toplum ne denli zıt olsalar, zıtların birlikte gelişimini oluştururlar. Ve bir tek komün tümlüğünü ve gelişimini işlerler.

1- Burada komün'ü *ilk kaynağına* götüren başlıca bir iç elemanı yakalayıp işleyebilirsek;

2- Yine komünü parçalayıp yeni *toplum biçimlerine geliştiren* bir veya birkaç iç elemanı yakalayıp aydınlayabilirsek; komünün bütün iç elemanlarıyla canlıca daha kolay kavrayıp aydınlayabiliriz.

Komünü hatırlayalım; canlı bir tek bütün organizmadır. Parçalamakla, bir tek iç elemanı abartarak onu anlatmanın olanağı yoktur. Zaten antropolojik uzmanlıkların yaptığı budur. Komünü her bir yanından çekiştirip, her biri kendi tutulduğu yanı abartarak, tanınmaz hale getirmesidir.

Biz o tür uzman metafiziklerin bir dökümünü çıkarabilmek ve yeri geldiğinde dikkate değer olanlarını teşhir etmek için, komünü iç elemanlarıyla didaktik bir tanımlamaya uğratmak ihtiyacındayız.

Bu yüzden, bir tek veya birkaç elemanını yıldızlaştırmak durumunda değiliz. Ama her yapının bir geriye çeken-ileriye götüren zıtlıklı elemanları olur. O elemanlar komünde de bulunabilir. O elemanların üzerine düşünürse, komün dinamizmi veya doğuş-gelişim prosesi daha iyi kavranabilir.

Bu amaçla bakınca, yadsınamaz iki yüzünü belirttik: 1-Komün'ün doğuş kaynağına giden yanı; 2-Komünün toplum biçimleri gelişimine (ileriye) doğru giden yanını görmezden gelemedik.

UNUTTUĞUMUZ "İNSAN ÜREYİMİ"NE DİKKAT!

O halde bizi geriye-kaynağa götüren, ve ileriye, toplum biçimleri gelişimine doğru götüren komünün belirgin-öne çıkmış elemanları da bulunabilir diye

düşünebiliriz.

Bunu aradık; bulduk.

Bunu burada ele almadan, bulduğumuz elemanlara dikkat çekmeden önce; bilhassa birini ne denli şuur altımıza bastırmış olduğumuzu özellikle hatırlatmalıyız.

Yıllardır, duraksız, her vesileyle üzerine eğildiğiniz bir konu olduğu halde; komünün bile elemanlarını ayrıntılarına girerek tasnif etmeye; her bir elemanı daha alt elemanlarına ayırmaya-iç bağlantılarını kurmaya çalıştığımız halde, ana sentezi gözden kaçırdığımızı ve bunu da gayet doğal olarak bin yıllardır şuur altımıza bastırmış olduğumuz için yaptığımızı şaşırarak tespit ettik.

Marks ve Engels, hep işlemişlerdir. Engels, Morgan'ın keşfinden-büyük eserinden sonra, bir kez daha gözlere batırmıştır. Ve bunu hepimiz adeta ezberlemiştir:

*"Tarihin en son duruşmasında belirleyici elemanı, doğrudan doğruya hayatın üretimi ve yeniden üretimidir. Bu üretimin kendisi iki çeşittir. Bir yanda, geçim araçlarının; beslenmeye, giyinmeye, barınmaya yarayan nesnelere ve bu nesnelere için gerekli aygıtların üretimidir. Öte yandan, insan denilen yaratığın kendisinin üretimi; türünün (nevi'nin) çoğalıp yayılmasıdır. Verili bir tarihsel çağ ve verili bir ülke insanların içinde yaşadıkları sosyal kurumlar, bu iki çeşit üretimle: Bir yanda emeğin, öte yanda ailenin buldukları evrim konağı ile şartlanmışlardır."***(Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Orijini'**ne Önsöz.)

"Hayatın Üretimi", kısaca ona "üretim" deyip geçiveririz. Engels, Morgan'dan ailenin gelişimini öğrendikten sonra, konuya daha da sıcak görünür: "Üretim "insan "üreyimi"yle birlikte bulunur.

Bizim için konu büsbütün uyarıcı olmasına karşın, konuyu alabildiğine farklı boyutlarda işlemek zorunda oluşumuz geliştikçe, ister istemez "üretim" temellerinden ayrı düştük. Ayrı düştükçe unuttuk.

Ama dikkatimizi çeken bir şey oldu: "Üretim'i ne kadar kolay unutuvermişiz.

Bunun sebebi, binlerce-onbinlerce yıllardır onu bastırmış oluşumuzdan gelir. Üretim sorunları boylu boyunca bilinç alanına veya önce "hayat" alanına çıktıkça, sonra bilinç alanına taşımadıkça da bu bastırış kendiliğinden gelenekçil bir şekilde süreceğe benzer.

Komünün iç elemanlarını gelişi güzel aklımıza geldiği gibi yazmaya başladık. Şüphesiz ki, öncelikle *Üretici Güçleri* başa aldık ve ayrıntılara girmeye başladık. Ardından, kişi-totem ayrıntılarına girerken, birden "üretim"i genel sentez olarak atladığımızı fark ettik.

Oysa Komünü iç elemanlarına ayırırken, üretici güçlerden önce, komünü üretim ve üretim olarak genel tasnif sentezine uğratmamız gerekirdi.

Bu anışımız, sadece "üretim" dediğimiz, insanın tür olarak kendisini devam ettirmek için yeniden üretmesinin sandığımızdan daha fazla "sırlar" saklayabileceği üzerine parmak basmak içindi.

İnsanın geçim, yaşama koşullarını üretmesi, bildiğimiz "üretim" biliniyor, anlaşılıyor da; "insan üreyimi" daha fazlasıyla bildik-tanıdık, hatta basit, aşağı, ayıp sayıldığı için üzerinde bile durulmaya değmez geliyor ve bir kenara bırakılıyor...

1- KOMÜN'DE ÜRETİM VE ÜREYİM AKSİYONLARI

Konumuza devam edelim.

Komünün içinde birbirlerinden ayrılmazca derleşik bulunan bütün elemanları tasnif etmek gerekirse, öncelikle bu, tarihin determine edici iki genel elemanı yönünde yapılmalıdır.

1- Üretim Elemanları

2- Üreyim Elemanları

Bu iki eleman da komün içinde öylesine organik bağlar kurmuşlardır ki, bunları ne birbirlerinden; ne de alt elemanlarından ayırabilmek mümkün değildir.

Ancak bu, yine komünün kendi elastiki uyumcul yeteneklerinin dinamizmiyle mümkün olmuştur: Komünün içindeki tüm organik bağları kuran *üretici güçler motoru* geliştikçe, komün organizmasını kendisi parçalanışa uğratmıştır.

Bu parçalanış, hayatın kendi gerçekleri olduğu için; komünün iç elemanlarını tasnif etmek deyince, komünün ayrışmamış, organik bütünlüğü içindeki elemanlarını yapma yakıştırma bir şekilde ayırmak yerine, zaten doğal olarak ayrışmış bulunan bu elemanları derleyip anlamak ve komündeki biçimlerini bulmak daha gerçekçi olacaktır.

Zaten komün olarak, komünün tek başına ele alınıp anlaşılması metafizik bir saçmalık olmuştur. Komün, en ilkel biçimden bu yana; sürekli canlı, başkalaşan bir gelişim halinde olmuştur. Komün, sınıflı topluma çözüldüğünde bile, ilk halinden bambaşkalaşsa dahi, komün, gerçekte kendisini yeniden üretmek üzere dağılıp-derlenmekte; devir daimlerini sürdürmektedir.

Bu bakımdan, komünü sadece ilk saf haliyle anlamak için bile, komünün bütün serüvenini göz önünde tutabilmek gerekir.

Bunu olabildiğince ilk kavrayanlar, Marks-Engels ve Morgan olmuşlardır.

Marks-Engels, klasik kapitalizm gelişiminden yola çıkarak, üretici güçler motorunu ve insanlık prosesini kavradılar.

Morgan, Amerikan Kızılderilileri kabilelerinden yola çıkarak, tüm insanlık prosesini; bilhassa Vahşet-Barbarlık ve Medeniyete çözümlüş prosesini olabildiğince kavradığı ölçüde, tüm insanlık tarihini gidebileceği sınıfsız topluma dek öngörülerıyla kavramaktan ve belirtmekten korkmadı.

Komün cazibesine kapılan uzman ele alışlarının düştükleri yanlış, kişicil yüzeysel çıkarlarının kurbanı olarak, komünü böylesine, insanlık tarihi ölçüsünde canlı bir gelişim olarak görebilme, anlatabilme cesaretini, perspektifini bulamamalarıdır.

2- "ÜRETİCİ GÜÇLER" ELEMANI

Meseleye böyle hayatın canlı oluşu içinde bakılabılince, iş kolaylaşır; anlaşılır hale gelir mi? Evet ama ömür boyu süren emekler ister; fakat değer.

Hatırlayalım; komün, doğaya ve her türlü toplumsal gelişim şartlarına ayak uydurabilme esnekliğinde; ele avuca gelmez; kabzedilemez, daima gelişen bir organizmadır. Böyle olunca da, insanlık tarihi kadar zengin hareketliliği açılımları-uyumları olan bu organizma, sadece bir yanıyla ele alınıp

kavranmaktan uzak düşer. O kolaylıklara, masa başı etüdlere aldananların başını yüzyılı aşkın bir süredir yemesi bu yüzdendir. Bakalım:

Komün'ün en çok bilinen genel ÜRETİM aksiyonu içinde hangi alt elemanlar bulunur?

Ayırmak ne mümkün.

Tüm insanlık gelişimlerinden yararlanarak, başlıca alt eleman:

a) **Üretici güçler**'dir diyebiliriz.

Fakat üretici güçler de geneldir. Özele inelim: Üretici güçlerden insanı ele alalım. *İnsan*: Hem üretim ile, hem üreyim ile, hem de diğer üretici güçlerle kopmaz bağlara sahiptir. Ama yine de, bile bile bu göze batırışı yapabiliriz.

b) **İnsan**: Komünde üretici güçlerin en plastik; elastiki, uyum yapma yetenekli olanıdır. Fakat, teknik üretici gücüne ve coğrafyaya da alabildiğine bağımlı kalır. Hiç değilse görünen bir çok özelliğiyle, bu temel karakterdedir. Beyniyle olsun, düşünüp yeniden yeni davranışlar geliştirebilir. Diğer üretici güçlerin altında kalmamayı geliştirebilir. Bu, doğru gibi durur.

Fakat insanlık gelişimi tümünden göz önüne alınmadıkça, bu tezin de eksiklikleri bitmez. Avustralya ve Amerika kıtaları yerlileri (komünleri) hatırlansın. Coğrafya üretici gücü, evcilleştirebilecek hayvanı sunmadıkça, Aşağı Barbarlığı aşamamışlardır. Yine Afrika'da komünler, Nil'in yukarı bölümlerinin subtropikal ırmak verimliliklerini bulamadıkça, başka bir Mısır medeniyeti yaratmamışlardır. Yine ilk medeniyet, sadece subtropikal verimli, demirsiz işlenebilen Fırat-Dicle delta ağzında; balıklar içinde kolektif komün emeği ile doğabilmiştir ve Hint-Çin-Mısır'a benzer verimlilikte ve teknik gelişime aşırıca ihtiyaç duymadan gelişim bulduğu subtropikal ırmak boylarına atladığında, sadece oralarda yeni örneklerini yükseltebilmiştir.

Demir keşfedildikten bin yıl kadar sonra, kıraç topraklarda, korsancıl gelişime tutunarak, yepyeni ve daha hareketli hayvancıl Grek ve Roma kentleri, demir tekniğiyle yükseltebilmişlerdir.

Bu kadarcık bir hatırlama bile, insan üretici gücünün, coğrafya ve teknik güçlerine olan bağımlılığını küçümsememeyi veya gözardı etmemeyi bize öğretir. Bu bakış olmadıkça, ne komünü ne de oradan gelişimi bulan insanlık tarihini anlayıp açıklamaya olanak bulunamaz.

Komün, bu üretici güçlerin diyalektiğiyle; akıl almaz zıtlaşmaları ve dengeleriyle dinamizm bulur ve başkalaşımın geçirip, yeni toplum biçimleri gelişimlerine uğrar.

Komün en ilkel biçimlerinde bile, teknik gelişime uğramamış olduğu hallerde bile, durağan bir organizma değildir. Bulduğu coğrafyaya göre teknik yaratıp değiştirebilir; barınışı, doğayı topluncullaştırıp coğrafya üretici gücü haline sokuşu, gelenekleri, üretimi veya geçim yordamları yani topluncul aşamasının başkalaşma eğilimleri hep bulunduğu veya düşmüş olduğu doğa parçasına göre olur.

Tarih (Gelenek-Görenek) Üretici Gücü: Komün doğuşuna, coğrafyasına, tekniğine, insanına göre bir gelişim tutturur. İnsan komüncül aşamada büsbütün geleneklerle düşünüp davranır. Gelenekler bilinç yerine geçerler. Onlar, komünün en doğal biçimde ürettikleri uyum mekanizmaları olduğu için, bugün bizlere saçma "boş inanç"lar gibi gelseler de, komün insanların yaşamcıl elemanlarıdır. Kendilerini-çevrelerini yorumlama ve ona göre davranma biçimleridirler. Bu yüzden, kuşaklar boyunca yüzlerce-binlerce yıl

terk edilemezler. Komün aşamasını, toplum biçimini başkalaştırdığı zaman bile, eski aşamanın izleri sürer gider.

Animizm, insanın en ilkel mantık sistemidir. Her şeyi; tümünden doğayı, çevresini kendisi gibi yorumlar. Canlı olarak görür-algılar-düşünür-ona göre davranır. Bu, sanıldığı kadar-göründüğü kadar saçma-akıl dışı-boş inanç değildir. İnsan en ilk uyum mantığıdır ve doğal bir gelişimle kendiliğinden oluşmuştur. Bu yüzden de, doğayı-evrimi, dolayısıyla gerçeği yansıtır. Ve binlerce, onbinlerce, hatta yüzbinlerce yıldır insan düşünce-davranışlarından silinemez. Animizm, totemizm'e dönüştüğü zaman bile, temel mantığını sürdürür. Ve bu gelenekler, Komün'ün yaşamını tümünden etkiler. İnsan üretici olarak komün veya komün olarak insan üretici gücü dendiği zaman bu gelenek-görenekler: Tarih üretici gücü, etle tırnak gibi hemen komünün, insanın yanı başında yer alır. Tarihsel üretici güç, insanın düşünce-davranış yöntemleri-içerikleridirler.

Teknik Üretici Gücü: Günümüze bakıldığında ne yaman bir "uyum mekanizmaları" bütünü olduğu anlaşılabilir. Atom'un bir zerresi, insan toplumuna çağları aştırabilir. Tekniğin sonsuz denilebilecek versiyonlarıyla el değmemiş kıtalar, geri bıraktırlmış insanlık parçaları - ülkeler, modern gelişimlerle bir çırpıda bahtiyar kılınabilir veya insanlık yeryüzü ölçüsünde yeniden düzenlenebilir.

Teknik üretici gücü, insanın çevresine uyum geliştirmekte kullandığı, bu açıdan insanın kendisinden de daha fazla elastiki (plastikcil) uyum zenginliklerine sahip bir üretici güçtür.

Teknik, komünde göze batan bir güç olmamakla birlikte, potansiyel gücüyle komünü parçalayıp, sınıflı toplum biçimleri gelişimine açan, insan toplumuna çağları aştıran başlıca maddi güçtür.

Ancak, şahbazlığı, insan toplumu, yine tekniğin de gelişimiyle ilerledikçe ortaya çıkar.

Bu noktada sakıncalar görüyoruz. Teknik üretici gücün gereğinden fazla; diğer üretici güçleri ayakları altına alan bir gidış tuttuğu ortadadır. Bu durum, sınıflı toplumda ortaya çıkmış ve gelişmiş gibi dursa da (ki bu büyük ölçüde doğrudur), gerçekte teknik üretici gücünün aşırı uyum mekanizmalarına sahip (plastik) oluşundandır.

İnsan, teknik ile, toplum biçimlerini başkalaştırmıştır. Teknik, insanın diğer canlılardan farklı olarak pasif uyumdan aktif uyuma geçmesini geliştirirken, organ başkalaşimleri yerine toplum başkalaşımını geçirmiştir.

Biliniyor: Komün, vahşet çağlarında, tekniğin henüz gelişmediği ilkel aşamada, bir çok insan türleriyle ilerlemiştir. Yani, diğer canlılar gibi organik başkalaşım geçirerek, çeşitli insan türleri ile aşama aşama evrim basamaklarını çıkmak zorunda kalmıştır. İnsanın anatomik başkalaşımının durduğu, bir tek insan türü haline geldiği zaman, en fazla ellibin yıl öncesidir.

O çağda ne görüyoruz: Teknik üretici gücü, ateş-ok-yay-mızrak-çömlek-olta-kerpiç ev-kulübeler gibi aşamalara sıçramış bulunur. Komün artık insan organları yerine, organlarının sonsuz uzantısı gibi teknik üretici gücünü geçirmiştir. Böylece insan, anatomik başkalaşım veya türler gelişimi durmuş; bunun yerine toplum biçimleri başkalaşımını geçirmiştir. Bundan sonra insan veya komün, tekniğin bu olanaklarını sezerek, teknik gelişime hız vermiştir.

İnsan, tekniğin peşine düştükçe, ister istemez tekniğin uyumcul-esnek yeteneklerini keşfetmiş ve tekniği geliştirme-üretme yollarına girmiştir.

Elbette sınıflı toplumla birlikte, kâr, malların fetişizmi, animizmin ve totemizmin yerine geçtikçe; üretim araçlarının üretimi kendiliğinden teknik gelişimi geri dönülmez temellere ulaştırmıştır. Demir'in keşfiyle bu hız, toplum biçimlerinin gelişimine de yansdııkça, tekniğin sihirli gücü, ateşin keşfinden sonra bir kez daha anlaşılmiştir. Tekniğin gelişimi, malların fetişizmini, yani para-mal-ün-poz-lüks-ihtişam-saltanat tapıncını körükler. Mal tapıncı, teknik gelişimi körükler. Böylece giderek teknik, komündeki potansiyel motor gücünü öne geçirmiş olur.

Teknik de, insan da, evrimde geç gelmenin olanaklarını ve hünerlerini kendisinde toplayabilecek özelliklere sahip olmuşlardır. Teknik, tek başına nedir ki? Tekniği teknik yapan, yine son duruşmada insan olmalıdır, diye düşünmeden yapamıyoruz. Ama peki bu denli şahbazlanışı, diğer üretici güçleri hiçe sayışı neden? Demek insan da tekniği hâlâ aşamıyor. Onun illüzyonlarından, sihirli geliştiriciliğinden kurtulamıyor. Öyleyse, kişi kuruntularımızla değil, toplumsal gelişim kanunlarıyla konuşmak gerekir.

Daha fazla uzatmamak için, şu kadarına dikkat çekmeliyiz: İnsan toplumunun hayvanlar aleminden ayrılırken başrolü oynayan maddi güçlerden birisi de tekniktir. İnsan, teknik adını almaya, aday alet geliştirimiyle ayağa kalkmış, dik yürümüş ve beynini-başparmağını-anatomisini insanlaştırmaya yöneltmiştir. Teknikten kopamayışı ve onun yaratıcı öldürücü ve yaşatıcı illüzyonlarına tutuluşu bu yüzdendir.

Elbette bu, bilinçli bir yaklaşım değildir. Her üretici güç, gidebileceği son aşamaya kadar ilerledikçe, diğer üretici güçlerle olan bağları ortaya çıkar ve insan toplumu, gerçekleri o zaman kavrayabilir.

İşte, insan toplumunun gidiş kanunlarının bilince çıkarılmalarının zaruretleri bu noktada dayatır.

Bu yüzden, komün çekirdeği temelleri ve toplum biçimleri gelişimi baştan sona göz önünde tutulmalıdır.

Öyle görünüyor ki, temelde, komün içindeki elemanlarda teknik üretici gücü, diğer üretici güçler içinde cılızdır. Veya hiç olmazsa uzun bin yıllar boyunca komünü parçalayabilecek bir güç göstermez. Ancak potansiyeli, besbelli ki, diğer üretici güçleri mahvedebilecek veya çağlar aşırıacak boyutlardadır.

Ama insansız, kaynağı olan coğrafya üretici gücü olmaksızın, nereye kadar gidebilir?

Demek başını alıp gitmeye en müsait görünen teknik bile, komün içinde diğer üretici güçlerle kuşatılmış-bağlı-potansiyel bir güç olarak bulunur. Gelişim sadece tekniğin değil, bütün üretici güçler diyalektiğindedir.

Unutmamak gerekir: Göçebelik aşamasına, coğrafya üretici gücünün, evcilleştirecek hayvan (sürü) sunumlarıyla ve insan aklıyla geçilmiştir. Yine medeniyete, demirsiz (bir ölçüde teknik gücün zoru olmaksızın) coğrafyanın subtropikal ırmak boyunda ekilebilir toprak sunumlarıyla ve insan toplumunun kolektif emek birikimleriyle-gelenekleriyle ve aksiyonlarıyla geçilmiştir. Tabii en temelde bunlar içinde yer almış ateş-ok-yay-çömlekçilik-kerpiç ev gibi teknikleri-metodları da unutmuyoruz. Ama buna karşın teknik, göze batan başrolü oynamış görünmüyor. Bunu hatırdan çıkarmadan, tekniğin diğer üretici güçlere olan, metafiziğe, parçaların soyutlanıp abartılışına gelmeyen bağlarını gözlere batırıyoruz. Üretici güçler, birbirinden koparılamaz bir tümlük içinde zıtlaşarak, dinamizm bulurlar.

Coğrafya Üretici Gücü: Farklı bir durumda değildir. İnsan toplumunun, yaşayabilmesi için, doğayı kendi mekanı haline getirmesi gerekmiştir. Bu, doğanın toplumcullaştırılması gidişyle doğal yoldan gelişmiştir.

İnsanın doğayı toplumcullaştırması, doğadaki doğal güçleri ve nesnelere toplumcullaştırmasıyla olur. Bu, insanın teknik ve metod gelişimlerini yaratır.

Canlılar, milyonlarca, yüz milyonlarca yılda doğada başkalaşımalar yaratabilirler. Mercan resifleri-adacıkları bu türdendir. Bu, canlıların pasif uyumlarıyla olur.

Ama insan toplumu, doğa koşuluyla karşılaştıkça, sebep rolünü oynayarak, yeni teknik ve metod gelişimlerine kapı açar. İnsan toplumu, doğayı, üretici güçler tümlüğü içinde çarçabuk istediği koşullarda toplumcullaştırarak ilerler.

Doğa'nın, insan toplumu tarafından bu toplumcullaştırma gidişine Coğrafya Üretici Gücü diyoruz.

Burada, çokça şaşırılan ve yanılınan diyalektiği bir kez daha anmalıyız: İnsan toplumu, yeterince sebep olabilecek aşamaya yükselmedikçe; yani teknik-metod-toplum-gelenek gibi üretici güçleri az da olsa geliştirmiş bulunmadıkça, doğa koşullarıyla karşılaşınca; yeni teknik ve metod sentezlerini yaratamaz. Ve doğayı toplumcullaştıramaz, coğrafya üretici gücünü geliştiremez.

İlk medeniyetin demirsiz doğması için, Irak'ta subtropikal Fırat-Dicle balçıklarının tarıma elverişli hale getirilmesi için, protosümerlerin orta barbarlık aşamasını geçmiş olmaları gerekti.

Yani sadece doğanın olanakları, toplum sebebi olmaksızın hiçtir. İnsanın aktif uyumunu (teknik-toplum metod ve geleneklerini) geliştirdiği yerde ve ölçüde, coğrafya üretici gücü gelişebilmiştir. Eğer insan aktif uyumunu geliştirememişse, doğaya etkisi, onu coğrafyalaştırması olamaz; doğanın da öyle bir toplum da toplum adını alamaz; diğer canlıların pasif uyumu aşılmamış demektir.

İnsanın toplumu, tarihini; sırf coğrafya ile açıklama eğilimleri ciddi ciddi sürmektedir. Bu bakışlar, insanı pasif intibaklı hayvan yerine koyduklarını bile anlayamıyorlar.

Doğa koşullarının, coğrafya üretici gücünün oluşması için, toplumun sebep rolünü oynaması gerekirken; tam tersine doğa koşullarının, toplumsal gelişimin sebebi oluşu da, diyalektiğin öteki yanıdır. Toplum, yeterince sebep rolü oynasa da, doğa, olanaklar sunmadıkça; toplum yeni teknik ve metodlar geliştirme sentezine ulaşamamıştır. İlk medeniyetin subtropikal ırmak boyunda doğması ve yine benzer ırmak boylarında, ilk Irak ana medeniyetinden tohum alarak, Mısır-Çin-Hint'te gelişmiş bulunuşu, başka türlü açıklanamaz.

Eski dünya ile Yeni Dünya'nın farklı gidişleri de bu gidişi gözler batırır. Yeni dünya denen Amerika kıtası, insan toplumuna sürü manivelasını verebilecek koşullar sunamayınca, insan medeniyete geçemedi. Ve eski dünya denen Asya-Afrika kıtaları medeniyette ilerlerken, yeni dünya: Amerika kıtası durdu, gelişemedi.

Demek, coğrafya üretici gücü de, diğer üretici güçlerle topyekûn etkileşimle gelişir. "Toplum sebebi" sözü içinde anılan her şey, bu üretici güçler tümlüğü ve gidişidir.

3- KOMÜN'Ü TOPLUM BİÇİMLERİNE AÇAN GÜÇ: TEKNİK

Bu dört üretici güç içinde İnsan ve Tarih üretici gücü, "MANEVİ" üretici güçlerdir. Aslında bu sözcüğü de yeterince anlamak, yine insanlığın başından geçenleri tümlüğü ile göz önünde bulundurabilmek ile mümkün olabilir. Yani, tüm toplumcul temel kanunları insanlık tarihi içinde anlayabildikçe, MANEVİ sözcüğünün derin anlamlarını kavrayabiliriz.

MANEVİ: Bütünüyle insan toplumuna dair demektir. Ama, onu maddi üretici güçlerden koparamayacağımızı da gördük.

MADDİ Üretici Güçler: TEKNİK ve COĞRAFYA kolayca anlaşılıyor. Veya anladık sanıyoruz. Maddi üretici güçlerin içine sızmış veya iç içe geçmiş manevi insan katışımları, maddi güçleri CANLI-AKTİF hale getirmekle kalmaz; onlara insancıl manevi ruhlar katarlar.

Ancak insan şuuru, kendi gidiş kanunlarını kavrayamadıkça, kendini saran, ama bu kendisinden başka bir şey olmayan toplum yaratıklarına tapar. Kendisine olan yabancılaşması, gerçekte bütün derinliğiyle çıkış ve gidiş kanunlarını kavrayamayışından ve o kanunların esiri oluşundan başka bir şey değildir. O kanunların bütünü'nün bilince çıkarılmayışından doğabilen her türlü yükseklığın bile, o kanunların yapma-eksik ve yanlış yorumuna karşılık düştüğü ölçüde yabancılaşmalar aşılmış olmazlar.

Bu yüzden, modern çağın bilinçli teknik yaratışları ve rejimleri bile; insan ve tarih üretici güçlerini, "manevi" karakterlerini teknik ve coğrafya ve (maddi üretici güçlere) katışını anlayamaz ve yansıtamazlar. Tersine, maddi üretici güçler, manevi üretici güçleri istila etmişçesine bir gidiş içerisindedirler.

Demek evrimin kanunları ya kavranmamış, ya da anlaşılmamıştır. -Maddenin- nesnelere veya kişilerin tapımında yansımış bulunan yabancılaşmalar, sanıldığından daha derin köklüdürler ve bu kanunlara bağlı kalırlar.

İnsan toplumu tarafından işlenmiş doğa parçalarına bakınca, ne görebiliriz? Kimi tüm ovayı kaplamış, rüzgarla dalgalanan buğday tarlaları. Veya kıraç bir yamaç kaplamış, gündöndü tarlaları. Bir dağın eteğinde kurulmuş, pembe kiremitli beyaz evlerin arasından tek tük salınan ağaçlı bir kasabacık. Deniz kenarında, küçük limanları doldurmaya çalışan yük motorları ve balıkçı tekneleri. Hemen yanıbaşlarında, bacalarını titreten fabrikalar. Kimi ovaya taşıp doldurma gayreti içerisinde, irili ufaklı şehirler.. Fabrika ve binalarla karmaşıklaşan büyük merkezli şehirler.. Hepsi insan toplumunun doğada yaratmış olduğu peyzajlardır.

Ve insan toplumunun manevi ruhunu yansıtırılar. Bunu anlarız ama bunun gidişini, gereği gibi elimize avucumuza alamayız.

Bunun derin sebepleri: Toplumun gidiş kanunlarının ne denli derin köklerde bulunduğu yatar. Komünün sakladığı kanunlar bu denli can alıcıdır. O kanunlar, tüm açılımları veya kendilerini yeniden üretişleriyle kavranmalıdırlar.

Ama bu üretici güçler kanununun işleyişleri içinde, giderek tekniğin üstünleşmesi gözardı edilemez. Bu, tekniğin uyum zenginliklerinden gelir.

Teknik ve metodları, unutamayız ki, doğal koşulların toplum sebebiyle çarpışmasından çıkan sentezlerdir. Buna karşın, coğrafyayı da insanı da tasallutu altına alabilecek matah (Pazar-tüketim) illüzyonları yaratabilmiştir.

Başka bir deyişle: Teknik üretici gücü, insanın kendi toplumuna karşı yabancılaştırmasında, topyekün üretici güçler kanunları akışı içerisinde değerlendirmek kaydıyla, başlıca motor rolünü üstlenmiştir.

Bu durum bize, komünde yer alan elemanlar içinde, potansiyel de olsa;

komünü toplum biçimlerine parçalayıp geliştiren motor gücün, alttan alta teknik üretici güç olabileceğini düşündürür.

Ancak bu, kolay bir Aristo mantığı olmamalıdır. Sınıflı toplumlardan geriye, komüne gittikçe; hatta komünün ilk biçimlerine gittikçe; maddi üretici güçler cılızlaşırlar, ve tersine manevi üretici güçler baskınlaşırlar.

Örneğin, medeniyete ilk geçişte bile başrolü oynayan güçler içinde teknik göze batmaz. Medeniyetin demirsiz doğması bir yana, medeniyet, kolektif aksiyon ile başarılmış, bir çok tarihsel devrimlerden sonra doğabilmiştir. Bu, Mısır-Çin-Hint medeniyetleri için de geçerlidir.

Meseleye böyle bakılınca; tekniğin rolü küçümsenmeye bile gidebilir. Ancak, insanlık ateşi-çömlekçiliği-kerpiç evleri-sürü yetiştirmeyi ve tarım yapabilmeyi, yani topyekûn teknik ve metodlarını geliştirip biriktirmiş olmasaydı, o verimli subtropikal ırmak boylarının değerini anlamayıp, başka göçebeler gibi geçip gidebilirdi.

Demek teknik üretici gücü, komün içinde giderek kendisine yer açan, güneşin altındaki yerini almaya adaylanan bir potansiyel güçtür.

Ve tekniğin gidış yönü: Diğherlerinden daha fazla parçalama ve yeni toplum biçimlerine başkalaştırma eğilimidir.

İnsan, tekniğin bu gelişim hızını ve gücünü sezerek, ona sarılırken bile, onun sonsuz yaratıcı ve yıkıcı gücünün nerelere varabileceğini tasavvur etmekten uzaktır.

İşte bu noktada insan, kendi toplum kanunlarını bilince çıkaramadıkça, tekniğin illüzyonlarına; malların nesnelere fetişizmine, kişilerin tapıncında bile gizlenmiş bulunan, tekniğin yeni toplum biçimlerini, dolayısıyla bilinmez ama sezilir yeni metahların-nesnelere fetişizmini müjdeleyen potansiyel gücüne tapınır; bilerek-bilmeyerek tekniğe hız verir, onun peşinden gider.

Komün içindeki teknik üretici gücün bu illüzyonları, henüz çok derinlerden ve geniş zaman süreci içinde etki etmektedir. Çünkü komün, en ilk biçimlerden, en son biçimi olan "kent" basamağına çıkıncaya kadar, onbinlerce yılı kateder.

Yeni bir aşamaya geçmek için, binlerce yıl gerekir. Komünün yeni bir aşamaya sıçrayabilmesi için, sadece teknik yenilikler yetmez. İnsanın ateşi keşfetmiş oluşu, muazzam bir sıçramadır. Ama ateşten her alanda sayısız teknik ve metodlar yaratması için, soyut fikirler geliştirmesi gerekir. Bunun için, doğal koşullar ile toplumsal sebeplerin uygun seviyelerde buluşması; yeni teknik ilerlemelere yol açabilecek coğrafyaların içine girilmiş olması gerekir.

Yine de bu uzun yürüyüş, tekniğin komünü yeni biçimlere taşıyan başlıca güçlerden biri olarak ele almamıza engel teşkil etmez.

Morgan'ın ve Engels'in tarih öncesini teknik üretici gücün gelişimine göre tasnif etmesi, belki şematik ve maddeci gelebilir. Ancak son duruşmada, bütün eleborasyonlarımıza rağmen, bu tasniflerin dışına pek kolay çıkılmıyor. O halde bu kestirme yol bile, tekniğin komünü yeni toplum biçimlerine açıcı bir rol üstlendiğini göstermeye yeterlidir.

Burada teknik üretici gücü (tek başına değil) bütün üretici güçler içinde ileriye açıcı bir eleman olarak ele almanın yanlış olmayacağını söyleyebiliriz. Sadece bunu dile getirebilmek için bile zorlanışımız, komünün bütün iç elemanlarıyla birlikte, ne kadar çekirdekleşmiş ama bir o kadar da uyum zenginlikleri taşıyan elastiki yetenekler içinde olduğunu gösterir. Veya ele alış zorlukları bu karakterlerinden gelir.

Burada sadece şunu belirtmiş olduk: Teknik üretici gücünü özellikle komün içinde takip etmek, bizi komünün o anki aşamasına ve gelecekteki aşamasına, hatta geçmişteki hangi aşamadan geliştiğini kavramamıza giden yolu açabilir. Bu, diğer üretici güçleri gözardı etmemiz anlamına gelmez. Diğer üretici güçlerle birlikte ele alırken, tekniğin bu özelliği metod olarak akıllarda tutulmalıdır. Hepsı bu kadar.

Tersini düşünelim: Coğrafya üretici gücünü takip etmek, bize aynı yolları yeterince açamaz. Yine teknik izlerle birlikte, coğrafya izleri bize yardım edebilir. İnsan ve gelenek görenekleri (dili-kültürü) de bize, tekniğin olduğu kadar, aynı yolu açamaz.

İnsanın sıcak ekvator kuşağından kalkıp, soğuk Çin içlerine-mağaralarına geçişini, sonra daha kuzeye ve Avrupa'ya ulaşmasını ve aşamalarını bize ateşin kanunlarından başka daha iyi hangi üretici güç açıklayabilir?

Claud Levi Strauss uzman tipi, insanın alet ile açıklanışı yerine, "kültür" ile hem de "dil" ile açıklanışını benimsiyor. Yeri geldiğinde göreceğiz. Dil, aletten çok sonra gelişebilmiş bir alt elemandır. Ve daha başka totem gibi kan teşkilatlanması-aile biçimleri gibi elemanlara, en ilk animizm gibi, en ilk mantık sistemlerine bağlı kalırlar. Ki, bu elemanların hepsi dilden önce gelişmişlerdir. İnsanın ilk ayağa kalktığı zaman bile, alet izleri belirmiştir. Ve ayağa kalkış, beyinleşme veya beynin insanlaşmasını yaratırken, alet kullanımının süreklileşmesiyle paralel gelişmiştir.

Dahası, ateş gibi tekniklerin kullanışı gelişmeseydi, Neanderthal insan da, kendinden önceki Eantrapus gibi yok olur giderdi. Buzullar Avrupa'yı bastıkça, Neanderthal insan, ılık güzel iklimde yaşamaktan vazgeçip, ateş ile ayıları mağaralardan çıkarıp kendisi yerleşti. Belki cinsel yasakları bundan sonra geliştirdikçe, düşünce ve dilini de geliştirip ölü gömmeyi; maddeden ayrı bir ruh sezisini geliştirebildi.

Çünkü insanın şuurunu-kültürünü yaratan, üretici güçler tümlüğüdür. İnsan şuru ve kültürü, o modu hayata yaratamaz. Ve bu üretici güçler içinde de tekniğin rolü komünü ileriye açan bu gidişlerde öne çıkmadan edemez.

4- "TOPLUM"DA "KİŞİ" ELEMANI: DOĞAYA GİDEN YOL

Tıpkı teknik gibi, bizi bu kez komünün çıkış kaynağına doğru götüren bir eleman vardır. Teknik üretici gücün izlerini takip etmek bizi nasıl yeni toplum biçimleri gelişimine götürüyorsa, tıpkı öyle "kişi" elemanı da bizi komünde doğuş kaynağına götürür.

Teknik bizi komünün doğuş kaynağına götüremez mi? Komünün hangi elemanından kalksanız, elbette komünün hem kaynağına, hem de komünün parçalanışına: Yeni toplum biçimleri açılışına doğru gidebilirsiniz.

Ancak bu yol, gösterişte en yetenekli elemanları bulup, onların üzerine gidebilirsek, komünün sakladığı kanunlara daha sağlamca ulaşabilir ve yolunuzu kaybetmeyebilirsiniz. O zaman, 1850'den beri üzerinden yüzyılı aşkın süredir yüzden fazla antropolog ve arkeologun çalışma yaptıkları eser verileri ve tanınmaz hale getirdikleri komün, anlaşılmaz olmaktan çıkar. İnsan toplumunun ilk çekirdeği olarak önem kazanır.

Ve onbinlerle yığılmış tarih öncesi bilgileri ve yüzlerce ciltlik birikim bilimleri-bilim adamlarıyla birlikte bir çırpıda tasnif oluverir.

"Kişi" elemanı, komünde yok denecek kadar az rol oynar görünür. Kişi'nin komünden, kan teşkilatlarından ayrı bir ismi bile yoktur. Kişi, komün toplumuyla etle tırnak gibidir; ayıramazsınız. Hepsi kan kardeşler ve totemlerince kutsallaştırılmışlardır.

"Her kişi kendi Kan'ının totemcil atalarının, ruhlar-kuşlar-yıldızlar-memeller-çömlek ve aletler ve bunun gibi adlarını taşır. Aynı kişinin 30 veya daha fazla adı olabilir."(Bateson, s.127, **La pense Sauvage** C.L.S.)

Bu durumda; kişi elemanı nasıl olur da bizi komünün çıkış kaynağına, eskilere-doğaya dek götürebilir? Burada görülüyor ki kişi, en yercil kan, kardeş, akraba bağlılığını belirten-açıklayan bir tarzda adlandırılmıştır. Ve üstelik bu komünün yaşamıyla-teknigiyle, her şeyle, atalarıyla kutsallaştırılarak geliştirilmiştir. Kişi, içtenlikle hem atalarına-totemine-hem de akrabacıl-toplumsal yaşamına bağlanarak, onu adlarını taşıyarak yaşatır, gelenekleştirir ve yeni kuşaklara ezberlenmiş biçimde aktarır. Olaylar bile araçlar gibi adlara yansıtılarak, yaşatılır. Ve görünümünden fazlaca derinlikli, içten, duygusaldır, kutsaldır. "Kızkardeşim" in anlamı hem akrabalığı yansıtırken, hem de "dokunulmaz" anlamını yansıtırken, komünün çekirdekçil griftliğini anlatır. Komünü ancak kendi iç tezatları parçalayabilir.

Kişinin adlar sistemi bile, komünün her elemanı ile ne derecede kaynaşık çekirdekçi ama o denli de uyum yeteneği gösteren tek bir organizma olduğunu gösterir.

Buna karşın kişi elemanı, komün içinde potansiyel ayrı bir varlıktır. Tıpkı teknik elemanı gibi, güneşin altındaki yerini alabilmek için, birikir, yetenekleşir. Sınıflı topluma parçalanma gelmeden dahi kişi, kendisini, sürü-çoban-orta barbarlık aşamasında erkek cinsinin öne geçmesi ve üstünleşmesi alt üslûğünde göstermeye başlar. Sınıflı topluma çözülüş esnasında kişi, tüm psikolojisiyle tekniğin daha aşırı bir şahbazlık potansiyeliyle ortaya atar kendisini.

Tevrat ve Kur'an, yazılı ölümsüz komün hayatının ve çözülüşünün belgeleridir. Orada kişilerin ne denli birbirlerine bağlı ama ne denli de ayrı ayrı birer sosyal varlıklar olduklarını izleyebiliriz. İbrahim toplumu: Göçebe komününü, Muhammed toplumu, sınıflı topluma doğru çözülüp keleşen kent komünü kozasını yansıtır. Kişilerin, ne yaman potansiyel güçler olduklarını kutsal kitaplardan izleyebiliriz.

Ama burada, kişinin ÜRETİM aksiyonu açısından işlevleri, bizi komünün doğuş kaynağına götüremez. Kişi elemanı, asıl ÜREYİM aksiyonu bakımından bize kaynağa doğru giden yolu verebilir. Bu sebeple, kişinin komün içindeki toplumsal varoluşunun yankılanmayışı veya potansiyel bir güç oluşu üzerinde fazla durmamız, bizi varmak istediğimiz yere götüremez.

İnsan, hayvandan farklı olarak, beyninde düşünce geliştirme mekanizmasına sahiptir. Bu, toplum oluşundan ileri gelir. Ve toplum olarak değil, kişi kişi beyinleşmiştir. Toplum, kendiliğinden gelişmiş kanunlarıyla kişi beyinlerini, kendi kurallarına göre işleyip uyumlaştırır. Fakat yine de her kişi, ayrı beyin hücreleriyle, ne denli toplumsal uyumla belirlendirilmiş olursa olsun, ayrı gelişim potansiyellerine sahip bulunurlar.

Bu yüzden, kişiyi iç psikolojisinde irdelemek, bizi iki yönlü açılıma götürür:

1- İnsan beyninin, hayvan beyninden ilk farklılaştığı doğal kaynağına kadar derin köklere uzanırken, diğer yandan;

2- Toplum biçimlerinin gelişim basamaklarına doğru uzanır.

Ancak hatırlamak gerekir ki, yine bütün üretici güçlerin diyalektiğini, insanlık tarihi ölçüsünde göz önünde tutmalıyız. Yoksa metafizikleştirilmiş "kişi" çıkmazında mumyalanmaya başlarız. Çünkü kişi komünde toplumla karşılıklı etkileşen bir diyalektik oluşturur. Ve günümüze dek zenginleşerek gelir.

Doğa ile toplum diyalektiği nasıl teknik-metod sentezlerini vermişse; kişi ile toplum diyalektiği de bu ve benzer sentezlerin işlenip ortaya çıkarılışını ve hızlandırılmasını sağlayan dinamikler getirerek, komünün yeni biçimlere sıçrayış sentezlerini yaratır.

İlk medeniyetin yaratılışında, coğrafya determinizminin sunduğu olanaklar, toplumun kolektif aksiyonuyla işlendiğinde, komünün barbarlık aşamaları ve medeniyete çözülüşü, görülmemiş hız kazandı. Fakat bu kolektif aksiyon unutmamalı ki, tek tek her kişinin yetenekleri ve azmi ölçüsünde gerçekleşmiştir. Kişi ortada sivrilmemiş bulursa bile, komün topluca kolektif aksiyonla bir organizma olarak davranırsa bile, kişi elemanı komün içinde kendi ayrı ayrı, kişisel beyniyle, düşünüş ve davranışıyla kolektif aksiyonu oluşturur. Kişiler, bu yetenekleri toplumdaki alırlar. Fakat ayrı düşünüş ve davranış sentezleriyle farklı katılışlar yaparlar ve böylece komünde potansiyel bir motor görevi yaparak, komünü yeni toplum biçimlerine açmakta, toplumla (bütün üretici güçlerle) birlikte senteze katılırlar.

Tefeci-bezirganın ortaya çıkışı ve bir sosyal sınıf haline gelişi, kişiyle toplumun diyalektiğini açıklayan yaman belirgin bir örnektir. Ama ondan çok önce, komünün en saf yukarı vahşet çağında bile kişi, ilk kutsal tapınak yerine geçen mağaralarda totem tanrıların resimlerini yaparken, komünün görevlisi olarak resim-heykel (sanat) yeteneklerini geliştirerek, kendini göstermiş ve bu sentezlere ayrıcalıklı katılışını yapmıştır bile. Kadın erkek görev bölüşümlerinde de kişi, toplum diyalektiği içten içe işler; ilkin cins: Kadın erkek bölümlenişi, sonra iş bölümleri kişi-toplum çelişkilerini toplum sentezlerine ulaştırıp zenginleştirirler.

Bütün bunlar temelde, üretici güçler kanununa bağlı olarak değişirler fakat üretici güçler iki yanlı işlerler:

1- Üretim, 2- Üreyim.

Toplum olarak komünün üreyim ile doğrudan bağlantısı "kişi" ile olur. İster cinsel yasaksız komünde olsun, ister cinsel yasakları henüz başlatmış Kandaş Aile'de veya ikinci ilerleme sayılabilecek Ortaklı Aile'de olsun, üreyim aksiyonu kadın-erkek iki ayrı kişiler içinde gelişir. Toplum (komüncül) kurallarıyla (totemizm ile) işler, fakat kişiler aracılığıyla gerçekleştirilir. Teknik nasıl toplumu determine ederse, öylece toplum kuralları da kişileri öyle belirler. Ama tekniği realize eden-gerçekleştiren toplumcul emek ise; üretim aksiyonunu ve yine cinsel yasaklarla işleyen üretim aksiyonunu da kişiler realize ederler.

Bu yüzden cinsel yasaksız veya cinsel yasaklı işleyen üreyim aksiyonu, her kişinin beyinde sanılandan büyük sentezler yaratır.

En yasaksız komün de insanın (kişilerin) edep yerlerini kapatma eylemi bile, kişi beyinde her an işleyen tezatlar kurarak, toplumcul sentezlere yol açar.

Daima hatırlamalıyız: Kişi beyindeki tezatlar, komünde yeni tezat ve sentezleri geliştirir. Kişi ile toplumun (tüm üretici güçlerle işleyen toplumun) diyalektik zıtlaşması ve geliştirmesi budur.

Kişiyi toplumsal aksiyonlara iten en temelli eylem; üreyim aksiyonu içinde gelişen cinsel yasaklar olmuştur.

İnsan toplumu içinde ilk bölünüş, cinsler arasında oluşur. Kadın ve Erkek.

Kadın ve erkek ne kadar bir tek komün çekirdeği içinde, bir tek insan senteziyle ayrılamaz, çekirdekçil eleman olmuşlarsa da; potansiyel güç bakımından temelde ayrı özellikler gösterirler.

Komünde her kişinin ayrı özelliklerle donanmış oluşunun yanında, kadın ile erkek kişilerin CİNS olarak bölünüşü de, kişi ve toplum açısından büyük değerler taşıyan diyalektik sentez kapıları oluşturur.

Hayvanlar aleminden, toplum aşamasına geçiş ile "dişi", toplumda "kadın"laşsa bile; temelde analık güdöleri, insanlaşma gidişiyile, toplumsal sentezlerle ne kadar tanınmaz gelişimlere uğrasa bile; erkekten apayrı olarak doğuran-çocuklara bakan-yetiştirendir. Bu en temel özelliğinin yüklerini kadının üzerinden alarak ne kadar sosyalize etsek, kadın doğuran olarak kalırken, erkek cinsiyle olan temel sentez kapısını açık bırakmak zorunda kalırız. O da insan üreyimi konusudur.

İnsan üreyemezse, toplumu da ne kadar yeni sentezlere ulaşabilir? Üretimi ilerleyebilir mi?

Maltus'un skolâstik papaz kafacığı gibi, büyük insan ve bilim adamı çoğunluğumuz da bu en yalın gerçeği anlayamadı.

İnsan üreyimi ile insan üretimi birbirlerine kopmaz bağlar ile bağlıdır. İnsan üreyimi durdukça, insan toplumunun üretimi de pek fazla ileriye gidemez. Çünkü toplum iç üreyimini kesmekle, sentez bağlarını ve kapılarını düğümlemiş olur. Kişinin kişi ile, cinslerin kendi içlerinde birbirleriyle ve kişi ve cinslerin toplum geneliyle olan geliştirici diyalektik çelişkileri, toplumun manevi üretici güç motorunun iç aksamlarını oluştururlar. Üretici güçlerden insan elemanının alt elemanları olan "kişi" başlığı altındaki; cins (kadın-erkek) elemanları, insan üretici gücünün olmazsa olmaz gelişim dinamizmidirler.

İnsan toplumunun komün temelinde en dinamik elemanı kişiler ve cinsler ise, onların da en canlı iç elemanları yeni kuşaklar olarak gençlerdir.

Eğer yeni kuşakları (üremeyi) kesip atarsanız, toplum dinamizmini; yeni sentezlerin çıkış yollarını kesip atarak, toplumun uyum yeteneklerini yavaşça köreltip yok etme sonucuna ulaşsınız.

Toplum, en bilinçsiz doğal aşamalarından 20.yüzyıl ortalarına dek (vahşetin yamyamcılığını, kıtlık yıllarından ve üretim geriliğinden kalma çocuk kurban etmeleri, kız çocuklarını doğuran boğazlar eksilsin diye öldürmeleri ve savaşları bir kenara bırakırsak), "nüfus planlaması"nı tanımadan; üreyimine engeller koymadan ilerledi.

Ne oldu? Nüfus arttıkça, üretim artmak zorunda kaldı. Çünkü üreyim ile üretim, bilinçsiz doğal gidişlerde bile kopmaz bağlarla birbirlerine bağlı bir akış içerisindeydi.

Bu kanun bilindikten sonra; elbette bu kanuna uyum esasına göre, her şey gibi nüfus da (üreyim de) planlanacaktır. Ancak, günümüzdeki gibi hiçbir gidiş planlanamazken, sadece nüfus planlaması tutturmak, kapitalizmin kendi çıkmazlarına çare ararken, toplum dinamizmini uyum mekanizmalarını köreltmekle sonuçlanır.

Çekirdekçil-temel, insan toplumu kanunları her yanından bilinebildikçe;

yani insanlık tarihi boyunca bu kanunların gidislerinden alınabilmis derslerle, dog'a ve insan toplumu gidisini birbirlerinden ayirmadan, butun uretici gu'c'ler gelism'i, sonsuz gelism' dinamikleri hesaplanarak planlanabilir. Ve planlamalidir. İnsanlık bu gidisle kar'silasm'adan edemez.

Bu, insanliğın dog'a ve toplum kanunlarına uyum zaruretidir. Ve bilinçli uyum zaruretlerinin kapıyı eninde-sonunda çalmaması beklenemez.

İşte üreyim aksiyonu, diğer üretim aksiyonuna böyle kopmaz bağlarla bağlıdır.

Komüncül çekirdekte üreyim aksiyonu, günümüzden daha yakıcı, yaratıcı sonuçlar vermiş görünüyor. Sebebi şudur:

Komünde üretim, neredeyse üreyimden çıkıp gelişmiştir. Bugünkü görüşlerimize ters gelse de, gerçek budur.

Günümüzden ne kadar çok geriye gidersek, ki bu proseyi kabaca izleyen herkes anlayabilir, daima şunu görür ve buluruz: İnsan üreyimi insanın üretimine baskın gelir. Ve son duruşmada kan bağları-yani komüncül yapının üretimden baskın olduğu tarihin derinliklerine inildikçe ortaya çıkan, yadsınamaz bir gerçek olur.

Bunu, vahşet çağının yüzbinlerce yıl, barbarlık çağının onbinlerce yıl, medeniyetler çağının binlerce yıl sürmesinden; ama teknik gelişimin sanayi devrimiyle şahlanmasıyla birlikte; toplumsal gelişimin de görülmemiş hızlara kavuşmasından anlayabiliriz.

Öyleyse, insan üreyimi, insanın üretiminden daha fazla mı önemlidir? Buradan alacağımız ders nedir?

İnsan üreyimi de insan üretimi de bütün üretici güçler gibi, denk işlemekle beraber, insan toplumu, beyinli: manevi oluşuyla, çıktığı kaynağı, yani doğayı ve kendisini üretici güçleriyle birlikte daha çok planlamaya yatkındır.

İnsan üreyiminin, insanlaşma gidisinde öne çıkışı, insan üretici gücünün doğaya ne kadar bağımlı olduğunu kanuncul kesinlikle ortaya koyuşudur.

Teknik üretici gücü doğaya daha az mı bağlıdır? Hayır, dog'a, bütün üretici güçlerin kaynağıdır. Ve denkliğin en tutarlı temeli de budur. Fakat komündeki teknik elemanı, atı alıp üsküdarı geçmeye daha yatkındır.

İnsan toplumu, tekniğin bu gelişen ve geliştirici yanını, insanlaşmaya başladığı günden beri sezmiş olmalıdır. İnsan, tekniği keşfettikçe, daha yontma taş çağı denen ilk vahşet aşamalarında bile boyuna teknik ilerletişleri üzerinde duruşunu, Afrika'dan Asya'ya dek benzer tekniklerle yayılışından anlayabiliriz. Teknik keşfedildikçe, yaşama kolaylıkları artmıştır. Ateşin keşfi, insanliğın artık geri dönülemez ve durulamaz ilerleyiş'i olur.

Ancak insan, tekniğin bu kolaylıklar getirici, çıkırlar açıcı büyüsünün peşine düştükçe, çıktığı kabuğu tadmeler duruma girmiştir. Teknik, insan toplumunu doğadan bağımsız, ayrı bir varlıkmişçasına davranmaya sürüklemiştir. Hatta her şeyi yaratanın teknik olduğu zanlarına yol açmıştır. Batı Marksologlarının ve kaba Marksistlerinin pek bayıldıkları "*ekonomik determinizm*" izahları, hep teknik eğilimdedirler. Oysa bu, görünüşe aldanıştır.

Komün çekirdeği elemanlarına ve o elemanların sınıksıkaca bağlı olduğu kanunlara indikçe; orada gördüklerimiz ve bulduklarımız bizi alışkın olduğumuz fikirleri, sıkı bir gözden geçirmeye itmekten geri durmamaktadır.

Ve komün temelinin, tarihin bütün kilitlerini açan biricik anahtar oluşu, daha iyi anlaşılmalıdır. Ve neden bu denli inatçılıkla her olayda kar'sımız

çıkıp duruşu da. Çünkü komün, insan toplumunun en temelli kanunlarını saklamaktadır. Bu yüzden, komün çekirdeği üzerinde duruluğu veya komünün cazibesine (çekim kuvvetine) yakalanış, tesadüf sayılmamalıdır. 1822 yıllarından başlayan ve tüm batı aydınlarını günümüze dek saran bu komün dalgası, neredeyse 150 yıldır doğu aydınlarının kapısını dövmektedir. Biz de bana mısın diyen yok. Ziya Gökalp'ten geri düştük desek yanlış olmaz. Henüz Marksizmin hazır fasıllarını ezberlemekle meşgulüz. Devlet kapısında bir kuru rızık ile tetebbü düşününü ulema geleneği, aydınlarımızın peşini bırakmıyor. İşçi-köylü yığınları ekmek derdinde, bildiğinden şaşmıyor..

Biz ne yapıyoruz? Onlarca yıldır kapımızı döven bu dalgaların altında yatan nedir? Acep diye düşünmeden yapamamışız. Konuyu stratejik aşamamız açısından ele aldıkça, evrencil ve evrimcil yaman kanunlarla karşılaşılıyor.

Günümüzün hemen bütün altyapı ve üstyapı sorunlarının, komünün parçalanış-medeniyete çözülüş proselerinde düğümlendiğini buluyoruz.

Bugünkü modern medeniyet rejimlerimizi aydınlatmak için, antik medeniyet tarihlerine girmek zorunda kaldığımızda, antik medeniyetlerin de komünün parçalanışından çıktığını; dahası insanlık tarihinin, komünün kendisini yeniden üretişinin tarihi olduğunu ibretle her yanından izlemekten kendimizi alamıyoruz.

İşte komün, bu yüzden bizi içine çekiyor. Özel olarak, antik tarihin gidişini; genel olarak insanlık tarihinin gidişini (Marksizm'in koyduklarını) anlamak için, komünün sakladıklarını her yanından kavramamız gerekiyor.

İnsanoğlunun bugün için, üretime kıyasla üreyimini hemen hiç ağzına almayışı, sanki üreyimin üretimden çıkmış gibi hazır benimseyiş ile, her şeyi üretim imiş gibi gösterişi ve görüşü altında bir bit yeniği arandığı zaman; tarih öncesi bilimin (Morgan ve Engels'in) de ortaya koyduğu gibi, üretimin tarih öncesinde hiç de bugünkü saltanatını sürdürmediğini, tersine derinlere indikçe insan üreyiminin başlıbaşına önem kazandığı anlaşılıyor.

İnsan toplumunun, üreyimi mesele yapmayışının altında sakladığı sır: Tarih öncesinde, hayvanlar aleminden kopuşmasında; insan üreyimini mesele yaparak, uzun çağlar boyunca cinsel yasaklar gelişimiyle, bu temel aksiyonunu yoluna koyuşunda gizlidir. Yine de bu sırrın diyalektik, zıtlıklı gidişi iyice aydınlanmadıkça, altsuura bastırdıkları, üreyimi kendi ölçülerinde mesele yapmaktan geri duramaz.

Komünde üreyimin, çözümlenmesi gereken başlıca problem oluşu; komünün oluşumundan daha derin köklere uzanması gerekir. Komün, üreyim problemini, uzun çağlar süren hayvanlar aleminden kopuşma tarihinden devralmış olmalıdır.

İnsan, ilkin yaksız komün aşamasına ulaştığında; artık üreyimi, hayvan üreyiminden kesince ayrılmıştır.

Bugünkü geçim-barınım koşullarının yarattığı kolaylıkları, o çağlara yakıştıran önyargılarımızdan kurtularak, olayların gidişine uyararak baktığımızda; insan toplumu ilk komün çağında, tıpkı günümüzdeki gibi çocuk doğurup-beslemek ve büyütme zorundaydı. Yeni kuşakların eğitimi sorunları da, günümüz gibi modern toplum koşullarına uyum için gerekli okullar düzeyindeki problemlere paralel bir şekilde doğaya ve topluma uyum problemlerini taşımadan yapamayacak durumda olmalıydı. Beyin insanlaştıkça, öğrenme sorunları da o denli artmak zorundaydı. Çünkü toplumsallaşmış demektir.

Uyum toplumsallaşıldıkça kolaylaşırken, yeni kuşakların eğitimi biçiminde topluma yeni bir yük getiriyordu. Çünkü toplumsallık, hayvan sürüsünden çok daha karmaşık bir üretici güçler dinamizmi getirmişti. Ve daha önemlisi, hayvansal güdülerle yönetilemeyecek bir gelişim hızına ulaşılmıştı. Toplumsal gelişim, yeni yeni aşamalar kaydettikçe, yeni eğitim-barınım-geçim sentezleri geliştirmek gerekirdi.

Fakat üreyim neredeyse günümüz insan toplumunun temellerine sahipken, üretim yok denecek kadar az bir seviyedeydi.

İşte can alıcı paradoks bu noktada kendisini ortaya çıkarıyordu.

İnsan toplumu ortaya çıktığı anda üretim, geçim, barınma, metod açılarından hâlâ doğanın doğal bir eki durumundaydı. Doğanın çok az bir parçasını coğrafya üretici gücü haline getirebilmiş, tekniği de doğanın doğal bir gücü olarak toplumsallaştırabilmişti. Ki bu, üretici güçlerde bu halleriyle doğal devşirmelerden öteye geçmiyordu.

Ama üreyim açısından; hayvanlar aleminden büsbütün geriye dönülmez biçimde çağları aşmış; toplum haline gelmişlerdi. Fakat bu yasaksız çıplak komün aşaması bile, üreyim açısından yeterli olamamıştı.

Bu aşamada komün, sürüden ileride, insan toplumu sürüsüydü. İç teşkilatlanmalar, aile biçimleri, kan grupları gelişmemişti.

Yaşlılar, anne babalar ve çocuklar, yeni kuşaklar hep bir arada üreyim aksiyonuna katılmaları, daha fazla süremezdi. Bir kez üreyim aksiyonunda ve beyin gelişiminde, hayvancıl güdülerini geride bırakıp bastırılan aşama (dinamizm) gelişim bulmuştu.

Cinsel yasaklar, insan toplumunun kendi içinde deneme yanılmalarla bulup geliştirdiği, kendiliğinden bir seleksiyon (eleşim) yasası oldu.

Cinsel yasaklar, toplum içerisinde üreyim aksiyonunu görülmemiş toplumsal-ailesel-kişisel-ruhsal teşkilatlanmalara ulaştıran bir devrim oldu denebilir. Üreyim aksiyonu bundan sonra yeni boyutlara ulaştırırken, üretim aksiyonuna da yeni sentezler katmadan yapamazdı. Bunun üzerinde yeniden duracağız. Burada yeniden kişiye dönersek, kişinin nasıl üreyim ile bağlantılı olarak; bizi komünün doğum kaynağına götürebilecek yaman bir eleman olduğunu anlaşılır hale getirmiş oluruz.

1- Hayvan ile insan arasındaki bölünüşün prosesi: Zıtlıklı çatışması, insan üreyimini hayvandan ayırarak, uzunca bir yoldan insanımsı türleri, insan toplumu sentezine ulaştırdı: Yasaksız ilkel komün.

Erkek ile kadın arasındaki bölünüşün, yasaksız komün potasında cendereye alınarak ve doğayla çarpışarak gelişmesi (prosesi), cinsel yasaklar sentezlerine yol açtı.

Başlangıçtan beri gelen bölünüşler: Zıtlıklı dinamizmler gelişerek, cinsel yasaklar biçiminde insanın içine de girmiş oldu.

3- Cinsel yasağı benimseyen ŞUUR: Bilinç oldu. Bu bilinç, elbette kendiliğinden, kendisini bilemeyen yasak ile oluşan bilinç idi. Cinsel yasağı benimsemeyen yan ise, ALTŞUUR: Bilinçaltı oldu. Bilinçaltı yan: Elbette insanı çıktığı kaynağa götüren, hayvancıl güdülerin toplumcul baskıyla insanlaştırıldığı en karanlık yan oldu.

Böylece insan toplumu içerisinde; "kişi", yepyeni senteze ulaştı. Kişi (insan) kendisi de farkında olmaksızın, kendi beyininde iki zıt kutba bölündü: Aydınlik-karanlık gibi veya bilinir-bilinmez kutuplar.

Kişinin BENLİK'li oluşu, bilinç-altbilinç kutuplanmasıyla başladı. Bu kutuplaşan benlik, insanın beyinde gelişmesine rağmen; uzuvları-organları gibi bir şey değildi, bambaşka, insanın birdenbire, hatta 19. yüzyıl sonuna dek kavrayamayacağı bir şeydi. Toplum sentezinden, kişi içine girmiş, yeni bir gelişimdi. Veya yepyeni bir aşamaya sığıyordu. Toplum ile doğanın, toplum içinde kadın-erkek bölünüşlerinden (tezatlarından) kendiliğinden gelişen cinsel yasaklar prosesiyle yücelen, elle tutulmaz, gözle görülmez bir varlık idi. Bu tartışılmazca herkesin kabul ettiği insancıl RUH'u ayrı bir eleman olarak göze batırmak zorundayız.

Bütün bu bakımlardan *Kişi elemanı*, komün içerisinde, hiçbir elemandan bağımsız olmayarak, tersine her elemanın içine nüfuz etmiş bir potansiyel güç olarak yer aldı.

Kişi, bu potansiyel gücüyle, aslında insan toplumunun en belirgin ve en bilinmez tercümesiydi. Toplumun, komünün çözülmüş biçimleri olarak, toplumun içinde kişi de giderek çözülür ve gelişir. Potansiyel gücü açılım yapar. Toplum biçimlerinin gelişimiyle birlikte kişi de, toplumun en küçük ve en dinamik parçası olarak, toplumu yansıtan komplike: çözümlenişi güç bir ayna haline gelir.

Kişinin kutuplaşan benliği; üreyimi de üretimi de ruhunun krizcil ataklarında, pireyi deve yaparak, habbeyi kubbe yaparak, bir bardak sularda fırtınalar kopartarak belirginleştirir.

Psikoloji denen şey; benliğin bu hareketli dinamizmidir. Kutuplarının çarpışmalarıdır. Ama, daima hatırlamalıyız. Kişi psikolojisi, cinsel yasaklarla; üreyim ile damgalı bulunur. Bütün ülkücülüklerimizin ve alçaltımlarımızın kaynağı bu temellere dayanır.

Bu açıdan; kişi psikolojilerinin, toplum konuları açısından irdelenmesi, bizi komünün ilk doğuş kaynağına kadar götüren sağlam-dinamik bir yoldur. Ve komünün sakladığı kanunların sağlam bir ispatını verir.

Toplum biçimlerinin gelişim kanunları, kişi yanından ele alındığında; çok daha zengin, komplike-ayrıntılı-köklü özetler manzumesi ve silsilesiyle karşılaşırız.

5- KOMÜN'DE "RUH" ELEMANININ HAREKETİ

Komün'de üreyim, üretimde olduğu gibi; insan üretici gücü bakımından iki yanlı işler: *Kişi ve Toplum*.

Üreyim, kişi yanından olduğu kadar, toplum yanından da zengin yaratışlara yol açar.

Cinsel yasaksız, dolayısıyla toplumsal yasaksız komün, hücre olma yolundaki ilkel canlılıklara benzer. Henüz hücre çekirdeği-plazması-zarı ve besleyici -ayrıştırıcı-sentezleyici elemanları oluşmamış canlılardaki gibi, komünün ilk aşaması olan yasaksız komün çekirdekçliğini, hücrenin zarıyla çevrenip korunmasına ve diğer iç elemanlarının yaratılışında derlenip toplanmasına benzer bir etki yaratmış olmalıdır. Ki, Neanderthal insanda birdenbire ölü gömme: Ölümünden sonra dirim realitesiyle karşılaşırız. Demek cinsel yasak elemanı gelişim bulmuştur. Bu gelişim, kişi içinde: Şuur-altşuur; toplum içindeyse: Yeni bölünmelerin, kan teşkilatlarının oluştuğunu gösterir.

Cinsel yasak aksiyonu doğrudan doğruya kişi beynini nasıl etkilemişse,

öylece toplumu da dolaysızca etkiler. Ve toplum içinde aile biçimleriyle, kan teşkilatlanmalarını yaratır.

Demek komünde üreyim aksiyonu; kişi içinde "ruh" elemanını yaratırken, toplum içinde "Aile" ve "Kan" elemanlarını yaratır.

"Ruh" elemanı, komünde yabana atılamaz bir gelişimdir. Sadece kişinin toplumla olan diyalektiğinde, yeni toplumsal sentezlere yol açmasında rol oynamaz; kişi için de yeni sentezlerin kaynağı olmakla da kalmaz. Ruh, kişiden bağımsızmışçasına komüne ve tüm doğaya yansıtılır. Animizm (cancılık) da ruha kavuşturulur. Zamanla ruh, totem tanrıların içine girer. Her yanda gezinir olur. Komünün inançlarını güçlendirirken, kendi kişi ruhunun üzerinde egemenleştirdiği totem: Ata tanrılarına yansıttığı, kendi ruhunu yücelttiği halde, bunu bilmeden yaptığı için, kişi ve toplum giderek bu ruhun egemenliğine girer.

Amaç: Giderek komünün kendisi olmaktan çıkarak, şuur altına bastırılır, amaç kutsallaşarak totem tanrı haline gelecektir. Bu, kendiliğinden doğal bir gelişimdir. Komünün kendisini amaç edinişi de bilinçle olmadığı; hayvanlar aleminden ayrılırken, hayvancıl organcıl determinizmden yükselerek, gelişen bir savunma mekanizması; önce bu mekanizmayı doğaya yansıttıkça, animizm oluşur. Sonra ruh elemanı geliştikçe, kendi savunma mekanizması halinde gelişen komünün kendisini amaç edinişinin yerini, totem tanrısı amaç ediniş alır. Böylece animizm anlayışı da ruh kazanarak; yorum-anlayış-sezi zenginliğine ulaşmış olur.

Komünde ruh elemanı, bu denli zengin bir rol oynar. Cinsel yasaklarla, kişinin beyinde gerçekleşen benlik kutuplaşması veya bölünüşü ilkesi, insanın ön mantığı bile denemeyecek, animizm temellerinden hız alarak, kendisini ve doğayı yorumlama (uyum geliştirme) sistemi içerisine girer.

İnsan, kendi içinde gelişen ruhunu, çevresine ve her şeyine yansıtarak, toplumsal sentezlerini geliştirir; uyum mekanizmalarını zenginleştirir; kendisiyle birlikte coğrafyasını-teknini-kan teşkilatlarını yeniden ve yeniden toplumsallaştırırken "ruh" elemanını kullanır.

Burada, ruh ile birlikte; bir başka eleman daha gelişecektir: "Kutsallaştırma"

6- RUH'UN KUTSALLAŞMA AŞAMASI VE ELEMAN OLARAK "KUTSALLAŞTIRMA"

"Kutsallaştırma", komün içerisinde; kişi gibi, alet gibi elle tutulur, gözle görülür bir eleman değildir elbette. Elle tutulmaz, gözle görülmez ama komünün her yanına sinmiş, her yerinde hazır ve nazır "ruh" elemanı gibi bir elemandır. Daha doğrusu, ruh elemanının, hem animizme güç katarak, hem de animizmden güç alarak komünün içerisinde yücelmiş yeni bir sentezi veya başkalaşmış halidir.

Ruh, cinsel yasaklardan gelişir. Başta animizm anlayışına ve komündeki her elemana tutunarak, onların toplumsal anlamını zenginleştirir. Ama giderek, toplumsal sentez, yine cinsel yasaklarla geliştikçe, ruh da zenginleşir. Animizm ile birlikte; kendisini ve çevresini (doğayı) yorumlama-uyum yapma gücü, totem gibi belirgin sentezlere ulaşır.

Komün, hücre gibi çekirdekleşip-zarlaşırken; derlenip toparlanır ve uyum

mekanizmasını da genel animizm anlayışı içinde monizme ulaştırma yolunu tutar. Animizm (uyum-yorum) mekanizması içerisinde totem Ata tanrı inancını yüceltir. Kendi kişi-insan ruhunun üzerinde, totemi kutsallaştırır.

Aslında her yerde dolaşan ruhun: Komünün, yorum-uyum gücünün başkalaşarak, kutsallaşma aşamasına girişinden başka bir şey değildir. Cinsel yasaklardan, kişi içinde oluşan düşünce sistemi (kişi beyni içinde oluşmuş kutuplu benlik) oluşmuştur. Cinsel yasaklar geliştikçe veya komünün yaşadığı olaylar zenginleştikçe, kişi beynindeki benlik "ruh" anlayışına doğru başkalaşır. Ruh, komünün her elemanı ile birlikte animizme de güç katarken, komünün yeni aşamalarında kutsallaştırmaya doğru başkalaşmış olur. Böylece, giderek komünden ayrı, kişinin seçilemez oluşu yüzünden veya komüncül çekirdekte hiçbir elemanın ayrı gayrılığı söz konusu olamayacak kerte de her eleman (tıpkı elektron-proton tezadıyla oluşmuş atom çekirdeği; plazması-hücre zarı ve benzer elemanlarıyla hücre tümlüğü gibi), komündeki her eleman zıtlaşarak, komün tümlüğünü yarattığı için, bildiğimiz benlik tanınmaz hale gelir; ruhaşır-kutsallaşır. Yine komüncül yapı yüzünden, ruh ve kutsallaşmış ruh, komünün her elemanına ve doğaya yorum ve uyum gücü olarak girer ve siner. Komünün yeni toplumsal sentezleriyle-aşamalarıyla artık kutsallaştırma biçiminde düşünce sistemi olarak veya bir çeşit komün felsefesi-ideolojisi anlamında ön mantık seviyelerinden "DİN" anlayışına doğru proselenir (ilerler).

Benlik-ruh-kutsallaştırma gelişimleri, komünün hangi konaklarına denk düşebilir? Yeri geldikçe göreceğiz: İnsanlığın aşağı vahşet aşamalarından yukarı vahşet aşamasına kadar bu gelişim kendisini hazırlamakla birlikte; yukarı vahşet aşaması bu proseyi tümünden yaşamış görünmektedir. Barbarlık çağına geçiş ile birlikte; prose iç içe geçmiş-griftleşmiş olarak bulunduğu göre, bu gelişimler uzun yüzbin yıllar içinde, insan türleriyle batıp çıkarak, ilk köklerini oluşturmuş demektir. Yeniden döneceğiz.

7- "AİLE BİÇİMLERİ" VE "KAN" ELEMANLARI

Cinsel yasaklar, yasaksız ilk komün çekirdeğinde ilk toplumsal yasak yerine de geçerler. Cinsel yasaklar, kişi içinde ilk ruhsal bölünüşü (şuur-altşuuru) yarattığı gibi, toplum içinde de dolaysız olarak aile biçimlerini ve aile biçimleri gelişiminden ayrılmayan toplumsal bölünüşleri (teşkilatlanmaları) yaratırlar.

Aile biçimleri, sosyal "KAN" teşkilatlanmalarının öbür yüzünden başka bir şey değildirler. Her ikisinin kökü de cinsel yasaklar olmuştur.

Cinsel yasaklar, kişinin komün içindeki yaşamı için aile biçimlerini oluştururken; toplum için "kan" bölünüşlerini oluşturur.

Aile biçimleri mi kandan çıktı, yoksa kan teşkilatlanmaları veya bölünüşleri mi aile biçimlerinden çıktı? Sorusunun yanıtı: Her ikisi de cinsel yasaklardan çıktı ve birbirlerini etkileyerek-birbirlerinden çıkarak gelişti, olabilir. Komünde unutulmaması gereken şey; hiçbir elemanın bağımsız-ayrılabilir olmadığı; her elemanın çelişkileriyle komünün çekirdekçil tümlüğünü yaratmış oluşudur.

Burada kısaca anarak geçeceğimiz, yeri geldiğinde genişçe-köklüce üzerinde durulması gereken bir yan var. Cinsel yasakların kökü ne denli eski, yüzbinlerce yıl gerilere dayansa bile; komün yaşamı, başkalaşarak, bölünerek, yeryüzüne yayılarak sürdükçe; cinsel yasakların yeni baştan hiç konmamışça tekrar tekrar yaşanmak zorunda kaldığı anlaşılıyor.

Tevrat'ta geçen evlenme biçimlerinden anlaşıldığı kadarıyla, daha zamanımızdan 3-4 bin yıl önceye kadar, İbrahim adına bağlı göçebe topluluklarında bile cinsel yasaksız komün ilişkileri, henüz kesin biçimlerde geride bırakılmamış görünüyor.

Hz.Lut zamanı İ.Ö. 1900-1800'lü yıllardır. Ama Lut'un kızlarıyla evlendiği bir gerçek. Lut'un kızlarından Ammanoğulları ve Mohaboğulları türüyor. Onların da aynı veya kandaş aile ilişkilerini sürdürdükleri seziliyor.

Hz. Davut zamanı, İ. öncesi 1000 yıllarına denk düşüyor. Ama hâlâ öz kardeş evlenmeleri; kandaş aile biçimi sürüklenip geliyor. Kutsal kitap, durup dururken bu evlenmeleri niye ansın?

Hz. Muhammed zamanı, şunun şurası 1400 yıl önceleridir. Ama ortaklı aile biçimini yaşayan kalıntıları, bizzat Allah ve Peygamberi Kur'an hükmüne bağlayarak, kaldırmak zorunda kalıyor. (Nisa Suresi)

19. yüzyıl başlarından ortalarına, hatta sonlarına kadar; yani en çok 150 yıl öncesine kadar, Amerikan-Avustralya yerlilerinde kandaş-ortaklı sendiyazmik aile biçimlerine rastlanıyor. Morgan, ünlü komün tezlerini, Irakua ve Seneko yerlileri içerisinde; bizzat onlarca yıl yaşayarak, geliştiriyor.

Dahası, geri köy yaşantısında, kalabalık komün geleneklerini sürükleyen Türkiye toplumunda, 20. yüzyıl ortalarında bile kimi bölgelerimizde, benzer geri aile biçimlerini çağrıştıran öykülere çoğumuz şahit olmuşuz veya dinlemişizdir.

Bunun sebebi, elbette toplum biçimlerinin henüz kesin biçimlerde modernleşemeyişidir. Ama bu yaklaşım, konuyu yeterince açıklayamaz.

Aile biçimleri, neden bu denli elastiki-plastik esnekliğindedir? Tarihlerin-çağların-toplum biçimlerinin sınırları içine hapsedilemezler. Veya hâlâ neden, modern gelişimlere rağmen, eski çağlarda kalması gerekirken, neredeyse olduğu gibi yeniden canlanırlar?

Sanki yaşadığı toplum biçimleriyle-çağıyla-tarihiyle ilişkileri yokmuşçasına bağımsız, inatçı bir gelişim imişçesine yeniden ve yeniden benzer biçimlerde ortaya çıkarlar.

Elbette her şey gibi aile biçimleri de, toplum biçimlerinin gelişimiyle izah bulur. Ancak burada, aile biçimlerinin kişiyle olan bağlantılarını hatırlamalıyız. Yine kişi-toplum diyalektiği unutulmamalıdır. Kişinin irdelenişi bizi, en eski çıkış kaynaklarına götürdüğü gibi, kendisiyle ilgili olan aile biçimleri gibi konuların çözümlenişine de yardım eder.

Aile, cinsel yasakların kişi hayatı bakımından getirdiği bir sınırlılık-bölümleniş idi. Cinsel yasaklar, kişi yanından aile biçimiyle sonuçlanır ve yansır idi.

Kişiye yakından, doğum ve gelişim evrimiyle bakıldığında da, tıpkı aile gibi, kişinin de çağları aşırıp gelen, topluma karşın sınır-kalıp tanımaz bir gelişimi göze çarpar. Ve daha doğrusu, kişi bazen çağları aşarak, kendi toplumundan çok daha ileri kişilikler sunabilirken, çok geri kişilikler de sunabilir.

Bunun sebebinin, insanın ne denli uyum yetenekli: Elastikleşmiş de olsa, doğadan çıkış bağlarında aramalıyız. Teknik de doğaya son duruşmada bağımlıdır. Ama o bağıllık, daima insan eliyle olduğu için, doğadan tanınmayacak halde uzaklaştırılmıştır. Bir kağıdın, bir daktilonun, bir gözlüğün, bir kalemtraşın, bir radyonun, bir telefonun, bir megafonun doğadan geliştirilmiş olduğu kaçımızın duraksamadan, bilinçle anlatabileceği dönüşümlerdir? Ama insan, her şeyiyle doğadır: Kılıyla-tüyüyle-bağırsaklarıyla-gözüyle-kulağıyla-ayakları-elleriyle-üreme sistemleriyle. Hatta en ayrıcalıklı beyniyle.

Keşiflerde, Marks'ın toplum biçimleri gelişimleri kanunlarını açıklayışıyla, Darwin'in türlerin gelişim kanunlarını açıklayışı aynı 1859 yılına denk düşmesi, tesadüf değildir. Hemen ardından Morgan, komüncül yapıyı açıklamaya girişmiştir. 1851-1877

İnsan-doğa ile böylesine paralellikler taşımaktadır. Ama teknik ilerlemede muazzam çığırar açacak atomcul-hücrecil keşifler, daha sonraya kalacaktır. Ve onlar da paralel bir gelişim tutturmuşlardır. İnsan-teknik, doğa temelleriyle böylesine sıkı ilişkilidir. Fakat teknik, toplum dolayısıyla doğadan uzak düşürülmüş, dolayısıyla insanın kendisine yabancılaştırılmasında, toplum gelişimine kazandırdığı hız ile başlıca maddi temeli hazırlamış görünür. Yine aynı özelliklerle, yabancılaşmanın çözümlenmesinde maddi temeli, teknik üretici gücü hazırlamış olacaktır. Şüphesiz ki yine bütün üretici güçler gelişimiyle birlikte.

Bu durumda insan, teknik üretici gücüne oranla doğadan ancak teknik aracıyla uzaklaşabilse de, fazla ileriye gidemez. Çünkü insan nesillerinin yetişmesi için, teknik nesillerinin yetişmesinden çok daha fazla uzun zamana ihtiyaç duyar.

Bu kısa genel matematiksel yoklayışlardan sonra, kişinin ve ailenin yeniden bağımsızlaşmışçasına ortaya çıkışlarını, insanın doğaya daha yakın oluşuna, yani yeni kuşakların her ortaya çıkışında yeni baştan öğrenmek ihtiyacıyla "doğal" özürülü oluşuna bağlayabiliriz.

İnsan kişi, bir türlü üreyim-cinsel yasak damgalanışından yakasını kurtaramaz. Üretimi daha hareketli ve genliklidir, çağları açar-gelişir-geliştirir. Ama üreyim, üretim ile kopmaz bağlarla gelişse de, hep doğa temellerini hatırlatıp durur. İnsanın kendisine olan yabancılaşması da bu çelişkilerin senteziyle oluşur. Çözümleşi de farklı olamayacaktır.

Tekrar başa dönelim: Cinsel yasaklarda birinci ilerleme: Anne-babalarla, çocuklar arasında cinsel alışverişi dışarıda tutar. Böylece dedeler-nineler; babalar-anneler; çocuklar, yani erkek ve kız kardeşler ayrı evlenme grupları oluştururlar. Bu *kandaş aile* biçimini oluştururken, en ilkel *KAN teşkilatı* bölünmeşi de yaratmış olur: Dedeler-nineler hepsi bir arada karıkocadırlar. Onlardan olma çocuklar, yeni anne-babalar olurlar. Yani kardeşler arasında evlenirler. Ama dede ve ninelerle evlenmezler. Bunlardan olma çocuklar da anne-babalarıyla evlenemezler ve kendi aralarında (kardeşler arası) evlenebilirler. Böylece topyekûn bir tek kan oluşurken, bu kandaş aileleri, bir tek kanın içinde, yeni bir bölünmeye basamak oluşturmuş olur.

Cinsel yasaklarda *ikinci ilerleme*, kardeşler arasında evlenme yasağı getirilmekle sağlanmış olur.

Her iki ilerleme de kolay olmuş görülmüyor. İrdelemeleri ayrı, uzun yer tutar.

Kısaca kardeşlerarası evlilik dışlanınca, bir tek kan teşkilatı ve kandaş aile çatlayıp bölünmüş, yeni aşamaya geçilmiş olur. Aynı rahimden gelme kızkardeşleri cinsel alışverişten uzaklaştırmakla başlamış olabilir. Tıpkı ebeveynlerle cinsel alışverişte, doğal olarak aynı rahimden gelme erkek çocuklarla anaların yatışını uzaklaştırmakla ilk ilerlemenin başlamış olabileceği gibi.

Ve böylece, birbirleriyle yatamayan kardeşler yeni bir kan yavrusu olmuş olurlar. Ana kan yavru kanlar doğurmuş olur. Ve bu kanlar birbirleri içinde

yatamaz (evlenemez) üyelerden oluşmuş olur.

Nüfus arttıkça her bir kan, yavru kanlara bölünerek federasyon, konfederasyonları oluşturabilir.

Anakanın rolü, Fratri yerine geçer. Yani hamile gelmiş bir iki kandan derleşik bir toplumun yapısıdır. Çoğu kez kabileler 2'ye bölünerek çoğalırlar..

Kan teşkilatlanışı, anlaşılıyor ki, kandaş aile içinde ilk yasak ilerlemesiyle uç verse de, ikinci ilerlemenin yarattığı ortaklı ailenin belirmesiyle ortaya çıkmışa benzer.

Belki de vahşet çağlarının aşağı ve orta aşamaları bu denemelerle geçmiş sayılabilir. Yukarı vahşet konağında da yeni baştan aynı ilerlemelerin yaşandığı, totem sentezlerinden daha kesince anlaşılıyor. Totem ve ana tanrı sentezlerine bakılırsa, vahşet çağında geçmiş olan cinsel yasak çabaları daha iyi anlaşılabilir. Çünkü gelişim, komüncül çekirdeğin sakladığı kanunlardan çıkıp geldiği için; yukarı vahşette ve hemen onunla iç içe geçmiş aşağı barbarlıkta kesin çizgilerine kavuşmuş sentezlerin sebeplerinden yararlanıp, gerisingeri belgelerle başlangıçtan bu yana gelişen prose bilinçlere çıkarılabilir. Yeri geldikçe üzerinde duracağız.

8- ENDOGAMİ-EKZOGAMİ VE METAFİZİKLERİ

Aile ve kan elemanlarının gelişiminde, çok yakın bir örgütlenme ve evlenme sistemi işledi: İçeriden evlenme (Endogami), dışardan evlenme (Ekzogami)

Kan'ın kendi içinden evlenmesi mutlak bir yasaktı.

Kan'ın doğuşu (cinsel yasakların ilerleyişi) icabıyla, kan ister istemez kendi içinden evlenemeyince, kendi kanının dışından evlenmek zorundaydı.

Fakat kendi kanı dışındaki kanlar da bir tek ana kandan bölünerek, doğmuş bulunuyorlardı.

O zaman kanları bir araya toplayan kabile içinden evlenilmiş oluyordu. Kan, kendi dışından ama kabilesi içindeki başka bir kandan evlenerek, yeni kanları yaratıyordu.

Hatırlayalım: Cinsel yasağın birinci ilerlemesinde kan henüz doğamıyor ama ebeveynlerle çocuklar arasında cinsel alışveriş dışlanınca ister istemez bir tek KANDAŞ AİLE halindeki komün, yeni bir cinsel yasağa ve dolayısıyla potansiyel olarak yeni kanlara hamile kalıyordu.

Cinsel yasağın ikinci ilerleyişinde, kardeşler arası cinsel alışveriş dışlanınca ister istemez, birbirleriyle evlenemeyen kardeşler KAN'ı veya kanları doğmuş oluyordu.

Kandaş aile halinde komünde bu olanaksızdı. Anne babalarla evlenemeyen çocuklar, kendi içlerinde evlenebildiklerinden, sadece kandaş evlenme grupları aynı komün içerisinde doğmuş bulunuyordu. Dedeler-nineler, anne-babalar; erkek kızkardeşler; üç evlenme grubu da kendi aralarında karıkoca idiler. Ve bir tek komünde yaşayabiliyorlardı. Komün, kanlara bölünmeyi gerektirmiyordu henüz. Dolayısıyla dışardan evlenme; Ekzogami de gelişmemiş bulunuyordu. Tersine, evlilik grupları arasında (yani dışardan) evlenme yasaktı. Komünün sosyal-nüfussal, yani her türlü ekonomik-kültürel ilerleyişine karşılık düşen üretici güçler ilerleyişi gerçekleştikçe, komün kendine evlilik açısından benzemeyen zit kutbunu doğurmak üzere ikinci cinsel yasak adımını attı. Ve komünün içeriden evlenirliğine karşılık, dışardan evlenmek zorunda olan ama

içerden evlenemez olan (birbirleriyle evlenemeyen) kardeşler kanını doğurmuş oldu.

Böylece kandaş aile biçimi aşılarak, ortaklı aile biçimine geçilirken, kan teşkilatlanmaları sistemine geçiliyordu. Kan teşkilatlanmaları yani kendi içinden evlenemeyen kanlar çoğaldıkça ister istemez, içerden evlenirliklik (endogami) yanında kendi zıddı olan dışardan evlenirliklik; ekzogami ilerleyişi ortaya çıkıyordu. Ama her ikisi de zıt olmakla birlikte, beraber-birarada geliyordu. Çünkü kanların teşkilatlanışını komün yaratmıştı ve kanların bütünü komünü oluşturuyordu.

İşte Morgan'ın, bizzat içlerinde yaşayarak kavradığı başlıca büyük fikri bu noktalarda özetlenebiliyordu. Bu dupduruca kavranmış büyük fikir O'nu, *Vahşet* ve *Barbarlık* çağlarını tasnif etmeye götürürken, *Medeniyete geçiş* görüşlerine ve insanlık gidişinin *sınıfsız topluma* doğru gelişmek zorunda olduğu görüşlerine kadar ileriye de götürdü.

Çünkü komün, eğer topyekûn kavranıldığında, yani insanlık tarihi ölçüsünde bakıldığında, böyle her toplumsal kilidi açabilen biricik anahtar görevini yapıyordu. Komün, insan toplumunun, hücrenin canlıda yaptığı görevi yapan, en küçük en ilk çekirdeğiydi.

Komün (ilkel sınıfsız toplum) sadece sınıfsız-eşitlikçi yanıyla değil, sadece kandaş yapısıyla değil, sadece totemik kutsallaştırmalarıyla değil; ve benzeri koparılmış dil, sanat, büyü, cinsellik, kişi, teknik gibi ayrı ayrı özellikleriyle değil; topyekûn bütün özellikleriyle (elemanlarıyla) ve tüm insanlık tarihi içindeki kendisini yeniden üretişleriyle (kanunlarıyla) kavranabildikçe anlaşılabilir ve içerisinde sakladığı çekirdekçil kanunlar karşılaştırmalı olarak aydınlatılabilir.

Ne için?

Bilerek-bilmeyerek hepimizin yaptığı; daha doğrusu determinizmin bize yaptırdığı hep şudur:

"Uyum" yeteneklerimizin kanunlarını keşfederek, insan toplumunun doğa ve toplum güdişine yani topyekûn evrime bilinçle uyum yapmak. Doğanın ve toplumun gelişim kanunlarına ulaşmak; onların ayrıntılarında derinleşmek ve nasılsalar öylece onlara uyum yapmak.

McLennan'ların, Bachofen'lerin, Tylor'ların da bilmeyerek komüne karışmaları bu yüzdendir. Ama içinde buldukları ülke ve dünya determinizmleri, onların pek sığ bencilliklere-kariyerizmlere-ulusçuluklara iterek, konuyu metafiziğe kaydırmalarına yol açmıştır.

Yeri geldiğinde dökümlerini verirken kısaca göreceğiz, Endogami-Ekzogami konularında da Morgan'ın duru keşfini, komünün doğuş kökleri ve medeniyete açılış-gelişim dinamiklerini açısından ele almaktan özellikle kaçınmışlardır.

Komünün dışarıdan evlenir: ekzogamisini aynı zamanda bir o kadar da içeriden evlenir: endogamisinden koparak, uzman kariyerine kurban ederek bu konuyu öne çıkarmışlardır.

9- "ANİMİZM" - "TOTEM" ELEMANI ve KUTSALLIK

Totem elemanı da, komünün diğer elemanlarından kopararak ele alındığı ve komünün kendi canlı gelişimiyle-insanlık tarihi içerisinde ele alınamadığı için, gerçek komüncül değeri ortaya konulamamıştır.

Elbette asıl yanlış, totemin komündeki elemanlararası etkileşiminin konulamaması ve kavranılamayışıyla kalmaz. Komün kendisini sınıflı

toplumlara doğru yeniden üretirken, totem elemanın etkileri de günümüze dek diğer elemanlarla karışarak (kutsallıklar içine sinerek) geldiği için, onları proseleriyle bilince çıkaramadıkça, birikim bilimleri, "uyum" mekanizmalarımıza hemen hiçbir katkı yapmaksızın kalırlar. Yani toplum biçimlerinin gelişimi kanunlarını bilince çıkarış açısından, hemen hiçbir değer taşımaz olarak kalırlar. Sadece tasnif için birikim sağlanmış olurlar. Gerçek tasnifler, hayat ile uyum sınavlarından çakıştıkça, birikim bilimleri görevlerini tamamlayıp müzeye kaldırılırlar.

a) Animizm'in Temelleri

Unutmamalıyız, **totem** sentezi cinsel yasakların gelişiminden sonra ortaya çıkmıştır.

Totem sentezini kesin biçimleriyle yukarı vahşet çağında ve barbarlık aşamalarında görebiliriz.

"KAN" teşkilatlanması doğmadan, totem kesinleşmesi olmamış görünüyor.

Başka bir deyişle, cinsel yasaklar irdelemeleri kesin sentezlerine ulaşmadan totem sentezlerine de ulaşılamamış olduğu söylenebilir.

Fakat bu konaktan önce yüzbinlerce yılı kapsayan (aşağı vahşete uzanan) çağlar var. İnsan, insan olmaya başlayalı cinsel yasakları denemekten geri durmamış olmalıdır. Ancak hiçbir yasak tanımayan komün aşamasını geçirmek zorunda kaldığı da kesin bir gerçeklik gibi görünüyor. Çünkü hayvanlar aleminden kopuşma, insan türlerinin başkalaşmasıyla oluyor.

Darwin'in natürel seleksiyon kanuna göre görevcil değişimler, organ başkalaşımını getirerek, türlerin belirli kuşaklar için kaynağı olur. Demek insan türleri, kendi aralarında kopuşma oluncaya dek birbirleriyle evleniyorlar. Kopuştuktan sonra da başkalaşan tür aynı, hiçbir yasağın henüz koyulmadığı bir toplum aşamasını yaşamak zorunda kalıyor. Belki denemeler yapıyor, fakat cinsel yasak öğrenilmesi gerektiği gibi kesin kurallarla uygulanışı gelenekselleştirilmesi zorunlu bir kültürdür. İnsan türleri bir batıp bir çıktığına göre, cinsel yasakların tutunma olasılığı zayıf görünüyor.

Pitekantrop'tan önce de, henüz insan olduğu şüpheyle karşılanan insan türleri var ki, bunların beyin gelişimleri şempanze ölçülerini henüz aşmış durumdadır. Ve belki de üreyim aksiyonları hayvanlar aleminden henüz ayrılma yolundadır. Hem beyince, hem toplumdullaşma gidişleriyle cinsel yasak ihtiyacını hissedecek aşamada görülüyorlar. Hiçbir belgeye de rastlanmıyor. En kesin belge, yüzbinlerce yıl önce gelmiş Neanderthal insan türlerinde görülüyor. Ölü gömme geleneği. Besbelli ki insan toplumu içinde "ruh" inancı gelişmiş bulunuyor. Demek bir önceki, hiç değilse ateşi kullanan ama buzullara karşı yeterince savaştıramayan Sinantrop-Eantrop-Heilderlberg-Pitdovn gibi insan türlerinde cinsel yasak çabalarının tutunmuş olabileceğini kabul edebiliriz. Belki pitekontrollarda da bu çabalar denenmiş, kişi içerisinde benlik gelişimi uç vermiş olabilir. Ama bu, gelişkin bir "ruh" anlayışına, "ruhun" komün içerisindeki her yanına yansıyan hareketine ulaşmış görünmüyor.

Hayvanlar aleminden kopuşmak zorunda kalan ama henüz cinsel yasaklar evresine de giremeyen insan toplumu, kaçınılmaz olarak hayvandan bir adım daha ilerideki hiçbir yasak tanımayan sürü halini yaşamak zorunda kalmıştır.

Kaldı ki kutsal (yalan bilmeyen-yalanlanamayan ölümsüz) Adem-Havva veya Hz.Lut'un kızlarıyla yatışı belgeleri de böyle bir aşamanın çok yakın zamanlara kadar yaşanabileceğini aydınlatmaktadır. Ki, çağımızdan en çok 4 bin yıl öncesinin belgeleridir. Adem ile Havva'ya kadar gidersek, bu Semit atalarının tarihi de 5-6 bin yıl öncesinden daha gerilere götürülemez. Demek insanoğlu cinsel yasakları bildiği ve gelişkin bir ruha-kutsallaştırma geleneklerine sahip olduğu halde, komün yaşamının var olduğu yerde, üreyim aksiyonunu yasaklarla sınırlayıp kesin bir gelişime oturmakta zorlanmaktadır. Bu, alacağımız büyük bir derstir.

Konu vahşet çağına indirildiğinde, hiçbir yasağın bulunmadığı komün aşaması kesin bir gerçeklik kazanır.

Öyleyse; cinsel yasağın bulunmadığı yerde ruh da olamayacağına göre, *animizm*; her şeyi insan gibi canlı yorumlayış nasıl gelişebilir?

Bunu, daha titiz bir çalışmayla yerinde açıklayacağız. Burada şu kadarıyla yetiniyoruz: Komün içerisinde her şeye yansıyan bir ruh gelişimi, ilerlemiş bir animizmin göstergesidir. Bu orta vahşet (Neanderthal insan) aşamasında görülen, yukarı vahşette (*sapiens* türlerinde) ve aşağı barbarlıkta iyiden iyiye gelişmiş bulunan bir ilerlemedir. Fakat bu aşamanın ön halleri-belirtileri de olmalıdır.

İşte bu ön belirtiler veya *ön animizm* diyebileceğimiz filizlenmeler, hiçbir yasağın tanınmadığı yasaksız komün çağlarına denk düşmektedir. Cinsel yasaklara bağlı gelişen ruhun dolaşmadığı konak, yasaksız aşamadır çünkü. Animizmin ön filizlerini bu aşamada arayabiliriz.

Bu çağları belgeleyen, birkaç kafatası ve alet gelişimlerini anlatan fosillerden öte başka veri yok elimizde. Ancak bu belgeler, azdır diye akıl yürütmemizi engellemez. Tersine o tarihlerde görülmemiş ilerlemeleri anlatan ve önemlisi bütün fosil belgeler yan yana geldiğinde insan türünün gelişimine ışık tutan bir prosenin ilk halkalarına uyum yapan belgeler ise, daha çok eleman ve bilim dalıyla teçhizatlanmış olarak o belgelerin ne anlama gelebilecekleri üzerine kafa yormalıyız. Akıl bu, aklını işlemeyenler ortasında aklını işletenler yadırgansa da, yeni gerçekler, bu geliştirmelere basarak ortaya çıkıp ilerleyebilir.

1- İnsan öncesi yüksek memeliler, *pasif uyum* prosesinin adı üzerinde en yüksek aşamasını yaşarlar, *pasif uyum* yabana atılamaz. Orada canlıların birikmiş ve sentezleşmiş pasif uyumları beş duyu ve beyin haline gelmiştir. Yüksek memelilerde görülen pasif uyum, insanın aktif uyumuna sıçramak üzere gelişmiş en yüksek pasif uyum olduğuna göre, pasif de olsa beyin faaliyetlerine en yakın aşamadır. Yani öğrenmeye ve düşünmeye. Sadece toplum haline gelineemediği için (öğrenme-eğitim-teknik-barınma yani cinsel yasaklara temel olacak aşamaya ulaşamadığı için), organcil determinizm demek olan güdülerle davranılır. Düşünme yoktur. Fakat insan öncesi pasif bir öğrenme olduğu ölçüde, pasif bir düşünüş de bulunur. At ve köpeklerin insana yatkınlıkları o pasif uyumun, insan kuşaklarınca en az 10-15 bin yıldır ayıklanarak geliştirilmiş oluşundandır. Yani ayıklanış veya seleksiyon, hücrelere yansiyarak, eğitime, düşünceye daha yatkın (güdülerini bir ölçüde insanlaştırılmış-sentezleştirilmiş) at ve köpek nesilleri elde edilebilmiştir. (Darwin)

2- Pasif uyumun en ilkelinde bile amaç: Doğaya-canlının çevresine "uyum"dur. Pasif uyum yüksek memelilere doğru geliştikçe, uyum yetenekleri de gelişir. Köpek ve atlarda görülen uyum geliştirimini başka ilkel hayvanlar da deniyorlar: Kuşlar-horozlar...

3- Demek insan toplumunun doğduğu yerde, pasif uyum, aktif uyuma sıçrama yapmıştır diyebiliriz. Belki bu çok uzun çağlar boyunca süren bir gelişim olmuştur. Fakat aktif uyum çabaları kesindir. Göreceğiz.

Aktif uyum, toplum olmayı zorunlu kıldığı gibi, beyin hücrelerinin organizasyonunda da benzer sıçramaları sonuna dek ister.

Bu iki sıçrama da, yani toplumsallık ve beyninsel gelişimde alet-kafatası fosilleriyle belgelenmiş bulunuyor.

Aktif uyumun amacı; pasif uyumdan farklı olarak, yaşadığı çevreye hayvancıl güdülerden bir adım da olsa ileride, güdülerin sentezleştirilmiş biçiminde düşünceli-uyumu olması gerekir.

Bunun için totem sembolü cinsel yasak ilerlemeleri gerekmez. Alet gelişimi, beyin az da olsa gelişimine yol açmış bulunurken, insan türlerini, hayvanlar aleminden kopuşturacak yaşama savaşlarına da itelemiş bulunur. Bu kopuşmalı gelişim, insanı kendi türü içine kapalı ilkel sürü topluma doğru ister istemez sürükler.

İşte bu aşamayla birlikte, insan türleri geri dönüşü olmayan bir başkalaşma sürecine girmiş olurlar.

4- Üreyimleri, geride bırakmaya başladıkları hayvanlar aleminden farklılaştıkça, yaşam-geçim-barınma savaşları da başkalaşır.

Bu başkalaşmalar, beyindeki hayvancıl güdü seviyelerini, her güdü halkasını başka güdü halkalarıyla zaman ve yerine göre görev: ihtiyaç zorlamalarıyla birleştirerek, insancıl düşünce sentezlerine ulaştırmadan yapamazlar. Ve insan da aletlerle yaşama savaşı ilerlerken, beyinleşme ve toplumsallaşma ilerler.

5- Beyinleşme ve toplumsallaşmanın ilerleyişi temelinde pasif uyum-aktif uyuma dönüşünce, düşüncenin ilk mantığı şüphesiz ki yaşadığı doğa ve toplum çevresini yorumlamak zorunluluğuyla damgalı bulunduğu için, animizm biçiminde gelişecektir.

Pasif uyum içindeki beyin bile, potansiyel bir animizm ile yoğrulmuştur. Hayvansal güdülerin tercümesi dikkatle yorumlandığı zaman, ilkel (pasif uyum seviyesinde) bir animizm sonucuna ulaşır. Yani pasif uyum aşaması, potansiyel olarak (kopuk zincirleme güdüler determinizmi altında bile olsa), animizm yorumlarıyla yüklü bir gelişimdir.

Beyinleşme-toplumsallaşmayla birlikte aktif uyum seviyesine ulaşır ulaşmaz bu potansiyel animizm, her şeyi kendisi gibi görüp yorumlama mantığına ulaşır.

Demek animizm mantığına ulaşmak için, cinsel yasaklarla gelişmiş bulunan ruha ve toteme ihtiyaç yoktur. Tam tersine, cinsel yasak, ruh-totem gelişimleri için animizme veya animizmi ortaya çıkaran aşamaya ihtiyaç vardır. Totemizm: Cinsel yasakların teşkilat sembolü olabilmesi için ön mantığa gereksinim duyar.

Ancak animizm de en ilk insancıl yorumlarına ulaşabilmesi için;

1- Üreyim sisteminin insanlaşmasına;

2- Dolayısıyla üretim adını henüz almasa da, geçim-barınım-savunma gibi yaşama olanaklarını, üreyiminin seviyesini karşılayacak aşamada insanlaştırmış olmasına;

3- Dolayısıyla bunların eşliğinde, şempanzeden daha ileri bir beyinleşme gidişini tutturmuş olmasına ihtiyaç duyar.

b) Animizmin dönüşümleri ve kutsallık

Animizmin bu ilk temelleri yeterince anlaşılmasından, cinsel yasakların ilerleyişi ve komün elemanları (kişi) içinde benliğin gelişimi ve ruh'un komünü sararak animizmi daha anlaşılır-gözlere batıran bir seviye yükseltişi anlaşılabilir.

1- Animizmin ön mantık olarak belirlediği aşama: Hiçbir yasağın bulunmadığı en ilk komün temelidir. Bu temel olmaksızın cinsel yasaklar düşünce ve eylem olarak doğmaz. Çünkü ön benlik ve ön ruhunu geliştiren ön üreyim gelişimi bu temeller içerisinde oluşmuş bulunur. Ki bu temellere bastıkça, cinsel yasaklar-benlik-ruh-animizm ve totemizm sıçrama yapabilir.

2- Cinsel yasaklar deneme yanılmayla bilinen ilk ilerlemelerini yapar yapmaz; önce kişi içerisinde şuur-altşuur kutuplu benlik: İnsanlık ruhu oluşur.

3- İnsan, bu ruhunu keşfetmesine gerek duymadan; çevresine, toplumuna ve yaşadığı doğaya yansır. Ruh, komünün her yaşantısında nefes alır gibi dolaşmaya başlar. İnsan kendisini nasıl hisseder ve yaşarsa, çevresini de öyle bilir ve görür. Böylece animizm ruh ile zenginleşir; uzun yüzbınlerce yıl sürebilen sağlam bir mantık silsilesi gelişir.

4- Giderek cinsel yasaklar-benlik-ruh ve animizm elele tutuşarak, kan teşkilatlanmalarını ve onun sembolü olan totemizm sistemini yaratırlar.

5- Totemizm, animizmin beşiğinde doğumunu yaptığı halde, animizm totemizmden yayılmış gibi durur. Buradaki aldanışımız, daima parıldayan şey kapılışımızdan gelir.

Bu, şuna benzer: Determinizmin genel bilgi birikimleri, önce yeni yeni bir fikri veya kanunu keşfetmemize olanak sağladığı halde, o kanunu hayata geçiren determinizm görülmez veya kavranmaz da, determinizmin bir çocuğu olan yeni fikir veya kanun abartılarak, her şey haline getirilir. Evrim gibi koskoca bir prosenin bütünlüklüce kavranışı ne yazık ki bu tür aldanışlarla ilerlemiştir. Hele daha gerilere gidilince, durum iyice çıkmazlaşır. Allah'ın her şeyi yarattığı keşfi, çağı için determinizmi karşılayan bir yeni görüş idi. Ama kendisinden önceki çok Allah'ları kesip attığı için, kendi kökünü bilemedi. Medeniyet yeni bir keşifti, ama tarih öncesini her şeyiyle kazımak isteyince, kendisini bile tanımlamaktan uzak düşüyordu.

Totemizm'de de öyle oldu.

6- Totemizm, ata dini veya inanışydı. Komün, uyum mekanizması olarak, yani dünyasını yorumlayıp ona göre uyum yapmak için, ön mantığındaki animist: Her şeyi canlı gören karışıklığı sadeleştirmek zorundaydı.

Bu zorunluluk komünün üreyim ve üretim aksiyonlarının ilerlemesiyle durmadan geliyordu. Komün içinde kan teşkilatlanmaları bize karışıkmiş gibi gelse de, aslında getirdiği sınırlılıklar ile sadeleşme yaratıyordu. Komündeki sadeleşme veya insanlaşma, düşünce sistemine de yansdı. Ve animist mantık monizme ulaşarak, totemizm biçiminde bir yorum teklifine ulaştı. Komün, içinde bulunduğu doğayı, bitki ve hayvan tanrıları haline getirerek yorumluyor ve toplumsallaştırıyorlardı. Böylece uyum yetenekleri kolaylaşıp, pratikleşiyordu.

7- Fakat bu gelişim ile komün içine cinsel yasaklar benlik-ruh-animizm-totem elemanlarıyla birlikte yeni bir eleman daha katılıyordu: Kutsallaştırma.

Kutsallığın da elbette bir ön temeli vardı. Bu, komünün içinde henüz cinsel yasakların görülmediği aşamadaki insan beyinlerindeki ön ruh gelişimleri

kadardı. Ve çevresini ilkel animist mantıkları kadar yorumlayıp, o çelişkileri (korku-minnet duygularını) en çok ilgilendikleri canlılara yansıtıyorlardı. Mağara resimleri dikkatle yorumlanmalıdır. Hayvan resimleri sadece totemizm ile yorumlanmalıdır.

Kutsallaştırma, totemizm ile birlikte ata saydıkları bu hayvan tanrılarda sembolleştikçe, genel olarak animizm geride kaldı. Aşağı barbarlık çağlarını da kapsayarak, totemizm öncülüğünde, ana tanrıların öncülüğünde sürmekten geri durmadı. Ama her şey totem ve ana tanrıların gibi görünüm verdi. Oysa en sağlıklı-sağlam-en geniş uyum mekanizmalarını içine alarak doğup gelişmişti. En büyük eksiği kendiliğinden, bilinçsizce, karacahil damgasıyla doğmuş bulunuydu.

Animizm, totemizme dönüşmüştür. Totemlerin insanlar gibi ruhları-canları vardır.. Giderek kutsallaştırmalar, toplum biçimlerinin gelişimi eşliğinde ana tanrılara-baba tanrılara doğru yükseldikçe, animizm anlayışı (ön mantık sistemi) bu kutsallaştırma amaçlarına hizmet eder. Ve özelliklerini kutsallaştırdığı tanrılara aktarır. Böylece animizm tanınmaz hale gelir.

Aslında kutsallaştırmaların en yücelmiş biçimi olan tektanrıcılıkta bile animizm özelliklerini aramak yanlış olmaz. Animizm de, totemizm de, çok ve tek Allah'çılık da hepsi gerçekte doğa ve toplumun yorumlanışının ve o yorumlara göre uyum mekanizmaları geliştirmenin (determinizmin) aşamalara göre yansıyışından başka bir şey değildir.

10- "DİL" ELEMANI TOTEMİZM VE KUTSALLIK

Ateş nasıl kendisinden sonraki teknik keşiflerin anası olmuşsa, üreyim aksiyonunun insanlaşmasıyla gelişen animizm (ön mantık sistemi) kendisinden sonra gelen dünsel keşiflerin potası-beşiği oldu.

Komünde altyapı-üstyapı gibi, üreyim-üretim gibi, teknik (alet) fikir-düşünce gibi ayrımlar, günümüzdeki gibi belirgin değildir. Tersine aşırı komplike-içiçe geçmiş tek bir organizma halindedir. İç işleyiş kanunlarının ayırt edilmesindeki zorluk buradan gelir. Tıpkı atomun ve hücrenin çözümlenişindeki zorluklar gibi.

Animizm dediğimizde onun nasıl tümünden komün yaşamına veya doğuşundaki damgası olan üreyim aksiyonunun insanlaşmasına bağlı olduğunu unutamayız. Üreyim aksiyonunun insanlaşması dendiğinde, onun nasıl tümünden üretici güçler gelişimiyle bağlantılarla uzun yüzbinlerce yılda gelişmiş bulunduğunu akıldan çıkaramayız.

Ateş de, animizm de kendilerinden sonraki uzantılarına analık ediyorlarsa şüphesiz ki bu topyekün komün organizmasının doğuşu-gelişimi ile birlikte değerlendirilmelidir. Ne ateş ne animizm elemanları alınıp, uzmanların yaptığı gibi komünü anlaşılmasız kılan, günümüz önyargılarıyla sivriltilip birer ana kanun muamelesine uğratılamaz. Prose olduğu gibi göz önünde tutulabilirse asıl kanunlar seçilebilir.

Animizm, henüz komüncül determinizm monizmini kuramadığı ölçüde, genel-çok yönlü-çok kutupludur. Üreyim sistemi en ilk komün yapısındaki insanlaşmış temellerine kavuşmuş olsa da, henüz cinsel yasaklar keşfedilmediği için, insan beyni de hayvancıl güdüleri kesin bir hapsedişe uğratamaz. Şuur ile şuuraltı kesin zıtlığına ancak cinsel yasakların ilerlemesiyle ulaşabilir. Bu

da totem sentezinin oluřtuđu bu geliřime denk dűřer. Koműncűl determinizm insan beyinde benlik: Őuur-altŐuur tezatlarının yarattıđı sonsuz geliřimli fikirler maneviyatı: "RUH" monizmine (biricikliđine) ulařırken; Koműn toplumda totem ile damgalı kan teŐkilatlanmalarının monizmine ulařır. O da totemizmdir. Bundan sonra animizm, totemizm ve kiři beyinlerindeki ruhun kutsallařtırmalarına hizmet eder.

Koműn yaşamında dil elemanı da bu gelişimlerin mekanizmasıyla ortaya çıkmıştır.

İnsan dűřüncesi, hayvanların pasif uyumlu gűdűlerinden farklı bir adım daha ileride (*gűdűleri bastırılarak koműn yařamıyla sentezleřtirilmiř bir ařamaya ulařır ulařmaz*) animizm anlayıřını geliřtirdiyse mutlaka bu dűřüncesini dile benzer ses ve hareketlerle anlatmak zorunda kalmıřtır.

Ancak vahřet çağında daima hatırlanmalıdır ki insan toplumu, insan tűrlerinin bařkalařmasıyla ilerlemek zorunda kalmıřtır. Bu yűzden gűrev deđiřimlerini anlatan organ (uzuv) deđiřimlerine yol ađtı: Boynu, kafatası, beyni, leđen kemikleri, diřleri, gűzleri ve benzeri ayrıntılarla birlikte elleri ve bařparmak oynaklıđı ařama ařama bugűnkű insan tűrűne dođru, insan tűrleri içinde bařkalařarak geliřim gűsterdi.

"Dil" de hem beynisel (soyut-manevi dűřűnce anlatımlı), hem de bedensel: Beyinde ve ađızda organ bađlantıları olan; insanlařmaya en çok muhtaç bir organdır. İster istemez, teŐrih: organ bařkalařımlarına uyumu olduđunu gűrűyoruz.

Wells'in belgelerine gűre Neanderthal insan bile henűz bařparmađı oynaklařmamıř, kafatası arkada bűyűk: beř duyu ile davranan durumdadır. Kafası ۆnde kűçűk, dil ve dűřűnce ile baři hoř deđildir. Diřleri ve damađı henűz insanlařmamıřtır.

Demek dil henűz geliřememiř, iki heceli sesler çıkararak anlařmaktadır.

Yukarı vahřet ařaması artık totemi sentezleřtirmiřtir ve organ bařkalařımları bugűnkű insan sentezine ulařmıř gibidir.

Fosil belgeler prosesi ile dűřűnce-dil geliřiminin kűkleri olan *cinsel yasak-ruh totem ve kutsallařtırma proseleri*; dilin ruh ve totem ile birlikte geliřtiđini dűřűndűrűr.

Fakat insanın doğadan-hayvanlar aleminden-pasif uyum temellerinden gelişmiş bulunduğu (yani en ilk temel proseler) asla akıldan çıkarılmamalıdır.

İnsan, aktif uyum aşamasının temeli olan yasaksız koműn tramplenine bir kez basmış bulunuyorsa; o aşamadan başlayarak konuşma, dil eylemlerini de geliştirmiş olmalıdır.

Eğer o aşamalar olmasaydı, ne animizm mantığı, ne cinsel yasaklar, ne benlik, ne ruh, ne totem, ne de dil gelişimleri olamazdı.

Elbette asıl dil, lisan, cinsel yasaklar-ruh-totem ve kutsallaştırmanın elele tutuştuğu bir aşamada adeta sűkűn edip, çocuklardakine benzer Őakımaya başlamıştır. Ama eski aşamalardan koparıldıkça ve tek başına ele alındıkça lisan; konuşma olarak soyut dilleşme (lanque abstrait) Claude Strauss gibilerin totemi olur çıkar.

"Tűm bu sorunların dilbilimsel olduđunu" dűřűnűr. űnkű onun için "en bařta gelen kűltűrel olaydır."

İnsanın Őařası gelir. Ama uzmanlık dipsiz kuyularına batıp, çıkamamak onların tabiatındandır. Gűreceđiz: Hepsini bűyűlenmeler ve bűyűletileřler yaratıp

tapınırlar. Eksantrik bir ayrıntı yakalayışları, onların hafiyeciliklerine yeter sebep teşkil eder..

Peki kutsallaştırmaların dil ile ilgisi nedir? Totem sembolleri dilin şifreleriye, kutsallaştırmalar dilin üslubu, şiirselleşip ezberlenişinde kaynak görevi yapan benliğin yücelmiş enerjisidir.

Bu, totem ile birlikte işler, totem kişi üzerinde ne kadar egemenleşip üstünleşmişse kutsallık enerjisi de o denli güçlü olur. Ve kişi ile kişi arasında; kan ile kanlar arasında, kan ve kişi ile toplum arasındaki konuşma, dilleşmelerde hep totemik yansımalar dil sembollerine geçer gramerleşir. Yeni kuşaklarda gelenekleşir.

Komün, yukarı aşamalarına doğru biçim geliştirdikçe totemizm aşılır ama kutsallaştırma biçiminde başka tanrılara dönüştükçe, dil ve düşünce kutsallaştırma enerjisiyle dolup taşar.

Nasıl animizm temeli totemizme hizmet etmişse, sonraki aşamalarda animizm ve totemizm temelleri, tanrısallaşma gidişine hizmet ederken, düşünce ve dil sistemini de yanına alarak topyekûn kutsallaştırma-tanrısallaştırma amacına hizmet eder hale gelir.

Düşünce ve dil gelişimi onbinlerce yıl boyunca totem ve tanrısallık sembollerinden kurtulamaz. Sınıflı toplum biçimlerine açılan (komün parçalandıktan) binlerce yıl sonraki gelişmiş ve yeryüzünü doldurmuş her çeşitten toplum biçimleri gelişimini eleborasyondan geçirdiğimizde, şaşılacak ölçülerde düşünce ve dilin kutsallaştırma eğilimlerini bulmadan edemeyiz.

Bu yüzden kimi uzmanları "totem", kimilerini "kutsallık" (din), kimilerini "dil", kimilerini "psikoloji" anlamında "ruh" sarıp büyüler; içine çekip çıkmazlaştırır. Çünkü hepsi çekirdekci griftlikte komün içinde kolay kolay seçilemez diyalektik koeksiztansa girmiş: Kanunlaşmışlardır.

11- "KÜLTÜR" ELEMANI: ÖLÜ GÖMME-SANAT

Komün'de kültür elemanı gibi genel bir ayırım da olanaksızdır. C.L.Strausse gibilerin (batıdan devşirme, bizde de doğulu aydınlarda da) "kültür" takıntıları bitmedikçe, o genel kültür köklerine işaret etmekten kendimizi alamayız.

Komün'de kültür elemanı, aynı mekanizmalar ve gidiş içerisinde kavranamadıkça anlaşılmaz, temelsiz, boyuna soyutlaştıran, ayakları topraktan koparak uçup giden bir balon olarak kalmaya mahkum olur. Aydınların-uzmanların derdi de değildir. Onlar için "cennet, kalemlerinin gölgesi altındadır." İnsanlığın cenneti ise, doğanın ve toplumun gidiş kanunlarını arayıp bulan ve uyum yapmayı programlaştırabilen teori-pratiğin gölgesi altında ilerler.

Dikkat etmişsek buraya kadar ele almaya çalıştığımız komüncül elemanların çoğu, manevi-üreyimsel bağlantıları daha yaman ve yoğun olanlardır ve komünde çokluğu oluştururlar. Maddi üretimsel elemanlar daha az yaman olmamakla birlikte, azlıktadırlar. Bunun anlamları üzerinde durmak gerekir. Ama en genel anlamı, komünün kendisinin bizzat daha çok manevi insancıl üretici güç oluşunda toplanır.

Bu yüzden, kültür dendiğinde komünün topyekûn bu saydığımız her elemanın armonisi komünün kültürünü oluşturur.

Burada konuyu, kanunlar arayışından sapıtacak uzatmalara girmeden sadece "Ölü gömme" ve "sanat" sentezlerine kısaca değinmekle yetineceğiz.

ÖLÜM OLAYI: Yüksek memeli hayvanlar da dahil, hiçbir hayvanda bedenden ayrı bir "ruh" sezisi yaratamaz. Çünkü hayvan, güdüler zinciri içinde organcıl determinizmiyle birbirinden kopuk pasif uyum içinde bulunur. Açlık-savunma-analık-avlanma ve benzeri güdüleri doyuruldukça veya başka bir güdüyle devre dışı bırakılınca sadece o güdünün doyurulma işine bakar. Tabii bu sadece organcıdır. İnsan beynindeki benlik gibi yeni sentezlere ulaşamaz.

İnsan, hayvanlar aleminden uzaklaştıkça (Neanderthal insan: Orta vahşet aşamasında fosil belgelerde kesinlik kazanmış biçimde) ölüm olayına daha fazla önem verdiği anlaşılıyor.

H.Spencer, Wund, Tylor, Freud gibi içine bir sürü uzmanlık çeşitlerini alan klasik bilimin sandığı gibi ölüm olayı, *bedenden ayrı ruh sezisi* vermemiştir.

Tersine komündeki kişi içinde doğmuş bulunan şuur-altşuur tezadının (benliğin), bedenden ayrı bir ruhun var olabileceği sanısını yarattığı için, ölüm olayının da başka bir yaşantıya diriliş olabileceği ("*basübadel mevt: ölümden sonra dirim*") kavramını doğurmuştur.

İnsan beyninde enkansiyon dediğimiz şuursuzluğun şuur zıtlığıyla bir arada örgütlenmesi; veya hayvancıl iç güdülerin insanlaşma gidişyle bilhassa cinsel yasaklarla baskı altına alınması; insanda, bilincinin dışında elde olmayan bazı güçlerin (determinizmin) rol oynadığını sezdirmiştir. İnsan benliğine, toplumcul kanunlar determinizmi bilincine de etki eder. Bu insanda, bilinç-altbilinç (benlik) bütünlüğü içinde şuur altından etki ederek rol oynar. Komün insanı bunu bilmediği için, bu gelişimi (yani kendi ruhunun kanunlarla hareketini) kendi bedeninden ayrı bir "ruh" varlığı kavramına dönüştürür. Kandaşlarından herhangi birisinin ölümü halinde, çok sevdiği, sosyal ilişkilerle belleğine her an totem kutsallaştırmalarıyla kazıdığı kandaşını, rüyalarına dek her yanda görmeden, hayallerine sokmadan yapamaz. Bu komünün her kişisinde kendi beyinlerinde gerçekleştiği halde, bilinemez kaldığı için beden dışında bir ruh varlığı sezisini veya sanısını verir. Bu, hemen her olayda başka biçimlerde beyin aynasında kişisel olarak yansıdığı için, sadece kişilerle ilgili olarak düşünülmez, determinizmin karşılığı olarak bedenden ayrı bir "ruh" olarak düşünülür. Animizm ve totem ve oradan dönüşerek yücelmiş olan çok ve tek tanrı halkaları da hep bu bedenden ayrı "ruh" sezileri temeline yaslanır.

Gerçekte "ruh" denen sentez: Doğanın ve insanın kanunlarının (topyekûn evrimsel determinizmin) insan şuur altından yansıyarak, kendisini ifade etme biçimidir. İnsan benliği, kendi doğal anlayışı-bilgileri-gücü ölçüsünde toplumcullaştırma gidişini kendisine ve doğasına yansıtarak elde ettiği evrenini yorumlama tarzı: "RUH" biçiminde olabilmıştır. Ruh dediği, gerçekte, kendi beynindeki bilinç-altbilinç mekanizmasından başka bir şey değildir. O sadece, kendi ruhuna yansıyan determinizmi bilemediği için, determinizmi kendi bedeni dışında dolayan bir ruh olarak ifade edebilmiştir. Kendi ruhu toplumuyla birlikte geliştikçe, animizmi de, totemi de, arkadan gelen tanrıları da, tek tanrıya doğru yüceltmıştır. Dilindeki, düşüncesindeki, dinindeki semboller de buradan dönüşerek gelir. İnsanın kendi ruhunu, kendinden ayrı bir ruha ve toteme bağlayışının köprüsü böyle kurulup güçlendirilmiştir.

İşte klasik bilimin "Dualizm" (ikilik) gibi gördüğü "MUAMMA"sının iç yüzü budur.

Klasik bilim, bedenden ayrı ruh sezisini "ikilik" gibi görür. Ve bu yüzden bin yıllar boyunca içinden çıkamadığı bu problemi "muamma" sayar.

Beden ile ruhun tanrılara dek uzanan tezadını ölüm veya rüya ile izah etme girişimleri, bu yüzden sebep ile neticeyi karıştırarak, karşılıklı bağlantılarını kuramayıştan ileri gelir.

İnsanın ölüme değer veriş, insanın kendi beyinde bilinir-bilinmez kutupların (tezatlı benliğinin) örgütlenişinden çok sonraları geliştiğine bakılırsa ve giderek ölü gömme anlayışlarını zenginleştirdiğinin de doğruladığı gibi; insanın kendi ruhunun gelişmesiyle, kendi ruhunu, kendi dışında bir ruhun varlığına olan inancını, paralel biçimde kutsallaştırma halkalarıyla güçlendirişine bağlıdır.

İnsanın gerçekte amacı kendisi olduğu halde, kendi ruhu üzerine, kendi ruhunun dışında, kendi ruhundan yansıma bir ruh varlığını çıkardığı için, amacını bu ruha bağlamış ve o ruhun vasıtasıyla amacını gerçekleştirmeye çalışmıştır. Böylece komünün tanrısallıkları amacı haline gelmiştir. Komünü veya komünden çıkagelmış antik medeniyetleri anlamak için bu gidişi tek yanlı tanrısallıklar (ruh) içinde ele almak, meseleyi tepetaklak koymak olur. Tersine o ruhun maddesiyle (asıl insan toplumunun gidiş kanunlarından gelen amacıyla) koyulması gerekir. Çünkü o ruh veya tanrısallıkların sunduğu dini semboller, hep görünürde, bilinç kabuğuna yansıyan cinsel ve toplumsal yasakların tanrısallaştırma halkaları biçiminde gidişidir. Asıl determinizmin kanunlarını ruh-din gidişinde değil, komündeki kişi-beyin içindeki ruhu oluşturan cinsel yasaklar, toplumsal yasaklar gibi komün elemanlarında aramak gerekir. Çünkü komünün yüceltiği totem-ana-baba ve benzeri tanrılar hep o temellerin diyalektik etkileşimlerinden fıskırmışlardır.

Rüya da, insanın giderek rüyalara önem veriş de aynı mekanizmaya dayanır. Ölümün beden ile ruh tezadını açıklamayışı gibi, rüyalar da açıklayamazlar. Tersine rüyaları açıklayan da aynı mekanizmalar olur. Freud'un metafizik donduruşları bir kenara bırakılırsa, rüyalarımızın da insanın (kişi ve toplum zıtlığıyla birlikte oluşmuş bulunan insan beyninin) bilinç-altbilinç tezadının yansiyşları olduğu psikanalizce ortaya çıkarılmıştır. Tekrar hatırlatmak gerekir ki, komünde tek başına cinsel yasak elemanı diye bir şey yoktur, olamamıştır. Komünün diğer elemanlarıyla çekirdekçil bir bütündür. Komünü ve parçalanışlarını bilemeyen psikanaliz, sadece bu alana metafizikleştirdiği kişi ruhu açısından girebildiği ölçüde kendisini var edebilmiştir. Kişi kişiyle açıklanamaz. Kişi, toplumla birlikte açıklanır, sözü doğru ise; kişi de toplum da, komün anahtarlarının insanlık tarihinin her problemine veya kilidine sokulup açılışıyla çözümlenebilir. Bu yüzden komünün parçalanışları kadar, komün çekirdeği üzerinde de durmalıyız. Ki, neyin nasıl parçalandığını bilebilelim.

GÜZEL SANAT OLAYI: İnsan toplumunda, Sapiensler kadar, her iki Kromanyon ve Grimaldi toplum gidişlerinde de bu denli ressamlık tiryakiliği belgelerine rastlanmamıştır.

Yukarı vahşet çağının bu komünleri, korunaklı mağaraların derin, ulaşılması zor derinliklerine, kıyı yarılarının yüksekçe kayalarına, kutsallığa yatkın kayalıklara; ilkin insan değil, hayvan resimleri-desenleri-figürleri-heykel kabartmaları yapmışlardır.

Solutre, Paris'in güneydoğusundaki Saon şehrinin Maon kasabasına yakın bir yerdir. Vahşi komünlerin ilk sanat eserlerine bu yerde rastlandı. Bu devre yerin adına uyarak, Solutreen devri dendi. Ki, yukarı vahşi aşama için en doğru belgeleri yansıttığı söylenebilir. Diğer mağara resimleri dikkatle tasnif edilebildikçe, vahşet barbarlık geçişlerine ışık tutabilir.

Bu devirde hiç insan yok, sadece hayvan resimleri, ren geyiği vardı. Bu devrin orta vahşet sonuna da yakın düşmesi, sonraki devirlerde bile hâlâ insan şekillerinin pek önemsiz kalışı, çok daha sonra hayvan resimlerine heykeltçilerine gösterdikleri zerafetin-realist titizliğin insaninkilerde de yansması, bize çok öncelerden beri gelişen bir prosenin kısa özet bir tekrarını çağırıyor:

Önce hayvanlardan başka bir resime yer verilmemesi ve modern insanı "*hayretten donduracak (stuporiant) bir realizm*" ile çizilmeleri, elbette totem ile ilgili olduklarından. Ancak animizmin totemden çok önce geldiğini de çağırıyorlar. Henüz animizmin totemizme hizmet edişini sanki kesinleşmiş çizgileriyle göremeyiz. Sapiensler, resimlerini çizdikleri hayvanları öldürüp-parçalayıp yiyorlardı da henüz. Sapiensler, yüzleri ve kaynakları ile benzedikleri, çok sonra gelmiş Moğollar gibi at etine pek düşkünlü. Solutre kampında yüzbin at iskeleti, sayısız ren geyiği, bizon veya mamut kemiği bulunur. Sapiensler, bunların hepsinin resim ve kabartma heykeltçilerini özenle, büyük bir realizme yansıtmışlardır. Demek önceleri insan benliği oluşurken yani insan üreyimi hayvanlar aleminden ayrılırken, ilk cinsel yasaklar henüz kesinleşmediği veya hiç tanınmadığı zamanlarda bile, sırf insan üreyimiyle birlikte, az da olsa üretimini geliştirmek zorunda kaldığı aşamada, beyni doğal gelişimle hayvansal iç güdüleri baskı altına alırken, insanın cılız benliği bile çevresini-kendisini geldiği kaynağı, animizm ile yorumlamaya başlamıştır. Bu ilk sanat belgeleri, sadece totemizmi değil, totemizmin sivrildiği-içinden çıktığı animizmi de yansıtır. Tıpkı erkekli kadınlı sonradan yapılmış av eylemlerinin yansıtıldığı resimlerin totemle karışık kadın aktualitesinin öne çıkışını belgelediği gibi. Veya çok daha sonraları hayvan başlı kadın heykeltçilerinde totemden kopuşamayan kadın tanrıların belgelerindeki anlam gibi.

Eğer animizm totemden çıkıp gelmiş olsaydı, totem animizm gibi geride kalır, çok daha önce silinir, prose tersine işler, önce tanrılar çıkıp, animizmi yüceltip, bilime dönüşmesi daha kolay olurdu. Oysa ilk komün karacahil gerçekçiliği, animizm olarak kendisini gösterirken, belki bedenden ayrı ruh sezisi güçlenmeden, insanın kendi benliğini ruh aracılığı olmaksızın doğrudan doğruya toplumu vasıtasıyla doğaya yansıtışıyla oluşmuştur. Cinsel yasaklarla güçlenen insan benliği, bedeninden ayrı ruh aracılığıyla, sonradan animizmi ve onun içinde komün sembolleri totemleri sivrilmiştir. Ve giderek, toplumcul gelişime göre otorite aktüalitesi totemden ana-baba tanrılara doğru kayarak, komünün iç bölünüşlerine veya örgütlenişlerine ayak uydurmuştur. Animizmin ilk çıkış çağlarında komün, yekpare, yasaksız, kan bölümleri olmaksızın, doğayla gelişerek başkalaştığı için, animizm her şeyi kendi gibi canlı gören-bulan ve o gördüklerine, bulduklarına ayak uyduran bir sezi-davranış olmalıydı. Komündeki elemanların bölümlenişlere uğrayıp gelişmesiyle animizm de buna ayak uydurdu. Ve giderek egemenliği kendi içinden çıkıp gelişen aktüel otoritelere bıraktı. Bilimin çıkışı da o zaman tıpkı animizm gibi kutsallıklar temelinden, onun teolojisinin egemenliği içinde o kabuğu çatlatarak gelişmek zorunda kaldı.

Vahşi resimlerin gelişimleri ve sonraki komün ve medeniyet gelişimleri de hep bu proseyi doğrular.

Buradan yola çıkarak, sanatın çıkış kaynağına döndüğümüzde daha anlaşılır sonuçlara ulaşabiliriz.

Benlik (bilinç-altbilinç tezatlı gelişimi), bedenler ayrı ruh ayrı sanısıyla

veya köprüsüyle kendi enerjisini ruh sanısına dönüştürür ve her şeyde o ruhu görmeye başlar. Ruh giderek animizmi, totemleri, kadın tanrıları ve dolayısıyla komünü güçlendirir. Ama komün tek tek kişilerin benlikleri ve ruh sanıları aracılığıyla kendisini totemlere-tanrılara bağlar. Onları kendi gerçek ruhunun üzerine çıkarır. Bu aşamada bedenleri henüz kişilerin yani topyekûn komünün kendisindedir. Sadece ruhları totem tanrısındır veya oraya bağlanmıştır.

Dördüncü buzul devri sonrasında, buzullar yeniden çözüldükçe her yanı kaplayan çayırklar ikliminde yaban atları, yaban sığırları, mamut, bizon, ren geyikleri çoğalır ve kuzeyi göçlerle kaplar.

Sapiens insan ister istemez geçim-av peşinde gönlünü bunlara kaptırır. Bu onun animizmi (ilk göz ağrısı) dır. Fakat cinsel yasaklarını da yeniden üreterek kesinleştirdikçe, toplum teşkilatının sembollerini de yine bu gönlünü kaptırdığı hayvanlardan seçer. Böylece doğacı aşkı yine toplum dolayısıyla bir kez daha toplumcullaştırarak, komün sembolü olan totemin hizmetine girer. Ve bu toplumcul aşkı, hafifçe kutsallaştırdığı, bedenini değil ama ruhunu bağladığı totem tanrılarına akarak, onları resim-heykel sanatlarında yansıtmaya dönüşür. Bu bir büyü-sihir eylemi değildir. Komünün isteklerinin gerçekleşmesi için totemine karşı saygılı-sevgili davranmaktır. Yani çevresine uyum mekanizmasıdır. Zira komün insanı ön mantık olarak geliştikçe, kendisinin doğadan kaynaklandığını, içinden çıktığı bitki ve hayvanları ata tanrı (totem) yaparak ifade edip yorumlamıştır. O çağ için determinizmin ifadesi-dile gelişi böyle olur.

Burada vahşi sanat, çıplacık olarak, cinsel yasaklarla baskı altına alınmış hayvancıl iç güdülerin, kişi bilincinde enerji kazanarak komüncül aşka yönelirken, komünün sembolü totem biçiminde yüceliş sentezi olur. Bu sanatta toplumun otoritesi totem ve kadın tanrıların veya kutsallıkların egemen olarak yansıması bu yüzdendir.

Görülüyor: Çekirdekçil elemanı olduğu için, diğer elemanlarla ve doğuş damgasıyla sınıksıkıca-ayırdedilmezce bağlıdır. O'nu çekirdekten koparmak olanaksızdır.

Koparıp incelediğinizi sandığınız kültür, komünün asıl kanunlarını yansıtamadığı ölçüde tanınmaz hale gelecektir. Hem komün elemanını, hem de o elemanı yaratan kanunları ayırdetmek zorlaşacaktır. İşte uzmanlıkların bir yerde yaptıklarının olumsuz yanı budur. Fakat bilerek bilmeyerek bütün canlılarda olduğu gibi, insanın da asıl amacı; kendi toplumuna ve yaşadığı çevresine derken, toplumuna içinden çıkıp bağımsızlaşmış gibi durduğu doğasına uyum yapmak zorunlulukları olduğu için; uzmanlıklar da, komüne bulaştıkça, oradaki elemanların birbirleriyle ilişkilerini kurcalayıp anlamaya çalışırken, işleri büsbütün karıştırıp ortada öylece kaldırılması gerekli çöp gibi bırakılırlar. Ama öylesine ayrıntılı ve çok yönlü bir çöptür ki bu; dikkatle tasnif edildiğinde o çöp yığınından dupduru gerçek kanunların formülleri çıkarılabilir. Kaçınılmaz gidişlerinin olumlu yanı da budur: Tasnif için gerekli BİRİKİM BİLİMİ.

Ancak bu birikimlerden onlarca yıl sonra aynı şeylerin tekrarlanması; yani tasnif aşamasına geçilmesi gerekirken, hâlâ aynı şeylerin beyin değirmeninin taşları arasında öğütülmeye bırakılması, iki taraflı zararlı sonuçlara götürür. Beyinde ayrıntılarda papağanlaşma. Bellek-ezber malüllüğü ve konu açısından da tasnife olanak vermeyecek ayrıntıların bile tanınmaz hale gelişi. Başka deyişle düşünce değirmeninin taşları yıpranır, iş göremez hale gelir, ezberci,

sırf bellekle iş görüş, hastalık getirir. Taşlar arasında öğütülen buğday artık unluktan çıkarak ekme yapılıamaz hale gelebilir..

Bu açıdan en az yüzyıldır birikmiş bulunan birikimler tasnif gayretiyle ele alınabilirse, ilerletici değerler taşıyıp gelişime yol açarlar. Kafalar bu yönde yorulmalıdırlar.

12- KOMÜN'DE "İŞ BÖLÜMÜ" ELEMANI

Antik ve modern toplumlarda, toplumdaki söz ederken, ekonomileriyle, maddi temelleriyle o toplumları ve kültürlerini kavramak ve açıklayabilmek kolaylaşır. Hatta bu kavrayış ve kolaylık modern toplumlara çıkıldıkça had safhalara ulaşır.

Batılı modern Finans-kapitalizm rejimleri, toplumlarını adeta işçi-işveren sınıfları arasında eritebilmişlerdir. Sebebi, teknik gelişkinlikle izah bulur.

Doğulu toplumlara doğru kayıldıkça koensiztanslar artar. Teknik açıklamalar yetersizleşir. Hatta tekniğin neden geri kaldığı izahını yapmak bile güçleşir. *"Teknik, doğulu toplumlarda derebey azgınlaşmasından ileriye gitmemiştir."* Demek, meseleyi çözmez. Antik tarihin ezeli probleminin sadece kapısı çalınmış olur.

Derebeylik doğuda neden taşlaşmıştır? Yine teknik gerilikten, diyemezsiniz. Bu saçmalık olur. Taş baltalı İngiltere neden ilkel sosyalizmden kapitalizme geçebiliyor da; binlerce yıl medeniyet görüp geçirmiş (gün görmüş) Osmanlı İmparatorluğu toplumları, kapitalizme geçmek için, batının Finans-kapital kasap çengellerine (sömürge-yarı sömürge satırlarına uğramak üzere) asılmayı bekliyor.

Sebebi, giderek insan üretici gücünün kolektif-canlı olmayışlarına kaydırmak zorunda kalıyoruz.

Doğu'da neden insan üretici gücü canlılığını yitirip derebeylik mezarlığının mistik havasına bürünmüştür?

İnsanlığın komün çekirdeğinin canlılığını, tefeci bezirgan medeniyetlerle neredeyse sonuna dek absorbe edip kendisine benzetildiği için.

Yine batılı toplumlar onca ilkel sosyalist barbar geriliklerine-derebeyliklerine karşın, neden ardı ardına sosyal devrimlerle kapitalizme geçebilmişler? Komün çekirdeğinin özelliklerini sonuna dek derebeyleştiremedikleri için:

Bu ve benzeri izah genellikleri de, sadece problemin kapısını çalmaktan bir adım ileride, problemin içine girmek olur.

Fakat artık izahın yönü, teknikten insan üretici gücüne doğru kaymış bulunur. Çünkü modern tarihten gerilere antik tarihe gidildikçe, izah, barbarlık ile medeniyetlerin diyalektik dönüşümlerine boylu boyunca girmek zorunda kalır. Komün çekirdeği için içine ne kadar karşısarsa, manevi insan üretici gücü ile izah o denli zorunluluk ve ağırlık kazanır. Zira komün bütün üretici güçleri çekirdekçil diyalektiğiyle içinde barındırsa bile insan ile izah bulur. Adı üzerinde: İlkel Sınıfsız Toplum; kısaca komün, dendiğinde, teknikten çok insanı anlatan bir kavram-olgu ifade edilmiş bulunur.

Yetmez elbet, komünün elemanları sonuna dek analiz ve sentez metoduyla ayrıştırılıp-birleştirildiğinde de aynı sonuca ulaşmaktan yakamızı kurtaramayız: Komün teknikcil bir toplumdaki çok, insancıl: manevi üretici güçleri ağır basan bir toplumdur.

Onu yitiren batılı modern günümüz toplumları, antik tefeci-bezirgan medeniyetlerin derebeyleşerek taşlaşmalarına benzer bir çıkmaza uğramışlardır. Kendi kurtuluşu için, sömürdükleri ve ezdikleri doğulu toplumlara kayan sosyal devrimlerin kuşatımını bekler gibidirler. İkinci büyük emperyalist savaşın sonuçlarından alınacak bir ders de budur: Kızıl ordunun girdiği yerde sosyalizme geçişler aceleleşmiştir. Sonradan sosyalizmin genel problemlerinin bu ülkelere (doğu Avrupa'ya) yansımaları ayrı konudur.

Demek insan üretici gücüyle izah ettiğimiz problemlerin tümünde, komün anahtarı her kilidi açan bir rol oynar. Öyleyse komün, daha çok insan üretici gücüyle izah bulur.

Komün elemanlarının komündeki hareketi-diyalektiği de bu merkez üzerinedir. Ama komünde maddi üretici güçler yabana atılabilir mi? Bu giriş ile birlikte, komünün üretim aksiyonuyla ilgili "iş bölümü" ve alet-coğrafya elemanlarına değinerek, komün determinizmindeki rollerini oldukları gibi ortaya çıkarmaya çalışalım. Unutmayacağımız birinci kural: Birbirlerinden ayıramayan çekirdekçil elemanlar griftliği (kompleks yapı) içerisinde dolaştığımızdır.

Aşağı vahşetten yukarı vahşete dek gelişen üretim aksiyonunda, doğanın maddesi ve gücü veya doğanın taş-kemik-kalın hacimli lobut gibi nesnelere ve onlardan çıkan -elde edilen gücü- enerjisi oldukları gibi özellikleri değiştirilmeksizin toplumsallaştırıldılar.

Bu gidış içerisinde üretim adını almayacak geçim aksiyonunda ne gibi bir iş bölümü olabilir?

Bu sorgulama ne denli maddi temellerde dolaşırsa dolaşsın, komündeki yöneliş yine birbirinsiz olmayan üreyim aksiyonunda bulunmak zorunda kalır.

Teknik üretici gücü ne denli doğal ise de, insanı dik yürüyen-beyin gelişimli varlık haline getirmiş, doğanın buzullar saldırısı karşısındaki çelişkilerden de hız alarak, dik yürüme kurallaşırken, insan üreyiminde hayvan nesillerinden uzaklaşmaya başlamıştır.

Üreyim aksiyonu, insan beyni ve uzuvları insanlaşma yönünde her ilerleyişinde, geçimi, barınımı, eğitimi, öğretimi için bir sorun teşkil etmiş olmalıdır.

Günümüzde halk ailelerini üretime-geçim koşullarını iyileştirmeye veya hiç olmazsa "*namerde muhtaç etmeyecek*" sürüklenişe sevk eden mecburiyetlerin başında, ailenin üreyim koşulları (eşlerin birbirlerine olan insancıl-cinsel sevgileri ölçüsünde, çocuklarının sayısı ve çocuk-aile sevgisi-saygısı) gelir. Yoksa hiçbir işçi-köylü ailesi durduğu yerde on saatlik iş gününden sonra 3-4 saatlik mesaiye veya ek işlere severek koşmaz. Hiçbir köylü, sıcak yuvasını bırakıp da, dağbayır aşım izbe kulübe ve insanlık dışı barınım koşullarında, her türlü manevi eziyeti de göze alıp geçimini geliştirmeye çalışmak için göçmen kuşlar gibi oradan oraya göçmez. Her insan, toplum seviyesine göre amaçlanır ve amaç uğruna savaşırken, geçimini de iyileştirir. Ancak bu gidış içinde insanın amaçları içerisinde üreyim işleri de bulunur. Modern koşullarda bile üreyim, üretimi bu denli etkiler; sadece bunu göze batırdık.

Komün'de üreyim, üretimi çok daha fazla etkilemiş görünüyor. Yoksa yılda bir kez yavrulayıp biraz 3-5 aylık yetişkinliğe, bilemedik birkaç yıl yetişkinliğe ulaştıktan sonra her üyesinin başının çaresine düştüğü hayvan üreyiminden bir farkı kalmazdı.

İnsan üreyiminde, çocukların henüz kendini savunacak seviyeye gelmeden,

peşi sıra yeni çocukların doğumunun bastırması (çok çocukluluk) yanısıra, onların geçimi, koşullara uyum eğitimi hep üretimi kışkırtan problemler olarak diyalektik etki yapar.

Bu sebeple, komünün ilk hallerinde bile, bu koşullar BİRİNCİ BÜYÜK TOPLUMCUL İŞBÖLÜMÜ'nü her yandan kışkırtır. Belki ateşin keşfi bu koşulları ve işbölümünü kışkırtmış görünür. Ama bunun tersi de doğrudur: Ateşin keşfi ve kullanılmasındaki devamlılığı da kışkırtan gerçek etkenler olmalıdır. Herşey tesadüf ile açıklanamaz. Bu birinci işbölümü zorunlulukları, ateşin keşfini ve toplumsallaştırmasını kışkırtan sebeplerin başında gelse gerektir.

Kadın, yaksız komün aşamasında, belki daha önceleri bile, yavruların veya çocukların bakımlarına ihtiyaç duyar. Çünkü en ilkel yumurtlayarak üremede bile böyle olduğuna, memelilere çıkıldıkça üreyim koşulları doğum ve yavruların bakımı zorlaştığına ve insan üreyimine doğru zorluklar basamaklaştığına göre; insan toplum haline ilerledikçe; kadın ister istemez ev işlerine ağırlık vermek zorunda kalacaktır.

Doayısıyla ateşin keşfinden hemen önce ve sonra, komünde ilk büyük iş bölümü gerçekleşmiş olmalıdır: Kadın bir çok çocuğuyla ev işlerinde görevlenirken, erkek dışarıda av işinde görevlenir.

Bir-iki çocuklu ailelerde, günümüzde bile bu görev bölüşümünün kaçınılmazlaştığı göz önünde tutulursa; ilkel komünde, çocukların, kadınların yani tüm anaların gözetiminde olması gerektiği daha iyi kavranacaktır.

Yukarı vahşet sonunda görülen küçük kadın kabartmaları ve heykelciklerine bakılırsa, kadının üreyim organları-bölgeleri had aşırı belirgin, elleri tersine küçük işlenmiştir. Yukarı vahşette bile kadın, teknik ile değil, üreyimle tasvir edilmiştir. Ve bu kadın, artık toplumun aktüel lideridir. Aşağı barbarlık aşamasında kadın giderek tanrılaşır. Totem tanrı geleneğinin içinde öne çıkar. Ama hep uzmanlaştığı işi, ev işleridir. Çocuklar ve çömlekçilik-ateş ile olan işler-evin yapımı-kotarımı-eğitim organizasyon-toplumcul münasebetler: Hepsi anaların işidir.

Demek kadın, boylu boyunca yüzbinlerce yıl, vahşet çağının tümlüğü içinde, türlü aşamanın ve insan türlerinin batış çıkışlarında hep ev işlerinde yoğunlaşmak zorunda kalmıştır. Bununla bitmez, aşağı barbarlığın onbinlerce yıl süren ana hukuku döneminde, yine kadın daha da beceri ve ustalığını geliştirerek, ev işlerinde uzmanlaşır. Buna bahçe ekimi de eklenir.

Erkek av işlerindedir.

Bu büyük birinci işbölümü, barbarlığın sürü aşamasına kadar sürmüş görünüyor. Erkek, sürü-çoban işlerinde öne çıkarken, komün göçebe aşamasına doğru başkalaşıyordu. Ama kadın yine ev işlerindeydi.

İkin kadını tanrılık mertebesine dek yücelten birinci büyük işbölümü (üreyim zorunluluklarının ağır basan damgası) sonradan, babahan erkek sistemlerinin sinsice-hileyle-kancıkça yarattıkları kadının en alçaltıcı kaderlerinde temelli bir rol oynadı. Kadın, erkek sistemlerinin gizli-açık fuhuş metayı haline denk düşürüldü. O bakım ve durum kolay değişmeyeceğe benzer. Kadının hâlâ kendisi için bir sınıf olma yoluna giremeyişinden alacağımız derslerin başında, bu eski köklerin bilinçlere çıkarılması gelir.

"İKİNCİ BÜYÜK TOPLUMCUL İŞBÖLÜMÜ" ise, barbarlık aşamasında oluştu: SÜRÜ üretimi ÇOBANLIK sistemini gerektirince, mevsim ve otlak zaruretleri GÖÇEBELİĞİ kaçınılmaz düzenlikte işleyen bir işbölümü haline

getirmekte gecikmedi. Oturganlarla göçebeler arasında ikinci büyük toplumsal işbölümü doğmuş oldu. Kadın bu aşamada da ev işlerindedir. Ek olarak geliştirdiği bahçe tarımını, sürülerin yemlenip beslenmesi-bakımı-sağımı ve benzeri işlerle daha da geliştirmek zorunda kalır.

Buna karşın erkek bu konakta sürü işinde sivrilerek öne çıkarılırken, kadın doğal olarak ev işlerine kapalı kalmayı kendiliğinden biçimde sürdürdü.

Komünün topyekûn çekirdekçil elemanlarının dinamizmi nasıl birinci işbölümünü yaratmış ve geliştirmişse, tıpkı öylece ikinci bölümü de aynı kaynaktan çıkagelmiştir. Ancak birinci işbölümü cinsler arasında vahşet çağında belki de komünün ilk evrelerinden beri oluşurken; ikinci işbölümü barbarlık çağında, sürüye elverişli coğrafyalarda, oturuk ve göçebe toplumlar arasında doğmuştur. Ve *üçüncü işbölümünü* beslemiştir. Sürü işi tarımı ilerletmek zorunluluğunu öne sürdükçe, tarım gelişirken yeni teknik gelişimleri istedi. Ve sanayi ile tarım arasında *ÜÇÜNCÜ* işbölümü oluştu.

Tarım ile sanayi gelişimi demek, teknik üretici gücün diğer üretici güçleri geliştiren, kendisi de gelişmeye yatkın ve bu her iki yönüyle genlikli bir üretici güç olduğunu göze batıran yeni bir aşamayı. Ticaret bu aşamadan filizlenirken, tefeci-bezirgan sosyal sınıfı da medeniyet ile birlikte doğup geliştirecekti. Artık komün parçalanıyor, elemanları başkalaşarak, kendilerini yeni koşullarda yeniden üretmek üzere, ancak medeniyet denen sınıflı toplum biçimleri sınırları içerisinde üretmek üzere yeni bir proseye giriyorlardı.

Ancak hiç akıldan çıkarmayacağımız ve üzerinde durmamız gereken bir nokta şudur: Üçüncü büyük toplumsal işbölümünde kendisini sanayi ve tarım gelişimiyle ifade eden teknik üretici gücü, bu gelişimini yapabilmek için insan üretici gücünün yoğun olduğu komünün gelişimini beklemek zorunda kalmıştır. Yüzbınlerce yıl vahşet çağları boyunca insan hep cinsler (kadın-erkek) arasındaki en ilkel işbölümüyle yetinirken, komündeki ağırlıklı damganın insan üretici gücü ve coğrafya üretici gücü olarak doğa olduğunu da göze batırması olurlar. Tarım ve sanayi işbölümüyle, prosenin teknik üretici güç yönüne kaydığının anlaşılabilirliği gibi...

Çok genel olmakla birlikte, işbölümlerindeki gidişte bile bu eğilim göze çarpmadan edemez.

Elbette her zaman özel bir konu çözümlenirken; yine komünün tüm elemanları, üretim-üretim aksiyonları ve üretici güçler sınırları içerisinde başından sonuna dek gözönünde tutulabilirliği ölçülerde ele alınan konu gerçeklikleri içinde aydınlık kazanabilir. Bundan şaşmamak gerekir.

İşbölümünü de belirleyen komünün topyekûn gidişidir. Dolayısıyla, tüm elemanların diyalektik etkileşimi aydınlandıkça, işbölümü gelişimi ikna edici bir açıklama kazanmıştır veya kazanabilir.

13- KOMÜN'DE "ALET" ELEMANI

Hayvanlar aleminden insanlığın geliştiği vahşet çağına geçiş: İnsanın aleti bütün ömrünce kullanmaktan ve geliştirmekten vazgeçmeyişiyle başlar. Bu aletin peşini bırakmayı görevine ilişkin olarak, insanın önce fizyolojisinde değişimler olur. Sonra gelen döllerde (bu fizyolojik değişimler istikrarlaştıkça) anatomik başkalaşımalar olarak kendisini gösterir. El değişir, başparmak oynaklaşır, iki ayak üstü yürüme kurallaşır, beyin boyun kaslarını tutuşundan

kurtulup büyür. İnsan türleri değişmeye başlar. Üreyim faaliyetleri, insan türlerinin görevleri-fizyolojileri değiştikçe ona ayak uydurarak başkalaşır. Sonra üretim faaliyetleri üreyim faaliyetlerine uyarak alet-geçim-barınım-coğrafya gelişimlerini kazanmak zorunda kalır.

Vahşet çağında *alet gelişimi*, doğanın maddesini (nesnesini) ve gücünü özelliği değiştirmeksizin, nasılsalar öylece, taş, kemik, labut, ateş, insan organı ve gücü olarak oldukları gibi kullanıp toplumsallaştırılırlar. Barınım ve savunmaları içinde gerekli olan doğa parçasını topluncullaştırmaları (coğrafya yapmaları) da başka türlü olmaz.

Komünün oluşumundaki ve barbar komünlere kadar olan gelişimindeki bu süreç, insanı kanuncul anlamda damgalayan temel süreç olur. Çünkü vahşet çağları boyunca insan türleri batıp çıkarken, artık anatomik başkalaşıma uğramayan bir tek insan türü haline gelir. Demek bundan sonra insanın toplum biçimleri başkalaşım geliştirecektir. Yani başkalaşan bu vahşi komün temelleri olur.

Vahşetten Barbarlık Çağına Geçiş: Alet ayırdı şu noktada kendisini gösterir: Vahşette insan organı doğrudan alet kullanır. İnsan kendi organ gücünü de aleti de olduğu gibi, değiştirmeden kullanırken; barbarlıkla beraber insan organı, alet kullanımını dolaylılaştırır. El-kol gücü yerine yay-sapan gibi araçlar geçirir. Ayırdın kendisini olaylar böyle yapmıştır. Barbarlık çağını bu ayırdla başlamış saymak gerekir. Çömlekçilik ok-yayı takip eder. Vahşette yumuşakça taşlar kandil oyuğu gibi oyulmuştur. Ama oldukları gibidir. Aşağı barbar insanı balçığı almış, pişirip çömlek haline getirmiştir. Doğa'da çömlek görülmez. Tıpkı yayla atılan ok gibi. Ama el kol gücüyle atılan mızrakımsı aleti taş-sopa-kemik birleştirilerek elde etmek zor değildir. Böylece ok-yay ve çömlekçilik ile insan gücü ve yiyecek tasarrufu sağlanmış olur. Uzaktan av ile tehlike kalkar.

Bu ayırdar göz önünde tutularak, alet gelişimine daha yakından bakalım:

1- **Aşağı Vahşet:** Taş-labut-sonra kısmen ateş ve barınak

2- **Orta Vahşet:** Ateş ve barınım olanakları.

3- **Yukarı Vahşet:** Kemik-Mızrak-değişken barınım olanakları

En kısa üç cümlecikle özetlenebilir. Alet prosesi: TAŞ ŞAFAĞI: Eolith denen aşamadan YONTMA TAŞ-Cilalı taş aşamasına ve kemik kullanımına doğru gelişir. Yontma taşlar 8-10 santimden 25 santim boyuna dek işlenmiş çakıl taş çeşitleridir. Sonra kemikten bıçak, zıpkın, mızrak ucu, iğne ve düğmeler yapılır. Taş işleri gerilerken, kemik alet işleri ilerler. Deri kazıyıcı, dikenli ok, geri çıkmamayı sağlayan çengelli mızrak uçları, iğne, hançer sapı gibi yeni aletler yapılmıştır. Ateş kullanımında ustalaşılır. Ateş ile her iklimde yaşar, kendini koruyabilir, barınabilir, giyinimi sağlıklı kılar, yiyeceğini pişirir, ölüsünü gömer..

Barbarlık çağında:

1- **Aşağı Barbarlık:** Ok-yay-sapan-ateş-çömlek-tuğla-bahçe tarımı-hayvan evcilleştirimi.

2- **Orta Barbarlık:** Bahçe ekimi ve hayvan evcilleştirimi, Sürü'ye çobanlığa varır. Ve gelişerek göçebeliğe hizmet eder. Teknikte TUNÇ devri başlar. Tarım ile sanayi filizlenir.

3- **Yukarı Barbarlık:** Orta barbarlıkta filizlenmiş bulunan tarım ve sanayi işbölümü haline getirir. Demir devri başlamıştır. Sulamalı tarla ziraatı devri

açılır. Birbirlerinden bağımsızlaşıp bölünürler. Tefeci-bezirgan filizlenir...
"Medeniyet" denen sınıflı toplumun şafağı sökmek üzeredir.

14- KOMÜN'DE "COĞRAFYA" ELEMANI VE "ALET"

İnsanı kıskıvrak yakalayan doğa tezadı: BUZUL ÇAĞLARI'nın baskınları, gerilemeleri oldu. Bu doğa tezadı anlaşılmadıkça insanı geliştiren alet de, insanın kendisi de, kanunları açısından anlaşılmaz kalabilir.

İlk insanlaşma, yeryüzü oluşumunun ÜÇÜNCÜ ÇAĞI sonunda görüldü. Fransa'nın Beauce kalkerleri içinde çakmak taşından baltalar-bıçaklar bulundu. Herkesçe kabul gören gerçek: İnsanın *üçüncü çağ sonlarında* gözükteğüdüdür. Bu çağda, balçıklarla sıvanmış yeryüzünü dört buzul devri kapladı ve çekildi. İnsan, bu doğa diyalektiğinin tezatları içinde hayvanlar aleminden insanlaşma basamaklarını çıktı.

Bu yaman iklimler diyalektiği, maddi doğa üretici gücü bakımından insanı insanlaşma basamaklarını çıkmaya iteledi. Bu maddi güç insanı kuşatmasa, teknik yaratıcılık da, üreyim başkalaşımaları da kolay gelemezdi. Üstelik insan, bu doğa diyalektiğinden gelişmiş canlı türlerinin en yüksek memeliler mirası içinden yükselmişti. Bu doğa diyalektiğinin maddi potansiyeli ve tezadı bulunmasa, insan diye bir varlık peşinen gelişmemiş bulunurdu.

Günümüz toplumcullaşma temelleri altında, bilinir gibi dursa bile unutulmuş yaman temel budur. Bu, insanın komüncül elemanlarının diyalektiğine yaslandıkça, bilhassa teknik elemanın peşinden koşturarak süratle doğadan bağımsızlaşmasına kopuşan ilerleyişlerinden kaynaklanan çıktığı kabuğu tekmeleme eğilimidir. Ve bu eğilimi her ilerleyişine yansımıştır. İnsan, kendisinin ve doğanın gidiş kanunlarını bütünlüklüce kavradığı zaman bu gerçeklik üzerine daha çok eğilme dikkatini gösterebilecektir. Belki de o evrimin asıl bütünlüğüdür, bu doğa temelinin kendi açısından değil, oldukları gibi kanunlar açısından ancak o zaman daha yetkince kurabilecektir.

Peyzaj: İnsan toplumunun eseridir, doğanın değil. Ancak doğa üzerinde coğrafya üretici gücünü elde eden insan; yarattığı doğa üzerindeki köyler, şehirler, barajlar, sanayileşme, ormandan tarla açmalar, çayırılar, ovalar, köprüler, hatta bu etkilerle değiştirdiği ırmaklar, göller, denizler ile kendi gidişine göre doğayı işleyip değiştirirken, yarattığı peyzajın tuvalinin (tabanının) doğa olduğunu unuttur, görmezden gelir. Karacahil animizminden bin beter "*bilgiç cahil*" durumuna düşer. Bütün bilim yıldızlarının altında asıl güttüğü, kendi çıkarlarıdır. Sınıflı toplumun başından beri egemen sınıfların çıkar motoru hep bu yönde çalışırken, her türlü bilim-teknik metod gücünü bu değirmeni çeviren su potansiyeli haline dönüştürmeyi becermişlerdir. Bu yüzden, insanın peyzajı da kendisi gibi anarşi içinde yürürken kaoslaşmakta ve tuvali: Doğa temelinin peyzaja olanak vermeyecek ölçülerde bozmaktadır. Demek toplum biçimleri (ilk insanın karacahil aşamasında doğal gelişimiyle, doğadan çıktığı haliyle, en doğal sezileriyle kendisine ve çevresine uyum mekanizmasını ifade eden ANİMİZM'i çağırıştıran) bir doğa-toplum bütünlüğü kurmayı antitezleştirmek eğilimine girmiştir.

Doğa temeli kendi yasalarıyla insanı kuşatıp, insanın yaratılışında en temelli rollerden birini oynadığı gibi, toplum biçimlerinin başkalaşımında da (ağır-istikrarlı işleyen ve bu yüzden de insanı yanıltarak kendisini unutturan gidişiyile) benzer

rolünü oynamadan edemez.

Bunu, insan toplumunun doğuşu açısından kısaca hatırlamalıyız.

1- Üçüncü Çağ'a dek yeryüzü kıtaları bir tek bütündü. Büyük dağ zincirlemeleri (buruşum mimarisi) ve kıta parçalanışları-okyanus oluşumları; karaların denizlere batıp çıkışları bu çağda oluştu. Atlas-Sieranevada-Pirene-Alp-Karput-Kafkas-Hindikuş-Himalaya dağ buruşumları zincirlemesi Tethys kıtası çevresinde; Japon, Çin, Avustralya dağları Uzakdoğu jeosenklinealinin çevresinde yükseldiler. O büyük buruşumların yarattığı kopuntu, uçurum ve kırılmalar ise, büyük okyanusları yaratmaktan geri durmadı: Gondwana kıtası yerinde Hind, Lemurien kıtası yerinde Akdeniz oluştu.

2-Dördüncü Çağ'da ise, insanın tanıyacağı günümüz yeryüzüne temel olan başkalaşımalar gelişmiştir. Fransa ile İngiltere arasındaki karakesiminin batması; Hazar ve Aral'ın Akdeniz'den ayrılmaları; Doğu Akdeniz'in oluşumu; Antil adalarının parçalanması; İskandinavya yükselirken Felemenk'in alçalması.

3-İnsan bu gelişimler sonunda, tıpkı bu tektonik altüstlüklerine (başkalaşımalarına) benzer bir gelişim olan İKLİM ALTÜSTLÜKLERİ içinde toplumcul basamaklarını çıkmak zorunda kaldı. Bu devre veya çağa: GLASYELER (BUZULLAR) ÇAĞI adı verilir.

Üçüncü Çağ'da ısı 12 derece civarındaydı. Dördüncü çağın başlangıcında birdenbire ısı düşer. Ve yağışlar tufanlaşır. Yeryüzü BALÇIKLAR dünyası haline gelir. Buzullar Çağı bunun üzerine saldırıp-çekilir.

İşte insanı kuşatan doğa koşulları başlamıştır. İnsan bu son aşamada buzullar çağı (ilerleyip-gerileyişleri) sırasında, bu koşullara karşı savaşarak insan toplumu haline gelir.

1- Pitekantrop-Afrikantrop: Ekvator çizgisi üzerinde sulara batmamış Asya güneyi-Avustralya kuzeyine düşen kara kesiminde Cavido ve Afrika'da yaşadığı anlaşılıyor. Buzulların etkisi en az olan bölgelerde, şimdiki canlıların yoğunlaştığı ve türleştigi anlaşılın bölgelerde evrimini geçirmiştir.

2- Sinantrop: Birinci Buzul: İlk aşamada yumuşak ekvator iklimi insana ağaç üzerinde saklanmaktan-kaçmaya-kovalamaya ve uygun mağaramı yarık ve kovuklarda barınma olanakları sağlarken, ilk coğrafya elemanı'na sahip olmayı öğretir. Bu aşama gelişmedikçe, birinci buzula karşı savaşmak üzere kuzeye (Çin'e) çıkmış olamaz. Sinantropun aşaması bundan sonra gelişir.

Sinantrop zamanında Avrupa ve Asya'nın kuzeyi, Himalayaların güneyi Ganj ovasına dek buzullarla kaplıdır. Sinantrop buzulların geriye çekildiği bir aşamada Çin'e çıkmış olmalıdır. Sinantrop ateş ve alet kullanır. Buzullara karşı ateş keşfedilmiş ve kullanımı geliştirilmek zorunda kalmıştır. Sinantrop'un coğrafya elemanı ateş ile birlikte gelişirken, mağara yaşamında ustalaşmakta, doğadaki bitki ve hayvanlar uyum özellikleriyle kavranmaktadır: Pekin civarı.

Avrupa'da insan ve insanımsılar görülmez.

3- İkinci Buzul: Heiddelberg insanı: Ateş kullanılmadan Avrupa'nın Almanya bölgesine ulaşamayacağı anlaşılır. Belki ikinci buzulların yine geri çekilişinden sonra Avrupa'ya gelse bile ateşsiz yaşayamaz. Aletleri şafak taş çağını geride bırakmıştır. Çakıl taşı yontuluşu gelişmiştir. Açık havada avcılık yapar.

4- Üçüncü Buzul: Pitdovn insanı-Eontrop insanı: İngiltere'nin Sussex semtinde bulduklarına göre, bu insan türleri de ateşi keşfedip kullanmış sayılmaktadırlar. Aşağı vahşet sona erer.

5- Dördüncü Buzul: Neanderthal insan: Ateşi buzullara karşı savaşarak

mağara yaşamını süreklileştiren orta vahşet çağı insanıdır. Aletler-giysiler-barınaklar-hatta iki heceli dil ve ölümlerini gömme geliştirdi: Orta vahşet: Almanya

6- Dördüncü Buzul Sonrası: Sapiens: Buzullar geri çekilir. Daha beyinli insan, totemcil anlayışları, mağaralardaki kutsallaştırdığı totem resimleriyle, kadın heykelleriyle, mızrak, iğne, düğme, lam gibi kemik aletleriyle görülür. Yukarı vahşet: Güney Avrupa, İspanya-Fransa-İtalya.

Buzulların bir saldırıp bir çekilmeleri insanı soktuğu yaşama savaşında ister istemez, ilk basit taş-labut kullanmaya itişinden (ekvator ikliminden) çok farklı yaman bir keşfe itmiş görünüyor: ateş!

Buzullar çağında ateş, yine doğanın kendisinden olduğu gibi alınıp kullanıldı. Ama ateşi kullanmak için bile alet gerekti. Ateş ile coğrafya elemanı da geliştirdi. Yiyecekler pişirildi. Giyim soğuga karşı kurallaştı. Mağara topluca kullanılan ortak ev oldu.

Fakat bütün bunların temelinde, yaman buzul saldırıları ve çekilmeleri, yani iklim altüstlüklerinin tezatlanışı yer alıyordu. İnsan doğaya karşı toplum dolayısıyla etki-tepki gösteriyordu. Fakat doğa koşulları ve yeryüzünün evrimi öylesine zengin diyalektik sentez zincirleriyle geliyordu ki, ister istemez o gelişim ile kuşattığı canlı varlıkları süratle ayıklamaya uğrattı, kendisini uyum zenginlikleriyle donatanları yeni türlere doğru yükseltirken, uyum yapamayanları eliyordu. İnsan ilkin bir canlı gibi çıplacık bu doğal kanun ile karşı karşıya kalmıştı. Ve bu kanun ile düşüp kalkarken, ister istemez kendi gelişim kanunlarını yaratmak zorunda kaldı. Ama insan toplumunun kendi gelişim kanunları da doğanın başka bir yansıması olmaz mı? Çünkü hepsi doğa temellerinden devşirilmektedir. Bambaşkalaşmış oluşları bu en temel gerçeği sadece aşırıca unutturmuştur; yoksa bu gerçekliği değiştirememiştir.

15- KOMÜN'DE "TÜR" VE IRK" ELEMANI

İnsan "tür"leri vahşet çağında batıp-çıkarlar. İnsan, "tür"leri ile insan toplumuna doğru başkalaşırken, PASİF İNTİBAK içinde bulunurlar. Pasif uyum (intibak) demek: Doğanın DOĞRUDAN etkisi altında pasifçe değişikliğe uğrayarak uyum yapmak demektir.

Diyalektik "veraset" kanununun öğrettiği veya bulduğu şuur: Bütün bitki ve hayvanlar, çevre şartlarının edindirdiği görev değişimleri, sonraki nesillere organ değişiklikleri biçiminde geçiş SENTEZİ verir. Bir organ değişimi canlının "nev'i"ni (TÜR'ÜNÜ) başkalaştırır. Canlı tür değişikliğiyle doğaya uyum yapar. Doğanın doğrudan doğruya etkisi altında pasifçe intibak (uyum) gelişimi budur.

İnsan da bu pasif değişim ile uyum kanunundan nasibini almadan toplum basamaklarını çıkamamış görünüyor. Öyleyse insanı öteki canlılardan veya yüksek memelilerden ayıran özelliği nedir?

AKTİF İNTİBAK (uyum), insanı hayvanlardan ayırd eder.

Doğa, insanı da doğrudan doğruya buzullar çağıyla cenderesine almış görünüyor. Ama insan, kendi toplumsal gelişim kanunlarıyla bu doğrudan doğa tepkilerini DOLAYLILAŞTIRARAK organ değişikliğine gitmeden aktif uyumunu geliştirebilmiştir.

Yine de vahşet çağı, insan toplumu (komün) içerisinde türlerin batış-cıkışlarına sahne olur.

Doğa'nın insan toplumu üzerindeki etkileri ve bağları ilerideki konularımız

açısından iyice anlaşılması için veraset kanununu kısaca hatırlatarak, insan türlerinin gelişimini anlamaya çalışalım:

Buzullar saldırısı ve gerileyişi insan türlerinde derin görevcil değişiklikler yaratmıştır. Bu fizyolojik başkalaşımın başta alet kullanımıyla başparmak ve dik yürümeyi sağlayan organlar üzerinde baskı yaparak, insan türlerinin başparmaklarında ve pelvis (leğen) kemiklerinde fizyolojik değişimleri gerektirmiştir. Yüzyıllar boyu süren aynı hareketler insan el-kol-bacak-sırt-omur kemiklerinde ve bunlarla ilgili kaslarda ve beyinle ilgili sinir hücrelerinde önce fizyolojik değişiklikleri istikrarlı kararlı bir gelişmeye itmiştir. Çalışan organ gelişir. Ama yeni kuşaklara miras kalmaz. Yeni kuşaklar yeniden aynı yaşamı ısrarla yapmak zorundadırlar, öğrenimi uzun sürer. Bu, sonradan edinme karakterler, kemik-adele sinir ve beyin hücrelerinde fizyolojik yetenek gelişimini ve her kuşakta yeniden ve yeniden ilerletmek zorunda kalır. Çünkü edinilmiş bu karakterler veraset kanununa göre hemen irsiyet kazanmaz. Fakat başparmak ve yürümeyi dikleştiren leğen-omur kemikleri, ve bacak-karın-bel-sırt-boyun kasları sürekli aynı yaşam görevleriyle yüklendikçe bu bedencil hücreler, evrimin etkisiyle, bu dışarıdan gelen fizyolojik amillerin baskısıyla izlenimlenerek germinatif (üreme) hücreleri üzerine aynı baskıyı yöneltirler ve onları da yeni bir yönde izlenimlendirirler ve yeni kuşaklar yani anne-babaları bu görev değişimlerini TOHUMCUL hücrelerine kadar yansıttığı zaman ve yerde, o hücrelerden tohumlanıp doğan yeni kuşaklar artık yeni bir türün başlangıcını oluştururlar. Artık bu koşullar yeni bir tür insanı, yani yürümede, beyin gelişiminde, alet kullanımında daha yetenekli organ değişimlerine sahip insanı ve topluluğunu oluşturmak üzere gelişirler. Bunlardan doğan çocuklar artık bu organları kendi yavrularına miras bırakırlar. Veraset ve organların intikali-irsiyeti budur. Vahşet çağları insanın bu tür değişimleriyle bata-çıkı ilerler.

"TÜR" gelişimi insan toplumunun "komünün" başkalaşımıyla da ilgilidir. Bu tür başkalaşımın aslında komünün ilerleyiş basamaklarında anlatılır; diğer elemanların etkileşimli belgeleriyle birlikte ele alıp koymak şartıyla.

Çünkü elin-başparmağın-dişlerin-tüylerin, beynin insanlaşması, insan "tür"lerinin başkalaşmasıyla bağlantılı ilerler. Ve sadece bu fizyolojik başkalaşımın izlenişi bile bize komünün sosyal yaşamını işaret etmeye yetebilir. Bunun sebebi yine veraset kanunuyla açıklanabilir:

"Edinme (acquis) karakterler" in irsiyet kazanmış elemanları; görüldüğü üzere anatomik-organcıl değişimlerin irsiyet kazanmaları yüzünden değildir. Bu diyalektiğin sonucudur. Asıl irsiyet kazanmış organlar, görevcil (fizyolojik) değişimlerin sonucudurlar. Yani atalarından intikal eden (irsiyetleşen) şey anatomi değil, fizyolojik görev değişimleridir.

Tüysüz insan türü, atalarının tüysüz deri anatomisine sahip olup, anatominin irsiyetiyle açıklanamaz. Tersine, ataların derisini tüysüzleştiren giysileri sıkça ve istikrarlıca kullanmak zorunda kaldıklarını, yani görev değişimlerini ve bu görevler yüzünden insan fizyolojisinin değişerek sonraki kuşaklara bu görev değişikliklerinin tüysüz deri teşrihi (anatomi) biçiminde intikal ettiği anlaşılır.

Çünkü bir organın gelişimini (misal: Tüyleşen deriyi, oynaklaşan başparmağı, dik yürüyen leğen kemiğini, arkadan öne, düşünmeye doğru yürüyen beyni ve benzer organların gelişimini) görevlerindeki gelişimler düzenler. İşte bu görev değişikliklerinin sonucunda insan bu tür organlarda görevlerinin değişimi yolunda fizyolojik değişimler oluşur. Yeni kuşaklara üreme hücreleri yoluyla intikal eden şey işte bu görev değişimleridir.

Ancak artık yeni kuşaklardaki sentez: Bu görevcil değişimler yönünde üreme hücrelerinden organcıl-anatomik değişimlerdir. Yeni kuşaklar artık tüysüz deri veya insanlaşmış diş-el-beyin organlarına sahip olur. Ve bunlar irsiyet kazanır.

Demek insan türlerinin başkalaşımının dikkatle izlenmesi, o insan türünün yaşadığı toplumsal koşulların yeni görevlerinin kavranmasına yardım eder. Böylece bu yönden de vahşet çağı basamakları diğer elemanlarla da karşılaştırılarak ispat ve aydınlık kazanmış olur.

Neanderthal insanın Pitekanthrop veya Sinantrop gibi daha aşağı türlerle veya Grimaldi-Kromanyon gibi yukarı Sapiens türleriyle anatomik karşılaştırılması, bize bu insan türlerinin fosil belgelerinden, sosyal yaşantılarının karşılaştırılması ve insanlaşma basamaklarını aydınlatılması olanaklarını verir.

Sadece bununla kalmaz; buzullar çağının sona erdiği, ok ile yayın yaygınca kullanılmaya başladığı yer ve zamanda, artık insan anatomisinin başkalaşmayıp, tek bir insan türü halinde toplumsal başkalaşımını geliştirdiğinin de sınırlarını verir. Artık vahşet bitmiş, barbarlık çağlarının aşağı konağına girilmiştir.

Barbarlık çağında insan türleri yerine insan "IRK"ları batıp-çıkır.

Gerçekte "ırk" da, coğrafya etkisiyle değil, komünün toplumcul aktif uyumuyla gelişip başkalaşmıştır. Tabii ki bu uyumun içerisinde coğrafya üretici gücü de yer alır. Daha vahşet çağında "türlerin tesalüğü"nden (karışmasından) sözedildiğine ve birkaç türün aynı bölgelerde aynı mağaraları savaşıçil olsun barışıçil olsun paylaştıkları belgelendiğine göre, ırkçılığın babası Gabineau ile birlikte bütün kafatasçı dahhemeliklere gerçeklerin gösterdiği yol şu olur: İnsan sadece toplumcul kanunlarıyla yürür, tür de ırk da sadece insan toplumunun (komünün) aktif uyum çabalarının sonucudur. O çabalar, insanın çekirdekçil elemanlarının diyalektik kanunlarında anlamlaşır.

Barbarlık çağı, bir tek insan türünün toplum biçimleri değişimleriyle gelişmeye başladığı bir çağ olduğu için, ırklar toplumu (komün) kanunları içinde açıklanabilir. Gerçekte vahşet çağında; insanın pasif uyum kanunlarını doğruladığı buzullar çağında bile insan türleri (ırk temelleri) sadece tabiatın etkisiyle oluşmamıştır. Komün elemanlarının diyalektiğini eleborasyondan geçirirken, aydınlanan büyük gerçek: Çekirdekçil kanunların insancıl yoğunluğu ve yine toplumcullaştırılmış doğa ve teknik üretici güçlerin çelişkileridir. Türler de ırklar da bu kanunlara uyarlar.

16- KOMÜN'DE "MİT" (MASAL) ELEMANI VE RUH

"Mit" denen masal, eğer komünün sembolik (tarih öncesi yazısız) tarihini uyum mekanizmalarını anlatan gelenekler ise; mitin doğuşu, henüz dilin istekleşmediği ama ölü gömmenin başladığı, hatta ayı başlarının kesilip bir çeşit "RUH" inancıyla saklandığı Neanderthal insan çağlarına dek geriye götürülebilir. Belki daha da gerilere. Aramaktan yılmayalım. Çünkü Mit: Gerçekte komünün "uyum" mekanizmalarının masallaştırılarak yeni kuşaklara aktarılışdır.

İnsanlığın henüz cinsel yasakları tanımadığı, ilk horde: sürü toplumu çağlarda MİT'sel geleneklerden söz edilemez ve bu aşamayla ilgili elimizde yakından uzaktan ilgili olabilecek bir belge de bulunmuyor.

Bu konakta mitolojik elemanın doğuş koşulları da oluşmamıştır. Çünkü insan beyni henüz şempanze beyninden uzaklaşmıştır. Belki üreyim organları

ve yaşamı insanlaşma temelini yakalamıştır. Ancak beyin, cinsel yasakların kesin uygulanışıyla; yani toplumsal örgütleniş olgunlaşmasına paralel olarak gelişen cinsel yasaklar ve teşkilatlanma beyinde şuur-altşuur örgütlenişini gerçekleştirememiştir henüz. Belki üreyim temellerinin yakalanışı beyinde önemli ölçüde bir ön benlik yaratmış olabilir. Fakat bu seviye henüz "RUH" elemanını yaratmaya yetmez.

"RUH" elemanı ortaya çıkmamışsa, doğa ve toplum, ruhlu biçimlerde insan beyninde canlanamamış olur. İnsan beyni animatizm veya pre-animatizm gibi metafizikleştirilmiş kurgularla anlatılmaya-kavranmaya çalışılan bu çağda, sadece çevresini beş duyusuyla gördüğü-hissettiği gibi en dar-yüzeysel biçimde; kendisini hissettiği gibi ruhsuz biçimde canlandırabilir. Zaten henüz düşünce-dil beyni gelişmemiş, hayvanlardaki gibi arka beyin, beş duyu beyni gelişmiştir. Şüphesiz ki bu gelişim kompleks bir yapı olarak geliştiği ve toplumsallaşma basamaklarını çıktığı için, düşünce beyninin gelişimlerine kısmen de olsa olanak vermeden yapamamış olmalıdır. Ama bu belki ilk ön benlik duyguları için yeterli olsa da, henüz "RUH" gelişimi ve bu ruhu çevresine yansıtmaya elverişli olmaz. Bu yüzden, çağın algılayışı ruhsuz bir canlandırma veya daha doğrusu gördüğü, duyduğu, hissettiği kadar bir canlandırma: animizmin ön aşamasıdır. Ve böyle bir aşamada da "MİT" doğamaz.

Mit'in doğması için, "ruh"un doğmuş olması gerekir. Ruh ise, cinsel yasakların kendiliğinden gelişimi için en uygun ortam: Ateş'in keşfiyle geliştiği anlaşılın "ilkel ev"nin çekirdeği mağaranın (toplu yaşamın) sürekliliğidir.

Bu yüzden komünde masal veya mit öykülerinin sembolleşerek yaşadığı çağı, aşağı vahşetin ateş kullanan Sinantrop-Pitdown-Eantrop-Heilderberg insanlarına dek geriye götürebiliriz.

Önce "MİT"nin ne anlama geldiğini kısaca hatırlarsak, Mit gelişimi ve komünün çekirdekçil kanunlarıyla olan diyalektiği daha iyi anlaşılabilir. Bir kez cinsel yasaklar ile "Ruh" gelişmeye; insan benliğinden doğaya, av hayvanlarına, bitkiye yansımaya başlayınca, cinsel yasaklarla başlamış olan komün içi aile (kan) teşkilatlanmalarının bir totem tanrı edinmesi kolaylaşır. Hatta cinsel yasakların gelişmediği; en ilk kandaş ailenin yaşandığı; sadece ana-baba ve çocuklar arasında yatmama yasağının olduğu yavaş gelişimli komünde ilk kan bölünmesinin belirlediği bir aşamada bile kişi benliği gelişir ve ön animizm=ruhsuz canlandırma, ruhlu canlandırma olan gerçek animizme dönüşmeye başlayabilir. Bundan sonra "kan" teşkilatlanışı kesinleştikçe: Cinsel yasak benimseyişi oturduktukça, totem tanrı seçilebilir.

İşte Mit: Yani inanış-düşünce tarzı gibi duran, oysa bir yaşam-uyum mekanizmasından başka bir şey olmayan Mit doğmuş ve yeni kuşaklara aktarılmaya başlamış olur.

Demek "Mit" elemanı da komünün diğer elemanları gibi çekirdekçil aynı kanunlarla doğar-yaşar ve gelişir. Üretici güçler güçlendikçe, insanlaşma basamakları, üreyim ve cinsel yasaklarla çıkılmadıkça ne komün içi teşkilatlarına ne de kişi benliğine ulaşır. Ruh ve animizm gelişmedikçe de totem tanrı miti doğamaz.

Sadece animizm Mit'i yaratmaya yetmez mi? Animizm ilkel bir aşamada da olsa, o da komünün genel uyum mekanizması değil mi?

Doğru. Ancak bu aşamada komün henüz tabiatın doğal bir eki olarak en ilkel aşamasında bulunur. Kendi içerisinde henüz kişiyi ve kendisini teşkilat ve

ruh açısından dizginlemiş durumda değildir. Doğayı da kendisini besleyecek avını (bitki olsun hayvan olsun) seçip toplumsallaştıracak seçiyeye bölümlenmeye ulaşmış bulunamaz. Her şeyi kendisi gibi görür fakat onlara belirli anlamlar yükleyen ruhlara kavuşturamaz. Uyum mekanizması henüz dağınıktır. Olduğu gibi yaşar, totemini seçtiği anda animizmini bir çeşit hiyerarşiye (yönelişlere) sokmuş olur.

Peki "mit" komünün dilinin gelişimini beklemek zorunda değil midir? Elbette dil geliştikçe Mit'in gelişimi ve kuşaktan kuşağa aktarımı kolaylaşır ve bildiğimiz "mitoloji" öyküleri biçimini alır. Fakat Mit doğuşu için dilin gelişmesini beklemesiz; tıpkı komünün üreyimi ve üretim adını alamayacak geçim yordamlarını geliştirmesi için dil gelişimini hatta cinsel yasakların gelişimini ve totemizmi beklemediği gibi, komünün ilk aşaması henüz hiçbir yasağı tanımadığı için, komündeki kişiler teşkilat disiplininin uzak-bağımsız üyeler olmaktan çıkmış değıllerdir. Sadece doğaya karşı bir tür olarak topluca davranırlar. Bu yüzden dilden çok işaret-ses uyumlarını geliştirmiş olmalıdırlar. İşaretleşme ve sesleşmeler de belirli düşünce aktarımlarına yeterli olurlar.

Mit, komünün üreyim-üretim tüm yaşamıyla (komünün tüm elemanlarıyla) ilgili olarak doğup yaşadığı için, daha doğrusu uyum mekanizmalarıyla hayatı bağlarının kuvveti ölçüsünde komünde ve insan beyninde kısmi öncelikli yerini alır.

Bu aşamada Mit, sonradan sembollerle anlatılıp karmaşıklaşarak çözümlenmeye muhtaç bir kutsallaştırmalar prosesi haline gelen mitolojiler tümlüğünün ilk temeli olur. Bu temellerin oluşumu ve gelişimi-açılımı aydınlanmadıkça, mitolojiler çözümlenemez kalır. Mitolojiler, insanın düşünce yasaları açısından önem taşımakla kalmazlar, insanlık tarihinin gidış kanunlarının aydınlatılması açısından da yazısız bir tarihi gelişimi içlerinde saklarlar. Mit'ler aydınlatıldıkça insanın düşünce yasaları ve toplumsal gelişim kanunları bir çok yanından ispat bularak aydınlatılmış olur. Ancak komünün tüm çekirdekçil elemanları gibi, Mit'in diyalektiği de çözümlenmedikçe mitolojilerin mekanizmaları yeterince bilinmez kalır ve düşünce sistemlerimiz kadar hayat sistemlerimizi de etkilemeye devam eder.

Sonradan "Din" adını alacak olan bu temeller, komün içerisinde ne kadar üreyim ve üretim ile doğrudan (çekirdekçil bir kompleks yapı halinde) ilişkiliyse sonradan, giderek "üst yapı"laşıp "kültür" kavramlarında yerini alırlar. "Mit" elemanı, komün içinde öyle alt-üst yapı ayrımlarına henüz gidilemediği için, diğler elemanlar gibi alt ve üst yapıyı oluşturmak üzere aynı çekirdekçil kanunlardan yola çıkarlar. Ve üreyim-üretim temellerine her hücreleriyle bağlı sınımsıkı (organik) olarak gelişir.

"Mit", ilkin ileride somut olarak göreceğimiz gibi totem ile başlıyorsa, o kutsallaştırmaların ve sembollerin öyküleridir. Dolayısıyla komünün yazısız uyum tarihini anlatır.

17- KOMÜN'DE "BÜYÜ" ELEMANI

"Büyü" genellikle, komünde "Mit" doğar doğmaz başlamış kabul edilir. Klasik bilim, belgeleri kendi uzmanlık eğilim ve çıkarlarına göre çarpıtarak yorumlamaktan utanmaz ve sıkılmaz. Uzmanlığın bilim iffeti; çıkarlardır. Böylece her uzmanlık açısından konuyu eşeledikçe karıştırmış olur. En çok

havanda su dövülen speküle konu da din alanı olunca, uzman görüşlere iş-pazar alanı çıkar. "Büyü" konusuna bir zamanlar bu yüzden elini atmayan uzman bırakmamışa benzer. Tylor, Frazer, Spencer, Gillen, Freud, Malinolski ve hemen komüne bulaşmış tüm uzmanlar.

"Büyü" bir meslektir. "*En eski meslektir.*" Diyenler yine kendileri, uzman babayiğitlerimizdir. Öyleyse komünde büyüün doğabilmesi için, kişi elemanlarının düşünce ve dil sistemlerinin bir hayli gelişmiş; soyut düşünceye geçilmiş olması gerekir.

Ayrıca büyü bir aldatmacalar (komplikasyonlar) halkalarını içerir. Komünde kan teşkilatları istediklerini elde etmeleri için bir takım "sahte" (aldatmacalı) proseler geliştirmek zorunda kalan büyücüye başvururlar.

Büyücünün ortaya çıkışıyla büyü oluşur. Komünün totemine dua edişi-yakarışı ile büyücünün büyü bu yüzden karıştırılmaz. Totemin (kan teşkilatlarının) oluşturduğu andan başlayarak, komün ve kişi kendi ruhunu totemine bağlar. Burada özel bir aracı henüz gereksiz olduğu kadar, gelişemeyecek derecede de komün *yekpare: monolit* çekirdekçil özelliğinin ilk temellerini kuvvetle sürdürmektedir.

James Frazer'in büyüü "*Sahte Bilim*"gibi görmesinin altında yatan budur. Büyüyü, uyum mekanizmasının totemden daha ileriye varmış bir aşamasında bulabiliriz. Bu da en azından Vahşet'e değil Barbarlık çağına denk düşer. Uzmanlarımız genellikle Morgan'ın Vahşet-Barbarlık sentezlerini atlamayı adet edindikleri için, 19. yüzyılda tek tük orada burada komün yaşamını sürdüren toplumların aşamasını karıştırırlar. "*Yaban*" (Vahşi) saydıkları bu toplumlar çoktan barbarlık konağına girmişlerdir. Böylece komün elemanları da, komünün oluş prosesi gözden kaçırılırsa karmakarışık hale getirilir. Her eleman, hem seçilmezleşir hem metafizik kurbanı haline getirilir. "*Büyü*" elemanının diğerlerinden daha fazla başına gelen budur.

"Yalan", "Hile", "Sahtekarlık" barbarın bile henüz geliştiremediği medeniyet icatlarıdır aslında. Bu yüzden "*büyü*", "*sihir*", "*tabu*" gibi komün elemanları, komünün oldukça geliştiği aşamalarda ortaya çıkıp tutunmuş kabul edilmelidir. Çünkü hepsi, komünün analık düzeninden babahanlık düzenine doğru evrim geçirdiği altüstlükten sonra ortaya çıkan, kişinin kişi üzerine çıktığı yer ve zamandan daha önce gelişemeyecek kadar "kandırma"yla ve kişiyle ilgilidir.

"*Büyü*" elemanına "*Yalancı bilim*" denişi tesadüf değildir. Büyü yapılabilmesi için, büyü yapılacak şey hakkında elden geldiğince geniş-gerçekçi bilgiler edinilmesinden sonra, tasavvur-tasvir-amaç gibi (olguları) soyutlayabilme, sentez çıkarabilme yeteneğinin gelişmesi ve bütün bunları kişinin zihninde bütünleştirebilmesi gerekir. Ki bunlar, doğrudan psikolojiyle ilgili sezilerin gelişmiş olması demektir. Ve bunlar "*yalan*" ile de doğrudan olmasa da dolaylıca ilgili hale gelmeye başlar.

"Tylor'a göre büyü'nün prensibi: "*İdeal bir ilişkiyi yanlış olarak gerçek bir ilişki diye almak*"tır. Başka bir deyişle, varolan-gerçekte nasılsa öylece olup biten olayı, iyi bir şekilde "*taklit*" etmek anlamına gelir. Bu ilkin doğayı kandırmakla, ikna etmeye çalışmakla başlar, sonra açıkça kendi istekleri için her şeyi yapmaya-hileye-sahte davranış ve düşünceleri geliştirmeleri içerdiği ölçüde, kişileri-kanları kandırmaya kadar gider. Bu medeniyetin yalan ve kancıklığından çok farklı bir şeydir. Doğrudan uyum mekanizmasının gelişmiş bir aracı-teknigi, sanatıdır. Ama anlaşılabilir ki vahşinin yapabileceği bir psikolojik

teknik değildir. Hatırlayalım:

Önce *benlik* gelişir ama kendisini çevresine-tabiat güçlerine yükleyerek, her yanda dolaşan "Ruhlara inanmaya başlar. Totem inançları genel animizmin somutlaşmış halleri olur. Artık kişi ve toplum benliğini (kendi asıl ruhlarını, amaçlarını) bu totem tanrı ruhlarına bağlamış olurlar. Amaçlarının gerçekleşmesi için totemlerine karşı iyi davranmalıdırlar. Bu davranışlar kutsallaştırma eşliğinde gelişebilir. Bunun için büyü-sihir uzlaşmasına gerek yoktur. Komün toplumsal içgüdüleriyle totemi yüceltip, amaçları doğrultusunda onunla iletişime girebilir. Zamanla komün ve kan şefleri aracılığıyla bu iletişimler ilkel törenler halini alabilir. Bunları büyü-sihir ile karıştıramayız. Komün henüz bu geleneklerini, totemleri yaşadığı süre içinde, bir kişinin uzmanlığına veremeyecek derecede yekpare ve doğrudan ilişkilidir. Büyünün gelişmesi için bu ilişkinin yozlaşip bozulması gerekir. Veya hiç olmazsa totemizmden Ana Tanrı (aşağı barbarlık) konağına geçilmesi gerekir. Ki, kişi otorite olarak komünün şefi biçiminde olsun öne çıkmış bulunsun. Bu aşamada bile totemizmin yozlaşmasına bir sebep ortada yoktur. Totemizm gelenekleri anacıl düzen içinde demokratikçe uygulanır. "*Büyü*" bu aşamada büyüden çok, kutsallık geleneklerinin (totemizmin) yeni olayların (amaçların) çözümüne yetmediği yerde, ana düzeni geleneklerine dönüşmüş biçimleri olabilir. Bunlar büyü adını alamayacak ölçüde üreyim ve üretim aksiyonlarına animizmden ve totemizmden yararlanarak yeni çözümler arama-geliştirmenin doğal uzantılarıdır. Büyüde bu doğallık, yekparelik bozulur. Animizmin-Totemizmin yozlaşması işin içine karışır. Çünkü hileye-sahteciliğe-kandırmaya, dolayısıyla medeniyetin yalanına doğru bir gedik açılmış olur. Bu, babahanlığın analık düzenini alaşağı edişyle gelişebilir. Kişi üzerine kişinin çıkışı erkek egemenliğiyle başlar. İlk kişi kallesliği-hilesi-sahtekarlığı da bu aşamada gelişebilir. Anahanlığın içten-insancıl-gönülden sosyalizmi, yerini, babahanlığın şişirilmiş yüceleştirilmesine ve haksız "*dokunulmazlık*" (tabu)larına bırakınca, büyü-büyücülük psikolojileri gelişmeye başlayabilir.

Yağmur yağması için yapılan "*Taklitsel*" prensipler; misal: Elekten su geçirilmesi, bulutların-fırtınaların taklit edilmesi, uzmanların "*taklitçi* büyü"lerini oluştururlar: "*Homepatnik*"

Besbellidir ki bu "*taklitsel büyüler*" komünce-topluca uygulanırlar ve hiçbir araca ihtiyaç duymazlar. Bu yüzden "Büyü" adını alamayacak derecede, komünün totemine topluca duasını-yakarışlarını-dileklerini anlatırlar.

Anılan başka bir büyü de "*BulaşıcıBüyü*"dür. Ki asıl büyü prosesine girdiğimizi açıklayabilir. Topluca değil, tek başlarına kişi kişiye uygulanabilir. Komünden kopuşma bağı uzamıştır. Misal: Ayağına yara açan bir çivi-tırpan ve benzeri nesne temizlenip-yağa batırılıp saklanır; yaralanan ayak ise çorabından bile çıkarılmaz.

1- Burada büyü: Kişinin kendisinin uyguladığı bir uyum mekanizmasına dönüşmüştür. Yani komünün ileriki, kişilerinin bağımsız hareketlerinin yaygınlaştığı barbarlık aşamalarında ortaya çıkabilir.

2- Ve animizm-totemizm yozlaştırılmıştır: Ayağı veya herhangi bir organı yaralayan şey totem yerine konmuştur. Toteme gösterilen kutsallık ona da gösterilir ki, yaraladığı organ iyileşsin ve bir daha yaralama yapmasın. Totemizme ve anahanlık zamanında totem tanrının ve ana tanrının ilgili tüm araç ve eşyaları da kutsallaştırılmıştır. Totem yerine de geçebilirler zaman zaman. Bu geneleği yozlaştırarak her alana uygulanması babahanlık egemenliğinde başlamış

olmalıdır. Çünkü erkek egemenler "*dokunulmaz*" (tabu)laştıkça bu tür büyülerini kendi çıkarlarına doğru kaydırmışlardır.

Büyünün medeniyetler zamanında da aşırıca tutulması bu yüzdendir. Vahşet ve Aşağı Barbarlık Komününde büyü yok, tertemiz animizm geleneği içinde totemizm ve ana tanrı sistemleri vardır.

18- KOMÜN'DE "TABU" ELEMANI

Klasik bilim totem ile tabuyu da prose olarak ayırt edemez. Totem veya tabuya aktüel din spekülasyonları içerisinde yaklaşıldığı için, ciltler dolusu materyal içinde hep gerçeği bulmuşken kaybederler. Genellikle önce söylediklerinin tersine döner, kendi kendilerini çürütürler.

"Totem" animizm temelinde cinsel yasaklarla gelişen kan teşkilatlarının ata sembolüdür. Ve her şeye yansımış "*Ruh*" (animizm) ile canlanıp kutsallaşır. Gerçekte hepsinin ardındaki komündür-Benlik'tir aslanan. Ve hepsi komünün daha çok üreyim aksiyonlarından-cinsel yasaklardan hız alıp gelişir. Animizmi-Totemizmi ve kutsallıkları da yaratan budur.

Totem genellikle hayvandır. Seyrek olarak ağaç olur. Ve komün içinde ata olarak kutsallaşır. Komün totemin çocukları olarak kutsallaşır. Renkler-sesler-aletler her şey totem ile (tabii ki her şeye yansımış olan animist ruh ile) kutsallaşırken, komünün mitoslarını-dilini-düşünüş sistemlerini de oluşturur.

Yani "*Tabu*" totemizm temelinde çok sonra, babahanlıkla birlikte oluşur. Totem, vahşet çağının işidir. Tabu barbar komünlerin babahanlığın egemenliğinde totemizmin yozlaştırılmasıyla oluşmuştur.

Tabu: Polinezya dilinde "*dokunulmaz*" anlamına gelirken, "*kutsal*" ve "*yasak*" karşıt anlamlarını da çağrıştırması, totemizmden geldiğini ama her şeye uygulandıkça ve babahana hizmet ettikçe yozlaştığını da anlatır. Wund, Tylor, Frazer, Freud gibi uzmanların Tabu'yu insanlaşmanın ilk evrelerine dek götürmeleri, insan psikolojisini toplumcu gelişimden kopuk olarak bugünkü mantığıyla ele alınışından ileri gelir. "*Demonyak*": Şeytani güçlerin etkisinden duyulan korku (insan psikolojisinin çok sonraları medeniyetle birlikte edildiği aldanma ve aldatma hissiyatı) tabuyu yaratmaz. Tabu babahanlığın totemizmi yozlaştırarak kendi çıkarlarına alet edişiyile doğan "*dokunulmazlıklardır*."

"*Bir Moori şefi, asla ateşi nefesiyle alevlendirmez. Çünkü kutsal soluğu gücünü ateşe geçirecek, ateşten üzerindeki kaba, kabın içinde pişen yemeğe, yemeği yiyecek olan kişiye geçecek ve böylece şefin kutsal ve tehlikeli nefesi ile alevlenen ateşin pişirdiği yemekten yiyen kişi ölecektir.*" (Frazer, **G.Bough**)

Yine yeni Zelandalı Maorilerde totemizm o kadar yozlaşmıştır ki, "*bir Moori şefinin kav çakmak kutusu bir zamanlar bir çok insanı öldüren bir aletti; Başkan kutuyu kaybetmiş, bazı insanlar bulmuş ve pipolarını yakmakta kullanmışlardır; fakat şefe ait olduğunu öğrenir öğrenmez korkudan ölmüşlerdi.*" "*Aynı şekilde yüksek bir Yeni Zelanda şefinin giysileri de giyenleri öldürür.*" (Frazer, **G.bough**)

Burada açıkça tabu babahanlaşmış şefe hizmet eder. Şef ne ateş üfler, ne de onun çakmak kutusuna-elbisesine; kılına dahi kimseler dokunamaz; tabular hep onu korur. Oysa biliniyor: Bütün bunlar totem tanrı yani kan teşkilatlarının uyum mekanizmasıydı. Önce komün, kendi amaçları: Üreyim ve üretimi için kutsallaştırıldığı totemine ruhunu bağlamıştı. Şimdi tabu. Babahanlık ve

egemenliğinde komün insanının ruhunu da bedenini de ele geçiriyordu. Şef böylesine dokunulmazlaşarak totemizmi yozlaştırıyordu. Demek şeflerin modern çağları bile "ölünceye dek: kaydı hayatla iktidar oluşu"nun kökleri bu denli derindir. Silah arkadaşlarının-komündeşlerinin üzerinde böyle kutsallaşıyordu.

Totem ve Tabu ayırdı yapıldığında, uzman araştırmalarına konu olan kimi zamanımıza dek yaşayan ilkel toplumların "yaban" (vahşi) veya "barbar" aşamalarını ne kadar yaşadıkları da tasnif edilebilir. Tabii komünün diğer elemanları da göz önünde tutularak; misal: Maoriler (yeni Zelanda toplulukları) yaban: Vahşi sanılıyor; oysa gördük, tabu gelenekleri onların pekala bütün ilkelliklerine karşın totemizme yakın oldukları ölçüde, içine girdikleri barbarlık koşullarını ve babahanlık sistemlerini nasıl kutsallaştırıp (totem geleneklerini yozlaştırıp) erkeklerin kutsallaştırıldığına örnek teşkil eder.

19- KOMÜN'DE "ANAHANLIK"- "BABAHANLIK" ELEMANLARI

Kadıncıl düzenin, erkek düzeni babahanlıktan çok önce geldiği apaçıktır. Yine de klasik bilim uzmanlık mihraplarının asaleti ve çıkarları uğruna olmadık parendeler atar, gerçeği tanımaz hale getirmekte yarışır.

Hiç değilse yukarı vahşet konağındaki belgelerin gösterdiği ve düşündürdüğü anlamlar gözden kaçırılmaz. Bu konakta cinsel yasaklar gerçeği *Kadıncıl Düzen* sentezini vermiş görünüyor. Fakat bu sentez, daha önceki konaklarda geçmiş olabilecek sentezlerin yeniden daha güçlüce ve kesin olarak "tekerrür" edışı olabilir. Cinsel yasaklar için uygun ortam: Ateşin keşfi ve mağara (ilkel ev) koşullarının yarattığı toplu yaşama, aşağı vahşet sonralarında yüzbin yıllarca sürmüş görünüyor. İlk cinsel yasak ebeveynlerle çocuklar arasında geliştiği zaman ortaya çıkan gerçek, aktüel liderliğin anaya geçmesi yönündedir. Soy anaya bağlanır. Üreyimin önem taşıdığı, üretimin henüz üretim adını alamayacak, toplayıcılık ve avcılık aşamasının en ilkel evrelerini yaşadığı ve yüzlerce-binlerce-onbinlerce yıl aynı şeylerin yaşandığı bu uzun çağda üreyim alanında olduğu kadar üretim, bilhassa mağara-ateş yaşantısında da kadın, komünün bağımsız davranışlarını henüz dizginleyememiş üyeleri arasında öne çıkmaya başlamış olmalıdır. Çünkü çocukların bakımı-beslenmesi-eğitim hatta babaların vahşetinden bile korunması kadınlara düşmektedir. Komün üyelerinin sırf bu çocuk bakımı ve geliştirilmesi zorunlulukları bile, cepheleşmeye ve kaçınılmaz bir düzene itmeye yeter. Bu durumda kadınların en ilkel aşamalarda bile öne çıkmaması için bir sebep bulunamaz görünüyor. Ve bu temel, insan türlerinin gelişimiyle "tekerrür" ederek pekişmiş olabilir. Yukarı vahşet konağında, komünün her türlü elemanının gelişmesiyle bilinen kadıncıl düzen sentezine ulaşmış olması akla en yakın bir prose gibi duruyor.

Yukarı vahşet ile karışmış bulunan aşağı barbarlık belgeleri ve konağı da tümünden bu görüşleri doğrular zenginliktedir. Hele çömlükçilik, bahçe ekimi, ateş, soyun kadına bağlanması, kadının tümünden bütün işlerde ve elemanlarda liderliği ele aldığı ve tanrılaştığını göstermektedir.

Kadıncıl düzene yanlış olarak "*Anahukuku*" veya "*anahanlık*" adı verilir. Erkek, sürü yetiştirme olanaklarını ele geçirir geçirmez komüne baş olunca, gerçekten zorba babahan kesilmiştir. Bu sebeple yukarı vahşetin ve aşağı barbarlığın içten-doğal analık sistemini kendisi gibi anahanlık sayar. Kadıncıl düzende, babahanların iktidarı ele alışları gibi zorbalık belgelerine rastlanmıyor.

Kadıncıl düzenlerin, medeniyetten üç-dört bin yıl sonralara dek ayakta kalmış olmalarına bakılırsa ne denli kökü eskilere dayanabileceği de vahşet tarihiyle denk düşer.

Fakat komün elemancıl diyalektiği çok zengin açılımlara gebeydi. Binlerce-onbinlerce yıl sürmüş görünen kadıncıl düzen, sürü ekonomisinin verimliliğiyle getirdiği yeni sistemlerle erkeklerce altedildi. Ana düzeni en az orta vahşetten beri kutsallaşarak, erkeğin önünde büyük engel olmuştur. Kadın içeride ev işlerinde, erkek dışarıda av işinde uzmanlaşmışlardı. Erkek dışarı işinde sürüsünü büyüttükçe, kadıncıl düzenin kutsallaştırılmış sisteminde gedikler açmakta ve bu gedikleri aşındırmakta gecikmedi.

Kadıncıl düzenler sürü ekonomisinin gelişimiyle barışçıl ve savaşıçıl altedilmiştir.

Eski Yunan mitolojisi, anacıl Girit toplumuna karşı barbar akınlarını BABAHAN sistemini dayatışlarını anlatmakla bitiremez. Tanrı Zeus'lerin Thesee'lerin bütün kahramanlıkları ve iyilikleri yanında, asıl görevleri anacıl düzeni altetmektir.

Bu komünde, "ALT-İNSAN"ın ortaya çıkışı, "ÜST-İNSAN"ın oluşumu da demektir. Komünde yekparelikte gedik açılır. Kandaş eşitlik, içten gönülle doğal olarak kurulmuş sosyalizm içinde açılmış bir gediktir. Kadın altedilip bulunduğu işbölümüne hapsedilirken sindirildi-ezildi-aşağılandı-kötülendi-mitoloji erkek yanına işleyerek kadın "cadı"laştırılıp korkunçlaştırıldı. "TABU"lar, "BÜYÜ"ler bu gidışe hizmet ederek azdırıldı.

Artık bu gedikten aşağılama, ezme, ezilme, sömürme ahlakı girebilir, komünü sınıflı topluma doğru aşındırabilirdi. Yeni üretim ve üreyim değişimleri hep babahan keseriyle anahan kayıt ve kısıtlamalarını aşındıracak ve komüncül kan teşkilatları üzerine "KENT"i kurup yükseltecekti.

Bu gelişimlerden birisi de hep gözden kaçan, komündeki "YABANCI İNSAN" elemanı oldu. Sınıflı topluma açılan bir gedik de bu kanaldan işletilerek aşındırıldı.

20- KOMÜN'DE "YABANCI İNSAN" ELEMANI GEDİĞİ

Çoban-Sürü-Göçebelik (Orta Barbarlık) konağı ile yeni üreyim ve üretim gelişimleri, seçkin babahanlar çevresinde ve emrinde "*yanaşma*", "*çeri*", "*çoban*" ipsiz-sapsızların beslenebilmesine olanak tanıyordu. Artık bu gedikten de yarı köle ve köle doğabilirdi.

Doğa'daki en doğal bulunan taş-ağaç-labut gibi nesnelerin toplumcullaştırılması ve giderek insan uzvuyla alet-aygıt arasına başka başka mekanizmalar sokulması gibi; doğal nesnenin doğada görülmemiş biçimde toplumcullaştırılması (ok-yay-çömlek-tuğla vs.) gibi, farklı toplumlar arasında oturuklık-göçebelik iş bölümlerinin oluşması, komünü komün içinde ve komünler arasında yepyeni değer ölçülerine, soyutlaşma sentezlerine götürdü. Analık, anacıl toplumcul güdüleriyle fedakarlıklara katlanarak geride kalırken, toplum çok şey yitiriyordu ama babahanlığın göçebelik-sürü zaferiyle de üretimde yepyeni ilerlemelere giriliyordu. Bahçe ekimi, hayvan yetiştiren genişleyen tarıma doğru yükseliyor, kentteki *ziraat* ve *sanayi iş bölümlerine hamileliğe* doğru ilerleniyordu.

Bu gidış içerisinde doğal olarak -hiç göze batmadan komün içerisinde

yeni bir gedik açılıyordu. Vahşet çağında YEKPARE-MONOLİT olan toplumun içersine "YABANCI İNSAN" elemanı sokuldu. Sürü mülkiyetine egemen olan komün şefi babahanın yanında evlatlık-yanaşma gibi yabancı insan elemanları yaşantı sahibi olabildiler. (İbrahim'in Elizeri örnektir.)

Komünde yabancı insan elemanının yer bulması, ilk defa, kadının alt edilmesinden de ileri bir gedik oluyordu. Çünkü ilk defa insanın insan olarak başka bir insana tabi olması (emrine girmesi) demektir bu. Ve komünün yapısını bozacak daha yaman bir gelişmeydi.

Totem, her tek kişinin eşit bulunduğu ruhunu, topluma ve bütün diğer kişilere ayrılmaz parça gibi bağlıyordu. Bunu yaparken totem ata tanrı olarak kişilerin ve komünün üzerinde hafifçe kutsallaşmış yücelmiş bulunuyordu. Ama yine de toplum yekpare komüncül yapı idi.

Tabu bunun tam tersini yaptı: Eşit kankardeşler arasına ayrıcalıklar-seçiler koydu. Çekirdekçil yekparelik, tabu imtiyazlarıyla (babahanlıkla) ayrıldı; birleşik olan kişiler ayrılma olanağını genişletebilirlerdi.

Totem insanın ruhuna hükmetme geleneğiydi. Tabu imtiyazları veya seçkin kişilere dokunulmazlık sağlayan tabu yasakları, insanın ruhuna ve bedenine (tümüne) hükmetme geleneği oldu.

Kandaşlık temeli üzerinde kurulmuş komüncül toplum kuralı olsalar da, totem ve tabu, toplumda sosyal sınıf parçalanışına zemin hazırlamışlardı. Bunu yapanlar totem ve tabu kuralları gibi duruyordu. Elbette her şey totem ve tabu emrinde geliyordu. Ancak temelde işleyen, çekirdekçil kanunlara sınımsız bağlı tüm elemanların sırası geldikçe devreye giren diyalektikti. Bu diyalektik, en temelde üreyim ve üretim aksiyonuna bağlı üretici güçlerle hayat buluyordu. Üreyim ve üretimi ifade eden üretici güçlerin gelişimi komün elemanlarını sırasına göre olgunlaştırıp devreye sokuyor ve sosyal sınıf parçalanmasına doğru (totemden tabuya) basamaklıyordu.

21- KOMÜN'DE "MÜLKİYET" ELEMANI

Morgan'ın dahiyane sezi ve koyuşu şu noktada özetleniyordu: Üretim ilerledikçe, mülkiyet edinilecek şeylerin gelişimiyle mülkiyet fikri gelişebilirdi. Egemenlik benimseyişi, benimseyiş mülkiyeti getiriyordu.

O halde mülkiyet yok diye komün var olamaz mıydı? Bu kanı mülkiyet fikrine ve işine batmış modern insanın ön yargısı olabilirdi.

İnsanlık tarihi mülkiyet fikir ve benimseyişlerine aldırmandan yürüdü. Komün, doğanın canlılar birikiminin yüksek memeliler halkasına sıçradığı yer ve zamanda, o milyonlarca yıllık potansiyelin yeni bir gelişimi olarak doğdu.

Komün, elbette temelde üretim ve üreyimin mekanizmalarının yaman diyalektiğiyle varlık buldu. Ama komün önce bugünkü üretim adını alamayacak geçim koşulları içinde doğup gelişti. Morgan'ın değişimiyle aletlerin üretiminden söz edilebilirdi. Doğanın nesnelere özleri değiştirilmeksizin biçimleri yontularak alet haline getirildi. Ki bu biçimler bile doğada görülmemiş şeyler değillerdi. O mikrolit ufak taş aletler eğer bir arada bulunmamış olsalardı, insan yapısı olduğu anlaşılabilirirdi. Komün, vahşet boyunca yüzbinlerce yıl bu zemin üzerinde yürüdü. Üretimi alet üretiminden öteye geçemediği gibi, aletleri de doğal nesnelere biçim vermekten ibaret kaldı. Dolayısıyla kendi doğal gücünü kullanarak organlarıyla aleti arasında başka bir mekanizma geliştirmeden

ilerledi. Bu aşamada insan üretimi öteki ucunu: Üreyim aksiyonunu geliştirme yolunu tutarak, komünü iç teşkilatlarına-kişî beynini şuur-altşuur örgütlenişine kavuşturdu. Ve toplayıcılık ile avcılık biricik geçim yordamı oldu.

Bu durumda mülkiyet fikrini geliştiremezdi. Belki ilkin komün üyelerinin her biri kendi aletini kendisi yapacak kadar kolay gelişimli bir aşamada buldukları için, mülkiyetin çekirdeği bile oluşmuş değildi. Hiçbir yasağı tanımadığı komün aşamasında her üyenin hoyrat hayvancıl bağımsızlığı bile fazlaca abartılmaz. Çünkü hayvanlardan bağımsız ayrı bir tür olarak insan toplumu doğmuş bulunur. Üreyim ve gelişim-barınım koşulları başlı başına ortak-kollektif aksiyonu süratle gerçekleştirir. Bu gidişle aletlerin üretimi de kolektifleşmek zorunda kalır. Dolayısıyla bir mülkiyetten söz etmek gerekirse, vahşetin aşağı konağında bile ortak mülkiyetin ancak çekirdeğinden söz edilebilir.

Bu çekirdek, ateşin keşfi ve mağaraya taşınmayla, aşağı konağın Sinantrop-Pitdown insan türlerinde daha da gelişmiş olmalıdır. İlk cinsel yasak adımları eşliğinde kişî ve toplum daha fazla iç teşkilatına kavuşarak, toplumcullaşır ve kolektifleşir. Ortak mülkiyet çekirdeği pekişmeye başlar. Neanderthal insanda (orta vahşette) bu oluşum, mağara ve ateş yaşamının süreklileşmesiyle pekişir. Yukarı vahşet konağında (Sapiens insanla birlikte) kutsal mağara resimlerine ve ölülerini eşyalarıyla ve süsleriyle gömüşlerine bakılırsa, komünün kolektivizmi ve kişinin benliği totem tanrıya bağlanarak komünün her şeyi sınıksız kolektifleştirilmiştir. Bu kolektivizm içinde aletlerin özel mülkiyetinden söz edilemez. Araçlar bile renkleri şekilleri-sayılarıyla kutsallaştırılmıştır. Ortak mülkiyet içten gönüllü bir sosyalizmdir artık.

Aşağı barbarlık aşamasında da bu gidiş totem ve ana tanrı geleneği içinde bin yıllar boyunca sürmüş görünüyor. Ancak bu aşamada buzul çağının son bulmasından sonra iklimin yumuşaması ve her yanı çayırın kaplamasıyla, mağara yaşamı ev yaşamına dönüşmüş; açık havada bahçe ekimi, toprağın işlenmesi gelişmeye başlamıştır.

Bu aşamada kadının ev işleri büsbütün önem kazanarak, çömlekçiliğin keşfiyle de iş bölümünde erkeği aşırıca geride bırakmıştır. Mülkiyet fikri gelişmemekle birlikte, ev işbölümünde kadın hemen bütün araçları kullanan egemen durumda olduğu için, ister istemez ortak mülkiyet kadının kontrolünde gelişmiştir. Bu özel mülkiyet gibi bir fikri, yanına dahi yaklaştıramaz; ancak toplum yararına kullanım, yani ortak mülkiyet fikrinde üretim araçlarının gerektiği gibi toplum yararına kullanılması fikirleri özel olarak gelişmiş bulunur: *Ortak mülkiyet bile oynaktır.*

Erkeğin okuyla-yayından başka bir kullanacağı araç yoktur. Bu tezat, mülkiyet fikrine doğru gelişimi temellendirmiş olur. Toprak, çömlekçilik, ateş, çocuk doğurumu, bakımı, eğitimi, bahçe ekimi, ev yapımı, düzeni gibi yoğun gelişim; erkeğin buna karşın dışarıda av işinde yavan kalışı, ortak mülkiyet fikrinde cinsler arası özel mülkiyet fikrini kıskırtmıştır.

Erkeğin sonradan sürü işinde gözdeleşmesi, aynı proseyi erkek yanından geliştirirken, erkeğin kadını alt etmesiyle birlikte sürünün mülkiyeti orta barbarlık (göçebelik) aşamasında babahanın kontrolünde olur. Gerçi hep yaşanan zemin kandaş komün temeli olduğu için, miras özelleşemez. Fakat mülkiyet fikri gedik bulur: *Ortak mülkiyet Oynaklıktan kurtulamaz.*

Komünde yabancı insan elemanı gelişirken, sürü mülkiyetiyle birlikte ortak mülkiyet içinde özel mülkiyet fikri genel olarak parıldamaya ve benimsenmeye

başlar.

Yukarı barbarlık (kent) aşaması; kankardeş üyeler içerisinde özel mülkiyetin doğuşu; yeryüzünün ilk kenti veya kentleri içerisinde ele alınabilirse ve ondan sonra yine o ilk kentlerden çıkmış ana Irak medeniyetinden dal alıp aşılınmış sonraki kentler gelişimi bütünlüklüce ele alınabildiği ölçüde, daha iyi anlaşılabilir: *Ortak mülkiyet yerleşikleşir.*

O bütünlük göz önünde tutularak diyebiliriz ki, komün sanıldığından daha dayanıklı bir kolektif insan dinamizmine sahip olmuştur: *Mülkiyet* o gücün parçalanmış haliyle bile, emeğin kolektifçe benimseyişleriyle yüklüdür. Özel mülkiyet bu açıdan en gelişkin evrelerine girdiği yer ve zamanda bile, kolektif insan gücünü karşısında bulmadan edememiştir. Bu bakımdan burada ortak mülkiyetin özel kişi mülkiyetine parçalanışını kısaca işlerken, mekanik anlayışlara kapı açmaktan çekindiğimizi belirtelim. Komünün kolektif insan dinamizmi karşısında, özel mülkiyet parçalanışları ve kutsallaştırmaları geçici ve çok kısa süreli bir ders kalmaktan öteye geçemez. Konumuzun başında andığımız Morgan'ın sözleri hiçbir zaman akıldan çıkarılmamalıdır: Komünün içerisinde otuz yıl yaşayarak keşfeden ve bununla da yetinmeyip kıtalar arası ölçülerde komüne ait ayrıntılı bilgilerini pekiştiren Morgan, komünden kalkan insanlığın yine çekirdekçil kanunların dışına çıkmayarak, daha gelişkin biçimde kendisini yeniden üretmekten geri durmayacağını büyük bir inanca bildirmiştir.

Kent: Barbarlığın yukarı aşaması, medeniyet denen sınıflı toplumun sınır çizgisidir. Kent kozasına barbar kurdu olarak giren insan toplumu, kozasını delerek medeniyet keleşi olarak çıkar.

Fakat bu sınır çizgisi antik tarih boyunca bir tek kez aşılmaz; 6500 yıl boyunca olup biten hep kent ve göçebe komünlerin sınıflı topluma geçişleri: Barbarların-medeniyetlerle güşüş tarihidir.

Bu yüzden kentte özel mülkiyet gelişimi, komün elemanları ve komünün parçalanışları tarihi göz önünde tutulmadan anlaşılmaz kalır. Anlaşılamayan yanı, komünün çekirdekçil insanlık temeli oluşudur; kent özel mülkiyete çözümler çözümler komünün işi bitmiş sayılır.

Bu sakıncayı anlayarak kentte özel mülkiyeti şimdi kısaca anabiliriz:

Kent önce orta barbarlıktan gelişerek sınıfsız bir toplum olarak doğar. Toprağın mülkiyeti tanrındır. Otorite tapınaktır. Komün şefleri tapınağın gölgesinde hükümet edebilirler. Dar yeniden üretim tarım ve zanaat (sanayi) işlerini ayıracak ve yeni bir iş bölümünü getirecek kadar geliştirse bile, sınıfsız bir toplumda elde edilen ürünler kandaşlar arasında eşitçe paylaşıldıkça, kimse özel-ayırddlı bir ZENGİNLİK biriktiremezdi.

Demek sınıflı topluma geçişte de mekanik kavrayışlara yer yoktur. Tarih öncesi bilimi, bütün canlı elemanlarının diyalektiğiyle kavranamadıkça, "*mülkiyet*" elemanını anlamak bile olanaksız kalır.

Kentte özel mülkiyetin doğuşu, somut ilk Irak kentlerini gerektirdi. Irak kentlerinde, Subtropikal ırmak (Fırat-Dicle) "*BEREKETİ*" olumlu-pozitif kutup idi. Ama kent gelişimi için gerekli kereste, taş, maden yok denecek kadar "*KIT*" idi. Bu da kentleri geliştiren diyalektik negatif-olumsuz kutup idi. Bu iki kutup arasında gidip gelen akım, medeniyet münasebetlerini yaratmadan önce, tapınak emrinde görevli-memur *BEZİRGAN (TAMKARA)* elemanını yarattı.

Irak kentlerinin bu diyalektik kutuplar akımı tamkara denen bezirganlıkla uzlaştırılırken, medeniyet sentezine varılacaktı. Kentler gelişimi onlara dış ticareti dayatıyordu. Dış ticaret için toplum yararına, tapınak emrinde bezirganlar görevlendirildi. Fazla ürünler kereste-maden-taş karşılığında verilirken, bezirgan elemanına kendisi için işler yapma imtiyazı da tanındı.

Bu durum, tapınak ve toplum şefleriyle bezirganın el altından uzlaşmasını geliştirdi. Ve bezirgan bu kanaldan özel kişi mülkiyetini ve zenginliğini biriktirdi. Bal tutarken parmağını yalamak bu ortamda zor olmadı.

Devletçilik kanalından özel zenginlik yaratış, özel kişi mülkiyetini toplumda yaygınlaştıracaktı. Demek günümüzdeki Finans-kapitalizm yaratılışları ve serpilişleri bu denli eski temellere dayanıyor. Veya o temeller kendisini yeni koşullarda yeniden üretmekten geri durmuyorlar. Bu denli uzak sanılan eski temeller öyleyse gördükleri kadar uzak sayılmazlar. Olayların veya komün elemanlarının inatçılığı sürdükçe, uzaklar yakına gelmekten geri durmazlar.

22- KOMÜN'DE "KENT" VE TARİHSEL DEVRİMLER ELEMANI

Gördük: Kentte hemen bütün temel elemanların diyalektik dinamizmi en özetçe bile göz önünde tutulmadıkça, komünün başka (yeni filizlenen) elemanı aydınlatılamaz. Dolayısıyla komün ve kanunlarının anlaşılması yeterince ileriye götürülemez.

Her gidiş somut gelişimler içinde ele alındıkça, gerçek kanunlarını gözlerimizle batırabilir. Irak subtropikal ırmak bereketi ve demirsiz işlenimi olumluluğu, onu işleyebilecek komün toplumlarla buluşmasaydı, tarihte ilk kentin doğuşu çok daha ileriki tarihlere ısmarlanabilecekti. Yine Fırat-Dicle bereketliliğine zıt maden-kereste kıtlığı olmasaydı tefeci-bezirgan sosyal sınıfının ve medeniyetin doğuşu ilk koşullarla da birleşmeseydi gecikecekti.

Irak'ta balıkların üzerinde deniz seviyesinden yukarıda kent kurabilmek için kolektif emeği kıskırtıp mülkiyeti toplum adına (bezirganlığa rağmen) tapınağa bağlıyordu. Bu yüzden özel mülkiyet kolay gelişim bulmayacaktı...

Demek bütün komüncül elemanlar, somut tarihi akış içerisinde etkili bulunuyordu. Bu yüzden hiçbir "*ekonomik determinizm*" yuvarlayışlarımız, insanlığın tarihini aydınlatmaya yetemez. Yine bir misal:

Eğer bütün bu koşullar bir araya gelmiş olmasaydı, kent içinde derlenmiş olan tabu ile büyü kurumları ve toprak sahibi (partici)lerin yanına yanaşma(client) olarak girmiş yabancı insan elemanları (Morgan ve Engels) tefeci-bezirgan sınıfının doğuşuna ve özel mülkiyetin yaygınlaşp resmileşmesine yeterince hizmet edemezdi.

Komünde "*kent elemanı*" deyimi, medeniyet kentte doğduğu için terslikler, anlaşılmazlıklardan çok uygunsuzluklar taşır. Kent, komünde hem eleman hem de komünün yeni bir aşama oluşunu en çok göze batıran bir olgudur. Diğer elemanlar da komünde hem aşama hem de elemandırlar. Çünkü hepsi komünü oluşturup geliştirirler; canlı bir akış halinde oluşur ve kendilerini yeniden üretirlerken, kimileri batıp-çıkarcı eleşime uğrar, kimileri de asıl kanunları oluşturdukları ölçüde güçlenirler.

KAN teşkilatı ve anayasası, sürü ekonomisiyle birlikte nasıl *BABAHAN* hegemonyasına sokulmuşsa, öylece kentin tarım ve sanayi işbölümüyle bağlantılı olarak gelişen tapınak ulularının-toprak sahiplerinin ve tefeci-

bezirganların hegemonyasında yozlaştırılıp parçalanmasıdır.

"Kent" bu açıdan o derece hassas bir toplumsal hücre ve eski birikimlerin organik tarihi bütünüdür.

Vahşet çağında komünü cinsel yasaklarla iç teşkilatına kavuşturmaya başlayan aşama; ateşle birlikte içine girilen mağara olmuşsa; barbarlık çağında komünü toprağa dayalı-sanayi gelişimine sokan ve medeniyete açan aşama: Komünün "SUR"la çevrilip kentleşmesi aşaması oldu.

İlk kent Irak balçıkları içinden yükseldi; diğer kentler o kentlerden çıkmış medeniyet tohumlarıyla kuruldu.

Sonraki kent kuruluşlarından başlayarak, ilk kentin kuruluş ve yapısına kısaca değinirsek, kent elemanı (ve aşaması) daha iyi anlaşılır.

Kenti bir kahraman, takva sahibi ermiş bir lider kurar. Ana medeniyet Orak' (Kehanet)leriyle yollara düşülmüştür. Kehanetler tabii ki ana medeniyetin çıkarları yönünde stratejik istihbaratlara dayanırlar.

Varılan ve seçilen yerde kurbanlar kesilir. Yakılan ateşler üzerinden atlayarak arınılır. Açılan *Yurt* adlı çukura, ana kentten getirilmiş bir kesek toprak atılıp ana toprak ile yavru toprak karıştırılır. Hemen oraya bir *Mihrap* yapılır. İçine analık düzeninin ölümsüz sembolü ateş yakılır. Bütün kentdaşların birincil görevi bu ocağı "*kıyamete*" dek (ilelebet) korumak ve kollamaktır.

Kent kurucu kahraman, bu gidiş içerisinde yücelerek bir aşama daha kutsallaşmıştır. Eline tarımın kutsal sembolü olan sabanı alır ve kentin sınırları boyunca bir *Herk* çizer. Az gerisine, hücrenin en gelişkin zarı gibi, komünün ilk kez toprak-tarım ekonomisine kapanıp medeniyete olgunlaşacağı SUR'u (Hisar'ı) kurulur. Ve dokunulmazlaştırılır. Kentin ortasına her türlü kutsallığın merkezi ve kaynağı *tapınak* inşa edilir. Yine uygun yerlere toplantı yerleri yapılır. Kentin bütün toprakları, toplum adına kent tanrısının mülkiyetindedir. Sadece eşit bölüştürülen toprağın işletilmesi (tasarrufu) kan teşkilatlarına bağlı ailelerindir. Bu durum ayrıca kontrol altına alınmış, ailelerin farklılaşmaması için denetlemeler gerektiğince sıklaştırılmıştır: Yoklama toplantıları (temizlik günü)ne gelmeyen kentten kovulma cezasına çarptırıldı. Ki, bu ölümden beterd. Ve her şey unutulmamak üzere kutsallaştırılıp bayramlaştırılmış bulunurdu. Kanun namusu her şeyin üzerinde tutulurdu. Tahrifata uğratılmamak için kutsal kasalarda ölümüne savunularak saklanırdı. Bu tapınak yönetimi bildiğimiz devlet değildir. Bezirgan sınıfınca devlet biçimine dönüştürülecektir. Ama bu kolay gelişen bir prose değildir ve hiçbir zaman olmamıştır. Devletçilik savunuları ve kuruluşları bu temellerde yükselirken özel sermaye azgınlığı hep dışarıda bırakılışı bu yüzdendir. O komünün parçalanmış ve yeniden üretilmiş temelleri boyunca sınıflı toplum aracı devlet içinde canlanır durur.

Kent temelinde ve idaresinde KAN teşkilatı vardı. Orada Tapınak-hükümet-mahkeme de kentdaşların bütünüyle oluşturulup güdüldü. Çocuklar ana babalarından çok kentlidir, toplumundur. Kentin kurucu kahramanı da devlet reisi değildir. Kan teşkilatının ve ailelerin (kamunun) yararına iş görebildikçe kutsallaşabilir...

Böyle bir toplumda "*yabancı*" bir maddeye hiçbir yer yoktur, dışardan gelebilecek birileri, kenti tefeci-bezirganlığa da çözemez. Hücre'de yabancı maddeleri süzen "ZAR" gibi, kentte de "SUR dışarıdaki insanı yabancı ve düşman yapar. Kentin surunu aşip içeriye girecek yabancı-insan elemanı, hatta yabancı eşyalar bile ancak bir sıra törenler ile kutsallaştırıldıktan (konsantre

edildikten) sonra, kentte kabul görebilir. Oylama ve veto sistemleri işletilir. Kabul görmeyen insan ve şeyler artık yabancı ve düşmandırlar...

Böyle bir toplum, diğer bütün komün elemanlarının dinamizmiyle bütünleşmedikçe uygun tarihi koşullarla buluşmadıkça kolay kolay medeniyete (sınıflı topluma) geçemezdi. Ve geçememiştir. Çünkü tefeci-bezirgan sınıf olmadıkça, doğum koşullarıyla buluşmadıkça, medeniyete geçiş sentezi yakalanamaz.

Bu yüzden ilk medeniyete geçiş sadece Irak'ta subtropikal ırmak boylarının Basra Körfezi'ne dökülen ağzında kurulan ilk kentlerde olabildi. Fakat yine de bu inanılmaz zor-orijinal bir geçiş tutturılmaktan geri kalmadı. Ve ondan sonraki kentler ve medeniyetler bu ilk ana kentlerden veya medeniyetten tohum alıp gelişti. Yukarıda andığımız kent kuruluşu, ilk ana medeniyetten tohum alıp gelen bir kent gelişimidir.

İlk ana Irak kentleri deniz seviyesinden aşağıda balıklar-sular içinden kolektif emekle doğabilmişlerdir. Alüvyonlu topraklar aşırı verimli ve demirsiz işlenebilir kolaylıktadır. Ama o denli komüncül kolektif aksiyona ihtiyaç gösterir. Balıkların dünyasında ilk ana Irak kentleri, orta barbarlıktan yavaşça gelişirken, dışarıdan gelen başka barbar akınlarının ön tarihsel devrimleriyle, hem de bir değil bir dizi tarihsel devrimle kurulmuştur. (*Obeid* çağından *Uruk* çağına geçiş; kentleşmeye geçiştir.) Irak orta barbarlığı buluştuğu bereketli hayvan besiciliği ve ona uygun tarımsal verimliliği bırakamayıp oturuklaştıkça, orijinal bir gelişim seviyesi yakalamıştır. Bakırı bile keşfetmiştir. Kayıkları-dokuma ürekleri-dikiş iğneleri gelişkindi, yani tarım yanında sanayi iş bölümü bile çekirdek halinde kentin temelini hazırlamıştı. Tarihsel devrimle gelen yeni göçebe barbarlar, bu temeli kent aşamasına sıçratmakta zorlanmadılar, ancak ilk Irak kentlerinden medeniyete geçiş için bile başka tarihsel devrimler gerekti. Irak'ta ne orta barbarlık, ne de yukarı barbarlık kendi iç elemanlarının dinamizmiyle, durduk yerde bir üst aşamaya geçemedi, çünkü Irak balıklarında değişmek zorunda kalan kolektif emek katmerleşiyor ve özel mülkiyete olanak vermeyerek kastlaşıyor-yozlaşıyordu. Diğer yandan gelişim seviyeleri kereste ve taş maden için el attıkları çevre barbarları kendi üzerlerine tarihsel devrim yapmayı aceleleştiriyordu. Böylece yorulan eski kolektif emeğin yerini, yeni taze barbar kolektif emekleri olarak medeniyete geçiş eserini tamamlayabiliyordu.

Irak'ta yukarı barbarlık (kent) gelişimi de orijinal gelişimlerle yüklüydü: Fayans-tabletler-fonetik değerli piktografik yazı-rakam-heykel-resim ve süs sanatları-Obeyid-Uruk-Elam-Mısır-Hint ile ticaret ve sanayi münasebetleri-tapınak-bakır kullanımının yaygınlaşması.

Buna karşı medeniyete geçiş yoktur. Çünkü bezirgan henüz toplum (tapınak) emrinde memurdan öteye gidemeyecek derecede kolektif emekle kuşatılmıştır. Bu kuşatım yeni bir barbar tarihsel devrimle kurulup yeniden kurulurken esner ve bezirgan sınıfın doğumuna yol açar.

Yine de bununla birlikte, ancak tapınakta kutsallaştırılarak biriken fazla ürünler, zamanla bezirgan ve tapınak ulularınca elbirliğiyle kendilerine aşırılarak, kayırılarak, rüşvetlenerek özel kişi mülkü durumuna sokulabilmişlerdir: Böylece "*zeninlik Allah vergisidir.*" Sözünün en eski temeli ortaya çıkar: Allah'ın (topluma kutsalca adanmış) malını bezirganlık kanalından özel kişi mülkü haline getirmek, medeniyetin asıl can alıcı gelişim halkası haline gelir. Irak'ın "*Cemdet Nasr*" (yukarı barbarlık) devrinden "*Sümer Medeniyeti*" denen

sınıflı topluma geçiş, bir tarihsel devrim (Ulu Tufan) ile ama bu denli tapınak (sosyalist toplum) malının bezirgan kanalından imkânsız derecesinde zoruzun aşırılmasıyla gerçekleşmiştir.

Komünde kent elemanı bu derece hassas bir aşama olarak sınır çizgisinde bulunur. Somut insanlık tarihi içinde bakılınca, bu yüzden komünde kent elemanı, sanıldığından daha büyük ve bin yıllar boyu süren roller üstlenir.

Sınıflı topluma geçilince komünün ve iç elemanlarının "işi bitmiş" sayılır. Bu skolâstik ve metafizik yavanlığın tarihin üzerinden atlayiverişi ve tarihin oyunağı haline geliverişinden başka bir şey değildir. Komünün iç elemanlarıyla birlikte, Irak balçıkları arasına Kafkas geçitlerinden Fırat-Dicle boyunca düşüverişi, bambaşka bir kent sentezi yaratmış ve arkadan gelecek kentleri de kendine uydurmuştur. Böylece komün elemanları arasına yeni elemanlar yeni diyalektik gelişimler katmaktan geri durmamıştır.

Komün, saplantı (obsesyon) hastalıklı-metafizik uzmancıkların kafalarının alamayacağı kadar dayanıklı bir temeldir. Ve çekirdekçil kanunlarıyla kendisini sürekli yeniden üreterek, varoluşunu sürdürügelirken, elemanlarını zenginleştirip başkalaştırır. Kendisinden çıkma medeniyetleri de, bu iç elemanlarının dinamizmine uydurarak temellendirir ve sınıflı toplum biçimlerine açar. Yani hem medeniyeti etkiler, hem medeniyetten etkilenecek, iç elemanlarını zenginleştirir.

Biz burada komün açısından iç elemanlarının zenginleşme diyalektiğini gözlere batırırken, sınıflı toplum (antik ve modern medeniyetler veya rejimler) açılımlarına da dokunmuş olacağız.

23- KOMÜN'DE "ASKERCİL DEMOKRASİ" ELEMANI

Yukarı vahşet komününde bile insan türleri hatta cinsleri arasında savaşlar olmuş görünüyor. Aşağı vahşete geri gidildikçe de türler arası savaşlar; yamyamlık, türlerin birbirlerini yok etme savaşları olmamış sayılamaz. Ne var ki bu aşamalarda düzenli bir savaştan söz edilemez. Çünkü komün henüz cinsel yasaklarla kendi iç teşkilatlarına kavuşmamış; düzenli-demokratik ordulaşma, hayvancıl sürü düzeyi henüz aşıldığı için, olanaksız kalmıştır. Neanderthal insan (orta vahşet) ölü gömme belirli bir otorite istediğine göre, demokratik kan teşkilatlarının (cinsel yasakların) doğmuş bulunduğunu ve savaşların daha düzenli yapılabileceğini çağırıştırırlar.

Nitekim Sapiens insan (Yukarı Vahşet) Neanderthal'ı yaşadığı mağaralardan çıkarıp kendisi yerleşmiş görünüyor. Sapiens aşamada komün hemen bütün kurumlarıyla-iç elemanlarının çekirdeğiyle doğduğu için, askercil demokrasi çekirdeği de kurulmuş bulunur.

Aşağı barbarlıkta, Herodot'un Mesajet'leri-Tomris Anaları, düzenli savaşan kadın düzenleridir. Girit Kadıncıl Düzeni, Atina Babahan ordularına duraksız savunular yaparlarken, hep komünün aşağı barbar aşamasındaki askercil demokrasi elemanının geliştiğini açıklar. Göçebe komünlerinde savaş ve komünün topyekûn savaş düzeni (askercil demokrasi) daha da gelişir.

Kentler aşaması iyiden iyiye kentlerin savaşı tarihini yaşadığı için, askercil demokrasi komünde en gelişkin aşamasını bulur: Çünkü artık "Yurt" (vatan) edinilmiş, toprak oynak olarak değil, yerleşik ortak mülkiyet olarak ölüm-dirim kararlığıyla benimsenmiştir.

Komünde savaş bir yaşam biçimidir. Komün, doğduğundan beri, savaş gereği içinde yaşamış gibidir. Savaş, komünün en büyük ortak görevi ve emeği olmak zorundadır. Çünkü başka türlü yaşayamamıştır. Bu yüzden, komünde askercil demokrasi, komünün tarihiyle gelişip kent aşamasında en yüksek olgunluğuna ulaşmıştır denebilir.

Fakat vahşette (ve Aşağı Barbarlıkta) yamyamlığa yaslanarak, savaşı bir üretim biçimi gibi ele almak yanlış olur. Savaş, üretim-tüketim-üretim gibi süreklilik arz etmez. Gerektiğinde komünün kaçınılmaz savunusu, ayakta kalmasının ön şartı olarak, savaş kaçınılmaz olur. Bu yüzden savaşı (komünü yaratan eleman olarak askercil demokrasiyi) abartamayız. Savaş, komün haline geldikçe düzenleşmek zorunda kalınan bir araçtır. Askercil demokrasi de bu yüzden komüne yaslanmak zorundadır. Askercil demokrasi, komünü değil, komün askercil demokrasiyi yaratmış bulunur. Komün doğal bir varlık iken bile, hayvancıl sürü içgüdüsünden daha ileri bir sistemle: Toplumsal metodlarla savaşır. Yani daima toplum dolayısıyla davranır. Bu sebeple yamyamlık-savaş-askercil demokrasi, üretim; hele üretim yerine konamaz.

Askercil demokrasi (Engels'in deyimlendirisi), komündeki varolan demokrasiye yaslanır. Komün ortak davranışından, kolektif aksiyonundan hayat bulur. Doğal demokrasi, savaş zorunluluğuyla; askercil demokrasiye dönüşür. Bu prosesiyle de, askercilik de demokrasi de, doğal komün temeline ve elemanlarına fazlasıyla ihtiyaç duyar ve o elemanların dinamizminden doğabilir-gelişebilir. Kimi savaş-devrim-çete zorlama ve zorlatmalarının (hatta tapınçlaştırmalarının Nazizm-Faşizm gibi, onlardan da eski Blankizm-Bakuninizm gibi) nasıl değil, ayakları havada kışkırlarıyla düşüncesiz davrandıklarının en temeli derin kökleri ortaya çıkar.

24- KOMÜN DEMOKRASİSİNDE "DESPOTİK" ELEMAN

Komün de demokrasi, tasavvur edilmeden yaşanan doğal bir ortamdır-kollektif aksiyondur. Başka türlü düşünülemez, çünkü komün, adı üzerinde kolektif aksiyonla, dolayısıyla demokrasiyle doğmuştur. Hiçbir iç teşkilatına kavuşturamadığı için, düzenli bir kolektivizm ve demokrasi güdemaz ve sağlayamaz. Ama bizzat doğuşu itibarıyla, doğallığıyla kolektif ve demokratiktir. O potansiyel gücü ve zemini olmasaydı, iç teşkilatıyla birlikte düzenli bir kolektivizme ve demokrasiye de kavuşamazdı.

Cinsel yasaklarla birlikte komün kan teşkilatlanmalarına uğradıkça, kolektif davranışları da, kendiliğinden demokrasisi de gelişir.

Bu gelişim giderek totem (ata tanrı) otoritesiyle hem düzenlenir- hem kutsallaşır yani ruhunu totemizme bağlayarak, örgütleşir- düzenleşir.

Babahanlılıkla birlikte tabulaşır: ruhunu bedeniyle birlikte şeflere-baba tanrılara bağlanarak, örgütlerini yükseltip düzenler. Ama demokrasi olmaktan çıkamaz; tersine askercil demokrasi düzeni daha gelişir.

Peki böyle askercil demokrasi içinde "DESPOTİK" eleman nasıl-hangi olaylar içinde gelişebilir?

İşte bu noktada, komünün elemanlarının medeniyet (sınıflı toplum) gelişimiyle birlikte, yeni bir başkalaşmaya girdiğini ibretle buluruz. Nasıl komün göçebelik-sürü ekonomisiyle birlikte yeni iç elemanlarına: "Tabu" - "büyü"

- "sihir" - "yabancı insan" - "oturuklu-göçebelik iş bölümü" fonksiyonlarına ulaşmışsa; kent ekonomisiyle birlikte nasıl ziraat ve endüstri veya zanaat iş bölümüne kavuşmuşsa; tıpkı bunun gibi ilk kent komünü, medeniyete geçerken orijinal ön şartlarından (kolektif emeğin aşırı gereğinden) ötürü komünün demokrasisi içine "despotik" fonksiyonlar yine kendi diğer fonksiyonlarının dinamizmiyle bir ölçüde doğal olarak katılmıştır.

Kafkaslardan Fırat-Dicle arasına giren Sümer öncesi göçebe toplumlar, Proto-Sümerler, düşercesine kendilerini Acem körfezi ağzında Sinear bölgesinde buldular. Sadece bir şeyin sonuna kadar gitme çocuk merakları onları subtropikal ırmak deltasına getirmemişti. Onlar sürü peşindeydiler. Sürü otlak ve kışın özel yem isterdi. Deltayı görür görmez, büyülenmiş olmalıydılar: Evcilleştirebilecekleri ve otlayıp-taş baltayla çapalayabilecekleri kolay işlenebilir toprakta bol ekincilik yaparak, besleyecekleri hayvanları çoğaltabilme koşullarını sezdiler ve önce gelgeç yerleştikleri yerleri zamanla ölçüp biçip tümünden yurt edindiler. Bu yurt, kentnin yurdu değildi. Irak'ta göçebelik böyle orijinal dinamizmle işledi.

Daha göçebe aşamada bile, deniz seviyesinden bir metre aşağısını, bastıkları kereste-zift-saz-taş ne buldularsa doldurmakla işe başladılar. Çapraz ziftlenmiş sazlarla kulübelerini evleştirdiler.

Ve sürüleri için keşfettikleri tarımı kendileri için geliştirmek üzere balçıkları kurutmaya başladılar. Ama bu gidiş, AŞIRI bir kolektif emek gerektiriyordu. İşleri neydi, aşırı bereketli alüvyonlu topraklardan çıkan ürünler, görülmedik sürü ve toplum verimini artırırken; güle-oyunaya kolektif emeklerini pekiştirdiler. Hepsi kankardeştiler. Sen ben kavgası yok, kutsallaşan iş ve verimlilik, eğlenceli eğitim vardı.

Irak'ta subtropikal ırmak, coğrafya üretici gücünün ağır basması; komünün kolektif emeğini aşırılaştırıp ağır basmıştı. Ve bu gidiş, daha orta barbar aşamada hazırlanmıştı bile.

Çevre dağlardan, değiş-tokuş yaparken içlerine uzandıkları ve kendilerini öğrettikleri barbarlardan akınları (ön tarihsel devrimler) yediler. Yenilseler bile yenenlerle birlikte aynı işe devam ettiler. Zaferler, aynı eserin daha canlıca yükselmesinden başka sonuç vermiyordu. Çünkü hepsini saran aynı kanunlardı. İlk komün yorulunca-pasifleşince, yerini daha aktif-canlı dağlı komüne bir ilkel tarihsel devrimle bırakıyordu.

Irak'ta ilk kentleşme böyle aşırı kolektif emekle kuruldu. Medeniyete geçiş de farklı olmadı: Tarihsel devrimle kim gelirse gelsin, subtropikal balçıklı ırmak coğrafyası aşırı kolektif emek istiyordu.

Böylece çamurlar zahmetle kurutuldu. Çölleşen topraklar büyük zahmetli su kanallarıyla sulandı. Tarım verimi artırıldı. Ürünler-zenginlikler, kutsallaştırılmış emekle birlikte kutsallaştırılarak, tapınağa sokulup kamu malı haline getirildi. Kutsallık yeni bir şey değil, komünün ilk ve sağlam elemanlarındandı. Totemcil gelenekten tanrısallaşarak ve sürekli yükselerek geliyordu. Ama bu ortamda, kolektif emeğin aşırılaşması kanalından katmerlenmişti.

İşte bu aşamada tapınak, Irak düzlüğünde dağlardan esinlenerek göklere yükselirken, komün aslında yeni bir elemanını da yaratıp yükseltiyordu: Komün demokrasisi içerisinde *despotik* lider ve despotik yapısını örgütlüyordu.

Toprak mülkiyeti ve fazla ürünleri hatta her şey kutsallaşırken, kamunun ortak mülkiyeti, tapınakta birliği sembolleştiren Tanrı'ya bağlanıyordu. Bu, komün üzerinde o güne dek görülmemiş bir demokrasi içinde ve üzerinde

despotizmin temelini atmak oluyordu. Çünkü Tanrı toplum sembolü olsa bile, komünün şefinde cisimleşiyordu.

Bu yönüyle gidış bir yandan Ortak Mülkiyet *görülmemiş biçimde ağır basarak*, özel kişi mülkiyetine parçalanma zorluğu taşıyan bir despotizme bürünüyor; diğerk yandan tapınak ulularını idare-yönetim-hükümet etme bakımından *despotluğa* iteliyordu.

Böylece komünde bilhassa yerleşik ortak toprak mülkiyeti aşamasına karşılık düşen tarihin ilk kentinde komün despotikleşmiş veya despotik bir fonksiyon (görev) kazanmış oluyordu.

Bu sadece Irak'ta kalmadı; Irak'a özel (*orijinal*) bir gelişim olmakla birlikte, Irak ana kentlerinden veya medeniyetlerinden tohum almış bütün diğerk kent komünlerine de yansımaktan geri durmadı.

İster yukarı aşamadaki bir komün, kent tohumunu ana medeniyet kentlerinden almış olsun; ister orta aşamadaki bir göçebe komün, kentten çıkmış orijinal medeniyetleri rönesansa (dirilişe) uğratmış olsun, despotik eleman komünde ve medeniyetinde diyalektik etkileşimini yaratmaktan geri durmazdı. Despotik eleman "tapınak" kutsallaştırma köprüsünden yürüdü. Çünkü komün, kişi beyinlerinin kolektifleştirilmiş aksiyonuyla yürüyordu. Ve kişi benlikleri kutsallaştırma eğilimine vahşetten beri şerbetlenmiş, iz yapmıştı.

Ta ki, binlerce yıl sonra, aşırılışmış emek gereksinimi ortadan kalkarak, kıraç-demir sabanla işlendiği zaman bile verimsiz kalan Akdeniz toprakları, kent tohumunu alıp demokratik aile işletmeleri biçimine giren komünü korsancıl ticarete iteleyinceye kadar.

Ki, Grek-Roma kentleşmelerinden sonra bile, komün *demokratik* elemanını kolayca kazanamadı.

Komünde demokratik elemanı işlemeyi bu yüzden (prosenin daha kavranılır kılınması için) birkaç köprü elemandan sonraya bırakıyoruz.

Bunlardan başlıcası *Tapınak'tır*.

25- KOMÜN'DE "TAPINAK" ELEMANI VE KUTSALLAŞTIRMA

Biliyoruz komünde önce kişi benlikleri toplumsullaşırken, kolektifleştirilerek doğup olgunlaşmıştı. Bu arada, benlik, kişiler aracılığıyla her yana akarak, her şeyde yansıyan "RUH"u yaratmıştır ve animizm güçlenmiştir. Bütün bunlar cinsel yasaklar gelişimine yaslanırken, ilk kutsallaştırmalar da gelişti.

Buradan anlaşılabilir ki, "tapınak çekirdeği" henüz doğmadan kutsallaştırmalar vardı. Hatta totem doğduktan ve olgunlaştıktan sonra, kutsallaştırmalar yolundan toteme maddi-manevi sunak yerleri: *ilk tapınak çekirdeğini* oluşturmaya başladı ve gelişti.

Fakat komün, Irak balçıklarına düştükten ve kolektif emeğini *aşırılıştırmak* zorunda kaldıktan sonra, görülen kutsallaştırma ve tapınaklaştırma, bundan önce hiçbir komünde bu denli aşırılışmış olmadı. Ne aşamaları, ne de üretimleri buna elvermedi veya gerek duymadı.

Irak'ta *ilk tapınak* gelişimi bu yüzden önemli oldu. Burada gelişen kutsallaşma ve tapınak, tüm komünlerin kutsallaşma ve medenileşme amaçlarının yüksek bir tercümanı veya yol gösterici ışığı (feneri) oluyordu.

Benzer subtropikal ırmak boylarında-deltalarında doğan Mısır-Çin-Hint kent ve medeniyetleri bile; Irak'tan tohumlandıkları halde, Irak'tan daha geç

geldikleri için; aynı ölçülerde aşırı kolektif emeğe gereksinim duymadıkları bellidir. Fakat buna karşın ilk Irak kentlerinden dalbudak aldıkları için tapınak ve kutsallaştırmalarda Irak'ı geçmekte yarıştılar. Çünkü bir kez Irak'ta kutsallaştırma ve tapınak sentezi, kolektif emek aşırılışması yüzünden ağır basınca, bütün kutsallaştırma temelleri hız kazandı. Ve kutsallaştırmalar, tapınaktan çıkmış gibi yanılıcı bir hız ve gidiş tutturdular. *"Her şeyi Allah yarattı."* İnanışında determinizmin zengin uyarılarının temeli böylece, bu ilk Irak tapınak sentezinin yarattığı tepeden inme kutsallaştırma hızıyla daha da perçinleşmiş oldu; determinizmin tapınakta sembolleşmiş tanrı gibi görünüşü ve algılanışı kuvvetle gelenekleşti.

Bu gidiş, yeryüzünde Irak'tan sonra dolaylı ve dolaysızca dal alarak doğmuş tüm kentlerde ve medeniyetlerinde ve medeniyet rönesanslarında önceliklerine-sonralıklarına ve doğulu-batılı (ırmakçıl-hayvancıl) oluşlarına göre doz doz etkili oldu. Yani hemen bütün insanlık bu temelden nasibini aldı.

O temel kendisini yalnızca şöyle gösterdi:

1- Irak coğrafyasına, Kürdistan dağlarında arizi Erbil yörelerine düşen Aşağı Barbar toplumlar bile (Muallafat ve Jarno İ.Ö. 6000 sonu ile 5000 yılının başları) başka benzerlerine kıyasla daha gelişkin fakat kolektif emeği ağır basar oldular. Dolayısıyla, kutsallaştırma eğilimleri güçlü oldu. Bunu nereden anlıyoruz?

Ana tanrıça heykelleri yanında eski totem (hayvan ata tanrı) biçimleri de, totem geleneklerinin inatçı ölçülerde kutsallaştırılmış-vazgeçilemezleşmiş oluşunu anlatır. Kolektif emek ağır basınca, Aşağı Barbar insan bile, kutsallaştırmalarını ağır bastırarak kutsallaştırma halkalarını toplumunda iz yaparca ağırlaştırır; geçişler yavaşlaşır.

2- Bunu Orta Barbar (El Obeyd: UR) aşamada da buluruz. Kadın tanrıçaların aşağı konakta yüzü henüz belirsizdir, işlenmemiştir; orta konakta kadın tanrıça geleneği sürdüğü gibi, bu kez başı tavşan totemiyle işlenmiştir. Demek kadın tanrılar totemden hâlâ kopuşamadığı için, onun ruhuyla tanrılaşmışlardır. Oysa erkek tanrıların sahneyi almaları gereken sürü ekonomisine çoktan ve ileri aşamada geçilmiştir. Irak'ta kutsallaştırma böylesine güçlü ve o ölçüde de kutsallaştırma halkaları ağır geçişlidir. Temeli: Kolektif emeğin ağır basma zaruretidir. Orta barbarlıkta bile ziraatin hatta zanaatin (endüstrinin) temelleri atılmıştır. Toplum biçimi benzerlerinden çok ileri dinamizmlidir. Fakat kutsallaştırma halkaları geçişlerini hızlandırıp zamana yayacağına, tersine beyinlerde kalıcı izler yapmak üzere halkalarını derinleştirmekte ustalaşmayı seçer. Toplum zenginlikte ilerlerken, kutsallaştırma da yerinde sayıp derinleşir. Bu durum kolektif mülkiyeti de toplumda derinleştirir. Çünkü mülkiyet toplum sembolü olan tanrıdır.

3- Yukarı Barbarlık konağında; bütün haşmetiyle tapınak süratle dağ ilhamıyla yükselir. Önce tapınak yükselir. Çok sonra kentin surları çevrilir. Sırasıyla:

Ak Tapınak: 10 metre (dağ ilhamıyla) tepe üzerine 17x22 metre çapında dörtgen, balçık tuğladan yapılmış, beyaz kireç badanalı, birbirine geçmeli geniş odalı uzun avlulu, merdivenli idi. 12 arkeolojik tabaka.

Kalker Tapınak: 20 metreye doğru yükselir. Temelleri Irak'ta bulunmayan, besbelli kalker yapıları güneydoğu Toroslarda veya daha yakın Zagroslardan

koparıp getirilmiş büyük kayalardan (kalkerden) yapılmıştır. 13. tabaka.

Kızıl Tapınak: 20 metreyi geçer. 30x80 çapındadır. Eskiye oranla iki üç misli büyümüştür. Çünkü biriken zenginlik tanrıya adanarak kutsallaştırılmıştır; zenginlik toplumun malı olarak tanrının evinde garantiye alınır; toplum (kamu) mülkiyetinin deposu Tapınaktır. 14.tabaka.

Ve erkek ancak bu aşamada tanrılaşabilir. Ama kadın tanrıçayı kolayca silemeyecektir.

Ortak mülkiyetin ağır basışı, tapınak gelişiminde böylece sembolleşmiş olur. O basit bir sembol değil, "alinyazısı" kertesinde bir gelişimdir.

Kent suru ve sarayı çok sonra gelişecektir: 15 ve 16.Arkeolojik tabakalarda beliren sur, 200x300 metre çapında bir kaledir. Şaşılacak incelikte dörtgen tuğladan yapılmıştır. Merdivenle çıkılan tepesinde 48x92 metre çapında bir saray bulunur. Kent önce doğumunu kale ve sarayla değil, tapınakla yapar. Amaç, kutsallaşma yoluyla; toplumu ve ortak mülkiyeti garanti altına almaktır. Bu, dış barbar akınlarına karşı kafi gelmeyince, surlaşıp-saraylaşılır: Kent aynı zamanda askercil demokratik bir savaş organizmasıdır.

Bu gelişim orijinaldir: Irak'a özgüdür. Medeniyetin beşiği olacak kent doğmuştur. Bu kozaya kapanan barbar kurdu kozasında fazla ürünlerini tapınakta biriktirip olgunlaştıkça, bezirganlığa duyduğu ihtiyaçla medeniyet keleştiği haline gelecektir.

Artık yeryüzünün her bucağına, Kent, bu orijinal temelden saçılıp kent medeniyet dallanışı gelişecektir.

26- KENT KOMÜN'LERİNDE "TEKERRÜR" ETKENİ

Aşırı kolektif emek, aşırı kutsallaşma kanalından ortak mülkiyete tutkunluğu-özel mülkiyete kolay çözülemezliği getirdi. Irak kent komünü tutkun ortak mülkiyetli olunca, medeniyete; sınıflı topluma çözümlüğü ağır-aksak gelişti. Ortak mallar tapınağın kutsal siciline geçmişti. Tapınağın özel mülk olarak ele geçirilmesi olanaksızdı. Tapınak kanalından bezirganlığa aşırılabilirdi. Bu ise, Irak kentinin kendi iç çözümüyle olabilecek uzun proseleri beklemeden; dış tarihsel devrimlerle olmak zorunda kaldı.

Ve Irak'ta daha medeniyete geçilmeden bile; aşamalar tarihsel devrimlerin en ilkel (ön) biçimleriyle "tekerrür" ede ede, yeni aşamalara doğru ilerlemek zorunda kaldı. Medeniyete bile bu tarihsel devrimci tekerrürcül itelemelerle adım adım geçebildi. Ve bu gidiş ilk "kent"nin ana karakterine yazıldığı gibi, ana kentten tohum almış bütün yeryüzü kentlerinin de karakteri olur. Çünkü ortak mülkiyette tutkunluk, kişi mülkiyetine geçişin yolunu uzatır. Geçiş uzadıkça, az-çok bir çökkünleşme statükoya uygun gelişir ve bu durum taze barbar güçlerin tarihsel devrimini çağırıp gerçekleştirir. Salyangoz yavaşlığıyla özel mülkiyete ve sınıflı toplumlara çözümler ilerler.

Irak'ta görülen arkeolojik tabakalardaki kopuntular hep ön tarihsel devrimleri anlatırlar. Her tapınak kuruluşundaki kopuntular, hatta elden geçiriler tarihsel devrimlerin (tufanların) izleridirler. Ondan önceki her tabakaya bir tarihsel devrim denk düşerek, orta barbar aşamadan yukarıya tarihsel devrim tekerrürleriyle çıkılır.

Ve unutmayalım bu gelişim, Irak'ta en az 1500-2000 yıl kadar sürmüş görünüyor. Yüzlerce yıl aynı aşamaların, bıktırırca tekerrürünün, nasıl tutkun

gelenekler yaratabileceği üzerinde layığıyla bir düşünülün yeter.

Bu ilk ana kentten Mısır'a-Çin'e-Hint'e tohumlar saçıldıkça, aynı tekerrürler bu kentlerde-medeniyetlerde görülür. Bunu, benzer subtropikal ırmak koşulları: Kolektif emeğin ağır basışı temelde destekleyerek binlerce yıl boyunca besler.

Böylece, bu despotik-kutsallaştırılmış kent tohumları Akdeniz'in kıraç topraklarına sıçradığı zaman; orada kolektif emeğin aşırılışmasına ihtiyaç duymadığı-tersine daha hareketli kesip-açıcı korsancıl bezirganlıkla ilerlemek zorunda kaldığı halde, "*tekerrür*" etkeninden kurtulamadı. Irak kentini ve medeniyetini tekrarlamakla kalmadı. Kendi içinde de tekerrür etti.

Tekerrür, tutkun bu alt yapıların göstergesiydi. Tutkun ortak mülkiyet, tekerrür etkenini doğurmuştu.

Ortak mülkiyet tutkunluğu temelinde tekerrür ediş, tüm yeryüzünde kapitalizme geçiş proselerini geciktirmeyle ve bu geciktirishi doğuya doğru gittikçe arttıran bir sıralamayla sonuçlandı.

Medeniyete geçiş ne denli ilk sıralardaysa; kapitalizme geçiş halkalarında o denli geri sıralarda yerini aldı: Prose tersine işlemeye başladı.

Ancak komünde kutsallaştırma-despotizm ve tekerrür ediş o denli ağır basmıştı ki, neredeyse kapitalizme geçiş, mucize kabilinden hiç beklenmedik bir yerde, İngiltere adacığında gerçekleşti: İlginç olanı en az despotik-en az kutsal-en az tekerrürlü, en az tutkun ama en demokratik yerde. İngiltere'de komüncül gelenek ve yapı, yanıbaşındaki Fransa gibi derebeyleşeceğine kapitalizme sıçrayıverdi. Ve kapitalizm kendi doğuş etkenlerinden yola çıkarak, kendi prosesini (Fransa-Almanya-Amerika-Avrupa'nın tümü ve Japonya) izledi. Sömürge ve yarı sömürgeler en despotik yapılara dek sızarak; doğulu toplumlara yayıldı; onların son derece tutkun taşlaşmış despotik yapılarını Finans-kapitalizmin tefeci-bezirganlıkla sarmaşması metoduyla kapitalizme çözdü.

Diyalektik bu aşamasını tamamladıkça, zıddına atlayarak yeniden o tutkun kolektif yapıyı, sosyalizm ve kurtuluş savaşları biçiminde canlandırmaktan geri durmadı. Çünkü komünün kendisini yeniden üretishi, henüz kolektif elemanlarını sonuna dek tüketmemişti. Sömürgecilik fazla sıkıştırdıkça, toplum ölmektense, kendi iç dinamizmiyle yeni kolektif sistemler üretme yolunu tutuyordu. Komün temelleri binlerce yıldır bu denli dayanıklı yapılar oluşturmuştu.

27- KENT KOMÜNÜ'NDE "DEMOKRATİK" ELEMAN

Eğer komüncül yapıda Irak orijinalitesinden ötürü, kutsallaştırmalar-despotik yapılar ve ortak mülkiyetin ağır basışları, yeni üretici güç gelişimleriyle ağır bir gelişimle de olsa, "*demokratik*" zıddına atlamış olsaydı, kapitalizme geçiş belki de daha yüzlerce yıl beklerdi. Fakat komüncül yapı o kadar plastik-elastik yetenekler (elemanlar) ile donatılmıştır ki, kapitalizmi beklerken bile, çözülmüş bulunduğu sınıflı toplum çelişkileriyle sıkışarak sosyal devrimleri, kendi iç elemanları kanalından daha gelişkin komüncül biçimlenişlerle keşfetmeden yapamadı. Çünkü komün tümünden yeryüzü ölçüsünde çözülmüş bulunsa bile; sadece yenilmişti; yok edilememişti. Komüncül elemanlar alttan gürleşen diyalektik pehlivandılar.

Başka türlü, komünün iç elemanlarının diyalektik bağlantılarını-yaratıcılıklarını; dahası hepsinin toplum biçimleri gelişim kanunlarının temelini oluşturduğunu unutmak; veya sadece birkaç elemanına saplanıp

kalmak oluyordu. Komünün bu yönünü hiçbir zaman akıldan çıkaramayız. Komün, insanlığın-toplum biçimlerinin gelişiminde bağımsız-ayrı çok eskilerde kalması gereken fosil bir yapı olarak düşünülemez.

Bu yüzden komün elemanları, içine girdikleri yeni koşullarda "*Tanrı*cıl" sanılacak kertede yeni yeni yaratıcılıklar göstermekten geri durmadılar. Ve bu yaratıcılıklar, baştan beri kutsallaştırmaları ve tanısallaşma halkalarını güçlendirecek ölçülerde oldu. Komün elemanlarının diyalektiği ki orada başlıca eleman insan idi, insana kendi yaratışları kendini bilinceye kadar kendisinden ayrı bir insan üstü bir gücün (Tanrı) varlığını çağrıştırıp güçlendirdi. Öyle ki Tanrı fikri, bilinçlerde gerilediği zaman bile, kendi yarattığı başka fikir-matah tapınışlarını alttan alta bilmeden beslemeyi modern çağlara-günümüze dek beslemeyi sürdürdü.

Komüne "*demokratik*" elemanın katılığı ve yükselişi; despotik elemanı ve kutsallaştırmaları çatlatışı da aslında komünün tanrıçıl yüceltimli yaratışlarından biriydi. Hiç olmayacakmış gibi ama bin yılları kaplayan yaman bir alttan güreşin; diyalektik zıddına atlayışın gerçekleşmesi olurken, yeni tanısallaşma proseleri yarattı.

Fenike ve Mısır'dan, Girit ve Grek kent medeniyetleşmelerine yol açan kent tohumları, temel olarak Irak'a uzanan despotik kabuk içerisindeydi. Fakat ılık denizli çorak topraklı Akdeniz kıyılarında o despotik kabuklu kent tohumları, alttan alta demokratik çatlayışlara uğramak zorunda kaldı. Çünkü Akdeniz topraklarında kolektif emeğin aşırılılaşmasına değmeyen bereketsiz tarım geçimi, yerini kolayca ılıman denizlerde korsancıl bezirganlık yordamına bıraktı.

Korsancıl geçim, demirin keşfinden sonra kılıçla baltayla hem denizlerde, hem toprakta bezirgan ilerleyişlerine daha hareketli ilerleyişler sundu.

Irak'ta-Mısır'da medeniyet gelişimi binlerce yılı alırken, Grek medeniyetleşmesi en fazla 1500 yıl içinde gelişip Makedon (İskender) tarihsel devrimine kellesini uzatıvermiştir.

Roma kenti tohumunu yine (ana Irak medeniyeti damgalı) Troya'dan kahraman Ene dölüyle aldı. Temel aynıydı ve despotizmle sarmalanmıştı.

Ne var ki medenileşme bu kez daha da aceleleştirdi, kıvraklaştı: 500 yılda bütün eski medeniyetleri kaplayıp hazmetmeye başladığı sırada, gövdesini kuzey ticaret yolundan gelen Atilla göçebelerine uzatıverdi; bölünüp parçalanıp Frank'larda-Cermenlerde-Slavlarda yeniden canlanışlara (tekerrürlere) uğrayarak başkalaştı.

Batı'ya uzanan kentlerdeki prosede gözlenen şuydu: Komün giderek "*demokratik*" plazmasını zenginleştirip despotik kabuğunu *demokratikleştiriyordu*. Çünkü komünün öz elemanları ve aralarındaki diyalektik yaratışı bakımından demokratik plazmaya sahipti. O, hemen bütün elemanları kaplayıp-içeren ve özünü en az yitirerek, diğerlerini değiştirirken kendisi de uyum yeteneklerini geliştiren insan üretici gücünde sentezleşmişti daha çok.

Bunda genel olarak iki gidiş rol oynadı:

1- Despotik kent tohumunun oluşundan en az 3-4 bin yıl geçmiştir. Grek ve Romalı kentleri aynı temelleri işleseler de, artık eskisi kadar tutkun düşünce ve davranışların yeri kalamazdı. Yeryüzü kentler ve medeniyetler ile kaplanmış, bezirganlık ticaret yolları kanalından evrencil medeniyet ağlarını yoklaya

yoklaya deneylenmiştir. Kent komünün çözülüşü, kıvraklaşmak ilerleyişini göstermeden duramazdı.

2- Kollektif emek aşırılılaşmasına değmeyen kıraç topraklar yerine, geçim ve ekonomik sistemi olarak korsancıl denizcilik ve bezirganlık seçilmesi, ister istemez kent komününün sınıflı topluma çözülüşünü, toprak ekonomisinde daha çok hızlandırmıştır. Demir keşfedileli de 2000 yıla yaklaşıyordu.

Yine de komünde demokratik gelişim o denli yavaş oldu ki, Greklerde olsun, Romalılarda olsun her yüzyılda bir despot adını alacak diktatörlükler türemekten geri kalmadı. Batılı kentler de despotluğu yeteri kadar tanımış oldular.

Bu gidiş, demokratik eleman gelişimini doğudaki gibi sindirip boğmak yerine, zaman gelişimi içinde daha da sentezleştirip yaymaya yaradı.

Çünkü ortada kentler, aileyi komünden bağımsız-aile iş birlikleri biçiminde serbestleştirerek oluşup-gelmek koşullarına sahip olmuşlardır. Bu serbestlik veya gevşek örgütleniş giderek bezirgan ilişkilerini daha hızlı-kıvrak gelişimine yol açısını kaçınılmazlaştırdı.

28- KENT KOMÜN'ÜNDE "TİP" ELEMANI

Genel taban olarak kent komünü ister istemez, giderek demokratlaşan despotik-kent tabanını işledi. Fakat öyle bir zıddına gelişen Akdeniz ortamı, yine ister istemez kendi orijinal demokratik kent tiplerini geliştirmeden yapamadı.

Bir taraftan doğulu despotik kent, kendi orijinal tiplerini geliştirip yeryüzüne yayarken; diğer yandan demokratik kent de kendi orijinal tiplerini tekerrür ettirip yeryüzüne yayıyordu.

Bu tiplere temel olanlarını hatırlatmadan önce şu prensibi akıldan çıkarmamalıyız: Tarihsel prose göz önünde tutulmadan ele alınabilecek bu tipler hiçbir zaman gereği gibi değerlendirilmiş olamaz. Çünkü despotik ve demokratik kent tohumları kadar, önce-sonra gelişleri ve ortamları da o denli önem taşırlar. Komün elemanları o proseye ve düştükleri ortamlarına göre etkileşerek komünün uyum yeteneklerini yöneltirlerdi; fakat en dayanıklı temelleri binlerce yılda oluşmuş despotik temelleriydi, çünkü o temeller en eski komün elemanları temellerinden kalkarak onları despotik dayanıklı bir biçime sokmuşlardı. Bu yüzden, her hangi bir kent komün tipi veya komün olarak komün tipi ele alınırken, tarihsel prose komün elemanlarının doğuşundan bu yana göz önünde tutulmadıkça, çözümlemelerde yanılığ payları artar.

Konumuzun akışına uyarak, bu "tip"leri birkaç örnekle aydınlatmalıyız. Fakat bu tipler, başlı başına ele alındıkları ölçüde komün elemanlarının nasıl plastik bir uyum zenginliği taşıdıkları daha iyi anlaşılabilir. Böylece insanlığın, ilk "toplum cevherinin" (Marks) sakladığı kanunların inatçılığı sebebiyle kendisini yeniden üretişlerinden doğacak geleceğine olan güvenimiz tamlaşarak izleyeceği yollar önceden görülebilir: Programatik çözümlemeler ("*doğum sancılarını ılımlandırılışt*") gereği gibi geliştirilebilir.

1- Bütün orijinal medeniyetler dolayısıyla medeniyet Rönesanslarına temel olmuş *ilk ana Irak kent komünü* tipini özet olarak, tekrar tekrar hemen her eleman dolayısıyla gördük. Daha fazla direkt olarak üzerinde durmayacağız.

2- "ROMA" Tipi üzerinde durmalıyız.

3- "GERMEN" Tipinin anlam ve özelliklerine işaret etmeliyiz.

4- "HİNT" Tipinin orijinalitesini göze batırmalıyız.

5- "SLAV" Tipinin "son halka" oluşunun getirdiği yeni sentezleri anlamalıyız.

6- Yeryüzü ölçüsünde yayılmış her kent ve diğer göçebe tabanlı komün tiplerin açılımlarının, medeniyet-rejim-ulus-halk-devlet-insan özelliklerine yansıtışı ve etkileri üzerinde işaretler koyarak; komün elemanlarının girdiği koşullarda nasıl o temel yapıları başkalaştıran etkileşimlere girdiğini ve bu yüzden ele aldığımız bu tipler kadar, yeryüzünün her bucağındaki gelişimleri izleme ve çözümlemelerinde ne kadar zengin uyum varyantları verebileceğini gözlere batıracağız.

29- FENİKE-GREK VE ROMA KENT KOMÜNÜ ELEMANLARI

Kent komününü başkalaştıran şey, kentin tarihi prose içerisinde girdiği yeni üretici güçler koşulları icabı, kendi iç elemanlarının uyum geçiş zorunluluklarıdır.

Kendisini yeniden üretmek zorunluluğuyla (üremek-üretmek ve tüketmek mecburiyetleriyle) aksiyonlaşan komün, kolektif düşünüp davrandığı için, kendi iç elemanlarını topyekûn devreye sokar; yeni elemanları içine alırken, eski elemanlar yeni elemanı kendi süzgecinden geçirerek, onu kendilerine uydurarak, komünün iç yapısına kabul ederler. Fakat diyalektik etkileşim karşılıklı olur. Eğer yeni eleman komünün yapısına gerekirse alınır. O halde komünün (iç elemanlarının) bu yeni ihtiyaçlarını karşılarken, hafifçe de olsa başkalaşmaması düşünülemez. Antik tarihin ağır-aksak yavaş gelişimlerinde bile komün, yeniden üremek-üretmek-tüketmek eylemleriyle yaptığı topyekûn aksiyonlarında, yeni bir aşamaya sıçramak üzere, iç elemanlarının dinamizmiyle değişimlerini biriktirir durur. Hayat: Doğa ve insan yaşamının kanunları duraksız akar-gelişir. Bir komüncül değişim başka komüncül değişimleri sürükler.

Bu duraksız gelişim içerisinde komünün başkalaşımı, sınıflı topluma çözülürken, kendisini, kendisine hiç benzemeyen bambaşka yapılara dönüştürürken bile kendisini yeniden üretmekten başka bir şey yapmadığını unutamayız.

Komünün bizzat kendisi, iç elemanlarıyla birlikte kendisini inkar aşamasına ulaştırması hatta bu inkarı en aşırı-en yaygın ölçülere vardırması; inkarının inkarı yolundan yeniden daha gelişkin ve kendini bilerek kendisine ulaşmak çabası (kendisini yeniden üretmek eylemi) olduğunu daima hatırlamalıyız. Aksi halde insan toplumunun atom-hücre gibi temel çekirdeğinin komün olduğunu gözden çıkarırız.

Komün, yeni elemanlarla başkalaşırken, sadece kendi kanunları temelinde yeni açılımlara giriyor demektir.

Bu yüzden komün tipleri, ana kent komününe olan göbek bağlarının uzunluğu-kısalığıyla farklılaşırlar. Tabii bu farklılaşma prosesinde bir çok eleman değişerek başkalığı oluşturur. Ama son duruşmada komün veya kent tipi de, temelde ana komünden tohum almış bir komün yapısıdır.

1- Zaman bakımından ne kadar sonra gelişmişse;

2- Toplumsal gelişim çağlarının ve ilişkilerinin seviyesi-yoğunluğu neyse o denli ana komün yapısından farklılaşmış (göbek bağı uzamış veya kısa kalmış)

olabilir. Yoksa komün büsbütün değişmiş değildir. Sadece sınıflı topluma çözülüş aşamasına doğru yaklaşılmaktadır.

"ROMA" kent komün tipi, ana Irak kentlerinden 3-4 bin yıl sonra gelişmişti. Demek kıtalar arası medeniyetler aşamasına girilmiştir. Üstelik bitkisel medeniyet kategorisi de aşılmıştır. Demek bezirgan ilişkiler oldukça kıvraklaşmıştır. Doğal olarak Roma kenti komünü ilk ana Irak kentlerinden farklı; sınıflı topluma çözülmeye daha yakın olacaktır.

Bu yakınlık kendisini, ortak mülkiyet tutkunluğunda esnemeye (demokratikleşmeyle) gösterir.

Ana Irak kent komünü: Kan teşkilatlarıyla, aileleriyle birlikte toprağı tutkun ortak mülkiyet olarak benimser.

Roma kent komünü: Kan teşkilatlarıyla değil, komün ve kan organizmasından az çok *bağımsızlaşmış* aileleri, *ikametgahları (konutları)* ile toprağı yerleştirip sahip çıkartır. Bu durumda komün ister istemez mülkiyet açısından kısmen demokratik bir taban kazanmış olur. Kabile teşkilatı içinde kendini yöneten özerk aile birlikleri doğdu. Güçlenme ve mülkiyet, kanlarına göre değil, ailelerine-kişilerin varlıklarına göre oluştu. Ve bu durum giderek komünü tümünden etkiledi. Aile başkanları daha etkin rol aldıkça, despotik ortak mülkiyet tabanı çatladı.

Roma komününde demokratikleşen taban, ister istemez Cermen, Frank ve Anglo-Sakson komün tabanlarını da etkiledi.

Sonuç bakımından kapitalizme varmak, komün bağlarından uzaklaşan özel mülkiyet için daha mümkün koşullara kavuştu.

Roma kent komününde, Miri topraklar (Ager Publicus) özel mülkiyet gibi duran tasarruflardan ayrılmıştır.

Burada Irak kentindeki komün mülkiyet tabanının bir hayli çatlamış olduğunu buluruz. Özel mülkiyet, komün mülkiyetine doğru komünlerde olduğu gibi doğrudan doğruya bağlı değildir; dolayısıyla kontrol altındadır.

Yeri gelmişken hatırlatalımız: Bu Roma tipi aslında ilk başkalaşmalarını *Fenike* ve *Grek* kent komünlerinde başlatmış sayılır. Temelinde hem giderek bezirganlaşma kıvraklaşması, hem de korsancıl geçim-ticaretin ağır basışı yatar.

Mısır kent komünü, Akdeniz havasına karşın subtropikal ırmak kent tabanına sahip oluşuyla Fenike-Grek ve Roma tiplerinden ayrılır.

Fenike-Grek-Roma-Mısır kent tipleri de ana Irak kent tiplerinin geleneklerinden tohumlanmışlardır. Ama hem üç dört bin yıl sonra gelişleriyle (bezirgan kıvraklaşmasıyla), hem de subtropikal ırmak topraklarının bereketinden ve aşırılmış kolektif emeğinden uzaklaşmalarıyla özel mülkiyeti ve yönetimleri demokratikleştirerek ayırdlanıp farklılaşırlar. Demek mesele, komün elemanlarının hangi koşullar altında nasıl bir prose içerisinde ne gibi yeni elemanlarla başkalaşmış olduğudur; yoksa değişmeyen tipler yoktur.

30- CERMEN-FRANK-ANGLO-SAKSON KOMÜN ELEMANLARI

Roma kent tipini ele almışken, hemen ondan etkilenmiş ve komün parçalanış prosesini zincirleme etkileyen Cermanik komün elemanlarının gelişimini kısaca ele almalıyız.

Cermen tipi, öncelikle *Kentsiz* ve *Devletsizdir*. Yani kent aşamasına

ulaşmamış, Orta Barbarlar-Göçebe-Sürü ekonomisi seviyelerini sürükler. Bu yüzden, Roma kent komünden etkilenir. O'nu yeniden dirilişlere uğratarken, onun demokratik tabanını benimser.

Kent olarak değil, göçebe kabile olarak toprağı işgal eden Cermen komünü, toprağı Romalı gibi Miri topraklar biçiminde benimserken, kısmen bağımsızlaşan aile ikametgahlarını dolayısıyla kontrol eder; ana Irak kent biçiminde olduğu gibi doğrudan-dolaysızca değil.

Cermenler batıya akın ettiklerinde hemen her yerde Roma Kent Komün tabanıyla (ekonomi biçimiyle) ve Hıristiyan diniyle karşılaştılar. Önce kutsallaştırma gelenekleriyle Hıristiyan dinine çarpıldılar. Tarihsel görevlerini Tanrı'nın lütfu olarak kavrayıp yalın kılınc kentleşeceklerine, kısmen kandaşlarına karşı, daha çok da dışarıya karşı şatolaştılar. İster istemez, Miri toprakları savunma amacıyla da karışarak Roma tipi tarzında üleştirmek işlerine geldi. Böylece özel mülkiyet Cermanik komün rönesansı ile bir adım daha serbestlik kazanıyordu.

Antika Kentler, tarihi Roma medeniyetinin çözülüşüyle Frank-Cermen ve Anglo-Sakson canlandırışları altında Ortaçağ'a girmiş, kapitalizmin eşliğine ulaşmış bulunuyordu.

Çökkün Roma medeniyeti üzerine çullanan diğer Frank ve Anglo-Sakson Orta Barbar akınları da başka türlü akıbete uğramadılar. Çünkü Roma kent tarihi Avrupa'da ayak basmadık (medeniyete açmadık) yer bırakmamıştı. Ve göçebe komünler kentsiz-devletsiz oldukları için ancak Roma kent tabanını yeniden canlandırabiliyorlar (rönesansa uğratarıyorlar) idi.

Cermanik komünün Roma kent tabanını Franklardan daha geç rönesansa uğratışı, yani medeniyete geçişini uzatması, kapitalizme geçişine etki eden etkileşimler getirdi. Ama bu komün tabanının daha geriye gitmesini değil, belki özel mülkiyete çözülmedeki etkileşimlerini daha ileriye doğru az da olsa etkilemiş oldu.

31- SLAV KOMÜN ELEMANI

Slav komünü, Cermenler, Franklar, Türkler, Moğollar gibi Yukarı Barbar (kent) komünü aşamasına varamamış göçebe-orta barbar toplumdur.

Slavlar, medeniyete, Moğol - Türk - Cermen - Frank - Anglo - Sakson toplumlarından çok sonra geçtiler; medeniyete geçişin son halkası oldular.

Slavlar, medeniyetler ile *dolaylı* yollardan ilişkiler kurdular; o yüzden Cermen-Frank-Türk toplumları kadar medeniyet etkisi altında kalmadılar.

Slav komünü, dolaylı yoldan da olsa hangi medeniyetlerle ilişki kurarak nasıl bir kent tabanı etkisinde oldular? Doğru Roma ve Yakın Doğu medeniyetlerinin despotik kent temeli etkilerini toplumlarında işlediler.

Slavlar, Doğu Roma ile doğrudan doğruya ilişki kurdu. Fakat Bizans'ı işgal ederek, onu kendi merkezinde Türkler gibi yeniden canlandırmadı-kentleştiği kendi yurdunda (Kiev-Moskova'da) canlandırdı. Bu, ister istemez medeniyete daha az bulaşıklığı ve dolaylılığı getirdi.

Yakın ve Uzakdoğu medeniyetleri arasında bezirganlık ve din portörlüğü (taşıyıcılığı) yapan Moğol ve Türkler ile dolaylı yollardan Doğu medeniyetleriyle ilişkileri oldu.

Dolayısıyla Slavlar, komün olarak daha çok Doğulu kent komünü tabanını

canlandırmış oldular. Çünkü Bizans, Batı Roma'dan çok Doğulu olmuştı. Ve Slavların medeniyet ve din tutkunları Doğulu kent tabanına yatkın oldu.

Fakat dolayısıyla olan bu tutkunluk, Slav komününün ve sonraki kentleşmelerinin içine Cermenler-Franklar ve Türkler kadar işleyemedi. Üstelik Slavlar medeniyete geçişin son örneğini verirken, söz yerindeyse daha barbar kalmış oldular.

Böylece Avrupa ortaçağı ilişkilerine; dolayısıyla kapitalist ilişkilerine hem tarih hem coğrafya olarak yakın bulundular. Rezervleri taze barbar güç olunca; medeniyete geçiş kontenjanından arta kalanı kapitalizme geçişte kullanarak, Yakındoğu-Uzakdoğu toplumlarından daha canlı özel mülkiyet ilişkilerine sahip oldular.

Demek Doğulu tabanda pek koygunlaşmadıkça, taze komün temeli taşımak, yeni eleman kazanışı ve çözülüş için bir fırsat yaratabiliyor. Komün elemanlarıyla böylesine plastik esnek; uyum yetenekli bir organizmadır. Çağları aşip geçme olanağına da sahip olabilir, kaskatı kalıp taşlaşabilir de.

İşte bu konuda tam tersi bir örnek: Hint komününün uğradığı kastlaşma.

32- HİNT KOMÜNÜNÜN "KAST" ELEMANI

Hindistan'ın İndus ve Ganj ırmakları Irak'ın Fırat-Dicle ırmaklarının Acem körfezine dökülen deltasını aratmaz.

Sümer medeniyetinden İndus ırmağı boyunca atılmış olan kent komün tohumları, Irak benzeri aşırı kolektif emekle tutunup gelişmişti. Taban ister istemez despotik kent komünü olarak gelişti. Tohumu da, koşulları da başka bir gelişime elvermedi.

Ancak Hindistan coğrafya üretici güçleri, antik çağ için büyük olumsuzluk oldu. Hindistan her yanı yeryüzünün en aşılmaz dağlarıyla ve okyanuslarıyla kuşatılmış bir doğaya sahipti.

İç dinamizmiyle gelişim yapamayan antik toplumlar (medeniyetler) için bu durum büyük olumsuzluklar yarattı.

Komün çözülüp medeniyete (sınıflı topluma) geçiyordu. Hint'te de bu yavaşça olsun böyle olmuştı. Ne var ki, antika tefeci-bezirgan üretimle ilgilenmiyordu. Sanayi gelişemedi. Çalışanları işçi değil köle oldular. Köleler sanayi sosyalizesi içinde olamadıkları için, devrimci bir sınıf olmak şöyle dursun, can derdine düşmüş bölük-pörçük insan sürüleri olmaktan çıkamadılar. Hint kent tabanı yarı köle değil, tümünden köle yaratmıştı.

Bu durumdan Hindistan'ı kurtaracak barbar yeni taze göçebe komün akınları Himalayaları aşip gelebilseler de, binlerce yılda bir gelen bu fırsat yeterli olmadı.

Babil kulesiyle sembolize olmuş Irak medeniyetleri kadar, tarihsel devrim (komün akınlarıyla tazelenme) geçirmiş başka bir örnek yoktur. Orada Hindistan benzeri kastlar olmasa dahi, yine tefeci-bezirgan ve derebey taşlaşması sanki ebedileşmekten kurtulamamıştır. Çünkü ilk medeniyete geçiş üzerine gelen tarihsel devrimler, aynı despotik temelde süratle emilmişler, medeniyete geçiş halkalarını oluştururken, aynı tefeci-bezirgan ve köle temellerinde fosilleşmeden yapamamışlardır.

O temeller, onları en son canlandıran Türklerin-Moğolların bile canlarına okumuşlardır. O temellere boylu boyunca girmeyen Kürtleri de alalayip (ne

komün, ne medeni) toplumlar yapmaktan geri kalmamışlardır. Antik tarihin yavaş gelişimli (üretim dokunmayan) tefeci-bezirgan sermaye temeli, bu denli kokuşmaya fosilleşmeye yatkındır. Bu bakımdan komünün antik tarihte oynadığı ileriye açıcı rol, Irak-Mısır-Çin ve Hint örnekleri akıllarda tutulmadan anlaşılabilir.

Hindistan, aşılabilir coğrafyası yüzünden, antik tarihin komüncül tarihsel devrimlerinden yeterince yararlanamadı. Binlerce yılda bir gelen tarihsel devrim (komün) dalgalarını da kolayca emip kendisine benzettir. Ve kastlaşır fosilleştir.

Hindistan'da İndus ve Ganj kentleşmeleri üzerine gelen tarihsel devrimler, antik tarihin ilk basamaklarında gelmiş ve kastlaşmış görünüyorlar. Sonra uğrayanların kolayca emilmeleri bunu gösteriyor.

Göçebe Fatih komün, savaş ve din kastlarını yarattı. Kastlar bile yekpare değil, sayısız parçalı oluyor, her meslek kendi içerisinde kastlaşabiliyordu.

Yenilen eski toplumlar, tarım-zanaat-tefec-i-bezirganlık-toprak sahipliği işlerinde kastlaştılar.

Hindistan'daki komün temelini "Kast" elemanının girişi hemen bütün topluma farklı farklı yansıdı. Ve Hindistan'ın kapitalizme çözülüşü doğulu despotik tabana sahip toplumlar gibi imkânsızlaştı. Sonradan sömürgecilik biçiminde Hindistan'a giren kapitalizm, kastlar sistemi üzerine emperyalist Parlamento-Ordu-Emniyet-Vali-Adalet-Eğitim kurum ve sistemlerini oturtmakla kaldı.

Hindistan böylece işçi sınıfının evrensel devrim dalgalarını ve kurtuluş savaşlarını bekledi.

33- TÜRK-KÜRT-KAFKAS-MOĞOL-ÇİN-AFRİKA KOMÜN ELEMANLARI

1- *Önce komünler vardı:* Aşağı ve Orta konak aşamasını yaşayıp çoğalıyorlardı.

2- *Yukarı Barbar Kent Aşamasına,* Irak ortamında geçilebildi.

3- *Medeniyet:* Kentlerin parçalanması ve federasyonu oldu; Yine ilkin Irak kentlerinde ve arasında...

4- Hz.Muhammed'in İslam medeniyetine (750'ye dek) beş-altı bin yıllık tarih, *kentlerin medeniyete geçişi* tarihi oldu.

5- Hunlar'la 300-400'lü yıllardan başlayan ve Babür'ün Hint kastlarında sonuşuyla (1525) biten 1000 yılı aşkın tarih, *kent tabanının göçebe-çoban komünlerle yeniden canlandırılmaları* tarihi oldu.

Kabaca, Türklerin-Moğollann-Cermenlerin-Hunlann-Macarlann-Franklann-Anglo Saksonların-Vizigot-Ostragot ve Vandalların-Slav ve Bulgarların daha kuzeyindeki Viking-Polon-Fin komünlerinin tarihi, son 1000 yıl içine giren kent tabanının yeniden canlandırılışı devrinde olup biter.

Kürtler ve Afrika komünleri, medeniyete bulaşsalar da, tarih öncesini fazlaca aşmış sayılmazlar. Hiç değilse bu birbirini tamamlayan iki büyük tarihsel devrimler çağında rol oynamış bulunmazlar.

Amerika ve Avustralya kıtaları ise, Avrupa ortaçağını ve kapitalizmi beklemiş, aşağı barbarlığı (kimi Peru ve Meksika yörelerinde Orta ve Yukarı aşamaları) geçememiş komüncül toplumlardır.

Türkler: Sondan bir önce medeniyete geçerken, İslam ve Bizans'ın ekonomi ve devlet yapısını rönesansa uğratmışlardır. Çünkü kent aşamasına ulaşamamış göçebe komün yapısını sürüklerler. Kapitalizme geçmeseler de, Rus'lardan sonra, onlara yakın canlılıkta yarı sömürge olurlar. Sosyalizme geçmeseler de; kurtuluş savaşını Çin ile birlikte başlatırlar.

Kafkaslar: Kuzey ve Orta ticaret yolunun Kafkas dağları bezirganlarını-geçitlerini tutan komüncüklerdir. Ne göçebe ne kent tabanlıdır. Ne coğrafyaları ne tarihleri buna imkân verememiştir. Asya'dan gelip Irak medeniyetine akıp giden komünlerin süzgeci-tortuları gibidirler. Geçip gidemeyenlerin kaynaşmaya çalışan komün bölükleridirler. Daha temelli ve çokça Irak kent tabanıyla ilişkileri koygunlaşmış; Grek-Roma kent tabanıyla da sonradan aynı dereceye varan ilişkileri olmuş: Türk-Moğol kabilelerinden ve Slavlardan aş almışlardır. Doğulu komün yapısını dağ koşullarında az çok demokratikleştirir.

Moğollar: Türkler batıda İslam ve Bizans'ı canlandırmışlarsa, Moğollar da Çin'de orijinal kent tabanını canlandırmışlardır. Asya steplerinde kalanların coğrafyaları ve tarihleri bu gelişime elvermez. Komün (göçebe) geleneklerini kolay aşamazlar.

Çin: Orijinal kent komünü tabanından yola çıkarlar. Moğol ve Türk aşısı aldıkça Cermen komün temeline ve sonuçlarına doğru sürüklenmiştir. Kapitalizme geçemez. Yarı sömürge olur. Ve kurtuluş savaşlarında örnek olur.

Hint ve Irak: Kast ve köle yaratmıştır. Despotik komün tabanı ne denli aşı alsa canlandırılmaz. Fosillikte kalışı bu toplumları sömürge yapmıştır. Emperyalizmin kendi eliyle yarı bağımsızlık verdiği cumhuriyetlere sahne olan pasif kurtuluş savaşlarını işleyebilmişlerdir.

Afrika-Kürt Komünleri, medeniyet güreşlerine bulaşmadıkça; komüncül yapılarını kimi yerde korumuş, kimi yerde yozlaştırıp gerilik içinde sömürge durumuna düşmüşlerdir. Bu, emperyalizm ve sosyalizm arasında kanamak anlamında tarihe en geç gelişin örneklerini oluşturmaktadır.

KOMÜN'ÜN YENİDEN ÜRETİMİ

Bu aşamada komün elemanlarının gelişimine biraz açıklık getirmek üzere suluklanmalıyız.

Komün elemanlarına çeşitli uluslara temellik edecek olan coğrafyaları-tarihlenmiş komün tiplerinin katılışı; daha doğrusu barbarlıkla-medeniyetlerin güreşi olan tarihsel devrimler halkalarının gelişimi daima komünün demokratik yapısını, bütün despotik komün tabanının tutkunluğuna karşın geliştirip özel mülkiyete açmak yönünde bir gelişim olmuştur. Dolayısıyla önemli katışım (sentez) etkileşimlerini beslemişlerdir.

Komün elemanlarının komün tipleriyle birbirine katışmaları aklımızın alamayacağı kertede sonsuz sentez zincirlemelerini tohumlandırır. Bunlar ne denli geriye çekici despotik temellerin canlandırılmasıyla sonuçlanmışsa o denli demokratik tabanı temellendirmekten geri durmamışlardır.

Sebebi şudur:

1- Tarihsel devrim halkaları geliştikçe, bezirganlık kıvraklaşır, kişi mülkiyeti çözümlerine, önce düşüncelerde, sonra hareketlerde önemli eğilimler kazandırır.

2- Yeryüzünün pek az yeri subtropikal olanaklıdır ve tarihsel devrimlere Irak denli açıktır. Kaçınılmaz olarak coğrafya ve yukarıdaki tarih koşulları birleştikçe,

komünü aile mülkiyetine sevk eder. Aile mülkiyeti tasarrufuna sahip olduğu toprağın yanı başında geliştirdiği üretim araçlarının mülkiyetine sahip oldukça, arazi olarak toprağın mülkiyetini de benimser ve zamanla geliştirir.

3- Son bin yıldan aşırı bir zamanda, göçebe komünlerin tarihsel devrimleri sahneyi doldururken, önemli olumluluk, kölelerin yerine yarı köle: serflerin ortaya çıkışıdır. Bu durum, tamamen demokratikleşme ve özel mülkiyet gelişim tabanının (harman yerinin) hazırlanışıdır. Kapitalizm hem bu komün hürriyetlerine, hem de kanı helal işsizlerin, komünden bağımsızlaşmış köylü ve esnafın işçileştirilebilmesine tutunarak gelişmiştir.

Demek asıl olan komünün var olan demokratik-eşitçi-sosyalist-ortak mülkiyetli yapısıdır. Komün elemanı ne kadar az medeniyetle yozlaşmışsa fakat bir o kadar da medeniyet taşlaşmalarından dersini almışsa, o denli kapitalizme geçmeye (yani sanayi boşluğunu doldurmaya), hazır olur. Bu yüzden burada komün elemanları göz önünde tutulurken, komün elemanlarına son bin yıl içinde katılan göçebe komün tiplerini ve hemen ondan evvel katılmış demokratik Grek-Roma tiplerini yabana atmamalıyız.

Kapitalizmle birlikte ortaya çıkacak "ulus" tipleri, o komün tabanlarının bir kez daha kaynaşıp sentezlenmiş, demokratik tabana indirgenmiş veya o komün tabanının geliştirilmiş halleridir. Ve o haller en son duruşmada kent veya kır (göçebe) komünlerinin ayrı gelişimli ve isimli tiplerine yaslınırlar.

Komün çekirdeği kendisini, temel elemanlarını, girdiği ortamlara uyumlaştırarak böylece yeniden üretir. Ve yeniden üretirken kazandığı yeni toplum biçimleri geliştirir. Tanınmaz hale gelişine aldanmamak gerekir. Zenginleşmesi-sadeleşeceğinin, kendi temel elemanlarına döneceğinin işaretidir... Soluklanmayı sürdürüelim:

Medeniyet henüz ortada yokken, şunun şurası 7000 yıl önce, yeryüzü - seyrek de olsa aşağı ve orta barbarlık aşamasını yaşayan komün toplumlarıyla kaplanmıştı. O zaman onların adları bilinmiyordu. Çünkü medeniyet denen sınıflı toplum ve onun yazısı ortada yoktu. Komün medeniyete değdiği yerde, adıyla sanıyla tarihe girmiş oldu. Çünkü medeniyet onu yazıyla anmaya-tabletlerine yazmaya başladı.

Medeniyet, *son kent medeniyetine* Hz.Muhammed ile birlikte ulaştığında (ki bu yüzden son peygamberdi.) Tefeci-bezirgan medeniyetlerin evrencil köprüsü kurulmak üzereydi. Ve yeryüzünde ne kent kuracak barbar, ne de tarih ve coğrafya koşulu kalmamıştı. Kentten çıkma-çözülme medeniyetler, Asya'da Çin-Hint-Irak-Fenike-Anadolu ile göçebe barbarları kuşatmış, etkileşimlerini arttırmışlardır. Afrika'da Mısır medeniyeti, İslam medeniyetleriyle birlikte aynı şeyi Afrika komünlerine karşı yapmıştı. Avrupa'da yine Irak'tan Fenike ve Mısır'dan tohumlanmış Grek-Roma medeniyeti aynı şeyi Avrupa'da yapmış, medeniyete açmadık yer bırakmamış gibiydi.

Tarihin bu aşamasına kadar antik tarih kent komünlerinin tarihi oldu denebilir. Arada göçebe barbarların tarihsel devrimleri olsa da, kentten medeniyete geçiş, yani orijinal medeniyet yaratışlar silsilesi arasında boşluk doldurmaktan öte bir rol oynayamadılar. Antik tarih Hz.Muhammed'in İslam medeniyetine kadar beş-altı bin yıl boyunca kent komünlerinin medeniyete geçişini taban yaptı.

Beş-altı bin yıl boyunca geride pusuk duran göçebe barbarlar kalmıştı. Aşağı barbar geleneklerinden kopuşamamış gerilikteydiler, çünkü Irak'ın

geliştirici coğrafyası her yerde yoktu. Ve medeniyetlerle kaplanmıştı. Onların gelişimi, artık bu kent tabanlı medeniyet etkileşimleriyle sağlanmış oluyordu. Onlara medeniyetleri tanıdıkça yapacak tek şey kalıyordu: Pustukları yerlerde medeniyetin kendilerini kuşatıp yok etmesini beklemek, onların harcı olamazdı; kutsallaştırma gelenekleriyle medeniyetlerin çağrısına uyup üzerlerine atıldılar. Tarihsel devrim hareketleri zaten binlerce yıldır elastiki komün yığınlarını yerlerinden oynatmış, medeniyet manyetizmasına bağlanmıştı. Bir yandan Avrupa'da Grek-Roma medeniyeti; yakın doğuda Irak-Finike-Mısır medeniyetleri; Uzakdoğu da ve Güney Asya da Çin ve Hint medeniyetleri gençlik çağlarını çoktan yitirmiş, bir tek İslam medeniyetine ve Avrupa'da Roma medeniyetine indirgenmişti; Hint kendi içine kapalı kastlaşmış; Çin-Bizans usulü Moğol aşılılarıyla yaşamaya çalışıyorlardı. Yani hepsi kurtarılmak üzere göçebe barbarları üzerlerine çağırıyorlardı.

Tarihsel devrim hareketleriyle binlerce yıldır yerinden oynamış göçebe komünler, tarihsel görevlerini kavramakta gecikmediler:

1- Hunlar ve arkadan Macarlar, Franklar, Anglo Saksonlar, Cermenler, Vizigotlar, Ostrogotlar, Roma medeniyetini önce ikiye parçaladılar. Sonra Franklar-Cermenler güçlü olmak üzere yeniden diriltime uğrattılar.

2- Asya'da ikinci dalga, hemen birinci dalga ile birlikte, önce Çin ve Hint medeniyetleri üzerinde antrenmanlaşmıştı. Sonra İslam medeniyeti zayıfladıkça, Moğol ve Türkler, dalga dalga tarihsel devrimlerin atılımlarına (medeniyete geçişe) başladılar: Uzak doğudan yakın doğuya-Mısır'a-Avrupa içlerine kadar İslam ve Bizans medeniyetlerini yeniden canlandırıp rönesansa uğrattılar.

Kabaca denebilir ki; İslam medeniyetinin (son kent komününden çıkma sınıflı toplumun) evrensel tefeci-bezirganlık köprülerini kuruşuna, 750 yılına dek beş-altı bin yıllık tarih daha çok kent komünlerinin tarihiyse; Hunlardan: 300-400'lü yıllardan başlayarak Macarlar-Saksonlar-Franklar-Cermenler-Vandallar-Vizigotlar-Bulgarlar-Slavlar-Moğollar-Türkler ile gelişegelen son (1525) Babür'ün Hint kastına girişine dek kabaca bin yılı aşkın tarih ise, göçebe komünlerin kent komün tabanlarını yeniden canlandırışları (Rönesansları) tarihi olmuştur.

Bu kaba çizgilerinde bile anlaşılabilir ki "*Medeniyetler Tarihi*" diye abartarak sansür ettiğimiz şey: İçinden çıktığımız komün kabuğunu tekmeleyişimizdir. O zaman daima "*ileriye bakış*" ve "*kaçış*" insanlığa içine girip koşuşturduğu medeniyetin de ne anlamlara geldiğini anlayamayıp (bir manyetizmaya tutuluş) bütünlüğünü kazandırmıştır. Demek komün çekirdeğimizi kanunlarıyla bilmek, büyük sansürümüze eşdeğer bir sosyal psikanalizin yerine de geçer.

Medeniyetler tarihi denen şey, gerçekte komünlerin sınıflı topluma geçişleri tarihidir. Tarihsel devrimlerin, medeniyetlerle komünlerin güreşi tarihidir.

Medeniyetlere-sınıflı topluma geçilince, komünün işi bitmiş-komünün tarihi sona ermiş oluyor mu? Evet! Ve hayır!

Hayır: Komün yenilmiştir, sınıflı topluma çözülmüştür ama yok edilememiştir. Sınıflı toplum içerisinde köylerde-parça bölük her insanda ve toplumsal gelişim kanunlarında yaşar. Devrimlerde ve savaşlarda yerine göre rol oynar.

Evet: komün eskisi gibi yekpare en ilk çekirdekçil "cevher" saflığında değildir artık. Yenilmiş-parçalanmış, sosyal sınıflar biçimine girmiş, yepyeni üretici güçler prosesiyle başkalaşmış haldedir.

Sentez: Sosyal sınıflar savaşı yolunda kapitalizme varışlar bile bir şeyi

daha işaret ediyordu: Toplum, modern gelişimlerle komünizmi yeniden kurmak üzere sanayi sosyalizasyonuna girmiştir. Çünkü tefeci-bezirganlık üretime hiç karışmayarak, ilkel sermaye birikimini ticaret yönünde geliştirerek derebeyleşirken, sanayi gelişiminde büyük bir potansiyel boşluk yarattığını gözle batırmıştı. Oysa tarım kadar sanayi de gelişmeliydi. Antik medeniyetler, toprak ekonomisini temel yaparak, sanayiye (toprak temelinin hizmetinde kullanarak) ihmal etmişlerdi. Girişken kapitalistler, o boşluğu yakalayıp işlemek enerjisini ve zekasını gösteren tefeci-bezirgan, esnaf-aydın ve köylülerin içinden sivrildiler. Ama içlerinde taşıdıkları enerji, komün gelenek görenekleriydi. Kapitalizme ilk geçişin taş baltalı İngiltere'de gerçekleşmesi tesadüf değildi.

Kapitalizm sanayi boşluğunu doldururken, sosyal sınıf uçurumlarını (toplumcul paylaşım dengelerini) ihmal etmiş; sanayi sosyalizasyonuna denk toplumcul paylaşım: Ortak mülkiyet sosyalizasyonlarını geliştirmemiş; tersine kişi çıkarlarını toplum aleyhine hayvancıl geliştirmelere tırmandırmıştı. Bu boşluğu proleterya doldurmak üzere, sosyal devrimleri burjuvazinin bıraktığı yerden ele almış, geliştirmişti.

Bu gidış ister istemez bilim temelleriyle birlikte, bir adım önde veya arkada yürüdü. Doğada ve toplumda ortaya çıkan yakıcı gerçek şu oldu. Doğada canlılar tür değiştirerek, insan toplumunda toplumlar biçim değiştirerek geliyordu; ancak madde de "Atom", canlıda "Hücre" toplumda "Komün" çekirdeğinden yola çıkıyorlar ve hep o temelleri yeniden üretiyorlardı. Marks-Engels ve Morgan'ın belki de en büyük sezileri bu gidış oldu. Ama işledikleri-keşfettikleri, komünün iç elemanlarının bağlanmış bulunduğu üretici güçler temel elemanı oldu. Marks-Engels bunu kapitalist toplum biçiminde, Morgan ise Komünü anlatırken işledi. Ne antik tarihte, ne de vahşet ve barbarlık tarihinde (tarih öncesinde) işlemeye vakit bulamadılar.

Öngörülleri gerçek oldu.

Burjuvazi de, Proleterya da, sosyal devrimler dalgalarıyla ve rejimleriyle:

1- Kişi mülkiyeti; 2- Sanayileşme, 3- Toplumsal sosyalizasyonu medeniyete ve kültüre yaymak, 4- Tabaka-Zümre-Sınıf uçurumlarını, giderek birey olarak insanı geliştirmek boşluklarını doldururken, yaptıkları şey sınıflı toplum yolunu katederek, komünün yeniden üretilmesini gerçekleştirmek olmuştur.

Komün elemanları gelişebilecekleri en aşırı sınıra dek ulaşmış, hepsi aslına dönmek üzere sadeleşmek (eleşime uğramak) zorundadır. Böylece asıl komünü yaratan ana elemanlar çıplak bütün bağlantılarıyla ortaya çıkacak ve yeniden üretim çözümlenmiş; bilinç haline gelmiş olacaktır.

İnsan bilinci toplumun kanunları demektir. Bir kez bu kanun bilinci insan toplumunda oluşunca; toplumu bozacak aykırı elemanlara karşı başışıklanmak-ana elemanlarla teşkilatlanmak kolaylaşır.

Komün;

1- Bizzat kendisi parçalanarak, yeryüzünde parçalanıp medenileşmedik (sınıflı topluma çözülmedik) komün bırakmamak üzere, iç elemanlarını geliştirirken, demokratikleşir.

2- İç elemanları, yeryüzü ölçüsünde komün çözümleriyle (tarihsel devrimlerle) zenginleşip demokratikleşirken, hem yeryüzü ölçüsünde hem de komün elemanları ölçüsünde komünün ilkel komün olarak işi biter. Yepyeni bir başkalaşım eşğine gelmiştir. Yeryüzünde medeniyete geçecek; tarihsel devrim

yapacak barbar: komün kalmamıştır. Ve komün yeryüzü ölçüsünde birbirine girip, birbirinden çıkarak iç elemanlarını kapitalizme dönüştürecek zenginliğe ve demokratikliğe ulaştırmıştır.

Bu noktada komünün kazandığı öldürücü ve yaşatıcı elemanları: Kliyan-Köle ve Avene-Serf tipleri olmuştur.

34- GÖÇEBE KOMÜN'DE "AVENE" "SERF" ELEMANI (VE BEY)

Kent komününden önce, henüz medeniyet doğmadan önce; medeniyete geçiş yapacak ilk Irak kenti balçıklar içerisinde uzunca bir süreçle şekillenmeden önce bile, orta barbarlık aşamasındaki komün içerisine "*yabancı insan*" elemanları katılmıştı. Bunlar öncelikle göçebe komün babahanının "ARKADAŞ" veya biraz daha ilerisi çoban yardımcısı-yanaşması-kahyası olabilirlerdi. Göçebe komün o "*yabancı insan*" elemanını ne köle ne yarı köle yapabilecek çözüme ulaşamamıştı. Buna en eski efsane kılığında gerçeklik yüzeyine çıkmış İbrahim'in yardımcısı-kahyası veya çoban arkadaşı "*Elizer*" gösterilebilir. Tevrat, Tekvin bölümü. Elizer, Hz.İbrahim'in baş yardımcısıdır. 300-400 arslanlık ordusu olduğuna göre, İbrahim'in (Abram'ın) Elizer'den başka arkadaşları-yardımcıları da vardır.

Sürü ekonomisi aşamasındaki komüne katılmış bu yabancı insan elemanları, Yukarı barbar (kent) komünü aşamasındaki "Kliyan" adlı yaşamlarla karıştırılmamalıdır.

Orta barbar komün babahanının arkadaşları zamanla "AVENE"leşir. Belki İbrahim'in arkadaşları Tekvin'de anlatıldıkları sıra avenesleşmiş halleridir. İbrahim Abram iken arkadaşı olanlar, Abram İbrahim olunca avenesleşmişlerdir. Aradaki fark, İbrahim'in hafifçe de olsa arkadaşları üzerinde kutsallaşmasıdır. İbrahim artık bir çok kanın ve potansiyel olarak bir çok kabile ve kavmin babası-peygamberi mertebesine ulaşmıştır.

"Avene", göçebe komünün ilk aşamasındaki yabancı insan elemanıdır. Komün beyi arkadaşlarını zamanla avenesleştirmiş, onlarla çapul-ganimet de paylaşarak kolay geçim yolunu tutmuştur.

Göçebe komün, medenileşme aşamasına girdikçe, o avene yerine geçecek yabancı insan yığınları köle olamadılar; SERF yapıldılar. Yani yarı köle. Göçebe komünün medenileşmesinden köle yığınları değil, yarı köle yığınları oluşuyordu.

Göçebe komün ister büyük bir tarihsel devrim ile olsun, ister küçük arageçişlerde olsun, göçebelikten tarım aşamasına ulaştığı aşamada olsun; ilkin "*avena*" durumundaki yabancı insan yığınlarını hemen *serf*: yarı köle duruma sokmayacak kertede göçebeydi. Ancak kentleşme-toprak ekonomisine girdikçe, avena durumundaki yabancı yığınlar serf durumuna sokuldular.

Serfin ortaya çıktığı yer ve zamanda komün medenileşme aşamasına girmiş demektir. Serflik sistemleşmeye başlayınca, komünün başını yemiş olur. Çünkü artık komün beyi de derebeyleşme eğilimine girer. Bu, komünün medeniyete geçişidir. Serflik, komünün sonu olur.

Antik Tarih: İlk medenileşme böyle başlamamış, kent aşamasından medeniyete geçilmiştir. Hiç olmazsa diyebiliriz ki, antik tarihin genel kaba

çizgilerinde ilkin kentten medeniyete geçilmiş; daha çok göçebelikten medeniyete geçiş salgınları, kente geçiş salgınları, kentten geçiş salgınlarının tamamlanışından (5-6 bin yıl) sonra tarih sahnesini kaplayabilmiştir.

Bu gidiş, barbarlık rezervlerinin yavaşça bitiş-sonuç prosesini andırır.

Ve tarihsel devrimlerin orijinal medeniyet yaratışı da son bulmuş olur. Yerine göçebe komünden medeniyete geçiş karakterinin temsil ettiği: *Rönesans medeniyetleri* geçer. Bu, tarihte son barbar salgını olur.

İşte Avene ve Serf tipleri de tarihin bu aşamasında sahneyi doldurmuş olur.

Avrupa ortaçağı, bu çağın sonunda gelir.

Kapitalizm ise Avrupa ortaçağından çıkar. Serfler özgürleşebilir; kapitale işçi sınıfı rezervi sunabilir. Kapitalizme geçişin çarklarından-manivelalarından biri olur.

Göçebe tarihsel devrimlerin getirmiş olduğu olumluluk, toprak üzerinde çalışacak yığınları, köle yapamayışı-serf: Toprağa bağlı yarı köle yapabilmesinden ileri geldi. Tarihte komün ve tarih devrim rezervleri son bulurken, Avrupa ortaçağı açılıyor ve oradan kapitalizme geçiliyordu.

35- KENT KOMÜNÜ'NDE "KLİYAN"- "KÖLE" ELEMANI (VE PATRİCİ)

Kent komünü içinde ilkin küçük ekinci olan komün insanı, zamanla toprak sahibi (PATRİCİ-KUREYŞ) haline geldikçe, ailesi içine aldığı yaşamlardan (Kliyanlardan) yararlandı.

Partici, toprak üretiminden anlayan, toprağı mülkiyet olarak benimsemeye yatkın egemenlik-kutsallık kültürü ve pratiğı (tarihsel devrimci niteliğı) gelişmiş kent elemanıdır. Tabanı: Komün köylüsüdür. Giderek toprak mülkiyetini benimseyişle patricileşir.

Kliyan: Patrici'nin veya Mekke'de Kureyş'in yanına aldığı yaşamasıdır. Ancak o da toprak-ekincilik işlerinden anlayan yukarı aşama gelişkinliğindedir. Tarihsel devrimle birlikte, kent komününün egemenliğine girmiş, yenilmiş eski medeniyet insanlarıdır veya ordan-burdan kurtulmuş-sığıntılardır.

Göçebe Komün Beyi: Tarım aşamasına ulaşmamış, toprak ekiminden anlamaz-çapulcu Fatih'tir. Patrici'den bu yönüyle ayrılır.

Avene: Bey'in bu durumuna uygun aşamada olur. Kliyan'dan ayrılan yanı budur. Avene de Bey'in çapuluna ve çobanlığına uygun aşamada oluşuyla, toprak işlerinden anlamaz, beceremez.

Kent komününde üretici güçler geliştikçe, kent, medeniyete geçişe hazırlanır. Bu, genellikle bir tarihsel devrimle olur. Eğer tarihsel devrim göçebe komünüyle başarılırsa, Kliyan, medenileşme konağıyla birlikte köleleşir.

Tarihin ilk 5-6 bin yıllık uzun prosesinde göçebe tarihsel devrimler aralarda kaybolmuş-adı sanı işitilmedik kalmış görünüyorlar. Asıl tarihi kaplayışları Muhammed'den sonra geliyor. Veya Hunlar'la (Muhacereti Akvam: Kavimler Göçüyle) başlıyor.

İlk 5-6 bin yıl kentten medeniyete geçiş tabanının "tekerrür"leriyle geçtiğı için, demek ki 5-6 bin yıl boyunca komün çözümlüşlerinde Kliyanlar köleleşmişlerdir; toprak sahipleri ise derebeyleşip efendi kesilmişlerdir. Geniş kitlelerin köle (efendi) biçiminde kazıklaşmasıysa antik medeniyetlerin başını yemiştir.

Köle önce kent komününün başını yer. Çünkü köle kent komününün modernleşme konağında oluşur. Sonra medeniyetin başını yer.

Göçebe komünlerinin olumluluğu burada başlar. Muhacereti Akvam: Uluslar göçü adıyla ünlenen göçebe komünlerin tarihsel devrimci olumluluğu: Binlerce yıldır gelişmiş köle sürülerinin, bir adım daha *dinamik* olan *serf*: Yarı özgür duruma getirilmesiyle rol oynamış bulunmasıdır. S erf fırsat bulunduğu özgürleşebilir veya özgürlüğünü satın alabilir bir toprakbentdir: Sadece toprağa bağlıdır.

Kapitalizm bu gidişten yararlanarak (serfin özgürlüğünü kazanabilen yarı özgür özelliğinden yararlanarak), doğabilir.

Kent'ten geçiş 5-6 bin yıl sürerek sona erdiğinde, onun yerini göçebe komünden sınıflı topluma geçiş: Göçebe tarihsel devrimler salgını alır. 1000 yıl kadar sürer; bu salgınların sonunda artık vakit dolarken, komünün bu devrim salgınları, kapitalizmi yaratabilecek harman yerini, insan malzemelerini Avrupa'da olsun demokratikleştirerek hazırlar. Özel mülkiyete ve özgür insan malzemesine zemini hazırlar.

Avrupa'nın en ilkel ama en özgür ülkesi İngiltere'de komün özgürlüklerine tutunan kapital, sermaye sistemini bir sosyal devrimle kurar. Sonra yine yüzlerce yıl içinde özgürlüklere tutuna tutuna Fransa'ya, Almanya'ya, tüm Avrupa'ya, Amerika ve Japonya'ya atlayarak (ama orijinal klasik anlamda kendi iç dinamizmiyle bu ülkelerdeki özgürlüklere tutunarak) gelişir.

36- ORTAÇAĞ KOMÜNÜ

Antik tarihte ortaçağlar çoktur. Her tarihsel devrim bir medeniyeti tepeledikçe bir ortaçağ açılır. Konumuz bunlar değildir. Ancak "ortaçağ" denen prose, antik tarih içerisinde tarihsel devrimler kadar önem taşır. Ortaçağlar kavranmadıkça, kapitalizmin ortaçağı da anlaşılamaz kalır.

Dahası, nice modern maskeli ortaçağlarımız da anlaşılabilir. Modern tarihimiz antik tarihten çıkıp gelişir; modern sosyal sınıflar antik sosyal sınıflar plesentasından kopuşup-kopuşmadığı enikonu tartışılacak ve aydınlatılmaya muhtaç bir konudur doğrusu.

Eğer komün temeli durmadan kendisini yeniden üreten ve yeniden üretirken açılıp-kapanan ama kendi kanunlarını aşmadığı için devridaimler (cycle'lar) halinde gelişen bir yol izliyorsa, modern insanın göbek bağı komün plesentasında ne denli yakın ve uzak bulunduğu araştırılmalıdır. Yoksa kopuşmuş veya kopuşmamış olduğu değil. O göbek bağı ve plesenta, komünden çıkıp gelen toplum biçimlerinin gelişim kanunlarıdır.

Komün için geçerli olan bu gerçekliğimiz, antik tarih için de geçerlidir. Modern tarih antik temellerden çıkıp gelişirken, onun özelliklerini kolayca kazıyamaz.

Antik ortaçağlar bu yüzden modern tarihte de gizli-açık nükseder durur. Bilince çıkarılmalıdır. Misal, Türkiye'de kapitalizme geçerken, bir ortaçağ yaşamışsa, geri ülkelerin kendine özgü modern ortaçağları bulunur demektir. Ve hatta sosyalizminin de ortaçağları oluyor ve olacak demektir. Tarihi gelişim hızı, görecel biçimde arttıkça, bu ortaçağlar seçilmezleşir o kadar. Fakat gelişimi düz çizgi görmemek için "ortaçağ" determinizmini kavramak gerekir.

Bu "önem" belirtilişinden sonra kısaca antik tarihteki ortaçağ determinizmini

anıp, Avrupa veya kapitalizmin ortaçağına işaret edebiliriz.

1- **Antik ortaçağlar:** Kırılın (komünün) medeniyete üstün gelişi, Tarihsel devrimin ilk zamanlarıdır. Sümer medeniyetiyle Akad medeniyeti arasında bir ortaçağ girdiği gibi; arkadan gelen Babür ile Asur arasında; Asur ile Etiler arasında; Medler ile Persler arasında; Perslerle Grekler arasında; Grekler ile Romalılar arasında; Acem ile İslam medeniyetleri arasında; ÇİN HAN devletleri ve Çin sülaleleri arasında hep ORTAÇAĞLAR girmiştir.

2- **Ortaçağlar:** Tarihsel Devrim'den sonra gelen komünün üstün geldiği çağdır. Ve iki ayırdıdır. A) **Kent Komünü** üstünlüğüyle açılır; B) **Göçebe Komünü** üstünlüğüyle açılır.

Kent Komünü'nün getirdiği ortaçağ: Kliyan'ı köle, küçük ikinciye parti çıkarır, medeniyetleşme: Şehirlerin üstünlüğü gelir.

Göçebe Komünü'nün getirdiği ortaçağ: Avene'yi serf, beyi derebey haline getirir: Medeniyete geçiş gelir.

5-6 bin yıl boyunca orijinal kent medeniyetleri arasında giren tufanlar: Tarihsel Devrimler göçebelere aittir. Fakat yazının kıvraklaşmadığı ilk medeniyetler çağında karanlıkta kaldıkları için, efsaneleşirler. Bunlar bir kenara bırakılırsa, orijinal medeniyetler arasında girmiş tarihsel devrimlerde kent komünü üstünleşir. Ve beş-altı bin yıl sürmüş görünen bu dönemde bu tür ortaçağlar baskınlaşır. Ve daima köle-efendi ilişkisiyle sonuçlanarak, komünlerin ve medeniyetlerin başlarını yer.

Son 1000 yıl içinde görülen ortaçağlar, göçebe komünün üstün olduğu serf yaratan ortaçağlardır. Ki bu çağa tümünden Avrupa ortaçağı veya modern ortaçağı denir.

3- **Modern Ortaçağ** (Klasik Avrupa Çağı):

Roma medeniyetinin göçebe komünlerle yıkılışıyla başlar. 395 veya 476 Atilla göçebe komün akınları yolu açar. Arkadan gelen göçebe komünler: Macarlar-Cermenler-Frenkler eseri tamamlar; Roma'yı ortaçağa açarlar; yeniden dirilişe uğratırlar.

Göçebe komünü üstünleşir.

Çalışan köle yığınları artık köle olmaz. Daha dinamik-hürriyetini kazanmaya yatkın yarı köle: serf: toprakbent olur.

Daha önce, 5-6 bin yıldır olduğu gibi, derebeylikten gerisingeri dönüp yeniden köle-efendi medeniyetine karmaz; ileriye atılıp burjuva-proleterya medeniyetine veya sosyal devrimlere kapı açar. Modern Avrupa ortaçağının diğer kendisinden önce gelmiş Antik ortaçağlardan farkı budur. Yoksa kendisi de antik (tarihsel devrimlerden çıkma) bir ortaçağdır; fakat modern tarihe geçit veren en son halkasıdır.

Ortaçağ Komünü bu bakımlardan bir kez daha özetlediğimiz özelliklerdedir.

Bunların kapitalizme geçebilen tiplerini, sebepleriyle birlikte görmüştük: Cermen-Frank-Anglo Sakson vs.

Kapitalizme geçemeyen tiplerini de sebepleriyle birlikte görmüştük: Slav-Türk vs.

Bunu, ortaçağdaki komünde eskiden beri yer alan ama kalite değiştiren diğer küçük ikinci ve küçük esnaf elemanlarını daha kolay anlamak; dolayısıyla kapitalizme geçerken ileriye itici manivelaları (temeli) kavramak için hatırlamış olduk.

37- ORTAÇAĞIN KÜÇÜK EKİNCİSİ

Göçebe komünde küçük ekinci yoktur. Küçük ekinci, kent komünü aşamasının getirdiği elemandır. Küçük esnaf ile birlikte, komün ortak mülkiyeti içindedir.

Kliyan (Roma'da) ve Abd (Mekke'de) gibi mülksüz değildir. Ortak mülkiyetin koruması altındadır; toprağın tasarrufuna sahiptir.

Zamanla toprağı benimseyerek, toprak sahibi (Partici veya Kureys) durumuna yükselirken, yanına Kliyan veya Abd denen yavaşmaları yardımcı olarak alır. Plep ve Müslüm adını alan mülksüzler ise; toprak sahibinin ailesi dışında kalır.

Küçük ekinci bu gelişimiyle ve durumuyla farklılaşır.

Ortaçağın komünü, bildiğimiz gibi göçebedir ve yukarıdaki elemanlara sahip değildir.

Göçebe komünü bey veya batıda Senyör adını alan komün şeflerinin güdümünde, mülksüz Avene'leri yardımcıları bulunur.

Roma medeniyeti üzerine çullandıklarında, tarımdan anlamazlar. Toprağı özel mülk olarak benimsemeyi bilemezler. Ama ortak mülkiyeti boylu boyunca yaşar durumdadırlar.

Göçebe komün Roma medeniyeti içine girdiği zaman, ortak mülkiyet benimseyişiyle bir çeşit TOPRAK DEVRİMİ yapmıştır. Toprakları eşitçe aileler arasında paylaşmıştır. Ve toprağın mülkiyetini değil, tasarrufunu vermiştir. Kendisini de toprak sahibi değil, bu sistemin koruyucusu durumuna sokmuştur. Bunun saf -daha belirgin biçimini Osmanlı Dirlik Düzeninde buluruz.

İşte o çağda ortaya çıkan küçük ekinci ve esnaf, bu tarihsel devrimin sonucudur. Bizde çiftçi veya reaya, İngiltere'de "Yeoman" tipleri küçük ekinci tipleridir. Farkları, Avrupa çağı dışında ve içinde oluşlarıdır.

Zamanla bey veya Senyör derebeyleşirken, küçük esnaf ve ekinci de köleleşmez, serfleşir. Kimi yerlerde, yine komün akınlarının değdiği ve güçlü olan yerlerde serfleşmez, mülk sahibi olur. Ortaçağın Avrupa örneği arkası kesilmez bir komün salgınları ortamıdır. Dolayısıyla, serfin özgürlük kazanışı da, küçük ekinciliğin mülk sahibi oluşu da, olanaklar içine girer. Hatırlamalıyız, en az bin yıl sürmüş sayılabilen bir komün-derebey hareketliliği çağı.

38- ORTAÇAĞIN KÜÇÜK ESNAFI

Göçebe komününde küçük ekinci gibi küçük esnaf da bulunmaz. Henüz yukarı barbar tarım aşamasına ulaşamamıştır.

Küçük esnaf, tarımın yanibaşında yine kent komününün ortak mülkiyet koruması altında gelişir ve küçük ekinci de daha fazla özel mülkiyet benimseyişi içinde bulunur. Çünkü kendi emeğiyle aletin mülkiyetini benimsemek, toprak mülkiyetini benimsemekten daha kolaydır.

Küçük esnafın üzerinde komünün koruyuculuğu Jurand'lar-Lonca'lar biçiminde sürer.

Küçük esnaf kimi yerde serfleşir, komünün koruyuculuğunun yenilendiği ve sürdüğü yerlerde mülk sahibi olur. Serfler özgürlük kazandığında, eğilimlerine göre ekinci ve esnaf olmaları ve mülkleşmeleri olanaklılaşır.

Ortaçağın orijinal gidişi, artık yeryüzünde medeniyete geçecek komün kalmayışı ve Slavlar sayılmazsa, hemen bütün canlı komünlerinin Avrupa'ya ardı arkasına yığılması, Roma medeniyeti toprakları ve insanları üzerinde böylesine bir tarihsel devrim canlandırışı yapmış bulunmalarıdır. Ve artık tarih, daha geriye gidemeyecek kadar birikmiştir. Kapitalizme kapı açılır. Yeni prose başlar.

Doğan-biriken sermaye, küçük ekincinin-esnafın mülkünü elinden alır. Köylü ve esnaf için artık "hür" emekçi olmak kaçınılmazdır. Onların iş gücünü ücret karşılığı alan kişi kapitalist-satan kişi işçi olur; kapitalizm çağı açılmıştır.

Kapitalizm açılınca, komün elemanları YOK olur mu? Engels, 19. yüzyıl sonunda bile gördüklerini yorumlar. Komün elemanları insanlık yaşadıkça başkalaşarak ve yozlaşarak sürebilecek dirence; daha doğrusu en temelli kanunlara sahiptir. Komün elemanları, *GELENEKLER* ve *İÇGÜDÜLER* (insan şuur ve altşuuru: *BENLİK*) içinde değişim geçirerek, sürüp yeni bir bilinç-sezgi biçimlerine ve toplum biçimlerine dönüşerek sürer. Çünkü insanlık, komün elemanlarının varlığıyla kaim olur. Komün yenilebilir, yok edilemez. Yeri zamanı geldiğinde *sosyal devrimler* ve *bilinçler-sınıflar* veya "İNSAN" biçiminde kendisini yeniden üreterek var olurlar. Başka bir bölümde konuyu işleyebileceğiz.

KOMÜN GÜCÜ'NDE ELEMANCIL TASNİF YOLUYLA İNSANIN ÖNEMİ

BİRİNCİ TASNİF: YEKPARE KOMÜN SINIRI

İlkin şunu aramalıyız:

Komün nerede başlar? Nerede biter?

Gördük: komün doğadan gelir, modern toplumlara dek uzanır. Yenilir ama yok edilemez; sürekli gelişip dönüşen canlı bir organizmadır.

O halde hangi komün aşamasında, hangi komün çağında komün kanunlarını arayabiliriz? İlk tasnif, komün prosesi içinde yapılmalıdır.

Ulaşacağımız kanun veya kanunlar bize ne kadar komüncül (çekirdekçil) kanunları verebilir. Sınır çizgisi nede başlayıp nerede bitebilir?

Başlangıç sınırı besbelli: DOĞA'dır.

Bitiş sınırı belirsiz: sürekli geliyor.

Bitiş sınırı neresi olabilir? Bitiş sınırı yok, ancak komünün asıl kendi kanunlarına basarak gelişmeye başladığı bir sınır çizgisi olmalıdır.

Bunun en akla yatkın yanıtı: Komün'ün YEKPARE'liğinin bozulduğu aşamadır.

Çünkü bu aşamadan sonra komüne katılan yeni elemanlar, hiç değilse komünün kendi iç kanunlarının dinamizmiyle oluşmuş sayılabilir. Misal: Babahanlık-Sürü ekonomisi-Tabu-Büyü ve sihir. Eğer komünün işbölümü seviyesi, doğadaki evcilleştirilebilecek hayvanı sezip sürü haline getirilebilecek seviyeye ulaşmasaydı, görünen elemanlara ulaşamazdı; komün yekpareliğini bu elemanlarla birlikte yitirdi.

Komünün yekpareliğini yitirmesi, komünün kendi iç gelişimiyle, uygun düştüğü coğrafya ve tarih ortamlarının da yardımıyla, parçalanmaya doğru eğginleşmesidir de. Bu aşama, komünde ilk gedik ve çatlaktır. Yekparelik çatlamıştır, giderek sınıflı topluma çözülme ilerleyebilecektir.

O halde ilk tasnif: Komün prosesi-aşamaları içinde kabaca yapıldığında ince bir elemeye girmeden bile, bize yekpare komün sınırının bittiği yeri göstermektedir.

Komünün iç elemanlarını düzenleyip yaratan ve yaratıcı işleyişe sokan kanunlar, yekpare komün sınırları içerisinde aranırsa, yerinde bir ekonomi (tasarruf) yapılmış olur. Bu, indirgeme veya sadeleştirmenin birinci aşamasıdır.

Demek tasnifin ikinci aşaması daha da kolaylaşır. Artık sınırlarımız bellidir. Fakat yine de bütün insanlık tarihi gözden ırak tutulmamalıdır.

İkinci tasnif yapılırken, yekpare komünün birdenbire olmuş-bitmiş bir yapı olmadığı akıldan çıkarılmamalıdır. Yekpare komün prosesi, en az 500-800 bin yıl: Aşağı vahşetten yukarı vahşet sonlarına kadar sürmüş olduğu göz önünde tutulursa, ne yaman ve ağır bir gidiş söz konusu olduğu hafızalarda canlandırılabilir. Bu yüzden ikinci tasnif komünde yekpareleşmenin yoğunlaştığı aşamaya yönelmelidir. Komün elemanları, bu aşamada yoğun ve hareketlidir.

İKİNCİ TASNİF: KOMÜN ELEMANLARININ AŞAMASI

İkinci tasnifi bu kez yekpare komün içerisinde yine komünün proseleri içinde yapmayı denemeliyiz. Çünkü yekpare komün de bir tek aşama değildir.

1- Hiçbir yasağın tanınmadığı yekpareleşmeye başlayan komün aşaması. Ki bu aşama, Aşağı Vahşet çağının ateşi keşfettiği son basamaklarına kadar uzanabilir.

2- Ateşin ve cinsel yasakların keşfedildiği yekpare komün aşaması. Aşağı vahşet sonundan Orta Vahşet sonuna dek uzanır; komün biraz daha yekpareliğini geliştirmiştir.

3- Cinsel yasakların kurallaştığı ve toplumsal sentezlere ulaştığı yukarı vahşet aşaması: Yekpare komün, su sızdırmazca tüm elemanlarını hazmederek çekirdekçi halini almıştır.

4- Bir tek insan türü içinde yekpare komün aşaması: Barbarlık Çağı'na geçiş ve aşağı Barbarlık Konağı: Ok, yay ve çömlçeklilik.

Bu dört aşama da bir tek yekpare komün karakterini işleyip geliştirir.

Bu aşamalar (yekpare komün prosesi) içerisinde bir tasnif yapılmalı mıdır? Yapılabilir mi?

Vahşet Çağı ile Aşağı Barbarlık çağı arasında kendiliğinden bir sınır çizilmiş gibi durur. Ancak komünün yekpare karakteri henüz bozulmuş değildir. Bu yekparelik tasnifte zorluklar yaratır.

Çünkü elemanlar hemen her aşamada aynıdır ve aşırı komplike-grift durumdadırlar; tasnife herhangi bir sınır çizmeye olanak vermezler.

Yine de olayların kendiliğinden yaratmış olduğu tasnif veya sınır çizgileri üzerine gitmeliyiz.

Yekpare komün aşamaları içerisinde kendiliğinden doğmuş iki tasnif veya sınır çizgisi seçilebiliyor:

1- Hiçbir yasağın tanınmadığı komün aşaması.

2- Vahşet Sonu: Aşağı Barbarlık Çağı.

Komünde elemanları düzenleyen kanunları elbette bütün yekpare komün prosesinde aramaktan geri duramayız. Fakat ipuçlarını yakalayabilmek için en verimli olabilecek aşamaya yönelmek zorundayız. Hedefimizi bilerek küçültebilirsek, ona biraz daha yaklaşmış oluruz.

Yekpare komün gidişini aşama aşama ele alıp gözden geçirmeden önce, elimizde en çok verisi bulunan Orta ve Yukarı Vahşet aşamalarından işe başlayabiliriz. Ki bu aşamalar, alt ve üst sınır çizgileri arasında yer alır:

Alt Sınır: Yasakları Bilmeyen Komün'dür.

Üst Sınır: Aşağı Barbarlık (Anahanlık)tır.

Arada kalan aşamalarda komün, iç elemanlarını gözlere batacak biçimlerde belli etmiş bulunur. Bu yüzden **ikinci tasnif:** Komün elemanlarının yoğunlaşarak ortaya çıktığı aşamalar olması gerekir.

Bu aşamaları, komün elemanlarının diyalektik oluşum ve etkileşimleri açısından sentetik olarak gözden geçirmeliyiz.

ORTA VAHŞET'TE KOMÜN ELEMANLARI VE ÜREYİM AKSİYONU TASNİFİ

Orta vahşet çağında, ateş ve mağara yaşamı kurallaşmıştır. Aletlerde büyük

bir sıçrama görülmez; en büyük keşif ateş ve mağaradır. *Böylece insan, beşikten mezara kadar bugünkü insanın yaşayışının ilkel temellerini keşfetmiş oldu:* Her iklimde yaşadı, buzullara karşı savaştı; hayvanlar veya vahşi doğa koşullarına karşı dokunulmaz güce ulaştı; giyinen canlı oldu; barınan-barınaklı canlı oldu; yiyeceğini pişirerek yiyen canlı oldu, bütün bunların yanında artık belirgin işleyişiyle ortaya çıkan ve tüm canlılardan insanı ayırd eden benlik (ruh) sahibi canlı oldu; dolayısıyla ölümlerini gömen (mezari olan) yaratık oldu.

Bu özet tasvirde şu komün elemanlarını sıralayabiliriz:

1- **Üretim Aksiyonu:** Üretimin temeli olan ateşe-mağaraya sahip olunmakla birlikte, hâlâ toplayıcılık aşılamamıştır. Doğadaki nesnelere, ateş bile, değiştirilmeksizin hemen hemen oldukları gibi kullanılır. Üretim, üreyimi karşılayacak yeterlilikte olamaması bir yana, "üretim" adını bile henüz alamaz. Çünkü sırf tüketimin ve insan üreyiminin yani komünün aşırı baskısı altındadır; ön koşul insan emeği değil, komündür. Üretim, insan toplumu var olduğu için ve sırf tüketim veya insan üreyimi için yapılır. Bu, hayvanın kendisini üretmesi için (üremesi-varolması için) yaptığı tüketimden bir adım daha ileride, *toplum dolayısıyla* yaptığı tüketimdir. Bu toplumsal sebep yüzünden, Marks'ın belirttiği gibi komünün kendisini yeniden üretmesi bile, bir üretim olduğuna göre, üreyim için-varolmayı sürdürmek için üretimdir. O halde üretim-üreyim kaynaşıklığı içinde, üreyim baskın durumdadır.

2- **Üreyim Aksiyonu:** 200 bin yıl kadar, belki daha fazla sürmüş görünen orta vahşet çağında insan üreyimi kaç kuşak üretmiştir? 100 yılda 4 kuşaktan, 1000 yılda 40, 200 bin yılda 8000 kuşak üretilmiştir. İnsan toplumu binlerce kuşak üreterek, kendisini tür olarak başkalaştırırken, tüketimi için yaptığı üretim 200 bin yıl içinde hemen aynı; toplayıcılık çerçevesini-ateşi-mağarayı-bilinen doğal sayılabilecek aletleri aşmamıştır. Fakat insan türü Neanderthal insan tipleri basamaklanarak, *beyin ve diğer dış-deri-başparmak-tüy-dik yürüyüş için gereken iskelet yapısı bakımından* Sapiens insan türlerine yaklaşan evrimcil gelişimlere uğradı. Üretim aksiyonu üreyim aksiyonuna hizmet ediyordu.

Hemen bütün elemanları kapsayan genel üretim-üreyim elemanlarında *denge, üreyimden yana* işler görünüyor. Daha özel elemanlara girdikçe durum değişir mi? Tersine üreyimin ilkel komünde yaratıcı mekanizmaları göze çarpar. Elemanların diyalektiğiyle izleyelim.

3- **Maddi Üretici Güçler:** Komünde manevi insan üretici güçleriyle sonuna dek (organik) kaynaşıklık içerisinde bulunurlar. Ateş-devşirici aletler ve mağara-av çevresi olarak özetlenebilirler. Bunlar, doğa ile de kaynaşık durumdadırlar. Eğer manevi insan üretici gücün geliştirici kullanımı bulunmasa, doğadaki doğal hallerinden bile kolay ayırd edilemeyecek bir seviyededirler.

4- **Manevi Üretici Güçler:** İnsan gücü, gelenek-görenekten aşırıca güçlüdür. Tarihi gelenek-görenekler (Mit) henüz oluşmak üzeredir. İnsan üretici gücü iki başlıklıdır: Kişi ve Toplum olarak işler.

5- **Toplum ve Kişi:** Ateş ve mağara ile YEKPARE'leşmeye başlamıştır. Çünkü cinsel yasaklar, bu ortamda gelişim bulmuştur. Ve toplum, kişi ayrı-gayrılıklarını bir tek komün içerisinde daha süratle eritme ortamına kavuşmuştur. Komünün yekpareleşmesi bu aşamayla birlikte hızlanmış görünür. Bu ilerleme, yine üretim sisteminden çok, üreyim sisteminin itici gücüyle olur.

Ateş ve mağara ortamı, cinsel yasakları; yani insan toplumunun üreyim aksiyonundaki büyük ilerlemeleri yaratmış sayılmaz. Tersine, insan toplumunu

ateş ve mağarayı kullanmaya-keşfetmeye-kural haline getirmeye götüren sebepler, üretim sebeplerinden çok, üreyim sebepleridir. Çünkü üreyim ateşten ve mağaradan yüzbinlerce yıl öncesinden, hayvanlar aleminden kopuşarak gelişen sağlam-organcıl determinizm tabanını oluşturmuş bulunuyordu. Ateş ile mağara gelişimi, o tabanın ihtiyaçlarıyla kuşatılarak kullanıla kullanıla keşfedilmiş ve kurallaştırılmıştı.

Böylece üreyim kendi hizmetine aldığı üretim mekanizmalarıyla yeni aşaması ve ilerlemeleri için ateş ve mağara olanaklarını yaratmış oluyordu. Ve cinsel yasaklar, üreyim aksiyonunu bir adım daha ileriye götürürken, üretim aksiyonunu da geliştirerek, ilerletiyordu.

Orta vahşet çağında komün, üreyim mekanizmalarıyla yekpareleşmesini geliştiriyor; kişi çatlakları cinsel yasak ve kan teşkilatlanmasına giden yoldan (gelişen totem kanalından) kapatılıyordu. Kişinin benliği toteme ve komüne bağlanıyordu.

6- **Benlik elemanı:** Kişi beyinde bilinir-bilinmez; şuur ve altşuurun örgütlenişi, cinsel yasak tutumunun biraz daha kurallaşmasıyla kesin-zıtlıklı ölçülere kavuşturulmuş kişi benliği oluştu. Orta vahşet çağının ateş ve mağara (teknik ve coğrafya üretici güçleri) yanında, büyük gelişimi bu oldu. Benlik kişiyi komünden ayrıcalıklaştırmadı, tersine kişi, yasaklarla kendisini komüne daha çok bağlama yoluna girdi.

7- **Ruh-Animizm-Totemizm-Kutsallaştırma elemanları:** Kişi benliği veya kişi ruhu oluşturulmuş, kişi ve kişi dolayısıyla komünün dışında ve üzerinde, kişiye ve komünün ruhuna egemen bir "ruh" anlayışı gelişti. Ve canlı-cansız bütün doğa varlıklarına yansıtıldı. Ruh ve her şeye girip çıkıyordu. Bu gelişim orta vahşette, benliğin güçlenmesiyle animizmi yeni aşamasına ulaştırdı. Animizm, her şeyi ruhçu bir yaklaşımla insanın kendisi gibi canlı görmesiydi. Bu aşamada ruh anlayışının gelişmesiyle animizm güçlenirken, komünün doğadaki en çok ilişkilendiği bir varlığı totem tanrı olarak benimseyişi de belirginleşti. Neanderthal insan dördüncü buzul devrinde hayatta kalmayı, ateş ve mağara yaşamıyla başarırken, mağaralardan koca ayıları kovma becerisini gösteriyordu. Bulunan ayı kafalarına ve yerlerine bakılırsa, koca ayılar kutsallaştırılmıştı. Demek komünün topyekûn totem tanrısı, bu çağda koca ayılar idi. Komün henüz kan teşkilatlarına kesince bölünmedikçe, totem tanrı da tek olabilirdi. Komün yavru kanlara bölündükçe, yavru kanlar da başka bir canlıyı totem tanrı edinirlerdi.

Ruh, insan benliğinin doğaya yansıtılmasıyla oluşmuştu. İnsan ruhu, kendi üzerinde, kendisine egemen olan, giderek kutsallaştırdığı ruhu, edindiği totem tanrıyla pekiştiriyor, güçlendiriyordu. Gerçekte doğada ve toplumda her şeyde dolaşan ruh: animizm ve giderek öne çıkmaya başlayan totemizm kişinin kendi benliğinden başka bir şey değildi. Fakat komün içerisinde kişinin ayrı-seçilmiş-öne çıkan bir üstünlüğü olmadığını; tersine kişi giderek komünün organik bir elemanı olarak komünle kaynaştığı için kişiden çevreye ve toplumda giderek ilişkilere yansıyan ruh, doğada ve toplumda giderek ilişkilere göre egemenleşiyor ve komünün inancı haline geliyordu.

8- **Alet Elemanı:** Ateş alet ile kullanıma zarar vermeden komünün teknik üretici gücü haline getirilmişti. Mağara ve avlanma alanları da adım adım her yanı tanıtip-hazmedilerek ve temizlenerek coğrafya üretici gücü haline sokulurken, hep ateşten yararlanılmıştır. Bunun dışında alet elemanları da,

ateşten yararlanılarak ve ateş ile mağaranın yaşam verimliliğine ayak uydurarak gelişim yapmıştır. Defne yaprağı biçiminde işlenmiş çakmak taşından aletler-avı vuran uçlar-kargılar-keskin bıçaklar-çakmak taşından baltalar-testereler-giysi işinin geliştiğini gösteren deri kazıyıcılar, kemik zimba, daha eski labut ve kargılar.

Avcılıkta büyük ayı-bizon-mamut-benekli geyik gibi büyük hayvanlardan çok, tavşan ve fare peşinde koşuluyordu. Kök-meyve-ot-yumurta-bal-balık-kuş-memeli-sürünge ve böceklerle besleniyorlardı.

Onbinlerce yılda yapılan alet gelişimi topu topu hepsi bu çerçevede dönüp durmuştur. Fakat bu gelişim, ateşin vurucu gücü altında komünün geçimini sağlamaya yetiyordu. Henüz büyük avcılık yapacak birikime ulaşamamışlardır. Büyük avcılık içinde buldukları doğayı tanımları-animizm ve totemizmle geliştirmeleri gerekirdi. Soyut fikir üretme yetenekleri henüz pitekantrop seviyesini yeni aşmış sayılırdı. Ön beyinlerinin gelişimine bakılırsa, düşünce ve dil ile başları hoş değildir. Daha çok arka beyinleri: Görüş-ışitme-dokunma-koklama-hareket-denge (beden gücü) gelişmiştir. Bu yüzden Sapiensler gibi büyük hayvan avcılığında boylu boyunca ustalaşamadılar, aletleri de ona göre oldu.

Yani alet elemanı, ateşin gölgesindeydi. Ve yukarıda değindiğimiz gibi ateş-alet-mağara-av alanı olarak bütün maddi üretici güçler (yapabildikleri kadar geçim-üretim ile) üreyim aksiyonuna-ayakta kalmaya hizmet edebiliyorlardı.

Hemen 8 başlıkta ele aldığımız elemanlar, yarı yarıya bir sadeleşmeye uğratılırken bile kendiliğinden genel bir monizme girmiş oldular: **ÜRETİM** aksiyonu, **ÜREYİM** aksiyonunun yönetimi (baskısı) altındadır. Dolayısıyla **ORTAK MÜLKİYET** gelişimi de yüzbinlerce yıl önceden üreyimin kendiliğinden yönetimi veya baskısı altında ilerlemek zorunda kalmıştır. Ki ortak mülkiyet, ancak komünün cinsel yasak elemanı kanalından, totemizm veya kutsallaştırma bağlarıyla yekpareliğini sıkılaştırmasından sonra belirgin bir eleman halini alabilir.

Demek komün elemanları, genel olarak *üretim* ve *üreyim* aksiyonunda derlenip onlara hizmet ediyorlarsa, birinci ve ikinci tasniflerin ulaştığı sonuç kendiliğinden ortaya çıkmıştır: Üretim aksiyonu; ilkel vahşi komünlerde büsbütün üreyim aksiyonuna (yani komünün ayakta kalma savaşına) hizmet ettiğine göre, komün elemanları üretimden çok üreyimin bayrağı altında tasnif olurlar.

O halde **üçüncü tasnif**; üreyim aksiyonu içerisinde geliştirilmelidir. Olayların kendi iç ilişkilerinin gösterdiği yol budur.

ÜÇÜNCÜ TASNİF: CİNSEL YASAKLAR TEMELİDİR

Genel olarak üreyim aksiyonu kendi içinde nasıl tasnif edilebilir?

Hayvan üreyiminden ayrılış: Yüzbinlerce yılı, belki de daha fazla bir zamanı kaplayan üreyim organlarının ve ilişkilerinin başkalaşım insanlaşması biçimlerini veya aşamaları gerektirmiştir. Bu aşama kafalarımızda şu iki sınır içerisinde canlandırılabilir:

a) Hayvanların üreyim organlarının ve ilişkilerinin yüksek memelilerde ulaştığı olduğu seviye. Bu seviye, diğer hayvanlardan büyük farklılıklar göstermez. Yüksek memeliler de, doğanın baskısı altındadır. Üreyim organlarını ve ilişkilerini doğa şartları düzenler. İnsana sığmamış bulunan insanımsı maymunların ve

memelilerin yaşamasına elverişli, okyanuslara batmamış Malezya adaları ve aynı enleme düşen Afrika karalarında ılıman iklimlerde bile olsa, milyonlarca yıl önce üreyimin iklimlere ve mevsimlere uymaması düşünülemez. Fakat yüksek memelilere çıkıldıkça, yavruların bakımı ve gelişiminin zorlaştığı bir gerçektir. İnsanımı maymunlarda bu zorlukların onları alet kullanmaya ittiği düşünülmelidir. *En alt sınır* budur.

b) Üst sınır: Bugünkü *insan üreimidir*. Mevsimlere, doğanın determinizmine değil, *toplum biçimleri gelişimlerine uyar*.

Bu iki sınır arasında *komün toplumsallığı* ve *aile biçimleri* gelişmek zorunda kalır.

Demek üreyim kendi içerisinde şöyle tasnif edilebilir:

1-Hayvancılıüreyimdenyani doğanın iklimlerin düzenleyici determinizminden toplumsal determinizme doğru ayrılış; ilk basamağı bu ayrılış başlangıçları oluşturur.

2- Hiçbir yasağı tanımayan komün basamağı, doğal kümeleşme-hayvan sürüsünden bir adım daha ileride: *Natural Komün* veya istenirse Horde-L'etat Agraire: insanın sürü hali.

3- Cinsel yasaklar zincirlemesiyle başlayıp gelişen aile biçimleri-kan teşkilatlanmaları ve totemizm.

Daha fazla ayrıntıya girmemize gerek yok. Konumuzun aydınlanması için bu kadarı yeterli olabilir.

Bu üç aşamadan ilk ikisi orta vahşet çağında aşılmış görünüyor. Üçüncü aşamaya da o ölçüde girilmiş bulunuluyor. *Ayı Kültleri* ve *ölü gömme* davranışları, cinsel yasakların tutunmaya başladığının göstergesidir.

Üreyim aksiyonu genel olarak kendiliğinden, doğasından gelen büyük yaşatıcı-ilerletici gücü dolayısıyla ilkel komünde bütün elemanları yaratıp işleten düzenleyen bir tabanı sağlamıştır. Bu yüzden kolektif üretimi ve kolektif mülkiyeti yaratıp güden de kolektif üreyimin kendisi (yüzbinlerce yılda yarattığı bu taban) olmuştur.

Üreyim, en ilkel canlılardan en yüksek memeli hayvanlara kadar bütün canlıların, yeni nesillerle türlerinin devamını sağlayan, milyonlarca yıllık en köklü bir mekanizmadır. Evrimin canlılarda yarattığı organcil determinizmlerle kendisini geliştirme yolu-köprüsü üreyim vasıtasıyla bulunmuştur.

Yeni nesiller üretilmedikçe evrim sapa yollarda duraklar, yeni nesillerin (dolayısıyla evrimin) sürüp gitmesi için, üreyim sistemleri canlılarda durmadan çeşitlenip zenginleşen uyum mekanizmaları yaratmıştır.

İnsan toplumunda üreyimin ulaştığı zenginlik, yeni yaşam-geçim zorluklarını beraberinde getirdikçe, üreyimin yerli elemanlarıyla birlikte, üretimin elemanlarını da yaratıp-geliştirir ve düzene sokar.

Canlılarda yeni nesillerin üretilmesi, doğanın doğrudan baskısı altındadır. İklimlere uyar ve organcil determinizmle işler. İnsan toplumunda yeni nesillerin üretilmesi, toplum dolayısıyla işleyen bir seviyeye ulaşmıştır. Doğa, toplum dolayısıyla etki edebilir. Başka deyişle, doğa etkisi-determinizmi toplum biçimlerinin gelişimi ölçüsünde dışarılanmış-dolayılaştırılmıştır. Ve insan kendi toplum gidisinin-kanunlarının determinizme uyum yaparken (canlılar nasıl kendinden eşeyli-çift eşeyli-tek eşli-çok eşli gibi yollar tutturmuşsa, insan toplumu da), cinsel yasaklar: Aile biçimleri ve kan teşkilatlanmaları, yani totemizm yolunu açmıştır.

Cinsel yasakları yaratan şey, elbette yine canlıların yaşama ve üreme savaşından çıkıp gelen ama daha zorlaşarak gelişen ve insanlaştıkça üretim zaruretiyle kuşatılan üreyim aksiyonu tabanıdır. O taban, yasakları henüz bilemeyen ama üreyim damgalı olduğu için cinsel yasaklar yolunu kendiliğinden açmaya elverişli doğal komün (horde) halidir.

Demek üreyim aksiyonu kendi içerisinde hem prose, hem de tuttuğu yol çeşitleniş bakımından tasnif edildiğinde; ele geçen sonuç: İnsanın cinsel yasaklar tutumu olur.

Cinsel yasakların kendi içerisinde gelişimi ve tasnifi ise, bildiğimiz (kandaş-ortaklı-sendiyazmik-tek eşli) aile biçimlerini ve kan teşkilatlarını: totemizm sentezleri verir.

Öyleyse komün elemanlarının orta vahşet çağındaki tasnifi, bize aşmamız gereken ana halkayı göstermiştir: Cinsel yasaklar veya genel olarak üreyim tabanı.

O halde Marksizm, tarih öncesi komünal oluşumda bindiği dalı keser durumuna mı düşmüştür? Hayır. Cinsel yasaklar veya genel olarak üreyim aksiyonu komün elemanları içinde hiçbir zaman tek başına sadece insan üretici güçleri içinde gelişmez; alet ve coğrafya elemanlarıyla birlikte gelişir. Sadece bu maddi güçler komün tabanında gölgede kalacak kadar ağır-aksak gelişimlidirler. *Kent: Yukarı barbarlık toprak ortak mülkiyetiyle birlikte üretim üreyime baskın gelmeye başlar. Veya üretim ile üreyim arasındaki savaş, medeniyet üstün gelinceye dek amansız biçimde sürer giderken, teknik ve coğrafya üretici güçleri modern tarihin ve toplum biçimlerinin temelini hazırlayacak gelişimlere uğramaktan geri kalmaz.*

YUKARI VAHŞETTE CİNSEL YASAK TASNİFİ

Bu kez, tasniflerle ulaştığımız *cinsel yasakları*, yukarı vahşet çağı elemanları içerisinde sınavarak, gözden geçirmeyi deneyelim.

Yukarı vahşetteki komün elemanlarını sıralayalım:

1- **Alet Elemanı:** Yine özellikleri değiştirilmeksizin, doğada nasılsalar öylece kullanılırlar. Ancak bu kez kemik kullanımı yaygınlaşır. Taş aletler geriler. Zıpkın-mızrak ucu-iğne-düğümler...

2- **Mağara:** Neanderthal'lerden boşaltılır.

3- **Coğrafya-av alanı:** İklim 4. buzul sonu, ılıman. Avlanma Ren geyiği ve büyük hayvanlara doğru gelişmiştir.

4- **İş bölümü:** Ev (mağara) işi kadın-av işi erkekte olmakla birlikte, kadın her alanda aktifliğini sürdürmekten geri kalmaz.

5- **Ölü gömme-Yeniden diriliş:** Ölülerini sevdiği eşyalarla birlikte gömerler. Yeniden dirilişe inanış (ruh) animizim gelişmiştir.

6- **Güzel Sanat:** Mağara derinliklerine özel resamlara kutsallaştırılmış totem: Hayvan resimleri yaygındır.

7- **Kadın ana tanrı:** Heykelciklerde kendisini gösterir.

8- **Kutsallaştırma:** Gelişerek totem-ana tanrı ve ölü gömmeye-güzel sanata-dile yansımıştır.

9- **Dil:** düşünce ve dil beyni ve çene-damak yapısı gelişmiştir. Her şeyiyle bugünkü insan gibidir.

10- **Yekparelik:** Kişi, komünde, totem tanrı ve ana tanrı ile yani kan

teşkilatlarıyla iyice eritilmiş bulunur. Komün en üstün yekpareleşmesine ulaşmıştır.

11- **Animizm:** İnsan ruhunun yukarıdaki gelişmelere bakılırsa, soyutlama seviyesi bir hayli ilerlediği ölçüde, kendi ruhunu doğaya ve her şeye yansıtarak, "*Kutsal Ruh*" elemanını da geliştirir. Animizm zirveleşirken, totemizme uç verir.

12- **Benlik ve Kutsal Ruh:** İnsan ruhu: Benliği cinsel yasaklarla geliştikçe, eski animizm tabanını yani her şeyi kendi gibi canlı görme eğilimini geliştirip ruha kavuşturur veya bu gelişimi daha da yükseltir.

13- **Cinsel Yasaklar:** Ana tanrı ve totem tanrı gelişimlerine bakılırsa; henüz kandaş ve ortaklı aile biçimleri yani bir iki kan teşkilatlanması aşılmış görünmüyor. Totemlerin genel hayvan resimleri içerisinde bağımsız bir kaçının sivrilmiş gibi görünmesinden bunu çıkarabiliriz.

14- **Totemizm veya Totem elemanları:** Hayvan resimleri kesin kutsallaştırılmaya uğratarak çizildiğine göre, totemizm totemcil sivrilişe uğramıştır. Ancak henüz genel bir animizm içerisinde özel ev hayvanlarına doğru, yani potansiyel totemlere doğru kayış göze çarpar. Kan teşkilatları şu veya bu hayvanı totem ayırdına uğratarak resmedecek kesinlikte veya çoklukta gelişmediği anlaşılıyor.

15- **Mit Elemanı:** (Tarihcil gelenek-görenek) kuşaklara aktarılabilecek seviye-araç-gereçlerine: Totem-resim-heykel-dil kan teşkilatlarına ulaşmıştır.

16- **Ortak Mülkiyet:** Oynak-gelgeç olmakla birlikte komünün kandaş teşkilatı içinde ortak düşünce ve davranış, yukarıdaki gelişimlerle daha da sıkılaştırılmıştır.

17- **Üretim Aksiyonu (veya elemanları):** Henüz yukarıdaki eleman zenginliğinden de anlaşılabilir ki, üreyim tabanının baskısı altındadır. Büyük hayvan avcılığı ile şenlenmiş bulunsa da, özel el emeği içinde gelişip yaygınlaşmış bulunmaz. Hâlâ kuvvetlice ön şart komündür. Komün de üreyim elemanlarına bağlı bulunur.

Yukarıdaki elemanların şöyle bir gözden geçirimi bile bize, yukarıdaki vahşette eleman tasnifinin, genel olarak üreyimden, özel olarak cinsel yasaklardan yana; yani aile biçimlerinden ve kan teşkilatlarından yana ağır bastığını gösterir: İlk üç eleman (alet-mağara-av alanı) dışında, öteki 14 eleman, hem sayıca, hem kalitece bize; insan ve tarih üretici güçlerinin maddi üretici güçlere aşırıca baskın geldiğini gözlere batırırca belirtir.

Yukarı vahşi komünde insan üretici güçleri üreyim tabanında yoğunlaşırlarken, nasıl bir araçla-mekanizmayla düşünüp davranırlar?

Sezerek veya kendiliğinden gelişen cinsel yasaklar tutumuyla teşkilatlanırlar.

1- **Cinsel Yasak eğilimi:** Önce kişi beyinde BENLİK mekanizmasını (şuur-altşuuru) örgütledi. Bu, Kişi Ruhu idi.

2- **Kişi Ruhu** geliştikçe, her nesneye ve topluma yansiyarak, ünlü muamma-ikilik sayılan **Kutsal Ruh**'u yarattı.

3- **Kutsal Ruh**, kutsallaşmadan önce; doğayı-toplumu yorumlama sadeliğinde animizm: Cancılık biçiminde dolaşıyordu. Totem senteziyle birlikte kutsallaştıkça, cancılık ruhu hale geldi.

4- **Totemizm:** Cinselyasaklar aile vekanteşkilatlanmasını belirginleştirdikçe, önce komünün, sonra kanların ayrı ayrı totemleri oldu. Totemler çoğaldıkça,

her şeyin kutsallaştırması geliştirdi.

5- **Düşünce ve dil:** Yine aynı mekanizmayla cinsel yasakların dinamizmiyle oluşan benlik-toplum-totem (doğa) çelişkileri, düşünce ve dil sentezlerini verdi.

6- **Mit:** Geleneklerin oluşup aktarımı gerçekleşti.

7- **Alet-Mağara-Av alanı:** Maddi üretici güçlerde yeni metodlar da, taşın gerileyip kemiğe ve büyük av hayvanlarına yönelişte insan benliğine tutunup geliştirdi. Ve yine topluma dönerek, komünü ve kişiyi geliştirdi.

8- **Yekparelik:** Bu mekanizmalarla (bütün olarak) sıkılaştı.

9- **Ortak mülkiyet:** Benimseyiş daha komüncül yekparelik içinde oldu.

10- **İşbölümü ve Ana tanrı:** Cinsel yasaklar işbölümünde kadının görevlerini-üstünlüğünü belirginleştirdi. Üreyim aksiyonunda yeni kuşaklar kendiliğinden, komünün bekasının kendilerine bağlı olduğunu, bunun da kadın anadan kaynaklandığını, cinsel yasakların anayanlı gelişmesinden anladılar. Kadın aktüel şef oldu ve hafifçe totemin yanında tanrılaşma eğilimine girdi.

Demek orta vahşette beliren elemanlar ve sentezler yukarı vahşette daha da olgunlaşarak, tasnifleri kendiliğinden *üreyim* ve *cinsel yasak* mekanizması yönünde yoğunlaştırır.

Komünde bütün elemanların iç içe-ayırddilemez diyalektik etkileşimde bulunduğunu unutmadan şu sonuca varabiliriz: Komünde insan ve gelenek görenek üretici güçleri, maddi üretici güçleri: Teknik ve coğrafyayı gölgede bırakacak biçimde baskındır. Baskınlık, üreyim aksiyonunun cinsel yasaklar mekanizmasıyla hayata geçer. Ve üretimi hizmetine alır. Ancak bu diyalektik karşılıklı işleyerek gerçekleşir.

TOPLUMCUL ÜREYİM VE DARWİNİZM

Böyle bir üreyim aksiyonu Darwin'in üreyim anlayışından çok farklıdır yani hiç benzemez. Başka deyişle, insan üreyimi üretimsiz tek başına bulunamaz. Doğada canlıların yaşama ve üreme savaşlarının ayırddilemez beraberliklerine benzetilebilse de, hayvanların aşamasına indirgenemez.

Charles Darwin, **Türlerin Kökeni-İnsanın Soyu ve Seksüel Eleşim** adlı üç eserinde, insan toplumunun sorunlarına ayak bastıkça skolâstik ve metafizik akılcılığını gizlemekte zorluk çeker. Canlılar aleminden, insan toplumuna adım attığını bile ayırdetmeksizin konuşur. Fransız bilim adamlarına ve M.Perrier'e haklı olarak dokundurduğu alaycı azarlamayı, bu kez kendisi fazlasıyla hak eder. Marks-Engels-Morgan'ın eserlerinin ne anlama geldiğini doğru dürüst düşünme zahmetine bile katlanmayacak kadar doğacı metafiziğe batmıştır. Bilmediği insan toplumu alanında kolayca öne sürdüğü Maltusçu ahkamlarından biri üreyim aksiyonu üzerinedir:

"İnsan kendi geçim araçlarından daha büyük bir oranda çoğalmak eğilimindedir; bu yüzden arada sırada zorlu bir varolma savaşı vermekte, doğal seleksiyon bu savaşın alanındaki her şeyi etkilemektedir."

Darwin'in üreyimden anladığı: *nüfus artışıdır*. Bizim üreyimden kastımız: Üreyim mekanizmalarının insanı, hayvanlar aleminden ayırırken; toplumsullaştıran, toplumsullaştırırken üretim mekanizmalarını da beraberinde geliştiren ve son duruşmada yekpare komünü oluştururken; bütün elemanlarla *çekerdeleşen kanunlar tümlüğüdür*. Yani:

İnsanlığın nüfus problemi ve o probleminden doğmuş doğacak yaşama savaşları yoktur; insan toplumunun gelişim biçimlerini işleten kanunlarına uyum problemleri vardır. Nüfus ve ilk problemler, sadece o kanunlara uyumsuzluktan yansımış sonuç problemleri oluştururlar. Nüfus ve geçim araçlarıyla oynamak hiçbir toplumcul derdimize köklü devalar getiremez, tersine geri tepen silah etkisi yapabilirler.

Canlılarda nüfus artışını üreyim ve yaşama savaşı (doğal-cinsel seleksiyon) çözümlenebilir. İnsan toplumunda bu işi ezbere vaaz edilmiş ve kolayca yakıştırılivermiş doğal seleksiyona havale edemeyiz. Orada bambaşka işleyişlere kavuşmuş toplumcul gelişim kanunları egemen bulunur. Ve o kanunların araştırılması, Darwin'inkine hiç benzemeyen birçok çileli ömrün seve seve vakfedilişini ister. Darwin'in ve benzerlerinin bunu dahi sezmemesinin onlara çok görülemeyeceği, uzman bülbüllerinin hangi çöplükte öttüğünün iyice anlaşılmasıyla birlikte ortaya çıkmış bulunuyor. Aradaki kesin ayırtlar yapılamadıkça toplumcul kanunlar gözardı edilmeye devam edecektir; velev ki sosyal devrim cephesi konuyu derinleştirmiş bulunsun.

Yeri gelmişken, Darwinizme birazcık dokunalım: Konumuzun başkalığını ve kapsamını daha iyi göze batırabilmek için; Darwin'in onlarca yıldır doğa bilimi uzmanlarının ikirciksiz ve tartışmasız benimseniveren; aslında matahmiş gibi gösterildiği denli iğreti olan fikirlerinin bir ikisine konumuz açısından değinip geçelim.

"ZİHİN" VE "DİL" TOPLUM'U YARATABİLİR Mİ?

Darwin'in, canlıların türleşmesini, bir tek temelden kalkarak doğal seleksiyon kanunlarıyla geliştiğini bulması ve dolayısıyla insanın yüksek memeliler tabanında bir hayli gelişkin maymunlardan aynı kanunla türemiş olabileceği sonucuna ulaşması, elbette doğa bilimlerinde günümüzdeki modern biyoloji yolunu açıp geliştirecek derecede büyük bir ilerleme sayılır.

Ancak insan toplumunun gelişiminin, insanın hayvanlar aleminden daha ayrılırken bambaşka kanunlara yaslanabileceği sezilerine, yaşanan toplum biçimlerine şöyle kabaca bakarak sahip olmak hiç de zor olmasa gerekti. Hele Marks-Engels'in eserlerinin sağır sultana duyururca ortalarda dolaştığı, hiç olmazsa sosyal devrimlerin kaynaştığı Avrupa yıllarında toplum gidişinin bambaşka kanunlara yaslanabileceği Darwin gibilerince sezilmesi ve merakla üzerine eğilinmesi beklenirdi. Marks-Engels tükenmez iyi niyetleriyle bunu beklemiş olmalıydılar. Tarihsel maddecilik kurucularının Darwin'in eserlerine ilk yıllarında övgüyle-merakla yaklaşıp kendi eseriyse paralellik kurlmaları bu yüzdendi. Ne var ki Darwin, sonra gelişecek burjuva uzman okullarının ilklerinden olmak erdeminden ve erdemsizliğinden dışarıya çıkamayacak burjuva kuşatımlar altındaydı. Sonradan Morgan'ın büyük eserinin yayınladığı ve Avrupa'da yankılandığı yıllara (tartışmalar) bizzat şahit olduğu halde, toplumsal kanunların ayrıcalıklığı sezilerine bile ulaşamadı.

Skolâstik ve metafizik anlayışı klasik doğa bilimlerinde (uzman okullarında) yankılandı durdu. İnanılmaz biçimlerde popülize edilerek sürdürülen bu görüşlerin havalarını yeri geldikçe gidermek boynumuzun borcudur.

Hepsinin dayandığı temel fikir, Darwin'in insanı hayvan derecesine düşüren görüşleridir. Fakat çok satan popülist geliştirimleriyle tanınmaz hale geldikleri

için, bulaşıcı-kolaycı akımları geliştirmiştir. Tabii o denli de kolay ve çabuk yıkılacaklardır.

Darwin zorluğu hep kendi açısından görür. Şöyle der:

"Zihni yeteneklerimizin ve ahlaki yeteneklerimizin yüksek düzeyi, insanın kökeni konusunda bu sonuca (maymundan türeyişe) vardıktan sonra, kendini gösteren en büyük güçlüktür."

Burada güçlük, hayvanlar aleminden ayrılan insanın, daha karmaşıklaşıp bambaşkalaşmış toplumsal kanunlar işleyişine kavuşmuş bulunduğunu sezme olanağı gösterir aslında.

Darwin insanın *"zihni ve ahlaki yeteneklerinden"* yola çıkarak, toplumsal kanunların ayrıcalıklı varlığını sezeceği ve bambaşka bir çalışmayla insan bilimleri alanında da yeni ufuklar açacağına gerisin geri canlılar aleminin kanunlara döner ve gerçek çapını gösterir:

"Ama evrim ilkesini kabul etmiş herkes, yukarı hayvanların insaninkilerle aynı yapıda fakat derece bakımından çok farklı olan zihni yeteneklerinin ilerlemeye elverişli olduğunu görmek gerekir."

Buradaki sihir: *"Yukarı hayvanların zihinlerinin de ilerlemeye elverişli oluşu"*cümlesindedir: *"İlerleme elverişliliği"*her yukarı memeliyi neden insana ulaştıramamıştır? Hangi kanunlar insanı insan yapar? Sadece *"doğal seleksiyon"* formülçüğü insan toplumunda hangi kapıyı açabilir? Bunu Darwin'de sezer ve toplum olaylarını, canlılarda yaptığı gibi sıralayıp doğal seleksiyon formülüne bağlamaya çalışır. Darwin'in burada tutunduğu halka zihindir. Zihin geliştikçe, insan toplumu da ortaya çıkar mı?

"... Evcil hayvanlarda zihni yetenekler kesin bir şekilde değişkendir ve değişimler kalıtsaldır."

"Bundan ötürü koşullar onların doğal seleksiyonla gelişmesine elverişlidir. Aynı sonuç insanı da kapsayabilir; zihin çok eski dönemlerde bile, onun dili bulmasını ve kullanmasını, silahlar, aletler yapmasını ve tuzaklar kurmasını ve benzerlerini olanaklı kıldığından, onun için her şeyden önemli olması gerekir; insan toplumcul alışkanlıklarının da yardımıyla, uzun zaman önce, yaşayan bütün canlıların en baskını olmuştur."

Darwin burada *"Zihin"* anahtarına, *"Kalıtım"* anahtarını da ekleyerek güçlendirmekten başka bir şey yapmaz: Zihin gelişmeye elverişlidir ve gelişimler kalıtsaldır; böylece insan zihin gibi bir yeteneklilikle dili ve aleti vesaireyi bulur. Bir de bu gidişe, *"Toplumcul alışkanlıklar"* yardım ederse, insan toplumu gelişir. Bu çocukça kurgu, Darwin'in 1500 sayfayı bulan eserinde, canlılar aleminde sunduğu zengin-gerçekçi örneklerle bezenmiş kurgularına hiç benzemez. Bu öğretiliği bile fark edemeyişinden alacağımız derslerin başında, insan toplumunun bildik gelen olaylarının bile ne denli bilinmedik kanunlara yaslanabileceği düşüncesi gelir.

İnsan *"zihnin yetenekleri"* ve *"dili"* de ve başka elemanları da, bunların *"kalıtsallığı"* ve *"gelişmeye elverişlilikleri"* de, ele almaya çalıştığımız komün elemanlarının diyalektiğine dayanır. O da üreyim aksiyonunda tıpkı animizmde totemizmin sivrildiği gibi, sivrilip neşterleşen cinsel yasaklar elemanına dayanır. Ancak cinsel yasaklar komünde diğer elemanlarla öylesine kaynaşık etkileşimler-sonsuz ve sayısız alış-verişler içerisindedir ki, üretim elemanlarıyla da canlanıp sentezleşmiş bulunur. Yine de komünde baskın aksiyonun üreyim olması sebebiyle, *cinsel yasaklar* elemanı, maddi üretici güç elemanlarıyla

birlikte bir kanun tabanı oluşturur. Bu topyekûn komün çekirdeğini oluşturduğu için, insan toplumunun gelişim biçimlerinin anahtarını da elimize verir. O, temelde sürekli dengelerini başkalaştırarak yeni toplumlara olanak veren *üretici güçler* sözcüğüyle özetlenebilir. Fakat komünde farklı, medeniyetlerde farklı, kapitalizm ve sosyalizmde farklı işleyişler gösterir. Bir tek doğal seleksiyon formülüne sığmadığı gibi, başkalaştığı için benzemez de. Yeter.

Konumuza dönelim.

AŞAĞI VAHŞETTE CİNSEL YASAKSIZLIK TEMELİ

Komün elemanlarının en çok yoğunlaşıp belirginleştiği konak, vahşetin orta ve yukarı halleriydi. Orada elemanların tasnifiyle ulaştığımız bu sonuçları acaba daha belirsiz ve belgesiz olan vahşetin daha aşağı çağlarına uygularsak, hangi sonuçlarla karşılaşabiliriz: Benzer tabanı orada da bulabilir miyiz?

Denemelerden yılmamalıyız.

Aşağı Vahşet'te:

1- **Alet Elemanı:** Taş-labut-sopa: En ilkel doğal halinden devşirmedirler.

2- **Ateş-Mağara:** Aşağı Vahşet'in sonunda ortaya çıkar: Pekin insanı-Piltödn-Heilderberg ve ilh.

3- **Coğrafya av alanı:** Avcılıktan çok bitki-meyve-böcek toplayıcılığı ve ağaçlarda kovuklarda yaşama. Ateş-mağara ile birlikte avcılık ilerler.

4- **İşbölümü elemanı:** Henüz uç vermiş olabilir. Çünkü çocuk doğumu, bakılması, komüne yük olmaya başlamış olduğu anlaşılması gerekmiştir. Bu, komün olmalarının ilk tabanını teşkil eden bir gelişimdir. Ve türün bekası iç güdülerine dayanır. Hayvanlar türlerinin bekası için yumurtalarının sayısını arttırıp-azaltırlar; zayıf yavruları yuvadan atma-boğma ve ilk sürüngenlerden beri gelişmiş bulunan içgüdülerdendir. İnsan toplumu hayvanlardan ayrılırken, bu süreci acı deneylerle yaşamış ve çocuklarının bakımının, yaşlıların da bakımı anlamına geldiğini anlamakta gecikmemişlerdir. Hâlâ kırılık bölgelerimizde, köy ve kasabalarımızda çok çocukluğun bereket olarak değerlendirilmesinin sadece İslam geleneği olarak yorumlanması eksik olur; İslamiyeti barbarca benimsemiş Türk-Kürt ailelerinin bu benimseyişlerinde en eski bu kökleri sezebiliriz. Çocuklar komünde pek çabuk yetişip komünün bekasına-varoluşuna ve hayatta kalışına inanılmaz katkılar yaparlar. Çünkü komünde yeni kuşaklar adım adım da olsa, ilerlemenin sembolüdürler. Bu belki birkaç kuşakta bir kendini gösteren organ başkalaşimleri (tür değiştiren kuşaklar) biçiminde de olduğu için, çocuklarının doğumu-bakımı-yetiştirilmesi analık güdülerinden gelişmiş ve başkalaşarak komünün asıl görevlerinden biri haline gelmiş olmalıdır. O çağlarda çok kısa olması gereken insan ömrü içinde, yeni kuşakların yetiştirilmesi can alıcı-yaşatıcı bir görev olur. 19. yüzyıl başlarından zamanımıza kadar 100 yılı aşkın bir zamandır araştırılan komüncül toplumlarda, çocukların çok kısa zamanda komün işlerine katıldığı bildirilen önemli raporlardandır. Bu tür olgular bir çok yüzeysel sebeplere bağlansa da, asıl eski temeli güçlendirmekten geri duramazlar. Komünde çocuk ilkin hayvan yavrusundan farklılığıyla, komüne aşırı yük olmuşa benzer. İçgüdüler bu olayda sınavdan geçip, insanlaşmaya çalışan sürüde büyük bunalımlara-krizlere-çıkmazlara yol açtıkça, çözüm analık güdülerinin baskın gelişinde ve çocukların yetiştirilmesine komünce zaman ayrılmasında-barınak bulunmasında-geçim şartlarının verimliliştirilmesinde bulunmuştur.

İşte bu gidış orta vahşette ateş ve mağaranın kurallaşmasıyla oluşmuş bulunan işbölümünün ilk temellerini teşkil eder. Ve cinsel yasakların da sarsılmaz tabanını oluşturur. Fakat en ilk komünde cinsel yasak da bilinmez.

5- Cinsel yasak elemanı: Hayvanlar aleminden ayrılıştta yukarıdaki süreç, çok uzun bir zamanı ve sayısız kuşakları kaplamış olmalıdır. Bu süreç içinde ve sonunda cinsel yasak ve hiçbir sosyal yasak yer alamaz. Çünkü komün ayrılıklara değil, bütünleşmeye ihtiyaç duyar. Yasakların henüz bilinemeysi, komünün hayvan üreyiminden bambaşka bir yolu tuttuğunun delilidir (Engels, **Orijin ve ilh.**).

Bu yol, önce yasak tanımayan bir tutumda çıkar bir yol bulmuştur. Sonra bu tutum kendiliğinden cinsel yasak zıddına atlar.

Yasak tanımayan tutum, yeni kuşakların yetişmesine hizmet eden barışçıl-çekişmesiz bir topluluğu teşkil etmiştir. Ancak prose çok geçmeden zıddına atlamak zorundadır. Çünkü çocukların, yeni kuşakların, komünün bekasını sağlamadaki yetersizlikleri daima komünü ileri bir teşkilatlandırmaya sevkedecek tabana ulaşmıştır. Bu, ebeveynlerle çocukların cinsel alışverişini engellemekle başlayabilir.

Fakat aşağı vahşette böyle bir ortamın yaratılması ancak ateş ve mağaranın keşfi ile mümkün olabilir. Bu yüzden aşağı vahşet sonuna dek cinsel yasaklara yol açabilecek hayvandan apayrı toplum ön şartına ulaşmıştır.

6- Benlik ve Animizm: Cinsel yasak olmayınca, benlik yok mudur? Darwin'in sayısız örneklerinden seçmeler yaparak görebiliriz: Canlılar, yukarı hayvanlara doğru geliştikçe, bir hayli gelişkin düşüncelere ve beyinlere sahip olurlar. Yukarı hayvanlarda da, pasif de olsa bir içgüdüler organizasyonu kanalından *öğrenme* ve ona göre *davranış* geliştirme bulunur. Bu temel, komüne doğru gelişen üreyim mekanizmasıyla insan beyninde bir **ÖN BENLİK** yaratır. Pitekanthropolar ile şempanzeler arasında oluşan 5-6 endekslik beyinleşme farkını, toplumsallığı şart koşan üreyim sistemindeki başkalaşma yaratmıştır. Tabii hemen hatırlamalıyız: Üreyim sistemi daima üretim sistemlerini geliştirirken, komünde ayırt edilmez üreyim-üretim çekirdekleşmesini yaratarak ilerler.

Animizm de bu ön benlik gelişimine bağlı olarak bir **"ÖN RUH"** kazanarak doğal komünün **"Dünya Anlayışını"** filizlendirir: Komün insanı böylece her şeyi kendisi gibi canlı görünüşü bir adım daha ilerletir. Şüphesiz ki bu **"Dünya Görüşü"** henüz dilsizdir. Ön mantığın filizleniş halidir: Korku-kaçış-savunuş-saldırış-kazanış-coşku-sevinç-topluluğun yararları-barınanın yararları-analık-çocukların varlığının kattığı yük ve sevinçler-açlık paylaşma-hırslaşma-barışma-kollektif davranışta uzlaşma gibi duyguların-sezilerin hayvancıl güdülerden ayrılarak, toplumsal üreyim ve üretim yoluna girmesi; organize olduğu ölçüde bu yolu doğadaki her şeye yakıştırması gelişimdir.

7- Kutsallaştırma: Henüz cinsel yasaklar ve totem belirmediği için, belki konağın son yüzbin yıllarında ateş ve mağaranın keşfiyle cinsel yasak ve totem denemeleri veya sivrilikleri uç vermiş olabilir. Çünkü Neanderthal insan, aşağı vahşetin son Avrupa tipleriyle (Piltdown-Eantrop-Heilderberg) birlikte yaşadığı ve cinsel yasak-totem geliştirimlerine girdiği düşünülünce, bu olanaksız görünmüyor. O çağın bu yönde belgesiz oluşu elbette cinsel yasaklarda henüz ileri gidilemediğini gösterebilir. Fakat davranış olarak denenmemiş olsa, Neanderthaller'in ölü gömme ve ayı kültlerine dek ilerlemeleri mümkün olamazdı. Zira her türde izlenen şaşırtıcı ilerlemeler, bir önceki aşamanın

sonlarında mutlaka hazırlık antrenmanlarının sonucu olduğu görünüşünü veriyor.

Yine de totem belirginleşmedikçe, kutsallaşma da belirginleşmez. Ancak animizm görüşü içerisinde, bir tek totem hayvanı veya bitkisi değil de, içinde bulunulan doğa belli-belirsiz (flu) parçalı bir kutsallaştırma duygusu ilk filizlerini vermiş olmalıdır. Çünkü animizm insanın kendi ön benliğini çevresine yansıtmasından başka bir şey değildir. Korkular-coşkular doğaya yansıtıkça, komün üyelerinin birbirlerine bulaşan duygularıyla katlanarak geri dönecek ve en çok alış verişte bulunulan doğa parçaları kısmen-parçalı-belirsiz bir kutsallaşma tohumunu filizlendirmiş olacaktır. Bu gidiş de, diğer elemanlarda olduğu gibi toplumsallaşmanın bir parçası olarak yine toplumsallaşmayı yeniden üretmeye dönüşecektir.

8- Yekpare Komün ve Kişi Elemanı: Kişi hayvanlar aleminden henüz başkalaşmış ve toplumsallaşmış bulunur. Darwin'in sandığı ve ileri sürdüğü gibi "*toplumsal alışkanlıklar*" hayvan sürüsüyle eş anlama gelmez veya sürüden türemiş değildir. Koymaya çalıştığımız gibi, bambaşka kanunlarla kazanılır. Hayvanların yukarı memelilerinde, insana taban olmuş maymunlarda sürü güdülerini geliştirmiş bulunsa da, sürü toplumdaki hayvan kadar apayrı bir şeydir: Sürüye rağmen hayvan, doğada tek başınadır. Sürü güdü bile olmayabilir iddiasını güden doğa bilimcileri, sonuna dek haklı çıkmayabilirler; Sürü, sonradan öğrenilmiş bir davranış da olabilir. Kalıtsal bir güdü de olabilir, bu, sürü hayvanının doğada tek başına kaldığı zaman, insan gibi toplumsal mekanizmaları taşıyabilmesi ve yeniden üretebilmesi anlamına gelemez. Hayvan sık sık tek başına kalıp telef olabilir, ama insan toplumsallığı kanunlaşmış bulunduğu için, tek başına yaşayamaz.

Aşağı vahşet halinde, insan toplumsallaşmış bulunsa da, bu tek başınalık halini birden bire atamaz. Komünün yekpareleşmesi henüz başlangıç halindedir. Cinsel yasaklar-kan teşkilatları ve totem gelişmeden komün çekirdeği elemanlarıyla zenginleşip-sımsıkı sonsuz alışverişlerle yekpareleşemez.

Kişi, hayvancıl güdüler düzeyinden henüz kurtulmuştur. Ve ön mantığı ön benliği gibi gelgeç davranışlıdır. Bu yüzden de henüz hiçbir yasağa uyabilecek-yaratabilecek veya o yola girebilecek durumda değildir. Ve hiçbir yasağın tanınmadığı komün tabanı, bu yüzden çok uzun yüzbin yılları almış görünür. Kişi'nin rolü, gittikçe komünde eriyecektir.

9- Üretim aksiyonu: Hemen bütünüyle denebilecek ölçülerde üreyim aksiyonunun baskısı altındadır. Sentez, hiçbir yasağın tanınmadığı komün olur.

I.Buzul çağının bastırmasından önceki zamanlara yayılan bu aşama, yeryüzünün sulara batmamış ilk çağlarındaki Tethys kıtasının kara kesiminde geçer. Bu bölgeler, istikrarlı oldukları için, canlıların sürekliliğine ve çeşitlenişlerine olanak tanır. İlk insanımsıların bu kara kesimlerinde bulunuşu, aşağı vahşet insanının ilkin buzullar bastırmadan önce, buralarda tropikal ve yarı tropikal barınak ve ağaçlarda korunduğunu, kaçıp kovalayarak, dik yürümeyi geliştirmek zorunda kaldığını; belgelere bakılırsa kaba labut ve yontulmuş kaba çakmak taşından aletler kullandığını düşündürür. Köklerle-yemişlerle, ot ve böceklerle-küçük hayvanlarla beslenir.

Pitekantrop insanı bu durumda baskı altında tutan şey, şüphesiz ki, öncelikli doğa şartıdır. Hemen bununla iç içe gelişen ve onu hayvanlar aleminden

giderek ayırmış bulunan üreyim aksiyonudur. Komünün hayatta kalabilmesi için gerekli olan çocukların veya yeni kuşakların bakımı-yetiştirilmesi, tabiat şartlarıyla da birleşince yasak tanımayan-uzlaşmış bir komün sentezi giderek gelişir.

Birinci buzul çağı bastırdıkça, daha kuzeye geçimi peşinden çıkmış bulunan pitekantrop insan, yine aynı tabiat ve üreyim şartlarının baskısı ve gelişmesiyle ateşi-mağarayı keşfedecek, cinsel yasaklar ilerlemelerinin ilk tabanını oluşturacaktır.

Aşağı vahşet halinde cinsel yasakların hiç denenmediği düşünülemez. İnsan bir kez hayvanlar aleminden ayrılış yoluna üreyim baskısıyla girmiş olunca, ister istemez (sonraki aşamalarda iyice belgelenmiş bulunan) cinsel yasak ilerlemeleri, kaçınılmaz bir gidiş halini alacaktır.

Fakat biz belgesiz olan bu çağı, Engels'in belirttiği gibi hiçbir cinsel ve toplumsal yasağın tanınmadığı komün çağı olarak farz edelim. Hipotezlerimizi buna göre geliştirelim.

O halde cinsel yasaksız olan bu uzun çağda komün elemanları, hangi kanunla tasnif edilebilecektir? Değişen bir şey olmaz: Komün elemanlarını bu kez yine üreyim aksiyonu düzenler. Fakat henüz cinsel yasaklar biçiminde değil, tersine o yolu açacak olan hiçbir yasağın bulunmadığı komün üyelerini uzlaştıran-herkesin herkesle cinsel alışverişte bulunma serbestliğini kendiliğinden sağlamış olan üreyim sistemiyle yapar. Bu yapı, sürü aşamasını (Horde) andırır da çok farklı bir aşamadır. Çünkü bu yapı komünün bizzat kendisidir.

İlk toplum, üreyim ve doğa şartlarının çelişkisinden; üretim elemanlarını da içerisinde çekirdekleştirerek doğmuştur. Yekpareleşme yolunda, fakat üyelerini henüz serbest bırakılarak yekpareliğini koruyabilen kendiliğinden-doğal komündür.

Bu aşama hazmedildikçe, zıddına doğru sıçrayan elemanlar etkileşimiyle cinsel yasaklar zincirinin halkaları baskıya geçmek zorunda kalacaktır. Cinsel yasaklar, üreyim aksiyonu içerisinde çözümleyen-kesip atan neşter gibidir:

1- Toplumcul gelişime ulaşmış olsa da, henüz insanlaşma yoluna girilmiş; fakat hayvancıl çekişmeler-içgüdülerin kesilip atılması gerekir. O içgüdüler, üreyim sisteminin insanlaşması ve toplumsullaşmasıyla bir miktar bastırılmış bulunarak, kesilip atılma gereğini dayatmıştır zaten. Cinsel yasaklar, uzunca dolambaçlı yollardan bu hayvancıl güdü kalıntılarını adeta kesip atarca bastırarak ve toplum yararına döl yetiştirmeye yöneltecektir. Bu şuur-altşuur ruh yolunun açılışı olur.

2- Cinsel yasak neşterinin kesip attığı ikinci şey: Hayvancıl güdülerle birlikte, yavaş-uzunca bir yoldan kişi ile toplum hırlaşmalarını kesip atarak, komünü yekpareleştirecektir. Bu, toplumda kan teşkilatlanmalarının ve totemizmin yolunu açar. Ve bilinen diğer elemancıl gelişmeler bu ilerlemeler ardından sükun eder.

Demek aşağı vahşette komün elemanları tasnif edildiğinde veya eleman prosesine bakıldığında; elemanları gerçek akış içerisinde kendiliğinden tasnif eden elemanın, yine cinsel alışverişler olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak bu kez, tasnif eden *yasaklılık* değil; *cinsel yasaksızlık* veya *cinsel serbestliktir*.

Hayvanlardaki çok eşlilik ve tek eşlilik üreyim temelidir. Memelilerde-maymunlarda çok eşlilik, bazen çok eşlilikte görülen temellerdir. Bu temellerin yıkılması ve yeniden kurulması gerekmiştir. Kısırılık-birey hırlaşmaları

toplumcullaşmaya elverişli olmayınca; insanlık gidişi bu temeli yıkmak zorunda kalır. Bütün kurallardan yoksun-cinsel alışveriş serbestliği yolunu yürümek, komünün ilk cinsel yasaksız sentezlerini verir. Ve bu türden grup evlilikleri rapor edilmekten ve düşünölmekten uzak değildir. (Engels, **Orijin ve ilh.**)

Bu Westermarck'ların, McLenan'ların, "Fuhuş" ön yargılarıyla ilgisizdir; hayvandan insan toplumuna geçiş için biricik gerekli temeli oluşturur. Ve Darwinizm'in "Toplumsal Alışkanlık", "Sürü", "Gelişmeye müsait" gibi doğal seleksiyonun kalıtım elemanlarla komplike bir çekirdek oluşumdur. Üretimi de kapsayan üreyim mekanizmalarıyla gelişim bulur.

Komün elemanlarının henüz oluşup belirmeye ve yeni elemanların yaratılışını üretmeye başladığı Aşağı Vahşet'te elemanların tasnifi, bize yine aynı kanuncül gidişi verdi.

Acaba, Barbarlık çağlarında da aynı gidişi bulabilir miyiz?

AŞAĞI BARBARLIK: DOĞADAN İNSANA

Barbarlık Çağı da vahşet gibi, klasik olarak üç konak olarak tasnif edilir. Aşağı-Orta-Yukarı Barbarlık.

Aşağı Barbarlıkta komün elemanlarına yenileri katılmakla birlikte, temel olarak kanuncül işleyiş değişmez. Tersine daha çok göze batan bir kaliteye ulaşır.

1- Alet ve Coğrafya Elemanları: Buzullar çağının saldırıları sona ermiştir. Mağaradan ortaklaşa yaşanan, bütün kabilenin bir tek uzun-büyük saz evlerde yaşadığı açık havaya geçilmiştir. Artık alet ile organ arasına mekanizma sokulur. Ok elle değil, gerilen yay ile hedefine fırlatılır. Mızrak sapan ile atılır. Ateşte pişirilen balçık ile çömlekçiliğe ve pişmiş balçıktan tuğla evlere doğru geçilecektir.

Yani artık doğadaki nesnelerin özellikleri değiştirilerek, tek tek aletlerden teknik organizasyonuna geçilir.

Bu aşama, artık teknik gücün, komün elemanları içerisinde hatırı sayılır bir manivela haline gelerek, tüm elemanlara daha kalıcı etkiler yapabileceğini sezdirenen bir sıçramayı gerçekleştirir. Ki kadının totemden daha ileri bir kutsallaştırma ile tanrısallaşmasında bu teknik ilerleyişin, pekiştirici rolü olur.

Ateş yine temel yaratıcı maddi güçtür: Balçık ateşte pişirilir. Ortaklaşa büyük evlerin her işini kotaran kadınlar takımının ve ana tanrının sembolü ateştir.

Bahçe ekimi ve hayvan yetiştirilmesi gelgeç biçimlerde yavaşça gelişir. Artık canlı varlıklar da toplumcullaştırılırlar.

2- İşbölümü elemanı: Oku ve yayıyla erkek av işindedir. Ortak evin ve kadınlar takımının hizmetindedir. Kadınlar ev işlerindedir. Doğal birinci işbölümü sürer. Ve iyice belirginleşmiştir.

3- Cinsel yasak elemanı: Ortaklı aile biçimi çevresinde döner. Yani cinsel yasaklarda birinci ilerleme sayılan ebeveynlerle-çocukların cinsel alışverişinin yasaklanması aşılmıştır. Cinsel yasakların ölüm cezalarıyla korunması bu çağlardan kalmış olmalıdır. İlk ilerlemelerde kutsallaştırmanın keskinleşmesi bize yasakların da keskince savunulduğunu anlatır. Vahşetin yukarı konağındaki animizmle karışık totemci mağara resimlerindeki şaşırtıcı ve imrendirici realizmler kutsallaştırmanın keskinliği kadar cinsel yasakların keskin savunulduğunu da anlatır. Tıpkı bunun gibi ana tanrının totemleri de geride bırakan keskinlikte kutsallaştırılması, cinsel yasakların keskin savunulduğundan kaynaklanır.

Yukarı Vahşet'teki ve Aşağı Barbarlıktaki bu çığır açıcı ilerleyişlerde, cinsel yasaklardaki ilerlemelerin kesin adımlarla oluşuna sınırsızca bağlıdır.

4- Benlik elemanı: Benlik, yani komünün de kişi elemanının ruhu-beyni o denli gelişmiştir ki, beyin ve beden anatomisi artık organları ile alet arasında mekanik güçleri sokarak yeni bir "TÜR" başkalaşmasına olanak vermez. Soyutlama gücü artmıştır. Cinsel yasakların kesin ilerleyişleri, beyindeki şuur-altşuur örgütlenişini de keskinleştirdi. Komünde en büyük ilerleme, cinsel yasaklarla beraber kişi beynindeki bu örgütlenişin kesin ve yoğun elemanlarına kavuşması oldu. Beyin en başta şuur-altşuur elemanlarına kesince sahip olunca, komündeki bütün elemanlara bakışı, onları içine alıp hazmediş; tezatları kurarak yeni sentezler (soyutlamalar) çıkarışı hızlandı ve kalite atladı. Dolayısıyla mekanik güçleri keşfetmesi ve ilerletişini olağanlaştırdı. Beyin ne kadar çok kendi iç mekanizmasını örgütlerse o kadar çok komün elemanını içine alıp hazmetme ve yeni sentezler çıkarma yeteneğine kavuşuyordu; komün elemanlarının sonsuz hız ve bağlantılarla işleyiş beyin işleyişini de geliştiriyor ve bu en çok kişi benliği kanalından komünün kolektif emeğine yansıyor ve komünü geliştiriyordu. Bu gelişimin sağlam kurulmuş diyalektik yayı, cinsel yasaklar mekanizmasıyla işliyordu.

5- "Ruh" elemanı: Benlik, kişi ruhu geliştikçe oradan çevreye yansıtılan "ruh"un gücü de kalite atlıyordu. Yani animizm giderek ele geçmeyen, bilince çıkarılamayan komün ve doğa elemanlarının yorumunda işlevleşiyordu. Yani "*kutsallaşan ruh*" biçiminde kişi ve toplum üzerinde egemenleşiyordu. Ağaç ve hayvan totemleri bu yüzden devam ederken, cinsel yasakların ulaştığı sentezlerden biri olan ana tanrı hafifçe totemlerin önüne geçerek kutsallaşiyordu. Bu ilerleme, doğadaki bitki-hayvan gibi canlı nesnelere de toplumcullaştırılması, ortak mülkiyete katılması ilerleyişleriyle birlikte paralel geliyordu.

Gelgeç-oynak gelişen bahçe ekimi ve hayvan besleyiciliği keşfedildikçe kişi ruhu, bunları aşarak animizmin ruh anlayışını komünde aktüel güç kazanmış kadın şeflere kaydırarak, ana tanrıları totemden bir adım öne geçiriyordu. Ancak totemden henüz kopuşulması düşünülemezdi. Çünkü cinsel yasaklar ve kan teşkilatları henüz çiçeklenme devrine ulaşmıştı; kanların sembolü totem idi, fakat kanların ortak aktüel şefi veya totemlerin ortak temsilcisi kadın-ana tanrıydı.

6- Kutsallaştırma gücü ve hedefi bu aşamada doğadan-totemden insana doğru ilerlemesi, aşamanın ilerleyen göstergesiydi. Toplum artık doğal nesnelere özünü de değiştirebiliyor, canlı varlıkları dokunulmazlıktan çıkarıyor, totem kutsallaştırmalarını gelenek-görenek seviyesine indiriyordu. Bunun yanında kendi insan gücünü ana tanrıya öne geçirerek fark ediyordu. Kutsallaştırmalar artık insanları tanrılaştırarak ve gökselleştirmeye doğru ilerleyecekti. Ve bütün bunlar cinsel yasaklar sistemiyle yaratılıp-canlanıyordu.

7- Mit elemanı: Gelenek-görenekler, ana tanrının aşağı barbarlık ile öne çıkışından sonra yeni elemanlarla zenginleşerek çiçeklendi, yeni kuşaklara aktarım-soyutlama zenginlikleriyle gelişti. Aşağı barbar insanın şuur altını totem ve ana tanrının barışçıl bir arada yaşama diyalektiği yani doğa ve toplumun yaratıcı çelişkileri oluşturdu. Vahşet'te bu çelişkiler daha yaman buzul saldırıları altında, türler arası çelişkilerle katışarak daha savaşçıl işliyor ve yeni tür gelişimleriyle ilerleyen cinsel yasak sentezlerini ve totemi sentezleştirebiliyordu. Barbarlık ile

birlikte bu çelişkiler daha çok toplum içine girer oldular. Benlik daha çok yeni-yoğun elemanlarla tezatlaşıp sentezleşme olanağı buldu. Ve düşünce-dil gelişimi kanalından gelenek-göreneklerin nakli kolaylaştı-hızlandı ve kalite atladı.

8- Yekparelik elemanı: totem ve ana tanrı elemanlarıyla daha da güçlenmiştir. Ancak bahçe ekimi ve yanı başında birbirlerini etkileyerek gelişen hayvan besleyiciliği, yeni bir aşamanın (çobancılığın: orta barbarlığın) hazırlığıdır. Ki bu açılım, komünün yekpare gücünde ilk gediğin açılacağıının habercisidir.

9- Ortak Mülkiyet elemanı: Yekpareliğin gücü içerisinde (kutsallaştırılmış her elemanıya) başka türlü bir benimseyişe hâlâ olanak tanımaz. Fakat kadının gücü, alttan alta erkek elemanında (benlikte) karşıt bir güç imrenişi beslemeden yapamaz. Bir ileriki aşamada sürü ekonomisinin çiçeklenişinde erkeğin tanrılaşması aynı kutsallaştırma hedefiyle fakat kalleslik yolundan nankörce ilerleyişi bunu doğrular.

Artık komün elemanlarının gelişerek komüne dar gelişi hemen bütün sinyallerini aşağı barbarlıkta vermiş bulunur.

10- Üretim ve Üreyim aksiyonları: Komünün bütün elemanlarını kapsar. Şöyle bütün elemanlar gözden geçirilince kolayca görünen, yine üreyim elemanlarının ve dolayısıyla en temelde cinsel yasaklar mekanizmasının belirleyici yaratıcılığıdır.

Kısaca tasnif ederek hatırlamaktan bıkmayalım:

Komünü, görünen-bilinen yüzeydeki elemanlarıyla ele alış, derinlerdeki sebeplere inilmedikçe çok eski bir alışkanlık olmaktan kurtulamıyor.

İbni Haldun'dan beri tarihsel maddeciliğe kadar 500 yıldır genel felsefe ve maddeciler arasında görülüp kaybolan, tepetaklak kanun ve tarihsel maddecilik ile su yüzüne çıkan gerçek şu oldu: Tarihi, ekonomik-maddi temelleri içinde ve prose halinde ele almak.

Tarih öncesi için durum nedense farklı geliştii. Yazılı tarihte maddi temeller pek tanınmış görünmediği halde, tarih öncesinde araştırmacıların alışkanlığı, tarih öncesi çağları maddi temelleriyle tanımlamak biçiminde geliştii. Marks-Engels'in **Alman İdeolojisi**'nde dikkat çektikleri gibi tarih öncesi, Taş-Tunç-Demir çağları biçiminde adlandırılıp tanımlandı.

Bu alışkanlık, Morgan ve Engels'e yabancı gelmedi. Tarih öncesini çok zenginçe açıklamalarının yanında, teknik gelişimine göre tasnif etmek alışkanlıklarının dışına çıkmadılar. Çağlarının icabınca yürütmekten kurtulamazdı. Ne belgeleri, ne de aydınlattıkları olayların gidiş kanunları buna olanak tanııyordu.

Fakat tarih öncesinde gidiş tersten başlamış, tarih içine girildikçe maddi temeller üretim ile birlikte öne çıkmaya başlamıştı. Tarih öncesinde üretim ve maddi temeller yok denecek kadar azdı.

Hemen bütün araştırmacılar Marksizm'i yazılı tarihte inkar ederken, kallesçe-sinikçe susuş atmosferinde boğuntuya getirirken, tarih öncesinde elbirlik etmişçesine, yazısız tarihi maddi temellerle tanımlamaktan kurtulamıyorlardı.

Oysa yazısız tarih öncesinde maddi temeller işleyişin sadece bir yüzüydü. Üretimin diğer yüzü üreyim idi. Ve belirleyici ana halka buradaydı: Tarih öncesinde baskın üretici güçler insana dayanıyordu.

Komünde insan üretici güçleri, kişi ve kan teşkilatlarıyla dinamizm buluyorsa, bu elemanları kişi ve kan yapan kanuncul güç de cinsel yasaklardı.

Maddi üretici güçler bu mekanizmayla hayat bulup komünde giderek belirleyici elemanlar gücüne (alışveriş etkinliğine) ulaşıyorlardı.

Komünün oluşumunda kişi ve kan teşkilatları hemen her şeydi. Cinsel yasaklar bu elemanları geliştiremedikçe, alet gelişimleri yüzbinlerce yıl beklemek zorunda kaldı. Elbette maddi üretici güçlerde yaratılan en küçük ilerlemelerde kişi ve kan teşkilatlarını sayısız yansımalarla ilerletti.

Alet gelişiminin bizzat kendisinin yarattığı gelişim, eğer insan bir toplum haline gelmiş bulunmasaydı, hemen pek fazla geliştirici yanı bulunmazdı. İnsan beyni eğer içine emdiği her şeyi şuur-altşuur örgütlenişi içerisinde tezatlarıyla kavrayıp ilerletici sonuçlara ulaştıracak gelişmeye uğramasaydı yine alet gelişimi hayvanların kullandığı düzeyi aşamazdı.

İnsan beynini tezatlı benliğine kavuşturarak kişiyi kişi yapan da, insan kümeleşmesini toplum yapan da üreyim ve cinsel yasak ilerlemeleridir.

Alet ilerlemeleri, ancak kişi ve kan teşkilatları (cinsel yasak ilerlemeleri) altında bulunursa sihirli yaratıcılıklar için olanak bulabilirler. Çünkü alet, toplumsal ilişkilerin sürekliliği ve yoğunluğu içinde, insan beynini durmadan sonsuz ve tekrarlayıcı elemanlar ilişkileriyle işleyebilirse yeni sentezlere kapı açabilir. Yoksa alet tek başına hayvan gruplarının ve tek tek hayvanların da kullanabileceği düzeyi aşamazdı.

İnsan toplumunda teknik yan, bu kişi ve kan teşkilatları yani cinsel yasaklar yanıyla kavranamadıkça derece derece tanrılaştırılmaktan çıkamadı. Bu yüzden asla unutmamalı ve daima hatırlamalıyız ki bütün yaratıcılıkların kökü, başta insan beyninin tezatlıca (konsiyan-enkonsiyan [bilinç-bilinçaltı) örgütlenişe ve insan toplumunun kan teşkilatlarıyla örgütlenişine dayanır. Aletin ve giderek gelişmiş metodlarıyla tekniğin olağanüstü yaratıcılıklarıyla insanı determine edişi de kişi beyni ve insan toplumu şartıyla mümkündür.

Bu araştırmalar eşliğinde, Aşağı Barbarlıktaki büyük ilerlemelerin kanuncu nedenlerine eğilebiliriz.

1- İnsan beyni ve bedeni (anatomisi) artık kendisini yeni bir tür insan başkalaşımına yer bırakmayacak bir şekilde tamamlamıştır. İnsan beyni ve bedencil diğer organları, insan toplumunun başta üreyim görevlerindeki derin başkalaşım sonucunda insan türlerinin basamaklanışına olanak vererek, bir tek insan türü (şimdiki insan) gelişiminin temellerine ulaşmıştır. Bundaki genel üreyim ve cinsel yasak ilerlemelerinin payı büyüktür. Maddi üretici güçler gölgede kalmış olsalar da bu ilerlemelerin ayrılmaz parçasıdır.

2- Vahşet Çağı yüzbinlerce yıl, hatta Pitekanthrop'tan beri bir milyon yıl boyunca hep bu gelişimi hazırlayıp sonuçlandırmak üzere basamak basamak geliştirdi. Bu prose unutulursa, barbarlığın aşağı konağındaki ilerlemelerin birdenbire ortaya çıkış hızları ve büyük değerlilikleri sadece maddi temellere bağlanmaktan kurtulunamaz.

3- Yine de aşağı barbarlık konağında:

a) Bahçe ekimi (bitki) ve hayvanların gelgeç yetiştirilmesi; canlı tabiat nesnelere topluma mal edilmesi;

b) Ok-yay ve çömlekçilik ile cansız tabiat nesnelere artık özlerinin değiştirilerek mekanik kuvvet haline getirilmesi gibi yeni ve büyük sayılabilecek maddi üretici güç ilerlemeleri, üreyim aksiyonunun güdümünden ve baskısından çıkabilmiş sayılmaz.

Bunun en keskin ispatı ve belgesi: Her şeyin ana tanrı ve totem

güdümlüde gelişmiş bulunuşudur. Bunan anlamı: Kişi benliğinin ve toplumda kan teşkilatlarının gelişmesine temel olan cinsel yasakların tekrar tekrar keşfedilerek, süreklilik kazanmış olduğudur.

Aşağı barbarlık çağının komününde asıl ilerleme olarak dikkat çeken, açık havada ortak evlerde oturan kanların (komünün) yekpare gücüdür. Bu tür komünde insanlı elemanların, üreyimin vurucu elemanı cinsel yasaklar kanalından üretime baskın çıkışı sürer.

Üretim totem ve Ana Tanrı'nın gölgesinde (şuuraltından) etki eder.

1- Cinsel yasakların kesinleşmiş sürekliliği, komünün kişi elemanını beyince geliştirir: Tezatlari kuran zeka sentezleri yakalar. Kişi ruhu gelişir.

2- Gelişen kişi ruhu ölçüsünde animistik ruh da gelişir. Bu gelişim kişi ruhundan bambaşkadır. Kişi ve kandan yansıyan kişiler ruhu kolektif bir güç kazanarak totemlere ve ana tanrıya yansıdığı için, kutsallaştırmayı kişinin ruhundan daha fazla arttırarak toplum ve kişinin üzerinde biricikleşir ve yüceltim (süblime) bulur.

Cinsel yasakların gelişimi ve süreklilik kazanması ölçüsünde komün yekpare gücünü kazanır ve arttırır. Dolayısıyla komünün kolektif ruh ve emek birliği kutsallaştırmanın gücünü arttırmış olur.

Her türlü teknik yaratıcılık bu ölçüde süreklilik (hayat) bulur, komüne hizmet eder.

Şuur, aletlerle değil, cinsel yasaklar ile hayat bulup geliştiğı için, alet veya giderek teknik determinizm altşuurdan etkilerini geliştirir. Ancak medeniyet (sınıflı toplum) geliştikçe ve yeni kutsallaştırma halkalarını tarihsel devrimlerle (komün ile) geliştiremediğı ölçüde, maddi üretici güçler matahların fetişizmi yolundan insan beynini ve toplumu ele geçirir.

Çünkü komünün gücü-gelenekleriyle birlikte sınıflı toplumda eriyip gerilirken kişi beyni, kolektif kutsallıklarını da-kollektivizmiyle birlikte geriletir. Yerini tarihsel devrimci bir komün ile yeni kutsallaştırma halkası olmadıkça teknik gelişimle birlikte ortaya çıkan kişi mülkü-matahlar tapıncı, hiçbir derde deva getirmeyen eski kutsallaştırmaların gerileyen boşluklarını doldurarak ilerler.

Bu genel prose zıtlıkları içinde bile, komün komün olarak sürdükçe, insan üretici güçleri maddi üretici güçleri gölgede bırakacak derecede baskın olduğu anlaşılabilir. Fakat biz daha somut komün prosesi (tarih) içinde bu nüansları ele almaya devam edelim.

Orta Barbarlık konağında durum değışir mi?

ORTA BARBARLIK: İNSAN'DAN MADDE'YE (İLK GEDİK)

Buraya kadar izlediğimiz gelişim, üreyim aksiyonu ve cinsel yasaklar gerçeğini yeterince gözlere batırmış bulunuyor. Orta barbarlık konağında komün, komün olmaktan çıkmaz; sadece gedik açılır. Bundan ötürü tasnif edici ana özellik değışmez.

Aşağı Barbarlıkta hazırlanan büyük maddi üretici güçler sıçrayışı, bu konakta temel ekonomi biçimi olur: Erkek, hayvan besiciliği (ve bahçe ekimi) sürü ekonomisine yönlendirir.

Doğadan canlı nesnelere (bitki ve hayvanın) topluma mal edilişi sayı ve kalite atlar. Aşağı konakta onbinlerce yılda hazırlanan bu taban, uygun tabiat

şartını bulur bulmaz çiçeklenir.

Komünde maddi elemanlar, bu çiçekleşme ile birlikte büyük ilerlemelerini kaydederler. Fakat komün hâlâ, komün olarak yoluna devam ettiği için bunu anlayamaz; ilerleme, tüm komünün ilerleyişini henüz aşamaz.

Maddi üretici güçlerin komünün ilerleyişini aşması demek, onu parçalaması ve insan üretici güçlerini giderek gölgelemeye başlaması demektir. Fakat bu gelişim kolayca gerçekleşemez. Her antik medeniyete geçiş ve çöküş aşaması için geçerli olan bu gerçek, tarihin komün rezervi (tarihsel devrimler) tükenmedikçe 6500 yıl boyunca "tekerrür" etmekten geri kalamayacaktır.

Bu proseyi tarihteki zıt gelişimiyle ele alıp hatırlatarak, orta barbarlıktaki ilk ilerlemeye işaret etmiş olduk. Böylece aynı zamanda, bu ilerlemeye kadar olan gelişmelerde, manevi insan üretici güçlerinin komündeki tartışmasız üstünlüklerini bir kere daha tarihi gelişmenin denklemlerle ispatıyla görmüş oluruz.

Fakat komün bu ilerlemeyle komün olmaktan çıkamaz. Bu yüzden insan üretici güçleri komünde hâlâ diğer maddi elemanların bütününe belirlenir. Çünkü diğer yandan cinsel yasaklar henüz gelişimini tamamlamamıştır. Kadın ve ana soyundan geliş altilmiş, babasoyu üste getirilmiştir ama cinsel yasaklar henüz tekeşli aileye ulaşmaktan uzaktır.

Orta konakta ilerleme, aşağı konağın teknik ve coğrafya temellerine yaslanarak yapılmıştır. Ancak bu kez yeni teknik ilerlemelerden çok çömlük-maden ayrıştırımı-ileri aşamalarda tunc işleri-ortak vs.nin yaygın kullanımı sağlanmıştır. Asıl ilerleme coğrafya üretici gücünde yaratılmıştır. Bahçe ekimi ve hayvan evcilleştirimi sürü-çobanlık göçebelik manivelasına ulaşır.

Sürü erkeğın emeğiyile ve farazi mülkiyet benimseyişiyile geliştiğiyi için komünde erkek elemanı kadına karşı üste gelir. Ve zamanla erkeğın tanrılaşmasına yol açar.

Yine ancak bu birdenbire olamaz. Analık düzeni onbinlerce yıl sürdükten sonra, sürü ekonomisine belki zamanımızdan on bin yıl önce belki biraz daha önce geçilse bile, erkeğın komünde sivrilişinin ve tanrılaşmasının belgeleri çok sonra; Irak'ta yukarı barbarlık gelişmeleri içinde (zamanımızdan 7000 yıl önce) ortaya çıkar. Ve medeniyete geçilinceye dek totemden kopuşulamaz. Çünkü cinsel yasaklar ve kan teşkilatlandırmalarında^ ilerlemeler devam eder.

Orta konakta gedik sadece manevi üretici güçlerde (insanda) açılan sürü manivelasıyla olmaz; komüne katılan yeni elemanlarla bu gedik hem garanti altına alınır hem de büyütölmeye devam eder: Erkek (babahan), yanaşmaları komüne yabancı insan elemanını katarak yekpareliğiyi bozar. Yavaşça totemi yozlaştıran tabuyu icad eder. Erkeğın çıkarları korunur. Büyü ve sihir elemanı gelişip, erkeğın egemenliğiyi kurmasına hizmet eder.

Bütün bunlar komünde ortak mülkiyet benimseyişinde yekpareliğinde sadece bir çatlaktır; ilk gediktir; komünde insan üretici güçlerinin egemenliğiyi hâlâ kesin ölçülerde sürmektedir. Bunu medeniyetler zincirinin son halkalarına dek zamanımızdan 1500 yıl öncelere dek izleyebiliriz.

YUKARI BARBARLIK VE MEDENİYET'TE KOMÜN GÜCÜ

Yukarı barbarlık konağı orta konağın maddi manevi gelişimlerine (hazırlıklarına) basarak tarım ve sanayi ekonomisine yöneldi.

Tarım, artık gelgeç bahçe ekimi değildi. Toprağı sistemlice temizlemek-sürmek-dinlendirmek-tohumlamak-sulamak-ürünü kaldırmak-harmanlamak-depolamak-alışverişe sunmak-hava şartlarını izlemek-hesaplamak-yeni toprak kazanmak-tohum ve bitkinin özellikleri kadar toprağı da tanımak-bataklıkları kurutmak-çöl alanlarını salamayla verimlendirmek gibi bir çok yeni-komplike metodu içeriyordu. Ve zamanla yanında sanayi denebilecek yeni bir işbölümünü yaratmaktan geri kalmadı. Her ikisinde birbirini besledikçe, maddi üretici güçlerde yeni büyük bir ilerleme daha gerçekleşti.

Bu büyük ilerlemenin getirdiği düz mantıkla, olayların gidış kanunlarını-olaylar içerisinde izlemeksizin, akıl yürütseydik kolayca şöyle bir "sentez"i tapşırabilirdik: Tarım ve sanayi işbölümünün getirdiği verimliliklerle maddi üretici güçler, manevi üretici güçlerin önüne geçme kolaylıklarını buldu ve giderek parçalanın komünün sınıflı toplum gidışı içinde eritilmesiyle maddi üretici güçler kesin üstünlüğünü kurdu.

Hayır, gerçeğin akışı düz mantığa sığmayacak kadar zengin ve manevi insan üretici güçlerini daha da güçlendirecek yolları buldu. Çünkü tarihöncesi, eleman ilişkileriyle gözden kaçırmadan izlemeye çalıştığımız kadarıyla, her yanından ispat bulunmuş bir şekilde, ziyadesiyle insan üretici gücünün doğayla güreşinin sentezi olmuştur. Çıkan sentez bugün doğa güçleriyle teçhizatlanmış insan toplumu oldu. Bunun içerisinde doğanın toplumcullaştırılışı ve işlenişinden çıkan maddi üretici güçlerde bulunuyordu. Fakat manevi üretici güçlerin doğal biçimde gelişmiş olan kontrolündeydi.

Bu sentez yüzbinlerce yılın eseriydi, kolayca bozulmadı. Komün Fırat-Dicle ırmak boylarına düşünce harikalar yaratmaktan geri durmadı. Biricik gücü, kolektif emeğini çalıştırma ve erimlendirme fırsatını buldu. Onbinlerce yılda geliştirdiği tecrübelerini ve fikirlerini Fırat-Dicle deltasındaki balıklarda yüzlerce yıl yeniden ve yeniden denedi. Demir tekniğine ihtiyaç duymaksızın, insan gücüyle tarım aşamasına girdi.

Yukarı barbarlık konağı da böylece yeryüzünde ilk kez daha çok insan gücüne dayanarak kuruluyordu. Sonradan komünün ilk Irak kentlerini bu yoğun kolektif emek ile kuruşu, gelenekleri kutsallaştırmaları ve ortak mülkiyeti büsbütün tutkunlaştırıp dayanıklılaştırmakla kalmadı, yeryüzünün başka ırmakçıl ve hayvancıl kent tohumlarına da temel teşkil etti. Manevi insan gücünün komündeki baskınlığı tarihe böyle yansıyarak, kendisini bir kez daha ispat ediyordu.

Irak'ta yukarı barbarlığa geçiş, eşi benzeri görülmemiş orijinallikte kolektif insan emeğin aşırılmasıyla gerçekleşirken, bu geçişe yine manevi güçleri perçinleyen başka bir gerçeklik eşlik etti: Dış barbarların (komünal güçlerin) tarihsel devrimleri.

Irak'ta orta barbarlık da orijinal verimlilikler sunuyor, göçebelikte olgunlaşmış ve adeta sıraya girmiş dış komünlerin ağzını sulandırıyor. Irak'ta yukarı barbarlığa geçerken eseri, bir tek komün gücü tamamlamadı. İleri bir aşamaya gelmiş fakat yorulmuş rahata ulaşmış Irak yerleşimlerinin eserini dış taze komün güçleri tarihsel devrimlerle tamamladılar. Bu barışçıl ve savaşçıl gelişimlerle olurken, geri bir komünün ileri fakat yorgun bir komünü yenmesiyle veya uzlaşarak yerini almasıyla oluyordu.

Irak'ta medeniyete geçiş de başka türlü gerçekleşmedi: Tarihsel devrimlerin büyük rolleri oldu. Komünde insan gücü bu denli baskındı ve Irak'ın bereketli fakat ortak emeğin aşırılışmasına ihtiyaç duyan balçık deryası coğrafyası bu

baskınlığı ispat ederken katmerleştiriyordu.

Kutsallaştırma elemanı komün içerisinde böylece büyük ilerlemeler kaydetti. Çünkü komünün (doğuştan amacını toteme yönelttiği için) amacı kutsallaştırma olmuştu. Dünyasını yorumlama üslubu, deyim yerindeyse feylesofluğu kutsallaştırma prosesi içinde geliyordu. Irak ortamında komün gücü bilinen tarihlere içerisinde medeniyete geçinceye dek, yüzlerce yıl kolektif emek içerisinde kutsallaştırmalarını tutkunlaştırıp dayanıklılaştırmıştı. Kutsallaştırmalar kanalından komün elemanlarının bütünü aynı yola girmişti. Maddi üretici güçlerin bu kozayı delerek sınıflı topluma izin veriş bile mucize kabilinden olanaksız bir durum iken, yine insancıl üretici güçlerin tarihsel devrimleriyle aşama aşama gerçekleşti.

Tamkara denen bezirgan, önce tapınağın (komünün) görevli müteahhit memuruydu. Bezirganın tapınak ve toplum uluları (şefleri) ile elbirlilik olup kutsallaştırılmış malları ve toprağı benimseyip özel mülke aşırımları uzun yılları aldı.

Ne ticaret-ne yazı ne de para medeniyetin elemanı değildi. Komünün kolektif emek gücüyle yaratılmışlardı. Ve tapınağın (kutsallıklar merkezinin) emrindeydiler. Kamu adına tanrının elinde gelişmişlerdi. Yazı tapınağın envanterini belirten kutsal mallar siciliydi. Para yerini tutan kıymetli madenler, tanrıya adak (sunu) idi.

Bezirganlık kanalından hepsi, devlet vurucu gücüyle medeniyet elemanı haline getirildiler. Burada yine başrolü insan (bezirgan) tarihsel devrimlerin itici gücü altında oynadı. Ve maddi üretici güçler üste geldi. İnsan, maddeye giderek yenildi:

Kankardeş komün gücü, efendi-kölelere bölündü; ortak mülkiyet giderek "Kul" olan kişilere bölündü. Komünün ortak gücünün mülkiyetçe ve idarece temsil eden tapınak otoritesinin yerini, azınlık efendi-zenginliklerin toprak beylerinin devleti aldı. Para ve yazı çıkar aracı ve belgesi oldu. Bezirgan sosyal sınıfının alttan güreşen sinsî gücü, maddi üretici güçlerin yolunu açan, onları üste getiren gücü oldu.

Fakat daha ilk medeniyet gelişiminde büyük gerçek ortaya çıktı: İnsansız hiçbir medeniyet kurulamayacağı gibi, insan üretici gücünü yitiren medeniyet yaşayamazdı. Dahası, maddi üretici güçlerin üstün gidişi, insanı, dolayısıyla medeniyeti batırıyordu.

TARİH BOYUNCA İNSAN VE TABİAT'IN DEJENERANS'I

6500 yıllık antik tarih bu gerçeği bir çok yanıyla ispat etmekle geçti. Osmanlı Tarihi Maddesi araştırmamız bu ölümsüz gerçeği, her yanından belirtmeye çalıştı. Tarih Tezi'mizin ilgililere başlıca bilgisi budur: İnsan üreyimine, insan hürriyetine-insan fikriyatının gelişimine-kelepçe vuran ne antika ne modern medeniyet yaşayamaz, maddi üretici güçler tapınışı içinde batar giderdi. Bu gerçeklik büyük ibretlerle işledi.

Medeniyete parçalanan ve medeniyetin sınıflı toplum gidişi içinde eriyen komün, önce iç elemanlarının diyalektik etkileşimlerini parçalayarak, insancıl üretici gücünü yitirdi. Çünkü komünün elemanlarının yoğunlaştığı gücü insan üretici gücünde toplanıyordu.

Ancak insan ayrı bir bölüm ile gördüğümüz gibi, *komüne olduğu kadar*

doğaya da göbek bağıyla bağlıdır. O bağlar kesilmeye gelemeyecek kadar insanla sonsuz ve sayısız kalitelere hayati damarlar geliştirmiştir.

İnsanın komün ile olan bağlarını bütün elemanları gözden geçirirken gördük: Orada insan üretici gücünün kankardeşlik-cinsel yasak dolayısıyla totem-kutsallaştırma-kollektif emek ve ortak mülkiyet-yekparelik kanalından komüne hayati damarlarla bağlı olduğunu görmüştük. Yine komünün doğaya olan bağıyla birlikte insan toplumu da komün dolayısıyla doğaya koparılmaz sayısız ve sonsuz bağlarla bağlıdır. Bu coğrafya ve teknik üretici gücüyle de gerçekleşir.

İnsan ne denli bağımsızlaşma; nereden-nasıl çıkıp geldiğinin şuurunda olamadığı ve bizzat yine o kanunların tesiri altında olduğu için, her şeyi fethedip kendine mal ederek fütursuzca ilerleme hecmeleri [atakları] içinde olsa da, bu büyük bir yanlıdır. Tabiata göbek bağıyla bağlıyız, sözünü benimsemeyen, kabul etmeyen hiçbir kimseyi gösteremeyiz, bulamayız herhalde.

Fakat hiç kimse de, bu göbek bağının derin anlamlarını bilmeksizin ve düşünmeksizin bu göbek bağının hayati damarlarını her an kesmeye devam eder.

İşte medeniyet çıktı çikalı sınıflı toplum insanlığının kendi içindeki menfaat ilişkilerini tabiata yansıtmak olmuştur. Komün doğasını da kendisi gibi bilmiş-ruhçu bir yaklaşımla her şeyi canlı sayarak, totem geliştikçe kutsallaştırmışsa ve o ölçüde de bitki ve hayvanların-iklimlerin-dağların-taşların-suların-havanın adetlerini dikkatle izleyerek (animizm görüşlerince) doğaya ve topluma, yani insan çevrelerine: Kendilerine ve başka kabilelere uyum yapıyorlardı. Medeniyet bu ilişkileri menfaat ilişkilerine çevirir çevirmez animizmi de parçaladı ve gökselleştirdi. Animizm, sosyal sınıfların-zümrelerin-tabakaların-kişilerin çekişmeleri arasında kolayca bütünselliğini (komüncül uygulamasını) yitirip giderken, doğa ile insan arasındaki hayati bağlar da bir bir menfaat kılıcıyla kesilip atılıyordu. Yani bir yanda animizm görüşleri, bilgilerle gerçeğe dönüşerek doğa ile insanın göbek bağı bilinir-anlaşılır hale geliyor-diğer yandan menfaat ilişkileri baskın bir determinizm ile yoluna devam ediyordu. Giderek medeniyetin sınıflı toplum çıkar ilişkileri ağır bastıkça, doğa bilinci ah vah nidalarından öteye geçemedi. Fikirler birikti, bilimsel formlara girdi ama egemen zümrelerin elinde teknik gelişim çoktan atı alıp üsküdarı geçmiş, doğa ile insanın hayati bağlarını kesmişti.

Bu gidiş her medeniyet ölçüsünde yaşanarak birikti.

- 1- İnsan komün ile olan göbek bağı keserken,
- 2- Doğa ile olan göbek bağı kesti.

Bu, bindiği dalı kesmekten beter bir bölüktü.

Bunu yapan medeniyet:

- 1- İnsan üretici güçlerini, tarih üretici güçleriyle birlikte maddi üretici güçlerin eziyeti ve törpüsü altında erittiği ve sindirdiği için;
- 2- Kendi doğup geliştiği bölgesinde coğrafya ve teknik gelişimle doğayı törpülediği için her yüz yılda bir çöküp gitti.

Daha ilk medeniyet ile birlikte ortaya çıkan bu gerçek, sınıflı toplumun "tekerrür" eden azılı gerçeği oldu. Her tekerrür adım adım ilerleyerek, hep bu gerçeği biriktirdi. Medeniyetler lokal aşamadan, kıtalararası ve evrensil aşamaya yükseldikçe, insanın ve doğanın törpülenişi azıtarak birikti.

'Tekerrürler veya birikişler, komünün sınıflı topluma parçalanışlarıyla

(tarihsel devrimlerle) gerçekleştiği için, giderek azıtan gerçeklik gözlere batmadı. Her komün tarihe sıfırdan başladıkça, doymak bilmez özel mülkiyet hırsları her tekerrürde katlanarak insanı ve doğayı daha fazla törpüleyip kendi gerçek elemanlarından parçalayıp uzaklaştırdı. "*Tekerrür*"lerle adım adım gelişen dejenerans, şu basamakları tekrarlayarak yeryüzüne yayıldı:

1- Komün demek, taze ve taze olduğu kadar yepyeni üretici güçlere hamile bir toplum demekti.

2- Komün medeniyete geçince yeni üretici güçler önce kentin bulunduğu yörede bütün üretici güçlerin hamileliğini giderek olgunlaştırıp pazarlara açtı. Kentler federasyonu: Medeniyetin gerçek ifadesi olurken, aynı şeyi daha büyük bir yöreye yaydı.

3- Medeniyet bunları yaparken, komün çekirdeğinde yer alan tüm kanuncul elemanların dengesini alt üst etmişti. Bu, en temelde insan ve doğasını dejenere etmekle suçlandığı için, medeniyetin yeni üretici güçler yaratacak mecali-isteği ve hali kalmamıştı. Sınıfsal çatışmalar yolundan devrim değil, çöküntü geliyordu. Çünkü köleler devrimci bir sınıf olmaktan uzaktılar.

4- Ve medeniyetin içlerine yeni hammaddeler için uzanıp yetiştirdikleri barbarlar dağlardan indiler: Medeniyeti yerle bir edip yerine yenisini kurdular. Gelen komün göçebeyse Rönesans medeniyeti, kent komünüyse Orijinal medeniyet yarattılar. Çünkü komün yeni üretici güçlere hamileydi. Medeniyet bir tek teknik üretici gücü üstünlüğüyle üzerine gelen komünlere karşı duramazdı. Akınlarla gelen komünler, medeniyete kendi taze coğrafya-insan-tarih üretici güçleri katarken, var olan tekniği de sosyal sistemleri de bir adım daha ileriye götürdüler. Tarihsel devrim adını hak eden bu altüstlük, toprak devrimine dayanıyordu.

6500 yıl böyle tekerrür ederken, antik medeniyetler yeryüzünde barbar kalmayana dek yayılıp çökkünleştiler. Yayıldıkları yerlerde hep insanı ve doğayı kendi güçleri ölçüsünde dejenere edip komüncül elemanların kanuncul dengelerini tersyüz etmişlerdi. Bu yüzden çöküp gitmekten kurtulamadılar.

Fakat insan ve doğanın evrimcil zenginlikleri bitip tükenmiyordu. Komüncül elemanlar parçalanmış-dejenere durumuna düşürülmüş de olsalar; kendilerini yeni koşullarda ifade etme ve derlenerek yeniden üretmek olanaklarını ele geçirmekten geri durmadılar.

Kapitalizme geçişte yine aynı ezeli gerçek kendisini gösterdi: Yeryüzünün en barbar kalmış bölgesi İngiltere'de ilkel sosyalizmden kapitalizme sıçranırken, insan üretici güçlerinin komündeki baskınlığı bir kez daha çığırılar açıcı rolünü üstleniyordu. *Sosyal Devrim* sıçrayışı (medeniyetin içeriden hamile kalarak toplumu kurtarışı) komün elemanlarının kanuncul dengesinin en sağlam kaldığı İngiltere adacığında gerçekleşiyordu. Kapitalizme geçişlerin sonraki sosyal devrim yaratışları da aynı temellere uymaktan geri kalmadı.

Bu kez kapitalizm medeniyeti insan ve doğayı *yeniden sürüp harmanlayarak*, komünün kalan elemanlarını yeni bir dejenerasyona uğratarak, işlediler.

Sosyalizme geçiş de aynı kurallara uyarak gelişti. Hep insan üretici güçlerinin canlılığına göre sosyal devrim mertebelenişleri gerçekleşti.

Bütün bu açılış ve kapanışlar bir tek şeyi ispat ediyordu: Komüncül elemanların ilişkileri kanuncul idi. Ve insan anatomisinin kendisini Sapiens insan ile tamamlamasıyla birlikte, komün gücü çekirdekçil kanunlarını da tamamlayıp kendini iç gelişimiyle yeniden üretmeye yönelmişti.

Burada bir nefes alıp geri dönerek, konuyu can alıcı yerlerinden noktalayalım.

"GERİ"LER, "İLERİ" TOPLUMLARI NEDEN YENER?

Barbarlık çağında ileri olan toplum, geri olan toplumu değil tersine, geri olan toplum ileri gibi duran toplumu yendi ve üretici güçleri ilerletti. Medeniyetler çağında da durum değişmedi. Çünkü komüncül elemanlar orta barbarlıktan başlayarak iç işleyişlerinde içine yeni elemanlar aldıkça, bozulma gösteriyorlardı. Kent komünü göçebelere daha fazla, medeniyet hepsinden fazla komünün çekirdekçil kanunlarını bozuyordu. Komün en sağlam kaldığı yerde baş edebileceği daha ileri fakat dejeneransa uğramış toplumu altediyor, komün elemanlarını üste getiriyordu.

Bunun başlıca sebebi: Komün elemanlarının insan ve tarih üretici gücüne göre örgütlenmiş oluşundan ileri gelir. Fakat insan da üreyim ve doğadan geliş kurallarına (diğer üretici güçlere de) sınıksızca bağlıdır.

Başından beri tekrar tekrar her konakta tarayarak-her yönde sınıyarak ele almaya çalıştığımız komün elemanlarının oluşumu, gelişimi ve dejeneransının tersten yüzden her yanından ispat etmekten geri durmadığı biricik gerçekliği budur.

Ve bu yüzden *insanlığın içine düştüğü-düşeceği uyumsuzluklarda başlıca ilgi alanına mahzar olacak bilgi olur.* Marks-Engels ve Morgan'ın sezip kendi açılarından işledikleri temel, aslında hep budur. Morgan'ın komünden kalkarak, Marks-Engels'in kapitalizmden kalkarak vardıkları sonucun hep modern sosyalizm oluşu, kendi açılarından (buldukları toplum biçimi konağından) da olsa, işleyen komüncül kanunları sezip yakalamış olmalarındandır.

VAHŞET'TE "İLERİ"LER "GERİ"LERİ NEDEN YENER?

Vahşet çağlarında durum neden değişir? Vahşet insanı daha geri aşamada bulunduğu insan türünü ve dolayısıyla toplumu yok eder. Geri olan insan türü, ileri bir aşamada bulunan insan türü ve toplumu yok edemez.

Vahşette komüncül elemanlar henüz oluşum halindedir. Komün elemanlarını cinsel yasaklar ile geliştirip yekpareleştirmiş bulunan insan türü, henüz bu aşamaya gelememiş bir insan türünü ve toplumunu daha kolayca yener ve ortadan kaldırır. Yamyamlık adı verilen bu gidiş, gerçekte bir geriye dönüşü önlemektir. Kendiliğinden (bilinçsiz) yoludur. Basit bir yamyamlık-açlık-avcılık olayı değildir. Komün tarihi Vahşet'te bu yoldan ilerler.

Medeni barbarın medeniyet yıkışlarını dramatize ettiği ve tarihsel devrim gerçeğini örtbas ettiği gibi, bugünkü insan da vahşetteki insan türlerinin bata çığa gidişini, benzer bir dramatize yaklaşımla ele alır.

Oysa vahşi insan toplumları da kendi aralarında iletişim halindeydiler. Ve bir canlının çevresini-hemcinslerini tanıyıp anlaşmasından daha ileri kavrayışlara (düşünce filizlenişlerine) sahiptiler. Dilleri gelişmeden bile bunları becerebiliyorlardı. Çünkü toplum haline gelmişlerdi. Beyin ne kadar çok toplumcul malzemesiyle yüklenirse, hele bir de ilkel de olsa tezatları kuran bir benlik örgütlenişine ulaşmışsa, sıkışmalarında o kadar çok sentezcil sonuçlara

ulaşabilirdi.

Öyle oldu. Daha ileri vahşi komün kendi ileriliğini de geriliğini de sezdi. Komünün kendisini içinden geldiği doğadan ayırmayışi, kendisini hayvan-bitki kertesinde görüşünden gelmiyordu. Tersine, içinden çıktığı doğasından üstün olduğunu bu şekilde ifade ediyordu. Bizim mantığımızla değil, animist mantığıyla bunu gerçekleştirirken, kavriyordu. Düşünmeden yapıyor, yaptıktan sonra yaptığını nice birikimlerden sonra düşünebiliyordu. Ama düşünmeden davranışı hiçbir sezi ve kavrayış taşımadığını göstermiyordu. Hayvan hayvan iken, dostunu düşmanını deneye-sınaya her şeyiyle sezip kavrar, öğrenip hatta bunu güdülerine dek organcıl determinizmle geçirebiliyorsa, insan toplumsal bir varlık olarak bunu hem organlarıyla, hem de iletişimsel davranışlarının beyninde yarattığı sezilerle neden başaramasın? Vahşi insan yaşadığı tabiat çevresini de, toplum ortamını da derin pratik anlayışlarıyla kavradı ve ona göre davrandı. Vahşiler arası altüstlüklerin yamyamlık ile sonuçlanması, yamyamlığın sebep olarak yorumlanmasını gerektirmez. Yamyamlık vahşette ileri ile geri toplumların altüstlüklerinin sebebi değil, sonucuydu. İleri bir vahşi, geri bir vahşiyi yamyam olduğu için yok etmiyordu. İleri bir aşamayı egemen kılmak için, yok ediyordu. Bunun biçimi yamyamlık ile tecelli ediyordu.

İleri vahşi komün, insan üretici güçleri kanalından, komün elemanlarının yekpareliğini sağladığı ölçüde, geri vahşi komünü mağaralardan ve av alanlarından kovabiliyordu. Kovmakla kalmıyor, yamyamlık ile yok ediyordu. İnsan fosillerine bu denli az rastlanması, yamyamlığı doğruluyordu. Fakat bu sadece altüstlüğü biçimiydi.

Vahşi altüstlüğü (ilerinin geriye yok edişinin) sebebi, yine insan üretici gücüydü. Komün insanı, üretici gücünün bütün elemanlarla teşkilatlanışından ibaretti. Komünün amacı: Ayakta kalıp kendisini sürdürmektir. Fakat bu amacın sebebi, kendi iç gelişim kanunlarıydı. Kendi iç gelişim kanunları da yine kendisinde örgütlenmişti. Yani insanlık tarihinin başlangıcını oluştuyordu. İster istemez o başlangıcı hangi komün daha çok geliştirmiş bulunuyorsa o komün, daha geri henüz kendi sebep ve amacını tam olarak yekpareleştirememiş komünü yenip yok etmesi mukadder oluyordu.

Bu gidiş, vahşetten barbarlığa geçiş süresince de kendisini gösterdi. Aşağı barbar toplum, yukarı vahşi Sapiens toplumunu rastladığı her yerde ortadan kaldırdı. Her ikisi de yekpare komündü. İnsan üretici güçleri komün elemanlarıyla çekirdekçil gelişimini tamamlamıştı. Fakat aşağı barbarlığın üretici güçlerde kendisini bir adım daha yeniden üretmek ileriye götürmesi, bütün dengeleri altüst etmeye yetip artıyordu. Sapiens hâlâ mağaralarda yaşar-zıpkın ile avlanırken, aşağı barbar toplum ok ve yay ile birlikte yepyeni av alanlarına ve açık havada yaşamaya uyum yapmıştı.

Komünde eleman zenginliği beyin elemanlarının zenginliğini de getiriyordu. Soyutlama, gücü, aşağı barbar toplumu yeni teknik eleman ve metodlara kavuştururken, daha geri Sapiens insanı ortadan kaldırma olanaklarını da veriyordu.

Demek insan üretici gücü eğer dejeneransa uğramamışsa, tarihi açan vurucu bir güç olmuştur ve olacaktır.

Yani yine aynı gerçekle karşı karşıya kalırız.

O halde komünü elemanlarıyla kavramak ve onun gidişlerinin tarih boyunca izlemek hiç de boşuna bir çaba olmayacaktır. Komün tarihte de aynı vurucu

güç rolünü bu yönüyle oynamaya devam eder. Antik tarihte tarihsel devrimler, komünün vurucu gücüyle olagelir. 6500 yıl medeniyet leşleri komün gücüyle kaldırılır.

Modern tarihte komün ortalarda görünmez, yenilmiştir fakat elemanları insan toplumunda öz ve yedek güçler içerisinde yaşayarak rollerini oynamaya devam ederler.

Tarihin büyük dersleri ancak ve ancak, komün elemanlarının insanlık tarihi içerisindeki kanuncu gidışleri izlenebildikçe alınabilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

KOMÜN'ÜN ŞUURLANMA YOLU: YABANCILAŞMA-SANSÜR-DEJENERANS VE BİLİM

Yeri gelmişken kısaca değinelim: İkinci büyük savaştan sonra, Avrupa'da "DEJENERANS" sözcüğü yaygınlaştı. Özün bozulması anlamında da kullanılıyor. Aslı: Nesillerin-soyun bozulması, soysuzlaşmasından gelir. Dejenerasyon-dejenere; Türkçesi yozlaşmak-soysuzlaşmak. Bir de "yabancılaşmak" var.

Yabancılaşmak ile yozlaşmak aynı anlamı vermiyor. Eksakt: Açık-tam aslına (olayın gelişimine: prosesine) uygun bir anlam ortaya çıkarmıyorlar.

Anlamları tam olarak bilinmeyince de, ortaya eksajere (mübalağalı) anlatımlar-kavrayışlar çıkıyor. Demek olayın aslı-prosesi koyulmadıkça, kavram kargaşalığının önü kesilemiyor.

Yabancılaşmak ile yozlaşmak aynı anlama gelmez. Konumuz itibariyle biz komünün yozlaşması: dejeneransı üzerinde duracağız. Ancak yozlaşmak ile yabancılaşmanın diyalektiklerine, biraz olsun değinmezsek tek başına dejenerans da anlaşılmaz kalır.

Komün "doğacı" yapısıyla karacahildir. Ama küçümsenmeye-kötülemeye gelmez. Komün doğal yapısıyla en zengin en gerçekçi "animizm" anlayışını yaratmıştır. İnsan varolduğundan beri, çevresine aktif uyum savaşı verdiği animizmden bellidir.

Ancak animizm, doğal-karacahil (bilimsiz) bir dünya görüşüdür. Kendisinin doğadan geldiğini, düşünmeksizin - davranırken yorulmayı- vermiştir.

Toplumun (komünün) çekirdekçil kanunlarıyla gidişinden aldığı kişi ruhunu çevresine-doğaya yansıtmış, canlı cansız her şeyi kendisi gibi ruhlı-cansız saymıştır. Sonra animizmi, en çok ilişkide bulunduğu-yararlanıp sevdiği-korktuğu bitki ve hayvanlarda sentezleştirdikçe totemizme ulaşmıştır.

Totemler, komünün ruhu üzerinde tanrılaştıkça totemler insanın amacı haline

gelmiştir. Böylece insanın kendisinin yarattığı her şey aletleriyle-mağarasıyla-insanıyla-renkleriyle-sayılarıyla-coğrafyasıyla her şey totemin yarattığıymış gibi olur. Totem artık insanda ata tanrısidir.

Gerçekte bu, insanın en büyük gerçeği yakalayışı ve biz modern insanlara, onbinlerce yıl önceden kendi diliyle bildirmesidir: İnsanoğlu toplumuyla, kişisiyle ve tekniğiyle-her elemanı-doğanın çocuğudur; bu gerçek aynı zamanda insan toplumunun en büyük gerçeğidir. İnsan toplumunun hiçbir elemanı bu gerçeği gözardı ederek fazla uzağa gidemez. Giderse kendi gerçeğine yabancılaşır ve giderek yozlaşır elekten düşer.

İlk insan toplumu, bunu davranışıyla-komün hayatıyla onbinlerce yıl önceden yaptı ama yaptığını bilmeden-bilincine çıkaramadan, tersine bütün doğa ve komün kanunlarını bilinçaltına bastırarak yaptı.

Bu yüzden komün, kendi kanunlarının yapılaşına katıldığı halde, içinden çıkageldiği doğanın ve toplumun kanunlarına yabancılaştı.

Yabancılaşmasında en büyük etken, karacahilliği oldu, demek bize hiçbir şey kazandıramaz. Nasıl oldu da yabancılaşma nöbetlerine, halkalarına, devridaimlerine girdi?

Yabancılaşma Siklus'larını çözmek, insan toplumunun gidiş kanunlarını bir bir çözmekle mümkün olur. Çünkü insanın yabancılaşması, kendi kanunlarını (ki onun içerisinde) doğacı kanunla da saklıdır; kendi yarattığı kanunları bilinçaltına bastırması, bilincini de bilinçaltını da cinsel yasaklar kanalından *tanrısallaştırma* prosesine kaptırmasıdır.

Oysa yozlaşma bambaşka bir şeydir. Komün kendisine yabancılaşırken yozlaşmaz. Fakat yabancılaşmanın belirli birikişlerinden sonra yozlaşma devridaimleri kapıyı çalar. Çünkü yabancılaşma, insan kendini bilmedikçe-kendi kanunlarını yarattığı halde, o kanunların etkisine maruz kalmakla sonuçlanır.

Komün kendi kanunlarının veya elemanlarının etkisiyle ilerlerken, giderek onları tutsağı olur.

Cinsel yasaklar elemanı, komün insanının alet gibi-mağara gibi kendi yarattığı bir elemandır. Fakat kişi dışından toplum tarafından konulan bu kural, insanın hiç bilemediği bir şekilde kişi içinde bir ruh: şuur-altşuur örgütlenişi yaratmıştır. Yani toplum tarafından, kişinin iradesi dışından gelmiştir. Ve hiç beklenmedik bir sonuç: Kişi içinde ruhu yaratmıştır. İnsan bu ruhu bilemeden yine başka bir "*ruh*" ile karşılaşır: İçinde yaşadığı her şeyi ruhlu-canlı saymaya başlar. Bunu kendi ruhunu doğaya yansıtarak yaratmıştır. Fakat kendi ruhunu bilmedikçe çevresini yorumlamada bilmeden kullandığı ve giderek kutsallaştırdığı bu ruhu da bilemez. Böylece komün ruhunu totem tanrısına teslim eder. Yabancılaşmanın geri dönüşü olmayan başlangıcı *kutsallaştırmayla* başlar.

Kutsallaştırma beraberinde, yavaş-sessiz fakat derinden işleyen *sansür mekanizmasını da* kurmuş olur. Her şey kutsallaştırmaya hizmet ettiği için totem tanrı komünü yekpareleştirirken, komün elemanlarının iç işleyişini kendisine bağlayarak kaçınılmaz bir sansür mekanizması yaratır. Komünün işleyiş kanunları şuuraltına bastırılırken, şuur tanrısallıkla dolar. Böylece determinizm alt şuurdan etki ederek tanrısallık yorumlarıyla birleşerek totem gelenekleri bilinç yerine geçer.

Anatomik insanlaşma, veya *komünün oluşumu* (hayvanlığımızın sosyalleşmesi) diyebileceğimiz vahşet çağı boyunca, kutsallaştırma ve sansür

birbirlerini pekiştirerek yabancılaşıma sürecini temellendirmiş bulunur.

Aşağı barbarlık konağı, yabancılaşımanın en çok pekiştiği ve dejeneransa hazırlık yaptığı bir geçiş konağı olur.

Orta barbarlık konağı: Komünde insanın insanı altedişine imkân veren ilk gedik açılır. Erkek sürü ekonomisiyle birlikte, kadını alt etmiş, yabancı insan elemanını egemenliği altına almıştır. Bu dejeneransın başlangıcı olur. Ancak asıl dejenerans ve sansür medeniyet (sınıflı toplum) ile birlikte gelişir.

Tarih boyunca *iki büyük sansür*, yabancılaşıma ve yozlaşmayı besledi:

1- Komün köklerini-çıktığı kabuğunu (toplumcul ve doğacı kanunları) tekmelemek: bilinç altına püskürtmek.

2- Kökleri: Toplumcul kanunları bilinçe çıkaran tarihsel maddeciliği tekmeleyip bilinç altına püskürtmek.

Yabancılaşıma, kendi kanunlarımızı bilmeyerek şuuraltına püskürtmek suretiyle başlayıp gelişirse, yozlaşma da o temellere basarak, komünün parçalanıp kendisini yok ederce ilerleyişiyle oluşur.

Ancak bu gidiş, yine aynı toplumcul kanunlarla kontrole alınmadan (başiboş) bırakılmamıştır.

İnsan toplumu önce *anatomik hayvanlığını selekte* eder: Ayıklar. Elekten geçirir. Hayvanlığını sosyalleştirir. Anatomik olarak insanlaşır.

Sonra *sosyal hayvanlığını* selekte eder: Eleşimden geçirir. Gerçekten insan olma yolunu tutar.

Böylece yabancılaşıma-sansür ve yozlaşma gibi dolambaçlı yollardan kendi kanunları hakkında şuurlanır. Şuursuz gidişin ifrat noktaları (en aşırı birikişleri) kendisini inkar yolundan, şuurlanmanın en keskin biçimlerini yaratarak sosyal hayvanlığın her zerresini tarihe gömme yolunu tutar.

Bu yüzden yabancılaşıma-sansür-yozlaşma gidişi, yani şuursuzluk gidişi, şuurlanma gidişiyle bir arada diyalektik gelişir.

Yabancılaşıma, kutsallaştırma ile sansür diyalektiğiyle temellenirken, dejenerans o temellere basarak beslenip büyür. Yabancılaşıma yozlaşmayı, yozlaşma yabancılaşımayı besleyerek, sansürü kendileriyle birlikte ebedileştirirce aşırılaşırken, şuurlanmanın en keskin biçimleriyle temellenmesine yol açmadan yapamaz.

Bu genel kaneve içindeki akış, dikkat edilirse hep şuursuzluk ve şuurlanma diyalektiğini işler. Dolayısıyla toplumun tümünü ilgilendirdiği halde, daha çok toplumun en sağlam temeli olan kişi yanıyla toplumu sarar. Çünkü kişi elemanını öncelikle toplum yaratmıştı, sonra giderek kişinin şuurlanması yolundan şuurulu (kendi kanunlarını bilen) bir toplum yaratılacaktır. Kişinin sosyal kanunlarla şuurlanması, yabancılaşıma-sansür ve yozlaşmanın (sosyal hayvanlığın) sonucu müjdeleyici olur.

TABİAT VE İNSAN DEJENERANSI

Komünün yekpareliğini tamamlayışı ve bozuşunun sınırı aşağı barbarlık konağıdır. Orta barbarlık konağı komünün kendisini yeniden üretirken bozmaya başlayışının başlangıcıdır.

Daha önce belirttiğimiz gibi, komün kendisini yeniden üretirken, dejenerasyonlara girmesi, gerçekte iç elemanlarını varacağı en uç noktalara ulaştırarak-selekte edişi (elekten geçirişi) ve asıl temel elemanlarını

güçlendirerek ve zenginleştirerek yeniden üretişinden başka bir şey değildir.

Komünün görünüşte maddi üretici güçleri sonuna dek geliştirirken, insanı ve doğayı dejenere edişi, gerçekte sınıflı toplumun ve teknik üretici gücün "ana katilliği"ni gözle batırışıdır. Çünkü göreceğimiz gibi, maddi üretici güçler, hatta insan toplumu, doğanın kendisini yeniden üretmiş bir halkasından başka bir şey değildir. Maddi üretici güçler coğrafya ve teknik üretici güçlerdir. Yakından bakalım:

Coğrafya Üretici Gücü: Adı üzerinde, doğanın toplumcullaştırılmış parçasıdır: Barınma-üretim-tüketim-paylaşım-bütünüyle insanın yaşama alanlarıdır.

Teknik Üretici Gücü: İnsan toplumunun yine doğadan devşirerek-özünü-biçimini değiştirerek üretim-tüketim-üretim-dağıtım-paylaşımında; hemen bütün yaşamında kullandığı aygıt ve metodlardır. Yani coğrafya gibi tekniğin özü de doğanın toplumca dönüştürülmüş bir parçasından başka bir şey değildir. Fakat bunun yanında yine coğrafya gibi teknik üretici güç de toplumcullaştırıldıkları için özlüklerinde son maddelerine kadar doğayı taşıdıkları gibi toplumu da taşıyıp yansıtırlar.

O halde maddi üretici güçlerin tam anlamıyla "anası": Başta doğa ve hemen doğayla birlikte insan toplumdur.

Öyleyse şu Paradoks'un (saçma denklemin) sebebi ve anlamı nedir?

Maddi üretici güçlerin sebebi toplum, şartı ve kaynağı doğa olduğu halde, doğayı ve toplumu sistemli bir dejenerasyona uğratan şey, maddi üretici güçler nasıl olabilir?

1- Maddi üretici güçler "CANSIZ"dırlar.

2- Bu "cansızlık" insan toplumu ile "CAN" bulabilir.

3- Bu "canlanış"içerisinde, teknik "AKTİF"coğrafya "PASİF"tir.

4-Öyleyse dejenerasyonu yapan daha çok teknik eliyle yine insan toplumunun işidir.

Paradoks (saçmalık) akıl almazlaşır: Demek insan toplumu kendi eliyle kuyusunu kazar.

Oysa komün çağında, yüzbinlerce yıl boyunca insan toplumu, en ilkel, neredeyse tekniksiz ve coğrafyasız, sadece doğanın çocuğu olarak çıplacık buzullar badirelerini bile atlatıp insanlaşagelmıştır.

Çözümleri saklayan şifre sözcük: "*insanlaşma*" deyişindedir.

Bu paradoksun sebebi: İnsan toplumunun kendisinin şuuruna varmaksızın, toplum (ve şüphesiz ki bunun içerisinde akıp giden tabiat) kanunlarına kapılıp gidişidir. Demek şuur: kanunları ele geçirmek olacaktır.

Paradoksun anlamı ve amacı: İnsan toplumunun *sosyal hayvanlıklarını* kör gözlerle batırarak elekten geçirmek yani seleksiyondur. Bu, aynı zamanda gidis kanunlarının şuuruna varmaktır.

1- İnsan toplumu, vahşet çağında anatomik hayvanlığını elekten geçirmiştir. Anatomik ve fizyolojik olarak hayvanlar aleminden başkalaşarak ayrılmıştır. Buna "*ANATOMİK İNSANLAŞMA*" diyebiliriz.

2- **İnsan toplumu** Aşağı barbarlık (anahanlık) konağında *Anatomik insanlaşma'sını* geri dönülmezce kesinleştirmiş; ikinci aşamasına hazırlanmıştır. Bu GEÇİŞ konağıdır: DEJENERANS'a geçilecektir.

Anatomik insanlaşma yüzbinlerce yılı, geçiş ise birkaç on bin yılı almıştır.

3- **İkinci aşama:** *Sosyal insanlaşma* adını alabilir. Hayvanlar aleminden

çıkıp gelirken, hayvan içgüdüleri toplumsal güdülere dönüştürülmüştür. Toplumsal veya sosyal güdü, somut olarak *şuur altşuur tezadları* içerisinde (beyinlerde) tecelli eder.

İnsan toplumu hayvanlar aleminden insan toplumu biçiminde ayrılırken, şuursuzca ilerleyişi kaçınılmazdı. Komün elemanlarının gelişimini şematik taramalardan geçirirken gördük; anatomik insanlaşma diyebileceğimiz bu aşama, belirli kanunlara uymuştur. İnsan toplumu, *şuur* (bilinç) yoluyla değil, bu kanunlar yoluyla ilerlemiştir.

Dolayısıyla her adımında bilinçaltı davranışlar ve düşünceler yüklenir. İnsanın, en bilinçli aşamasında bile, bilinçaltı determinizmler sakladığı ortaya çıkmıştır.

Biz bu gidişi, kanunlar açısından ele alıyoruz; kanunlar kendi kanalından bilinç-altbilinç tezadını örgütlediği için kanunlarla konuşmak, toplum gidişi açısından en doğru yoldur.

Bu sebeple şöyle demek yanlış olmaz: İnsan toplumunun kendi gidiş kanunlarını şuursuzca yaşadığı *ikinci aşama* aynı zamanda "*SOSYAL HAYVANLIK*" aşamasıdır. Ve kendi gidiş kanunlarını bilince çıkardıkça, sosyal hayvanlığını öldürerek *sosyal insanlaşma* basamaklarını çıkabilir.

Deyim karışıklığı-noksanlığı var. "Sosyal"zaten insan demektir. İnsan sosyal bir varlıktır. Kanun kertesinde kesin bir olgudur. Sosyal demekle toplum ve dolayısıyla insan da demiş oluruz. O halde "sosyal insanlaşma" deyimini neyin nesi oluyor?

Bu deyişte, "*sosyal*"in içinde, henüz "*sosyal hayvanlıklarımız*" yani tam sosyalleşememe veya insanlaşmama gizlidir. Bu anlam kavranırsa, deyim eksikliği-karışıklığı giderilebilir. Sosyal hayvanlıkları gidermek, gidiş kanunlarını bilince çıkarmakla başlayıp, o kanunlara uygun sistemleri temellendirmekle gelişebilir. İkinci aşamayı kısaca tırnak içerisinde "*İNSAN*"veya "*gerçek insan*" deyişleriyle ifade edebiliriz. Meselenin özünü kavradıkça, deyim-kavram eksiklikleri veya karmaşası kendiliğinden önemsizleşir. Özü kavranamayan meselelerde, kavramlar yıldızlaşır.

İşte insan toplumu, orta barbarlıktan bu yana, bu gerçekten insan olmak sosyal hayvanlığını gidermek yolunu (şuursuzca) yürür.

Şuursuzca yürümek ziddini getirmeden edemez. İnsan her adımında, kendisi-çevresi-toplumu ve doğası hakkında şuurlanır. Ancak toplumun (ve şüphesiz ki bu doğayı da kapsayarak gelişen bir gidiştir, bu yüzden toplumun derken doğanın da demiş oluruz.) toplumun gidiş kanunları, bütünüyle bilinçlere çıkarılamadıkça, insan şuru kendini bilemez. Kanunlar bilindikçe o kanunlara uygun sistemler geliştirilmeden de bilincin eksikleri giderilemez. Fakat her şey birden bire değil, basamak basamak gelişeceği için, her basamak şuurlaşma değeri taşır; çünkü yolları kısaltır.

Bu yüzden ikinci aşamanın hazırlanışı ve adeta patlayışı için Aşağı barbarlıktan medeniyete geçişe dek, birkaç onbin yıl sürdüyse, medeniyet halkaları tümüyle sınıflı toplum 7000 yıl kadar sürmüştür. Sınıfsız topluma geçişi sosyal hayvanlıklarımızın giderildiği aşama sayarsak, bu hespla yol daima kısalmıştır.

Bu kısalış, sadece teknik gelişimin değil, insan şuurunun ilerleyişinin de eseri olur.

Demek *degenerans'ı* zıddıyla veya toplumun gidiş kanunları içinde

bütünlüklüce ele alırsak, evrimcil bir değer taşıdığını görür ve buluruz. Toplum gidişinde en küçük bir halkanın evrimcil bir tercümesi olur ve geçmiş kadar geleceği de içinde saklar. İkinci aşamanın bir yüzü *DEJENERANS* ise, değer yüzü *gerçekten İNSANLAŞMAK* (hayvanlıktan kurtulmak)tır.

Dejenerasyon gidişi, oluşum ve yozlaşma bütünlüğü içerisinde anlam kazanabilir. O halde:

1- **Vahşet Çağı:** İnsan toplumunun hayvanlar alemini geride bırakıp, *ANATOMİK İNSANLAŞMA* aşamasıdır. Komün tekamülünü tamamlar.

Aşağı Barbarlık: Hayvanlığa geri dönüşü kapar ve sosyal hayvanlığın giderilmesi aşamasına geçişi veya dejeneransa geçişi hazırlar.

Orta ve Yukarı Barbarlık: İkinci aşamayı; yani hem dejeneransı hem sosyal hayvanlıktan kurtuluşumuzu birlikte çiçeklendirir.

Medeniyet (sınıflı toplum) bütün olarak: Antik Çağ yozlaşmayı ve bilinçlenmeyi yeryüzüne yayar ve dejenerasyonu-bilinçlenmeyi birlikte ilk temellerini sürer. **Modern Çağ:** Sürülen toprağı yeniden işleyip derinleştirir: yozlaşıp soysuzlaşma yeryüzü ölçüsünde yer kazanırken, bilinçlenip teşkilatlanma da karşı cepheyi oluşturmaktan geri durmaz: Sosyalist ülkeler ve kurtuluş savaşları.

Bu gidişi şematik olarak da olsa bütün insanlık tarihi içinde izlemeden kavrayıp-kafamızda canlandırabilmek zor olur.

Kısaca sırasıyla görmeliyiz.

VAHŞET'TE ANİMİZM AŞAMALARI

Vahşet çağında dejenerasyon yok, komünün oluşumu: yekpareliğini-elemanlarını tamamlayışı vardır. **Anatomik insanlaşma:** hayvanlar aleminde insan toplumu kanunlarıyla ayrılış gerçekleşir.

Bu yüzden alet veya teknik elemanı coğrafya üretici gücü yerine geçen mağara-av sahaları-toplayıcılık-barınım-yaşam alanlarını birleştiren coğrafya elemanı tekamül: teknik ve coğrafya üretici gücü olma aşamasındadır. Dejenerans yok, komünün yekpareleşerek kendini tamamlayışı (oluşumu) vardır.

Yozlaşma yok fakat yabancılaşma başlangıcı vardır. Yabancılaşma başlangıcı totem ile yani kutsallaşmayla başlar. İnsan kendi ruhunu toplumun cinsel yasak kurallarından gelen doğal sonuçlarla, beyinde bilmeden şuur-altşuur biçiminde örgütlendiği için, çevresine yansıttığı ruhunun enerjisinin nelere kadir olduğunu bilemez; kendisinin çevresine yansıttığı ruhu canlı cansız olaylarla tekrar kendisine başkalaşarak (doğa varlıkları ve olayları olarak) döndüğü için, bambaşka bedenden apayrı bir ruh anlayışına doğru evrim geçirir. Cinsel yasaklarla beliren totem sentezi bu ruhu giderek kutsallaştırır ve insan kendisine bu kutsallaşan ruh vasıtasıyla yabancılaşır. Çünkü insan kendi ruhuyla kutsallaştırdığı totem ruhuna teslim olmuştur.

BİRİNCİ AŞAMA

Cinsel Yasak Tanımayan Komün'de Toplumcu Kuşatan Tabiat

Toplumcullaşma

(Sosyalleşen Hayvanlık)

İnsanlaşan Üreyim Tabanı

Kişide Beliren Ön Ruh
(İçgüdülerin Toplumcullaşması)

Çevreye Yansıyan Kişi Ruhu

ÖN ANİMİZM

(Cancı görüşün belirmesi)

Bu aşamada, en büyük ilerleme *insanlaşan üreyim tabanıdır*. Üreyim insanlaştıkça, komün diğer elemanlarıyla birlikte kendini yeniden üretişini hızlandırmak zorunda kalır. Ve elemanların iç diyalektiği cinsel yasakları ve komünün yekpareliğini kışkırtır.

İKİNCİ AŞAMA:

(Cinsel Yasakları Geliştiren Komünde)

TABİAT

Komüncül Yaşam

Cinsel Yasaklar

Kişî Ruhu: Şuur-Altşuur

Çevreye Yansıyan Kişi Ruhu

ANİMİZM

(Ruhlu Cancı Görüş)

Kişinin ve toplumun görüş ve fikirlerinde sıçrama olur: Her şeyin ruhlu bir canlılık içinde algılanışı yeni bir dünya görüşü tabanını oluşturur. Ve bu kişiye, komüne yansıyor ve geliştikçe, cinsel yasakların kesin kural haline gelişi, fikir bakımından garantilenir. **Birinci garanti:** Üreyim tabanının insanlaşmış olmasıysa; **ikinci garanti:** kişi ruhunun cinsel yasak denemeleriyle kesinleşmiş ve animizm görüşüne elvermiş oluşudur. Çünkü bu üçüncü aşamayı besleyecektir.

Üçüncü aşama: Animist görüşün giderek bir tek bitki veya hayvanın kutsallaştırılmasıyla monizme ulaşmasıdır. Yani kişilerden yansıyan insan-komün ruhunun en çok ilişkide bulunarak yararlanılan bitki veya hayvanda yoğunlaşması suretiyle onun kutsallaştırılması ve komünün ata tanrısı yapılmasıdır. Ki bu aşamada *Birinci Büyük Sansür* de insanın kendisine *yabancılaşması* da başlamış olur. Fakat bu yozlaşma: dejenerans anlamına gelmez. Komün henüz yekpareleşme halindedir.

SANSÜR VE YABANCILAŞMA TABANI

Üçüncü aşama totemizm ile birlikte sansürün ve yabancılaşmanın temellenmesini de geliştirir. Komün totem tanrıya bağlandıkça yekpareleşir ve kişiyi kendisinde eriterek birliği sıkılaştırır. Fakat ruhu'nu ata tanrıya teslim ederken, kendisine yabancılaşır, bu aynı zamanda büyük bir sansürün başlangıcı olur.

ÜÇÜNCÜ AŞAMA: Orta ve Yukarı Vahşet

Cinsel Yasaklar Gelişimi

Kişi Ruhü

Kutsallaşan Totem Tanrı (Ata: Kutsal Ruh)

Komünün ve Kişinin Ruhü'na Egemenleşen Ata Tanrı Totem

Toteme Bağlanan Komün Kişiyi Eritir.

Ve her şeyini totemleştirir: YEKPARELEŞME

Kutsallaşma Pekişir

YABANCILAŞMA VE SANSÜR TABANI

Komün yekpareleşirken, kutsallaşma derece kazanır. Yoğunluğu-dozu yükselir. Totem böylece komünün ve kişinin ruhuna egemen olur. Bu gidiş, kişinin ve dolayısıyla komünün geleneksel bilincini oluştururken, şuur altına doğayı ve kendisini püskürtür. Yani kendisine yabancılaşır ve kendisini sansür eder. Bilinci totem tanrısallık kabuğu olurken, doğa ve komün yaşamı tümünden altşıura bastırılır. Gerçekte şuuraltına püskürtülen tüm olayların anlamı şudur: Toplumun (aynı zamanda tabiatın) gidiş kanunlarıdır. Bundan sonra tüm bilgi-bilim, bu kutsallaştırma bilincinin kabuğu içinde gelişecektir. Ve bilim bu derin köklere inemedikçe, hep eksik ve yanlışları yer yer kendisinde saklamaktan arınamayacaktır.

AŞAĞI BARBARLIK: GEÇİŞ VE HAZIRLIK

Vahşetten barbarlığa geçiş ile birlikte; insanın anatomik başkalaşımı durur. Mekanik güç ok-yay-çömlek-bahçe ekimi-hayvan besleyiciliği oynak olarak gelişir.

Yukarı vahşi yok edilir.

İnsan bir tek tür içinde gelişir. Irklar değişir.

Komünün tekamülü tamamlanmıştır.

İnsan organı ile aleti arasına mekanik güç sokulmuş, doğadaki varlıklar özleri değiştirilerek aygıt haline sokulurken, canlı nesnelere de toplumcullaştırılmıştır.

Bu konaktaki gelişim, bu yüzden geri dönüş yollarını kapatırken, komünün dejenerasyonuna hazırlığı da geliştiği için, tüm anlamıyla bir geçiş konağını oluşturmuştur.

Aşağı Barbarlıkta

Tabiat

Cinsel Yasakları (Üreyimi) Baskın Komün

Kutsallaştırma Sansür ve Yabancılaşma Pekişir

Analık Düzeni ve Ana Tanrı (Kutsallaştırma İnsana Yönelir)

Yabancılaşma ve Sansür Koygunlaşır

Cansız ve Canlı Nesnelere Özleri Değiştirilerek Toplumcullaştırılır
Ok-Yay-Çömlek-Bahçe Ekimi ve Hayvan Evcilleştirimi.

Toplum ve Tabiat Yozlaştırımına Hazırlık

ORTA VE YUKARI BARBARLIK DEJENERANS BAŞI

Erkek, sürü ekonomisiyle birlikte kadını-analık düzenini alteder. Uzun bir prose başlamıştır, ezen-ezilen insan ile ilk gedik açılır: Komünün yekpareliği bozulur.

Yabancı insan elemanı: Babahanın yanında çoban-yardımcı-kahya gibi alt insanlarla ezilen-ezen insan gediğini büyütür.

Canlı Nesnelere Toplumcullaştırılışı: Bitki ve hayvan evcilleştirimi sürü ekonomisiyle sayı ve kalite atlar. Doğanın özünü değiştirmede de gedik büyür.

Böylece komün çekirdeğindeki bu iki gedik, dejeneransın başlangıcı olur.

Sansür ve yabancılaşma, kutsallaştırma geleneğinde yoluna katmerlenerek devam eder. Dejenerans, kutsallaştırma-sansür ve yabancılaşma tabanına yaslanarak sığırama yapacaktır. Bu, "*çıktığı kabuğunu tekmeleme*" biçiminde ilerler.

Yukarı barbarlık bu gidişi aşırılaştırır; tarım ve sanayi işbölümü doğa ve insanın özünü bozup-değiştirmeyi geliştirmiştir.

Cinsel Yasaklar, tek eşli aileye ulaşırken, üreyim aksiyonu, üretim aksiyonunun kontrolüne girmek üzere belirli bir evrim doyunluğu kazanır.

Üretim aksiyonu, tarım verimliliğiyle, toprağın benimsenişiyle ortak mülkiyet otururlaşır. Kalıcı bir taban oluşturur.

Dejenerans yayından boşanmak üzere hazırlığını tamamlayıp bir adım daha atmıştır. Medeniyete geçiş, bu gediklerden aşındırarak yeni doğa ve toplum şartlarıyla gelir gelmez, dejenerans koşar adıma geçer. Peyzaj, insanın doğayı toplumcullaştırırken işleyişidir. Ancak şuursuz işleyiş dejenere edişi besler.

TEFECİ-BEZİRGAN MEDENİYETLERİN ŞEMATİK YOZLAŞTIRMA PROSESİ

Antik medeniyetler, tefeci bezirganlık yolundan yozlaştılar. Maddi üretici güçler, insan toplumu sosyal sınıflar parçalanışına uğradığı ölçüde üste geldi. Kutsallaştırma gelenekleri matahlar fetişizmine yön değiştirdi. Çünkü manevi

üretici güçlerin amacı: Toplumun (komünün veya komün geleneklerinin) ortaklaşa-kollektif ilerleyişinin yerine sınıfsal parçalanışları icabı kişi mülkünün yükseltilmesini geçirmişti.

Fakat tefeci-bezirganlığı zaruret haline getiren sosyal sebep son duruşmada bütün üretici güçlerle birlikte maddi üretici güçlerin ilerleyişi olmuştur. Tefeci-bezirganlık geliştikçe, maddi üretici güçler, gerileyen insanın üretici güçlerinin üzerine çıkmıştır.

Bu aşamada tarihin en büyük dersi ortaya çıkar: İnsansız hiçbir sistem ayakta duramaz; kolektivizm toplumsal kanundur. Ve üretici güçlerin birbirlerini baltalamayan dengesi zorunludur.

Onbinlerce-yüzbinlerce yıl çağları aşarak gelen komün aşamasında, antik medeniyetler, bu sosyal sınıf didişmeleri içinde 100 yıl ayakta kalamazlar.

Her medeniyet devleti, 100 yılda bir irili ufaklı tarihsel devrimlerle yıkılışlara uğramışlardır.

Çünkü medeniyet içine girdiği veya içinden çıktığı toplumu ve coğrafyayı kişi mülkü uğruna kendi ölçüsünde bir adım daha ileride toplumsullaştırırken; yozlaştırmış, çıkmaza sokmuştur. Ardından gelen çöküntü-savaş ve sosyal sınıf çatışmaları sosyal devrim getiremedikçe medeniyet bütünüyle leşemiştir.

Burada yine en altta teknik determinizm başrolü oynasa da, insanın şuarsuz (kendini bilemeden) ilerleyişiyle gelişen parçalanışı kertesinde dejenerans etkili olabilir.

Antik tarih, medeniyetler çöktü diye durmaz. Komünün tarihsel devrimleriyle yürür. Tarihsel devrimler yeterli birikime ulaşıncaya, modern tarih sosyal devrimlerle yürür. Her iki gidişte de insan başrolü oynar. Tarihsel devrimler ne kadar şuarsuz atılımlarla şuuraltıyla gelişirlerse; sosyal devrimler o denli şuurlu bir gidiş içine girerler.

Daha doğrusu insan ve devrimleri önce şuuraltıyla sezerek sonra giderek gelişen şuuruluk içinde ilerler.

İnsan kendisini bildikçe, dejeneransı kendi çağı ölçüsünde önleyebilir. Ancak kapitalizm de ne kadar şuurlu olsa da bir sosyal sınıf parçalanışının katmerlenişidir. Ve insan üretici gücünü, maddi üretici güçler karşısında geriletmekten ve matahlar [metalar] fetişizminin bir başka açılımına girmekten kurtulamaz.

Yine iş gelip insana, insanın kendisini bilmesine dayanır. Bu elbette kendi gidişini (kanunlarını) bilmesiyle olur.

İnsanın kendi toplum biçimleri gelişim kanunlarını bilmesi, üretici güçler gelişimini bütün insanlık tarihi ölçüsünde yarattığı-yaratacağı etkileriyle-dengeleriyle bilmesi demektir.

Bu açıdan antik medeniyetlerin daha ilk açılımında ve çöküşünde ortaya çıkan can alıcı gerçek, komün çekirdeğinde diğer üretici güçlerle sentezlenmiş olarak vurucu güç haline gelmiş insan üretici gücü gerçeğidir.

1- Lokal Medeniyetlerde

İlk medeniyet Irak'ta doğdu. Irak ana medeniyet, ondan sonra gelenler, Irak'tan tohumlanarak gelişen yavru medeniyetler oldular.

İlkin subtropikal ırmak boylarında gelişen medeniyetler, *LOKAL* bir aşamayı katettiler.

Tefeci-bezirgan medeniyetler yozlaşırken, yozlaştırıcı da oldular. İlk yozlaşma, insan dolayısıyla doğa içinde *lokal* kaldı. Irak-Anadolu-Fenike-Mısır-Çin-Hint medeniyetleri gelişip ve yozlaşıp battılar.

Tarihsel Devrimler

	Tarihsel Devrimler	Tarihsel Devrimler
Devrimler	Tarihsel Devrimler	Tarihsel Devrimler

Lokal aşamada her medeniyet kendi insan ve coğrafyasını yozlaştırıp çökkünleştikçe, tarihsel devrimlere uğrar. Taze komün güçleri yeni üretici güçlerle ya çöken medeniyeti canlandırırlar; ya da yeni üretici güçlere hamileyseler eski medeniyeti yıkıp orijinal yeni bir medeniyet kurarlar. Her iki halde de antik medeniyet devridaimleri yeni insan ve eleman kazanarak, yozlaştırışlarını bir adım daha ilerletirler. Ancak lokal aşamada tarihsel devrimler de lokal kalır.

2- Kıtalararası Medeniyetlerde:

Fenike ve Mısır'dan (dolayısıyla Ana Irak medeniyeti damgalı) tohumla gelişen Grek medeniyetiyle birlikte lokal aşama, kıtalararası medeniyetler aşamasına geçmek üzere hayvancıl medeniyetler konağına atlar. Korsancıl bezirganlıkta tarih hareketlenir. Troya'dan tohumla Roma medeniyeti bu gelişimi biraz daha hızlandırır. Bu kez yozlaştırma Akdeniz kuzeyini de kaplamakla kalmaz, Grek ve Roma medeniyetlerinin imparatorlaşmasıyla medeniyetler kıtalar arası aşamaya geçerken, yozlaştırma prosesi de kıtalararası seviyeye yükselir. Bu aşamada tarihsel devrimler de aynı karakteri göstererek yükselir ve medeniyetler içinde alçalır. Böylece medeniyet alanı kıtalararasına yayılırken, doğa ve insan yozlaştırmaları (degenerans) da kıtalararasına ulaşır.

Hun-Macar-Cermen

Tarihsel Devrimci Akınları

İskender Akınları

İskender akınları (İ.Ö.300) ve Hun akınları evrencil aşamayı hazırladılar; evrencil aşamayı açış İslam medeniyetine düştü.

3- Medeniyetlerin Evrencil Aşamasında:

İslam medeniyeti tefeci-bezirganlığın *evrencil köprüsünü* kurar: tefeci-bezirgan medeniyetler, artık manevi üretici güçleri evren ölçüsünde parçalayıp maddi üretici güçler önünde geriletip bir basamak daha yozlaştıracaklardı:

İslam medeniyeti Arap-Türk-Moğal akınlarıyla Çin'e-Hint'e ve Avrupa içlerine dek uzanarak, bütün ticaret yollarını birleştirdi. Yeryüzünde medeniyete geçmemiş barbar kalmadı. Tarihsel Devrimler sona erdi. Fakat tarih durmadı. Medeniyetlerin 6500 yıl boyunca işleyip sürdürdüğü ve yozlaştırdığı üretici güçler (insan ve doğa) ortamlarından, Modern Sosyal Devrimlerle kapitalizm doğdu.

Antik medeniyetler dejeneransı evrimcil gelişimin yolunu tıkadığı yer ve zamanda, evrim kendine bambaşka görülmemiş bir yol hazırlıyordu: Modern Sosyal Sınıflar ve Sosyal devrimler yolu. Çünkü dejenerans'ın öteki yüzü: İnsan üretici güçlerinin uyanışı bilinçlenmesi ve maddi üretici güçlere yepyeni modern sosyal sınıf ve sosyal devrimler açısından sahip çıkıp ilerletmesi gelişimiydi. O halde komün elemanları sonuna dek felç edilememişti. Tarih yenilmiş ama yok edilememiş, komüncül elemanlara tutunacak ilerleme yolları açılıyordu.

4- Modern Medeniyet (Kapitalizm) Aşamasında:

Komün (barbar) tarihsel devrimleri, komünün medeniyete geçişi ve yenilişi, hatta kişi mülkiyetinin ezici sindirisiyle sona erip yozlaştırılmıştı. Fakat yeryüzünün

her yanı bir makastan çıkmışça aynı durumda değildi. Komünal gelenekler sürüyordu. Burjuva sosyal sınıfı en barbar ve özgür kalmış Avrupa kentlerinde doğup gelişti; burjuva sosyal devrimi en özgür ve barbar kalmış İngiltere'de ilkel sosyalizmden kapitalizme sıçradı.

Çünkü:

1- Komün insanı, kavrayış açısından, yörecil ve evrencil determinizm kanalından, içine girdiği ve yaşadığı çağı süratle emip yorumlama ve çağına uyum yapma zenginliklerine sahipti.

2- O güne dek 6500 yılda yeryüzü ölçüsünde gelişmiş manevi maddi üretici güçleri hamile oldukları yeni gelişimlere açabilme olanaklarını yakalayıp geliştirdi.

Önce kapitalizm de tefeci-bezirgan medeniyetler gibi lokal gelişti: İngiltere'den Fransa'ya-Almanya'ya-Avrupa'ya-Amerika ve Japonya'ya atladı.

Bu bölgeler, medeniyet yozlaştırışları bakımından en bakir sayılabilecek alanlardı. Kapitalizm olabildiğince bakir kalabilmiş üretici güçlere (komün elemanlarına) tutunarak filizlenip geliştikçe, eski tefeci-bezirgan medeniyetlerin turşuya çevirdiği alanlara sıçradı. Oralarda sömürge ve yarı sömürge yolundan ilerledi.

Kapitalizm, tekelci Finans-kapitalizm haline geldiğinde, sömürge ve yarı sömürge alanları kapitalizme açılıyordu.

Çok geçmeden bir kez daha anlaşıldı: Antik tefeci-bezirgan medeniyetlerinin fazlaca "tekerrür" ettiği yerler, dejenerans alanlarıydı ve yozlaşma derecelerine göre kapitalizm arabasına koşuluyorlardı. Üretici güçlerin de canlılık derecelerine göre sömürge ve yarı sömürge durumuna girdiler; kendilerine özgü yapılarına göre çeşitlendiler.

Çin, en eski bitkicil medeniyet tekerrürlerine uğramış yerlerden biriydi. Fakat Irak gibi-Hint gibi sömürge yolunu tutmadı; yarı sömürgelik yolundan kapitalizme geçti. Çünkü Moğol-Türk göçebelerinin aşlarıyla canlanmış durumdaydı. Irak ve Hindistan bütün barbar aşlarına rağmen, sömürgeleşme yolundan çıkamayacak kadar derebeylikte taşlaştırılıp-kastlaştırılmıştı. Afrika-Amerika-Uzakdoğu bakirliklerine rağmen gerilikleri ölçüsünde sömürgeleştiler. Fakat potansiyel canlılıkları, sonraki gelişimlerinde derece derece rol oynamaktan geri kalmadı. Çarlık Rusyası, medeniyetlerde *dolaylı-az* ilişkileri yüzünden ve medeniyete geçişin son halkasını oluşturduğu için, en canlı yarı sömürge yolunu yürüdü. Türkler, Ruslar'dan bir önce medeniyete geçmişti. Fakat medeniyetlerle ilişkileri doğrudan ve yoğun olmuştu. Aynı yarı sömürge yolunu yürümelerine karşın Ruslar, sosyalizm, Türkler Kurtuluş savaşını Çin ile birlikte açtılar.

Dejenerans (ve şuurlanma) prosesi bu denli önem taşıyordu. Komün elemanlarının tarihi prose içerisinde gösterdiği başkalaşım, somutça göz önünde tutulmadan üretici güçler, toplum-sınıf, ulus, kişi, ekonomi, tarih, devrim, sosyal kanunlar hiçbir konu yeterince aydınlığa kavuşturulamazdı.

5- Emperyalizm ve Sosyalizm Aşamasında

Emperyalizm, anavatanlarında, sömürge-yarı sömürge çapullarıyla insan ve doğa dejeneransını modern maskeli en rezil seviyelere çıkardı ve yaydı.

Geri ülkelerde, üretici güçlerin gelişimini engelleyerek, hava oyunları, baskı-

ezi-sömürü yolundan kurulan emperyalist sistemler, yozlaştırmalardan arta kalan sağlam insan üretici güçlerini (işçi-köylü-geçlik-aydın-orta sınıflar) tahammül sınırını çatlatan uyanışlara, teşkilatlanmalara ve ayaklanmalara sürükledi. Ya ölüm ya hürriyet! Ve sosyalizm! Aktüel parolalar ve gerçekler haline geldi.

Böylece dejeneransın toprağından yeni şuurlanışlar ve rejimler fıskırdı.

Bu aşama: Modern medeniyetlerin *kıtalararası ve evrencil* aşamaların iç içe gidişlerini aceleleştiriyordu.

Kapitalizm daha *lokal* gelişimini tamamlarken, sanayi devrimine kanatlandı. Ve kıtalararası gelişimi için kollarını uzatmış-hazırlamış oldu. Yeryüzü ölçüsünde sömürge-yarı sömürge sistemlerini oluşturdu. Birinci emperyalist evren savaşı, bu gelişimin *PAYLAŞIM* yırtıcılığıydı; sosyalizmi boğayım derken, paylaşım savaşı sosyalizmi kıtalararası yayılışa ulaştırmakla sonuçlandı.

1- Avrupa'nın batısı, Ana Asya kıtasının Atlas Okyanusuyla biçimsizleşmiş yarımadağıdır. Orada medeniyete en son geçen barbarlar kaynaşırđı.

2- Roma İmparatorlaşan medeniyeti orayı adam yerine bile koymamış ama pek ısıramamıştı da.

3- Fakat medeniyet ile habisleştirilmiş kutsallaştırmalar, kilise kanalından o yabancı Roma vilayetlerine-en sapa yerlerde bulduğı barbarlar arasına sızma ve nüfuz etme yollarını bulmuştu. Avrupa'ya Roma üzerine baskınla gelen barbarların kutsallaştırma halkalarıyla tarihsel devrimci (yeniden diriltici) rezonanslar buldu.

4- Küçücük Avrupa Yarımadağıında önce Frankların barbar gelenekli Şarلمان'ı imparatorlaştırıldı. Ancak batı Avrupa barbarlarla kaynaşıyordu. Fransa krallığına geri çekilmekle sonuçlandı.

5- Hıristiyan kilisesi, Roma medeniyetinin yozlaştırmacı ruhunu barbarla diriltip kendisini yaşatmanın yollarını yüzlerce yılda ezberlemişti. Franklar tutmayınca Cermenlere sarıldı. Kutsal Cermen İmparatorluğu'nu yaratmaya girişti. Daha beter parçalanmalarla sonuçlandı. Çünkü Avrupa barbarlarla çalkalanıyordu. Onlarca hatta yüzlerce derebeylik didişmeleri ortalığı kapladı.

6- Kapitalizm, bu binbir çelişkiler içinde gelişim olanakları yakaladı. O'nu boğabilecek despotizm, ilk yeryüzü ikvanodonları-dinazorları gibi Avrupa'da çatlamış yok oluyordu. Yine de habis ruhu, kapitalizmi binbir kovalamaca ve işkenceler altında daha özgür kalmış İngiltere adacığına göçürtüp-kaçırtmağa yetip arttı.

7- Kapitalizm ilkin İngiltere'de sosyal devrimini başarır başarmaz, Skoç krallığına yüzlerce yıllık alttan güreş geleneğıyle eritti. İrlanda'yı bastırđı. Ada bütünlüğünü kurdu.

8- Daha tecfeci-bezirgan ve derebeyi despotluğına batmış Fransa, en kanlı bir ulu sosyal devrimle kapitalizmi iktidar yaptı. Ama Napolyon zorlamasıyla başını yemekten kurtulamadı. İngiliz ekonomi politikasına teslim oldu.

9- İngiliz-Fransız rekabeti, Doğı Avrupa'da Avusturya-Macaristan ile Rusya'yı; İspanya İmparatorluğu'nu ve Osmanlı İmparatorluğu'nu sık sık harcayıp kullanarak, kapitalizmi kıtalararasına yaydı.

Sosyalizm daha kestirmeden gitti: Emperyalist savaşların zorlamasıyla Çarlık Rusyası artıklarını Asya'da derledi. Doğı Avrupa'da emperyalizme karşı uydu devletçiklerle bend oluşturdu. Emperyalizmle olan koeksiztansında, aşağı kalmamak zoruyla kuşatılmıştı. Yarım yüzyılda kaba stratejisiyle erken

boy atarken, sosyalizmi kapitalizme benzetmekten kurtulamadı.

Bu kez, kapitalizm çağında olan İngiliz-Fransız arasındaki satranç oyunu sosyalizm ile emperyalizm arasında geçiyordu. Strateji ortadaydı: Geri ülkeleri kim yanına çekerse savaşı kazanabilirdi. Avantaj sosyal devrim objektifliği içinde sosyalizmden yanaydı. Geri ülkeler kişi mülkiyetine değer vermeden kendilerince sosyalizm yolunu tutmaya girişmişlerdi bile. Ne var ki sosyalizm kendi içinde az çok uzlaşmış bir "BLOK" olmaktan uzak-yumruklaşmalar içindeydi. Ortadoğu'da Arap-İsrail antitezlerinden, Afrika'da Libya-Sudan'ın desteğinden doğabilecek sentezlerden evrensel yedek güçler cephesine geçilmek stratejik güdüm ustalığı gösterilemiyordu. Destalinizasyondan (Stalinizmi giderme antitezlerinden) demokratik insanlık cephesini derleyecek devrimci teorik sentezlere geçileceğine, demokratik küçük burjuva eyyam efendiliği Stalinizmi bilinç altına püskürttü. Bu gidış ne Mao'ya ne de sosyal devrim halkalarına katılan irili ufaklı geri devletçiklere yeterli güveni aşılayamadı.

Sanayileşmede de elele tutuşulamadı. Yarım yüzyılda, Sovyetler yine de emperyalizme gözdağı veren hızlı boy atmalar yaşadı. Çin çeyrek yüzyıla varmadan aynı yola girdi.

Bu aşamanın en olumlu kolay ele gelip geliştirilebilecek yanı, objektif devrimci gelişimleriydi. Proleterya ve halklar görülmemiş uyanışlar ve şahlanışlar yaşıyorlardı. Ne var ki iktidara geçen Sovyet olsun Çin olsun, küçük burjuva aydınları içlerinde o şahlanışı bulup derlemekten uzaktılar. Çabuk yorulan çapsiz kişilikleri al gülüm-ver gülüm ekonomi ve politikalarına elveriyor, kapıkullukları Stalin ve taslaklarına boyun eğdikçe; o denli nefret besliyor, daha ileri devrimci yaratışlara varacağına, boyuna sosyalizmi kapitalizme benzeten devletli eyyamcılığına gidiyor. Halk ile bağlar, parti ve sendika kayışlarıyla sağlanıp iktidar bütünüyle her yerde her görevde proterya devredileceğine, anlaşılıyor ki her alanda batı gibi uzmanlıklar yaratılarak, yığınlardan kopuşulup kaçılıyor.

Her zaman içe kapanışlar, majino hattı gibi, kapananın başını yer. Mao Çin'de bunu sezdi. Yeterince önü ardı düşünülmemiş olduğu anlaşılan kültür devrimine kalkışması olumlu yanı oldu. Ne var ki bizim 27 Mayısçılar gibi programsız görünüyorlar, ne yapacaklarını bilmiyorlar..

Her şeye rağmen, yarım yüzyıllık sosyalizm gelişimi, emperyalizme karşı heterojen bir cephe yaratmaktan geri kalmadı.

Bu aşamanın en önemli getirisi: Dejeneransı durdurmak olmadı; dejeneransa karşı yeryüzü ölçüsünde düşüncelerde büyük uyanışlar yaratması oldu. Emperyalizmin-kapitalizmin-sosyalizmin ne olup olmayacağı üzerine yeryüzünün en ücre köşeciğinde fakir-fukara evinde bir fikir sahibi olundu. Marks-Engels-Lenin her basit işçi-çöpçü-bulaşıkçı-hamal emekçi hanesinde fikirce tanınıyor. Bu az ilerleme sayılmaz.

Yabancılaşma ve sansür tabanı, kutsallaştırma (totem tanrı) gelişimiyle oluşmuştu. Kutsallaştırmalara, dolayısıyla yabancılaşma ve sansür tabanına yaslanarak gelişen dejenerans azıdıkça prose tersine dönmemezlik edemezdi. İlk göze batan ve batıdan bize yansıyan olgu, "dejenerans" oldu. Kutsallaştırma-sansür ve yabancılaşma tabanları da ister istemez sarsılacak; şuurlanmış derin sebeplere inildikçe gelişecektir. Fakat daha kapitalizm sosyal devrimler ile sahneyi doldurmadan önce, klasik burjuva metafizik düşünürleri o tabanın eski köklerini çatırdatarak gelmişler ve yeniden burjuvaca oluşturmuşlardı. Sosyalizm de kendince aynı şeyi yapmış oldu. Böylece kutsallaştırma-sansür-

yabancılaşma ve yozlaşma tabanı ister istemez yufkalaşp inceliyor, en eski köklerine doğru uzanma ve onları en derin köklerinden yolma kolaylıkları insanlıkça hazırlanmış oluyordu.

Şüphesiz ki bilimle-bilinç ile en derin kökler aranıp bulunmalı ve ele geçirilmeliydi. Ortamı hazırlandııkça yeni kuşaklar ordularıyla bilimin buluşması gerçekleşebilirdi. Ortam bir yandan bilimi geliştirirken, diğer yandan ordularca yeni kuşakları böyle hazırlıyordu. Geriye buluşma vaktinin özel momentlerinin yayından boşaltması ve kişileri, kişi kişi-tümen tümen gergefi işlemesi kalıyordu. Sosyal devrimler ortamı elbette o işleyişin en verimli momentleri oldu ve olacaktır. Ancak birikiş ortamları (evrim momentleri) iyice değerlendirilemedikçe sosyal devrim atlayışları da umulan-beklenen verimliliği sunamamıştır, sunamaz.

DOKUZUNCU BÖLÜM

ANİMİZM VE BİLİM

ANİMİZM VE TARİHSEL MADDECİLİK

Animizm, hatırlayalım: Komünün ilk elemanlarından. Ve diğer elemanları gibi komünün oluşumunu ve gelişimini etkiler. Animizm komünün ilk "dünya görüşü"dür. Görüş bir eleman olabilir mi? Komünün en sağlam-temelli elemanı olan "kişi"yle dolaysız ilgili olduğu ölçüde animizmin görüşü, yüzbinlerce onbinlerce yıl boyunca komünün "dünya görüşü" olmuştur. Çünkü kişiyi hayvanlıktan kurtararak sosyal hayvan haline getiren dolaysızca komün olmuştur. Bu yüzden, animizm komünün bütün elemanlarını kapsayarak-iç elemanların gelişimiyle de zenginleşerek başkalaşan; komün kadar güçlü bir iç eleman olmuştur. Animizmden sonra ardı ardına gelen insan toplumunun dünya görüşlerine de yataklık eder. İnsanın çağına göre, en geniş kapsamlı-bütünlüklü bir dünya görüşü olarak animizm, ilk göz ağrısı olarak kalmayacak kadar zengindir. İnsan, kendi ruhundan yansıma "*kutsal ruh*" tanıdıkça, animizm totemizme, insan tanrılara, en sonunda gökselleşen tanrılara ve tek tanrıya dönüşerek, bilimsel dünya görüşlerine elverir.

Bunu animizm mi yapar? Elbette hayır. Klasik bilimin soysuzlaştırmaları o yöndedir. Maddi temellerinden koparıp şişirdiği her elemanı sihirli bir güç haline getirir.

Animizmi yaratan komün tümlüğüdür. Ancak animizm çağı itibariyle, çevreye uyum sistemi olarak "dünya görüşü" kavramına sığmayacak gerçekliktedir.

Günümüz dünya görüşleri, "*iki hükümdar bir dünyaya sığmaz*" didişmeleri içerisinde paramparçadır. Animizm, bütün zenginliğiyle ilkel komünün en doğal uyum mekanizmalarının, en karacahil durumdayken bile kendiliğinden yapabildiği en doğal yorumudur.

Bu yüzden animizm görüşü-inanışı, günümüz dünya görüşleriyle karıştırılmadan kavranmayı hak eder.

Öncelikle en saf-en doğal-kendiliğinden bir yorum taşıdığı için, derin anlamlarıyla ve prosesiyle çözümlenme ciddiyetini ister. Animizm layığıyla çözümlendikçe, komünün diğer elemanları ve komün de çözümlenebilir (aydınlanma) kolaylıklarını kazanır. Dolayısıyla günümüze ışık tutar.

Konuyu bir benzetmeyle açarak, genel bir kavrayış vermeye çalışalım. Animizm karacahillik-Marksizm gerçek bilimdir. Hiç benzemez, zıtlık içinde gibi dururlar. Oysa benzerlikleri benzemez yanlarından farklıdır. Ve bundan alabileceğimiz dersler sanıldığından daha çoktur. Bir göz atalım:

Her şey gibi animizm de bir prose, tarihcil gidiş, başkalaşarak gelişen bir olgudur.

Klasik bilim, sebepçiliği bile kendi amacına göre algıladığı için, her olgu gibi, komündeki animizm elemanını, kendi doğuş rahminden ve öteki elemanlarla etkileşen diyalektik beşiğinden koparır. Böylece animizm çözülemeyen gizemli bir "muamma" haline gelirken, onun peşine düşmüş metafizik uzmançığımız da önemli bir bilgin postuna bürünüşü kolaylaştırır.

Tarihsel maddecilik, olay-olgu neyse öylece, olduğu gibi; sebep-netice zincirini en derin köklerine kadar aydınlatma yolunu tutar. Bu yüzden, iliklerine kadar *sebecidir*. Çünkü amacı menfaat değil, olayların gidış kanunlarını, insan toplumunun uyum mekanizmalarının bilince çıkarılması (doğum sancılarının ılımlandırılması) adına arayıp bulmaktır. Bu yüzden, iliklerine kadar *toplum kahramanı bilginidir*. Bu iki karakteri derin köklerde ruhunda ve toplumsal hayatın *bütünlüğünü* kendisinde klasik bilginlerden daha koygunca taşıyor ve yaşatıyor demektir. Tarihsel maddecinin yaşama uyumu ister istemez o *bütünlük determinizmi* doğrultusunda olur. Başka türlü isterse de yaşayamaz. Dünyalar karşısına dikilse o, doğal ve toplumsal hayatın kendisinde koygunlaşmış bütünlüğünü yaşayacak-yaşarken kendisiyle çağının çelişkilerini en derin *sebeciliği* ve en safane *toplumculuğuyla* birleştirerek çözmeye çalışacaktır. Çünkü kendisinin yaşama (çağına) uyumu (determinizmi) böyle kurulmuştur. Determinizmindeki elemanların keskin ve yoğun diyalektiğinden ötürü, bunu erkenden sezer, sonra giderek en aydınlık biçimlerde bilince çıkarır. Ve bunları hep en derin sebepçiliği ve toplumculuğu içinde yapmaktan çıkamadığı için, determinizmin (evrimin) en yetkin ifadesi olur, determinizmin kanunlarını ortaya koyar.

Burada klasik bilgin ile tarihsel maddeci bilgin arasındaki fark, sınıflı toplum ile komün arasındaki fark gibidir.

Komün ilkin dinsizdir. Cinsel yasaksız ve totem (tanrı)sızdır. Henüz "kutsal ruh" elemanını yaratmamış ve totem tanrısının peşine takılmamıştır. Çünkü cinsel yasakları bulunmadığı için, beyinde şuur-altşuur örgütlenişi de keskinleşmemiştir. Yani kendi ruhu da henüz gelişmemiştir. Belki göreceğiz, üreyim gelişiminden ötürü bir ön ruha veya ön benliğe sahiptir. Fakat bu, henüz cinsel yasaklarla keskinleşmediği için, çevresine belirgin bir "ruh" olarak yansıyamaz; "kutsal ruh" (totem tanrı) yüzbinlerce yıl sonra oluşacaktır. Dolayısıyla komün ilkin "amaççı" değildir. Kendiliğinden toplumcudur ve kendiliğinden sebecidir. Bu iki olgu insanı ve toplumunu sürekli beslerken, "amacı" kendiliğinden yaşadığı "çevresine uyum yapmak" olduğu anlaşılır. Tıpkı tarihsel maddeciliğin safane doğuşunda olduğu gibi, en derin sebepler ve toplumculuk ile beslenirken, kendisinin uyum savaşını verişini ve bunun toplumcul determinizmle aynı şey olduğunu buluşu (toplumcul kanunların ortaya çıkışı) gibidir.

Komün bütün elemanlarının diyalektiğiyle güçlüdür. Ve animizm anlayışı kendiliğinden o diyalektik içinde yükselip komünde elemanlaşır: Komünün determinizminin ifadesi olur. Sebecilik ve toplumculuk, komünün bütün elemanlarının buluştuğu başka bir anlamıdır zaten.

Tarihsel maddeciliğin toplumculuğu ve sebepçiliği de, doğal ve toplumsal hayatın bütün elemanlarını öyle keskin diyalektikler içinde kendisinde kendiliğinden birleştirmiştir ki, sonunda süratle bilimsel yorumlara ulaşmadan edemez. Ve bu yorumlar animizm ile inanılmaz paralellikler taşır. Birkaç basamakta analım:

1- Animizm "kutsal ruh" ile henüz komüne yabancılaşmamıştır. Dinsizdir. Fakat dinsizlik demek, inanışsız kalmak değildir. Din inanışları da göreceğimiz gibi animizm ile damgalı doğar ve uzun bin yıllar damgayı sonuna dek taşır. Komün din ile kendisine yabancılaşır.

2- Tarihsel maddecilik de dinsizdir. Daha doğrusu din prosesini bilincine çıkarmadan bile, onu saf dışı edecek, toplumsal yasaların ana çekirdeğini bulmuştur. Ona kimse inanışsız diyemez. O kanunlara inanır ve Allah'tan korkarca determinizmin yasalarına uyum yapmayı öngörür. Doğuşunun damgasını çözümlenmekle (sonuna dek toplumcu ve sebepçi olmakla) yazgılıdır; bunu kendisini toplumda veya determinizmin yasalarına uyum mekanizmalarında eriterek (kendisini hiçe sayarak) yapar.

3- Komünde bunu bilmeden yapar. Aradaki tek fark budur. Komün karacahil ama alabildiğine doğaldır; determinizme uyum mekanizmalarını kendiliğinden bulmak zorundadır; aksi takdirde hayatta kalamaz.

4- Animizm, sadece toplumunu değil, tüm evreni kaplamaya çalışan bir anlayıştır. Çünkü komün *çıplacık maddecidir*. Komün, yaşamak için alabildiğine sebepçidir. Doymak bilmez merakıyla her şeyi öğrenmek, yorumlamak ister.

5- **İlk yapabildiği şey:** Doğal seleksiyon tabanını kendi iç güdüler organizasyonu (toplumcullaşması) ile yorumlamak olacaktır. O'nun en yalın-kendiliğinden doğal yorumu veya ifadesi, *her şeyi kendisi gibi görmek-bilmek* olur. Komünün animizmi bu yüzden maddecidir-sebepçidir ve toplumcudur. Komün, insancıl güç bakımından koygundur. Ancak "ruh" ile henüz bölünmemiş ve manevi (dini-ruhi) yorumlarla kendisine yabancılaşmamış, animizmini de manevileştirmemiştir. Komün, kişi elemanı vasıtasıyla her şeyi kendisi gibi bilirken, tüm evreni kendiliğinden maddeci-sebepçi ve toplumcul olarak yorumlamış olur; yabancılaşma-sansür ve dejenerans yoktur.

6- Tarihsel Maddecilik de aynıdır. İliklerine dek toplumcu ve sebepçi davranırken, kaçınılmaz sonuç *maddeci yorumlar* olur. Toplumcul kanunlar neyse, onları öylece arayıp bulur.

7- **Aradaki tek fark (benzemez yan):** Animizmin karacahil denecek kadar bilimsel bilgiden ve şuurlanmadan yoksun oluşu; tarihsel maddeciliğin ise gerçek bilimi kuracak (her türlü ruhçu-idealist yorumun peşesini kaldıracak) kadar dini ve idealist bilgi birikiminin (bilimler bilimi denen felsefenin) üzerine gelmiş oluşudur.

Bu fark ta doğaldır ve kendiliğinden ortadan kalkar. Komün kendisini yeniden üretirken, son duruşmada sınıflı toplum içerisinde de olsa, parçalanmış olarak süren elemanları vasıtasıyla (sınıf-zümre-tabaka-grup ve kişilere bölünmüş insan üretici güçleri benlik-gelenek görenek ve ilh. elemanlarıyla) kendisini modern biçimlerde üretecek yeni fikirleri böyle oluşturur.

Marks-Engels zamanından beri gelişen modern biyolojiden ve son zamanlarda iyice atılımlaşan nükleer fizik ve kimyasından öğrendiklerimiz şaşırtıcıdır; bir çeşit modern animizm zaruretleri ışıdamaktadır. Cansız sanılan maddelerin bile atomcul hareketleri gözlenip, başkalaşimleri formüle edilmektedir. Bitki ve hayvanlar alemi bir tek hücreden başkalaşarak doğal eleşim kanunuyla türleşerek insan toplumuna ulaşmaktadır.

Demek animizm kötülenirken, bunun altında komünün kötülenişi, çıktığımız kabuğu tekmeleyişimiz yatar. Bu *birinci büyük sansür ve yabancılaşmamız* icabıdır. Köklerini kazıyan medeniyet, kendisini de bilemez. Yabancılaşma ve

sansür ile beslenerek gelen dejenerans, sınıflı toplumla birlikte azıtırken, en eski köklerimiz (toplumcul gidiş kanunlarını) bilince çıkararak tarihsel maddeciliğin bata-çıkaya gelişen sansürü: *İkinci büyük sansür* oldu. Ve komünün-animizmin gerçek anlamlarını maskeleydi.

ANİMİZM-DİN-BİLİM VE GERÇEK BİLİM

"Animist aşamada, insanoğlu mutlak gücü kendi kendisinde görür; dinsel aşamada, insanoğlu bu gücü tanrılara bırakmıştır (...). Bilimsel aşamada artık insanın mutlak gücüne yer yoktur;."

Freud "*Totem und Tabu*" çalışmasında fikirlerini hiçbir toplumcul yasaya aldirmaksızın yuvarlarken, komünü-animizmi ve gerçek toplum bilimi olan tarihcil maddeciliği maskeler. İnsan üretici gücü neyin nesidir? Bilinmez.

Animizm soyut-metafizik bir aşama değil, tarihsel prosedir. Ve komüne; üretici güçler tümlüğüne yani komüne ve elemanlarının iç diyalektiğine dayanır. Komün yerine *animizm-din-bilim* elemanları abartılır veya soyutlanırsa, *sosyal gidiş kanunları* arap saçına döndürülmüş olur.

Animizmin, ilk komüncül aşaması başka; Barbarlık aşamaları daha başkadır. Ve animizm, dinsel aşamayı da büyük ölçülerde kapsar; dinin tabanı totemci komünde başlangıç bulur. Ve animizmden çıkagelir. Bilim ise, antik çağın nefes aldığı her yere her şeye sinmiş din prosesinden (o kabuğu) çatlatarak ve dini kullanarak doğar. Hepsisi komünün prosesine bağlı olarak gelişir. Komün elemanlarının diyalektiği, *Tarihsel Devrim* devridaimlerini (cycle) açar; komün sınıflı toplum açılımlarıyla parçalana parçalana erirken, komün iç elemanları başkalaşır ama yok olmaz; kendisini yeniden üretmek üzere açılıp kapanarak *Modern Sosyal Devrim* devridaimlerine girer. Ve komün modern biçimlerde kendisini yeniden üretmek üzere sonuna dek parçalanıp dağılırken, derleniş evrenselleştirir.

İşte bu prose içinde komünün dünya görüşü veya daha doğrusu, yaşadığı evrene uyum mekanizmalarının keşifleri de komün ile birlikte başkalaşır. Antik ve modern devrim devridaimleriyle açılıp kapanır, ama hep en temeldeki gerçeklere veya zaruretlere tutunarak-onları çözümlenmek üzere ilerler; onlar: Evrene uyum mekanizmalarıdır. Kah sapıtır, kah doğru yola girer; birikir ve atlar; son duruşmada en temeldeki animizm saflığını modern biçimlerde üretmeye varır. Gerçeklerin inatçılığı daima komün elemanlarının diyalektiğine bağlı kalır. En büyük inatçılık insan toplumunun çekirdekçil kanunlarına aittir. Animizm elemanının doğal-kendiliğinden çekirdekçil (komüncül) bir yaratış oluşu, onun doğruluğunu kanıtlamaya yetip artar. Modern tarihsel maddecil bilimin doğruluğu da, insan toplumunun gidiş kanunlarını dişe vura vura buluşuyla ve o kanunlar yönünde toplumu değiştirim savaşıyla ispat bulur. Animizmde de, gerçek bilimde de hayata (evrene) uyum, temel olan biricik gerçekliktir; animizm, kanunların zaruretiyle doğmuş bulunan komünün kendiliğinden o kanuncul zarureti kişi kişi içlerinde duyuştundan ve her şeyi kendisi gibi görüşünden ileri gelirken, tüm komünü ve evreni kapsar. Tarihsel maddeciler de toplumu açıklarken, tüm evreni açıklamayı ve değiştirmeyi: Sosyal kanunlar neyseler öylece onları bilmeyi ve onlara uymayı düşünürler.

Her iki anlayışta da belirleyici determinizm "*kişi*" aklından-benliğinden-ruhundan çıkmış gibi görünse de; Animizm ve Marksizmdaki sebepçilik de, toplumculuk da sadece *toplum determinizminden*, kişi içine giren-yansıyan

şeylerdir.

ANİMİZM VE KLASİK BİLİMİN "KİŞİ"Sİ

Klasik bilim bunu anlayamaz, çünkü burjuva bilimi amaççı veya faydacıdır; işine nasıl gelirse kanunları öyle kullanır. Sosyal kanunları aramak şöyle dursun, çarpıtarak kendi amacına, çıkarlarına kullanmak biricik tuttuğu yoldu. O'nun Allah'ı böylesine incemiş; her türlü gösterinin ardına pusu kurmuş çıkarıcılık idi. Evrim teorileri bile son duruşmada (bütün doğrularına rağmen) bu ince Allahçılığı yansıtmaktan kurtulamazlar. Evrimi bile amaççı biçimde yorumlar: Her şey yükselmek ve mükemmelleşmek için evrilir ve ilh.

Klasik bilime göre Animizm de, toplumsal determinizmin yasalarıyla doğmaz, kişinin merakından ve hükmetmek ihtiyacından (yani çıkarından) doğup gelişir.

"Bu arada şunu söylemeliyim ki, insanları ilk kozmik sistemlerini (animizmi) yaratmaya iten şeyin, yalnızca spekülâtif bir merak, yalnızca bilgi susuzluğu olduğunu sanmak yanlış olur. Dünyaya hükmetmek gibi pratik bir ihtiyaç da bu çabalarda rol oynamış olmalıdır." (Sigmound Freud, **"Totem und Tabu"**, s.121)

Kişinin merakı da-egemenlik ihtiyacı da toplum determinizmiyle kişi içine girer. İlk animizm elemanının doğuşu sırasında, kişi hayvan kertesindeyken toplum tarafından sosyal hayvan durumuna henüz sokulmuş bulunur. Ve bu yüzbinlerce yılı kaplayan doğal seleksiyon etkisinde gelişen yıllar olmuştur. Bu yüzden, kişi, en ilk aşamasında bile, toplum determinizmiyle var olur. İlk komünde kişi, ruhu bile tanımayacak kertede sade-saftır; yekpareliğinin en ilk aşamasında bulunur belki. Fakat kendisine yabancı değildir. Kendi çıkarını da egemenliğini de bilemez. Hayvancıl içgüdülerinin yarattığı ayırdıkları toplum içinde kendiliğinden hiçbir yasak tanımayarak uzlaştırmaya mecburdur. Üreyim zaruretleri onu toplumcullaşmaya zorlamış ve toplumcullaştıkça da toplumun gidişi neyse, onun determinizmini edinmiştir. Komünde kendi çıkarını çağdaş burjuva yakıştırmaları gibi bilemez. Hele egemen olmayı aklından geçiremez. Sadece çevresine uyum yapmak zaruretiyle kısıvrak yakalanmış canlılar gibi, boyuna kendiliğinden en doğal biçimde (ne *"spekülâtif: kurmaca merakıyla, ne de egemen olmak ihtiyacıyla"* davranır, sadece) çevrenin zaruretlerine uyar. Bu uyum zaruretleriyle toplumcullaşmıştır. Toplumcullaşırken organize olmuş önbenliğiyle, her şeyi kendi gibi bilmek durumuyla, kendiliğinden karşılaşıverir. Çünkü toplum olmak zaruretlerinden çıkagelirken, o uyum zaruretleri, toplumsal determinizm içinde elemanlaşmıştır. İşte o elemanların diyalektiği kendiliğinden (doğal olarak) sebepti ve toplumcudur. Kişi içinden çıkmış görünen animizm, böylece aslında toplum determinizmiyle kişi içine girmiştir. Ve bu yüzden modern burjuva biliminin kendisinden esinlenerek, sandığı gibi ne çıkarıcıdır veya amaççıdır, ne de egemenlik peşindedir. Kurgucul: Spekülâtif merakı da sonradan gelişir; ilkin merakı-bilgiye olan açlığı da, burjuva meraklarımızı-bilgi açıklarımıza benzemez; uyum zaruretlerinin (hayatta kalmak ihtiyaçlarının) yarattığı en saf-doğal merak ve bilgilerdir. Komün kendisini içinden çıktığı doğadan ayırd etmez.

Klasik bilim modern kişi kanalından, komünün kişisine parendeyle atlayıverirken, faydacı-amaçlıdır. Yani sosyal kanunlarla değil, çıkarlarıyla hareket eder. Bırakalım doğayla bütün olmayı, toplumla bile bağlarını, burjuva

sınıfı aracılığıyla iğreti tutar. Kişi burjuvazisinin urlaştırdığı-yozlaştırdığı toplum elemanları olduğu için, kişiyi toplumdan soyutlaştırıp kendi uzmanlık alanının çıkarlarına alet etmek, klasik bilimin burjuva temelli eski huyudur. Bu yüzden sosyal kanunları tersine çevirmiştir.

"*Şu halde, insanlığın yarattığı ilk dünya anlayışı olan animizm, psikolojik bir anlayıştı.*

"*Bu nedenle ilkel insanın, kendi psikişik organizasyonunu (ENDOPSİŞİK denen algı sayesinde: iç ruh aleminin gücüyle) dışa yansıttığını görmek bizi şaşırtmamalıdır.*" (Sigmound Freud, "**Totem Und Tabu**" s.139)

İlk bakışta kesin bir doğruyu yakalamış görünen bu yaklaşımın gücü, komünün kişi elemanını yakalamasından ileri gelir. Ancak komünün her elemanı gibi kişi elemanı da, başlangıcından günümüze (Modern çağa) dek canlı prose halinde göz önünde tutulmadıkça, ne modern kişi, ne de komünün kişisi anlaşılabilir. Tylor-Freud ve benzerlerinin çıkmazı budur.

Komünde kişi elemanı olmasa veya kişinin gelişkin beyni bulunmasa, komünün de olamayacağı akla yatkın bir düşünce olabilir. Fakat bu daha sonraki bir gelişimdir. Kişi, öncelikle toplumun (komünün) yarattığı bir eleman olmuştur.

Doğadaki hayvan sürüleri, toplum (sosyal) denen bir olgu olmaktan uzaktırlar. Zoolojinin zoo sosyolojileri, bu açıdan ne sürüyü, ne de toplumu anlayamadıklarını gösteren bir yaklaşımdan ibarettir.

Hiçbir sürü, doğada topluma evrilememiştir. Toplum sürünün evrimiyle gerçekleşmeyecek kadar orijinal bir başkalaşım zincirini kapsar. Yerinde göreceğimiz gibi, komün üreyim aksiyonunun baskısıyla alet ve coğrafya elemanlarıyla birlikte kişi çıkarlarını görülmemiş biçimde uzlaştırarak, doğmuştur.

Komün, kişilerin evrimi ve uzlaşmasından veya birleştirilmiş yeteneklerinden de doğmamıştır; hepsini kapsayarak (fakat tek başına ne kişiden-ne de sürüden) doğmuştur.

Doğada hayvan, sürü halindeyken bile tek başına kalır. Hayvanın sürü oluşu, hayvanı sosyal bir yaratık haline getirmede (içgüdülerini yeterince sosyalize edemediği) için, hayvan üreme ve yaşama içgüdülerinin etkisinde; doğaya karşı her zaman tek başınadır: Organlarıyla kendi yaşamı için savaşır ve ölür. İnsan, tek başınayken bile, toplumdur: Toplumcul determinizm ile davranır-düşünür-yaşar ve ölür. Çünkü daha işin başında insan kişiyi yaratan gelişim, insan toplumu olmuştur.

Fakat bu kişinin gücünün hiçliğini göstermez. Kişi gücü toplum gücü ile diyalektik işler. Ancak toplum olgusunun *kanuncul* determinist etkileri, doğada komün ortaya çıkıncaya dek görülmemiş bir gelişimdir. Bu oluşum da tek tek hayvancıl içgüdülerin gücünün katkısı, toplumcul determinizm ile varolabilmiştir. Bu açıdan komün, bir kanun orijinallğinde değerlendirilmedikçe, ne modern kişi ne de komün kişisi anlaşılabilir. Bu durumda da hemen hiçbir sosyal elemanımız izah bulamaz. Zira kişi ile toplumun diyalektiği, animizm-ruh-totem-din-ekonomi-ideoloji-bilim-devrim-sosyal sınıf-yazı-devlet-mitoloji ve ilh. gibi elemanlarını yaratıp geliştiren.

Hayvanların içgüdülerinin gücü, onları ancak yer yer-zaman zaman sürü olmaya götürmeye yetmiş fakat toplum olmaya götürmemiştir. Sürünün gücü de, hayvancıl içgüdüleri yeterli bir organizasyona ulaştırıp tek tek hayvanları

sosyal kişi haline getirmeye yetememiştir. Hayvan içgüdüleri de sürüleri de, doğada pasif uyum determinizmleri içinde kalmışlardır.

İnsan toplumu (komün) bu açıdan gelişim kanunlarıyla ele alınmaya değer, tek başına kanuncül (determinist) etkide bulunan bir olgudur.

Konuyu animizm açısından gözden geçirelim.

DARWİNİZM İLE MARKSİZM'İN SINIRI VE ANİMİZM

Darwin, "**İnsan Soyu**" (die Abstammung des Menchen) adlı kitabında şöyle der:

"SOSYAL HAYVAN OLARAK İNSAN

İnsanın sosyal bir yaratık olduğu düşüncesinde herkes birleşmektedir."

Darwin'in Marks gibi konuştuğunu sanmayalım. Marks, insanı sosyal hayvan olarak nitelendirirken, bambaşka toplumsal işleyiş kanunlarını düşünür. Toplumculluğu bir kanun olarak insana has bir özellik olarak hayvan sürüsünden ayırmakla yetinmez; insan toplumunun motorcul gücü olan üretici güçlerden asılıp çeker ve komün cevherinden kalkan insanın, modern komünizme doğru giden *kanunculluğunu* sezer. Engels de, Morgan da aynı kaniyi kavrar ve beslerler. O dev kavrayış güçlerini, biraz olsun Darwin'e de yakıştırıp ummadan edemezler. Ne yazık ki Darwin, Marks-Engels'in çıkışlarından-eserlerinden hiçbir şey anlayamayacak kertede doğa bilginliğinde körleşmiştir. Bachofen-Mc Lennan eserlerinden de hiçbir şey anlamaz. 1871'de Morgan'ın ziyaretinde, Morgan'den ders alacağına, onu toplumsal gelişimde doğal seleksiyonun etkilerine ikna etmeye çalışacak kadar ufku kapalı-dar kafalıdır. Morgan ve Engels ise doğal seleksiyonun etkilerini aile biçimlerinin gelişiminde arayıp bulacak kadar ders almaya ve doğa bilimleriyle toplum bilimini bütünleştirmeye eğgin ve hassas bulunurlar.

Darwin'in derdi; insanın sosyal hayvanlığını, hayvanın sürücül yapısıyla aynı kefeye koyup, tezini insan toplumunda da ispat etme üstünlüğüne ulaşmaktır. Bu yüzden koskoca kitap boyunca hep hayvanlarla insanın benzerlikleri üzerinde durur. İnsan toplumunun, hayvanlar aleminden ayrıcalıklı kanunlarının bulunabileceğini sezi düzeyinde olsun kavrayamaz. Kitap koca bir bilgini yere seren körelmiş kastaşmış doğa bilimi bölükleriyle (organisizm: metafizik sosyolojisiyle) doludur. Darwin'in tarihsel maddeciliğe karşı bilerek kabarıklarıdırılmış ve doğa bilimlerine sokulmuş bu metafizik sosyolojisi bir hayli etkin olup, bizim cepheye de etkilerini yaydığı için, kulağından tutup teşhir etmek görevimizdir. Ancak Darwin'in haksız ününü gölgeleyen bu yanı ile, bilim gerçeqliği içine kazandırdığı *doğal seleksiyon* (doğada canlıların başkalaşım) kanunları buluşu karıştırılmamalıdır. Tersine, Darwin'in buluşu ile metafizik sosyolojisi ayırd edilerek, toplum biliminin gerçeک temsilcisi olan tarihsel maddeciliğin doğa bilimleriyle nasıl bütünleşeceğine metodolojik örnekler vermek gerekir.

Burada konumuzla ilgili olarak, yer yer üzerinde durarak ilerleyeceğiz.

"İnsanın sosyal bir hayvan olduğu için arkadaşlarına bağlılık eğilimi duyması ve toplumun liderine boyun eğme duygusunun geçmesi oldukça kesindir. Çünkü bu özellikler bütün sosyal hayvanlara özgüdür. Bunun sonucu olarak, insanın bir dereceye kadar nefsine egemen olma yeteneğine sahip olması gerekir. Aktarılan bir eğilim, onu diğerleriyle birlikte yoldaşlarını savunmaya

ve kendi çıkarlarına ve eğilimlerine aşırıca karşı olmadıkça yardım etmeye sevk edecektir."

1- İlk insan komünü otoritesiz ve yasaksız doğmak zorunda kaldı. Hemen bütün yukarı memelilerde üreyim ile bağlantılı olarak, sürü ve dolayısıyla liderlik eğilimleri bulunur. Orangutanlar içinde, güçlü erkekler dişi harem ele geçirirler ve yavrularla birlikte oluşan sürünün lideri olurlar. Ve başka erkekleri sürüden kovarlar. Dolayısıyla toplumsullaşma olanakları ortadan kalkar.

İnsan toplumunda üreyim şartlarının zaruretleri ise, tersine bir etki yaratarak, cinsel yasak tanımayan bir yolu açmış görünmektedir. Yani egemen-lider bir erkek ve harem olamadığı gibi, bütün yetişkinler birbirlerinin karısı ve kocasıdır. Çünkü, üreyim şartları giderek hayvanlar aleminden ayrılan özellikler getirmiştir. Çocuk bakımı süresinin uzaması ve mevsim devridaimlerine uymayışı, analık güdü ve sorunlarıyla da birleşince; egemen erkek harem yavaşça ortadan kalkar. Yerine yasak-harem getirmeyen komüncül yaşam oluşur.

Dolayısıyla komün ilkin lidersiz ve cinsel yasaksız doğar. Bu haliyle yani işin içine alet ve coğrafya üretici güçlerini katmadan bile; ilk insan toplumu hayvanlar aleminden ayrılır.

Komünde otorite (liderlik) çok sonra Orta ve Yukarı Vahşet çağlarında doğduğu zaman; aktüel otorite erkekte değil, kadındadır. Yani yine hayvan sürüsünden bambaşka bir gelişimle karşı karşıya bulunuruz. Kanunlar, toplumsal kanunlardır artık.

2- Komünün yasak tanımayarak-lider-otorite tanımayarak doğmuş bulunması, komünde "itaat", "boyun eğme", "nefsine egemen olma yeteneği", "yardımlaşma", "yoldaşlarını savunma" gibi duygu-düşünce ve davranışlarının olamayacağını göstermez.

Darwin, "Bunun (yani liderliğin-otoritenin) sonucu olarak" derken, bu tür eğilimlerin gelişimini daha çok liderlik-otorite oluşumuna bağlamaya yatkın görünür.

Bu tezi, kendisinin ilk eserinde ortaya koyduğu doğal seleksiyon buluşu ve örneklenişiyile de kıyasıya gelişir.

Bu tür duygu-düşünce davranışlar, insan toplumunun aktif uyumundaki insancıl düşünce duygu ve davranışlarıyla karşılaştırmamak şartıyla, çok önceden beri canlılarda gelişmiş bulunmaktadır. Dahası: Bu tür eğilimlerin başkalaşarak, yeni türlerde geliştiğini ve kalıtım yoluyla yavrularda pekiştiğini Darwin'in kendisi açıklamaktadır.

Ki, organizmanın evrimsel gelişimi boyunca bu *pasif uyum* zarureti içinde oluşup gelişen; pasif duygu-düşünce ve davranışlardır. İlk hücreden başlayıp, yüksek memelilere ve insana kadar olan gelişim de, büyük mesafeler katederek gelir.

İşte bu pasif uyum veya doğal seleksiyon tabanı, insanda, topluluğun gelişimiyle kendiliğinden *Animizm'e* varır.

Konumuzun Darwin ile uyuşan veya doğa bilimiyle kaynaşıp bütünleştiği ama kıyasıya ayrıldığı yer de burasıdır. Bu açıdan bir kez daha görelim.

Organizmalar ve giderek canlılar-hayvanlar ile yüksek memeliler *pasif uyum* gereğiyle organların başkalaşımı kanalından evrim geçirerek, insan toplumuna dek gelirler. İnsan toplumu da o temellerde sıçrayarak, gelişir.

Bu prosede organlar başkalaşırken, beyinleşme zarureti ve gelişimi ortaya

çıktıkça; hücrenin kendi çekirdekçil canlılığıyla yaptıkları, giderek canlıdaki beyin organıyla ifadesini ve güdümünü bulur: beyni olmayan organizmada görülen davranışlar, sanki duygu ve düşüncelere sahip imiş gibidirler. Virüs henüz hücre bile değilken, binbir "entrika" çevirerek, yaşama yetenekleri gösterir: Soğuğu-sıcağı-saklanıp yaşayabileceği yerleri sanki düşünce ve duygularla bilip-seçiyormuşça davranarak, tespit eder ve oralara yerleşir. İnsanı seçmesi ve insana yerleşmesi böyle olur. Yine insan vücudunda timüsün (savaş hazırlık ordugahının) hazırlayıp gönderdiği savaş hücrelerine karşı inanılmaz savaş yetenekleri geliştirişinin süregenliği hep duygu ve düşünceleri varmışça olur.

Oysa bu organizmanın canlılığından (sadece organcıl determinizminden) gelir. Organcıl determinizm ise; bir çeşit kimyasal elemanların canlıların diyalektiğiyle maddeye canlılık kazandırmış, sonra o canlılıkla hücrede çekirdek-kromozomlar-stoplazma etkileşimleriyle yeni elemanlara ve giderek organlara sahip olmuştur.

Bu beyin organına dek yükseldikçe, hem organcıl determinizm zenginleşmiş ve bu zenginliğin ifadesi olan bir beyin ile organlaştıran güdüme almıştır.

İnsan toplumunun gelişim kanunlarından aldığı dinamizmiyle, bu beyin tabanını sonsuz gelişimli ruhi örgütlenişe ulaştırmıştır. Fakat bu durum, insanı doğadan apayrı (bağımsızmışça) gelişen bir varlık haline getirse de, (doğadan geldiğini unutturacak büyük bir sıçramaya ulaşırsa da), insanın doğaya bağımlılığı ve onun çocuğu olduğu, bütün elemanlarına kazdığı damgayla besbellidir.

İnsan toplumunun en büyük bilinci, toplumcul kanunları açısından bunu derinlemesine kavradığı zaman gelişebilir.

Bu nokta veya sınırın önemi üzerine ne kadar durulsa azdır.

Bu noktada Darwinizm ve Tarihsel Maddecilik açısından, gözlerden kaçan bir diyalektik saklı kalmıştır. Darwinizm buna aldırılmazken, Marksizm doğa bilimleriyle toplumcul kanunlar açısından bütünleşmek çabalarına ciddiyetle eğilir.

Aradaki fark: Darwin'in doğa bilimlerinden toplum bilimine atlama zorunluluğu ve menfaat ilişkileriyken; Marksizm'in ana halkası zaten toplumcul kanunlardır ve o kanunlar doğanın gelişim kanunlarına uzanmayı da emreden coğrafya üretici güçlerini içinde barındırır.

Doğa ile insan sınırındaki basit (yalın) diyalektik şudur:

İnsanın duygu-düşünce ve onlardan güdüm alan davranışlara sahip oluşu, insanın hayvan olduğunu ve hayvan derekesine indirilmesini gerektirmez. Fakat insanın ruhsal bir yaratık oluşu da, insanın hayvanlığını gizleyemez. O halde insan, sosyal (toplumcul) bir hayvandır. Ancak, bu sosyallik, hayvan sürüsü değil, bağımsız kanunlarla işleyen bir toplumsal gelişimdir. Bu yüzden, ayrıca kanunlarıyla toplumsal gidiş çözümlenmekle kalınmamalı, içinden çıkageldiği kanunlarıyla da kavranmalıdır. Çünkü evrim bir bütündür ve insan toplumu, evrimin en yüksek basamağı olarak evrimin bütün basamaklarını kendisinde birleştirir. İnsan toplumunun çözümü evrimin tümlüklü çözümünden katiyetle ayrılamaz.

SOSYAL HAYVAN-İNSAN-BİLİM VE ANİMİZM

Doğa, insan toplumunun içine girince; veya doğa insan toplumunu doğurunca; ya da işin doğrusu, maymun sosyal hayvan olunca, yeni bir

diyalektik moment açıldı:

Bu kez insan denen *sosyal hayvanın* önünde kendisinin ve tabii ki içinden çıktığı doğanın bütün kanunlarıyla bilincinde olan ve ona uyan *gerçek insan* olma savaşı açılıyordu.

Bu sosyal hayvan olan yanımızla, insan olan yanımızın diyalektiği gibi duruyordu. Ancak bu çok genel sezi düzeyinde bir kavrayıştan kurtulması için ayrıntılarıyla bilinçlere çıkarılması gereken bir gidişti.

İnsan yanımız: Toplumculuğumuzdu. Toplumculuğumuzun hayvana kattığı şey, sosyalite idi. Sosyalitenin veya toplumculuğun sosyal hayvana kattığı, insanlığın özel karakteri-kara cümlesi-vurucu damgası ise: "*Ruh*" denen beyin örgütlenişinde yatıyordu.

Hayvanlarda görülmeyen şey: "*Ruh*"umuz idi. Yani beynin bilinç-altbilinç şeklinde örgütlenişiydi.

Bu beyin örgütlenişini kavranamadıkça, hayvan ile insan sınırı-sosyal hayvan ile insan sınırı-sosyal hayvan ile gerçek hayvan sınırı ve animizm ile modern animizm sınırı kavranamaz.

Beynin "*Ruh*"sal örgütlenişini "*kişi*" de tecelli ediyordu. Bu yüzden *kişi*, komünün en sağlam temeli ve elemanıydı. Marks'ın **Grundrisse**'de sezip koyduğu bu gerçek, sosyal hayvanlık ile gerçek insanlığın diyalektik savaşını yaptığı ve geliştirdiği önemli bir potayı fakat biricik pota değildi. Çünkü *kişi* beynin bilinç-altbilinç şeklinde örgütlenişini, kişinin içinden çıkmış ve gelişmiş bir olgu değildi; tersine toplumcul gidişten *kişi* içerisine girmiş kurallardır.

İkel Animizm görüşü de, Tylor'un-Freud'un ve diğerlerinin sandığı gibi *kişi* içinden (benlikten) topluma yansımadan önce; toplumdan *kişi* içine giren toplumcul kuralların sonucu olmuştur.

Modern Gerçek İnsan da sadece toplumun ve sadece kişinin eseri olmayacaktır. Toplum, kişiyi sosyal kanunlarıyla determine eder (belirler). Ancak toplumdan *kişi* beynine girmiş olan kurallar, *hayvanlığımızı bastırarak* insanı sosyal hayvan durumuna yükseltirken, "*insanlaşma*" savaşının özel bir momenti "*kişi beyni*"nde açılmış olur. *Kişi beyni* veya "*kişi gücü*" bu denli önemlidir. Çünkü toplumun yorum yapan özel bir beyni yoktur. Bunu toplum, *kişi beyinleriyle* yapar. *Kişi beyni* insanlaşmasını bilinç-bilinçaltı çarpışmasıyla yaparken, bilinç sürekli olarak bilinçaltını bilince çıkarmakla görevlendir.

Bilince çıkarılma: Her olayın bağlı olduğu toplumcul gidiş kanunlarından başka bir şey olmaz. Bilinçaltına bastırılan şey, doğa-hayvancıl işgüdüler ve giderek bilince çıkarılamayan sosyal hayvanlığımızdır. Ancak bunlar doğa ve toplumcul gidiş kanunlarına bağlı olarak akıp gelişirler. Bilinç-bilinçaltı denen şey de bu kanunlarla oluşup gelişmiştir.

İşte *Modern gerçek insan* bu yüzden, toplum biçimlerinin (ve doğanın) gelişim kanunlarını bilince çıkarmış kişilerle kurulmuş bir toplum olacaktır. O toplumun dünya görüşünün adı, paralel bir yakıştırma ve öğretici anlamda *Modern Animizm*, modern gerçek insanın doğa ve insanın bu *doğal* gidiş kanunlarını bilince çıkarıp uyması olacaktır.

Komün kendisini yeniden üretirken, görüşlerini de (elemanlarının gelişmelerinden çıkma kanalların insan beynine yansımış ifadelerini de) elemelerden geçirerek, yeniden aslına en uygun biçimlerde üretir.

Doğanın komünü yaratışı, komünün hayvanı sosyal hayvan yapışı ve toplumun ve kişinin beyin vasıtasıyla veya bilinçte çıkarma yolundan sosyal

hayvanlıktan, kendisinin bilincinde olan gerçek insana geçmesinin anlamı şudur:

Evrim, bilinç kanalından kendisini, kendi kanunlarıyla kontrole (güdüme), alarak; kendiliğinden gidişinden kurtulacak, dolayısıyla kendisini daha zengin uyum mekanizmalarına açarak yaşatma yollarını bulacak demektir.

Milyonlarca yıllık; veya insan toplumu göz önüne alınırsa, şunun şurası bir asırlık gerçek bilim ilerleyişinden alınacak ders şudur: İnsanlık tarihinde 50-100 yıllar birkaç kuşaklık zaman süreleridir; evrim içerisinde bu süre nedir ki? Demek insan toplumunun en şaşırtıcı anaforsları bile, sadece insan bilincini kendi kanunları konusunda aydınlatmaktan (sosyal hayvanlıktan gerçek insana geçiş basamaklarından) başka bir sonuca ulaşamaz. İnsan toplumu ve kişisi, kendisi ve doğası içinde, kendi kanunlarına uyararak, "Huzur" biçimiyle aranan "*Denge*"sini bulmak ve kurmakla yazgılıdır.

Tarihsel maddecilik bu görevin, TASNİF (sentez) yanına adanmıştır. Bu noktada tarihsel maddecilik ile diğer bilimlerin ve özellikle doğa bilimlerinin diyalektiği, insanlık gidişine paralel bir diyalektikle işlemekten geri durmaz.

İnsan, kendi hayvanlığını ve sosyal hayvanlığını cinsel yasaklarla birlikte büyük bir sansür prosesiyle şuuraltına püskürterek ilerlemiştir. Kendisine yabancılaşması da aynı anda birlikte gelişir ve sınıflı toplum gidişiyle yozlaşma devridaimlerine karşır.

Tarihsel maddecilikle birlikte insan, sosyal hayvanlıktan insan basamağına tırmanmak için; gerçek bilimle atılır. Sosyal hayvan ile bilinçli insan diyalektiği açılır. Fakat bu kez de tarihsel maddeciliğin sansürü baş gösterir ve bata çıka ilerler.

İşte bu gidiş içinde, doğa bilimleri de insanlaşma *birikim bilimi* yanıyla hizmet ederken, diğer yandan *ikinci büyük sansüre* katılırlar.

Hayvanlar aleminden insan toplumuna geçişte, doğa ile toplumun kanunları birbirlerine karşır. Nasıl tarihsel maddecilik, insan toplumunun oluşumu kanunlarını çözme için, doğa bilimlerini öğrenmek zorundaysa; doğa bilimleri de genel olarak insan bilimlerini, özel olarak bütün bilimlerin sentezi olmaya adanmış tarihsel maddeciliği öğrenmek zorundadır. Aksi takdirde, bölünün-menfaatlerinin ve beyin kireçlenmesinin kurbanı olmaya devam edecektir.

Dahası var: Problem, belki *doğanın toplumu doğurduğu yerde düğüm*leniyor, ancak o düğüm çözülmekle de kalınamaz, doğa ve toplum bilimleri son kerteye dek bütünleştirilmek zorundadır. Evrimcil hayatın determinizmi bunu emretmektedir. Öyleyse mesele bireycil-ekolcül-bilimcil olmaktan çıkmış; *evrencil* veya *insancıl bir problem* haline gelmiştir.

Tarihsel maddecilik bu ciddiye ve sorumlulukla meselenin üzerine eğilirken, doğa bilimleri (organisizm metafizik sosyolojilerle), tarihsel maddeciliğe karşı bilerek bilmeyerek pavkırırlar.

Acı gerçek ve fark budur: Doğa bilimleri de *ikinci büyük sansüre* katılırlar. Tarihsel maddecilik bu iki sansürü de teorik ve pratik aşabildikçe, zaferi kesin ve sağlam insan temellerine oturabilecektir.

ANİMİZMİN BİLİM TABANI: DOĞA VE İNSAN
BİLİMLERİNİN SENTEZİ: TARİHSEL MADDECİLİK

Enzim ve asitlerin diyalektiği, hücreye giden canlılığın (sentezin) potası

oldu.

İlk canlılık, hücre sentezine vardıkça, uyum zaruretleriyle ilk hücreden görev değişimleriyle yeni canlılar (organlar-beyinleşme ve ilh.) türedi.

Bu kimyasal alışverişlere, yer yer elektriklemler de katıldı. Özellikle beynin çalışma yordamı, elektriksel ve kimyasal tepkimelerle gelişti.

Beyin de bir organdı, ancak, organcıl gelişim yeterli olgunluğa erdiği yer ve zamanda, sinir sisteminin üstlendiği refleksif yaşamı beyin senteziyle gütme aşamasıyla oluştu. Bu sebeple beyin hem bedenin tüm organlarının, hem de üreme ve yaşama savaşıyla (doğal seleksiyonla) oluşmuş bütün içgüdülerin, duygularının ve hafızaların kumanda merkezi oldu.

Ne var ki, hayvanların en yukarı memeli türlerinde iyiden iyiye belirginleşen ve olgunlaşan organ-içgüdü bütünlüğü; ancak insan toplumu ortaya çıktığında, insan beyninde düşünceleşerek, bilinç altbilinç haline gelerek ve dilleşerek hangi anlamlara geldiğini çözümleyebilecekti.

Çünkü insan beyni, insan toplumunun kanunları dolayısıyla (cinsel yasaklar-üretici güçler ve ilh. elemanların etkileşimiyle), türediği insanımsı maymunların beynine kıyasla aşırı gelişmiş olmasına (veya insanlaşmış) rağmen, temelde insanlaşan beyin, insanımsı maymunun beynidir.

Fakat insanımsı maymunlardan (Antropoid) geriye gidildikçe; her türün tıpkı insanda olduğu gibi, türediği atasının genel tipini muhafaza etse de, türediği atasının içgüdülerini ve diğer organlarını kendisine benzetmek zorunda olduğu gerçeğiyle karşılaşırız. Çünkü hepsi ortak bir atadan türemişlerdir. Darwin'den daha önce bile gelişim olarak sezilmiş bulunan bu gerçekliğin işleyiş kanunlarını Darwin ortaya koyar.

Bu yüzden, insan, toplum ve kişi olarak damgasını taşıdığı doğanın en verimli ve biricik izahını da barındırır.

Doğa bilimlerini bir yere kadar haklı kılan bu gerçeklik, insanı hayvanlardan *toplum* özelliğiyle kesin biçimlerde ayırır; doğa bilimleri canlılarda saplanıp kalır.

Hayvanla insan toplumunun birbirine karıştığı bu noktalarda animizm, izah bulabilir:

1- Hayvanların içgüdüleri-duygulanımları-hafızaları ve dolayısıyla bir çeşit pasif de olsa, düşünme öğrenme yetileri de bulunur.

2- Eğer öyle olmasaydı, insan toplumu yukarı memelilerin bulunduğu o en gelişkin basamağa basmadan, insan toplumuna sığrayamazdı. İnsan, türediği atasının (insanımsı maymunların) organlarını ve içgüdülerini insanlaştırdığını hatırdan çıkarmamalıdır.

3- Tabii ki daha geriye giden prose de hatırlanmalıdır: Antropoid maymunların da kanguru ve farelere dek uzanan daha alt memelilerin organ ve içgüdülerini kendisine benzetmiştir. Bu zincir, memelilerden kuşlara-sürüngenlere, kurbaçalara ve balıklara, sonra da ilk canlılığa dek uzanır.

4- Demek hayvanlarda görülen, pasif uyum kaynaklı pasif düşünce-öğrenme ve duygulanımlarda en alt basamakları tırmanarak gelirler.

5- Dolayısıyla hayvanlar da insanlar gibi, benzer kimyasal alışverişlerle beyinsel işlevlerini hayata geçirirler. Ruh hekimliğinde kanıtlanan serotonin-adrenalin-östrojen-testosteron-dopamin gibi kimyasalların düşünce ve hafıza ve duygulanımlar üzerinde büyük etkisi olduğu gibi, aynı ve benzer salgıların, hayvanlarda da benzer etkilere yol açtığı, sayısız deneylerle ortaya

çıkarılmaktadır.

6- Demek, ilk canlılıkta görülen asitlerle enzimlerin diyalektiği, evrimsel gelişimle zenginleşerek, insana dek uzanır.

7- Çünkü: Toplumcul (germinatif) hücreler (üreme hücreleri), atacı tipi muhafaza ederlerken, bedencil hücreleri değişime uğrattılar.

Doğa şartları, canlının fizyolojisini-bedencil hücrelerini, uyum zaruretiyle değişime zorlar. Beden hücreleri, en yetenekli olanları kanalından yeni gelişen şartlara uyum geliştirir. Canlının fizyolojisi değişmeye başlarken, içgüdüleri de yeni şartlara uyum yapmak zorunda kalır. Bu fizyolojik değişimler yavaşça gelişirken, bedencil hücrelerde olan bu değişime toplumcul-üreme hücrelerine bu yönde baskı yaparlar. Bu kez üreme hücreleri kendi atacı hücre tipini korurken, yeni kuşaklarda (kendisinden türeyen yavrularda) bedencil hücreleri değişime uğratarak, ilksel tipi yeni bir tür haline getirirler.

Yeni tür canlı türevi atasının organlarını ve içgüdülerini kendisine benzetmeye başlar. Fakat son duruşmada, türediği atasının izlerini taşır. Hangi canlının hangi atadan türediği bu izler takip edilerek bulunabilmektedir.

Omurgalıların, hiç olmazsa çocuklar tarafından bile görülebilen organcıl benzerlikleri ortadadır: İskelet ve iç organlarını sadece biçimleri değişmiştir. Organcıl değişme yanında, konumuzu ilgilendiren içgüdüler-düşünce-öğrenme ve duygulanımlar yani *beyin organı* için de durum farklı değildir.

Beyin, benzer hücre temellerinde başkalaşarak, beyin kabuğuna-arka beyne ve ön beyne giderek, olanakları daha fazla verir.

Bu, insanda tecelli ettiği zaman ortaya bilinç-altbilinç: Sonsuz geliştirici mekanizma çıkmış olur. Bunun anlamı; evrimin giderek kendisini insan toplumu (ve beyni) ile yorumlama: Bilince çıkarma ve kendisini bilinç ile kontrole alma yolunu tuttuğudur.

Animizm, bu temel gidiş içinde aydınlatılabilir:

İnsandan önce *pasif de olsa* bir içgüdü-öğrenme-düşünme-duygulanma gelişimi ve tabanı olmaksızın, insan toplumuna ve insan beynine sığmamak olanaksızdır. Bu yüzden, Antropoidlerden insana geçerken; içgüdülerin-öğrenmenin, hafızaların-düşünmenin ve duygulanımların toplumcullaşması yolundan insanın en doğal evrencil yorumu: Animizm: canlılık kavrayışı ortaya çıkar.

Doğa bilimleri, insana kadar olan bu gelişimi, ayrıntılıca doyurucu biçimde bir asırdan aşırı bir zamandır aydınlatmaktadırlar.

Darwin, 1871 yılında "**Die Abstammung des Menschen**" (insan soyu) adlı çalışmasında konuyu şöyle özetlerken, sonuna dek haklıdır:

"Organizmalar, doğal seleksiyon yoluyla; zamanla yaşamın çeşitli şartlarına uyduklarından, organları gittikçe fazla çeşitli görevler için farklılaşacak ve uzmanlaşacaktır ve bu (uzmanlaşan farklılaşmalar), fizyolojik görev taksiminin sağladığı bir faydaya göre ayarlanır. Aynı organ ilkin bir amaç için, daha sonra ve uzun bir zaman izleyerek, başka ve tamamen ayrı bir amaç için başkalaşmaktadır. Bu suretle bütün organlar giderek daha fazla karmaşık bir hal almaktadır. Ama her organizma, her zaman için türediği yaratığın yapısındaki GENEL TİPİ KORUR."

Doğa bilimleri, sonradan bu kanıyı destekleyen ve geliştiren deneyleri her alanda çoğalttılar. Fakat insan beynini geliştiren kanunlara gelince; kendi uzmanlık alanlarında toplumcul kanunlara göre küçük bir adım olsun

geliştiremediler. Bu yolda Darwin'in dümdüz "*gelişme*" teorisini (organizmi) adeta kemikleştirdiler.

İnsan beynini hayvandan apayrı, muazzam ve sonsuz gelişim yayına kavuşturan mekanizma, insanın hayvandan ayrılan üreyim (ve cinsel yasaklar) mekanizmasıyla birlikte işleyen; fakat giderek güçlenen üretim mekanizması ve hepsini kesin ve kurallaşmış biçimde sıralayan toplumsallık mekanizmasıydı. Animizm, bu orijinal gidiş içinde hayat buldu ve gelişti.

Öyle görülmektedir ki, evrimin ilk cansız-canlı başlangıçlarından, insana dek olan gelişimin kendisinde, "TOPLUM" (ve "kişi") olgusunda toplamıştı. Bu suretle evrimcil determinizm kendisini, insan toplumunda ve kişi beyninde açıklama olanağı buldu.

Buna göre, evrimcil kanunların izahı ve güdümü, olağanüstü kolaylıklar kazanıyordu. Zorluk, sadece toplumsallık kanunların kavranışında yatıyordu. Çünkü kanunların tümü, toplum ve olgusunda sentez olmuştu. Evrimin son basamağı insan toplumdur; dolayısıyla evrimin temsilcisi insan idi.

Tarihsel maddeciliğin büyük tarihsel görevi bu noktada, sosyal hayvan ile gerçek insan olma diyalektiğiyle trajedileşiyordu. Bu, insanın trajedisine paralel olarak gelişiyordu.

Öyleyse bu trajediden KAÇMAK, tarihsel maddecilik dışına çıkmak anlamındaydı. Bunu kavrayan tarihsel maddeciler, her türlü derdi-cefayı hoş ve doğal karşılamayı bildiler; gerçek bilim uğruna her şeyi göğüslemeyi becerdikçe (savaşıkça) güçleri şahikalaştı ve insanlık adına determinizmi açıklamayı sürdürdüler.

Burada her konu gibi Animizm'in de gerçek izahı (komünün kendisini yeniden üretimiyle birlikte üretilen animizmin modern biçimlerinin de izahı) tarihsel maddeciliğe kaldı.

Komünün ve Animizmin izahı, doğa bilimleri ile insan bilimlerinin tarihsel maddecilikte sentezini sonuna dek ister. Çünkü komün ve Animizmin oluşumu da doğa ve toplumla karışarak, insan toplumunda sentez dolayısıyla ortaya çıkmıştır.